

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BİTMEYEN OYUN

**Türkiye'yi
Bekleyen
Tehlikeler**

METİN
AYDOĞAN

RESSE

BÜTÜN YAPITLARI -4-

METİN AYDOĞAN

BİTMEYEN OYUN

Türkiye'yi Bekleyen Tehlikeler

Bitmeyen Oyun Türkiye'yi Bekleyen Tehlikeler
Metin Aydoğan

Metin Aydoğan'ın Bütün Eserleri: 4

Genel Yayın Yönetmeni: S. Dursun Çimen

Sayfa Düzeni: Aynur Abancı

Kapak Tasarımı: Yunus Karaaslan

© 2015, Pozitif Yayınları

© Bu kitabın tüm yayın hakları Pozitif Yayınları'na aittir. Her hakkı saklıdır. Tanıtım amaçlı kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. Baskı: Ağustos 1999

87. Baskı: Pozitif Yayınları, Eylül 2016

Kültür Bakanlığı Yayıncılık Sertifikası: 1206-34-004355

ISBN:

Cilt-Baskı: Kayhan Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.

Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok

No:244 Topkapı/İstanbul

Tel: 0 212 612 31 85 Sertifika No:12156

GENEL YAYIN - ARTI YAYIN DAĞITIM

Alemdar Mah. Çatalçeşme Sok. Çatalçeşme Han.

No: 25/2 Cağaloğlu-İstanbul

Tel: (0212) 514 57 87 • Faks: (0212) 512 09 14

satis@artidagitim.com.tr / www.artidagitim.com.tr

POZİTİF YAYINLARI

Alemdar Mah. Çatalçeşme Sok. Çatalçeşme Han.

No:25/2 Cağaloğlu-İstanbul

Tel: (0212) 514 57 87 • Faks: (0212) 512 09 14

Tel: (0212) 512 48 84 • Faks: (0212) 512 09 14

www.pozitifkitap.com

Bitmeyen Oyun

Türkiye'yi Bekleyen Tehlikeler

Metin Aydoğan

METİN AYDOĞAN

Metin Aydoğan 1945 yılında Afyon'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini İzmir'de, yüksek öğrenimini Trabzon'da tamamladı. 1969'da *Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi*'ni bitirdi. Yüksek öğrenimi dışında tüm yaşamını İzmir'de geçirdi. Örgütlü toplum olmayı uygarlık koşulu sayan anlayışla, değişik mesleki ve demokratik örgütlere üye oldu, yöneticilik yaptı. Çok sayıda yazı ve araştırma yayınladı, sayısız panel, konferans ve kongreye katıldı. Sürekli ve üretken bir eylemlilik içinde, **Metin Aydoğan**, yaşamı boyunca *yazdı, yaptı ve anlattı*. Evli ve iki çocuk babası olan **Aydoğan**'ın *Bitmeyen Oyun Türkiye'yi Bekleyen Tehlikeler*'den başka yayımlanmış; *Nasıl Bir Parti Nasıl Bir Mücadele, Yeni Dünya Düzeni* *Kemalizm ve Türkiye, Avrupa Birliği'nin Neresindeyiz?*, *Ekonomik Bunalımdan Ulusal Bunalıma, Antik Çağdan Küreselleşmeye Yönetim Gelenekleri ve Türkler, Türkiye Üzerine Notlar 1923-2005, Ülkeye Adanmış Bir Yaşam (1)-Mustafa Kemal ve Kurtuluş Savaşı, Ülkeye Adanmış Bir Yaşam (2)-Atatürk ve Türk Devrimi, Küreselleşme ve Siyasi Partiler, Batı ve Doğu Uygarlıkları, Türk Uygarlığı, Türkiye Nereye Gidiyor ve Ne Yapmalı* adlı onüç kitabı daha vardır.

İLETİŞİM İÇİN

Metin Aydoğan

1437 Sokak No:17/7

Alsancak/İZMİR

Tel : 0.232.422 31 14

e-posta : aydoganmetin@hotmail.com

e-posta : metaydogan@yahoo.com

İçindekiler

ÖNSÖZLER.....	7
1.BÖLÜM: Yeni Bir Yüzyıla Girerken	21
2.BÖLÜM: ABD İle Anlaşmak	37
3.BÖLÜM: Batı Zor Durumda	57
4.BÖLÜM: Uluslararası Gerilimler ve Borçlanmanın Gerçek Yüzü	71
5.BÖLÜM: Tarımda Barbarlık	87
6.BÖLÜM: Batı'nın Irkçılığı	101
7.BÖLÜM: Eski Oyunlar ve Batı'nın Demokratlığı	121
8.BÖLÜM: IMF ile Siyaset	149
9.BÖLÜM: Ulus Devlet ve Tahkim	181
10.BÖLÜM: Sanayi ve Sağlıkta Atılımlar (1923-1939)	205
11.BÖLÜM: Uluslararası Şirketler	221
12.BÖLÜM: Özelleştirme ve KİT Satışları	239
13.BÖLÜM: Avrupa Birliği ve Gümrük Birliği'nin Kısa Öyküsü	259
14.BÖLÜM: Batı'da Korunan Devlet	291
15.BÖLÜM: Ne Yapmalı	305
BASINDAN	321
OKURLARDAN	337
DİPNOTLAR	395
DİZİN	421

SUNUM

“İleri görüşlü” anlamına gelen **Prometheus**, **Helen** mitolojisinin **Titan** adlı devlerinden biri olan **İapethos**’un oğludur. O, tüm **Titanların** aksine çok akıllı, duygulu ve özverilidir. Yıldırım ve şimşegin gücünü ele geçiren **Zeus**, evrenin başına tam anlamıyla bir despot kesilmiştir. *Olimpos*’un tanrıları, çıkarları için **Zeus**’un tüm despotluklarına, bencilliklerine ses çıkarmamaktadırlar. **Prometheus** ise **Zeus**’a ve tüm *Olimpos* tanrılarına kızmaktadır. Ona göre, birgün *Olimpos* tanrılarının egemenlikleri sona erecek, yerine insanoğlunun egemenliği gelecektir.

İnsanlar için yeni ve özgür bir düzenin hazırlayıcısı olan **Prometheus**, *Olimpos* tanrılarına kafa tutar ve **Zeus**’u insanlar önünde mahkum eder. Düşündüğü düzen tanrıları küçük düşürücüdür. **Prometheus**’a kızan **Zeus**, insanları cezalandırmak için onlara en önemli gereksinimleri olan ateşi vermemektedir.

Prometheus bir fırsatını bulur ve tanrıların evi olan *Olimpos* dağından ateşi yeryüzüne indirir; ateşle birlikte insanlara akıllı, bilimi ve yaratıcılığı da verir. Akıl verdiği insanoğlu, artık gerçeği sorgulamaya başlayacak ve gerçek yaratıcının kendisi olduğunu görerek düzeni değiştirmeye başlayacaktır.

Zeus’un gazabı korkunç olur. Onu Kafkas Dağları’nda bir kaya zincirler. Görevlendirdiği bir kartal, her gün, onun ciğerlerini yer. **Zeus** geceleyin ciğerlerin yerine yenilerini koyarak işkencenin yıllarca sürmesini sağlar.

Akıldan yana üstün olan **Prometheus**’un çektiği işkencenin sonu birgün gelecek, en zor koşullarda bile boyun eğmeyen direngen **Prometheus** sonunda özgürlüğüne kavuşacaktır. **Prometheus**, insanoğluna aklın gücünün her zaman kaba gücü yeneceğini gösteren mitolojik bir simgedir.

Türk Devrimi de “yeryüzü tanrılarına” bir karşı çıkış, bir başkaldırı ve akılla bilimin yaşama egemen kılınmasıydı. Ve “yeryüzü tanrıları” onu hiç affetmediler.

Metin Aydoğan

3. BASKIYA ÖNSÖZ

Bir kurultay bildirisinin, giderek bir kitaba dönüşeceğini doğrusu hiç düşünmemiştim. 20 Mart 1999 tarihinde Antalya'da yapılacak olan, *Müdafaa-ı Hukuk Kurultayı*'na bildiri sunmak üzere çağrıldığımda, elimdeki belge ve bilgilerden yararlanarak çok kısa bir süre içinde sunacağım bildiriye hazırladım. O günlerde üzerinde çalıştığım; '*Yeni Dünya Düzeni, Kemalizm ve Türkiye-20.Yüzyılın Sorgulaması*' adlı, kapsamlı kitabıma ait elimde 7 bini aşkın belge vardı. Konu ile ilgili olanların birkaçını kullandım ve '*Türkiye'yi Bekleyen Tehlikeler*' adlı bildiri ortaya çıktı.

Bildiri, Kurultay'da umduğumdan çok ilgi gördü. Türkiye'nin değişik yörelerinden gelen çok sayıda kurultay katılımcısı, bildiri hakkında övücü sözler söyleyerek beni kutladılar. Bin adet basılı metin, bir hafta içinde bitti. *Türkiye Sorunları Dergisi*, bildirinin tümünü dergisine alıp yayınladı. Atatürkçü Düşünce Derneği İzmir Merkez Şubesi, bildiriye '*Çalışma Raporu*'na alarak sayıları 5 bini bulan üyelerine gönderdi, özellikle İstanbul'da geniş bir biçimde iş çevrelerine ulaştırdı. Daha sonra 6 bin yeni baskı yapılarak Türkiye, Almanya ve Fransa'da dağıtıldı.

Bildiri'nin kısa sürede geniş bir kesime ulaşması ve ulaştığı yerlerde ilgiyle karşılanması, bende, kapsamını genişleterek yeniden basılması düşüncesini doğurdu. Güncel olaylara ağırlık vererek metni genişlettim ve bin adet bastırdım. Bildiri artık bir broşür ya da küçük bir kitapçık olmuştu.

Kitapçığa gösterilen ilgi ve destek bildiriden daha da yoğun oldu. Türkiye'nin değişik yerlerinden kutlama iletileri aldım. Yapıtlarına ve kişiliklerine büyük saygı duyduğum Sayın **Attila İlhan** ve Sayın **Deniz Som** köşe yazılarında kitapçığı okuyucularına önerdiler. Benim için çok anlamlı olan bu önermelerden sonra 'kitapçık' iki hafta içinde tükendi. Türkiye'nin değişik yerlerinden değerli insanlarla tanıştım. Konuyla ilgili olarak eleştiri ve kaynak gönderenler, övücü sözlerle beni kutlayanlar ve böyle bir çalışma yaptığım için bana teşekkür edenler oldu. Eleştiri ve gönderilen kaynaklardan yararlandım ve yeni eklerle broşürü, bu kez (bir daha genişletmemeyi kendime söz

vererek) bir kitap haline getirdim. Elinizdeki kitabın kitaplaşma süreci böyle oluştu.

Kitabın son durumunun beğenilip beğenilmeyeceğini bilmiyorum. Belki, küçük bir kitapçık olarak kalması, daha çok insanın daha kolay okuması açısından daha yararlı olacaktı. Ancak onun da çözümü var. Şu anda her üç metnin de bilgisayar çıkışı elimde var. Hangisi daha çok istenirse onu hemen çoğaltma olanağına sahibim.

Çalışmam nedeniyle, beni kutlayan, destek veren ve beğenilerini ileten; Sn.**Attila İlhan**, Sn.**Deniz Som**, Yargıtay Başsavcısı Sn.**Vural Savaş**, Cumhuriyet'ten Sn.**Işık Kansu**, TMMOB Makina Mühendisleri Odası İstanbul Şube Başkanı Sn.**Ümit Ülgen**, USİAD Genel Başkan Yardımcısı Sn.**Zeki Polat**, USİAD Merkez Yönetim Kurulu Üyesi Sn.**Mustafa Kırallı**, Atatürkçü Düşünce Derneği Bornova Şube Başkanı Sn. **Ali Karlıdağ**, İstanbul'dan Sn.**Mustafa Canbek**, İnşaat Mühendisi Sn.**Yalçın Kaya**, Doktor Sn. **Ümit Emre**, Manisa'dan Sn.**Bahar Tekeler**, Adana'dan Mimar Sn.**Cevher Türközer**, Almanya'dan Öğretmen Sn. **Hanife Talınlı**, İstanbul'dan E.Binbaşı Sn.**Erol Bilbilik**, İzmir'den Doktor Sn.**Perihan Asil**, İşadamı Sn.**Oğuz Uyan** ve burada adlarını sayamayacağım çok sayıdaki yurt-sever insana teşekkürü bir borç biliyorum.

Metin AYDOĞAN

20 Kasım 1999, İzmir

4. BASKIYA ÖNSÖZ

2000’li yılların ilk günlerinde bastırılarak dağıtımı yapılan 3’üncü baskı, iki ay gibi kısa bir sürede tükendi. Bu sonuç beni kuşkusuz son derece mutlu etti. Ancak, olayın benim kişisel mutluluğumdan öte önemli olan bir başka boyutu vardı. Ülke gerçeklerini, hiçbir kişisel ya da siyasal hesap içinde olmadan yalnızca ulus çıkarlarını gözeterek ve belgelere dayanarak ortaya koymaya çalışmışım. Kitabıma, çıkarıcılığın, çözülmenin ve siyasi yozlaşmanın yaygın olduğu bir ortamda bu denli ilgi gösterilmesi, ülke sorunlarına duyarlı aydınlarımızın hiç de az olmadığını gösteriyordu.

Kitapta yazılan pek çok konu Türkiye’de adeta ‘*yasası olmayan yasaklar*’ kapsamındaydı. Avrupa Birliği’ne, Gümrük Birliği işleyişine, özelleştirme uygulamalarına karşı çıkarak ulusal hakları savunmak; hemen her alanda, üstü örtülü bir biçimde ‘*sansür*’ gören düşünceler durumundaydı. Türkiye’de ‘*görünmez bir el*’ ulusçuluk temelinde halkın sorunlarına eğilen ne kadar girişim varsa; yumuşak ya da sert, yasal ya da yasal olmayan her türlü yöntemi kullanarak bu girişimleri ortadan kaldıran ya da etkisizleştiren bir baskı gücünü çok ustalıklı bir biçimde işletiyordu. Bu durum, Türkiye’nin elli yıldır süren acı bir gerçeğiydi.

Kitabımın gördüğü ilgi, bu nedenle, bir yazarın ‘*kişisel mutluluğunun*’ ötesine geçen daha anlamlı bir sonucu ortaya koyuyordu. Kapsamlı medya yaymacasına (propagandasına), hükümet uygulamalarına ve her türlü engellemeye karşın Türk halkı, gerçekleri yansıtan bilgiye ve ulusal çıkarları savunan düşünceye, içtenlikle ilgi gösteriyordu. ‘*Bitmeyen Oyun*’a ve yazarı olarak bana olağanı aşarak gösterilen olumlu tepkiler, gerçekte yazara yöneltilen övgüden çok, ülke sevgisine ve özgürlüğe dayanan bilinçli bir istenci (iradeyi) temsil ediyordu. Bana, kişisellik boyutunu aşarak gerçek anlamda mutluluk ve umut veren işte buydu.

Yurtiçi ve yurtdışından pek çok ileti aldım. Birçok yurtsever insanla tanıştım. Siyasal eğilimlerinin ayrımlılığına karşın, insanlarımızın ulusçu kaygılarla aynı düşünsel temel üzerinde birleştiklerini gördüm. Parti adı verilen siyasi oluşumlar, Türk

insanının tarihten gelen birlik duygularını, dayanışma ruhunu ve benzersiz sağduyusunu halâ bozamamıştı. Bana iletilen duygu ve düşüncelerin hemen tümünün, ulusal çıkarlarımıza ve ülkemizin geleceğine yönelik kaygılar taşıyor olması bunu gösteriyordu.

Üçüncü baskının önsözünde, kitabı artık genişletmeyeceğime yönelik söz vermiştim. Ne var ki bu sözümü tutamadım ve kitap yeni eklemelerle yaklaşık üçte bir oranında genişledi. Türkiye’de gelişmeler, daha doğrusu ulusal çözülme o denli hızlı yaşanıyor ki, hemen hergün çok önemli bir olay oluyor. Bu olayları kitaba yansıtmamanın önemli bir eksiklik olacağına inandığım için, genişletmeme yönündeki sözümde duramayarak, kimi yeni olayları da üçüncü basımda kitaba aldım.

Ayvalık’tan bir küme (grup) okurdan; kitabın, gerçeklere ve belgelere dayanmasına karşın, insanı karamsarlığa iten bir tablo çizdiğine yönelik eleştiriler aldım. Eleştiriler haklıydı ancak Türkiye’nin gerçeği de buydu. Kuşkusuz, geleceğe yönelik umut oluşturan gelişmeler ve olaylar vardı ve bunların kitaba yansıtılmamış olması eksiklikti. Bu tür olumlu gelişmelerden bir bölümünü kitabın son bölümüne aldım.

Değerli okurlara şunu iletmek isterim, şikayetçi olduğumuz olumsuz toplumsal koşullardan kurtularak geleceğe umutla bakmak istiyorsak, isteğimiz yönünde çaba göstermek ve çaba gösterenleri çoğaltmak zorundayız. Bu, aydın olmanın da temel koşuludur ve bence gerçek umut, aydınların bu savaşıma atılarak halka ulaşmanın yol ve yöntemlerini bulmaları, halkı örgütlemeleridir.

Üçüncü basımın ardından beni kutlayarak onurlandıran, Orgeneral (E) Sn.**Kemal Yavuz**, 9 Eylül Üniversitesi Rektörü Sn. **Fethi İdman**, Yargıtay Başsavcısı Sn.**Vural Savaş**, ASAM Başkanı Prof.Dr.**Ümit Özdağ**, ADD İzmir Merkez Şube Başkanı Sn. **Sadettin Dikkaya**, Başbakanlık Uzmanı Sn.**Hüsnü Merdanoğlu**, çalıştıkları gazete ve televizyonlarda kitabı okuyucu ve izleyicilerine öneren Cumhuriyet Gazetesi İzmir Bölge Temsilcisi Sn.**Serdar Kızık**, Başbakanlık Muhabiri Sn.**Sertaç Eş**, İstanbul Muhabiri Sn.**Barış Doster**, Hürriyet Gazetesinden Sn.**Sirel Eksi**,

Sky TV'den Sn.**Önder Vural**, Kanal 1 TV'den Sn. **Meltem Özbilgin**, Haber sunucusu Sn.**Özgür Hancıoğlu**, Süper Kanal Okuyucu Program Yapımcıları, 9 Eylül Üniversitesi Hemşirelik Y.Okulundan Prof.Dr.Sn.**Zuhal Bahar** ve Prof.Dr.Sn.**Hakkı Bahar**, fotoğraf sanatçısı ve İnş. Müh. Sn.**Ahmet Gürel**, Ayvalık'tan Sn.**Mükerrem Tekince**, Sn.**Firdevs Sökmen**, Almanya Dortmund'dan Sn. **Melda Özverim**, İstanbul'dan Kimya Yük.Müh. Sn.**Haluk Erbatur**, Sn.**Doğan Mumcu**, Sn.**Esin Taşdemir**, Sn. **Nesrin Şerbetçi**, Albay(E) Sn.**Erdoğan Ersoy**, Sn.**Alınıza İyi-koçak**, Ankara'dan İnş.Müh. Sn.**Tercan Bahçeci**, Sn. **Özgür Öztürk**, Bursa Orhangazi'den Sn.**Turgay Tüfekçioğlu**, 9 Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi'nden Prof.Dr. Sn.**Kemal Açıkgöz**, İzmir'den Sn.**Münire Övünç**, Sn. **Akın Türe**, Sn.**İlhan Vural**, Sn. **Hüseyin Mumcuoğlu**, Sn. **Ali Babaoğlu**, Avusturya ADD'den Sn.**Erol Güçlü**, Nevşehir'den Sn.**Erdoğan Şahin**, Söke ADD Başkanı Sn.**Reşat Erguvan**, Tire ADD Başkanı Sn.**Ertuğrul Marangoz**, Sn. **Hidayet Pelin**, ve Sn.**Necla Keser** ile adlarını burada sayamadığım yurtsever insanlara teşekkürü bir borç biliyorum.

Metin Aydoğan

25 Mart 2000

6. BASKIYA ÖNSÖZ

'*Bitmeyen Oyun*'a gösterilen okuyucu ilgisi 4. ve 5. baskılarda da sürdü. 5.baskının yapıldığı Nisan 2000'den, 6.baskının yapıldığı bugüne dek, Türkiye'de ekonomik ve siyasal alanda önemli gelişmeler yaşandı. Türk halkı için olumsuzluk içeren bu gelişmelerin, kitapta öngörülmüş olması, kitaba gösterilen ilgiyi arttırdı. Okuyucudan gelen istek ve önerileri dikkate alarak, kitabın kimi bölümlerini yeniden yazdım, yeni bilgi ve belgeleri ekledim ve **Atatürk**'ün bu konularla ilgili görüşlerini kitaba aldım. 6.baskı böyle oluştu.

'*Bitmeyen Oyun*'un, kitap okumanın son derece azaldığı bir ortamda yalnızca aydınlar arasında değil halk tarafından okunduğunu öğrendim. *Cunda*'daki balıkçıların, Burhaniye Devlet Hastanesindeki sağlık çalışanlarının, Tire'deki köy öğretmenlerinin kitabı elden ele dolaştırarak okuduklarını bana iletiler. Kocaeli Üniversitesi öğrencisi Sn.**Fatma Yeşilkaya**'nın, çok okunması nedeniyle kitabının eskidiğini buna biraz da üzüldüğünü söylemesi bence bir yazarın alabileceği en büyük ödüldü. Ancak kitabın içeriği gözönüne alınırsa, bu tür gelişmelerin gerçekte yazar okur ilişkisinin çok ötesinde bir anlamı olduğu açıktır. Türk halkı, ulusal çıkarlara duyarlıydı. Bu yöndeki bilgiye gereksinimi vardı ve gereksinimini giderecek çaba ve çalışmaya ilgi gösteriyor, değer veriyordu. Kitabıma gösterilen ilginin gerçek değer ve anlamı bu eğilimde yatıyordu.

'*Bitmeyen Oyun*' için basında yer alan yazı ve değerlendirmelerle bana gönderilen mektupların bir bölümünü 6.baskıya alıyorum. 5.baskıdan sonra her kesimden ve pek çok değerli insandan benim için anlamı yüksek mektuplar aldım. Türk insanının ülke geleceği için kaygı içine düştüğü bir dönemde, Genel Kurmay Başkanlığı yapan ve Türkiye'yi kurtuluşa götürecektir olan süreci başlatan Orgeneral (E) Sn.**İsmail Hakkı Karadayı**'nın; kitabım nedeniyle arayarak beni onurlandırması ve takdir duygularını iletmesi, aldığım değerli bir ödül olmuştur. Ülkemizin gelişip güçlenmesi yönünde çok önemli görevlerde bulunmuş, diğer bir değerli insan Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral (E) Sn.**İlhan Kılıç**'ın gönderme inceliğinde bulunduğu mektubun-

da; kitaplarımdan “çok güzel ve gerçekten değerli eserler” olarak söz etmesi ve kitaplarımın katıldığı konferans, seminer, sempozyum ya da yuvarlak masa toplantılarında kendisi için iyi bir kaynak oluşturduğunu belirtmesi yine benim için gerçek bir övünç kaynağıdır. Ulusçu bir aydın ve bir yazar için; Cundalı balıkçılardan üniversite öğrencilerine, Tireli köy öğretmenlerinden bilim adamlarına ve Burhaniye sağlık çalışanlarından üst düzey komutanlarımıza dek, çok geniş bir kesimden ilgi görüp değerli bulunmaktan daha değerli ne olabilir?

İnsanlarımızın kitabı nasıl değerlendirdiklerini okuyucunun bilgisine sunmanın yararlı olacağını düşündüm. Bu mektuplarda dile getirilen değerlendirmelerin; tam bağımsızlık kavramının artık geçerliliğini yitirdiği, ulus-devletlerin ortadan kalkmakta olduğu ve ‘küreselleşme’ olgusuna bağlanmanın tek yol olarak gösterildiği bir ortamda anlamlı olduğuna inanıyorum. Türk halkı, ulusal duyarlılığını, Kemalizme olan güven ve inancını hala sürdürüyor; sorunlardan kurtulmanın tek yolunun tam bağımsızlıktan geçtiğini görüyor. Kitaba gösterilen ilgiden ve gönderilen mektuplardan benim çıkardığım umutlu sonuç budur.

Metin Aydoğan

10.Ağustos.2001, İzmir

12. BASKIYA ÖNSÖZ

12.baskıya ulaşan '*Bitmeyen Oyun*'un, baskı sayısının daha da artacağı görülüyor. Kitabın, okuyan insanların başkasına önermesi yoluyla yayılması ve her kitabın birden çok insan tarafından okunması, oldukça geniş bir okur kitlesine ulaşıldığını, ulaşılmanın da sürdüğünü gösteriyor.

Baskı sayısı arttıkça önsöz sayısı da artıyor. 6. baskıdan sonra bir daha önsöz yazmama kararındaydım. Ancak 6. baskıdan sonra, benim için anlamı ve değeri yüksek gelişmeler oldu. Bu gelişmelerden dördü, beni hem çok duygulandırdı hem de geleceğe dönük umutlarımı arttırdı. Bu üç olayı yeni okurlarla paylaşmak istedim; bu önsözü bu nedenle yazdım.

Birincisi; '*Bitmeyen Oyun*'un kurmay olacak subayların okuması gereken kitaplar listesine alındığını öğrendim. Halkımızın, tarihten gelen bir gelenek olarak, büyük bir saygı ve sevgiyle bağlı olduğu Türk Ordusunun, iyi yetişen değerli subaylarına önerilen bir kitap yazabilmek, bence ülkesine yararlı bir iş yapmak demektir. Bunu başarabilen bir insan olarak övünç duymamak mümkün müdür?

İkincisi; adını ve adresini öğrenemediğim '*Eskişehirli bir gencin*' kitabımla ilgili girişimidir. Bir gün yayınevine bir genç geliyor. Gencin görünümünden, akçalı olanaklarının sınırlı olduğu anlaşıyor. Trenle gelmiş ve zamanını trenin dönüş saati-ne göre ayarlıyor. 20 tane '*Bitmeyen Oyun*' alıyor ve şunları söylüyor. "*Biz bu kitabı Eskişehirin köylerine ulaştırıyoruz. Her kitap her köyde iki hafta kalıyor, yakında Eskişehir'de bu kitabın ulaşmadığı köy kalmayacak*" Bir yazara bu olay kadar mutluluk ve umut veren bir başka olay acaba olabilir mi?

Üçüncüsü; Mersin Çeşmeli Jandarma Karakolu'nda görevli Astsubay Kıdemli Başçavuş Sayın **Sezgin Aydın** ile tanışmamdır. Sn.**Aydın**, Ankara'da kendilerine verilen bir konferansta, Tema Başkanı Sayın **Hayrettin Karaca**'nın; "*Önerceğim kitabı okumadan önce, bir kalp-damar ya da sinir hastalıkları hekimine görününüz*" diyerek, '*Bitmeyen Oyun*'u önerdiğini söyledi. Kitabı okuyup beğenen Sn. **Aydın**, edindiği kitapları, her meslek ve her görüşten insana ulaştırmış, okuduktan sonra alıp başkasına

vermiş. Bana, özenle hazırlanan bir liste gönderdi. Listede, kitabın verildiği ve alındığı tarihler, verilen insanların meslekleri belirtiliyor ve muhtardan, mühendise, savcıdan çiftçiye, öğretmenenden fotoğrafçıya dek tam 68 isim yer alıyordu. Sayın **Aydın**, bu listenin kısa sürede daha çok sayılara ulaşacağını bildiriyor ve değişik görüşteki insanlarımızın kitaba olumlu tepkilerini anlatıyordu. Kitabı okuyan ve çok beğenen bir imamın, '*cemaate okutmak*' üzere daha çok kitap istemesi, beni derecesiz mutlu etmiştir. Böyle imamlarımız ve **Sezgin Aydın** gibi askerlerimiz oldukça bu ülke kuşkusuz çok daha zor günleri de atlatacaktır.

İletmek istediğim dördüncü olay, Mersin'de oldu. Yine Jandarma Astsubay Sayın **Fatih Kule** ile Mersin Üniversitesinden Sayın **Meltem Kılıç** yaşamlarını birleştirmeye karar veriyorlar. Genç nişanlılar, nikah törenlerinde şeker değil kitap dağıtmayı yeğliyor ve edindikleri 300 adet '*Bitmeyen Oyun*'u konuklarına dağıtıyorlar. Sayın **Kule** ve Sayın **Kılıç** şimdiye dek duyduğum bu girişimleriyle bana mutluluğun da ötesinde duygular yaşattılar. Onlar da mutlu olsunlar ve ülkeye yararlı evlatlar yetiştirsinler.

Metin Aydoğan

10.10.2002

29.BASKIYA ÖNSÖZ

On ikinci baskıya yazdığım önsözde, “*baskı sayısının artacağı görülüyor*” demiştim. Bilgim dışında basılıp satılanlar dışında şu anda 28.baskıya ulaşıldı. İlk baskıyla 28. baskı arasından beş yıl gibi oldukça uzun bir zaman geçti. Ancak *Bitmeyen Oyun*, güncelliğini üstelik gösterilen ilgi artarak sürdürüyor, sürdürceğe de benziyor.

Hemen hergün, sıradışı olayların yaşandığı bir ülkede beş yıl uzun bir zaman dilimidir. Cumhuriyet’in temel ilkelerini ortadan kaldırıldığı, karşı devrim uygulamalarının olanca hızıyla sürdüğü ve ulusal bağımsızlığın gözle görülür biçimde yitirildiği bir dönemde, *Bitmeyen Oyun* nasıl oluyor da güncelliğini bu denli uzun süre koruyabiliyor? Bu sorunun yanıtı herhalde, oynanan oyunların bir türlü bitmemesi ve bu oyunları seksen yıl önce bozan **Mustafa Kemal**’e Türkiye’nin her zamankinden çok gereksinim duyması olmalıdır.

Son bir yıl içinde kitapla ilgili 914 ileti aldım. Bu, daha önceki dört yılda aldıklarımın neredeyse yarısı kadar. Son dönem iletilerinde bir değişim var. Ülkesine ve geleceğine duyarlı insanların, daha inançlı ve daha kararlı bir tutumla; örgütlenmekten, örgütlü savaşım gereğinden, *Kurtuluş Savaşı Ruhu*’ndan söz ediyor. Ülkenin çekince (tehlike) içinde olduğunu görmeye başlayan aydınlar, bir araya gelerek, ne yapılması gerektiğini tartışıyor. **Mustafa Kemal**’in 85 yıl önce müdafaa-i hukuk örgütlenmesi için söylediği, “*bir elektrik şebekesi gibi devreye giren tarihin emri*” yeniden oluşuyor; erinçsiz (huzursuz) bekleyiş yerini yavaş yavaş örgütsel devinime ve direnme eğilimine bırakıyor. Toplum, ulusal örgütünü yaratmanın doğum sancısını yaşıyor. Tarih, 1919 kuşağına verdiği “*emri*”, bugün bize veriyor.

26 yaşındaki beden eğitimi öğretmeni **Selma Kayhan** “*dip dalgası giderek büyüyor, yüzeye çıkmasına az kaldı, bu bütünlüğün bir parçası olarak yazıyorum*” diyor. 19 yaşındaki üniversite öğrencisi **Soner Varlık**, “*Türkiye’nin bağımsızlığı ve haysiyeti için ölmek istiyorum; güçlerimizi birleştirip kendimizi Türk ulusuna feda etmeye hazırlanmalıyız*” diye haykırıyor. Harpokulu öğrencisi **Zeynep Erenkol**, “*kanla ıslandı bu topraklar, ne ocaklar söndü, analar yürekle-*

rine taş basıp evlatlarını vatana feda etti. Bu topraklara yine akbabaların gölgesi düşüyor, kurtlar sofrasında aziz vatanın parçalanması planları yapılıyor. Anasının gün gelince vatan uğruna çekinmeden feda edeceği bir subay adayı olarak yazıyorum bunları” diyor.

Bunların söylendiği yerde umut vardır, yaşam vardır. Bu gençler halkın öncüleridir, bu ülkeyi kurtaracaklardır. Bu olacaktır, kesinlikle olacaktır. Bunu çok açık olarak görüyorum, herhalde çok uzak olmayan bir zamanda ulusun tümü de görecektir.

Bilinçle donanmış yurtsever gençler herşeyi sorguluyor, eksik gedik bırakmıyor. Soruyor, sorusuna doyurucu yanıt bekliyor. Şu anda çoğunluk değiller ancak nitelikleri yüksek. Sorulardan ben de payımı alıyorum ve karşılaştığım düzey nedeniyle umutlanıyorum.

Çok sayıda okur, kitapta yazılan uygulamaların 57. Hükümet'e ait olduğunu, 59.Hükümet'in yani bugünkü hükümetin neler yaptığını, yaptıklarının ne anlama geldiğini soruyor. *Bitmeyen Oyun* 57.Hükümet döneminde yazıldı, doğal olarak bugünün uygulamaları kitapta yok. Ancak, gerek *Bitmeyen Oyun*'da gerekse diğer kitaplarımda, özellikle *Ekonomik Bunalımdan Ulusal Bunalıma* kitabımda şunu açıkça yazdım: Türkiye'de, tam bağımsızlığı amaçlayarak küresel güç merkezlerine ve yerli işbirlikçilerine karşı tavır geliştirmeyen yani Kemalizme yönelmeyen tüm partiler; adları ve oy oranları ne olursa olsun, hangi siyasi görünümde olursa olsunlar aynı politikaları uygulayacaklardır. **Kemal Derviş**, 2002'de *Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı*'nı açıklarken, bu durum için, “hiçbir hükümet değişikliği bu programı değiştiremeyecektir” demişti.

Söylenen doğrudur. Son beş yıl içinde, iktidar değişimi, ayrımlı görüşlerde olduğunu ileri süren dört parti arasında oldu. DSP-MHP-ANAP'ın oluşturduğu 57.Hükümet ile AKP'nin oluşturduğu 58. ve 59. Hükümetler aynı uygulamaları yaptı, yapıyor. Bu, o denli açık bir gerçektir ki, *Bitmeyen Oyun*'da ele alınan uygulamaların altındaki DSP-MHP-ANAP imzasının yerine AKP; AKP'nin bugünkü uygulamalarının altına, DSP-MHP-ANAP imzası atılabilir. Kitap bu bakışla okunduğunda, günümüz uygulamalarının bir devam uygulaması olduğu görülecek, soruların

yanıtı alınmış olacaktır. *Bitmeyen Oyun*'a gösterilen ilgiyi *bitirmeyen* bir başka neden, herhalde bu olsa gerekir.

Metin Aydoğan
20 Ağustos 2004-İzmir

87. BASKIYA ÖNSÖZ

Bitmeyen Oyun'un ilk baskısı 1999 yılında çıktı. Bugün 87.Baskısı yapılıyor. Kitabı yazdığım günleri anımsıyorum. Bu baskı sayısı *rüyamda görsem inanmayacağım* bir sonuçtur. İlk baskıyı kendi olanaklarımla yapmış, armağan olarak dağıtmaya çalışmıştım. Ancak, bin adetlik birinci baskının büyük bölümü elimde kalmıştı.

Baskısı ve düzenlemesi, son derece amatörce hazırlanmış, albenisi olmayan bu kitapçığı, nereden aklıma geldiyse, o zaman *Cumhuriyet'te* yazan **Attila İlhan'a** göndermiştim. Kısa bir süre sonra, bir sabah *Cumhuriyet'i* okuduğumda gözlerime inanamadım. Türkiye'nin en nitelikli şair ve yazarı, benim *gösterişsiz* kitabımı, üstelik "*okuduğum en iyi şiir*" diyerek, okurlarına öneriyordu. "*Bitmeyen Oyun*"un sıradışı yükselişi böyle başlamıştı.

1999-2016 arasında Türkiye'de çok şey oldu. Bugün gelen olumsuzluk, 17 yıl önce pek çok insanın hayalinden bile geçmeyecek düzeydedir. Geleceğe dönük hiçbir yorum ya da inceleme, büyük özverilerle kurulmuş Türkiye Cumhuriyeti'nin, dağılmaya bu denli yaklaşacağını öngörmemişti. Türkiye'yi bugüne hazırlayanlar, medya ve siyaset başta olmak üzere, ellerindeki olanakları o denli ustalıkla kullanmışlardı ki, halk önünü göremez hale gelmişti. 17 yıl sonrayı değil, 17 ay sonrasını göremiyordu. Haklıydılar, çünkü hiçbir devlet; bu denli kısa sürede, bu denli kolay, kendisini yıkacak bir süreçte bu denli kayıtsız kalamazdı. Cumhuriyet devleti, onu ortadan kaldırmayı siyaset haline getirenler tarafından ele geçirilmişti. Tarihte bunun örneği yoktu.

Bitmeyen Oyun'un yeni baskıya hazırlarken, verileri güncelleştirmeyi, yeni bölümler eklemeyi düşünmüştüm. Kitabı yeniden okurken (kim bilir kaçını), düşüncemin doğru olmadığını gördüm. *Bitmeyen Oyun*, yazıldığı dönemin ilerisini, önemli oranda görmüş ve okuyucuyu uyarmıştı. Çok okunmasının ve eskimemesinin nedeni bu olmalıydı. Bir dönemi, neden ve sonuçlarıyla incelemiş, geleceğe yönelik öngörülerde bulunmuştu. Öngörülerdeki isabet onu değerli kıldı; hala okunuyor. Tarihsel

bir belge olarak kalmalıydı.

Kitabı yeni baskıya hazırlamam, dramatik koşullar altında oldu. 2006'da başarılı bir ameliyatla karaciğer nakli olmuş ve sağlığıma kavuşmuştum. İlaç kullanımında, bir hata nedeniyle karaciğer reddine girdim ve yaşamda kalmakla ayrılma arasındaki ince bir çizgi üzerinde tam sekiz yıl mücadele ettim. “*Tıbbın yapacağı birşey kalmadı*” lardan geri dönüp, yaşama tutundum. Birçok kişiye inanılmaz gelebilir ama *Bitmeyen Oyun*'u ve öbür kitaplarımı, hastahane odalarında, acil servislerde hatta yoğun bakımlarda yayına hazırladım. Ben düzeltme yaparken, hastalar ve hasta yakınları, akıl sağlığını yitirmiş bir insana bakar gibi bana acımayla bakıyorlardı.

Bitmeyen Oyun, okuyana yalnızca bilgi verip uarmıyor; aynı zamanda okuyana bir mücadele ruhu veriyor, onu *birşeyler yapmaya* çağırıyor. Bunu nasıl sağladım bilmiyorum ama okurlardan aldığım iletiler bunu gösteriyor. Kitabın yaptığı örtülü çağırışı, bu kez yazarı olarak ben açık olarak yapıyorum. Yeni okuyucularımı, son 20 yılı değerlendirip bugünü anlamaya ve geleceğe dönük düşünceler üreterek biraraya gelmeye yani örgütlenmeye çağırıyorum.

Metin Aydoğan

30 Ağustos 2016-Urla

BİRİNCİ BÖLÜM

YENİ BİR YÜZYILA GİRERKEN

Kuvva-i Milliye şehitlerinin ölümsüz anısına

Yeni Bir Yüzyıla Girerken

İnsanlık yeni bir yüzyıla giriyor. Yaşamın sürekli akışı içinde, yüzer yıllık zaman dilimleri kuşkusuz herşeyi tanımlamıyor. 21.yüzyıl belki on yıl önce başladı ya da yirmi yıl daha sürecek. Önemli olan zaman birimleri değil, süreçler ve etkileri. Köleci toplum bin, feodal toplum sekiz yüz yıl sürdü. Bu dönemlerde, bir değil birkaç yüzyıl, önemli bir toplumsal değişim olmadan geçti. Ancak, 20.yüzyılın yeri kuşkusuz çok başka. On ya da yirmi yılda ortaya çıkan gelişmeler, birçok kişinin kavrayamayacağı kadar hızlı. Teknolojik gelişmeler, ülkelerarası ilişkiler, toplumsal dönüşüm ya da çözümler olağanüstü hızlanmış durumda. Kimilerine göre; insanlık, varsıllığı, eşitliği ve evrensel barışı gerçekleştirecek altın çağa girmek üzere. Üretilen değerlerin dolaşımında küresel bir devrim yaşanıyor. Sınırlar önemini yitiriyor, insanlar tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar birbirlerine yakınlaşıyor, evrensel bir uygarlık doğuyor.

Kimilerine göre ise; insanlar, yaşamsal gereksinimlerinin esiri olmadan, ruhlarının ezilmediği, özgür ve barışçı bir yaşam çevresini henüz yaratabilmiş değil. İçinde bulundukları koşullardan duydukları hoşnutsuzluk, gelecek umutlarını iyimser kılamıyor, onları geçmişe özleme yöneltiyor. Dünyanın büyük bölümünde insanların yoksulluğu artıyor, az sayıdaki zengin ülke, ayrıcalıklarını kaybetmemek için her yolu deniyor. İnsanlık, tarihinde gördüğü en planlı ve en örgütlü sömürü altında.

Hangi görüş gerçeği açıklıyor? Her ikisi de doğru ya da her ikisi de yanlış mı? Yaşadığımız dönemin tarih açısından önemi nedir? Kim ne derse desin, milyarlarca insanın yaşadığı ve gördüğü bir gerçek var; ekonomik ve politik gerilimlerin, çatışma ve savaşların, yoksulluğun, tahrip edilen doğal çevrenin, insanlar üzerinde baskı oluşturduğu bir dönem yaşanıyor. Endüstriyel egemenlik ve politik etkinlik alanları için çatışma, yeni bir yüzyıla

girerken, hâlâ dünyanın biçimlenmesini belirleyen kaygı verici sorun durumunda. Tarih sanki yeniden yaşanıyor. 20.yüzyıl başlarken yaşanan sorunlarla günümüz sorunları arasında niteliksel bir ayrım görülüyor. Yalnızca yöntem, araç ve yoğunluk artışları sözkonusu. İnsanlar yüz yıldır, niteliği değişmeyen küresel işleyişin gelişen iç süreçlerini yaşıyor.

*

Geleceğin alacağı biçimi görebilmek için geçmişin doğru kavranması gerekiyor. 20.yüzyılı anlamadan, günümüzde doğru adım atmak ve kendi geleceğine egemen olmak olası değil. Değişik biçimlerle dört imparatorluğun (Rus, Osmanlı, Avusturya-Macaristan, İngiltere) dağıldığı, sömürgecilik döneminin sona erdiği, iki büyük dünya savaşının yaşandığı ve ulusal bağımsızlık savaşımının (mücadelelerinin) olağanüstü hızla yayıldığı bir yüzyıl yaşandı. İnsanlık, tarih boyunca ilk kez eşitlik üzerine kurulu bir ülke yaratmayı denedi. 300 yıldır dünyayı egemenliği altında tutan gelişmiş sanayi ülkeleri, işgal ettiği yoksul bir ülkeye ilk kez boyun eğdi. Teknolojik gelişim, silahlanma, gücün egemenliği, uluslararası yakınlaşma, kültürel etkileşim, açlık ve çevre sorunları tarihin hiçbir döneminde, 20.yüzyıldaki yoğunlukta yaşanmadı. Bu nedenle 20.yüzyıl, toplumsal dönüşümler yüzyılı oldu.

19.yüzyıl sanayi devrimi ve nüfus patlaması, Batı Avrupa sömürgeciliğini yeni bir aşamaya getirmişti. Özellikle yüzyıl sonundaki üretim ve sermaye birikimi, denizaşırı ülkelerin önemini daha da arttırdı. Tekelleşen büyük şirketler mal yanında sermaye de dışsatımlamaya (ihraç etmeye) başladı. Başlı başına büyük bir güç durumuna gelen *mali sermaye* (finans kapital), tekelleşme eğilimlerini hızlandırarak liberal dönemi sona erdirecek yeni bir süreci başlattı. Sömürgelerin önemi artarken, ondan daha çok pay almak isteyenlerin sayısı arttı. Almanya, ABD, Japonya ve İtalya, sahip oldukları toprakların geli-

şen sanayilerine yetmediğine inanıyordu. 19.yüzyıl sonlarında, dünyanın 43 milyon kilometrekare toprağı, dört büyük ülke tarafından sömürgeleştirilmişti. İngiltere'nin 27.2, Fransa'nın 11.3, Almanya'nın 2.6 ve ABD'nin 1.6 milyon kilometrekare sömürgesi vardı.¹

Sömürgecilik yarışına en son katılan ABD, 1898'de İspanya'yı yenmiş, Küba ve Filipinleri ele geçirmiş ve dünyaya yayılmaya başlamıştı. Amerikan yayılcılığının kuramını oluşturan Amiral **Alfred Thayer Mahan**, 19. yüzyıl sona ererken ABD Hükümetine şu öğütleri veriyordu: *"Tarihi dikkatle okuyunuz, uluslararası sorunları akılcıca değerlendiriniz. Denizlerde gerekli denetimi sağlamayla; ulusal ticaret, ulusal refah ve ulusal büyüme arasındaki açık ilişkiyi değerlendiriniz ve üzerinize düşen rolü uygulamaktan çekinmeyiniz. Hristiyan uygarlığını Doğu Asya'nın şiddetli saldırılarına karşı savunmaya hazırlıklı olunuz. Genişleme politikasının ülke yararına dönük bir biçimde kullanılması ile yalnızca ulusal değil dünya refahını da geliştireceğinizin bilincinde olunuz."*² **Mahan** bunları söylerken gelişmeleri yeterli görmeyen Amerikalı **Henry Cabot Lodge**; *"Büyük ülkeler dünyayı paylaşıyorlar. Amerika bu gidişe ayak uydurmalıdır"* diye telaşlanıyordu.³

ABD, **Mahan**'ın önerileri yönünde Deniz Kuvvetlerini güçlendirip dünyadan daha çok pay almaya hazırlanırken, aynı hazırlık Almanya ve Japonya'da da yapılıyordu. Alman generali Baron **Walther Vori Lüttwitz** şunları söylüyordu: *"19.yüzyılda genel paylaşıma katılmakta çok geciktik. Ancak ikinci bir paylaşım gelmek üzeredir. Bizi bekleyen kaynakların zenginliğini anlamak için; yalnızca Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşü, Uzakdoğu'nun yeni Hindistan'ı olan Çin'in tecridi ve birçok Güney Amerika ülkesinin içinde bulunduğu dengesiz koşullara eğilmemiz gerekir. Herkesi ürkütecek kadar güçlü olmalıyız. Bu konuda artık yitirilecek zamanımız kalmamıştır."*⁴

Baron **Lüttwitz** kendi açısından haklıydı. Almanya, dünyanın yeniden paylaşılması için 30 yıldır hazırlanıyordu.

1887 yılında Almanya’yı inceleyen Amerikalı gözlemci **Henry Adams**; “Almanya dünya çapında şaşırtıcı bir güç olmuştur. Bu güç onu barut tozu deposu haline getirmiştir. Bütün komşuları onun patlayacağı düşüncesiyle dehşet içinde-
dir ve bu patlama er ya da geç olacaktır.”⁵

20.yüzyıla girilirken, sömürgeler için kıran kırana bir savaşım vardı. Bu savaşım da amaca yönelik başarı için her türlü girişim yapılıyor; tutucu alışkanlıklardan, inanç ayrımlarından ve yerel özelliklerden yararlanılıyordu. Toplumsal geriliğin düzeyi, sömürgeci egemenliğin kapsamını belirliyordu. Kabileler, cemaat toplumları ve despotik yönetimli geri ülkeler, kimi zaman askeri eyleme bile gerek duyulmadan, kolayca etki altına alınıyordu. Ancak, tüm baskı ve engellemelere karşın, sömürge ve yarı sömürge ülkelerde ulusçu düşünce ve eylemler ortaya çıkıyor ve bu eylemin öncüleri, gerek sömürgeciler ve gerekse onların yerel işbirlikçileri olan gerici unsurlarla çatışıyordu.

20.yüzyıl başlarında yayılmaya başlayan ulusçu hareketlerde iki temel eğilim egemendi; daha çok aydınların arasında yaygın olan *mandacılık* ve genellikle din adamlarının öncülük ettiği yerel geleneklere dayalı dinsel tepki. Savaşım verdiği gücün niteliğini ve amacını kavrayamamış olan her iki eğilim de doğal olarak etkili olamadı. Tam bağımsızlık kavramı ise henüz sömürge dünyasının gündemine girmemişti. Yüzyıl başında, 1898-1901 Çin-Boxer, 1899-1902 Güney Afrika Boer ve 1911-1916 Meksika-Zapata ayaklanmaları ulusal bağımsızlığa yönelen anti-emperyalist savaşımalar değil, yerel ölçekli çatışmalardı. Emperyalizme karşı ilk başarılı karşı çıkış Türk Devrimi’dir. 1919-1923 *Türk Kurtuluş Savaşı*’nın beklenmeyen başarısı, ulusal bağımsızlık kavramını sömürge ve yarı sömürgelerin gündemine kalıcı bir biçimde sokmuştur.

20.yüzyıla girerken Almanya’nın pazar payı, İngiltere ve Fransa’nın pazarlarının ancak yüzde 6,6’sıydı. Bu oran ABD için yüzde 4.2’ydi. İngiltere tek başına dünya

dışsatımının yüzde 16.3'ünü yaparken, Almanya dahil tüm Orta ve Batı Avrupa ülkelerinin toplam dışsatımı yüzde 31.9'du.⁶ Dağılımın ülkelerin ekonomik güçlerine uygun düşmeyen dengesizliği, önce politik daha sonra sihlahlı çatışmayı zorunlu duruma getirdi. 1914'de çıkan savaş, yarım yüzyıllık gerilimler sürecinin bir sonucuydu ve bu süreç aynı zamanda sömürgeciliğin, yeni bir döneme, *kapitalist emperyalizme* geçiş süreciydi. Mal ve hammadde ticareti yanında özel önem kazanan sermaye dışsatımı bu dönemde yoğunlaşmıştı.

*

Dünya'nın bugünkü durumunu izlemek, yüz yıllık eski bir filmi izlemek gibidir. Etkinlik bölgeleri için savaşım, ülkeler ve bölgeler arası gerilim, askeri ve ekonomik sorunlar, gücün belirleyiciliği, ticari yarışı, uluslararası sermaye dolaşımı ve pazar çatışmaları, boyutları büyümüş sorunlar olarak niteliği değişmeden sürüyor. Yüzyıl başındaki İngiltere'nin yerini bugün ABD aldı. İngiltere-Fransa sömürgeciliğine karşı Alman tepkisinin yerinde şimdi, ABD-Japonya-Almanya çekişmesi var. Dışarıya açılan şirket sayısı şimdi daha çok, ancak yaptıkları işte bir değişiklik yok. Yüzyıl başında dünyanın temel paylaşım alanları ve çatışma bölgeleri, Ortadoğu ve Balkanlar (Türkiye) ile Uzakdoğu (Çin) idi. Şimdi Çin'in yerini Orta Asya ülkeleri aldı. Türkiye kendisini Çin'den daha önce kurtarmıştı ancak bugün neredeyse aynı yere geri döndü. İngiltere, Fransa, Almanya ve Rusya tarafından, "*Doğu sorunu*" ya da "*Hasta adam*" tanımlamalarıyla bölüşülmek istenen Türkiye bugün, etnik ve dinsel ayrımlar, dış borç, uluslararası anlaşmalar, özelleştirmeler ve gümrük birlikleri aracılığıyla paylaşılıyor.

Ortadoğu'nun yüzyıl başındaki durumuyla ilgili kapsamlı araştırmalar yapmış olan Amerikalı gazeteci ve yazar **Peter Hopkirk**, "*Bitmeyen Oyun*" adlı yapıtında şunları yazıyor: "*İngiltere 1895 yılında, Osmanlı İmparatorluğu'nun*

parçalanması için bir öneri hazırladı ve Almanya'ya cömert bir parça sundu. Ancak Berlin buna şaşırtıcı bir ilgisizlik gösterdi. Almanya parçayı değil bütünü istiyordu. Sultan'ın onayı alınarak ülkenin iç bölgelerini araştırmak ve doğal kaynaklarının envanterini çıkarmak için Türkiye'ye Alman uzmanlar gönderildi. Alman 'gezginleri' ve 'kâşifleri', arkeolojik ve antropolojik araştırmalar yapma bahanesiyle tüm ülkeye yayıldılar. Haritalar çıkarıldı, her köy ve aşiretin sahip olduğu ev ve çadıra kadar her şey saptandı. Pan-Germen Birliği, geleceklerinin, zengin ve az kalabalık Osmanlı topraklarında yattığına inandılar. Geçmişte parlak uygarlıklar barındırmış olan verimli Mezopotamya topraklarının 'çalışkan' Almanların elinde büyük bir zenginlik kaynağı olacağına karar verildi. Kayzer II.Wilhelm, 'Doğu birini bekliyor...', Paul Rohrbach 'Almanya'nın geleceği Doğu'dadır... Türkiye'de... Mezopotamya'da, Suriye'dedir.' diyorlardı."⁷ Türkiye bu Almanya ile "dost ve müttefik" olarak Birinci Dünya Savaşı'na girdi. **Enver Paşa**, Ordu'nun başına Alman generallerini getirdi.

"Hasta adam" Türkiye ve onun "bereketli topraklarıyla" ilgilenen yalnızca Almanya değildi. İngiltere Gizli Servis Başkanı **Sir Walter Bullivant** 1916'da şunları söylüyordu: "Her yandaki ajanlarımdan, yani Kafkasya'daki dilencilerden, Afgan at tüccarlarından, Türkmen tacirlerden, Mekke yolundaki hacılardan, Kuzey Afrika'daki şeyhlerden, Karadeniz takalarındaki denizcilerden, koyun postu içindeki Moğollar'dan, Hint fakirlerinden, Körfez'deki Yunan tüccarlardan, Bulgar çobanlardan, şifre kullanan saygın konsoloslarımdan raporlar alıyorum. Hepsi aynı şeyi söylüyor. Doğu bir vahiy bekliyor. Batı'dan bir güneş doğuyor. Almanlar dünyayı şaşkına çevirecek olan bu kozu kullanmak istiyor."⁸

Süveyş kanalının açılmasından sonra Mısır, petrol bulunduktan sonra da Ortadoğu özel önem kazanmıştı. Başta İngiltere olmak üzere batılı devletler, Süveyş Kanalı ile Uzakdoğu ulaşımını kısaltmış ve kolaylaştırmıştı. Rusya, Trans-Sibiryan demiryolunu bitirmiş, Avrupa ovalarını Çin'e ve Hindistan'a bağlayan eski kervan yolunu canlandırarak Avrasya'da etkili olmaya başlamıştı. Almanlar,

Abdülhamit'den aldıkları imtiyazlarla Bağdat Demiryolu'nu yaparak kendilerine, Uzakdoğu yolunu açmıştı. Çin merkezli Uzakdoğu, Türkiye merkezli Ortadoğu ve etnik karışıklıklar içindeki Balkanlar, emperyalist devletlerin savaşım alanlarıydı. Bu alanlar için ortaya çıkan gerilim ve çatışmalar, 20.yüzyılda iki dünya savaşına yol açacaktı.

20.yüzyıl biterken bu bölgeler bugün de birinci derecede çatışma alanıdır. Çin, uğrunda çatışılan bir sömürge olmaktan kendini kurtardı ancak şimdi petrol ve doğal-gaz başta olmak üzere zengin yeraltı kaynaklarıyla Avrasya var. Japonya Uzakdoğu'yu "*arka bahçesi*" durumuna getirmek üzere ancak özellikle ABD'nin Pasifik'ten vazgeçmesi olası değil. Batılılar Sovyetler Birliği'nden 1990'a dek uzak durmak zorunda kaldı ancak Rusya bugün "*Çarlığa geri döndü.*" Batılılar, **Atatürk** ve **Tito**'nun bölgeye yönelik bağımsız politikaları nedeniyle Balkanlar'da uzun süre etkili olamadı ancak Balkanlar şimdi yine *cadı kazanı*.

1938'e dek Türkiye'ye sokulamadılar ancak Türkiye artık 30'lu yılların Türkiye'si değil. Ortadoğu'da oynanan *oyun* da, *oyuncular* da aynı. Değişen yalnızca zaman ve teknoloji.

*

ABD Başkanı **Bill Clinton**, Ekim 1999'da Amerika'ya giden Başbakan **Bülent Ecevit**'e şunları söyledi: "20.yüzyılın ilk elli yılı Osmanlı İmparatorluğu'nun mirasının paylaşılmasının yol açtığı değişikliklerle geçti. 21.yüzyılın ilk elli yılı da Türkiye'nin alacağı doğrultuyla şekillenecektir... Türkiye modelinin, hem İslâm dünyası, hem Türkiye'nin bulunduğu bölge, hem de Avrupa için çok büyük etkileri olacaktır."⁹ **Clinton** benzer görüşleri bir ay sonra yineledi. Berlin Duvarı'nın yıkılışının 10.yıldönümünde Georgetown Üniversitesi'nde yaptığı konuşmada şunları söyledi: "Önümüzdeki yüzyılın, büyük ölçüde, Türkiye'nin bugünkü ve yarınki rolünü nasıl tanımlayacağına bağlı olarak şekilleneceğini umuyoruz."¹⁰

Bu sözler; batılı ülkelerin, Ortadoğu ve Türkiye’ye yönelik yüz yıldır değişmeyen politik tutumunun anlatımıdır. Yeni bir yüzyıla girerken *“Türkiye’nin alacağı doğrultu”* Batı için gerçekten *“önemli”*dir. Bu *“önem”*in temelinde, yalnızca Ortadoğu’ya değil, küreselleştirilmeye çalışılan tüm dünyaya yönelik kaygılar vardır ve bu kaygılar gelişmiş ülkelere yerleşik devlet politikası durumundadır. Bunun açık kanıtı, Mart 2001’de yayınlanan *“Global Trends 2015”* adlı rapordur. ABD Dışişleri Bakanlığı, Merkezi Haber Alma Örgütü (CIA) ve ABD Ulusal İstihbarat Konseyi (NIC) tarafından ortak olarak hazırlanan bu raporda, Türkiye için şu saptama yapılıyor: *“Türkiye’deki her gelişme, global oluşumları direkt olarak etkileyecektir... Türkiye’nin 2015’e kadar iç istikrarı ile jeopolitik (devlet politikasıyla coğrafya arasındaki ilişki) konumundaki gelişmeler; Bölge, Batı dünyası ve Amerikan menfaatleri üzerinde büyük etki yapacaktır.”*¹¹

Yarattığı Kemalist eylemle 20. yüzyıl dünya politikalarına biçim veren Türkiye, aynı gizilgücü (potansiyeli), 21.yüzyıla girerken de taşımaktadır. Bugün, *Kemalizm* ve *Yeni-Ösmanlılık*’la bir yolayrımına getirilmiş olan Türkiye; *Kemalist* yolu seçebilir ve tüm az gelişmiş ülkelere *‘küreselleşmeye’* karşı örnek olabilecek güncel bir örnek oluşturabilir. **Clinton**’ın kaygı ve korkusu budur. Bu kaygı ve korku, Türkiye üzerindeki Batı kaynaklı küresel baskıyı arttıracak ve bu baskı, Türkiye’nin Kemalist politikalara yönelmesi oranında sertleşecektir. 1920’deki Ankara-İstanbul çatışmasının yerini, gizli ya da açık, yumuşak ya da sert; yurtsever-işbirlikçi savaşımı alacak ve bu savaşımın somut karşılığı olan küresel egemenlik-ulus devlet çatışması derinleşecektir.

“Türkiye’nin gelecekte alacağı doğrultu” konusuna, doğal olarak Avrupalılar da yakın ilgi göstermektedir. Büyük devlet çıkarlarının kesişme noktasında bulunan ve alacağı doğrultuyla bu çıkarları doğrudan etkileyecek olan Türkiye, bugün dünyada iç işlerine en çok karışılan ülke

durumundadır. Türkiye'nin getirildiği yolayrımında, seçmesi gereken yolu, **Clinton** üstü örtülü olarak gösteriyor ancak Avrupa Parlamentosu Üyesi ve Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu Eşbaşkanı **Daniel Cohn-Bendit**, bunu açık olarak ve ad koyarak yapıyor. Batıyla bütünleşmeye *Barselona Yolu*, Kemalizmin yaşatılmasına ise *Bağdat Yolu* diyor ve şunları söylüyor: “Her iki yol da mümkündür, her iki yolun da kendi şans ve imkanları vardır. Barselona yolu Türkiye için geleneksel Kemalist köktencililiğin parçalanması anlamına gelmektedir. Bu durumda Türkiye, Türk Devleti içinde Kürtlerin öz yönetimini güçlendirmeyi de içeren, bölgesel ade-mi merkezîyetçiliği kabul etmek zorundadır. Bağdat Yolu ise, Kemalist merkezîyetçilik ve otoriteciliğin güçlendirilmesi, böylece de Avrupa’dan vazgeçilmesi anlamına gelmektedir.”¹²

Fransa’da yayınlanan *Le Figaro* Gazetesi, 16 Nisan 2001 tarihinde “Tükenmiş Bir Rejim” başlığıyla yayınladığı yor-umunda, Türkiye’nin Batı için önemini vurgularken, Atatürkçü yönelmelerden duyduğu kaygıyı, kaba ve ilkel bir anlatımla dile getirmektedir. Fransız Gazetesi şunları ya-zıyor: “NATO’nun elli yıldır temel direklerinden olan Türki-ye, aynı zamanda Batı’nın Orta Asya ülkeleri ve Kafkasya’ya açılan kapısıdır... Otuzlu yılların ideolojisine takılı kalan, fosil-leşmiş bir rejime sahip olan Türkiye’de; bürokrasi işsiz ve yolsuzluklar sürekli, bankacılık sektörü çökmüştür, askerler de-letin gerçek hakimi durumundadırlar, azınlık ve insan hak-ları ihlal edilmektedir, hükümetin, AB’ne verdiği ‘Ulusal Prog-ram’ yeterli değildir; binlerce sayfalık programda, Kürt sözcü-ğü, bir kez bile yer almıyor. Bütün bunlara karşın; Türkiye, ne IMF’ye terk edilecek, ne de sahipsiz bırakılacak bir ülkedir. Tür-kiye, Avrupa için çok önemli bir ülkedir”¹³

Türkiye, “28 Şubat Kararlarıyla”, doğrultusunu her-kesin anlayabileceği bir biçimde Kemalizme döndürmüştür. “28 Şubat süreci”, Milli Güvenlik Kurulu’nun 1997 yılı Şubat’ında aldığı kararlarla sınırlı bir gelişme değildir. Türkiye, aynı yıl Milli Güvenlik Kurulu ile “Milli Siyaset Belgesini”, Genel Kurmay ile de “Milli Askeri Strateji Kavra-mını” (MASK) değiştirmiştir. Batıyı tedirgin eden ve kay-

nağını Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş anlayışından alan bu yöneliş, doğal ve kaçınılmaz olarak, küresel güç odaklarının tepkisini çekmekte ve baskı altına alınmaya çalışılmaktadır. Bu baskı, alınan kararlardan vazgeçilmediği sürece artarak sürecektir.

ABD Hava Harp Akademisi Türkiye Masası Şefi Albay **Michael Robert Hickok**, Türkiye'deki yeni yönelişlerden duyduğu hoşnutsuzluğu açık olarak dile getiriyor. Albay **Hickok**, "*Yükselen Hegemon Türk Stratejisi ile Askeri Modernizasyon Arasındaki Uçurum*" adını vererek yayınladığı yazısında, hoşnutsuzluğunu şu üç konu üzerinde yoğunlaştırıyor: "*Kararların Washington ya da Brüksel'de değil Ankara'da belirlenmesi, diğer NATO üyelerinde askeri harcamalar azalırken Türkiye'de artması ve Milli Askeri Strateji Kavramı'nın Birleşik Devletler'e sorulmadan değiştirilmiş olması.*"... **Hickok** adı geçen yazıda şunları yazıyor: "... Ankara'daki karar vericiler, günümüzdeki yeni fırsatlardan yararlanmak ve belirsiz gelecek konusunda Türk çıkarlarını korumak için, daha aktif güvenlik politikalarıyla ilgilenmektedir. Türkiye'nin bölgede bağımsız bir güvenlik faktörü olarak yükselmesi, komşularının dikkatinden kaçmış değildir. Ankara'nın post-Kemalist dış politika denemesi ile Türk Silahlı Kuvvetleri'ni modernize ederek, tüm komşularından daha fazla kabiliyet kazanması, aynı zamana denk gelmiştir... Türkiye'nin güvenlik politikasının, giderek daha fazla tahmin edilemez olması; bunun yanı sıra, Ankara'nın komşularına oranla artan askeri gücü, bölgesel istikrarsızlığı arttırmaktadır. Türkiye'nin ihtirash Ulusal Güvenlik Stratejisi ve kanıtlanmış askeri yetenekleri, tüm bölgede joepolitik yeni bir yapılanmayı zorlamaktadır... Türkiye'nin müttefik olarak gerçek değeri artarken, Ankara daha az güvenilir bir güvenlik ortağı olmuştur... 'Milli Askeri Strateji Kavramı' (MASK) ile 1985 yılında Birleşik Devletler ile birlikte belirlenen genel çerçeve değiştirilmiş, NATO ve Birleşik Devletlerin inisiyatifine bırakılan konular da yeniden ele alınmıştır."¹⁴

Batılıların Türkiye'ye gösterdiği olumsuz ilginin giderek tehdit unsuru haline gelmesi, kaçınılmaz olarak, Türkiye'nin tekil devlet yapısına yönelik yıpratıcı politikalara dönüşmektedir. Batı başkentlerinden yapılan açıklamalar çok açıktır. Politikacılar, siyasi yorumcular ve medya; bütünlüğü olan bir süreklilik içinde Türkiye karşıtı bir tutum içindedir. Yapılmak istenen yalnızca Türkiye'nin baskı altına alınması değil, bununla birlikte Batı kamuoyunun Türkiye ve Türk düşmanlığıyla koşullandırılması ve olası bir elatmaya (müdahaleye) hazırlanmasıdır. Aynı oyun 80 yıl önce de oynanmıştı.

Almanya Dışişleri Bakanı **Hans Dietrich Genscher**, Almanya'nın önemli gazetelerinden *Süddeutsche Zeitung*'a, 1992 yılında verdiği demeçte; *"Biz Yugoslavya'da yeni bir model oluşturduk, Türkler de Kürtlerle, buna benzer bir model üzerinde anlaşmalıdırlar"* diyordu.¹⁵ Aynı gazete, altı yıl sonra 19 Ocak 1998 tarihinde, **Wolfgang Koydl** imzasıyla yayınladığı başyazıda Türkiye hakkında şunları yazdı: *"On yıl içinde, Türklerin komşusu olan üç güçlü politik sistem battı ve sessiz sedasız yok oldu. Bu sistemler, en az Türkler'in kendi Kemalist modelleri kadar dayanıklı inşa edilmiş görünüyorlardı. İran'da Şah monarşisi, Sovyetler Birliği'nin Politbüro Komünizmi ve Yugoslavya'daki fedaratif Balkan deneyimi. Rahatsız edici olan, her üç devlet de Türkiye Cumhuriyeti ile paralellikler gösteriyor. Hepsi de dinsel veya etnik çelişmeler yüzünden yıkıldılar. Üstelik Türkiye'de her ikisi de var: Politik İslam ve Güneydoğu'daki Kürtlerin ayaklanması... Lenin'in devleti 73 yaşına basmıştı; Güney Slavlarinki 74 yaşındaydı. Atatürk'ün Cumhuriyet'i bu yıl hayli kritik 75. yaşına geldi."*¹⁶

Avrupa Parlamentosu seçimleri öncesinde (Haziran 1999), Avrupa Birliği üyesi 15 ülkenin 11'inde yönetimde bulunan ve ikisinde koalisyon hükümetlerine katılan Sosyalist ve Sosyal Demokrat Parti başkanları, 27 Mayıs 1999 tarihinde Paris'te yapılan *"Avrupa Solu"* zirvesinde bir araya geldi. *"Avrupalılık"* kavramının tartışıldığı zirvede, toplantının *"mimarı"* ve eski Fransa Kültür Bakanı **Jack**

Lang, şunları söyledi: *"Avrupa Birliği yalnızca ekonomik çıkarlar ve düzenlemelerden ibaret değildir. Demokrasi ve insanlığa verdiğimiz değerleri, yalnız sınırlarımız içinde değil, sınırlarımız dışında da savunacağız. Gelecekte ve gerekirse bugün, Kosova'da yaptığımız gibi Kürt halkını da savunup koruyacağız. AB'nin ne stratejik ve ne de ekonomik çıkarları, diktatörlerle mücadelemizi önleyemez."*¹⁷

400 bin trajik Stuttgart gazetesi *Stuttgarter Zeitung* yazarı **Adrian Zielcke**, gazetenin 9 Ocak 1998 tarihli baskısında, Türkiye'ye açıktan gözdağı veriyor: *"Türkiye, Kürtlerin azınlık haklarını kabul etmeli ve sorunu politik olarak çözmelidir... Ankara bunu kendisi yapmazsa Birinci Dünya Savaşı sonunda Türkiye, Irak ve Suriye arasında paylaştırılan Kürt sorununa çözüm bulmak için uluslararası baskı artacaktır."*¹⁸

Baskılar gerçekten artmaktadır. Baskıcı anlayışın en çarpıcı ve kaba örneğini Amerikalı bir milletvekilinin sözlerinde buluyoruz. ABD Temsilciler Meclisi'nde, Şubat 1999'da bir konuşma yapan Californiya Eyaleti Milletvekili **Brad Sherman**, şunları söylüyor: *"Türk Devleti'nin Kürdistan'a (Güney ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri demek istiyor) gönderdiği askeri güç, Slobodan Miloseviç'in Kosova'ya gönderdiği güçten daha fazladır. Kürdistan'da, Kosova'dan daha çok insan öldürülüyor. Umuyorum ki ABD, Kürtlerin korunması için daha açık ve daha katı bir tutum izler. Baskıcı rejimlere karşı olan tutumumuz, bu ülkelerin NATO müttefiki olması ya da olmaması ile değiştirilmemelidir. Türkiye'deki Kürtlerin korunması için ABD, askeri güç kullanarak devreye girmelidir."*¹⁹

31 Mayıs 1999 günü İmralı'da yargılanmaya başlanan ve Batılı devletler tarafından kullanıldığını açıklayan **Abdullah Öcalan** ilk duruşmada şunları söyledi: *"Türkiye'de 1993 yılından beri 1925 yılında yaşanan süreç (Batı destekli Şeyh Said isyanı) gündemdedir. Bugünkü durum, Musul ve Kerkük'ün kaybedildiği 1925'ten daha tehlikeli, daha derindir. Lütfen beni anlayın, anlamanızı rica ediyorum. Türkiye'nin bütünlüğü çok önemlidir... İngiltere, geçmişte de Musul ve Kerkük'ü böyle oyunlarla aldı."*²⁰

İleri sürülen görüşler, sıradan gazete haber ya da yorumları değil, Batılı devletlerin günümüzdeki Ortadoğu ve Türkiye politikasının temel doğrultusudur. İran ve Irak'ın denetim dışı kalmasının sıkıntısını yaşayan Avrupa ve ABD, oluşumunu sağladığı Kuzey Irak ve Güneydoğu Anadolu sorunlarını, küresel bir boyutta tutmanın kararlılığı içindedir. Ortadoğu'daki Batı çıkarları, bölgede bilinen petrol yataklarının elde tutulması sınırını aşmıştır. Anadolu'nun, *"Bir petrol denizi üzerinde yüzdüğü"* söylenmektedir; ama bunun da ötesinde Türkiye; Orta Asya, Rusya ve Ortadoğu enerji kaynaklarının kavşak noktasıdır. 21.yüzyılın önemli sorunu olacak olan zengin su kaynaklarına sahiptir. GAP, herkesin *"iştahını kabartmaktadır."* Uygulamalar, dünyaya egemen kılınmak istenen yeni düzen ideolojisinin, politik sonuçlarıdır. Avrupa Parlamentosu'nun, Türkiye'ye yaptığı Kıbrıs, Ege ve Güneydoğu önerileri, Batı parlamentolarında alınan *"Ermeni soykırımı"* kararları, **Barzani** ve **Talabani** ile *"bölgesel bir yönetim birimi olarak Kürt Federe Devletinin"* kurulmasına yönelik Washington toplantısı, *"sürgündeki Kürt ve Ermeni Parlamentosu toplantıları"*, AB'nin **Apo** tavrı, G8'lerin Kıbrıs kararı vb., bu çerçevede değerlendirilmelidir. Bunlar *"laf ola"* cinsinden yapılan işler değildir. Batılılar, somut bir amaca yönelmedikçe bu tür politik davranışlar içine girmezler.

İKİNCİ BÖLÜM

ABD İLE ANLAŞMAK

ABD İle Anlaşmak

ABD Savunma Bakanı **Mc Namara** 1967 yılında Temsilciler Meclisi Dış İşler Komitesi'nde şöyle diyordu: "... Ortadoğu, taşıdığı stratejik önem nedeniyle, Birleşik Devletler açısından önemlidir. Bu bölge siyasi, askeri ve ekonomik çıkarlarımızın birleştiği kavşaktır ve Ortadoğu petrolü, Batı için yaşamsal önemdedir."¹

Ortadoğu'nun Batı için "yaşamsal önemde" olması yeni bir olgu değildir. Önemine bağlı olarak burada oynanan oyunların oyuncularını değiştirdi, ancak konusu değişmedi. 20.yüzyıla girerken Avrupa'nın "en deneyimli" devlet adamı olarak tanıtılan, İngiltere Başbakanı **Lord Salisbury**, 1898 yılında Ortadoğu ile ilgili görüşlerini açıklarken şunları söylüyordu: "Yeryüzündeki ulusları, yaşayanlar ve ölenler olarak ikiye ayırabiliriz. Bir yanda büyük güce sahip büyük ülkeler var; bunların gücü her yıl artıyor. Zenginlikleri, egemenlik alanları, organizasyonları gün geçtikçe büyüyor. Demiryolları sayesinde bütün askeri güçlerini bir noktada toplayabiliyorlar. Bugüne dek görülmemiş büyüklükte ordular kurabiliyorlar. Teknoloji bu orduların silahlarını her geçen gün geliştiriyor. Bu büyük ülkelerin yanı sıra, bir de yalnızca ölüm halinde olduklarını söyleyebileceğim ülkeler var."² İngiltere Başbakanı, Londra'da *Albert Hall*'da bu konuşmayı yaparken, Büyük Britanya'nın dünya üzerinde, tam 28 milyon kilometrekare sömürgesi vardı.

Salisbury'nin konuşmasından üç yıl sonra 1901'de, Washington'dan, "ölmekte olan" ülkelerin topraklarına yönelik, benzer bir açıklama geliyordu. ABD Başkanı **Theodor Roosevelt**, Temsilciler Meclisinde yaptığı konuşmada adeta, ABD'nin 20.yüzyıldaki temel stratejisini açıklıyordu: "Size, rahat bir hayatın değil, mücadelelerle dolu bir hayatın gereklerini söylüyorum. 20.yüzyıl önümüze, pek çok ulusun kaderini belirleyecek muazzam bir ufuk açıyor. Yerimizde oturursak, sert mücadelelerden uzak durursak bizden daha cesur ve daha güçlü olanlar bizi geçeceklerdir."³

Roosevelt'in söz ettiği bu acımasız yarış, 20.yüzyıl boyunca bütün şiddetiyle sürdü ve hâlâ sürüyor. Bu sözlerle **Hitler**'in 1935 yılında söylediği; *"Çok dar bir alana sıkışmış durumdayız. Öteki devletler gibi biz de sömürge istiyoruz. Almanya güneşteki yerini alacaktır... Alman Bayrağını Okyanuslarda dalgalandıracağız."*⁴ ya da ABD Dışişleri Bakanı **Dean Rusk**'ın 1962 yılında söylediği; *"Yalnızca Kuzey Amerika, yalnızca Batı Yarımküresi ya da yalnızca Kuzey Atlantik Topluluğu ile sınırlandırılmış savunma taktiklerinin bize güven ve refah sağlamayacağını biliyoruz. Dünya çok küçülmüştür. Toprak ile su ile atmosfer ile bunları paylaşan uzay ile... Biz dünyanın tümü ile ilgilenmeliyiz."*⁵ biçimindeki sözler arasında bir ayırım yok. ABD Başkanı **Eisenhower**'ın 20 Ocak 1953 tarihinde, Başkanlık yemin töreninde söyledikleri, benzer açıklamaların belki de en açık sözlüsü. *"... Hür dünya halklarına yalnızca asil bir düşünce ile değil, fakat bir zorunluluk gereği bağımlı olduğumuzu biliyoruz. Hiçbir hür halk, kendisini ekonomik olarak tecrit ederek sahip olduğu herhangi bir avantajını uzun süre devam ettiremez ya da güvenlik içinde olamaz. Bütün üstünlüğümüze karşın, çiftliklerimizin ve fabrikalarımızın artı üretimleri için dünya pazarlarına gereksinim duymaktayız; ve bu çiftlikler, fabrikalar için uzak ülkelerden yaşamsal maddeler, ürünler getirmek zorundayız."*⁶

Amerikalılar bugün, *"çiftliklerinin ve fabrikalarının artı ürünleri için"* dünya pazarlarını *"çok iyi"* kullanıyor ve *"dünyanın tümü ile"* *"çok iyi"* ilgileniyor. Türk Harp Akademileri Komutanlığı yayımlarında bu durum açık olarak ortaya konuluyor. Akademinin *"Bugünün ve Geleceğin Güç Merkezleri ve Dengeleri ile Türkiye'ye Etkileri"* adlı yayınında, ABD Savunma Bakanlığı'nın (Pentagon), 1992 yılında yayınladığı bir rapora dikkat çekiliyor. Bu raporda; *"Dünya barış ve güvenliğini korumak için, hiçbir devlet ya da kuruluşla yetki ve güç paylaşımına gitmeden, Birleşik Devletlerin kollarını sıvaması gerektiği"* belirtiliyor.⁷ ABD Başkanı **Bill Clinton**'un 20 Ocak 1993 tarihinde Başkanlık yemin töreninde söyledikleri, İngiltere Başbakanı **Lord Salisbury**'nin

101 yıl önce söylediklerinin hemen aynısı: “ABD’nin çıkarlarına ters düştüğünde müdahale etmekten kaçınmayız.”⁸

ABD’nin bugünkü ve yüz yıl önceki başkanlarının söylemleri arasında da hemen hiç ayrım yok. **Clinton, Wilson**’ın yüzyıl başında yazdıklarını adeta arşivden çıkarıyor ve yeniden okuyor. “Ezilen ulusların dostu gerçek bir demokrat” olarak tanıtılan ve 14 maddelik “prensipleriyle” ünlenen ABD Başkanı **Wilson**, 1902 yılında şunları söylüyordu: “Amerikan Kapitalizmi’nin temel hedefi, bütün zayıf ülkelerin hammaddeleri ve ulusal pazarlarını kendisi için açık birer kapı olarak tutmaktır. Bunun için diplomasi ve gerekirse zor kullanılmalıdır.”⁹

ABD’nin dış dünyaya yönelik karışmacı politikaları ve bu politikalara uygun düşen eylemler, yüz yıldır sürmektedir. Ancak, bu eylemler, son on yılda, kendi deyimleriyle “hiçbir devlet ya da kuruluşla yetki ve güç paylaşımına gitmeyen” açık şiddet biçimine dönüşmüştür. 20.yüzyıl içindeki çok sayıda askeri eylem ile son on yıldaki Panama, Irak, Yugoslavya ve Afganistan karışmaları bunun açık örnekleridir.

ABD yönetiminin “askeri yeteneklerini” her alanda kullanacağını gösteren en iyi örnek, 2001 Şubatında ABD Temsilciler Meclisi’ne verilen bir yasa önerisidir. Bu öneri, gelinen noktanın gerçek boyutunu göstermektedir. Georgia Eyaleti milletvekili **Bob Barr**, “Gerekirse Kişilere Yönelik Suikast Düzenlenmesine Olanak Vermek İçin” bir yasa önerisi hazırladı ve *The Washington Times Gazetesi*’ne şunları söyledi: “Kendimizi kandırmayalım. Yakın tarihimizde görüldüğü gibi ABD, gerektiğinde çıkarlarını korumak için; dünyanın her yerinde, her şeyi yapmaya hazırdır. Benim önergem yasalaşırsa, gerektiğinde suikast düzenlenebilmesine yönelik yasal boşluğu dolduracaktır.”¹⁰

*

Emperyalizmin Ortadoğu’ya, bağlı olarak Türkiye’ye “ilgisi”, 20.yüzyıl boyunca hiç azalmadı. Etkisini art-

tırarak dünyaya yayılan ulusal kurtuluş savaşlarının ilk örneği olan Türkiye, sürekli olarak denetim altında tutulmak istendi ve bu istek 1919-1938 dışında büyük oranda başarıldı. Gizli-açık, yumuşak-sert, ekonomik-siyasal her tür yöntem kullanılarak; Türkiye bugün, ulusal sınırları ve hukuki varlığı tartışma konusu yapılan, dışa bağımlı, az gelişmiş bir ülke durumuna getirildi. Stratejik konumu ve sahip olduğu zengin kaynakları, Batı'nın her zaman ilgisini çekti. Yüzyıl başında askeri güç kullanılırken, bugün ekonomik-mali güç devreye sokuldu. Emperyalizm içsel bir güç durumuna gelerek ülke içine yerleşti.

İsmet İnönü 1963 yılında Başbakanken şunları söylüyordu. *"Daha bağımsız ve kişilik sahibi dış politika izlenmesini istiyorsunuz. Herkes aynı şeyden söz ediyor. Nasıl yapacağım ben bunu? Karar vereceğim ve işi teknisyenlere havale edeceğim. Onlar ayrıntılı çalışmalar yapacaklar ve öneriler hazırlayacaklar. Yapabilirler mi bunu? Hepsinin çevresinde uzman denen yabancılar dolu. İğfal etmeye çalışıyorlar. Başaramazlarsa işi sürüncemede bırakmaya çalışıyorlar. O da olmazsa karşı tedbir alıyorlar. Bir görev, veriyorum sonucu bana gelmeden, Washington'un haberi oluyor. Sonucu memurdan önce, sefirden öğreniyorum. Bağımsızlık savaşından sonra Lozan'da esas mücadele bu uzmanlar konusunda oldu. Yoksa sınırlar zaten fiili durum idi. Tazminat işini iki devlet aramızda çözerdik. Bütün mücadele idareimize yapılmak istenen müdahale yüzünden çıktı. Bir tek uzman vermek için büyük ödünlerde bulunmaya hazır dılar. Dayattık. Biz onların neden ısrar ettiklerini biliyorduk. Onlar bizim neden inatla reddettiğimizi biliyorlardı. Böyledir bu işler, peygamber edasıyla size dünyaları vaadederdler. İmzayı attınız mı ertesi gün gelmişlerdir. Personeli gelmiştir, teçhizatı gelmiştir, üsleri gelmiştir. Ondan sonra sökebilirsen sök. Gitmezler. Ancak bu sorunun üzerine vakit geçirmeden gitmek gerek. Yoksa ne bağımsız dış politika, ne bağımsız iç politika güdemezsiniz. Havanda su döversiniz. Fakat sanmayınız ki bu kolay bir iştir. Denediğinizde başınıza neler geleceği bilinmez..."*¹¹

İsmet İnönü'nün sözünü ettiği yabancı "uzmanların" Türkiye'de yerleşmedikleri özel ya da kamusal kuruluş

kalmamış gibidir. **İnönü**"nın bu sözleri söylediği günden 12 yıl sonra 1975 yılında, ABD, *Amerikan Yardım Teşkilatı'nın* (AID) Türkiye'deki çalışmalarının verimini saptamak için bir uzman yolladı. **Richard Podol** adlı "uzman" Washington'a gönderdiği raporda şunları yazıyordu: *"Türkiye'de önemli mevkillerde Amerikan eğitimi görmemiş bir Türk'ün bulunduğu bakanlık ya da iktisadi devlet kuruluşu (KİT) hemen hemen kalmamıştır. Müsteşarlık ve genel müdürlük mevkillerinden de daha yüksek görevlere kısa zamanda geçmeleri beklenmektedir. AID bütün çabasını bu gruba yöneltmelidir."*¹² AID'nin yönelttiği çabanın, özellikle **Özal** döneminden sonra ne düzeye vardığını, artık herkes biliyor. Bu ülke, Almanya'daki din görevlilerinin aylıklarını Suudi sermayesine ödeten Cumhurbaşkanlar, ABD'nden devletin üst kademelerine *"Türk prensler"* ithal eden başbakanlar ve komşu ülkelerde darbe yaptırmaya kalkışan parti liderleri gördü.

Milli Birlik üyesi Kurmay Albay (E) **Haydar Tunçkanat** 1965 yılında bir CIA Raporunu açıkladı. Rapor, Adalet Partisi (AP) yönetimi için *"biz"* diye konuşan ve yüksek düzeyde politikacı izlenimini veren yerli bir CIA ajanı tarafından hazırlanmıştı. Kod adı **E.M.** olan CIA yetkilisi, raporu Türkiye CIA şefi Albay **Dickson**'a sunuyor ve **M.P** kodunu taşıyan Türk ajanının bu raporunun önemli olduğunu bildiriyordu. Raporun bir bölümü şöyleydi: *"Tartışılmaz bir gerçektir ki, Türkiye'nin siyasal yaşamında Ordu, her zaman rejimin istikrarını belirleyen birinci derecede önemli bir etken olmuştur... Halen subayların büyük bir çoğunluğu, reform psikozunun etkisi altında (Atatürkçü demek istiyor) İnönü'ye körü körüne hayran ve Adalet Partisine düşmandırlar. Bu, potansiyel bir iç tehlikedir... Aynı zamanda tüm devlet örgütü, üzücüdür ki muhalefete bağlı kimse-lerin elindedir (CHP demek istiyor). Bu durumdan kurtulmak için izlenecek yol, devlet mekanizmasının muhalefet yanlısı unsurlardan temizlenmesi ve CHP'nin aracı durumundaki bazı kuruluşların (Anayasa Mahkemesi, Danıştay, Yargıtay, TRT ve Üniversite gibi kurumlar kastediliyor) zararsız duruma getirilmesi gerekir. Buna bağlı olarak, bazı hükümet tedbirleri-*

nin hazırlanmasına ve uygulanmasına paralel bir biçimde; muhalif devlet memurları ve subaylarından en tehlikelileri, bir program çerçevesinde tasfiye edilmek üzere saptanmaktadır.”¹³

*

Türkiye, yabancı bir devlete ayrıcalık tanıyan ilk ikili anlaşmayı, 1 Nisan 1939'da ABD ile yaptı. 5 Mayıs 1939'da yürürlüğe giren bu anlaşmaya göre, Türkiye Amerika'ya “gerek ithalat ve ihracatta ve gerekse diğer bütün konularda en ziyade müsaadeye mazhar millet statüsü” tanınmıştı. Ayrıca, ABD sanayi malları için yüzde 12 ile yüzde 88 arasında değişen oranlarda gümrük indirimleri sağlanıyordu.¹⁴

Aynı yıl İngiltere'den 37 milyon sterlin, Fransa'dan 264 milyon frank; 1942 yılında Almanya'dan 100 milyon mark borç alınıyor ve bu borçlarla T.C. Hazinesinin borç yükü yüzde 266 oranında arttırılıyordu.¹⁵

Bu anlaşma yapıldığında hastalığının en ağır anlarında; “Ayrıcalık tanıyan ve bağımlılık doğuracak dış anlaşmalar yapılmamalıdır” biçiminde ve vasiyet niteliğinde önerilerde bulunan **Atatürk** öleli henüz 4,5 ay olmuştu. Türkiye, ABD'ne ticari ayrıcalıklar veren anlaşmadan yaklaşık bir ay sonra; 12 Mayıs 1939'da İngiltere, 23 Haziran 1939'da da Fransa ile iki ayrı deklarasyona imza attı ve bu deklarasyonları 19 Ekim 1939'da (İngiltere ve Fransa, Almanya'ya savaş ilan etmişken) “Üçlü İttifak Anlaşması”na dönüştürdü. TBMM bu anlaşmaları oybirliği ile onayladı.

2.Dünya Savaşı henüz bitmeden 23 Şubat 1945 tarihinde ABD ile, Türkiye açısından olumsuz koşullar içeren bir anlaşma daha yapıldı. 4780 sayılı yasayla TBMM'nin onayından geçen bu anlaşmanın 2.maddesi şöyle diyor-du: “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, müsaade edebileceği bilgileri, hizmetleri, maddeleri ve kolaylıkları ABD'ne temin etmekle görevli olacaktır.”¹⁶ Türk hükümetini, ABD'nin Türkiye'de gereksinme duyduğu bilgi, hizmet, madde ve kolaylıkları sağlamakla görevli kılan bu anlaşma imzalandığında, **Atatürk** öleli henüz 6 yıl 3 ay olmuştu.

Bu anlaşmadan bir yıl sonra, 27 Şubat 1946 tarihinde yine ABD ile ilk borçlanma anlaşması imzalandı. Bu iki anlaşma, Türkiye'nin ABD ile bugüne dek yaptığı ve sayısını hükümet yetkililerinin bile tam olarak bilmediği anlaşmalar zincirinin başlangıç halkaları oldu. 4882 sayılı yasayla kabul edilen bu anlaşmanın 1.maddesi şöyleydi: *"Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Birleşik Devletler Dış Tasfiye Komisyonu'nun Türkiye dışında satılığa çıkardığı ihtiyaç fazlası teçhizat ve malzemelerden, ihtiyaçlarını karşılayanlarını alabilecektir. ABD Hükümeti bu alımları kolaylaştırabilmek için Türk Hükümeti'ne 10 milyon dolar kredi verecektir. Kredi-nin anapara ve faiz geri ödemeleri Birleşik Devletler'in arzusu-na göre, Merkez Bankasında özel bir hesaba yatırılacak ve Birleşik Devletler tarafından Türkiye'de kullanılan memurların ücretleri dahil olmak üzere Birleşik Devletler'in masraflarına tahsis edilecektir."* Aynı anlaşmanın, 2.bölüm 1.maddesi ise şöyleydi: *"Türk Hükümeti tarafından satın alınmak istenen malzeme, Türk Hükümeti tarafından mahallinde ve olduğu gibi alınacak, alınan malzemenin mülkiyeti Birleşik Devletler üzerinde kalacaktır. Birleşik Devletler, alınan malzemeler için herhangi bir teminat vermeyecektir."*¹⁷

Anlaşma koşullarının, Türkiye açısından olumsuzluklar içerdiği, bu maddelerde açıkça görülmektedir. Özgür içtençleriyle (iradeleriyle) resmi anlaşma yapan iki ülkeden birisi için bu denli eşitsiz koşullar içeren bir anlaşma, dünya ticaret tarihinde herhalde yoktur. ABD, 2.Dünya Savaşı'ndan kalan ve dünyanın değişik yerlerinde depoladığı taşıma gideri yüksek savaş artığı askeri malzemeyi ya satacak ya da çürümeye bırakacaktı. Türkiye'ye 10 milyon dolarlık kredi açıyor ve bu krediyi para olarak değil malzeme olarak veriyordu. Malzeme olarak verdiği krediye faiz işletiyor ve on eşit taksitle nakit olarak geri alıyordu. Malzemeyi, *"mahallinde olduğu gibi"* teslim ediyor ve bunu için *"herhangi bir teminat"* vermiyordu. Yani satılan malzemedan bozuk, kırık, işlemez ve onarılması gerekenleri, değiştirmiyor, onarmıyor ve işler duruma getirmiyordu. Ayrıca Türkiye'nin satın alacağı bu malzeme-

lerin mülkiyeti de Amerikalılarda kalıyordu. 23 Şubat 1945 tarihli bir başka ikili anlaşma (5.madde), ABD Başkanı'nın istemesi halinde bedeli ödenmiş bu malzemelerin ABD'ne geri verilmesini öngörüyordu. Kurmay Albay (E) **Haydar Tunçkanat** bu anlaşma için şunları söylüyor: *"10 milyon dolarlık Amerika kredisiyle borçlanan Türkiye, alınan ve çoğu kullanılmış savaş artığı malzemenin büyük bir kısmından yararlanamamıştır. Yararlanma imkanını bulduğu küçük bir kısmı için de, Amerika'ya yedek parça karşılığı 4-5 katına varan döviz ödemek zorunda kalmıştır."*¹⁸

27 Şubat 1947 tarihli *"10 milyon dolarlık kredi anlaşması"*nın yapıldığı günlerde, Türkiye Cumhuriyeti'nin hemen hiç dış borcu olmadığı gibi Devlet Hazinesi'nde 245 milyon dolarlık altın ve döviz stoğu bulunuyordu, Hazine'nin elinde bunca döviz varken *Kurtuluş Savaşı*'nın Batı Cephesi Komutanı **İsmet İnönü**'nün Cumhurbaşkanı olduğu bir dönemde; 10 milyon dolarlık bir kredi için bunca ödün vermesini, konuyla ilgili birçok insan yalnızca o dönemde değil bugün bile anlayamamıştır.

Türkiye, 27 Aralık 1949 tarihinde ABD ile; *"Türkiye ve ABD Hükümetleri Arasında Eğitim Komisyonu Kurulması Hakkındaki Anlaşma"* adıyla bir ikili anlaşma daha imzaladı. **İsmet İnönü**'nün Cumhurbaşkanı olduğu bir dönemde imzalanan anlaşmanın en önemli özelliği, Türkiye'de kazanılacak Amerikan yanlısı kadroların eğitilme biçimlerinin saptanması ve bu uğurda yapılacak harcamanın karşılama yöntemlerinin belirlenmesiydi. Anlaşma; Türkiye'den ABD'ne gönderilecek Türk öğrenci, öğretim üyesi ve kamu görevlileri ile ABD'nden Türkiye'ye gönderilecek Amerikalı 'uzman', 'araştırmacı' ve 'eğitimci'nin konumlarını belirliyordu. Anlaşmanın 1.maddesi şöyleydi; *"Türkiye'de, Birleşik Devletler Eğitim Komisyonu adı altında bir komisyon kurulacaktır. Bu komisyon, niteliği bu anlaşmayla belirlenen ve parası T.C. Hükümeti tarafından finanse edilecek olan eğitim programlarının yönetimini kolaylaştıracak ve Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri tarafından ta-*nınacaktır." Kurulacak Komisyon'un yetki, işleyiş ve olu-

şumu ile ilgili olarak 1.1. ve 2.1. alt maddelerinde şunlar vardır: *“Türkiye’deki okul ve yüksek öğrenim kurumlarında ABD vatandaşlarının yapacağı eğitim, araştırma, öğretim gibi faaliyetleri ile Birleşik Devletler’deki okul ve yüksek öğrenim kuruluşlarında Türkiye vatandaşlarının yapacağı eğitim, araştırma, öğrenim gibi faaliyetleri; yolculuk, tahsil ücreti, geçim masrafları ve öğretimle ilgili diğer harcamaların karşılanması da dahil olmak üzere finanse edilecektir... Komisyon harcamalarını yapacak veznedar veya bu işi yapacak kişinin ataması, ABD Dışişleri tarafından uygun görülecek ve ayrılan paralar, ABD Dışişleri Bakanı tarafından saptanacak bir depoziter ya da depoziterler nezdinde bankaya yatırılacaktır.”*¹⁹

Kullanma yer ve miktarına ABD Dışişleri Bakanı’nın karar vereceği harcamaların, nereden sağlanacağı ise Anlaşmanın giriş bölümünde belirtilmektedir; *“T.C. Hükümeti ile ABD Hükümeti arasında 27 Şubat 1946 tarihinde imzalanan Anlaşma’nın birinci bölümünde belirtilen”* kaynakla. Bu kaynak ise, ABD’nin Türkiye’ye verdiği malzeme olarak kredinin faizlerinin yatırılacağı T.C. Merkez Bankası’na Türk Hükümetince ödenen paradır. T.C. Hükümeti bu anlaşmayla kendi parasıyla kendini bağımlı hale getiren bir açmaza düşmekteydi.

ABD ile yapılan ikili anlaşmaların tümünde ortak olan bir özellik vardır. Bu anlaşmalar, planlı bir bütünsellik taşır ve birbirleriyle tamamlayıcı bağlantılar içindedir. Burada görüldüğü gibi, Eğitimle İlgili Anlaşma’nın kaynağı, Borç Verme Anlaşması’nın bir maddesiyle karşılanır.

Anlaşma’nın 5.maddesi en dikkat çekici maddelerden biridir. Bu madde, yukarıda açıklanan işleri yapma yetkisinde olan ve Türkiye’nin bağımsızlığını dolaysız ilgilendiren kararlar alabilen, *Türkiye’de Birleşik Devletler Eğitim Komisyonu’nun kuruluşunu belirlemektedir.* 5.madde şöyleydi: *“Komisyon, dördü T.C. vatandaşı ve dördü ABD vatandaşı olmak üzere 8 üyeden oluşacaktır. ABD’nin Türkiye’deki diplomatik misyon şefi komisyonun fahri başkanı olacak ve komisyonda oyların eşit olması halinde kararı, komisyon başkanı verecektir.”*²⁰

*

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki “okul ve yüksek öğrenim kuruluşlarında Türk vatandaşlarının yapacağı eğitim, araştırma, öğrenim gibi faaliyetleri” belirleyen 27 Aralık 1949 tarihli anlaşımdan sonra, ABD'ne davet edilen ilk gazeteci **Bülent Ecevit** oldu. **Ecevit**, Ankara'daki Amerikan Haberler Merkezi'nin, “Eğitim Mübadele Programı” çerçevesinde yaptığı daveti kabul etti ve 1954 Ekim ayında Amerika'ya gitti. **Ecevit**, Kuzey Carolina'daki tütün kenti *Winston-Salem*'de yayın yapan ve kentin adını taşıyan “*Winston-Salem Journal*” da “özel olarak çalıştı” yani staj gördü. Üç aylık çalışmadan sonra 30 gün süreyle Amerika Birleşik Devletleri'nin değişik yörelerini dolaştı ve Boston'da 20 gün kalarak, ünlü *Harvard Üniversitesi*'nin Ortadoğu Enstitüsü'nde Ortadoğu'nun bölgesel sorunlarını inceledi ve yurda döndü.²¹

Bülent Ecevit, 1957 Mayıs'ında bir yıllık süre için bir kez daha Amerika'ya gitti. Bu kez bursu veren, ABD Başkanı **Eisenhower**'a, Türkiye için “*oltaya yakalanmış balığın yeme ihtiyacı yoktur*” diye mektup yazan ve ulusal bağımsızlık hareketlerine karşıtlığıyla tanınan **Nelson Aldrich Rockefeller**'ın kurduğu, *Rockefeller Vakfı*'ydı ve bursun süresi bir yıldı. **Ecevit**, Harvard Üniversitesinde, “*Osmanlı Siyasi Tarihi*” konusunda incelemeler yapacak ve *Uluslararası Basın Enstitüsü*nün New York'ta düzenlediği semine-re katılacaktı. **Ecevit**, çalışmalarını 6 ay sürdürdü. Ancak, burs süresi dolmadan 27 Ekim 1957 tarihinde seçimlere katılmak için CHP yöneticilerince geri çağırıldı. *Rockefeller Vakfı* ve *Harvard Üniversitesi* yöneticileri, bu tutarlı nedeni anlayışla karşıladı. **Ecevit** yurda döndü ve seçimleri kazanarak 32 yaşında milletvekili oldu. Yaşamı boyunca ülkesine “*büyük hizmetler*” yapan **Bülent Ecevit**, gazetecilik ve yazarlığının gerçek anlamda ilk köşe yazısını, “*Halktan Doğacak Altı Ok*” başlığı altında, Amerika'dan döndükten üç gün sonra kaleme aldı ve şunları yazdı: “*Tek parti dev-*

rinde Altı Ok halkın dışında halka yönelmişti. Çok parti devrinde ise, Altı Ok'un çıkış noktası halk olmalıdır."²²

Amerikalara ait özel eğitim burslarından yararlanan bir başka "devlet büyüğümüz", yine yaşamı boyunca "ülkesine hizmet etmiş" olan **Süleyman Demirel**'dir. Demirel, 1954 yılında kurulan Dwight D.Eisenhower Vakfı'nın burs verdiği ilk yabancısıdır. Bu bursla Amerika'ya gitmiş, yaptığı araştırma ve incelemelerle "bilgi ve görgüsünü" geliştirmiş ve edindiği bilgileri uzun yıllar süren Başbakanlık, Cumhurbaşkanlığı gibi yüksek görevlerde "yurt yararına" kullanmıştır.²³

13 Şubat 1965 günü, AP oylarıyla bütçesi reddedilen **İsmet İnönü** Hükümeti istifa etti. Aynı gün yayınlanan *New York Times* şunları yazıyordu: "İnönü Hükümetinin düşürülmesine karar verilmiştir. Demirel, Türkiye'nin siyaset ufunda yeni bir yıldızdır... Mr.Demirel Eisenhower bursuyla bir zamanlar Amerika'da eğitim yapmış, olağanüstü zeki bir mühendistir."²⁴

*

1949 yılında imzalanan "Türkiye ve ABD Hükümetleri Arasında Eğitim Komisyonu Kurulması Hakkındaki Anlaşma", Türk Milli Eğitimi'ni ABD denetimine bırakan süreci başlattı. Yeni Dünya Düzeni politikalarının, az gelişmiş ülkeler için öngördüğü "dinsel eğitim" ya da "eğitimin dinselleştirilmesi", bu anlaşmayla büyük boyut kazandı. Eğitimin birliği, "dinsel eğitimde birlik"e kaydı. Milli Eğitim Bakanlığı, milli eğitim bakanlarının bile girişimgücü (inisiyatif) olmayan bir kurum durumuna geldi. Binlerce Türk, Amerika'ya "eğitilmek-etkilenmek" için gitti, yüzlerce Amerikalı da Türkiye'ye "eğitmek-etkilemek" için geldi. Amerika'ya gönderilen Türklerin hemen tümü Türkiye'ye döndüklerinde üst düzey görevlere getirildi.

Amerika Birleşik Devletleri'nde eğitim gören insanların büyük bir bölümü, Türkiye'de Amerikan yanlısı bir tutum izledi ve yetkilerini Atatürkçü, yurtsever kadroları

etkisizleştirme, üst görevlerden uzaklaştırma yönünde kullandı. Amerika'da eğitim görmek bürokrasi, siyaset ya da medyada yükselmenin ayrıcalığı haline geldi. Amerikan etkisine girmeyen az sayıda insan ise hak ettikleri ilgiyi göremedi ve cezalandırılırcasına baskı altına alındı. Bu tür insanlarımızdan biri, yaşamı boyunca bilimsel gerçeklerden ve ülke çıkarlarından ödün vermeyen, Prof. **Mümtaz Soysal**'dır. **Mümtaz Soysal**'ın, Yön Dergisinde ülke gerçeklerini dile getiren ve Türkiye'nin haklarını savunan bir yazısı çıktığında, Milli Eğitim Bakanlığında "görev" yapan "uzman" Amerikalılardan biri şunları söylemişti: *"Nasil olur? Mümtaz Soysal, Ford bursuyla Amerika'da okudu. Böyle şeyleri nasıl yazabilir?"*²⁵

Mustafa Kemal Atatürk, çok yönlü yoksunluklara ve sıradışı boyuttaki kadro yetersizliğine karşın, devlet personel politikasını, Cumhuriyet devrimlerini ve tam bağımsızlığı kavramış ulusçu kadrolar üzerine oturtmuştu. Türk gençlerinin eğitilmesi konusunda şunları söylüyordu: *"Efendiler, yetişecek çocuklarımıza ve gençlerimize, görevleri öğrenim sınırı ne olursa olsun, en önce ve her şeyden önce, Türkiye'nin bağımsızlığına, kendi benliğine, ulusal geleceklerine düşman olan bütün unsurlarla mücadele etmenin gereği öğretilmelidir."*²⁶

Milli Eğitim Bakanlığında bugün çalışmalarını "etkin" bir biçimde sürdüren, personel politikalarından ders izlencelerine (programlarına), imam-hatip okulu açılmasından yüksek islâm enstitülerinin yaygınlaştırılmasına dek pek çok konuda stratejik kararlar "önerebilen"; *"Milli Eğitimi Geliştirme"* adlı bir komisyon vardır. 1994 yılında 60 personeli olan bu komisyonda çalışanların üçte ikisi Amerikalıydı. Komisyonun başında **L.Cook** adlı bir Amerikalı bulunuyordu. **L.Cook**'tan ayrı olarak adı **Howard Reed**, ünvanı *"Milli Eğitim Bakanlığı Bağımsız Başkanışmanı"* olan, bir başka "etkin" Amerikalı daha vardı.²⁷

Amerikalıların Türk Milli Eğitimine 1949'dan beri süregelen "ilgileri", 50 yıldır hiç eksilmedi. Köy Enstitüleri'nin kapatılmasından yatılı bölge okullarının işlevsizleş-

tirilmesine, “*vakıf üniversitelerinden*” yabancı dilde eğitime dek yaratılan karmaşa ortamında; paralı yapılan Türk Milli Eğitimi bugün, altından kalkılması güç bir karışıklık içine sokulmuştur. İmam ve hatip adayları ait oldukları mesleğe değil, harp okulları dışında kalan hemen tüm üniversite ve yüksek okullara yöneldi. Ulusçulukla hiçbir ilgisi olmayan “*mukaddesatçı gençler*” belirli bir izlence içinde eğitim enstitülerine dolduruldu. Bunların büyük çoğunluğunun, dört aylık “*hızlandırılmış kurslar*”la “*öğretmen*” olmaları sağlandı. 1970’li yılların ikinci yarısındaki bu uygulamalarla “*öğretmen*” olanlar, bugün Türk Milli Eğitimi’nin kilit noktalarında bulunuyor. **Atatürk**’ün çok önem verdiği eğitimin birliği ilkesi, yasanın yürürlükte olmasına ve bu yasayı uygulamakla yükümlü olan “*görevliler*” ortalıkta dolaşmasına karşın, eylemsel olarak ortadan kaldırıldı. Durumdan kaygı duyan insanlarımız, gelinek noktanın gerçek nedenlerinin; Amerikalıların Türk Milli Eğitime elli yıldır duydukları “*ilgide*” yattığını göremedi. Bunları salt “*oy avcısı*” siyasetçilerin özgür istençleriyle verdikleri ödünler sandılar.

Türkiye’nin 5.Cumhurbaşkanı **Cevdet Sunay** 1968 yılında şunları söylüyordu: “*Bugünkü okullarda yetişen gençlere ülke yönetimi teslim edilemez. Biz, laik okullara karşı imam-hatip okullarını bir seçenek olarak düşünüyoruz. Devletin kilit mevkilerine yerleştireceğimiz kişileri, bu okullarda yetiştireceğiz.*”²⁸

Cevdet Sunay’ın söyledikleri, yerleşik bir eğitim izlencesi olarak sürekli uygulandı. Başbakanlıkları döneminde; **Süleyman Demirel** çok sayıda imam-hatip okulu açtı, **Bülent Ecevit** imam-hatip mezunlarına üniversitelerin her bölümü yanında Harp Okullarına girme hakkı tanıdı. (Harp Okullarına giriş, Cumhurbaşkanı **Fahri Korutürk**’ün yasayı veto etmesiyle uygulanamadı) Sonunda Türkiye, ordusu dışında hemen tüm devlet kurumları, Cumhuriyet ve **Atatürk** karşıtlarının üst yönetimlerde bulunduğu bir ülke oldu. 12 Eylül darbesinin en “*hızlı*” yıllarında, üniversitelerde bazı imam-hatip kökenli öğrencile-

rin Humeyni rejimini savunduklarını kendisine hatırlatan bir gazeteciye Cumhurbaşkanı **Kenan Evren** şunları söylüyordu: “İmam-hatip okullarında iyi eğitim veriliyor. O çocuklardan zarar gelmez. Türkiye laikliği dinsizlik olarak anlamış, yanlış tatbikatlar yapmıştır. 1930’lardaki laiklik anlayışını yanlış olarak görüyorum.”²⁹ Aynı **Evren**, Milli Güvenlik Kurulu’nun (MGK) 27 Haziran 1987 tarihinde yapılan ve okullarda din dersi eğitiminin görüşüldüğü toplantıda tutanaklara geçen konuşmasında şunları söylüyordu: “Anababa, çocuğunun din dersi almasını da istiyor. Aile yapımız belli... Bu milleti dinsiz yapmak mümkün değil.”³⁰

1994 yılının Mart ayında, Ankara Kocatepe Camii’nde **Saidi Nursi** için 17 bin kişinin katıldığı bir mevlid gerçekleştirildi. O zaman DYP Genel Başkanı olan **Süleyman Demirel** mevlidi düzenleyen *Yeni Asya Gazetesi* sahibi **Mehmet Kutlular**’a gönderdiği telgrafta şunları söylüyordu: “Büyük alim ve büyük müfessir Bediüzzaman Said Nursi için okunacak mevlidi Allah kabul etsin. Hakkın savunucusu ve iyiliğin yol göstericisi olan Bediüzzaman Said Nursi’ye Allah rahmet eylesin.”³¹

2000 yılına girerken, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin en üst orununda (makamında) bulunan Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel** görev süresinin bitimine altı ay kala kendi deyimiyile; “Cumhuriyet-laiklik ve İslâm’ın bağdaştırılması için önemli bir din projesi” yaptırdı. Bir önceki Cumhurbaşkanı **Turgut Özal**’ın düşündüğü, ancak somutlaştıramadığı bu “proje”yle, “İslâmiyet’le ilgili tartışmalara yön verilecek ve Türkiye’de lâiklikle İslâmiyet’in bağdaştığı ortaya konulacaktı.” “Din alimlerinin” desteklediği açıklanan bu proje için **Demirel** şunları söylüyor: “Cumhuriyet’le getirilen ve doğrudan Kur’an’da düzenlenmiş konularla ilgili 230 ayet var. Bunlar doğrudan, Kur’an’ın ukubet (ceza) ve muamelat (işlemler) dediğimiz bölümlerine ilişkindir. Bunlarda belli yanlışlara belli cezalar getirilir ve mirastan evlenmeye kadar pek çok şey düzenlenir. Cumhuriyet’le gelen yasalar iman ve güzel ahlâka dokunmamış, yalnızca ukubette ve muamelatta değişiklikler getirmiştir. Yani bugünkü hukuk, Kur’an’ın getirdiği 230-232 aye-

tin yerine başka kurallar koyuyor. Ama Kur'an da onları cezasız bırakmamıştır. Arada yalnızca yöntem farklılığı vardır.”³²

Mustafa Kemal Atatürk, 2 Şubat 1923 günü İzmir’de halkla konuşurken şunları söylemişti: “Efendiler, artık yetiştir. Bu milletin çektiği felaketler çoktur. Bu millete acımak gerekir. Bu milleti şunun ya da bunun yararlanması için şu, bu yönlerle yöneltmek ayıptır, rezalettir, günahtır. Artık bunu yaptırmayacağız.”³³

Milli Eğitim Bakanlığı’nı saran Amerikalı “eğitim uzmanları”, Türk Milli Eğitimi’ni Atatürkçü temellerinden kopararak Türkiye’yi, her türlü insan yetiştirilen bir ülke durumuna getirdi ancak bu tür bir gelişmeye geldikleri ülkede izin verilmiyordu. ABD Başkanı **Bill Clinton**, ikinci kez seçildiğinde Amerikan eğitiminin temel ilkesini şöyle açıklıyordu: “Her eyaletin farklı bir eğitim anlayışının olması kabul edilemez. Amerika Birleşik Devletleri’nde tek bir eğitim anlayışı olmak zorundadır. Öyle olacaktır!”³⁴

Mustafa Kemal Atatürk 1925 yılında, Türk Milli Eğitimi’nin temel anlayışını şöyle dile getiriyordu: “Türk ulusu, evlatlarına vereceği eğitimi mektep ve medrese olarak birbirinden tamamen başka iki kuruma pay etmeğe katlanabilir miydi? Eğitim ve öğretimde birliği sağlamadan, aynı düşüncede, aynı anlayışta bireylerden oluşmuş bir ulus yaratmaya imkan aramak, abesle iştigal etmek olmaz mıydı?”³⁵

*

Türkiye Batı için çok önemlidir. Batılılar, ulusal bağımsızlıktan ödün vermeyen Kemalist Türkiye’yi etki altına almak için, başarılı olamadıkları siyasi ve askeri yöntemler yerine ekonomiyi kullandılar. **Atatürk** döneminde bunda da “başarılı” olamadılar. Ancak, özellikle 1945’den sonra bu yönde önemli “başarı” elde ettiler. 50 yıllık bir süreçten sonra 21.yüzyıla gelindiğinde Türkiye artık; ekonomik kalkınma, savunma, maliye, milli eğitim, sosyal güvenlik konularında ulusal politikalar yürütemez duruma getirilmiştir. IMF, Dünya Bankası, NATO, GATT, OECD

ve Avrupa Gümrük Birliği anlaşmaları zayıf ekonomik yapısıyla Türkiye’yi, bağımsız davranamayan, karar ve uygulamada girişimcünden (inisiyatifinden) yoksun, yarı-bağımsız bir ülke durumuna sokmuştu. Oysa **Atatürk**, yaşamını bu tür gelişmelere karşı savaşıma adanmıştı. *Nutuk*’ta söylediği şu sözler O’nun temel anlayışını açıkça ortaya koymaktadır: “Ulusumuzun kurduğu devletin alınıp-zısına, bağımsızlığına sanı ne olursa olsun hiç kimseyi karıştırmayız.”³⁶ “Milletimizin temel yararı ile ilgili konularda yabancıların bizce hiç önemi yoktur. Biz, gidişimizi yabancıların görüşlerine uydurma güçsüzlüğünü kötü görenlerdeniz.”³⁷

Atatürk’ün bu sözlerle ifade ettiği anlayış, 1923-1938 arasında, Türkiye Cumhuriyeti’nin devlet politikasıdır. Ancak, tam bağımsızlığa dayalı *Kemalist politika*, artık hiç yaşanmamış tatlı bir düş durumuna geldi. Amerikalı Petrol milyarderi **Nelson Rockefeller**, 1956 yılında Başkan **Eisenhower**’e yazdığı ünlü mektubunda, ABD Dışişleri Bakanlığı’nın uyguladığı politikaya katıldığını belirterek şöyle diyor: “Türkiye gibi anti-komünist hükümetlerin iktidarda bulunduğu ülkelere yapılacak yardımlar ve açılacak krediler, öncelikle askeri nitelikte olmalıdır. Oltaya yakalanmış balığın yeme ihtiyacı yoktur. Geliştirilmiş ekonomik yardım Türkiye’de, bazı durumlarda düşünülenin tam tersi sonuç verebilir, yani bağımsızlık eğilimlerini arttırıp mevcut askeri planlarımızı zayıflatabiliriz. Bu tür ülkelere yapılacak yardım, bize bağlı hükümetleri iktidarda tutacak ve ABD’ne düşman unsurları zararsız hale getirecek biçim ve miktarda olmalıdır.”³⁸

Bir başka etkili Amerikalı **Halford L.Hoskins**’in 1966 yılında Türkiye hakkında söyledikleri sözler ise şöyle: “ABD Türkiye’ye esas olarak askeri bir dayanak gözüyle bakmıştır. Coğrafi konumu, NATO ve CENTO gibi savunma paktlarına katılma konusunda gösterdiği arzu ve hatta sahip olduğu çok değerli maden kaynakları, Türkiye’yi, her türlü dış yardımın yapılmasına layık duruma getirmektedir.”³⁹

ABD’nin Türkiye’ye yardımının ne anlama geldiği; ABD Başkanı **Johnson**’ın Kıbrıs bunalımı sırasında **İnönü**’ye yazdığı mektuptaki “Bizden aldığımız silah ve malzemeleri

iznimiz olmadan ve bizim göstereceğimiz yer dışında kullanamazsınız" anlamındaki sözlerinde, IMF kredi koşullarında ve "teknik yardım" uygulamalarında açıkça görülmektedir. **Johnson**, üzerinde çok tartışılan ünlü mektubunda şöyle söylüyordu: "Bay Başbakan, askeri yardım alanında Türkiye ve Birleşik Devletler arasında yürürlükte olan iki taraflı anlaşmaya dikkatinizi çekmek isterim. Türkiye ile aramızda var olan, askeri yardımın verilmiş hedeflerinden başka amaçlarla kullanılması için, Hükümetinizin Birleşik Devletler'in iznini alması gerekmektedir. Hükümetiniz bu koşulu tamamen anlamış olduğunu, çeşitli kereler, Birleşik Devletler'e bildirmiştir. Var olan koşullar altında, Türkiye'nin Kıbrıs'a yapacağı bir müdahalede Amerika tarafından verilmiş olan askeri malzemenin kullanılmasına, Amerika Birleşik Devletleri'nin izin vermeyeceğini, size bütün samimiyetimle ifade etmek isterim"⁴⁰ Türkiye, yabancı bir ülkeden Osmanlı döneminden beri bu denli ağır bir mektup almamıştı.

Güçlünün belirleyici olduğu günümüz dünyasında, küresel ticaretin temel kuralları ve bu kuralların biçim verdiği "uluslararası şirket etkinliği", "teknik yardım anlaşmaları" ya da "kredi sözleşmeleri" bu mektuptaki anlayış üzerine kuruludur. Küresel örgüt ağına sahip ülkeler ve bu ülkelere ait şirketler, dünyanın her yerini, "özgürce" kullanabilecekleri alanlar olarak görür, hoşlanmadıkları gelişmelere izin vermez.

Uluslararası ticari anlaşmaların hemen tümü, bu anlayışla hazırlanmıştır ve bu anlaşmalar uluslararası şirketlere amaçlarını gerçekleştirme yönünde geniş bir serbest alan sunmaktadır. Ekonomik ve siyasal alanda gerçekleştirilen ayrıcalıklar düzeniyle az gelişmiş ülkeler, ulusal zenginliklerini değerlendiremez duruma getirilirler.

Uluslararası petrol şirketi *Shell*'in Genel Müdürlüğü'nü yapmış olan **Anthony Hage**; Anadolu'nun çok zengin petrol yataklarına sahip olduğunu açıklarken şunları söylüyor: "Bildiğim kadarıyla bütün Amerikan petrol firmaları, uzaydan çekilmiş fotoğraflarda gördükleri Türkiye'nin, bir petrol okyanusunun üzerine oturduğundan emindir."⁴¹

Atatürk, petrol işletmeciliğini devlet tekeline almıştı. Oysa, 1950 yılında yönetime gelen Demokrat Parti Hükümeti, uluslararası petrol şirketlerinin temsilcisi konumundaki **Max Ball**'ın hazırladığı bir yasa TBMM'nde kabul ederek yasalaştırdı. **İsmet İnönü**'nün 1954 yılında; *"Petrol Kanunu, bir kapitülasyon kanunudur"*⁴² dediği bu yasa, petrol işletmeciliğini devlet tekeline çıkarıyor ve yabancı şirketlere geniş ayrıcalıklar veriyordu.

Şirketler, Türkiye'nin her yerinde arama yaptı; Uzun teknolojisini de kullanarak Türkiye'nin sahip olduğu petrol alanlarını saptadılar ancak hiçbir yerde petrol çıkarmadılar, açtıkları kuyuları petrol yok diyerek kapattılar.

30 Mart 1999 tarihli Cumhuriyet Gazetesi, *"Yok Dendildi Petrol Fıskırdı"* başlıklı haberinde şunları yazıyordu: *"ABD'ne ait ARCO çokuluslu şirketinin yaklaşık on yıl önce açtığı ve petrol olmadığı gerekçesiyle kapattığı Diyarbakır-Kayapayolu sahasında; TPAO tarafından yapılan yeni çalışmalar sonucu, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin en zengin ve en kaliteli petrol yatağı bulundu."*⁴³ **Mustafa Kemal Atatürk** bunları bildiği için, 1921 Aralık ayında TBMM'de şunları söylüyordu: *"Biz yaşamını, bağımsızlığını kurtarmak için çalışan emekçileriz, yoksul bir halkız. Efendiler! Halkçılık, toplumsal düzenini emeğine, haklarına dayandırmak isteyen bir toplumsal doktrindir. Biz bu hakkımızı korumak, bağımsızlığımızı güven altında bulundurabilmek için; Meclisçe, ulusça bizi yok etmek isteyen emperyalizme karşı ve bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı, ulusça savaşı uygun gören bir doktrini izleyen insanlarız."*⁴⁴

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BATI ZOR DURUMDA

Batı Zor Durumda

Gelişmiş Batı ülkelerinde, bugün çok yönlü ve yüksek boyutlu ekonomik ve toplumsal bir bunalım yaşanmaktadır. Bunalımın yıkıcı sonuçları, başta Ortadoğu olmak üzere dünyanın tüm azgelişmiş ülkeleri üzerine yıklamak isteniyor. Batılı devletler bunda kararlılar. Başka çareleri yok. Ekonomik ve sosyal yaptırımlardan sonra askeri güçlerini de herhangi bir uluslararası anlaşmaya bağlı kalmaksızın kullanmaya başlamalarının nedeni budur.

Amerikalı yatırımcı, banker, eski hükümet görevlisi ve *Massachuesetts Teknoloji Enstitüsü*'nün (MIT) dekanlarından küreselleşmeci Profesör **Jeffrey E.Garten** ABD'nin bugünkü durumunu kaygı ile şöyle açıklıyor: *"ABD bugün ikinci sınıf bir ülke olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Yaşam standardı, sürekli düşmektedir, toplumsal karışıklık ve başka uluslara sermaye ve teknoloji bağımlılığı artmaktadır. Nüfusun yüzde 10'u açlık sınırındadır. Her üç çocuktan birinin on yedi yaşından önce bir kamu yardımına gereksinimi vardır. 35 milyon Amerikalı sağlık sigortasından yoksundur. Her yirmi beş dakikada bir cinayet işlenmektedir. Federal bütçe açıkları hızla artmaktadır. Eğitim düzeyi düşmüştür, toplumun fiziksel alt yapısı çökmekte, teknoloji temellerimiz hızla aşınmaktadır. Bankalarımız karışıklık içindedir, siyasal kutuplaşma, sinizim yayılmakta (Sinizm: insanın erdem ve mutluluk için hiçbir değere sahip olmaması. y.n.), ulusal yönetim güçsüzleşmektedir."*¹

CIA görevlisi **Graham E.Fuller**'in ABD için kaygısı, **Garten**'den daha derin: *"ABD eğer, ekonomik ve toplumsal sorunlarını çözmede başarı gösteremezse, Birleşik Devletler'deki etnik yapı Amerikan Demokrasisi'ni tehlikeye düşürecek ölçülerde çatlatacaktır."*²

Bir başka Amerikalı, *Ekonomist*, **J.Bradford De Long**, ABD ekonomisinden eskiye özlem içeren bir umutsuzlukla söz ediyor ve şöyle söylüyor: *"Amerikan kapitalizminin kalp nakline gereksinimi var. Amerikan kapitalizminin can damarı haline gelen finansman ticareti yapanların tasfiye edilmesi*

ve Amerikan endüstrisinin yeniden doğuşunda can damarı işlevini üstlenebilecek olan gerçek kapitalistlerin onların yerini alması gerekiyor. Amerika’nın eksikliği; eski tarz kapitalistlerden, yeni teknolojiler icat eden ve kişisel varlıklarını kurdukları şirketlerden edinen büyük yatırımcılardan yoksun olmasıdır. Amerika artık onları yitirmiş durumda. Henry Ford, IBM’in Thomas J.Watson’ı ve J.P.Morgan gibi adamlar, tarihteki en büyük ekonomik gücü, en yüksek yaşam standartını yaratan sistemin can damarlarıydı.”³

De Long’ın, Amerika Birleşik Devletleri’ni “kalp nakline ihtiyaç duyulacak” düzeyde ölümcül hasta olarak görmesine yol açan ve üretimsizlikten kaynaklanan sorunlar; ABD kadar olmasa da tüm gelişmiş ülkeleri etkisi altına almıştır. “Parayla para kazanmak” global ekonominin temel özelliği haline gelmiştir. Uluslararası para piyasalarında; döviz işlemleri, bonolar, master cardlar, “paranın yeniden paketlenip satılması” için olağanüstü becerikli araçlar haline getirildi. Günün yirmi dört saati, trilyonlarca dolar, dünyanın belli başlı döviz piyasalarında, saniyenin binde biri oranında hızlarla dönüp duruyor. Bu dolaşımda para, kendisini “iyi” kullanan sahibine “büyük bir bağlılıkla”, çekincesiz ve kolay kazanç sağlıyor. **John Maynard Keynes**’in deyiimiyle “kumarhane ekonomisi”, dünyanın en etkili gücü oluyor.

Amerikan Bank Of International Settlement’ın verilerine göre, dünya üzerinde bir ülke parasının bir başkasına çevrilmesi biçimindeki uluslararası akçalı (mali) dolaşımının günlük hacmi 1991 yılında 640 milyar dolardı. Bu miktar 1995 yılında 1,5 trilyon dolara çıktı. Bu muazzam para hacminin yalnızca yüzde 10’u, yabancı mal ve hizmet satın alma gereksinimlerinden doğan, normal döviz ticaretine aittir. Geri kalan yüzde 90 pay, hergün vurguncular (spekülatörler), borsa cambazları ve kredi uzmanlarınca yönlendirilmektedir.⁴

Mali sermaye (finans kapital), Batılı ekonomistlerin deyiimiyle, “gereğinden fazla küreselleşmiştir.” Bunun doğal sonucu, üretimsizlikten kaynaklanan; işsizlik, ücret dü-

şüklüğü, alım gücündeki global düşüşler ve küresel bunalımlardır. *Mali sermayenin* ekonomi üzerindeki egemenliği ne ilginçtir ki artık, gelişmiş ülke yöneticilerini de terdirgin ediyor. İsviçre'nin kayak merkezi Davos'ta, 2 Şubat 1999 tarihinde toplanan "Dünya Ekonomik Forumu"nda konuşan Almanya Başbakanı **Gerhard Schröder** şunları söylüyor: "*Spekülatörler ulusal ekonomileri yıkıma sürüklüyor, binlerce insanın umutlarının yıkıldığını görüyoruz. Dünyaya ekonomisinde istikrarsızlığa yol açan; spekülatif sermaye hareketleri ve küresel finansal yapı üzerinde, zaman geçirmeden bağlayıcı önlemlerin alınması gerekmektedir.*"⁵

OECD'nin bir araştırmasına göre, G-7 adı verilen en gelişmiş yedi ülkede devlet borçlarının GSMH'ya oranı, 1983-1989 arasında yılda ortalama yüzde 2.5 artıyordu. Bu artış, 1989-1994 arasında yüzde 5.2'ye çıktı.⁶ Bu gelişme, Dünya Bankası Direktörü **E.Stern**'e göre; dünya ekonomisini 16 trilyon dolarlık bir "kumarhaneye" çevirmiştir. Bu "kumarhanede" para çevirenler, artık finansal sermayeyle de sınırlı değildir. Bir zamanların "sanayi imparatorlukları" olan ülkeler; bugün, "çağdaş tefeciler" durumuna gelmiştir. Üretim alanında istihdam azalmıştır. İnsanlar kendilerine sanayi dallarında değil, özel beceri ve eğitim gerektirmeyen hizmet sektörünün alt birimlerinde iş bulabilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde 1950 yılında toplam işgücü hacminin yüzde 50'si üretimle ilgili alanlarda çalışırken, 1991 yılında bu oran yüzde 16'ya düşmüştür.⁷ 1980-1990 arasında, hizmet sektöründe çalışanların, üretim sektöründe çalışanlara göre artış oranı yüzde 1650'dir.⁸

Son elli yılda; para, tahvil ve hisse senedi piyasalarındaki işlem hacmi olağanüstü artmıştır. Bu tür işlemlerin global toplamı, iki dünya savaşı arasında mal ticaretinin iki katı iken, bu miktar 1990 yılında 50 katına çıktı.⁹ Yalnızca New York'ta, 1986'dan 1994'e kadarki 7 yıl içinde döviz ticareti yüzde 40 arttı.¹⁰ *Mali sermaye* yatırımlarını gerçekleştirenler artık yalnızca finans şirketleri de değil. Üretim şirketleri yoğun bir biçimde faizciliğe yönelmiştir. Amerikan sigara devi *Philip Morris*, 1984 yılında, ABD dış

ticaret açığının doların değerini düşüreceğini tahmin ederek, 2 milyar doları dövize çevirdi ve bu yolla üç yılda 400 milyon dolar kazandı.¹¹

*

Üretimden uzaklaşan gelişmiş ülkeler, uzaklaşma oranında, işsizlik ve işsizlikten kaynaklanan sorunlarla karşılaştı. Yönetim işleyişindeki çözülme ve “demokrasi-nin” çöküşü, Amerikan yaşam biçiminin bilinen geleneklerini teker teker ortadan kaldırmaktadır. Dünyadaki benzerlerinden daha yüksek düzeyde yaşayan orta sınıftan Amerikalılar, eski “mutlu” günlerini artık yitiriyor ve kitleler halinde alta doğru sınıf değiştiriyor. Ekonomik ve siyasal çözülme, büyük boyutlu yeni toplumsal sorunlar yaratıyor. Düzensiz ve örgütsüz bir çatışma toplumun her kesimine yayılıyor. Cinayet olayları sürekli yükseliyor. 1990 yılında cinayete kurban gidenlerin sayısı bir yıl öncesine göre yüzde 30 daha çoktu. ABD o yıl, her yüzbin kişide 10.5 cinayet oranıyla dünya birincisiydi. 1980’ler boyunca adli işler için yapılan harcama; eğitim harcamasından dört, sağlık harcamasından iki kat daha çok arttı. 1970 ile 1990 arasında sanık sandalyesine oturan Amerikalıların sayısında yüzde 300 artış oldu. Birleşik Devletler, öteki ülkelerle kıyaslandığında nüfusun daha büyük bir bölümü cezaevinde yaşayan bir ülke durumuna geldi.¹² Birçok azgelişmiş ülkede bile denetim altına alınmış olan tüberküloz hastalığı, hızlı yoksullaşma nedeniyle ABD’nde artmaktadır ve bu artış son yedi yıl içinde yüzde 18’e ulaşmıştır.¹³ Kriminal suçlarla ilgili araştırmalar yapan **Andrew H.Malcolm**, *The New York Times*’ta şunları yazıyor: “Birleşik Devletler’de yeni bir silahlanma yarışı başlamıştır. Bu kez yarış bir başka ülkeyle değil, Amerikan Polisi ile Amerikalı suçlular arasında sürüyor. Bu yarışta yalnızca tabancalar ve küçük çaplı silahlar değil, yarı otomatik silah çeşitleri de yer alıyor.”¹⁴

Amerika'daki kolej ve üniversitelere dünyanın her yerinden yabancı öğrenci hâlâ geliyor ancak bu okulları bitirmeden bırakan Amerikalı öğrencilerin oranı yüzde 25'e yakın. Kent merkezlerinde yeterli eğitim görmemiş gençler arasında işsizlik oranı yüzde 50'yi buluyor.¹⁵ Zenciler ve İspanyol kökenliler arasında bu oran daha çok. Bu kesim, hiçbir mesleki eğitim görmüyor. Bunların yüzde 60'ının en az bir kez cezaevine girdiği, kızların yüzde 87'sinin küçük yaşta gebe kaldığı belirlenmiş. 17 yaşındaki Amerikalıların yüzde 13'ünün okuyamadığı, yazamadığı ve toplama çıkarma bilmediği açıklanmıştır. Yetişkin nüfus içinde bilisizlik (cehalet) daha da yüksektir. Amerika'daki işçilerin yüzde 30'dan çoğu okumayı bilmemektedir.¹⁶ Bu saptamaları Amerikan kaynakları yapıyor. 34 milyon Amerikalı işsiz. Bugün ABD'nde her gece 600 bin evsiz sokakta yatıyor. Bu sayının 5 yıl içinde 7 milyonu aşabileceği düşünülüyor.¹⁷ Fransa'daki evsiz sayısının 600-800 bin olduğu düşünülüyor.¹⁸

ABD'nin tarihsel sorunu gelir dağılımındaki aşırı dengesizlik, artarak sürüyor. Nüfusun en düşük gelirli yüzde 20'lik kesimi ulusal gelirden, 1970 yılında yüzde 5.4 pay alırken; bu pay 1989'da yüzde 4.6'ya düştü. Aynı dönemde en zengin yüzde 20'nin payı ise yüzde 41.5'den yüzde 44.5'e yükseldi. 1970-1980 arasında yoksulluk sınırı altında yaşayan insan, sayısı yüzde 4 arttı. Bu 10 milyon yeni yoksul demektir.¹⁹ 1990 yılı resmi verilerine göre Amerikalıların yüzde 14'ü yani 32 milyon insan yoksulluk sınırının altında yaşıyor.²⁰ Bu oranlar İngiltere ve Japonya'da da pek ayrımlılık göstermiyor. İngiltere'de en zengin yüzde 20'nin toplam gelir içindeki payı 1975-1985 arasındaki on yılda yüzde 38'den yüzde 42'ye çıkarken, aynı dönemde en yoksul yüzde 20'nin payı yüzde 6.6'dan yüzde 6.1'e düştü. Bu oranlar Japonya'da üstteki yüzde 20 için yüzde 37.8'den yüzde 38.6'ya yükseldi, en alttaki yüzde 20 için yüzde 8.3'den yüzde 5.8'e indi.²¹

Dünya gelir dağılımında, varıl ve yoksul ölkeler düzeyinde yaşanan dengesizliklerin hemen aynısı, gelişmiş ölkelerde sınıflar arasında yaşanıyor. Bu gelişmeden yakanlar, artık yalnızca küreselleşme işleyişini eleştirenler değil. “Zenginler Kulübü” OECD yetkililerinden **Mark Pearson** şunları söylüyor: “Sermayeden elde edilen gelirde büyük artış var ancak bu çok eşitsiz olarak dağıtılıyor.”²² Dünya nüfusunun yüzde 20’sini oluşturan gelişmiş ölkeler, 1970 yılında tüm dünya gelirlerinin yüzde 73.9’una sahipken, bu oran 1989 yılında yüzde 82.7’ye yükseldi. Aynı dönemde en yoksul yüzde 20 ölkenin küresel gelirdeki payı yüzde 2.3’den yüzde 1.4’e düştü.²³

Rakamlar yalan söylemez; dünyanın her yerinde varıl- lar daha çok varsıllaşırken, yoksullar daha çok yoksullaş- yor. Küreselleşmenin en özlü sonucu budur. Bu gerçeği, yalnızca rakamlar açıklamıyor. Küreselleşmenin birinci sınıf savunucu ve uygulamacıları da hiç çekinmeden, bu- nu açıkça dile getiriyor. *Dünya Bankası Avrupa Başkan Yar- dımcısı Jean François Richard*, 4 Kasım 1999’da yapılan 8. Ulusal Kalite Kongresi’nde şunları söylüyor: “Gelecek 20 yılda yeni dünya ekonomisinde, varsıllar daha varıl, yoksullar daha yoksul olacaktır.”²⁴

Amerikalı araştırmacılar; Amerika Birleşik Devletle- ri’nde 1969 ile 1976 arasında fabrikaların kapanması ya da üretimin denizaşırı ölkelere taşınması sonucu, 22.3 mil- yon kişinin işinden olduğunu hesaplamaktadır.²⁵ Araştır- ma 70’li yılların tümüne uygulandığında on yıllık dönem- de bu sayının 35 milyona çıktığı görölmektedir.²⁶ **Reagan, Bush ve Clinton** yönetimleri, milyonlarca yeni işyeri açıl- dığını yineleyip durdu ancak bu işlerin büyük çoğunlu- ğu; satış elemanı, hemşire, sağlık hizmetlisi, hastabakıcı, hizmetçi ve garsonluk türünden işlerdi.²⁷ 1957-1975 yılları arasında toplanan verilere dayanılarak yapılan bir araştır- maya göre; işten çıkarılan otomotiv işçilerinden iş bulabi- lenler, çalışmayı sürdüren arkadaşlarından yüzde 43 daha az ücret almaktadır. Çoğu *Kmart, Mc Donald’s* gibi yerler-

de iş bulmuştu. Oysa, küreselleşme ideologları; “bilgi çağına” ulaşan dünyada ölmekte olan “bacalı sanayide” çalışan işçilerin, yeni yüksek teknoloji endüstrilerde “iyi ücretli”, “temiz” işlerde çalışacaklarını söylüyordu. Fabrikaların kapatılması nedeniyle işsiz kalan *New England*lı 674 bin işçiden yalnızca yüzde 3’ü yüksek teknoloji sektöründe iş bulmuştu.²⁸ Amerikalı işçilerin ücreti 1992 yılında 1973’e göre enflasyon düşüldükten sonra net olarak yüzde 9 azalmıştı.²⁹ ABD’nde 2.Dünya Savaşı’ndan sonra ilk kez 1991 yılında aile gelirleri enflasyonun gerisinde kalmıştı.³⁰

Ücret düşüklüğüne karşın sürekli artan işsizlik sorunu, şimdiye dek 3.dünya ülkelerindeki görünümünün Amerika’da da yaşanmasına neden olmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri’nde, “Politik platformların ve ulusal ekonomi politikasının oluşturulmasında yönlendirici bir ses” olduğu söylenen ve *The New York Times*’ın yayın kurulunda bulunan ekonomi profesörü **Lester E.Thurow** “*The Future Of Capitalism*” adlı kitabında şu bilgiyi veriyor: “Orta büyüklükteki bir metal-seramik firması, saat 17.00’de bülten panosuna on tane başlangıç düzeyinde iş olanağı açıldığını belirten bir not astığında, sabaha karşı 05.00’te bu on iş için başvurmayı bekleyen iki bin kişi sıra oluyordu.”³¹ Ford Motor Company, Kentucky’de açtığı yeni fabrikasına alacağı 1300 işçi için ilân verdiğinde, tam 110 bin kişi işe girmek için başvurmuştu.³²

Birleşmiş Milletler Sosyal Kalkınma Enstitüsü’nün (UNRISD) Cenova Başkanı **Draham Ghai**, Birleşik Krallık Kalkınma Çalışmaları Grubu’na sunduğu bildiride şu bilgileri veriyor: “İngiltere’de yoksulluk sınırı altında yaşayan ailelerin oranı 1974’te yüzde 9,4’den, 1983’te yüzde 11,9’a, 1988’de yüzde 20’ye yükselmiştir. Bu oranların sayısal karşılığı 1974’de 5 milyon, 1988’de 12 milyon insandır. Yoksulluk sınırı altında yaşayan çocuk sayısı 1979’da 1,6 milyon iken, 1988’de 3 milyona çıkmıştır. Bu sayı İngiltere’deki tüm çocukların dörtte biridir.”³³

Avrupa’da yoksulluk sınırı altında yaşayan ailelerin oranı; Portekiz’de yüzde 29, Yunanistan’da yüzde 24, İs-

panya'da yüzde 19, İtalya'da yüzde 18, Fransa'da yüzde 14, Almanya'da yüzde 12.³⁴

Fransa'da etkin nüfusun yüzde 12,4'ü işsiz, yüzde 17'si ise "*part-time*" işlerde çalışıyor.³⁵ İşsizler, malların hizmetle ödendiği değiş tokuş kooperatifleri kuruyor. Fransa devlet telefon şirketi, sokaklarda yaşayan evsizler arasında donarak ölme olaylarının artması üzerine, soğuk havalarda yardım ulaştırılabilmesi için ücretsiz telefon hattı açıyor. Yoksullara yemek dağıtan aşevlerinden yararlananların sayısı 1993-1997 arasında yüzde 100 arttı.³⁶ Fransa'da örgütlenerek hemen hergün eylem yapan işsizler için, Fransız araştırmacı **Alain Lebaube**; "*Gördüğümüz, işsiz işçinin doğuşudur. İşçiler sanki işsizlik tarafından işe alınmışlar.*"³⁷ Fransa Cumhurbaşkanı **Jacques Chirac**, 1997 Haziranında Almanya Başbakanı **Helmut Kohl** ile birlikte düzenlediği basın toplantısında, Avrupa'daki yoksulluk konusunda şunları söylüyor: "*Burada yolunda gitmeyen bir şey var. 19. yüzyıldan bu yana süren tarihi geleneklerin tersine Avrupa, ilk kez yoksulluğun giderek arttığı bir dönem yaşıyor.*"³⁸

Hitler'den beri işsizliğin en yüksek düzeye tırmandığı Almanya'da, resmi kayıtlara göre 4,5 milyon insan işsiz. Yoksulluk yardımı alanların sayısı 1995'de yüzde 9.1 oranında arttı. Almanya'nın borsa ve bankalar kenti *Frankfurt*'ta, her beş kişiden biri yoksulluk sınırının altında yaşıyor. Belçika'nın elmas kenti *Antwerp*'te yayınlanan bir haftalık gazete, kentteki yoksulluğu şöyle anlatıyor: "*Kentimiz muhtaç durumda, toplumumuz muhtaç durumda. Uzun zamandır, tahmin ettiğimizden çok daha fazla muhtaç durumda.*"³⁹ Fransa, dünyada, en iyi eğitilmiş gençleri kendisinin yetiştirdiğini söylüyor ancak bu gençlerin yüzde 20'sine iş bulamıyor. Fransa Sosyal Güvenlik Bakanı; "*Sosyal Devletin ölümünü izliyoruz*" diyor.⁴⁰

*

Küresel düzenin, olumsuz sonuçlarıyla gelişmiş ülkeleri de kapsamı içine alarak yayılması, Batılı hükümet-

leri zorlamaktadır. 7-10 Haziran 1999'da Köln'de gerçekleştirilen G-8 ülkeleri dışişleri bakanları toplantısında yayınlanan sonuç bildirisi, gelişmiş ülkelerin yarattığı sorunlardan kendisinin de tedirgin olduğunu gösteriyor. Bu bildiride şunlar söyleniyor: *"Birleşmiş Milletler, halkları ve gelecek kuşakları savaş afetinden kurtarmak için ana amacını gerçekleştirememiştir. Uluslararası istikrar, bölgesel ya da ülke içi etnik çatışmalardan büyük zarar görmüştür. Egemen devletlerin dağılması, parçalara ayrılması, uluslararası barışa, güvenliğe ciddi tehlike oluşturmaya sürdürmektedir. Küreselleşme, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelere, yeni zaaflar ve yeni tehlikeler getirmiştir. Uluslararası mali kriz, toplumsal bağları zedeleyebilir; bizleri, küreselleşmenin sağladığı toplumsal yararları güvence altına alma zorunda bırakabilir."*⁴¹

Avrupa Tekstil Giyim ve Deri İşçileri Sendikaları Federasyonu (ETUF: TCL) Genel Sekreteri **Patrick Hschert** günümüz işçi sorunlarıyla ilgili olarak şunları söylüyor: *"Tüm dünya çalışanlarının küreselleşme ile ilgili sorunu vardır. Küreselleşmenin yıkıcı etkileri az gelişmiş ülkelerde daha çoktur ancak gelişmiş ülkeler de bugün, hiç alışık olmadıkları sorunlarla karşı karşıyadır."*⁴² UNCTAD'ın 1997 raporunda, dünyanın en varsıl ülkelerinde kişi başına düşen ulusal gelir yoksul ülkelere 50 kat daha fazla olmasına karşın, bu ülkelerin de; *"yurttaşlarının tümünü kapsayan yaygın bir yaşam standartı yükselmesini sağlayamadığını"* belirtmektedir.⁴³ İngiltere'de 1791'den beri yayın yapan ve haberlerinin güvenilirliğiyle ünlenen, liberal aydınların gazetesi *The Observer*, 16.11.1997 tarihli sayısında endişe içinde şu soruyu soruyor: *"Dünya ekonomisi derin bir felaketin eşiğinde duruyor. Uluslararası ilişkilerde ilginç gelişmeler var, silahlanma yarışı hızlanıyor, 1929'a benzer bir çöküş dönemine mi giriyoruz?"*⁴⁴

Tüm dünyaya güçlü görüntüler vermeye çalışan Batı'nın bugünkü durumu, gerçekten *"iç açıcı"* değildir. Gelişmiş ülkeler, aynı 20.yüzyıl başında olduğu gibi bugün de; birbirleriyle kıran kırana bir rekabet çatışması içinde ancak az gelişmiş ülkelere karşı birlikte hareket ediyor-

lar. Tek amaçları, ülkelerindeki ekonomik sorunları, dış kaynaklı gelirlerle çözmek. Bunu gerçekleştirmenin tek yolu daha çok kazanç elde etmek, bunun için de daha çok sömürmektir. Bu amaç ancak şiddet kullanmakla gerçekleştirilebilir. Irak, Sırbistan ve Afganistan bunun için bombalanıyor. Türkiye’de 28 Şubat 1997 ile başlayan süreçten bunun için rahatsızlık duyuluyor.

Anavatanında yaşadığı süreçten (kronik) ekonomik ve sosyal sorunlar, alım gücü düşen dünya pazarları, üretimsizlik ve altı trilyon (1997) dolarlık muazzam borç yüküyle ABD artık, rakipsiz bir süper güç olmaktan çıkmak üzere. Bunu, dünyanın birçok ülkesinde şubesi olan, Amerikan uluslararası şirketi *Board*’ın Başkanı; “*Açıkça kendi ekonomik kaderimiz üzerindeki kontrolümüzü kaybetmek üzereyiz.*” biçiminde dile getiriyor.⁴⁵ ABD’nin 1981’de 1 trilyon dolar olan kamu borçları 1989’da 2.8, 1993’de 3.5, 1998’de 5.8 trilyon dolara çıktı. Amerikan kaynaklar, ABD bütçesinin borç yükünün 2010 yılında 34 trilyon dolara ulaşacağını öngörüyor.⁴⁶ Eskinin “*uysal müttefikleri*” Almanya ve Japonya, özellikle Sovyetler Birliği’nin dağılmasından sonra, kararlı ve güçlü ekonomik rakipler durumuna geldi. Japonya, Pasifik’te egemenliğini ilan etmek üzere. ABD’nin karşı çıkışına aldırıyor ve bildiğini okuyor. APEC’in 1998 Malezya toplantısındaki sert tartışmalar, iki ülke arasında önemli gerilimler yarattı. Bu gerilimler ortadan kalkmadan, Japonya, Asya bunalımından etkilenen bölge ülkelerine uygulayacağı yeni bir yardım paketi açıkladı. Paketin amacı IMF’yi Pasifik ülkelerinde devreden çıkarmak. ABD bu gelişmeye, Japonya’yı “*bölge ülkelerine rüşvet vermek ve ticaretin serbestleşmesi sürecine yıkıcı bir darbe indirmekle*” suçlayarak şiddetle karşı çıktı. Benzer karşı çıkışlar AB ve Kanada’dan da geldi. Ancak, Japonya Dışişleri Bakanı **Masahiko Kamura**, karşı çıkışları hiç duymamışçasına; aynı gelişmeleri kendinden emin, kararlılıkla, “*mutlu son*” olarak niteledi.⁴⁷

Dünyanın her yerinde olduğu gibi, Ortadoğu'da da Amerikalılar artık yalnız değil. Avrupalılar, özellikle de Almanlar, yüzyıllık düşün peşine yeniden düşerek, bölge siyasetinde etkin olarak yer almak istiyor. Ortadoğu ile ilgilenmeyen gelişmiş Avrupa ülkesi yok gibi. Bunlar, bölge ülkeleri üzerinde ayrılıkçı baskıyı, ABD ile birlikte yürütüyor ancak artık herkesin bölgeye yönelik kendi politikası var. Uzun yıllar Doğu ve Güneydoğu'da istihbarat subaylığı yapan ve "PKK Uzmanı" olarak bilinen Binbaşı **Cem Ersever**, 1993 yılında "*faili meçhul*" bir cinayete kurban gitmeden kısa bir süre önce şunları söylüyordu: "*ABD, İngiltere, Fransa ve Almanya'nın çıkarları Ortadoğu'da çatışmaktadır... Ortak emperyalist politikalar dünyanın her yerinde olduğu gibi Ortadoğu'da da ABD tarafından planlanır; askeri operasyonları Amerika uygular, istihbarat çalışmalarını İngiltere, kültürel faaliyetleri Fransa yürütür. Amaca ulaşmak için çeşitli dolapların çevrilmesi ve ortalığın karışması gerekir. Bunu tezgahlayan da Almanya'dır... Emperyalizmin Ortadoğu'daki amacı, kendi denetiminde bağımsız bir Kürdistan kurmaktır... PKK konusunda devlet iki tür hata yaptı. Biri cahilliğinden, ikincisi birilerinin yanlış yönlendirmesinden. Bu ikisini birlikte düşünmek gerekir.*"⁴⁸

Batılıların Ortadoğu'ya vermek istediği yeni biçimi en iyi, Amerikalı Dilbilim Profesörü **Noam Chomsky** özetliyor. Bu Profesör, "*Kader Üçgeni*" adlı kitabında, *Kudüs Amerikan Girişimcilik Enstitüsü'nün* saptamalarını yayınladı. Bu yayında şunlar söyleniyordu: "*Ortadoğu'da ulusallık ve ulusal kimlik yok edilmeli, bunun için de Ortadoğu Osmanlılaştırılmalıdır. Böylece bölgede Batı çıkarlarına karşı çıkacak ulusal güç ve direnç kalmayacak, sistemin çarkı rahatlıkla işleyecektir. ABD için en tehlikeli düşman ve tehdit, bağımsızlık tehdididir. Asla hoş görülemez.*"⁴⁹ "Johnson Doktrini" adı verilen ABD uygulamalarının mimarlarından Profesör **Rostow**'un bu konudaki görüşleri ise şöyle: "*Bütün ulusal kurtuluş hareketleri komünist olmaya mahkûmdur. Bu nedenle ezilmelidir. Bunların önlenmesi ABD'nin dünya yü-*

zünde duruma el koyabilmesine bağlıdır.”⁵⁰ Türkiye’deki ulusçuların “başına gelenler”, bu sözlerle anlam kazanıyor.

Mustafa Kemal Atatürk, yarattığı eylemle, yalnızca Ortadoğu’da değil, dünyanın her yerinde Ulusal Kutuluş hareketlerine örnek oldu; yalana ve haksızlığa dayanan emperyalist politikaları başarısız kıldı. Bu nedenle, düşünce ve uygulamaları Batı tarafından her zaman çekinceli bulundu; önlenmeye çalışıldı. **Atatürk**, *Türk Devrimi*’nin uluslararası önemini, 1921 yılında söylediği şu sözlerle dile getirmişti: “Bana göre, Türkiye, Doğu ve Batı dünyası’nın sınırındaki coğrafi konumuyla ilginç bir rol oynuyor. Bu durum, bir yanı ile yararlı iken, diğer yandan tehlikelidir. Batı emperyalizminin Doğu’ya yayılmasını durdurabileceğimiz için, Türkiye’yi öncü olarak gören bütün Doğu halklarının sevgisini kazanmış bulunuyoruz. Diğer yandan bu durum bizim için tehlikelidir. Çünkü Doğu’ya yönelen saldırıların bütün ağırlığı öncelikle bizim üzerimizde yoğunlaşmış bulunuyor. Türk halkı bu konumu ile gurur duymakta ve Doğu’ya karşı bu görevi yerine getirmekten mutlu olmaktadır.”⁵¹

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

**ULUSLARARASI GERİLİMLER VE
BORÇLANMANIN GERÇEK YÜZÜ**

Uluslararası Gerilimler Ve Borçlanmanın Gerçek Yüzü

Dünya 3.bin yıla, yüzyıl öncesindeki koşulların hemen aynısıyla giriyor. Az sayıdaki gelişmiş ülkenin tüm yoksul uluslar üzerinde baskı kurduğu bir dünyada, etkinlik alanları için savaşım giderek kızışıyor. ABD, Çin, Japonya ve Almanya arasındaki ticari yarış şiddetleniyor. Bu ülkeler yoksul uluslara karşı birlikte hareket ediyorlar, ancak kendi aralarındaki gerilimler de giderek artıyor. Amerikalılar gelişmelerden kaygılı. Dünya liderliğini yitirmekte olduğunu görüyor ve umarsızlık içinde liderliği bir oranda paylaşmaya razılar. **Jeffrey E.Garten**; ABD, Japonya ve Almanya'nın, küresel sorunları "işbirliği" içinde ele alıp dünyayı "kollektif bir önderlikle yönetme olasılığı var mıdır, 21.yüzyılda dünyanın lideri kim olacak?" diye soruyor ve yanıtını kendi veriyor: "Üç büyükler, ekonomi alanında a-mansız rakiplerdir. Kendi iç pazarları dahil aynı pazarlar için rekabet edecekler. Sermaye dolaşımı için rekabet edecekler. Aynı yüksek teknoloji endüstri dallarına hakim olmaya çalışacaklar. Ekonomik rekabetin ötesinde, farklı askeri yeteneklere sahip olma, birlikler ve füzeler gibi sıkıcı konular, önümüzdeki yılların gündeminden düşmeyecektir. Amerika ekonomik rekabet sorunlarını, kaçınılmaz olarak siyasal ve askeri güçlerle dengelemeye çalışacaktır. Bu tür girişimlerin, Japonya ve Almanya'da büyük huzursuzluk yaratması ve direnişe geçmelerine yol açması kaçınılmazdır. Dünyanın 21.yüzyılda alacağı biçimi görmek istiyorsanız; ABD, Japonya ve Almanya arasındaki ilişkilere bakmanız gerekecektir. Soğuk Savaş sırasında, bu uluslar arasındaki ilişkilerin nasıl değiştiğini ve 1990'lardan sonra nasıl değişmekte olduğunu incelemeniz, geçmişteki Japon ve Alman faşizmini, uzun ve kanlı 2.Dünya Savaşı'nı, ABD askeri işgallerini, Soğuk Savaş ittifaklarını ve şimdiki güvenlik alanlarındaki belirsizlikleri araştırmanız gerekir..."¹

Garten, sözlerini şöyle sürdürüyor: "Ulusumuz, 1941'den bu yana (ABD-Japon Savaşı) görülen en şiddetli meydan okumayla yüzyüzedir ve o döneme kıyasla bugün, böyle bir meydan okumaya tepki göstermek için daha az hazırlıklı durumdayız.

*Gelecekteki dünya düzeninde büyük önem kazanacak alanlarda, şimdiki trendler temelinde ikinci sınıf bir ülke olma tehlikesiyle karşı karşıyayız. Sermaye ve teknoloji açısından, giderek artan bir biçimde başka uluslara bağımlı hale geliyoruz..."*²

Amerikalı profesörün abarttığı bir şey yok. Bu tür söylemler, politikacılar başta olmak üzere herkes tarafından söyleniyor. Almanya Başbakanı **Helmut Kohl**, Şubat 1990'da yaptığı TV konuşmasında şunları söyledi: "21. yüzyıl Avrupalı'ların dönemi olacaktır, Japonların değil. ABD'nin bu yarışta yeri olmayacaktır."³ Fransa Başbakanı **Edith Cresson** daha çok, gerçek çekince olarak gördüğü Japonya'yı hedef alıyor; "Dünya artık ekonomik bir savaşa girmiştir... Japonlar dünyayı ele geçirmeyi amaçlayan bir strateji izliyor. ABD'ndeki işlerini bitirdiler. Şimdi de Avrupa'yı mideye indirmek üzereler... Japonya oyunu kurallarına göre oynamayan bir düşmandır..."⁴

Tartışmalarda kullanılan dil, ekonomiden çok askeri söyleme uyuyor. Bunu, ABD Dışişleri Bakanı **Madeleine Albright**'ın sözlerinde açıkça görüyoruz; "Yeni ekonomik gruplaşmalar 21.yüzyılın askeri ittifaklarıdır."⁵ Japonların açıklamaları da benzer nitelikte. Japon ekonomisti **Şintaro İshihara** "The Japan That Can Say No" (Hayır Demesini Bilen Japonya) adlı kitabında; "21.yüzyılda ekonomik savaş olacaktır. Bu savaştan Japonya galip çıkacaktır" diyor.⁶ **Nomura Securities** adlı Japon kuruluşu, dünyayı "pazar savaşının aşırı derecede yoğunlaştığı bir arena" olarak görüyor.⁷ ABD'nde milyarlarca dolar yatırımı olan SONY'nin patronu ve Yönetim Kurulu Başkanı **Morita**'nın, ABD'ne ait saptamaları ise görüş bildirmeyi aşıyor ve ağır bir aşağılamayı içeriyor: "ABD çöküşe gitmektedir. Zira, Japonya her yıl, ABD'ne 50 milyar dolar (1995) daha fazla ihracat yapmaktadır. Amerika boğazına kadar açgözlülük, küstahlık, ırkçılık ve tembelliğe batmış bir ülkedir."⁸

14-16 Kasım 1998'de Malezya'da yapılan APEC toplantısına katılan Japonya Ticari Temsilcisi **Mikie Kiyoi**'nin, Japonya'yı "serbest ticaretin yayılmasında yıkıcı bir rol oynamakla" suçlayan ABD Ticari Temsilcisi **Charlene Barshefs-**

ki'ye verdiği yanıt, **Morita'nın** sözlerinden daha da sert: *"Sizin şeytani bir ruhunuz olduğunu biliyoruz. Ama lütfen başkalarının da, dünyaya aynı şeytani gözle baktığını düşünmeyiniz."*⁹

*

21.yüzyılın başında *"Büyük Güçlerin"* durumu bu. Günümüz dünyasına bakınca, sanki yüzyıl öncesini anlatan tarihi bir belgesel film izliyoruz. Teknoloji ve sermaye dolaşımı olağanüstü arttı ancak egemen dünya düzeninde niteliksel bir değişim yok. Yüksek teknolojiye sahip, dünya ticaretini denetleyen ve akçalı gücü yüksek az sayıdaki gelişmiş ülke, birlikte ya da ayrı olarak tüm dünyayı *"özgürce"* kullanıyor. Etkinlik alanları için birbirleriyle çatışıyorlar ancak yoksul ülkelere karşı birlikte hareket ediyorlar. Sovyetler Birliği dağıldı. İngiltere'nin yerini ABD aldı. Artık *"korkutucu"* olan İngiltere'nin donanması değil, ABD'nin havagücü.

Amerikalı ekonomist **Jeffrey T.Bergner**, *"Yeni Dünya Düzeni"* adlı kitabında, 21.yüzyıla hangi koşullarda girildiğini şöyle açıklıyor: *"20.yüzyıla girerken dinamik, yeni sanayileşmiş üç ülke, İngiliz İmparatorluğu'nun üstünlüğüne kafa tutmaya başlamışlardı. Özellikleri, sanayi çağının gereklerine pek uygun düşen bu üç ülke; Almanya, Japonya ve Birleşik Amerika idi. Sömürgeleştirme ve sömürgecilikten kurtulma dönemlerinden, 2.Dünya Savaşı'ndan, Rusya'daki Marksist deneyimden sonra, 20.yüzyıl hemen hemen başladığı gibi bitti. Almanya, Japonya ve Birleşik Devletler arasındaki ilişkiler, bir kez daha dünyanın geleceği açısından belirleyici olacak."*¹⁰

2.Dünya Savaşı sonrasında geliştirilen ve adına *Yeni Dünya Düzeni* denilen emperyalist sistem, eskiden alıp günümüze getirdiği egemenlik yöntemlerini, teknolojik gelişmeyi de kullanarak etkili bir biçimde geliştirdi. Bugün, dünyada görünüşte bağımsız ancak gerçekte her yönden bağımlı 200'e yakın ülke var. Bu ülkeler, tarihsel köklerinden, yerel geleneklerinden ve bağımsız gelişme olanakların-

dan koparılarak; genel, bağlantılı ve bütünlüğü olan bir dünya düzeni içinde, tarihin gördüğü en acımasız yöntemlerle sömürülüyor. Belçikalı ekonomist **Ernest Mandel** ikinci büyük savaş sonrasını şöyle tanımlıyor: “İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra gelişmiş kapitalist ülkelerin eski sömürgeleri, emperyalist sistem içinde bir dizi değişiklik gerçekleştirilerek, siyasal bağımsızlıklarına kavuşturuluyordu. Yarı-Sömürge diye adlandırılan bu ülkelerde, ekonomik bağımlılığın sürdüğü ve yaratılan değerlerin büyük ölçüde gelişmiş ülkelere aktarıldığı bu döneme, “yeni sömürgecilik” dönemi denilmektedir.”¹¹

‘Zenginler Kulübü’ olarak da adlandırılan, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)’ye üye ABD, Japonya, Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda ve Avrupa Ülkelerinde 1988 yılında, dünya nüfusunun yüzde 14.7’si yaşıyordu. Sayıları 751 milyon olan bu insanlar, tüm dünya gelirin yüzde 76.6’sını alırken, dünya nüfusunun yüzde 58.8’ini oluşturan 3 milyar yoksul insan, bu gelirin yalnızca yüzde 5.4’ünü alıyordu. Bu miktar, yalnızca Fransa’nın (denizaşırı bölgeler dahil) gelirine eşit. Afrika’da yaşayan 450 milyon insan, Teksas’ın eyalet gelirlerinin yarısı kadar bir gelirle yaşamak zorunda.¹²

Birleşmiş Milletler’in yayınladığı 1998 yılı “İnsani Kalkınma Raporu” na göre; dünyanın en varsıl üç kişinin toplam serveti, 48 ülkenin ulusal gelirine eşit.¹³ En büyük 300 uluslararası şirketin mal varlığı, düşük gelirli üç milyar insanın, yani dünya nüfusunun yarısının maddi gücü kadar.¹⁴ Spor ayakkabıları üreten *Nike*’ın, **Michael Jordan**’a ödediği tanıtım parası (1992), Endonezya’daki fabrikalarında tüm işçilerine ödediğinden daha çok.¹⁵

*

İkinci Dünya Savaşı’ndan önce hemen hiç borcu olmayan birçok azgelişmiş ülke, bugün altından kalkamayacağı bir borç yükü altındadır. Bu ülkelerde, 1970 yılında borç/GSMH oranı ortalama olarak yüzde 14.4 iken, bu oran 1982’de yüzde 37.7’ye, 1990 yılında ise yüzde 43.3’e çık-

tı.¹⁶ Bu oranların parasal tutarı, ürkütücü sayılara çıkmaktadır. 1970 yılında azgelişmiş ülke borçları, toplam olarak 62.5 milyar dolardı. Bu borç 1980’de 561.5 milyar, 1990’da 1242 milyar, 1991 yılında ise 1341 milyar dolara yükseldi.¹⁷ Azgelişmiş ülke borçları, 1999 yılında ise 2000 milyar (2 trilyon) dolara ulaşmıştı ve bu borcun yalnızca faiz tutarı, yıllık 186 milyar dolardı.¹⁸

Azgelişmiş ülkelerin dış borcunun önemli bir bölümü değişken faizli borçlardır. Bunun anlamı, faiz oranlarının yükselmesiyle borçların artmasıdır. Bankalararası işlemlerin “*kaprisli*” işleyişi ve kapitalist dünyanın bitmeyen bunalımları, borç alışverişi için çekinceli bir ortam oluşturur. Değişken faizli kredilerle risk borç alana yüklenmiştir. Borç faiz oranlarındaki oynaklık, borç veren gelişmiş ülkeler için ek bir kazanç kapısıdır. *LIBOR*’daki bir puanlık faiz artışının net ek faiz yükü, 1982 yılında 1 milyar 850 milyon dolardı.¹⁹ (*LIBOR*: London Interbank Offered Rate: Londra’daki bankalararası işlemler temel alınarak hesaplanan faiz oranı) Londra’nın “*esrarengiz*” mali sermaye piyasası, yoksulluk içinde kıvranan milyonlarca insanın güç koşullarda elde ettiği gelirden 2 milyar doları kısa bir süre içinde alıp götürmüştü.

Faiz oranlarının yükselmesinin ve doların değer kazanmasının azgelişmiş ülke borçları açısından iki sonucu olmuştur: Birincisi, değişken faizli borçların faiz yükü çok artmış; ikincisi, dolar cinsinden borçların değeri yükselmiştir. Azgelişmiş ülkelere verilen kredilere uygulanan faiz oranı 1978’de yüzde 9.7 iken, bu oran 1979’da yüzde 13, 1980’de yüzde 15.4 ve 1981’de yüzde 17.5 olmuştur. Ayrıca, aynı yıllarda alışveriş sınırı (mübadele hadleri), petROLSÜZ azgelişmiş ülkeler aleyhine dönüştüğünden, bu ülkelerin aldıkları kredilerin faiz oranı daha da yüksek olmaktadır. Örneğin bu oran, 1982 yılı için yüzde 14.1 iken, sözü edilen düzeltme yapıldığında, yüzde 24’e dek yükslebilmektedir.²⁰

Az gelişmiş ülkelerde, borç artışlarıyla, yurtdışına sermaye kaçıışı arasında, dolaysız bir ilişki vardır. Borç yükü arttıkça sermaye kaçıışı artmaktadır. Bu kaçış, alınan borcun, özellikle yabancı ortaklı şirketlere teşvik olarak dağıtılması ve kazancın yabancı şirketlerin elde ettiği kazancı dışarı çıkarması nedeniyle olmaktadır. OECD'nin 1991 yılında yaptığı bir araştırmaya göre, yalnızca 13 çok borçlu ülkeden yurtdışına giden sermaye göçü; 1978 ile 1988 arasındaki on yılda 47 milyar dolardan 184 milyar dolara çıkmıştır.²¹

Yine de yerel hükümetler borçlanmaya “sıcak” bir ilgi göstermektedir. Bunun nedenini, dış borçtan payına düşeni alan yerel yöneticilerin varlığıdır. Bugün, dünyada kişisel servetlerini “yüksek boyutlara” ulaştırmamış yerel yönetici kalmamış gibidir.

Küresel ve bölgesel egemenlik için gelişmiş ülkelerin elinde, sömürgecilik döneminden beri uygulama süzgecinden geçmiş pek çok yöntem vardır. Uluslararası dış yardım programları, özel yatırımlar, askeri harcama desteği, tarım ve ticaret anlaşmaları, şartlı krediler ve her çeşit borç ilişkisi bu yöntemlerden etkili olanlardır. Tümü akçalı güce dayalı bu etkili yöntemler, başlayınca süren, sürdükçe derinleşen bağımlılık ilişkilerinin, belirleyici öğeleridirler.

“Para piyasaları kapitalist sistemin karargâhlarıdır.” Dünya egemenliği peşinde olan ülkeler kendi başkentlerini, uluslararası finansın merkezi yapmak zorundadır. Yüzyıl başında bu merkez Londra'daki bir mil karelik *The City* idi, şimdi New York ve Washington'dur. Altın ve döviz piyasaları, uluslararası sigorta işleyişi, mal ve hisse senedi borsaları ve finans dünyasının tüm işlemleri buralardan yönetilir.

Az gelişmiş ülkeler, özellikle 2.Dünya Savaşı'ndan sonra, dışsatıma dönük ekonomi politikalar izlemeye yönlendirildi. Tarım ya da hammaddeye dayalı birkaç kalemlik dışsatım ürünü, dünya borsalarındaki “dalgalanmalar-

la" çoğu kez değerinin altında işlem gördü. Oluşan ödeme dengesi açıkları borçlanmalarla kapatılmaya çalışıldı. Alınan borcun faiz ve anapara geri ödemeleri, zaten sorunlu olan dışsattım gelirinin önemli bölümünü emmeye başladı. Borç gereksinimi, büyüyen boyutuyla yeniden gündeme geldi. Alınan borç, dış ticaret açıklarını, dış ticaret açıkları da alınan borcu arttırdı. Bu sarmal, azgelişmiş ülkeleri bir daha kurtulamayacakları bir borç açmazına sürükledi. Bu ülkeler borç ödemek için yeni borçlar bulmak zorunda kaldılar.

1970-1990 arasındaki borç artışı, net olmayan ulusal gelir (GSMH-gayri safi milli hasıla) artışından yüzde 300 daha hızlı oldu.²² Bu 20 yıllık dönem içinde azgelişmiş ülkelerin toplam borcu ise 21 kat arttı.²³ Azgelişmiş ülkeler; borç geri ödemesi, sermaye kaçıışı ve kazanç aktarımı (kâr transferi) yoluyla gelişmiş ülkelere yalnızca 1985 yılında 240 milyar dolar ödedi.²⁴

Gelişmiş ülkeler, "dış yardım" ve "dış borcun" etkili gücünü, sömürgecilik döneminden bugüne dek her koşul ve biçimde, uluslararası ilişkilere yön veren temel unsur yapmayı başarmıştır. ABD Başkanı **John F. Kennedy**, "dış yardım" adını verdiği borç işleyişinin ülkesi için ne denli önemli olduğunu 1962 yılında şöyle açıklıyordu: "Dış yardım, Birleşik Devletler'in dünya üzerinde etkili olması ve denetim elde etmesini sağlayan en etkin yöntemdir."²⁵

Borçlanmanın bir adım öncesinde dış yardım izlen- celeri (programları) olduğu biliniyor. Bu dönemde, ülke sorunlarını çözmede zorlanan azgelişmiş ülke yöneticileri, kolay etkilenecek durumdadır. Çok yönlü "yardım" önerileri onlara çekici gelir ve uzayıp giden ikili ve uluslararası anlaşmalara, içeriğini anlamasa da istekle imza atarlar. İmzadan hemen sonra ekonomik "kalkınma" yöntemi; eğitim, ticaret, akçalı "reformlar"; tarım politikaları, yargı ve yönetsel "yeni" yapılanma önerileri, askeri anlaşmalar ve özelleştirme uygulamaları, "uzman" raporlarıyla ve bilimsel görünüm altında önlerine konur.

Önerilerin uygulanması için kaynak gereklidir ve kaynak borçlanma biçimleriyle, *emre hazırdır*. İlk borçlanma evresinde dış kredi bulmak dünyanın en kolay işidir. Bu dönemde uluslararası finans örgütleri, en etkili ve en becerikli elemanlarını aylar süren seyahatlere göndererek, devlet kurumlarının kapılarını çalar. Yalnızca devlete değil, politik liderlerin dost ve akrabalarına da “kredi” verilir. 1927 yılında, o zamanki Peru diktatörünün oğlu **Juan Lequia**’ya, Peru’nun ABD’den 50 milyon dolar borç alması için açıktan 450 bin dolar ödenmişti.²⁶

Maliye Bakanları, Dünya Bankası ve IMF’nin yıllık toplantıları için Washington’a geldiklerinde, bunların önleri kredi vermek için, yüksek ücretli “kredi” pazarlamacıları tarafından kesilir ve değişik ülkelerden yetkililer, kendi dünya görüşlerine göre “ağırlanırlar”. Amerikalı araştırmacılar **Richard J. Barnet** ve **Cohn Cavanagh** “*Global Dreams*” adlı kitaplarında bu konuda şöyle söylüyor: “Washington’a gelen maliye bakanlarından biri bize, kredi pazarlamacılarının kredi önermek için kelimenin tam anlamıyla yol kestiklerini anlattı. Shoreha ile Sheraton Otelleri arasındaki kısa yürüyüş sırasında, yoksul bir Güney Amerika liderinin önünü tam beş tanesi birden kesmişti.”²⁷

Az gelişmiş ülkeler, *Yeni Dünya Düzeni*’nin bütün kurumlarıyla kurulup dünyaya yayılmaya başladığı 2. Dünya Savaşı sonrasında, başta IMF ve Dünya Bankası olmak üzere uluslararası finans kurumlarına borçlanmaya başladı ve böylece “yağlı ilmiği” kendi boyunlarına geçirdi. Borç ilişkileri, kısa süre içinde ekonomik kalkınmayla ilgili bir sorun olmaktan çıkarak, siyasi egemenlik aracı durumuna geldi. Amerikalı ekonomist **Harry Magdoff**, borçlanmayla ilgili olarak şunları söylemektedir: “Yoksul uluslara zengin uluslar tarafından empoze edilen disiplin, IMF’nin verdiği stabilizasyon kredileri (parasını dengelemek için alınan kısa vadeli kredi y.n.) ile sağlanmaktadır. Burada artık kalkınma projeleri ve uzun vadeli kalkınma planları üzerinde durmuyoruz. Kredi için IMF’ye başvuran ülke müthiş bir darboğazın içinde değilse bile, böyle bir darboğazın eşiğinde demektir.”²⁸

“Dış yardım” ve borç anlaşmaları; birbiriyle ilintili, tamamlayıcı ve yerel işleyişi değiştirmeye yönelik maddelerle dolu bir anlaşmalar setidir. Kendi içinde bütünlüğü, mantıksal temelleri ve borç verenler açısından yararlı işleyişi *mükemmeldir*. Temel amaç, *iyi* işleyen ve sürekliliği olan bir bağımlılık dizgesinin (sisteminin) oluşturulmasıdır. Bu dizgenin az gelişmiş ülkeler açısından doğuracağı sorunlar, ulusal varlığı ortadan kaldıracak düzeyde ağırdır. Borçlanmanın başladığı dönemlerdeki güler yüzlü dostluk gösterileri, borç arttıkça yerini *direktif* ve hatta *tehditlere* bırakır. Politik kadrolar, sabırlı çalışmalarla eğitilerek *elde edilmiştir*. Bunlar artık *kraldan çok kralcı sadık elemanlar* ve güvenilir *dostlardır*. Kamu yönetiminden eğitime, bankacılıktan iletişime, güvenlik güçlerinden endüstriyel yapılanmaya dek; toplumsal yaşamın her alanında kesin bir etkinlik sağlanmış ve ülkeler kırıdayamaz bir biçimde denetim altına alınmıştır. Borçlanmanın kaçınılmaz sonuçlarını bugün, tüm olumsuz sonuçlarıyla yüzden fazla ülke yaşamaktadır. Borçlanmayla ilgili sayıbilimsel (istatistiki) verilere sahip borçlu az gelişmiş ülke sayısı 109’dur.²⁹

Dış borca bağımlı kılınan az gelişmiş ülkeler, yenden borç istediklerinde; yerine getirilmesi gereken ekonomik ve siyasi dönüşümler içeren isteklerle karşılaşır. Koşula bağlı kredi dönemi başlar. Artık krediler yalnızca faiz gelirleri için değil, hükümetleri her yönden “*teslim*” almak için kullanılacaktır. Nakliye ve sigorta zorunlulukları, kredinin kullanım alanı, hukuksal dönüşümler, politik destek, sosyal güvenlik işleyişi, uyulacak askeri ölçütler, iş verilecek şirketler ve atamaları yapılacak yerel yöneticilere dek pek çok koşul, açık ya da örtülü olarak kredi anlaşmalarına girer. Ülkeler tam anlamıyla bağımlı duruma getirilir. Bağımlılığın doğal sonucu, egemenlik haklarının teker teker yitirilmesidir. Fransız hukukçu **Carre de Malberg**’in, “*Devletler Kuramı*” adlı yapıtında söylediği gibi; “*yabancı bir devlete karşı herhangi bir bağımlılığı olan devle-*

*tin, içeride de egemen olacak gücü kalmaz.”*³⁰ ve ülkeler uydu topluluklar haline getirilir.

Gelişmiş ülkelerin borçlanmayı da içeren dış sermaye yatırımları, bugün öyle yüksek boyutlara ulaşmıştır ki; *örneğin borçların aynı anda ödenmesi ve yatırımların geldikleri yere geri gönderilmesi ya da borçların ödenmeyerek yatırımların ulusallaştırılması* durumunda, gelişmiş ülkeler ekonomik dengelerini yitirecek ve ekonomik çözülmeye uğrayacaktır. Bu ise, egemen düzene yönelik sorunlarla karşılaşmaları demektir. Bu gerçek göz önüne alındığında, Amerikalıların; *“İnsanlığın baruttan sonra bulunduğu en tehlikeli silah”*³¹ olarak gördüğü ulusal kurtuluş hareketlerinden, olağanüstü çekinmesini anlamak gerekiyor.

Oxford ve Belfast Queen's Üniversiteleri öğretim üyeleri **Frances Steward** ve **Rene Prendergast**'ın borçlanmanın sonuçları hakkında görüşleri şöyledir: *“Ekonomik krizden etkilenen ve sonuçta; uluslararası finans kurumları, borç veren ülkeler ve ticari bankalardan borç almak zorunda kalan ülkelerde, devletin gücünün daha çok azaldığı görülmektedir. Sosyal ve ekonomik alanlarda, karar verme gücünün önemli bir bölümü, borç veren yabancılara devredilmiştir. Devlet finansmanının daralması, hükümetleri; kamu hizmetlerini ve toplumsal kalkınma yatırımlarını azaltmaya, kamu sektöründe istihdam ve ücret düzeylerini düşürmeye zorlamıştır. Ekonomide özelleştirmenin, ulusal pazarın yabancılara açılmasının, devletçilikten uzaklaşmanın yoğunlaşması; ekonominin daha çok uluslararası bir nitelik kazanması ve ekonomik faaliyetin artan oranda devletin doğrudan denetimi dışına kaçtığı anlamına gelmektedir. Devletin gücü, nitelikli eleman kaybı, sivil hizmet alâkının bozulması, şiddet ve hukuk dışılığın artışı ile daha da azalmaktadır.”*³²

*

Mustafa Kemal Atatürk, koşula bağlanmış denetimsiz borçların ne anlama geldiğini, ulusal bağımsızlık açısından ne tür çekinceler içerdiğini ve hangi koşullarda

kullanılması gerektiğini sürekli olarak açıklamış ve Cumhuriyet Yönetimi'nin akçalı politikalarını bu açıklamalar üzerine oturtmuştur. 15 yıl boyunca, TBMM'ni açış konuşmalarının hemen tümünde; bağımsız maliye, denk bütçe, vergi uygulamaları, ulusal kambiyo ve Türk parasının değerinin korunması üzerine görüş bildirmiş, öneri getirmiştir. 1 Mart 1922'de savaş sürerken, Meclisi açış konuşmasında; *"Herşeyden önce, milli amacımız olan bağımsızlığımızı sağlamaya ulaşmaktan başka birşey düşünemeyiz. Bu nedenle, bizce önemli olan, malî gücümüzün bu sonucu sağlamaya yeterli olup olmayacağıdır"* der ve 1920 ve 1921 yıllarındaki uygulamalara dayanarak, kalkınmanın kendi gücümüzle gerçekleştirileceğini açıklar. *"Memleketimizin gelir kaynakları, milli davamızın güvenle sonuçlandırılmasına yeterlidir. Yoksunluklar içinde olsa da milli gücümüz, bugüne dek olduğu gibi dış devletlerden borç almadan memleketi yönetecek ve amacına ulaştırabilecektir."*³³ Aynı konuşmada; *"Ben yalnız bugün için değil, özellikle gelecek yıllarda devletin, memleketin refahını sağlama açısından, milli bağımsızlığımıza çok önem verdiğimden maliyemiz konusundaki görüşlerimi özet olarak bildirmek isterim"* diyerek ulusal bağımsızlık açısından akçalı bağımsızlığın yaşamsal önemini ortaya koyar ve hangi koşullarda dış borç alınabileceğini açıklar: *"Hükümetimiz, diğer uygar devletler gibi dış borç anlaşmaları yapabilir. Ancak, dışardan alınan borç paraları, Babiâli'nin (Osmanlı hükümetlerinin y.n.) yaptığı biçimde; ödemeye zorunlu değilmişiz gibi tüketmeye, üretici bir yatırıma yatırmaksızın boşu boşuna harcayarak devlet borçlarının yükünü arttırmaya ve mali bağımsızlığımızı tehlikeye sokacak bir uygulamaya kesin olarak karşıyız. Biz, memlekette halkın refah seviyesini yükseltecek, imarı ve üretimi arttıracak ve gelir kaynaklarımızı geliştirmeye yararlı olabilecek dış borçlanmadan yanayız."*³⁴

1920'li yıllarda dünyanın hiçbir az gelişmiş ülkesinde, bunları değil söyleyip uygulayabilen, gerçek anlamıyla kavrayan bir ulusal önder bulunmuyordu. Bugün Babiâli mantığıyla Türkiye'yi *"yönetenlerin"*, bu tartışmada ne yazık ki yerleri bile yok. Türkiye Cumhuriyeti'nin 1980 yılın-

da, borç faizlerine bütçeden ayrılan pay yüzde 2,7 iken, 1999 yılında yüzde 46,1'e ulaştı.³⁵ 2000 yılı bütçesinde, yalnızca borç faizlerine ödenecek para, milli gelirin yüzde 17'sine ulaştı. Vergi gelirlerinin yüzde 80'i faiz ödemelerine gidecek.³⁶

Türkiye'nin, 1999 itibariyle 111 milyar dolar dış, 51,3 milyar dolar iç borç olmak üzere, 162,3 milyar dolar borcu var.³⁷ Cumhuriyetin ilk yirmi yılında bağımlılık doğuracak hiç dış borç almayan, üstelik Osmanlıdan devralınan *Düyunu Umumiye* borçlarını ödeyen Türkiye, artık altından kalkamayacağı bir borç yükü altındadır. Hazine Müsteşarlığı'nın verilerine göre, Türkiye'nin, 1950 yılında 0,277 milyar dolar dış borcu vardı. Bu borç, 1960'da 0,558, 1970'de 1,9, 1980'de 16,2, 1990'da 49,1 milyar dolara çıktı.³⁸ 2001 yılında, Türkiye'nin iç-dış borç toplamı 200 milyar doları aştı. Türkiye, IMF'den "uyum kredisi" alan 137 ülke içinde, "en çok borcu" olan ülkeler sıralamasında birinci sırada bulunuyor.³⁹ *International Financial Review* adlı ekonomi dergisi, Türkiye'ye "En iyi koşullarda borç bulan ülke" ödülü verdi. Hazine Müsteşarı **Selçuk Demiralp** ve yardımcısı **Aydın Karaöz** Londra'ya giderek ödülü aldı.⁴⁰

Osmanlı İmparatorluğu ilk dış borcu 1854 yılında aldı ve yirmi iki yıl gibi kısa bir süre sonra 1876'da, dış borç miktarı bütçe gelirlerinin yüzde 76,5'ini oluşturdu. Daha sonra borç faizlerini bile ödeyemez duruma düşüldü ve tek el, gümrük gelirleri, balıkçılık, damga resmi gibi devletin kolay elde edilir gelir kaynaklarına el konularak, Osmanlı İmparatorluğu bir yarı-sömürge durumuna düşürüldü. Yabancıların alacaklarını toplamak üzere kurulan *Düyunu Umumiye İdaresi*, devletin mali örgütlerinden daha güçlü duruma geldi. 1912 yılında Osmanlı Maliye Nezaretinde 5472 memur çalışırken, *Düyunu Umumiye İdaresi*'nde 8931 memur çalışıyordu.⁴¹

Bugün Türkiye'nin durumu pek farklı değil. Bütçe'de, borç faiz ödemelerine ayrılan pay, aynı orana ulaşmış durumda. *Düyunu Umumiye İdaresi*'nin yerini IMF aldı. IMF, bugün lise olarak kullanılan *Düyunu Umumiye* bi-

nasına yerleşmedi ancak Türkiye maliyesini Washington'dan o yönetiyor. Günümüzün Maliye Bakanlığı, Osmanlı Maliye Nezareti'nden belki de daha *sahipsiz*. Birçok insana inanılmaz gibi gelebilir ancak Maliye Bakanlığı devletin dış borç toplamını bile tam olarak bilmiyor. *Hazine Müsteşarlığı* bu acı gerçeği kendisi açıkladı. Müsteşarlığın 24 Eylül 1999'da yaptığı iç toplantılarda gerçekleştirilen bir brifingde; "1995 ve 1996 yıllarına ait dış borç muhasebe bilgileri, 'kullanıcı bilgilerle' belgelenemediği ve yedek defter kayıtları doğru hesaplanamadığı için, Sayıştay bu yıllara ait dış borç hesaplarına uygunluk bildirimi verememektedir" denildi. Aynı toplantıya sunulan Sayıştay raporunda ise şöyle deniliyor: "Dış kredi kullanımlarının, veri tabanına tam olarak kaydedilmemiş olması, hem borç miktarlarının hem de geri ödeme kayıtlarının hatalı olmasına yol açmıştır. Bu nedenle dış borç stoğu doğru biçimde tesbit edilememektedir."⁴²

Sayıştay, aynı saptamayı 2000 yılında da yaptı ve hazırladığı raporu kamuoyuna açıkladı. 26 Ekim 2000 tarihinde yapılan Sayıştay Genel Kurulu'nda kabul edilen 2000 Yılı Mali Raporu'nda şunlar söyleniyor: "Kamuoyunda açıklanan borç stoğunda, borçların tümü gösterilmemiş ve borçların büyük bir bölümü saklanmıştır. IMF, devletin resmi borç verilerine güvenmeyip kendi verilerini üretmiştir. Devletin borç stoğu 1999 yılında 15 katrilyon lira ile milli gelirin yüzde 18'ine ulaşmıştır."⁴³

Mustafa Kemal'in, İzmir İktisat Kongresi'nde yabancı sermaye ile ilgili söylemi çok nettir ve o günlerde Lozan'da ekonomik ayrıcalıklar peşindeki Batılı Devletlere karşı söylenmiş kararlı ve kesin bir iletidir; "Geçmişte, Tanzimat devrinden sonra yabancı sermaye üstün hakları olan bir yere sahipti. Devlet ve hükümet, dış yatırımların jandarmalığından başka birşey yapmamıştır. Her yeni millet gibi Türkiye bunu uygun bulamaz. Burasını esirler ülkesi yaptırmayız... Taç sahipleri, saraylar ve 'Osmanlı' devlet adamlarının yaşadıkları debdebeyi sürdürebilmek için, paraya gereksinimleri vardı. Bu nedenle, bunu sağlama yollarına sapsmışlardı. Bunu sağlamanın yolu da, dış ülkelerden borç para almak üzere yapılan an-

laşmalar oluyordu. Fakat dışarıdan alınacak borcun koşullarını o denli kötü hazırlıyorlardı ki bazılarını ödemek mümkün olmamaya başladı. Ve nihayet bir gün alacaklı devletler, Osmanlı Devleti'nin iflasına karar vererek, dış borçlar belâsını başımıza çökerttiler.”⁴⁴

Atatürk; bağımsız maliye, ulusal kambiyo ve kendi gücüne dayanarak kalkınmayı gerçekleştirmek için ölümüne dek ödünsüz bir çalışma içinde olmuştur. Kaynak yetersizliğini gidermek ya da kısa erimli akçalı çözümler için, ne dışarıya avuç açmış ne de abartılmış vergilerle Türk halkını sıkıntıya sokmuştur. Tersine bütçenin üçte birini oluşturan *Aşar* vergisini kaldırmıştır. Çalışanların ücretlerini iyileştirmeyi, tüketim mallarının ucuzlatılmasını ve özellikle dolaylı vergilerin azaltılmasını, her zaman ilke edinmiştir. Karaciğer yetmezliğinin verdiği çok yönlü sıkıntılar içinde, büyük bir titizlikle hazırladığı, ancak hastalığının ağırlaşması nedeniyle **Celal Bayar**'ın okuduğu, 1 Kasım 1938 Meclis'i açış söylevinde şunları söylüyordu: “Arkadaşlar; Maliyemiz, denk bütçe, sağlam ödeme, vergi sistemlerini yükümlüden yana düzeltme, azaltma ve milli paranın kararlı gücünü koruma prensiplerini tam bir sadakat ve başarıyla izlemekte ve uygulamaktadır. Halkın ve çiftçinin vergi yükünü hafifletmek yolunda, öteden beri güdülen prensibin, imkan oranında uygulanmasına, bu yıl da devam edilmiştir. Kazanç ve denge vergilerinde, yünlü ve pamuklu kumaşların tüketim vergilerinde ve hayvan vergilerinde indirimler yapılmış, büyükbaş çekim hayvanlarının, tıbbi ve kimyasal maddelerin tüketim vergileri tamamen kaldırılmıştır. Bir kısım vergilerde yapılan önemli indirimlere karşın elde edilen gelir, tahmini gelirden, geçen yıla göre 29 milyon lira bir fazlalık göstermiştir.”⁴⁵ **Atatürk**'ün “29 milyon lira fazlalık verdiğini” Türk halkına övünçle duyurduğu 1938 bütçesi yalnızca 304 milyon liraydı.

Ölene dek ülkesini ve halkını düşünme davranışına, bundan daha iyi bir örnek herhalde gösterilemez.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARIMDA BARBARLIK

Tarımda Barbarlık

1970'lerin etkili politikacısı, ABD Dışişleri Bakanı **Henry Kissinger** o yıllarda: "*Birleşik Devletler'in 'yiyecek silahı', Arap petrol kartellerinin elindeki 'petrol silahıyla' boy ölçüşecek durumdadır*"¹ diyordu. **Kissinger** haklıydı. Dünyaya tahıl ticaretinin yüzde 80'ini elinde bulunduran ABD bugün, dünyanın büyük bölümünün '*yediği ekmeği*' sağlayan ülke durumundadır. Amerikalılar 2.Dünya Savaşı'ndan önce dışarıya 5 milyon ton besinlik tahıl satıyordu. Bunu 1980 yılında 120 milyon tona çıkardılar. Tahıl dışsatımının (ihracatının) büyük bölümü az gelişmiş ülkelere yapıyordu. Birçok yoksul tarım ülkesi 30 yıl içinde net bir biçimde tahıl dışalımıcısı (ithalatçısı) durumuna gelmişti. 1984 yılında Güney Sahra Afrika'sındaki nüfusun yüzde 25'i yaşayabilmek için tarımda dışalıma bağımlı duruma gelmişti.²

Devlet bütçesinden ayrılan büyük boyutlu tarım destekleme fonlarıyla (ABD kendi ülkesinde bu tür fonlara büyük paralar ayırırken az gelişmiş ülkelerde bunları kaldırtmak için elinden geleni yapar), rekabet edilmesi olanaksız dünya tekelleri haline gelen Amerikalı tarım şirketleri, dünyanın hemen her yerini etkisi altına almıştır. Özellikle Asya, Afrika ve Güney Amerika ülkelerinin tarımsal üretimleri artık onlardan soruluyor. Bu şirketler, uluslararası pazarda, hükümet desteklerinden aldığı güçle, yerel üreticilerin altında fiyat verebiliyor. Bu yöntemle zaten çeşitli yetersizlikler içinde olan ve kendi başına ayakta durmaya çalışan az gelişmiş ülke tarımı, ürünlerini dünya pazarına sunamadan "*bulunduğu yerde*" kolayca boğuluyor.

Tayland, dışsatımının yüzde 15'ini pirinç dışsatımından sağlayan bir ülkeydi. ABD 1990'lı yılların başlarında, dünya piyasalarında 8 dolar olan pirincin fiyatını aniden 4 dolara indirdi.³ Bu fiyata inmesi olanaksız olan Taylandlı pirinç üreticileri çok güç durumda kaldılar ve Tayland tarımı çok büyük zarar gördü. 1986 yılında ABD'ye

dışsatımlanan Şili üzümünün iki salkımında, içlerine iğne ile sıkılmış siyanür bulundu. Kimin yaptığı ve kimin bildirdiği belli olmayan bu olayla, ABD Şili'den üzüm dışalımını durdurdu ve Şilili üzüm üreticileri 100 milyon dolar zarar etti.⁴ Buna benzer girişimler sonucu kısa bir süre içinde Somali, Mozambik, Bangladeş, Sierra Leone, Togo ve Angola gibi çok yoksul ülkeler ilk kez buğday, mısır ve pirinç dışalımlamak zorunda kaldı. Bu tür ülkelerin bir bölümünde, artık yabancı gıdalar tüm dışalımın yüzde 25'ini oluşturmaktadır.⁵

Gelişmiş ülke pazarları, özellikle tarım ürünlerine karşı katı bir biçimde korunurken; azgelişmiş ülkeler, 'serbest piyasa ekonomisi' söylemleriyle 'açık pazarlar' haline getirilmektedir. Korumacılıkla ulusal gönenç arasındaki dolaysız ilişki, yoksul ülkeler üzerinde baskı uygulanmasını gerekli kılıyor ve bu baskı doğal olarak korumacılığın (ne kadarsa) ortadan kaldırılmasına yöneliyor. Güçlü olan, kendini koruyor, güçsüzün korunmasını önlüyor. Küresel ekonomik güç böyle oluşuyor. Tüketimi bol, gelişmiş ülke pazarları herkese çok çekici geliyor ancak buralara mal satmak, 'serbest piyasa koşullarına' değil, hükümet izinlerine bağlı. GATT koşulları buralarda pek işlemiyor. Azgelişmiş ülkelere 'serbestlik' ve 'daha çok serbestlik' öneriliyor ancak metropol pazarları birinci sınıf koruma altında tutuluyor. Ve bu işin başını ABD çekiyor. Malezya Başbakanı **Mahattir Muhammet** Dünya Ekonomik Forumu için geldiği Davos'ta şunları söylüyordu: "Serbest piyasa işleyişi herkes için iyi olmalıdır. ABD'nin kendi ekonomisini korumacılık önlemleriyle koruma altında tutarken, Gore ve Rubin'in korumacılığa karşı görüşler ileri sürmelerini anlayamıyorum."⁶ (Gore-ABD Başkan Yardımcısı, Rubin-ABD Hazine Bakanı. y.n.)

ABD'nde tarım ürünlerinin tümü devlet koruması altındadır. ABD'nin öncülük ettiği uluslararası ticari anlaşmaların, bütün 'serbestlik' hikayelerine karşın, tarım ürünlerinin Amerika'ya gümrüksüz girmesi yasaktır. Muz, tütün, kakao, hurma, ahşap kütük, kalas gibi üretilmeyen ya

da yeterince üretilmeyen ürünlerin Amerika Birleşik Devletleri'ne gümrüksüz girmesine izin verilmektedir. Uluslararası anlaşmalara uyum için getirilen bu zoraki izin, dışalımçı ülkeye koyulan '*küçük*' bir koşulla ortadan kaldırılabilmektedir. *Muz*, Amerika'ya gönderilmeden önce herhangi bir biçimde satışa hazır hale getirilmişse ya da depolanmışsa, gümrük vergisine tabi ürün sayılmaktadır. Kıyılmış, tasnif edilmiş ya da toz haline getirilmiş *tütün*; yağı çıkarılmış, şekerlenmiş *kakao*; on pounddan küçük paketlenmiş, çekirdekleri çıkarılmış, depolanmış *hurma*; kereste haline getirilmiş *tomruk* vb. gümrük vergisine tabi ürün sayılmaktadır. İşin ilginç yanı, ABD dışalımçı firmaları, hep bu '*küçük*' ilave hizmetleri içeren ürün sipariş ederler. Dünya serbest ticaretinin kurucu ve koruyucusu olan bu ülke, artık bir az gelişmiş ülke ürünü olan tekstil ürünlerine, sürekli olarak kota uygulayıp, anti-damping vergileri koymakta ve bu tür ülke mallarının Amerika'ya girmesini önlemektedir. Amerikalı ekonomist **Harry Magdoff**, '*The Age of Imperialism*' adlı yapıtında ABD korumacılığı hakkında şunları söylüyor: "*Amerikan endüstrisi ve tarımının, kotalarla ve özel anlaşmalarla enerjik bir biçimde korunması, ABD'nin uluslararası ekonomi politikasının yaşamsal bir unsurudur.*"⁷

*

Meksika, 1940'dan 1970'lere dek, gıda konusunda kendi kendine yeten ender ülkelerden biriydi. Gıda üretimini, son derece yüksek olan nüfus artış hızının iki katı bir hızla arttırabiliyordu. Meksika hükümetleri ulusçu bir ekonomik politika izliyor, yabancı sermaye yatırımlarını sıkı biçimde denetliyordu. Uluslararası anlaşmalara, özellikle de ABD ile NAFTA'nın tabanını oluşturan Çerçeve Anlaşmaları'na imza attıktan sonra, Meksika'nın durumu çok değişti. Başlangıçta, tüm dünyaya küresel düzenin ve serbest piyasa işleyişinin parlak örneği olarak sunuldu. Bütçesi fazla açık vermiyordu. Binden çok kamu işletmesi

özelleştirilmişti. Meksika hükümeti *uluslararası kredi puanlarının yüksekliğiyle* övünüyor, yabancı sermayenin Meksika'ya akın etmesiyle gururlanıyordu. Başkan **Carlos Salinas** bütün ekonomi dergilerinin kapağında resmi basılan bir *'kahramandı'*. Ancak bu *'mutlu'* tablo uzun sürmedi. Meksika, 1995 yılında büyük bir çöküş içindeydi. 500 bin işçi işini yitirmişti. Petrol refahı sona ermişti. Enflasyon durdurulamıyor, dış ticaret açıkları durmadan artıyordu. Gerçek işsizlik oranı yüzde 50'lere varmış, ücretler yüzde 40, ortalama alım gücü ise yüzde 60 düşmüştü.⁸ **Salinas** yine dergi kapaklarındaydı. Ancak bu kez yetersizlik, ko-kuşmuşluk ve uyuşturucu tüccarlarıyla işbirliğiyle suçlanan biri olarak. Uluslararası büyük sermaye güçleri Meksika'ya acı bir oyun oynamıştı.

Amerikalı *'tarım uzmanları'*, Meksika hükümetine verdiği, *'tarım geliştirme raporları'* ile Meksika tarımının temel ürünleri olan *mısır, fasulye ve şeker pancarının* dışalım listelerine alınmasını, *tarım destekleme alımlarının* durdurulmasını *'önerdi'*. Önerilere büyük istekle katılan Meksika hükümeti, *tarım destekleme fonlarını* yüzde 70 düşürdü. Hemen tümü Amerika'dan gelen *mısır, fasulye ve şeker* dışalımına, *'serbest piyasanın bir gereği olarak'* izin verdi. 90'lı yıllarda Meksikalılar, yedikleri *fasulyenin* yüzde 40'ını, *mısırın* yüzde 25'ini ve *şekerin* yüzde 30'unu dışardan alır duruma gelmişti. *Taze süt tüketimi* yüzde 21, *et tüketimi* yüzde 30 azalmıştı. Satınalma gücü yüzde 60 düşen Meksikalılar artık, bir zamanlar kolayca elde ettiği günlük yiyeceğini satın alamıyordu.⁹ Meksika'nın kırsal kesimindeki çocukların yüzde 50'si beslenme bozukluğu içindeydi.¹⁰ Tarım işçilerinin yüzde 30'u topraktan koparak, ilkel koşullarda yaşanan şehir varoşlarına gitmişti.¹¹

*

Gelişmiş ülkelere ait dev tarım şirketleri, GATT anlaşmasının kendilerine sağladığı ayrıcalıkları kullanarak, tohum sattıkları ülkelerle çeşitli anlaşmalar yaptı. Bu an-

laşmalarda, az gelişmiş ülkelere satılan tohumların, (her yıl satmak ve tohumda bağımlılık sağlamak için) bir hattan çok kullanılması yasaklanıyordu. Bu yasak, denetim ve izleme gerektiriyordu. Bu ise gider demektir. Şimdi biyoteknoloji yoluyla *'intihar eden tohum'* bulundu. Az gelişmiş ülkelere bu tohumlar satılıyor. Bitkinin genetik yapısı değiştirilerek elde edilen bu tür tohumlar, yalnızca bir kez ürün veriyor ve bu ürün tohumluk olarak kullanılmıyor.¹² Gelişmiş ülkeler, bu yöntemle bağımlı kıldıkları ülkeleri, diledikleri zaman topluca aç bırakma olanaklarına kavuşmak üzereler. Herhangi bir ülkedeki ulusal bağımsızlık eğilimleri artık asker göndererek değil aç bırakma korkutmasıyla bastırılacak.

Az gelişmiş ülkelerdeki *tarımsal gelişim gizilgücü (potansiyeli)*, günümüzün *küresel kaosu* içinde; *'teknolojik yeniliklerden'* *'borsa egemenliğine'*, yabancı *'uzman yardımlarından'* dış kaynaklı *'alternatif tarım önerilerine'* dek her yol kullanılarak, önemli oranda tahrip edilmiştir. Bu ülkelere önce dışsattıma dayalı kalkınma izlenceleri önerildi. *Dünya Bankası*, *'İhraç et yoksa öleceksin'* diyordu. Başlangıçta dışsattım yapacak mal üretimi adına borç verildi. Oysa bu ülkeler, dünya pazarlarında gelişmiş ülke mallarıyla rekabet edebilecek nitelikte üretim yapabilecek ne bilgi, ne teknoloji ve ne de maddi koşullara sahipti. Alınan krediler genellikle başka amaçlarla kullanıldı. *Dünya Bankası* ve *IMF*, bu ülkelere, ulusal tarıma büyük zarar veren; *devlet destekleme alımlarının*, *gübre subvansiyonlarının*, *düşük faizli tarımsal kredi uygulamalarının* kaldırılması ve *tarımsal KİT'lerin özelleştirilmesini* içeren, *'tarımsal kalkınma programları'*nı ısrarla uygulattı. Uygulamalar sonucu ulusal tarım üretimi kısa sürede gerileyen bu ülkeler, halkını besleyemez duruma geldi. Böylece dışsattım düşleriyle borç batağına sürüklenen az gelişmiş ülkeler, hem sanayileşemedi hem de tarım ürünü dışalımını yapmaya başladı. Borç taksitlerini ödemek için, yeni borç arar duruma düştüler. Aradıkları kredileri artık, ulusal değerlerinden ve

bunlara bağlı olarak ulusal tarım politikalarından verdikleri ödün oranında bulabilmektedirler.

Az gelişmiş ülkelerin hukuk dizgesini çökertecek 'Çok Taraflı Yatırım Anlaşması' MAI girişimi, 1999'da gösterilen tepkiler nedeniyle ileri bir tarihe ertelendi. Gelişmiş ülkeler 'Transatlantik Ekonomik Ortaklığı' (TEO) adıyla yeni bir taslak hazırladı. Az gelişmiş ülkeler için daha da ağır koşullar içeren bu taslağın tarımla ilgili bölümlerine göre; "özellikle soya ve transgenik pirinç gibi ABD'nin tekelinde bulunan tohumlar için patent haklarına mutlaka uyulacak" ve "üye ülkelerin açlık çekincesine karşı stok yapmalarına sınırlandırma getirilecek." Bu taslağa göre ayrıca; "Yabancı şirketler, yatırım yaptıkları ülkenin ulusal ya da bölgesel şirketleriyle aynı haklara sahip olacak ve bu ülkelerin; yabancı şirket faaliyetlerini, kamu ihaleleri de dahil olmak üzere denetleme yetkileri bulunmayacak"¹³

Hangi nedenle ve hangi ülkede olursa olsun tarımın çökmesine ya da gerilemesine yol açacak politik davranışlar, topluma karşı işlenmiş bir insanlık suçu durumundadır. Bunun nedeni tarımın, uygarlığın oluşumuyla bütünleşen niteliği ve bu niteliğin, insan varlığını sürdürebilmesiyle olan dolaysız ve zorunlu ilişkisidir. Tarihin değişik dönemlerinde gerçekleştirilen tarlaları yakmak, hayvanları öldürmek ya da tohumları yok etmek gibi eylemler bugün barbarlık olarak değerlendiriliyor. Oysa gerçek barbarlık, tarımdan başka yaşam şansı olmayan yoksul ülkelerin sahip olduğu besin kaynaklarını, ticari ve siyasi çıkar için yok ederek, bugün yapıyor.

*

ABD ile Türkiye arasında, 12 Kasım 1956 tarihinde 'Tarım Ürünleri Anlaşması' imzalandı. 10228 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren bu anlaşmaya göre; ABD Türkiye'ye 46.3 milyon dolarlık *buğday, arpa, mısır, dondurulmuş et, konserve, sığır eti, don yağı ve soya yağı* satacaktı. Bu ürünler, az gelişmiş bir tarım ülkesi olan

Türkiye'nin ürettiği temel ürünlerdi ve bunlar ABD gibi gelişmiş bir ülkenin eşit olmayan rekabetine bırakılıyordu. Ancak, daha yıkıcı olanı, anlaşmanın 2. ve 3.maddeleiydi. 2.madde şöyleydi: *"Türkiye'nin yetiştirdiği ve bu anlaşmada adı geçen ya da benzeri ürünlerin Türkiye'den yapılacak dışsatımı, Birleşik Devletler tarafından denetlenecektir."* 3. maddenin b bendi ise; *"Türk ve Amerikan Hükümetleri, Türkiye'de Amerikan mallarına karşı talebi arttırmak için birlikte hareket edeceklerdir"* diyordu.¹⁴

Anlaşmanın imzalanmasından altı yıl sonra 21 Şubat 1963'te, ABD Ankara Büyükelçisi Türk Hükümeti'ne bir nota verdi. Bu notada, anlaşmanın 2. ve 3. maddelerine dayanılarak hükümetten şunlar isteniyordu. *"T.C. Hükümeti, 1 Kasım 1962-31 Ekim 1963 tarihleri arasındaki devrede zeytinyağı ihracatını 10 bin metrik tonu aşmayacak biçimde sınırlandıracaktır. Türkiye eğer bu miktardan fazla zeytinyağı ihraç edecek olursa ABD'den fazlalık kadar yağ ithal edecektir."*¹⁵ Bu nota, dönemin Ticaret Bakanı **Muhlis Ete** tarafından hemen kabul edilmiştir.

Türkiye, bir başka tarım anlaşmasını, RP ve DYP'nin oluşturduğu 54.Hükümet zamanında Avrupa Birliği ile yaptı. 9 Ocak 1998 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan bu anlaşmaya göre, Türkiye et başta olmak üzere (Delidana hastalığının Avrupa'yı sarstığı günler) AB'nde desteklenen tarım ürünlerinin sıfır gümrükle dışalımınlanmasını kabul etti. Yayınlanan dışalım kararnamesi üzerine bir açıklama yapan Tikveşli Yönetim Kurulu Başkanı **Doğan Vardarlı**, yetkilileri imzalarını geri çekmeye çağırarak şöyle diyordu: *"İmzalarını çekeceklerdir. Yerli üretici yaşayamaz. Hastalık geliyor, bu kararnameyi bakanlar ya okumadan imzaladılar ya da belli kesimlerden para yediler. Başka açıklaması yok."*¹⁶ Türkiye'nin ulusal haklarını hükümet yetkilileri değil, bir şirket sahibi savunuyordu.

Tarım uzmanları, Türkiye'nin kısa bir süre sonra, kendi halkını besleyemez bir ülke haline geleceğini söylüyor. Geçimini tarımsal üretimle sağlayan 35 milyon köylümüz güç durumda. Büyük ya da küçük tarım işletmele-

ri, ürünlerini maliyet fiyatlarının altında elden çıkarıyor. Ürün bol bile olsa üreticilerin durumunda bir iyileşme olmuyor. Çünkü ürünler değerini bulamıyor ve elde kalıyor.

Türkiye’de çiftçi, aynı Cumhuriyet öncesindeki gibi kaderiyle başbaşa bırakılıyor ve yoksulluğa terk ediliyor. Yoksullaşma, IMF reçetelerinin eksiksiz uygulandığı 1980 sonrasında büyük ivme kazanmış durumda. Bunu, İzmir Ziraat Odası Başkanı **Reşit Kurşun**’un şu sözlerinde açıkça görüyoruz: *“Cumaovası’nın Tekeli Köyünde 1980 yılına kadar her evde bir akaryakıt deposu vardı. Hepsi de ağzına kadar doluydu. Bir ara akaryakıt sıkıntısı olunca tam bir yıl dışardan mazot almadan işlerini görebildiler. Bu kadar bolluk vardı. 12 Eylül 1980’den kısa bir süre sonra bu depolar boşaldı. Hatta işe yaramadığı için yerlerinden sökülüp atıldı. Artık, Tekeli köyü çiftçileri akaryakıt istasyonlarına, elde bile taşınabilecek kadar küçük bidonlarla gidiyor. Zira, 12 Eylül hükümetlerinin izlediği yanlış politikalar yüzünden, çiftçinin cebinde mazot alacak parası kalmamıştı.”*¹⁷

Cumhuriyetle kurulan ve büyük başarı elde ederek dünyaya örnek olan birçok tarımsal kurum ve işletme, 1980’den sonra ya kapatıldı, ya satıldı ya da işlevsizleştirildi. 1984 yılında Türk tarımına can veren Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü, Zirai Mücadele Genel Müdürlüğü, Hayvancılık Geliştirme Müdürlüğü, Su Ürünleri Genel Müdürlüğü ile toprak iyileştirme ve aşınımıyla (ıslah ve erozyonla) savaşım konusunda üst düzeyde nitelikli çalışmalar yapan, Toprak-Su Genel Müdürlüğü kapatıldı; Süt Endüstrisi Kurumu, Et Balık Kurumu, Zirai Donatım Kurumu özelleştirme adıyla elden çıkarıldı.¹⁸

Birçok yurtsever aydın ve tarım kesimi temsilcisi, Türk tarımının çok ciddi bir çekince içinde olduğunu ve giderek büyüyen sorunlara ivedilikle çözüm getirilmesi gerektiğini açıkladı. Ancak, seslerini kimseye duyuramadılar. Hükümet, tarım sorunlarını gündemine bile almadı; IMF ve Dünya Banka’sının, sorunları yıkıma dönüştürecek izlencelerini uyguladı.

Faruk Yücel, 29 Ocak 2001 tarihli *Dünya Gazetesi*'nde şunları yazdı: "Gerek IMF'ye verilen taahhütler, gerekse Dünya Bankası'na gönderilen mektupta yer alan tarım reformunun uygulanması nedeniyle, fiyatlar enflasyon oranının yüzde 20-25 altında kalmış ve çiftçi gelirleri, enflasyona yenik düşmüştür. Reel sektörde 419 bin işyeri kapanmıştır. Yakın gelecekte yaklaşık 4 milyon kişinin şehirlere göç ederek karınlarını doyurmaya çalışacaklarını tahmin etmek güç değildir."¹⁹

Van Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Kayhan Türkmenoğlu'nun açıklamaları, hayvancılığın getirildiği noktayı açık olarak ortaya koyuyor. **Türkmenoğlu**, uygulanan yanlış politikalar nedeniyle Türkiye'nin kendi kendisine yeterli olma özelliğini yitirerek, tarımsal ürün dışalımlayan duruma geldiğini belirterek şunları söylüyor: "2000 yılı programında bölgemizde hastalık bahanesiyle hayvan pazarlarını kapatan ve sınırlarımızda kuş uçurmayan Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, var olan potansiyeli kurutmuş, verdiğimiz raporları rafa kaldırmış, radikal önlemlerle bölge insanının ümidini kırmış ve konuşanı azarlamıştır. Ancak, büyük holdinglere sesini çıkaramayınca tarım sektörü, ihracatta büyük çöküş ithalatta büyük patlama yapmıştır. Tarım ve hayvancılık sektörü, göz göre göre yok olmaktadır."²⁰

Türk tarımının sorunlarıyla ilgilenenler, ürkütücü rakamlarla karşılaşmakta ve **Kayhan Türkmenoğlu**'nun yaptığı saptamaların gerçek olduğunu görmektedir. Türkiye'de tarım üretiminde, 1981-1996 yılları arasında yüzde 1.3 oranında artış olmuş ancak aynı dönemde nüfus yüzde 1.8 artmıştır.²¹ Bunun açık anlamı nüfusumuzu, yüzde 39 oranında daha az besleyebilir duruma gelmemizdir.

12 Eylül Darbesi'nin yapıldığı 1980 yılında, Türkiye'nin tarımsal ürün dışsatımı dışalımın 7 katı iken, bu olumlu ayrım 12 Eylül uygulamaları ile hızla azalmış ve 1995'de eşit duruma gelmiştir.²² Gümrük Birliği anlaşmasından sonra, tüm üretim dallarında olduğu gibi tarım alanında da dengeler bozulmuş ve Türkiye sürekli ve artan biçimde dış ticaret açığı vermeye başlamıştır. Türkiye, 2000 yılında 3.7 milyar dolarlık tarımsal ürün dışsatımlar-

ken, 4.1 milyar dolarlık dışalım yapmış ve tarımda da dışa bağımlı duruma gelmişti.²³

Tarımdaki çöküş yalnızca dış ticaret açıklarından oluşmuyordu. Türkiye'nin temel tarım ürünlerinin hemen tümünde, dışalımın artmasıyla birlikte üretim büyük boyutlu düşüslere uğramıştı. 1990'da 851 bin ton üretilen pamuk 2000 yılında 739 bin tona, 355 bin ton üretilen incir 290 bin tona, 860 bin ton üretilen nohut 280 bin tona düştü. Aynı yıllar arasında, k. mercimek 216 bin tondan 73 bin tona, ayçiçeği 860 bin tondan 800 bin tona geriledi.²⁴

Türkiye'de tarım destek uygulamalarına ayrılan pay, 1995 yılında 5 milyar dolar iken, bu pay 1999'da 2.9, 2000'de 2.5 milyar dolara düşürülmüş,²⁵ daha sonra IMF'ye verilen niyet mektupları ile tarıma yapılan devlet desteğinin tam olarak kaldırılacağı kabul edilmiştir. Oysa, ABD'nde tarıma 1980 yılında 7,7 milyar dolar devlet desteği verilirken bu destek 1986 yılında 25, 1995 yılında ise 97 milyar dolara çıkarıldı.²⁶ Aynı dönemde Avrupa Birliğinde tarıma yapılan destek, 1980'de 6,2 milyar dolardan 1986 yılında 21,5,²⁷ 1995 yılında ise 127 milyar dolara çıkarıldı.²⁸

Bu ülkelerde, sanayi ürünleri dışalımına uygulanan gümrük vergileri yüzde 4'lere gerilemişken, tarım ürünleri dışalımına uygulanan vergiler, yüzde 40-50 düzeyinde tutulmaktadır. Japonya, tarım ürünleri dışalımından ortalama yüzde 63 vergi alıyor; deliksiz bir koruma altına aldığı pirinç üretimini, yalnızca rekabete karşı korumak için, pirinç dışalımından aldığı gümrük vergisi ise tam yüzde 100'dir (yüzde bin).²⁹

Türk tarımının gelişimine büyük önem veren ve bu önemi; *'Tarımda yeni ve ileri teknikler uygulamak'*, *'Tarımsal üretimde kalite ve verimliliği yükseltmek'* ve *'Tarımda üretimi koruyarak alın terinin karşılığını vermek'* biçiminde açıklayarak, üç temel ilkeye bağlayan³⁰ **Mustafa Kemal Atatürk**, 16 Mart 1923 tarihinde şöyle söylüyordu: *"Büyük devletler şimdiye dek bize şu ya da bu sorunlarda gösterişli yardımlarda bulunuyor gibi görünüyorlar, oysa, ekonomik tutsaklıkla bizi felce uğrattıyorlardı. Öteden beri bize bazı şeyleri vermiş gibi,*

bizim bazı haklarımızı tanımış gibi durum alırlar, gerçekte ise, ekonomide elimizi kolumuzu bağlardı. Bu tutsaklığa katlanan devlet ileri gelenleri hoşnuttu. Çünkü görünüşte gösterişli bir gelecek sağlamışlardı. Fakat gelecekte ulusu manen yoksulluk çukuruna atmışlardı. Bunlar ekonomik mahkumiyeti kavrayamamış bedbaht hayvanlar idi.”³¹

Atatürk, 1 Mart 1922’de Meclisi açarken, tarım ve köylü sorunlarına ilişkin olarak şunları söylüyordu: *“Milletimiz çiftçidir. Köylü, Türkiye’nin gerçek sahibi, efendisi, gerçek üreticisidir. Yediyüz yıldan beri kanını akıttığımız, kemiklerini yabancı topraklarda bıraktığımız, emeğini elinden aldığımız, fedakarlıklarını nankör bir davranışla karşıladığımız köylüye gereken saygı gösterilecektir. Mutluluk ve refah, köylünün hakkıdır. Tarım sektörünün emeği, modern iktisadi tedbirlerle en yüksek düzeye çıkarılmalıdır. Köylünün bilgisini arttırmak, teknik araçlar kullanmasını sağlamak ve emeğinin karşılığını vermek, iktisat politikamızın ruhu olacaktır. Tarım ürünlerimiz dış rekabetten korunacaktır. Çiftçiye tohumluk verilecektir. Ziraat Bankası tarım araç ve gereçlerini uygun fiyatla dağıtacaktır. Ürünlere iç piyasada sürüm sağlanacaktır. Tarım milli ekonomimizin temelidir.”³²*

ALTINCI BÖLÜM

BATI'NIN IRKÇILIĞI

Batı'nın Irkçılığı

Batılı büyük devletlerin Türkiye üzerinde kararlılıkla birleştikleri tek nokta, *Lozan*'a karşıtlıktır. Çünkü *Lozan*, egemen kılınan bugünkü dünya düzenine ve buna bağlı olarak büyük devlet çıkarlarına ters düşen bir savaşımın ürünüdür. Emperyalizmin yenilgi belgesidir. *Lozan*'ı bu nedenle bir türlü kabullenemediler. 78 yıldır birçok yöntem denediler ve bu yönde oldukça yol aldılar ama *Lozan*'ı tam olarak ortadan kaldıramadılar. ABD anlaşmayı hâlâ imzalamış değil. Bugün okullarında Türkiye'yi *Sevr* haritalarıyla okutuyorlar. Türkiye içinde kendilerine "*Sevr*'ci müttefikler" yaratmış durumdalar. 21.yüzyıla girerken yalnızca Türkiye'de değil, dünyanın her yerinde "*yeni Sevr*" anlaşmaları yapıldı. Yapılmaya devam ediliyor. *Sevr* mantığının yeniden geçerli kılınıp güncelleştirilmesi nedensiz değil. Emperyalizmi anlatan eski bir öykü bu. Ancak, Türkiye'nin bu öyküdeki yeri çok farklı. Türkler yalnızca 1920 *Sevr*'ini yırtmakla kalmadı, sonraki bütün *Sevr*'lere karşı çıkan bir devrimi gerçekleştirdi. Bu nedenle hiç "*affedilmедiler*".

Batı'da, kökleri ırkçılığa dayanan bir Türkiye ve Türk düşmanlığı yaygındır ve bu düşmanlık tarihsel bir gelenek gibidir. Türkiye'deki Batı çıkarlarıyla uyuşmayan her gelişmede bu düşmanlık işlenerek, sonu çatışmayla biten politik bir gerilim kaynağı haline getirilir. Avrupalılar bu oyunu iki yüz yıldır oynayıp durmaktadır.

Türklerin Batı'yla olan ilişkileri, 1600 yıllık çatışmalarla dolu bir geçmişe sahiptir ve sürekli kılınan savaşlar üzerine kuruludur. Orta Asya'dan gelen kuzeyli Hun akıncılar, Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasına neden olarak, köle egemenliğine dayalı İlkçağ'ı sona erdirdiler ve Ortaçağ dönemini başlattılar. **Fatih Sultan Mehmet**, Doğu Roma İmparatorluğu'nun varlığına son vererek, çözülmeye başlayan ve serf egemenliğine dayanan Ortaçağ'ın çöküşünü hazırladı, Yeniçağ dönemini başlattı. Türkler Batı'ya

karşı, Batı Roma İmparatorluğu'nun çöküşünden 1699 *Karlofça Anlaşmasına* dek, tam 1300 yıl kesin bir üstünlük sağladı. Avrupalıların, Hristiyanlığı kullanarak Doğu Akdeniz havzasını ve Doğu ticaret yollarını ele geçirmek için düzenlediği 8 Haçlı Seferini Türkler göğüsledi ve onları yenilgiye uğrattı. Avrupalılar, 2.Viyana Kuşatması'ndan kurtuldukları gün olan 12 Eylül'ü; "*Türk Günü*" adı vererek ve Türk düşmanlığını işleyerek, hala kutluyor. Avrupalı anneler çocuklarını hala, "*Türkler geliyor*" diye korkutuyor.

Batılıların eskiye giden ve bugün de süren Türkiye ve Türk karşıtlığı, kaçınılmaz olarak doğrudan Türk tarihini hedef almakta ve bu tarih hala "*belleklerden silinmesi*" gereken bir tehlike olarak görülmektedir. Türkiye'de "*Avrupa Birliği Büyükelçisi*" olarak görev yapan **Karen Fogg**'un; "*Bir de şu Türk tarihinden kurtulsak*"¹ biçimindeki sözleri bu görüşün günümüzdeki en açık ve kaba örneklerinden biridir.

1940'larda Türkiye'de de ders veren ünlü Alman bilim adamı Prof.Dr.**Fritz Neumark**, Avrupalıların Türklere ve Türk tarihine bakışını açıklarken şunları söylemektedir: "*İçtenlikle itiraf etmeliyim ki Avrupalı, Türkleri sevmeyi; sevmesi de mümkün değildir. Türk ve İslam düşmanlığı Hristiyanların ve kilisenin asırlardır hücrelerine sinmiştir. Avrupalılar Türkleri Müslüman olduğu için sevmeyi ama laiklik şöyle dursun, Türkler Hristiyan olsa da onlara düşman olarak bakmaya devam eder. Türkler pek farkında değiller ama Avrupalılar şu gerçeğin farkındadırlar: Tarihten Türkler çıkarılırsa ortada tarih diye birşey kalmaz*"²

Türk düşmanlığının Batı'da hala sürdüğünü gösteren en açık belge, Katolik Kilisesine bağlı İtalyan piskoposlarının yayın organı olan, *L'Avvanire Gazetesi*'nde yazılanlardır. Bu gazete, 3 Ocak 2000 tarihli sayısında, Türkiye'nin AB'ne üyeliği konusunda görüşlerini açıklarken şunları söylemektedir: "*Müslüman Türkiye'nin AB'ne girmesi kimliğimize gölge düşürür. Bu üyelik, yan yana büyüyen Hristiyan gelenekleri ile şekillenen Avrupa medeniyetlerinin temelindeki ittifakları sarsar. Unutmamalı ki 'Avrupalı Fikri',*

*başlı başına 'Düşman Türklere' ve Türkiye'nin başını çektiği İslam dünyasına karşı gelişti. Ankara ile yakın ilişkiler geliştirmeye evet. Ama farklı tarihi ve kültürel gerçekler farklı kalmalıdır."*³

Amerikalı Senatör **Upshaw** 1927 yılında Senato'da yaptığı konuşmada şunları söylüyordu: *"Lozan Antlaşması, Timurlenk kadar hunhar, müthiş İvan kadar sefil ve kafatasları piramidi üzerine oturan Cengiz Han kadar kepaze olan bir diktatör'ün zekice yürüttüğü politikasının bir toplamıdır. Bu canavar, savaştan bıkmış bir dünyaya, bütün uygar uluslara o-nursuzluk getiren bir diplomatik anlaşmayı kabul ettirmiştir. Buna her yerde Türk zaferi dediler..."*⁴

Amerikalı senatörün çarpık görüşleri kendisiyle sınırlı değildir. Bugün olduğu gibi o günlerde de Batılı devletler, Türkiye ve Türkler'e karşı ırkçılığa dayalı görüş ve davranışları resmi politika haline getirmişlerdi. Bir başka Amerikalı parlamenter senatör **King** aynı yıl senatoda yaptığı konuşmada, Türkiye'de kapitülasyonların kaldırılmış olmasının, uluslararası anlaşmalara aykırı olduğunu söyleyerek; *"Türkler cahil, fanatik ve nefret dolu insanlardır"* diyordu.⁵ Harvard Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Profesörlerinden **Albert B.Hart**, öğretim üyeleri arasında topladığı 107 imzalı bir metni, senatörlere ve hükümet yetkililerine göndermişti. Bu metinde şunlar yazılıdır: *"Türklerin Avrupa ve uygar uluslar çerçevesinde yeri yoktur. Kemalist rejim mutlaka çökecek ve milliyetçi Türk Hükümeti'nin amaçları asla gerçekleşmeyecektir."*⁶

Bu tür söylemler yalnızca geçmişte söylenmedi. Türkiye, gücünü yitirip Batı'ya bağlandıkça, ulusal varlığına yönelik söylemler artarak dile getirilmeye başlandı. Konrad Adenauer Vakfı'nın Türkiye Danışmanı, Alman Dışişleri Bakanlığı'nın finanse ettiği Alman Doğu Enstitüsü'nün Müdürü **Udo Steinbach**, 15 Eylül 1998 günü *Lingen Akademisi*'nde verdiği konferansta şunları söyledi: *"Sorun, Atatürk'ün bir paşa fermanıyla yarattığı yapay ürün Türk Devleti ve Türk ulusudur. Sorun, Kemalizm ve Kemalizmin ulusçuluk ve laiklik ilkeleridir. Sorun, uyduruk, zorlama ve yapay Türk ulusudur. Böyle bir ulus yoktur. Olmadığını Türkiye'de yaşa-*

yan Türk-Kürt, Müslüman-laik, Alevi-devlet çatışmalarında görmekteyiz. Bu uyduruk ulusu Atatürk nasıl kurdu? Önce Ermenileri yok ettiler, sonra da Rumları. Kürtleri bugüne dek neden yok etmediler bilinmez.”⁷

Udo Steinbach’ın, olaylara “insanları yok etme” anlayışıyla bakması doğal olarak yettiği toplumun değer yargılarıyla ilgili bir sorundur. Gelişkinlikle ilkilliği en uç noktalarda birlikte yaşatmayı “başaran” Almanya, dünya siyasetine **Hitler**’i, toplama kamplarını ve gaz odalarını armağan etmiş bir ülkedir. Alman devlet politikası, kökleri eskiye giden ve **Udo Steinbach**’ın “insan yoketme” mantığıyla örtüşen geleneğe sahiptir. Almanlar bu geleneği şimdi farklı söylemlerle dile getiriyor. **Hitler** gibi dünya pazarları için savaşım veriyorlar ancak ona sahip çıkmıyorlar.

Herkese inanılmaz gelebilir ancak Almanlar **Hitler**’in işlediği suçların sorumluluğunu, Türklerin üzerine yıkmaya çalışıyor; “insanları yok etmeyi” ve “gaz odalarını” **Hitler**’in, Türklerden öğrendiğini söylüyorlar. Alman Parlamentosu Bilimsel Çalışma Servisi adlı örgütün, 3 Nisan 2000 tarihli raporunda şunlar yazıyor: “1915 yılındaki soykırımında, Alman Nasyonal Sosyalistlerinin 25 yıl sonra gerçekleştirdikleri toplu yok etme metotları önceden uygulandı; ‘çalıştırarak yok etme’, kurbanların hayvan vagonlarında taşınması ve insafsız tıbbi deneyler yapıldı. Ermeni askerlere ve sivillere tifo virüsü aşılandı, Trabzon’da Ermeni çocuklar hamam süsü verilmiş odalarda zehirli gaz ile öldürüldü. Görünen o ki, Adolf Hitler, Türklerin soykırımı hakkında çok iyi bilgi sahibi olmakla kalmamış, bunu bir örnek olarak da almış.”⁸

İngilizlerin çok saygı duyduğu, yaşlı Başbakanları **Gladstone**, 19.yüzyıl sonlarında Türkler için şunları söylüyordu: “İnsanlığın tek insanlık dışı tipi Türklerdir.”⁹ 1919 yılında İngiltere Başbakanı **Lloyd George**’un görüşleri ise şöyleydi: “Türkler, ulus olmak bir yana, bir sürüdür. Devlet kurmalarının ihtimali bile yoktur... Yağmacı bir topluluk olan Türkler, bir insanlık kanseri, kötü yönettikleri toprakların etine işlemiş bir yaradır.”¹⁰

ABD Başkanı **Wilson**'un isteği üzerine, 10 Ocak 1917'de biraraya gelen ABD, İngiltere, Fransa ve İtalya; savaş amaçlarını açıklarken Türkiye için şunları söylüyorlardı: *"Uygar dünya bilmelidir ki, Müttefiklerin savaş amaçları, herşeyden önce ve zorunlu olarak Türklerin kanlı yönetimine düşmüş halkların kurtarılmasını ve Avrupa uygarlığına kesinlikle yabancı olan Türklerin Avrupa dışına atılmasını içerir."*¹¹ Bu açıklamadan altı ay sonra İngiltere Başbakanı şunları söylüyordu: *"Türkiye, cennet Mezopotamya'yı çöle, Ermenistan'ı mezbahaya çevirmiştir. Mezopotamya Türk değildir, hiçbir zaman Türk olmamıştır. Mezopotamya'da bir Türk, bir Alman kadar yabancıdır."*¹² (**Lloyd George**'un Mezopotamya dediği yer bugünkü Irak ve Güneydoğu Anadolu'dur.)

Benzer söylemler, bugün söylemde değişiklik yapılarak yoğun bir biçimde yineleniyor. Almanya'da yayımlanan, 390 bin trajlı *Frankfurter Allgemeine Zeitung* Gazetesinin, 6 Ocak 1998 tarihli baskısında yer alan, **Wolfgang Günter Lerch** imzalı yorumda şunlar söyleniyor: *"Kürt sorununun kökeninde, Birinci Dünya Savaşı bitiminde çizilen Ortadoğu haritasının adaletsizliği vardır. Kriz ve çatışmaların kökü, Osmanlı İmparatorluğunun parçalanması ardından oluşturulan yeni hukuki statüde yatıyor... Kürtler arzularını Lozan'da Türk milliyetçiliği önünde gerçekleştiremediler."*¹³ CIA eski Ortadoğu Direktörü ve Ulusal İstihbarat Konseyi Başkan Yardımcısı **Graham Fuller** şöyle söylüyor: *"Kemalizm bitti; Dünyadaki bütün liderler gibi o da sonsuza dek yaşayacak bir ürün veremedi. Oysa İncil ve Kur'an halâ veriyor. Bu nedenle, kendisine entellektüel güven duyan Türkiye, İslâm'ın günlük yaşamdaki yerini almasını yeniden düşünmelidir."*¹⁴

Gerçekte Türkiye'nin *"düşüncesine"* aldırın yok. **Fuller**'in, *"İslamın günlük yaşamdaki yerini alması"* olarak ifade ettiği anlayışın, İslamla bir ilgisinin olmadığı ve olamayacağı açıktır. CIA ajanının amacı, dini siyasete alet etmek ve bu yolla destek verilerek oluşturulan işbirlikçileri Türkiye Cumhuriyeti karşıtlığında kullanmaktır. Bu oyun Türkiye'de 50 yıldır oynanıyor.

*

Batı'nın Türk düşmanlığına en iyi yanıtı, başardığı anti-emperyalist eylemle **Mustafa Kemal** vermiştir. 18 Haziran 1922'de söyledikleri Batılı devletlerin ne olduğunu açıkça ortaya koyar. Bu sözlerden, *"dost ve müttefiklerden"* borç almak için IMF ya da AB kapılarında bekleyen bugünkü yöneticiler, ders almalıdır. **Mustafa Kemal** şunları söylüyordu: *"Ulusumuz, bağımsızlığına vurulan darbeler ve varlığında açılan yaralar karşısında gözyaşları döküyordu. Dostla düşmanı ayırt edemeyecek bir hale getirilmişti... Karar verildi, hareket başladı, artık maskeler atıldı. Türkiye parçalanacak, Türk halkı köle, aşağılık, sefil ve perişan edilecekti. Amaç bu idi. Bu acımasız amaca ulaşmak için akla ve hayale gelmeyen her türlü yola başvuruldu. Özellikle Batı'nın kimi hükümetleri, kimi politika adamları bunun böyle olmasında diretiyorlardı. Halâ da diretiyorlar. Bu biçimdeki davranışlarını dünyaya hoş göstermek ve hatta kendi uluslarının gözünden gizlemek için başvurmadıkları yöntem kalmadı. Her türlü yalan dolanı kullandılar. Türkler vahşidir, acımasızdır, uygarlığın gereklerini benimsemeye yatkın değildir dediler. Asıl vahşi, acımasız ve saldırgan olan, ortaya attıkları iddiaları dillerine dolayarak dünya kamuoyunu aldatmaya çalışan kendileriydi. Başaracaklarını sandılar. Çünkü, Türkiye'nin yaşama gücünü tümünden yitirdiği kanısındaydılar. Ama tam anlamıyla aldandılar. Gerçek şudur; kafalarında bir takım hırslı duyguları kaynaştıranların, gerçek dışı zanlarla gerçeği değiştirebilmeleri mümkün değildir. Bugüne kadar yeryüzünde bunu yapabilen olmamıştır."*¹⁵

Emperyalizmin gerçek niteliğini her yönüyle kavramış ve yüksek bir antiemperyalist bilince ulaşmış olan **Mustafa Kemal**, *Büyük Taarruz*'un hazırlıklarının sürdüğü günlerde 3 Mart 1922'de, Batı'nın saldırgan devletleri için şunları söylüyordu: *"İstilacı ve saldırgan devletler, yerküresini kendilerinin malikanesi ve insanlığı, kendi hırslarını tatmin için çalışmaya mahkum esirler saymaktadırlar. Sonuç olarak Dünya iki guruba ayrılmaktadır. Birincisi Doğu ki, kendi varlığını, bağımsızlığını artık kavramıştır, bu bilinçle el ele*

vermiştir. Diğer bir gurup daha var ki, bunlar sırf kendi hırslarını tatmin için çalışmaktadır. Bunların amacı zulüm ve baskı olduğu için, onları lanetle anmakta kendimizi haklı görüyoruz.”¹⁶ Aynı yıl, askeri savaşı kazandıktan hemen sonra 24 Ekim 1922’de Amerikan “United Press” gazetesine verdiği demeç, Batıya hem bir uyarı, hem bir meydan okumadır: “Amerika, Avrupa ve bütün Batı dünyası bilmelidir ki; Türkiye halkı her uygar ve yetenekli ulus gibi, kayıtsız şartsız özgür ve bağımsız yaşamaya kesin karar vermiştir. Bu meşru kararı ihlale yönelik her kuvvet, Türkiye’nin ebedi düşmanı kalır.”¹⁷

Bu açıklamadan beş gün önce, 19 Ekim 1922’de, Türkler hakkında ağzına geleni söyleyen ve **Atatürk’e** daha önce “asi ve maceracı general” diyen İngiltere Başbakanı **Lloyd George**, Anadolu’daki başarısızlığı gerekçe gösterilerek verilen bir gensoru ile Başbakanlıktan düşürüldü. **Lloyd George** parlamentoda kendisini savunurken şunları söylüyordu: “Arkadaşlar, yüzyıllar nadir olarak dahi yetiştirir. Şu talihsizliğe bakın ki bu dahi, çağımızda Türklere nasip oldu ve benim karşıma o çıktı.”¹⁸

Lloyd George haklıydı. **Mustafa Kemal** yalnızca sıradışı yeteneklere sahip bir komutan değil, bilinçli ve kararlı bir anti-emperyalist ve ödünsüz bir bağımsızlık savaşçısıydı. Emperyalist sistemi özünden kavramış ve tüm yönleriyle incelemişti. Türk ulusunun yaşattığı özdeğerlere, halkın direnme gücüne ve bu gücün somut karşılığı olan Türk Ordusuna güveniyordu. Sınırsız bir yurt sevgisiyle donanmış, coşkulu bir devrimciydi. 12 Eylül 1922 günü, İzmir’in kurtuluşu nedeniyle Türk Ulusuna şöyle sesleniyordu: “Akdeniz, askerlerimizin zafer, nidalarıyla dalgalanıyor... Ordularımızın güç ve yeteneği düşmanlarımıza dehşet, dostlarımıza güven verecek bir mükemmellikte kendisini gösterdi. Büyük ve soylu Türk Ulusu, bu büyük zafer özellikle senin eserindir. Anadolu’nun kurtuluş zaferini kutlarken, size İzmir’den, Bursa’dan, Akdeniz ufuklarından ordularımızın selamını sunuyorum.”¹⁹

İzmir’e girilmiş ve zafer kazanılmıştı ancak başta İngiltere olmak üzere batılılar, Türk Ordusunun Çanakka-

le'ye ulaşmasını ve Trakya'ya geçmesini önlemeye çalışıyor, bunun için birliklerini savaş durumuna getiriyor ve sömürgelerinden asker toplamaya çalışıyordu. İngiliz Hükümeti, İstanbul'daki General **Harington'a**, Türk Ordusu'nun Çanakkale'deki "*tarafsız bölgeye*" girmesi durumunda, "*iki tümeni daha seferber ederek*" karşı koyma emrini vermiş ve 23 Eylül 1922 tarihinde *İtilaf Devletleri* **Mustafa Kemal'e** askeri hareketin durdurulması yönünde bir nota göndermişti. Ancak, **Mustafa Kemal** bunlara aldırmaz etmiyor ve Türk Ordusu aynı gün, İngiltere, Fransa ve İtalya'nın "*tarafsız bölge*" ilan ettiği bölgeye giriyordu. Askeri hareketin sürdüğü o kritik günlerde **Mustafa Kemal**, *Chicago Tribün* gazetesi muhabiri **John Cloyton'a**, İzmir'de şu açıklamayı yapıyordu: "*Misakı Milli sınırlarımızı gerçekleştirmeye kesin kararlıyız. Bütün Türk toprağında gerçek bağımsızlık istiyoruz. Bizim için kapitülasyonlar artık mevcut değildir...*"²⁰

Atatürk, emperyalizme karşı kararlı tavrını söylemde bırakmaz ve saptamalarını yaşamı boyunca sürdürdüğü etkili savaşımın eylem kılavuzu haline getirir. Söylediğini yapar, yapmayacağı şeyi söylemez. Savaşım süreci içinde bağışlamadığı tek şey; ulusların varlıklarına ve gelişme isteklerine yönelik baskıcı ve sömürgeci devrimlerdir (hareketlerdir). 16 Mart 1923'te Adana Türk Ocağı'nda yaptığı konuşmada şunları söyler: "*Ulusların kalbinde öç duygusu olmalı. Bu gelişigüzel bir öç değil, yaşamına, rahatına, zenginliğine düşman olanların yapabilecekleri zararları yok etmeye yönelik bir öçtür. Bütün dünya bilmelidir ki, karşımızda böyle bir düşman oldukça, onu bağışlamak elimizden gelmez ve gelmeyecektir. Düşmana acıma; acizlik ve zayıflıktır. Bu insanlık göstermek değil, insanlık özelliklerinin sona erişini ilan etmektir.*"²¹ Aynı yıl 31 Ocak'ta söylediği sözler, ondaki anti-emperyalist bilincin düzeyini gösterir; "*Bizim öcümüz zalimlerin zulmüne karşıdır. Onlarda zulüm duygusu ölmedikçe, bizde de öç duygusu sürecektir.*"²²

Mustafa Kemal, Batı'nın ne olduğunu iyi bilir ve onunla ölene dek bağımlılık doğuracak herhangi bir ilişki

kurmaz. Batı'nın eriştiği toplumsal düzeyi, ekonomik ve kültürel gelişkinliği hedefler ancak öykünmeci (taklitçi) bir bağımlılığa asla izin vermez. Türk toplumunun özgün yapısını, tarihsel özelliklerini bilir. Çağdaşlaşmadan yarıdır, "batıcı" değildir. Bu tutumu, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin resmi politikası yapar. Aralık 1921'de Batı ile ilgili sözleri, anlayışının en özlü ifadesidir; *"İlkbahara dek üç ay içinde bu silahları elde edemezsek diplomasi kanallarıyla bir çözüm yolu aramak zorunda kalacağız. Bunu arzu etmiyorum. Biliyorum ki Batı ile uyuşma, Türkiye'nin kaçınılmaz olarak köleleştirilmesi anlamına gelecektir."*²³

Atatürk, her dönemde ezilen ulusların yanında yer aldı ve bu tutumunu kararlı bir anti-emperyalist olarak ölene dek sürdürdü. 1933 yılında şunları söylüyordu: *"Bugün, günün ağardığını nasıl görüyorsam, uzaktan bütün Doğu uluslarının da uyanışını öyle görüyorum. Bağımsızlığına ve özgürlüğüne kavuşacak olan pek çok kardeş ulus vardır. Onların yenden doğuşu, kuşkusuz ki ilerleme ve refaha yakın olacaktır. Bu uluslar bütün güçlüklerle ve bütün engellere karşın muzaffer olacaklar ve kendilerini bekleyen geleceğe ulaşacaklardır. Sömürgecilik ve emperyalizm, yeryüzünden yok olacak ve yerlerine uluslar arasında hiçbir renk, din ve ırk farkı gözetmeyen, yeni bir uyum ve işbirliği çağı egemen olacaktır."*²⁴ Bu sözler, Çin, Hindistan ve Vietnam devrimlerinin haberini veren sözlerdir.

Mustafa Kemal, izleyeceği yolu saptayıp savaşıma başlayacağı günlerde, tam anlamıyla yalnızdı. Batı devletlerine, özellikle İngiliz donanmasına karşı çıkmak, Türk toplumunun hemen tüm kesimlerinde, *"düşünülmeye bile tehlikeli"* bir iş, bir kendine kıyma girişimi gibi görülüyordu. Örneğin ünlü şair **Yahya Kemal**; *"Ah parçalamasalar... bari İngilizler vatanımızı toptan alsalar... Mısır gibi olsak!"*²⁵ diye kıvranıyordu. **İsmet İnönü** bile İstanbul'dan **Mustafa Kemal**'e yazdığı mektupta, Amerikan mandasının uygunluğunu ileri sürerken şunları yazıyordu; *"Bütün ülkeyi, parçalamadan bir Amerikan denetimine bırakmak, yaşayabilmek için tek uygun çare gibidir."*²⁶

İsmet İnönü benzer bir mektubu 1 Haziran 1919 tarihinde **Kazım Karabekir**'e göndermiştir. Bu mektupta şunları yazar: *"Çoğunluk diye ifade olunabilecek bir kitle de (ya da benim tanıdıklarımın çoğunluğu) Amerikan mandasını, parçalanmamış bir Türkiye'yi toptan üzerine almak üzere tercih ediyorlar. Öte tarafta bu işlere karar verenler ne bize soruyorlar, ne bizi düşünüyorlar. Avrupa milletlerinde Türkiye'yi istila hırsı kudurmuş bir şekil aldı."*²⁷

Mustafa Kemal'in bağımsızlık konusundaki görüşleri bellidir. *"Ben yaşayabilmek için mutlaka bağımsız bir ulusun evladı olmalıyım. Bu nedenle ulusal bağımsızlık bence bir yaşam sorunudur. Ulus ve ülkenin yararları gerektirdiğinde, tüm insanlığı oluşturan uluslardan her biriyle, uygarlık gereği olan dostluğa dayalı ilişkilere büyük bir duyarlılıkla değer veririm. Ancak, benim ulusumu tutsak etmek isteyen herhangi bir ulusun, bu isteğinden vazgeçinceye dek amansız düşmanıyım."*²⁸

Mustafa Kemal Atatürk için bağımsızlık ve özgürlük, bireyin kişisel haklarıyla sınırlı olan bir sorun değildir; toplumsal ve ulusaldır. O'na göre, ulusu oluşturan bireylerin bağımsız ve özgür olabilmeleri için, içinde yaşadığı toplumun da bağımsız ve özgür olması gerekir. 1921 yılında söylediği şu sözler, yaşamı boyunca sürdürdüğü savaşımın temel doğrultusudur: *"Bence, bir ulusta şeref, onur ve namusun ve insanlığın oluşup varlığını sürdürmesi, o ulusun özgürlük ve bağımsızlığına kesin bir biçimde sahip olmasıyla mümkündür. Ben kişisel olarak ileri sürdüğüm bu niteliklere çok önem veririm. Ve bu niteliklerin kendimde var olduğunu ileri sürebilmem için, ulusumun da aynı niteliklere sahip olmasını ana koşul bilirim. Ben yaşayabilmek için mutlaka bağımsız bir ulusun evladı olmalıyım."*²⁹

Atatürk'ün ulusal bağımsızlığa verdiği önem, Türk ulusuyla sınırlı da değildir. *"Sahip olduğum tek servetim Türk olmamdır"*³⁰ diyerek Türklüğüyle övünür ancak dünyadaki tüm ulusların bağımsız ve özgür olmasını ister. Ölümlünden bir yıl önce 1937 yılında şunları söylüyordu: *"İnsan bağlı olduğu ulusun varlığını ve mutluluğunu düşün-*

düğü kadar, bütün dünya uluslarının huzur ve refahını düşünmeli ve kendi ulusunun mutluluğuna ne kadar önem veriyorsa, bütün dünya uluslarının mutluluğuna da hizmet etmek için elinden geldiği kadar çalışmalıdır.”³¹

*

Bugün Türkiye’de ne yazık ki, “ulusal bağımsızlığı bir yaşam sorunu sayan” ve bu uğurda düşmanlarının gücüne bakmadan mücadeleye atılan bir **Mustafa Kemal** yok. Türkiye’nin bugün getirildiği noktayı göstermesi açısından son elli yıl içindeki birkaç gelişmeyi hatırlatmakta yarar var.

Cumhurbaşkanı **İsmet İnönü**, ABD ile imzalanan yardım anlaşması nedeniyle, 12 Temmuz 1947 tarihinde yaptığı radyo konuşmasında şunları söylüyordu: “Büyük Amerika Cumhuriyeti’nin, ülkemiz ve ulusumuz hakkında beslemekte olduğu yakın dostluk duygularının yeni bir örneğini teşkil eden bu sevinçli olayı (yardım anlaşması) her Türk candan alkışlamaktadır.”³² **İnönü**, “Büyük Amerika Cumhuriyeti’nin ülkemiz ve ulusumuz hakkında beslediği yakın dostluk duygusunun” ne olduğunu, 1962’deki Kıbrıs Bunalımı sırasında ABD Başkanı Johnson’ın kendisine gönderdiği mektupla anlayacak ve “yeni bir dünya kurulur, Türkiye orada yerini alır” diyecektir.

Amerikan donanmasının Missouri Zırhlısı, 5 Nisan 1946 günü İstanbul’a geliyor ve büyük törenlerle karşılanıyordu. O günlerde TBMM’de inanılması güç konuşmalar yapılıyor, **Atatürk**’ün tüm yaşamını adayarak sağladığı tam bağımsızlık, ulusal onur gibi kavramlar adeta yok sayılıyordu. Başbakan **Şükrü Saraçoğlu**, o günlerde, Amerika’ya 4.5 milyon dolarlık borcun ödenmesi üzerine yaptığı konuşmada şunları söylüyordu: “Hepimiz inanıyoruz ki, biz bu parayı vermekle borcumuzun yalnız maddi kısmını ödülürüz. Amerika’ya, bir de manevi borcumuz vardır ki; onu da, hürriyet, adalet, istiklâl ve insanlık davalarında Amerika’nın bulunduğu saflarda bulunmak suretiyle ödemeye çalışacağız.”³³

Aynı günlerde, CHP İstanbul Milletvekili **Hamdullah Suphi Tanrıöver** ve CHP Bursa Milletvekili **Muhittin Baha Pars** ise Meclis'te şunları söylüyorlardı: **H.Suphi Tanrıöver**; *"Dünyaya ışık nereden geliyor? Bu ışığın bir kaynağı var. Işık Amerika'dan geliyor. Ümit nereden geliyor, Amerika'dan geliyor."*³⁴ **M.Baha Pars**: *"Bugün bu büyük milletin, Amerika'nın insanlığa yaptığı yardımı hatırlayıp teşekkür ederken, peygamber gibi temiz ve kusursuz Roosevelt'i ve onun halefi olan, kıymetli devlet ve millet adamı Truman'ı hürmetle selamlarım."*³⁵

3.Cumhurbaşkanı **Celal Bayar**, seçim çalışmaları nedeniyle 20 Ekim 1957'de Taksim meydanında yaptığı konuşmada şöyle diyordu: *"Otuz yıl sonra Türkiye küçük bir Amerika olacaktır."*³⁶ Aynı **Celal Bayar** 25 Ocak 1954 tarihinde, resmi gezi için gittiği Washington'da yaptığı basın toplantısında, ABD yetkililerine şunları söylüyordu: *"Türk Milletinin satın alma gücünün artması ve yaşam standartlarının yükselmesiyle, ülkemiz mamül maddeler ve tüketim malları için büyük bir pazar durumuna gelecektir. Türkiye'ye harcanan her dolar, verimli bir toprağa ekilmiş, refah ve bereket filizleri verecek bir tohum gibidir."*³⁷

Türk Dışişleri Bakanı **Fatin Rüştü Zorlu**, Lizbon'da, Türkiye'nin NATO'ya kabul toplantısında yaptığı konuşmada, şunları söyledi: *"Karşınızda büyük istekle ve kayıtsız şartsız işbirliği zihniyetiyle hareket etmeyi ilke edinen bir Türkiye bulacaksınız."*³⁸

Gerçekten de öyle oldu. *"Kayıtsız şartsız işbirliği zihniyetiyle hareket etmeyi ilke edinen"* Hükümet, Türk Ordusu'nun hemen tümünü, Korgeneral rütbesindeki bir Amerikalı komutanın emri altında NATO'ya verdi. Türkiye'nin bu kararına o zamanki NATO yetkilileri bile şaşır-mışlardı. Oysa **Mustafa Kemal**, henüz yetkili bir komutan bile değilken, 1917 başlarında **Enver Paşa**'ya gönderdiği bir raporla, Türk Ordusunun başına getirilen Alman Komutan **Falkenhayn**'nın ordunun başından alınmasını isteyerek, görüşlerini şöyle dile getirmişti: *"Falkenhayn görevden alınmadığı sürece ülke bütünüyle elimizden çıkarak, bir*

*Alman sömürgesi durumuna girmiş olacaktır. Falkenhayn, Anadolu'dan getirdiğimiz (Suriye-Irak cephesi) son Türk kanlarını da kullanacaktır.”*³⁹

ABD Dışişleri Bakanı **Muskie**, 12 Eylül 1980 akşamı bir müzikal seyretmekte olan Başkan **Carter**'ı telefonla arar ve kendisine şu bilgiyi iletir: *“Türk Ordusunun komuta heyeti yönetime el koymuştur. Herhangi bir kaygıya gerek yoktur. Kimlerin müdahale etmesi gerekiyorsa onlar müdahale etmiştir.”*⁴⁰ **Ufuk Güldemir**, *“Texas, Malatya”* adlı kitabında şu bilgiyi veriyor; *“CIA personel biyografisine göre Turgut Özal, gelmiş geçmiş en Amerikan yanlısı Türk lideridir.”*⁴¹

Toplumsal karşıtlığın (muhalefetin) yükseldiği 70'li yıllarda, *“toprağı işleyene suyu kullanana”* vereceğini açıklayan ve *“ne ezilen ne ezen insanca hakça bir düzen”* kuracağını söyleyen, dönemin sert söylemli *“solcu”* politikacısı **Bülent Ecevit**, **Celal Bayar**'ın 1954'deki *“ABD ziyaretini”* aratmayan medya gösterileriyle gittiği Amerika'dan, 2 Ekim 1999 günü geri döndü. **Ecevit**, Esenboğa Havaalanı'nda yaptığı basın toplantısında şunları söyledi: *“Clinton, Avrupa Savunma ve Güvenlik Kimliğine ilişkin görüşlerimizi desteklediğini bir kez daha belirtti. Kosova gibi bölgesel konularda da görüş alışverişi yaptık. Bölgesel itilâfların çözümünde Türkiye-ABD işbirliğinin katkısını vurguladık. Ziyaretimiz, bu önemli müttefikimizle daha yakın işbirliğinin temelini hazırlamıştır. Çok olumlu bir gezi oldu, yurdumuza olumlu bir izlenimle dönmüş olmaktan mutluluk duyuyorum. Türkiye ile ABD stratejik bir partnerdir.”*⁴² (Partner: Şerik, ortak, hissedar, karı ya da koca, dans arkadaşı, dam ve kavalie, tiyatro ve sinemada rol arkadaşı, tenis ve kağıt oyunlarında oyun arkadaşı-Oxford Ansiklopedik Sözlük-Sabah Yayıncılık).

ABD-Türkiye ilişkilerini, stratejik ortaklık olarak gören bir başka devlet yetkilisi, Anayasa Mahkemesi eski Başkanı ve şimdiki Cumhurbaşkanı Sn.**Ahmet Necdet Sezer**'dir. **Sezer**, 25 Mart 2001 tarihinde Washington'da yapılan, Amerikan-Türk Konseyi toplantısına gönderdiği kutlama mesajında, Türk-Amerikan stratejik ortaklığının 1980'den sonra *“önüne çıkan zorluklara dayandığı”* ve daha

da “kapsamlı” hale geldiğini ileri sürerek, şunları söyledi: “Son yirmi yıl, dünyaya önemli değişiklikler getirdi. Soğuk savaşın sona ermesi jeopolitik ilişkilerin değerini arttırdı. Ancak bu dönemde Türk-Amerikan ortaklığı, önüne çıkan zorluklara dayandığı gibi kapsamlı bir stratejik ortaklığa ilerledi.”⁴³

Kuzey Irak’ta, “Bölgesel bir yönetim birimi olarak Kürt Federe Devleti” nin kurulması için **Barzani** ve **Talabani** ile yaptığı Washington toplantısına (1999) Türkiye’yi çağırmayan, **Barzani** ve **Talabani**’ye Türkiye’ye karşı güvence veren, Türkiye’ye, “AB Ordusu” konusunda NATO’daki veto hakkını kullanmaması için baskı yapan, PKK’ya Washington’da büro açma izni veren, **Fethullah Gülen**’i ağırlayan ve dünyanın tümünü kapsayan hegemonya peşindeki sorunları bol bu ülkeyle; hangi ‘oyun’ da partner, şerik, ortak, hissedar olunacağını, Türk halkıyla birlikte hep beraber göreceğiz.

Ecevit ve **Sezer**’in stratejik “partner” olarak seçtiği ABD’nin nasıl bir “partner” olduğunu, bu “partneri” yönetenlerin dünyaya nasıl baktığını, çıkarları için neler yapabileceğini ve bu çıkarların Türkiye’den ne denli uzak olduğunu anlatabilmek için acaba ne yapmak gerekir? Gerçekleri insanlara nasıl göstereceğiz? Milyonlarca insanın yaşamında somutlaşan sıkıntılı gerçekleri, çıkara ve güce dayalı küresel eylemi ve bir insanlık gereği olarak bu eyleme gösterilmesi gereken tepkiyi, politikacılara nasıl ve kim anlatacak? Bizden daha çok dinlenir düşüncesiyle ABD Dışişleri Bakanı **Madeleine Albright**’ın, Amerika’nın ne olduğunu ve gelecekte ne beklediğini anlatan şu sözlerini anımsatmakta yarar var: “Biz dünyanın en güçlü devletiyiz. Yeryüzünün en önemli unsuru olarak dünyayı çocuklarımız, torunlarımız ve tabii bizim kurallarımıza uyan diğer ülkelerin insanları için daha güvenli hale getirmek amacı ile gereken herşeyi yapacağız.”⁴⁴ “Stratejik partner” denilen ABD işte budur.

1999 yılında, Başbakan olarak gittiği Amerika’yı, “Stratejik Partner” ilan ederek, IMF’nin tüm isteklerini eksiksiz yerine getiren ve bu konuda gösterdiği “performansla”

herkesi şaşırtan **Bülent Ecevit**, daha bir yıl önce 1998 yılında Başbakan Yardımcısıyken *Hürriyet Gazetesi*'ne eşiyile yaptığı ziyaret sırasında ABD hakkında şunları söylüyordu: *"Amerika'yı bizi yakından ilgilendiren konularda bizimle diyalog kurarak politika oluşturmaya alıştırmalıyız. Onlar bize danışmadan, bizim için yaşamsal konularda politika oluşturuyorlar ve bizim kendilerini destekleyerek peşlerinden gitmemizi istiyorlar. 1974 yılında haşhaş ekimi yasağını kaldırmaya karar verdiğimizde Amerikalı yetkililer 'İstanbul'u bombalarız' dediler. Buna rağmen uygulamayı başlattık. Öyle tedbirler aldık ki ABD birşey diyemedi. ABD'ne direnilemez diye birşey yok"*⁴⁵

Bülent Ecevit'in *"Amerika'yı yeniden keşfetmesi"* ya da Türkiye'de gücü artmakta olan neo-Amerikan rüzgarlardan etkilenmesi, dengesi bozuk politik davranışları da beraberinde getiriyor. Uzun yıllar Batı Avrupa, özellikle de İskandinav sosyal-demokratlarıyla arasından *"su sızmayan"* Sayın **Ecevit**, birdenbire tüm Batı Avrupa'yı ırkçılıkla suçladı. *Özel Başkent Üniversitesi*'nin 1999 yeni öğrenim yılının açılışına katılan **Ecevit**, burada yaptığı konuşmada, Türkiye'nin AB'ne üyeliğinin önünde en önemli engelin *"ırkçılık"* olduğunu belirterek şunları söyledi: *"Türk halkının gönlünde ve bilincinde ırk kavramı yoktur, ama Batı Avrupa ırkçıdır."*⁴⁶

Ecevit, Batı Avrupa'yı ırkçı ilan ederken, *"ırkçı"* Avrupa'nın kurmuş olduğu *Avrupa Birliği*ne girmek için, ulusal ödümler vermeyi sürdürdü; bu yöndeki karar ve uygulamalara imza atmaktan çekinmedi. Kıbrıs ve Ege, Katılım Ortaklığı Belgesi'ne ön şart olarak alınınca yine kızdı ve Kasım 2000'de *"Avrupa bizi aldatmıştır"* dedi.⁴⁷ Ancak, *Nice Zirvesi*'ne katılıp aldatıldığını söylediği metne imza attı. IMF'nin hazırladığı *"9 Aralık 1999 Enflasyonu Düşürme"* programını, *"Çağımızın son ekonomik mucizesini yaratıyoruz"*⁴⁸ diyerek coşkuyla uygulamaya soktu ve 15 ay boyunca IMF istemlerini eksiksiz yerine getirdi. Bu program, 20 Şubat 2001 mali bunalımıyla Türk ekonomisini çöktürtü, bu kez, *"IMF'den gelen herşeyi kayıtsız şartsız doğru gibi kabul etmemiz söz konusu olamaz"*⁴⁹ biçiminde açıkla-

malar yaptı ancak daha sonra yine IMF programlarını tam olarak uyguladı; üstelik Dünya Bankası'ndan "*Bakan*" ithal ederek.

İlginç bir "*değişim*" sürecinde olan **Ecevit**'in "*ruh hali*" ni kavrayanlardan birisi de, "*büyük medya*"nın popüler ismi **Mehmet Ali Birand**, *Posta* gazetesindeki köşesinde, "*Ecevit Kompleks Duymadan Yürüyor*" başlıklı yazısında şunları söylüyor: "*Bülent Ecevit, herkesi şaşırtmaya devam ediyor. Son birkaç yıldır ortaya koyduğu performans ile bambaşka bir Ecevit olarak karşımıza çıkıyor. Üstelik, hiç de kompleks duymuyor.*"⁵⁰

Bülent Ecevit, kimi insanlar için, şaşırtıcı bir değişim içindedir; kimileri için de, yıllar önce edindiği "*performansı*" şimdi açığa çıkarmaktadır. Hangi şık doğru olursa olsun, görünen gerçek şudur; **Bülent Ecevit**, dün söylediğinin bugün tersini yapmaktadır. Bunu kendisi de gizlemiyor. *Tekstil İşverenleri Sendikası Başkanı Halit Narin*, tekstil sektörünün çok zor durumda olduğunu ve dışalım karşı koruma önlemleri alınmasını istediğinde, **Bülent Ecevit**'ten şu yanıtı aldı: "*1980 öncesindeki Bülent Ecevit gibi konuşuyorsunuz. Bugün artık korumacı tedbir olmaz.*"⁵¹ Değişen ve gelişen özelliğiyle yaşam ne kadar ilginç bir süreç. "*Serbest ticaretin*" ve "*liberalizasyonun*" önde gelen savunucularından **Halit Narin** korumacı, bir zamanların "*solcu*" Başbakanı **Bülent Ecevit** ise aşırı atak bir "*serbest piyasa*" oluyor.

*

Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel**, *Türk İdareciler Derneği*'nin 10 Ocak 1999 günü yapılan kutlama töreninde şunları söyledi: "*Bizim korkumuz, biz üniter bir devletiz, acaba üniter devlete zarar gelir mi diye biz eyalet sistemini düşünemiyoruz. Eyalet sistemini düşünemediğimiz için de merkeziyetçiliğe saplanmışız.*"⁵² Bir başka Cumhurbaşkanı **Turgut Özal** da, "*federasyondan ve yerel yönetimlere yetki devrinden, Kürtçe televizyondan*" söz ediyordu. Oysa **Atatürk**, devletin

yapılanması ile ilgili olarak 1931 yılında şunları söylemişti: *"Devrimimizin bütün sonuçlarını, her sınıftan halkın güvenliğini, ulusal düzen ve iç güvenliği; adliyesi ve yasaları ile koruyan ve hiçbir olay ya da etki ile sarsılmayan bir hükümet otoritesi kurmak ve işletmek işlerimizin temelidir. Hükümet her yerde teşkilatı ile, şahısları ile, yetki ve görevleri ile kuvvetlendirilmeye muhtaçtır. Zaman zaman etkisini gösteren çeşitli yerel akımların doğurduğu çok sayıdaki il teşkilatı birçok noktalardan zararlıdır... Valiler, ordudan başka bütün devlet teşkilatının başı olmalıdır. Yasalar valiye, ili dahilindeki bütün işler üzerinde etkili olacak bir nüfuz ve yetki sağlamalıdır."*⁵³ 7 Mayıs 1935 tarihinde *Ulus Gazetesi'*nde konuyla ilgili görüşlerini şöyle açıklıyordu: *"Türk ulusunun yönetim biçimi kuvvetler birliği esasına dayanır. Egemenlik birdir. Kayıtsız şartsız milletindir..."*⁵⁴

Mustafa Kemal'in sözünü ettiği *"kayıtsız şartsız millet egemenliği"* kavramı; sıradan bir söz ya da *"günün koşullarının gerekli kıldığı"* bir siyasal söylem değildir. Bu kavram, her sınıftan geniş kitlelerin, ulusal birlik temelinde gönencini erek edinen ve derinliği olan demokratik bir anlayışı kapsar. Parti adı verilmiş halktan kopuk oligarşik yapıların, ilkel bir parlamenterizmin seçim oyunları ile yönetime taşıdığı, *"yönetici"* görünümlü çıkar kümelerinin, onun yönetim anlayışında yeri yoktur. Ona göre *"halka ve ulusa hizmet"* esastır. Demokratik kurumları toplumsal yaşamın her alanına yaymak için kararlı ve devrimci bir eylem içindedir. Demokrasi adına demokratik gelişimin yozlaştırılmasına göz yummaz. *"Egemenliğin"* gerçek anlamda *"milletin elinde"* olmasını sağlar ve bundan asla ödün vermez. *"Bu ülkeyi yönetmek isteyenler, ülkenin içine girmeli ve bu milletle aynı koşullar içinde yaşamalıdır ki ne yapmak gerektiğini ciddi olarak hissedebilsinler."*⁵⁵ *"Ülkeyi gezmeli, milleti tanımalı. Eksikliği nedir, görüp göstermeli. Milleti sevmek böyle olur. Yoksa lâfla sevgi fayda vermez."*⁵⁶ *"Bir milletin yönetiminden sorumlu bulunan yöneticilerin kişisel ihtirasları, kişisel çekişmeleri milli ve vatani görevlerin gerektirdiği yüksek duyguların üzerine çıkan ülkelerde, dağılmaktan*

ve batmaktan kurtulmak mümkün değildir.”⁵⁷ “Milletimiz, siyasi partiler, siyasi partilerin ihtirasları ve onların çekişmeleri yüzünden çok büyük zararlara uğramıştır. Milletin kendi çıkarları unutturulmuştur. Şunun bunun çıkarının hizmetine konmuştur. Bizim muhtaç olduğumuz parti, bütün ülke fertlerinin el ele vererek çalışacakları bir partidir. Bu amaç dışındaki partiler hırs, çıkar ve çapulcu partileridir. Biz öyle bir parti yapacağız ki, bundan bütün milletin, hiç ayırım gözetmeden herkesin çıkarını ve hayat nedenlerini, mutluluğunu görev edinebilsin.”⁵⁸ “Azınlık, çoğunluğun bilgisizliğinde çıkar ararsa, genel felaket kesindir. Şimdiye dek izlenen yöntem ne yazık ki, azınlığın çıkarlarını sağlamaya yönelikti. Millet, memleket beş on kişinin mutluluğu ve zenginliği için, beş on kişinin zevk ve eğlencesi yüzünden bu duruma gelmiştir.”⁵⁹ “Memleket işlerinde, millet işlerinde, gerçek işlerde duyguya, hatıra, kardeşliğe ve dostluğa bakılmaz.”⁶⁰ “Memleket tam bir birliğe muhtaçtır. Sıradan politikacılıkla milleti bölmek ihanettir.”⁶¹

Mustafa Kemal Atatürk bunları söylüyordu. Bu söylemler sözde kalmamış ve Kemalizmin 1939’a dek süren 15 yıllık iktidar döneminde devlet politikası olmuş ve söylenenler eksiksiz yaşama geçirilmiştir.

YEDİNCİ BÖLÜM

**ESKİ OYUNLAR VE BATI'NIN
DEMOKRATLIĞI**

Eski Oyunlar ve Batı'nın Demokratiği

Gelişmiş Batı ülkeleri, Ortadoğu'ya yönelik egemenlik isteklerini hala beşyüz yıllık sömürgecilik geleneklerine dayalı yöntemlerle gerçekleştirmeye çalışıyor. Ortadoğu ve Türkiye'de, feodal gerilik içindeki Kürt aşiretleri kullanılarak bölgedeki etnik ve dinsel yapılar çatışmaya dayalı dış politikanın parçası durumuna getiriliyor. İhmal edilmiş ve yeterince çözümlenmemiş yerel ekonomik ve sosyal sorunlar kullanılarak, ayırımcılığa ve bölücülüğe dayanan ilkel oyun bugün bir kez daha oynanıyor.

Batılılar, Kürtler ve Siyasi "İslâm" üzerine kurduğu Ortadoğu politikasını, bugünkü tutumun hemen aynısıyla **Mustafa Kemal'e** karşı da uygulamıştı. İstanbul'daki İngiliz Yüksek Komiseri Amiral **Sir A.Calthorpe**, 1919 sonlarında, Dışişleri Bakanı **Lord Curzon'a** gönderdiği gizli raporda şöyle diyordu: *"Binbaşı Noel (Kürtleri kışkırtmaya çalışan İngiliz ajanı), Kürt şefleriyle görüş birliğine varırsa, bundan büyük faydalar sağlayacağını söylüyor... Kürtler henüz Mustafa Kemal'e karşı ayaklanmadılar ama Noel bunu başara- cağından emin."*¹

Ancak **Mustafa Kemal**, Noel'in ne işler çevirdiğini yakından izlemektedir. Samsun'a çıkışından 34 gün sonra 24 Haziran 1919'da **Kazım Karabekir'e** çektiği telgrafta şunları söyler: *"Noel adındaki bir İngiliz binbaşı, Urfa'dan Siverek yoluyla Viranşehir'e giderek aşiret reisleriyle görüşmüş ve Urfa'ya dönmüştür. Türkiye hakkında çok kötü propaganda- lar yapmıştır. Aşiret reislerinden aldığı karşılıklar kendisini pek memnun etmemiştir. Kürtler, kayıtsız koşulsuz devletten ve Türk kardeşlerinden ayrılmayacaklarını ve bu uğurda son nefeslerine kadar mücadeleye ve yaşamlarını feda etmeye hazır olduklarını söylemişlerdir. Adı geçenin vermek istediği büyük miktardaki parayı kabul etmemişler, böylelikle vatanseverliklerini ve namusluluklarını göstermişlerdir."*²

Mustafa Kemal, İngiliz oyununa gelmeyen aşiretleri, ulusal bağımsızlık savaşımına kazanmak için yoğun

çaba göstermiştir ancak çıkabilecek Kürt isyanlarına karşı da, olanaksızlıklara karşın önlem almayı ihmal etmemiştir. 17 Haziran 1919'da yine **Kazım Karabekir**'e çektiği telgrafta şunları söyler: *"Diyarbakır'daki Kürt kulübü, İngilizlerin kışkırtmasıyla İngilizlerin korumasında bir Kürdistan kurulması amacını güttüğü için kapatılmıştır. Üyeleri hakkında yasal kovuşturma yapılıyor. Tanınmış Kürt beylerinden aldığım çok sayıdaki telgraflarda, dağıtılan Kürt Kulübünün hiçbir Kürdü temsil etmediği, birkaç serserinin girişimlerinin sonucu olduğu, vatan ve ulusun tam bağımsız ve özgür yaşaması için her türlü özveride bulunmaya hazır oldukları ve her konuda buyruklarımızı bekledikleri bildirilmektedir... Ben Kürtleri ve bir öz kardeş olarak tüm ulusu bir nokta çevresinde birleştirmek ve bunu cihana, Müdafai Hukuku Milliye Cemiyetleri aracılığıyla göstermek kararındayım."*³

Noel, o günlerde Kürtler üzerinde etkili olamadı. Elazığ Valisi **Ali Galip** ile birlikte Sivas Kongresi'ni basmayı bile düşündü. Ancak bunda da başarılı olamadı. **Mustafa Kemal** Kongre'de konuyla ilgili şu konuşmayı yaptı: *"İngilizlerin amacı, para ile ülkemizde propaganda yapmak ve Kürtlere Kürdistan kurma sözü vererek onları aleyhimize ve bize karşı suikast düzenlemeye yöneltmek olduğu anlaşılmış, karşı önlemler alınmıştır."*⁴

Atatürk İngiliz gizli belgelerini sanki okumuş gibi, durumun özelliklerini ileri bir politik öngörüyle saptamış ve bölgeye yönelik dış karışmayı titizlikle izleyerek, gerekli önlemleri gecikmeden almıştı. Olumlu ya da olumsuz hiçbir gelişmeyi gözardı etmemiş, konuyu tam anlamıyla ulusçu bir tutum, devrimci bir kararlılık ve yaratıcı bir önlemler düzeniyle ele almıştır.

İlk Kürt ayaklanması, İzmir'in işgalinden 4 gün, **Mustafa Kemal**'in Samsun'a çıkışından bir hafta önce, 11 Mayıs 1919'da ortaya çıktı. Midyat'ın güneyindeki aşiretlerin reisi olan **Ali Batı**, bir Kürt Devleti kurmak amacıyla, Mar-din, Savur, Cizre, Nusaybin bölgesinde ayaklandı. Ankara Hükümeti'nin kurulmasından sonra bu tür ayaklanma-

lar, arka arkaya ortaya çıkmaya başladı. 6 Mart 1921 tarihinde başlayan *Koçgiri ayaklanması*, Yunanlıların Bursa'dan saldırıya geçmelerinden iki hafta önce başladı. 7 Ağustos 1924'de başlayan *Nasturi ayaklanması*, İngiltere'nin Musul sorununun ele alınması için Milletler Cemiyetine başvurmamasından bir gün önce başlamıştı. 1925'deki *Şeyh Sait ayaklanması*nın zamanlaması da, Milletler Cemiyeti Araştırma Komisyonu çalışmalarıyla bağlantılıydı.

1925 yılında, Bağdat'taki Fransız Yüksek Komiserliği, Paris'e gönderdiği gizli raporda şunları yazıyordu: "*Şeyh Sait ayaklanması kendiliğinden birdenbire ortaya çıkmadı. Kürdistan dağları yabancıların kışkırtması ve desteği ile ayaklandı. Bu bölgede ortaya çıkan olaylar, İngilizlerin uğradıkları yenilgiden sonra hiç affetmedikleri Mustafa Kemal'e ve Ankara'daki Meclise karşı yürüttükleri siyasetin bir parçasıdır. Kürt ayaklanması bundan daha iyi koşullarda patlak veremezdi. Ayaklanma, Türkler'in Musul üzerindeki iddialarını araştıran komisyonda, Türklerin kendi topraklarındaki Kürtler arasında bile huzuru sağlayamayacağını gösterecekti.*"⁵

ABD'nin İstanbul Yüksek Komiseri Amiral **Bristol** ise, Washington'a gönderdiği 20 Şubat 1922 tarihli raporunda şunları yazıyordu: "... Şimdi Kürdistan, Mezopotamya'nın ünlü petrol yatakları nedeniyle yabancı entrikalar başladığı için kuşkusuz ciddi sorunlar yaratabilecektir. İngilizler herhalde Kürdistan'ı denetim altına almak için, Kürtleri Türklerle karşı kullanmak isteyecektir. Batı'daki savaş Türklerin lehine biterse, Türkler yetenekli komutanları vasıtasıyla Kürt sorununa son verebilir. İngilizler kuşkusuz bu durumu bilmektedirler. Gene de Kürt sorunu ile meşgul olduğu sürece, Mustafa Kemal'in Musul'a el koyamayacağını düşünmektedirler. Dolayısıyla Kürtçülük hareketini desteklemektedirler."⁶

Batılı devletlerin Kürtleri politik araç olarak kullanmaları, Musul'un Türkiye'den koparılmasından sonra da sürdü. 2.Dünya Savaşı'na dek Türkiye, Kuzey Irak ve İran'da ard arda meydana gelen hemen tüm Kürt ayaklanmalarında, Batılıların ilgi ve desteği vardı. İngilizler daha o günlerde 300 kilometrelik boru hattı döşemiş, bir mil-

yon litrenin üzerindeki petrolü hergün Basra Körfezi'ne akıtıyordu.⁷ Bu zenginliğin ne pahasına olursa olsun elde tutulması gerekiyordu. Bunun için Türkiye'de güçlü bir ulusal devlet istemiyor ve *manda* yönetimiyle kendisine bağladığı Irak, Suriye ve Lübnan'da, Arap milliyetçiliğinin gelişmesini önlemeğe çalışıyordu. Bölgedeki çıkarları için, aşiret ve tarikat yapıları içinde, son derece geri bir yaşam süren yöre halkını kullanmak onlara kolay geliyordu. Kuzey Irak ve Güneydoğu Anadolu'yu kapsayan bir Kürt Devletini *Sevr*'de kabul ettirmiş ancak Türk devrimcileri bu oyunu, üstelik Anadolu'da yaşayan Kürtleri de yanlarına alarak *Lozan*'da bozmuştu.

*

ABD, *Şah*'ın devrilmesi ve **Saddam** yönetimi nedeniyle İran ve Irak'ta etkisini yitirmiştir. Türkiye'nin Güneydoğu olaylarını bastırma kararlılığından ve 28 Şubat sürecinden kaygılıdır. Ortadoğu'nun genel denetimi için yeni bir üsse gereksinimi vardır. Kuzey Irak'ta bir "*Kürt devleti*"nin ya da benzer nitelikte bir "*özerk yönetim*"in peşinde olmasının nedeni budur. Bu istek 70 yıllık eski bir İngiliz öyküsüdür. Enternasyonalin yayın organı *International Press*'in Londra muhabiri; 5 Ağustos 1930 tarihli gazetede şunları yazıyordu: "*Irak'taki Kürtler, Musul petrol bölgesinde yaşamaktadırlar. Temkinli adamlar olan İngilizler, bu bölgeleri gerektiğinden fazla güçlük çıkmadan Irak'tan koparmak için, buralarda bir çeşit 'Kürt Özerkliği' oluşturmuşlardır. Amaç; Kuzey Irak'ın yani bu 'özerk' Kürdistan'ın, boyunduruk altındaki Kürtlerin özlemine çekecekleri ve İngiliz propaganda ve istihbarat servislerinin Türkiye, Suriye ve İran Kürtleri üzerinde çalışma yapabilecekleri bir merkez oluşturmaktır.*"⁸

Batılılar, hızla güçlenerek bölge ülkeleri üzerinde yol gösterici bir etki yaratan Türkiye ile ulusçu eğilimler içine giren Arap ülkelerine karşı, Kürtleri kullanmayı sürdürdü. Türkiye'de 1919-1930 arasında; *Ali Batı* (1919), *Koçgiri* (1921), *Nasturi* (1924), *Şeyh Sait* (1925), *Sasan* (1925), *Ağrı*

(1926 ve 1930), *Koçuşığı* (1926), *Zeylan* (1930), *Oromar* (1930), *Dersim* (1937) ayaklanmaları ile *Roçkotan* ve *Roman* (1925), *Biçar* (1927), *Tendürük* (1929), *Savur* (1930) ve *Pülümür Tedip* (yola getirme) hareketleri meydana geldi.

Batılılar, Türkiye'nin sınırları dışında kalan Kürtler üzerinde de çeşitli oyunlar oynamıştır. Buna verilebilecek en çarpıcı örnek, Iraklı Kürt Lider Şeyh **Mahmut Berzenci**'ye yapılanlardır. Irak, Türkiye'den koparıldıktan sonra İngiliz manda yönetimine girdi. Bağdat'daki Arap yöneticiler, ne zaman İngiltere'ye karşı yönetim yetkilerini arttırmak isteseler, İngilizler hemen Kuzey Irak'a koşar, para, silah ve siyasetle **Berzenci**'ye ulaşır ve Kürtlerin yoğun olduğu yerlerde ayaklanma başlatırdı. Ayaklanma gelişip Bağdat yönetimi zor duruma düşünce, İngilizler istemlerini Irak'ta tam olarak uygulatır; istemi yerine gelince de, bu kez Bağdat yönetimiyle birleşip ayaklanmayı bastırırdı. **Berzenci** yakalanır ve Hindistan'a sürülür ancak bir süre sonra Arap yönetimi bağımsızlık istemi yeniden dile getirmeye başladığında, başa dönülüp aynı oyun yinelenirdi. Bu oyun, Irak'ın kısa tarihinde, hemen aynısıyla tam üç kez oynandı. Üçüncü ayaklanmanın bastırılmasına İngiliz uçakları da katıldı ve binlerce Iraklı Kürt köylüsü öldürüldü.

Batılı devletlerin Kürt politikasında bugün, stratejik anlamda bir değişiklik bulunmuyor. Bölgede güçlü, bağımsız bir Türkiye yine istenmiyor ve sosyal gerilik içindeki yerel unsurlar bu amaç için kullanılıyor. Batılı ülkelerin ağızlarından düşürmediği "*insan hakları*", "*demokrasi*" gibi kavramların onlar için hiçbir değeri yok. Washington ya da Avrupa başkentlerinden yapılan ve inandırıcılığı olmayan bu tür açıklamalar, insana sıkıntı veren yinelenmeler olarak 80 yıldır yapılıyor. İngiltere'nin 1920'lerdeki Kürt politikasıyla alay eden 3.Enternasyonal'in yayın organı *Internationale Press Gazetesi* 5 Ağustos 1930 tarihli sayısında şunları yazıyordu: "*Eğer bugün İngiliz 'bilginleri', dünya tarihinde önce Kürtlere karşı 'adalet' sağlanma-*

sı gerektiğinden ve 'gerçek Kürdistan'ın kurulmasına yardımın zorunlu olduğundan dem vuruyorsa, doğrusu bu 'adalet'in fazlasıyla petrol ve kan koktuğunu söylemek gerekir."⁹

Bu konular, 21.yüzyıla girdiğimiz şu günlerde hala sürüyor. Kendilerini "demokratik" ülke olarak tanımlayan Batılı ülkeler, konu ekonomik çıkar ve özellikle petrol olunca "demokratik nezaketlerine" kan bulaştırmaktan hiç çekinmiyor. Ülkelerinde kurulu düzene karşı çıkan hiçbir harekete hoşgörü gösterilmiyor ancak bölücülük ve gericilikle uğraşan Türkiye sürekli olarak "insan hakları"nı ihlâl etmekle suçlanıyor.

*

Batılı devletlerin ceza yasaları, kişisel hak ve özgürlükleri sınırlayan maddelerle doludur ve bu maddelerin özellikle sisteme yönelen siyasi suçlara karşı ödünsüz uygulanması, Batı Hukukunun değişmeyen temel işleyişidir. Amerika ve Avrupa ülkelerinde telefon dinleme, bilgisayarın suç araştırmasında kullanılması, habersiz adam izleme, gizli ajan kullanma, konutların dinlenmesi; polisin yetkisi içindedir ve bu tür eylemlerden elde edilen bilgiler hukuki delildir.¹⁰ Örneğin, *Trol-a Metodu* adı verilen bir uygulamaya göre; kriminal özellikleri önceden belirlenen iki milyon insan bilgisayar taramasından geçirilebilmekte, bu tarama altı yüz kişiye kadar indirildikten sonra durumlarından kuşku duyulan bu insanlar, "potansiyel örgütlü suç elemanı" olarak izlemeye alınabilmektedir.¹¹ Teknolojinin polis şeflerine armağanı olan bu yöntem, ABD ve Batı Avrupa'nın bütün "demokratik" ülkelerinde yasal olarak kullanılmaktadır. Alman yasaları gizli dinlemelere karşı yargı yoluna başvurmayı yasakladığı için, 2'si hakim 5 Alman hukukçu *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'*ne (AİHM) başvurdu. Ancak, hiç beklemedikleri bir kararla karşılaştılar. AİHM'nin aldığı karar şöyleydi: "Demokratik kurumların korunması açısından zorunlu olan hallerde, vatandaşlar aynı polis devletlerinde olduğu gibi gizlice izlenebilir.

*Demokratik toplumlar günümüzde, sofistike bir casusluk ve terörizm tehlikesi altındadır. Dolayısıyla devlet, bu gibi tehlikelere etkin bir biçimde karşı koyabilmek için gizli izleme ve gözetim yöntemleri uygulayabilir.”*¹²

İngiltere’de, 3 kişiden çok üyesi olan gizli bir örgütün yaptığı toplantıya katılmanın, katıldığını söylemenin, toplantıyı düzenlemenin ya da yardım etmenin cezası 10 yıl; yasaklanmış eylemlerde kullanmak üzere para ve mal toplamaya çalışmanın, kabul etmenin ya da vermenin cezası 14 yıl; devlete karşı işlenmiş suçlar hakkında bilgi sahibi olduğu halde bu bilgiyi polise bildirmemenin cezası ise 5 yıl haptistir.¹³ 1988 yılında çıkarılan “*Kuzey İrlanda Suç Delili Yasası*”na göre, ceza davalarında sanık hakkında herhangi bir delil olmasa da mahkemenin, sanığın “*tutum ve davranışlarından sonuç çıkararak*” ceza verme yetkisi vardır.¹⁴ İngiltere İçişleri Bakanı, suç övücü ya da devlet otoritesini zayıflatıcı bulduğu radyo, televizyon ve gazete yayınlarını 12 ay süreyle yasaklama yetkisine sahiptir. 1989 yılında IRA, IRA yanlısı yasal parti *Sinn Fein*, *Republican Sinn Fein*, *Ulster Defiance Association*, *Irish National Liberation Army* (INLA) adlı örgütlere bu yöntemle her türlü yayın yasağı uygulanmıştır.¹⁵ “*Demokrasinin beşiği*” İngiltere’de devlet görevlilerinin, bunlara benzer pek çok “*demokratik*” yetkisi vardır.

1970’li yıllarda, Almanya’da gerçekleştirdiği bir dizi terör eylemiyle ünlenen düzen karşıtı *Kızıl Ordu Cephesi* adlı örgütün önder kadrosu, tutuklanarak *Stuttgart*’ın ünlü *Stammheim* cezaevine konuldu. Tutuklular, cezaevinde işkence gördükleri, yazışma ve haberleşmelerine izin verilmediği, avukatlarıyla görüşmelerinin engellendiği ve hücreye konulduklarını ileri sürerek *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi*’ne başvurdu. Mahkemeden herhangi olumlu bir yanıt alamadıkları gibi örgütün üst düzey sorumlularından **A.Baeder**, **G.Ensslin** ve **J.Raspe** 30 Ağustos 1977 gecesi hücrelerinde ölü bulundu. Alman yetkililer ölümlerin nedenini intihar olarak açıkladı, ama birçok insan bu açıklamayı inandırıcı bulmadı. Bir araştırmacı, aradan 19

yıl geçtikten sonra 1996 yılında sözkonusu esrarengiz ölümleri, “devletin gerçekleştirdiğini” yazdı. Ancak o da, “hür demokratik temel düzeni yıkmaya yönelik faaliyette” bulunduğu gerekçesiyle, Alman Ceza Yasası’nın 90.maddesi gereğince 3 yıl hapisle cezalandırıldı.

Alman “demokrasisi”nin hapisle süslenmiş “fikir özgürlüğü” uygulamaları terör konularıyla sınırlı değildir. Siyasi düzeni reddeden düşünce sahipleri, sağcısına solcusuna bakmadan cezalandırılır. **Kosiek**, aşırı sağcı *Alman Demokrat Parti* üyesiydi ve bu parti adına 4 yıl eyalet parlamentosunda milletvekilliği yapmış, Federal Parlamento’ya da aday olmuştu. **Kosiek** yayınladığı iki kitapla siyasi görüşlerini açıkladı. Bu görüşler, “Anayasaya bağlılığı kuşkuya düşürücü” bulundu ve **Kosiek**’in parlamento üyeliğine son verildi. *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi*’ne başvuran sağcı milletvekili, Kızıl Ordu Cephesi davasındaki araştırmacının aldığı yanıtın aynısını aldı; “hür, demokratik düzeni yıkmaya yönelik faaliyet, düşünce düzeyinde bile olsa yasaktır.”¹⁶

Alman Devleti’nin, düşünce özgürlüğüne ne denli “saygılı” olduğunu gösteren bir uygulama, 30 Ekim 2001 günü Münih Havaalanı’nda yaşandı. Dünyaca ünlü Pakistanlı yazar **Tarık Ali**, çantasında **Karl Marx**’ın kitabı bulunduğu gerekçesiyle tutuklandı. *Göethe Enstitüsü*’nde düzenlenen “İslam ve Kriz” adlı iki günlük seminer için Almanya’ya gelen **Tarık Ali**, Alman Güvenlik güçlerinin tutumunu şöyle anlattı: “Güvenlik denetiminden geçmiştim. Hiçbir metal nesne saptanmamış olmasına karşın, çantamdaki kirli çamaşırlarım, dergi ve kitaplarım ortaya saçıldı. Görevlinin gözü, yerel bir yayıncının bana verdiği bir kitaba takıldı. Açmaya vaktim olmadığı için hala naylonun içindeydi. Heyecanla kitabı silahlı polise uzattı. Kitap, *Karl Marx*’ın ‘İntihar Üzerine’ adlı eseri idi. Polisler heyecanlanmışlardı. Beni havaalanının güvenlik departmanına götürdüler ve tutukladılar. Polis şefi, ‘11 Eylül’den sonra (Dünya Ticaret Örgütü’nün saldırıya uğradığı gün) böyle kitaplarla seyahat edemezsiniz’ de-

di. Ben de 'O zaman siz de böyle kitaplar basmayın ya da en iyisi hepsini meydanlarda yakın' dedim."¹⁷

Fransa'da, aşırı sağcı partinin başkanı **Le Pen**'in dokunulmazlığı, "*İkinci Dünya Savaşı'nda gaz odaları bir ayrintıdır*" dediği için kaldırıldı. **Miguel Castells** adlı sol eğilimli bir İspanyol senatörünün dokunulmazlığı, devletin faili meçhul cinayetlerin üzerine yeterince gitmediğini ileri süren bir yazısı nedeniyle 1981 yılında kaldırıldı ve **Costells** aynı yıl tutuklandı. İtalya'da *Temiz Eller* adı verilen operasyonlar sırasında 1500 işadamı, bürokrat ve politikacı tutuklandı. Aralarında 250 milletvekilinin bulunduğu 3000 İtalyan hakkında soruşturma açıldı, on sanık intihar etti. Amerika'da "*Kör İmam*" ünvanıyla anılan kişi, vaazlarının, *New York Ticaret Merkezi*'ne bomba atan teröristleri etkilediğinin anlaşılmış olması gerekçesiyle ömür-boyu hapse mahkum edildi. "*Kör İmam*" hala bu cezayı çekiyor. Belçika'da devlete karşı suç işlemiş hükümlüler, tek kişilik hücrelerde yatırılır. Bütün eşyaları hergün hücrelerinden dışarıya aldırılır ve yeniden yerleştirilir, hücre geceleri sürekli aydınlatılır. İngiltere'de bu tür tutuklu ve hükümlüler, cezalarını bitirene dek 15 günde bir başka bir cezaevine gönderilir. *Fransa Basın Kanunu*'na göre, Fransız siyasi düzeninin temellerini sarsmak ve kamu düzenini tahrip etmek amacıyla eleştiride bulunmak yasaktır. Avusturya'da, tapu dairesinden telefon idaresine dek bütün devlet kuruluşlarının, düzen karşıtı olarak gördükleri partilere hizmet vermeme yetkisi vardır. Almanya'da eski hükümlüler, herhangi bir yasadışı eylemde bulunmasalar bile, "*yineleme olasılığı*" nedeniyle tutuklanabilirler.¹⁸

Tartışma, politik düzen sorununa geldiğinde, insan haklarını bu biçime sokan "*demokratik*" Batı'nın "*ilkeli demokratları*"; konu, ulusal bağımsızlık direnci henüz tükenmemiş olan Türkiye olduğunda, "*katıksız demokratlar*" haline gelir ve kişisel özgürlüklerin, kendi ülkelerindeki sınırların da ötesinde uygulanmasını ister. Çifte standartlı bu tutuma, "*Batı'nın demokratik normlarının yakalanmasını*

istemek" adını verirler. Kişisel-toplumsal özgürlükler çelişkisini, toplum aleyhinde çözmeye çalışarak, bu çabayı sürekliliği olan politik davranış haline getirirler.

ABD'nin bugün, "demokrasi" ve "insan hakları" söylemleriyle dünyaya egemen kıldığı ağır küresel egemenlik, bu tür kavramları yok eden bir anlayışa ve şiddete dayanmaktadır. Bu gerçeği dile getiren açıklamalardan belki de en özlüsünü, "Amerika İmparatorluğu" adlı kitabıyla ünlenen **Claude Julien** yapmıştır. **Julien**, adı geçen kitapta şunları yazıyor: "Amerika İmparatorluğu'nun ayrıcalıklı üstünlüğü, etki alanına sınır çizmemiş olmasıdır. Hiçbir coğrafya haritası, bu imparatorluğun sınırlarını çizip belirtmez... Amerika İmparatorluğu, en diktatörce rejimlere dayanarak bir askeri üsler ve paktlar ağı içinde tüm yeryüzünü sarmıştır. Üstelik bu kuşatma 'özgürlüğü savunmak' içindir. Askeri mekanizmaların öldürücü ateşi altında Dresten, Hiroşima ve Vietnam köylerini ezip yerle bir etmesi hep özgürlük adıdır."¹⁹

ABD, PKK'ya Washington'da büro açtırırken, (1997), PKK televizyonuna Amerika'dan yayın yapma izni verirken (2001) Teksas'ın bağımsızlığı için savaşım veren ayrılıkçı örgüt lideri **Richard Mc Loren**'a 99, yardımcısına 50 yıl hapis cezası verir.²⁰ 1972 ABD kongre seçimlerinde Michigan'da **Gerald Ford**'un rakipleri arasında seçimlere katılan Komünist Parti Başkan adayı **Alan Maki**, Amerika'da gördüğü baskılar ve oğlunun Michigan Eyaleti'nde vurulması nedeniyle, Kanada'dan sığınma hakkı ister.²¹ Ancak, aynı ABD, Türkiye'de *İnsan Hakları Derneği Başkanı*'na sahip çıkar. ABD, uluslararası anlaşmalara imza atar ancak bu anlaşmaların bağlayıcı hükümlerine karşın, *Lahey Uluslararası Adalet Divanı* kararlarına uymaz. Paraguay vatandaşı **Angel Fransisco Bread**'ı, Divan kararlarına karşın idam eder.²² Aynı uygulamayı, Almanya Adalet Bakanı **Herta Daeubler Gmelin**'in; "uluslararası hukukun ihlali" biçimindeki çırpınışlarına ve karşıcılığına karşın, iki Alman kardeşe uygular.²³ Nükleer denemelerin yasak-

lanmasını kabul etmez, kara mayınları anlaşmasını onaylamaz, zehirli gazların sınırlandırılmasını kabul etmez.²⁴

Amerikalılar bir zamanlar üzerine toz kondurmadıkları “demokratik sistemlerini” artık sorguluyor. Aydınlar, bilim adamları ve hatta işadamları köktenci söylemlerle “Amerikan demokrasisini” eleştiriyor. *Massachusetts Institute of Technology*’ye (MIT) bağlı *Sloan İş İdaresi Okulu*’nun Dekanı ve ekonomi profesörü olan **Lester Thurow**, “*Kurulu Düzen mi Oligarşi mi?*” adlı kitabında, ABD yönetim biçiminin ciddi bir iyileştirmeye (reforma) gereksinimi olduğunu belirterek, şunları söylüyor: “Önümüzdeki on yıl, Amerikan sisteminin bir establishment mi (ülkeyi uzun erimde esenliğe çıkaracak bir düzenlemeyi planlamak ve bu amaca uygun olarak yapılanmak. y.n.) yoksa bir oligarşi tarafından mı yönetildiğini açığa çıkaracaktır.”²⁵

Thurow bu sözleri söylediği 1990 yılından beri on yıl geçti ve ABD’de değişen bir şey yok. Amerika’nın nasıl yönetildiğini bugün herkes biliyor. Oligarşik tekelci yapılar yalnızca Amerika’yı değil, neredeyse dünyanın tümünü yönetiyor. Dünya finans piyasalarından büyük paralar kazanmış, *mali sermaye* imparatoru **George Soros**’un *Kapitalist Tehlike* adlı denemesinde yazdıkları, bir spekülâtörden çok, köktenci düzen karşıtlarına uygun düşecek türden düşünceler taşıyor. **Soros** şunları söylüyor: “Ben servetimi uluslararası mali piyasalarda yaptım, ama yine de bugün, ‘bırakınız yapsınlar bırakınız geçsinler’ kapitalizminin ve piyasa değerlerinin, büyük bir tehlike oluşturduğunu düşünüyorum. Denetimsiz kapitalizmin, bireysel çıkarları genel çıkarın üzerine koyması ve parayı bütün değerlerin tek ölçüsü olarak yerleştirmesi, gelir dağılımında bozukluk ve yoksulluk yaratmaktadır. Bu gerçek, toplumsal istikrarı bozuyor ve otoriter karşı tepkiler için ortam hazırlıyor. Demokrasiye en büyük tehdit bizzat kapitalizmden geliyor.”²⁶

ABD ve AB, 12 Eylül 1980 darbesinden sonra Türkiye’de bir *insan avı* başlatılarak yüzbinlerce insanın gözaltına alınıp işkence görmesine, hızlandırılmış idamlarla insanların asılmasına ses çıkarmazken, bugün *türban eylem-*

lerini insan hakları mücadelesi olarak görüyor ve destekliyor. *Barış trenleri, sürgün parlamentoları ve soykırım öyküleriyle biçimlendirilen yaymacayla (propagandayla) küresel ölçekli bir demokrasi oyunu oynanıyor. Batı, "çöl demokrasisi" uygulayan Suudi Arabistan'a, "tank demokrasisi" uygulayan Yunan Cuntasına (1967) destek verir ancak demokrasinin temel koşullarını gerçekleştirmeyi amaçlayan 28 Şubat Kararlarına karşı çıkar. Pakistan'ın **Ziya-ül Hak**'ına, Filipinlerin **Markos**'una, Arjantin'in **Videla**'sına ses çıkarmaz ancak **Saddam**'ın peşine düşer. On binlerce **Tutsi**'nin öldürülmesine ses çıkarmaz ancak "etnik temizlik yapılıyor" gerekçesiyle, BM yasalarını çiğneyerek Sırbistan'a askeri operasyon düzenler.*

*

Batı'nın, insan hakları ihlalleri yönünden sicili hiç temiz değildir. **Hitler** Almanya'sının Yahudi, ABD'nin Kızılderili soykırımı ve sömürgecilik döneminin kitlesel kırımları bir kenara bırakılsa bile, yalnızca 20.yüzyılda Batı kaynaklı (hem de en ağırından) yüzlerce insan hakları ihlali vardır. İngilizler 1930'lu yıllarda, Hindistan'da bağımsızlık yanlısı ulusal önderlerin hemen tümünü hapse atmıştı. *Amristar* kentinde İngiliz kumandan, tüm şehir halkının İngiliz bayrağının önünden diz üstünde geçmesini istemiş ve bu isteğini yaptırmıştı. **Gandi**'nin barışçı eylemlerinden biri olan ünlü *Denize Yürüyüş Eylemi*'nde, İngiliz askerleri ateş açmış, yüzlerce Hintliyi öldürmüştü. Fransız askerleri, 8 Mayıs 1945'de Cezayir'in *Setif* kentinde, 2.Dünya Savaşı'nın bitimini kutlayan Setiflilerin, yeşil-beyaz Cezayir bayrakları açması nedeniyle kitle üzerine ateş açtı. Halkın askerlere saldırdığı söylenerek Fransız Ordusu tüm Cezayir'de kırma girişti ve tam 45 bin sivil Cezayirliyi öldürdü. *Setif kırımını* gören Cezayirli yazar **Katip Yasin** şunları yazacaktır: "Benim insan duyarlılığım ilk kez 1945'te *Setif* de gösterilen vahşetle karşı karşıya gel-

di. Ulusçuluğum orada pekişti. Gözlerimi en fazla açan şey, Batılıların söyledikleri herşeyi, böylesine inkar edişleri oldu.”²⁷

İtalya, 28 Eylül 1911 günü Osmanlı İmparatorluğu'na bir ulti-matom vererek, Trablusgarp'ı (Libya) 24 saat içinde terk etmesini istedi. Gerekçesi şöyleydi: “Osmanlı su-bay ve memurları, Trablusgarb'ta insan haklarını ihlal ediyor, başta İtalyanlar olmak üzere tüm yabancılara ve yerel halka kötü muamele ediyorlar. İtalya Hükümeti bu duruma çözüm bul-mak için duruma müdahale edecek ve Trablusgarp'ı askeri işgal altına alacaktır.”²⁸

Türkleri insan haklarını ihlal etmekle suçlayan İtal-ya, işgale tam 20 yıl direnen Libya halkına karşı, eşine az rastlanan bir vahşet uyguladı. İtalyan Ordusu, içme suyu-nun halk için her zaman yaşamsal önemde olduğu bu çöl ülkesinde, su kuyularını dinamitledi ve kumla doldurdu. Köyleri ateşe verdi, köylüleri topraklarından sürüp, üstü açık toplama kamplarında açlığa mahkum etti. Mısır-Lib-ya sınırına 200 kilometre, aşılması güç dikenli tel döşeye-rek direnişçilerle ailelerini Libya'ya hapsetti.²⁹

ABD Hava Kuvvetleri Vietnam'a, yalnızca 1965-1968 yılları arasındaki üç yıl ve 1972 yılındaki altı aydan oluşan 3.5 yıllık zaman diliminde, tam bir milyon yüz bin ton bomba attı. Bu miktar, 4 yıllık 2.Dünya Savaşı'nda Pasifik çatışmalarının tümünde kullanılan 650 bin ton bombanın iki katına yakındı.³⁰

Şili Ordusu, 1973 yılında seçilmiş Devlet Başkanı **Al-lende**'ye karşı darbe düzenledi ve **Allende** başta olmak üzere binlerce Şililiyi öldürdü, on binlercesini tutukladı. Darbeyi ABD gizli servisi CIA'nın örgütlediği sonradan açığa çıktı. Dönemin CIA Başkanı şu açıklamayı yapmak-tan çekinmedi: “Planımıza göre Birleşik Devletler'den yana o-lan bütün Şilili subay ve generalleri tek tek elde ettik. Bekledik. Öteki bütün yollar tıkanınca Ordunun harekete geçirilmesin-den başka çare göremedik.”³¹

İngiltere, Şili Darbesinin Lideri General **Augusto Pi-nochet**'yi 80 yaşında tedavi için geldiği Londra'da *demok-ratik bir gösteriyle gözaltına aldı ve demokratik bir yargıla-*

madan sonra İspanya'ya verilmesine karar verdi. Daha sonra verilen karar değiştirildi ve **Pinochet**, Şili'ye geri gönderildi. Kararın hukuksal konumu tartışılırken, ABD'de eski CIA belgelerine dayanılarak 8 Ekim 1999'da yapılan açıklamada, 1973 yılında Şili'de öldürülen Amerikalı gazeteci ve insan hakları savunucusu **Charles Horman** cinayetinde "CIA ve diğer ABD istihbarat örgütlerinin rol aldığı" belirtildi.³² Batı başkentlerinin "insan hakları" ve "demokrasi" anlayışı işte budur. Politik çıkarlarına uygun düşmediğinde kendi vatandaşını bile öldüren bir anlayış.

*

İngiltere Büyükelçiliği Müsteşarı **Holer**, 27 Ağustos 1919 tarihinde Londra'ya gönderdiği gizli raporda; "Kürt sorununa verdiğimiz önem Mezopotamya bakımındandır. Kürtlerin durumları beni hiç ilgilendirmez..."³³ diyordu. Bu yaklaşım, Batılıların işbirlikçilerine karşı uyguladığı geleneksel ortak davranış biçimidir. Dün, Irak'ta **Berzenci**, Türkiye'de **Şeyh Sait** nasıl kullanıldıysa aynı ülkelerde bugün, **Barzani-Talabani** ve **Öcalan** öyle kullanılıyor. 1930'larda İngilizler **Mahmut Berzenci**'yi kullandıktan sonra nasıl bıraktıysa, bugün aynı şeyi ABD ve Avrupalılar **Abdullah Öcalan**'a yapıyor.

Batılılar, Türkiye'ye karşı yalnızca Kürtleri kullanmadı. Sömürgecilikten edinilen deneyimlere dayalı olarak; tutucu geleneklerden, dinsel ve mezhepsel inançlardan ve her türlü toplumsal gerilikten yararlandı. Yüzyılın başlarında Almanya, Türkiye üzerindeki etkisini arttırmak için İslâm dinini yoğun olarak kullandı. Osmanlı topraklarındaki cami ve pazar yerlerinde; Alman İmparatoru **Wilhelm**'in gizlice İslâm dinini seçtiği, kılık değiştirerek Mekke'ye hacca gittiği ve ismini, "**Hacı Wilhelm Muhammet**" olarak değiştirdiğine yönelik söylentiler yayıldı. Almanlara yakın birtakım "din bilginleri", Kur'an'da **Wilhelm**'in, "müminleri kafir boyunduruğundan kurtarmak

için", Allah tarafından görevlendirildiğini gösteren esrareniz ayetler bile bulundu.³⁴

Anadolu'da, 1919-1938 yılları arasında 12 Kürt ayaklanması ortaya çıkarken, yalnızca *Kurtuluş Savaşı* içinde, irili ufaklı ve büyük çoğunluğu dış kaynaklı ve din motifli, 60 gerici ayaklanma meydana geldi. İngiltere'nin İstanbul Büyükelçiliği'nde Türkiye uzmanı olarak görev yapan baştercüman **Ryan**, 23 Eylül 1920 tarihli gizli raporunda; "... Millicileri ezmek için iç ayaklanmalara güvenilmesi gerektiğini" söylüyordu.³⁵ Nitekim, İstanbul'daki *Şeyh-ül İslâm*, Kuvvayi Milliyecilerin din düşmanı olduğu ve öldürülmesi gerektiğine dair fetvalar yayınladı ve bu fetvalar Anadolu'ya, İngiliz ve Yunan uçaklarıyla dağıtıldı. İngiliz torpidoları, konsoloslukları, Rum ve Ermeni örgütleri, Yunan Silahlı Kuvvetleri bu dağıtımda aktif görev aldı ve parayla beslenen dinsel kışkırtmayı Anadolu'ya yaydı. "*Teali İslâm*" yani Müslümanlığı yükseltme adını taşıyan bir hocalar örgütü, yayınladığı bildirilerle, Yunan Ordusu'nun hilafet ordusu sayılması gerektiğini ilan etti.³⁶ İstanbul Hükümeti'nde *Şeyhül İslâm* olarak yer alan **Dürüzzade Abdullah**, 11 Nisan 1920 tarihinde yayınladığı "*fetvada*" şunları söylüyordu: "*Suçlu Mustafa Kemal'dir. Padişah ile sadakatli milletin arasına giren odur. O olmasa galip devletler, devlet ve milletimizden merhamet ve âtîfetlerini esirgemeyeceklerdir... Mustafa Kemal'i yok edin. Kuvvayi Milliyecileri katledin. Bu din savaşıdır (Cihad). Din ve Padişah yolunda kalanlar gazi, ölenler şehittir.*"³⁷

İstanbulu "*din adamları*" bunları yaparken, Anadolu'da 153 il ve ilçe müftüsü bir araya geldi ve karşı fetvalar çıkardı. Ankara Müftüsü **Rıfat Efendi** başta olmak üzere bu müftüler, yayınladıkları 5 ayrı fetvayla; milli mücadeleye karşı olanları mahkum etti, Kurtuluş Savaşı'na katılanların gazi, ölenlerin şehit olduğunu belirterek, İstanbul fetvalarının geçerli olmadığını hükme bağlandı.³⁸

Anadolu'da sıradışı yoksunluklar içinde sürdürülen Kurtuluş Savaşı'nın tüm yükünü, yoksulluk içindeki Müslüman Türk halkı çekti. **Rıfat Efendi** ve Anadolu müftüleri sa-

vaşa destek verip bu yurtsever göreve katıldı. Ancak, emperyalizme karşı özgürlük savaşı veren Türk halkının direnişi, yalnızca Anadolu'daki din adamlarından değil, tüm dünya müslümanlarından büyük destek gördü. **Mustafa Kemal**, *The Chicago Daily Chronicle* gazetesi muhabiri **Paul Williams**'a 1920'de şunları söylüyordu: *"Anadolu'daki bu hareket, bir halk hareketidir; halkın desteği olmasa bu hareket ölüdür. Biz Türk halkının desteğinden başka bütün İslam dünyasının desteğini de alıyoruz. Dünya Müslümanlarının çoğunluğu, Britanya tarafından fethedilen ülkelerde yaşamaktadır ve şimdi bizi ezmek isteyen Britanya'dır. İslam'a karşı açılan Haçlı Seferlerinin sonuncusuna geldik ve bütün İslam dünyası bu tehlikeye karşı müteyakkızdır. (tetikte durmaktadır)"*³⁹

Şeyhülislam **Dürrüzade Abdullah**'ın ilk fetvasından 30, TBMM'nin açılmasından 19 gün sonra, 11 Mayıs 1920 günü, İstanbul Birinci Sıkıyönetim Mahkemesi **Mustafa Kemal**'i idama mahkum etti. Karar 24 Mayıs'ta padişah tarafından onandı ve başta **Ali Kemal**'in *Peyam-ı Sabah*'ı olmak üzere İstanbul gazetelerinde yayınlandı. **Mustafa Kemal**'in idam kararından sonraki 15 gün içinde **Fevzi Çakmak**, **İsmet İnönü**, **Bekir Sami**, **Celalettin Arif**, **Yusuf Kemal**, Ankara Müftüsü **Rıfat** ve **Fahrettin Altay**'ın idam kararları onandı. Dahiliye Nazırlığı, kararları, gereğinin yapılması için tüm Anadolu vilayetlerine gönderdi.⁴⁰ Ulusçular, aynı bugün gibi batılı devletler, işbirlikçi siyasetçiler, gericiler ve satılmış basın tarafından kuşatılmıştı.

*

Fener Rum Patrikhanesine bağlı papazlar, *Kurtuluş Savaşı*'nın başından sonuna dek Yunan Ordusunu destekledi. Batı ve Orta Anadolu ile Doğu Karadeniz bölgelerindeki hemen tüm Rum ayaklanmalarında etkin biçimde yer aldılar. Aynı işi, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde Ermeni papazlar yaptı. Rum papazlar, İzmir'in işgalinden bir gün sonra bir araya gelerek bir bildiri hazırladı ve bu bildiri 16 Mayıs 1919'da tüm kiliselerde okundu. Bildiride şunlar

söyleniyordu: *"İstanbul ve civar Rumları, kiliselerde toplanarak anavatan Yunanistan ile birleşme kararını ittifakla kabul etmişlerdir. Türkiye Rumları, 25 yüzyıldır kendilerine ait olan bu topraklarda, her bakımdan üstün durumdaki barbar Türklerin yönetimi altında olmak istemediklerinden, Türkler ve onların yönetimiyle bağlarını koparma kararı almışlardır. Beşyüz yıldır sürekli bir biçimde Türkler tarafından barbarca imha edilmiş, sürgünlere yollanmış Rum milleti, Dünya Savaşı'nın daha ilk günlerinden itibaren müttefik devletlerin hizmetine girmiş ve bu nedenle de ayrıca zulme uğramıştır. Türkiye Rumları, üzerinde 25 yüzyıllık hakları bulunan topraklarla birlikte anavatanları Yunanistan'a bağlanmayı ve bu uğurda bütün güçleriyle mücadeleye girişeceğini tüm dünyaya bildirir."*⁴¹

İstanbul işgal edildikten sonra, Yunanistan yurttaşı **Meletios** adında bir papaz, 8 Aralık 1921'de yasalara ve kilise geleneklerine aykırı biçimde Fener Rum Patriği yapıldı. **Meletios**, *Sen-Sinod Meclisi* adıyla yeni bir örgütlenmeye gitti ve bu örgüt aracılığıyla ülke düzeyinde siyasi çalışmalara girişti. Londra'da *"İstanbul Yunanistan'a"* adlı bir kampanya yürüten Patrik Vekili Metropolit **Nikola** şunları söylüyordu: *"Rum Patrikhanesi, Başkan Wilson tarafından milletlerin kendi kaderlerine hakim olmaları prensibine dayanarak, Türk boyunduruğundan kurtulduğunu ve anavatanı Yunanistan'a iltihak ettiğini ilan etmektedir."*⁴²

Mustafa Kemal, dinî görünümüne emperyalist kışkırtmaya ve bu kışkırtmanın araçlarından biri olan Patrikhane'ye karşı da önlem almakta gecikmemiştir. Yalnızca Türk olduğu için değil, ülkenin işgaline ve Patrikhane'nin ihanetlerine karşı çıktığı için Papa **Eftim**'i destekledi ve onun Rum ayaklanmalarına karşı propaganda çalışmalarını ilgiyle izledi. Yalnızca Hristiyan Türkler içinde değil, Müslüman Türkler ve Hristiyan Rumlar içinde de saygınlığı olan Papa **Eftim**, bu üç kesim arasında oluşabilecek olumsuz olayları önleme ve Ortodoks Cemaatini Milli mücadeleye kazanma ya da yansızlaştırma yönünde başarılı çalışmalar yaptı. *Türk Ortodoks Patrikhanesi*'ni kurdu ve *Fener Rum Patrikhanesi*'ni etkisizleştirdi. Meclis ö-

nünde yapılan mitinglerde ve Anadolu'nun pek çok yerinde halkı Milli Mücadele'ye çağıran konuşmalar yaptı.

Mustafa Kemal, *Le Journal* muhabiri **Paul Herriot**'a, 25 Aralık 1922 günü Patrikhaneyle ilgili olarak şunları söyledi: *"Bir fesat ve ihanet ocağı olan, ülkede ayrılık ve uyuşmazlık tohumları saçan, Hristiyan hemşehrilerimizin huzur ve refahı için de uğursuzluk ve felaket simgesi olan Rum Patrikhanesi'ni artık topraklarımızda barındıramayız. Bu tehlikeli örgütü ülkemizde tutmamız ne gibi gerekçe ve nedenle ileri sürülebilir? Türkiye'nin Rum Patrikhanesi için topraklarında bir sığınak göstermeye ne zorunluluğu vardır? Bu fesat yuvasının gerçek yeri Yunanistan değil midir?"*⁴³

Her konuda olduğu gibi Patrikhane konusunda da 1938'den sonra *"eskiye dönüş"* süreci başladı. İlk ödünü veren **İsmet İnönü**'dür. CIA adına çalıştığı savlanan **Athenagoras**, 1948 yılında, ABD Başkanı **Truman**'ın özel uçağıyla İstanbul'a geldi ve Ankara Ekspresi'ne eklenen özel bir vagonla Ankara'ya götürülerek, burada ayrıcalıklı bir protokolle karşılandı. Medrese çıkışlı CHP'li Başbakan **Şemsettin Günaltay**, Fener Patrikhanesinin isteğine uygun olarak, Papa **Eftim**'in kurduğu Türk Ortadoks Kilisesi'nin dağıtılmasını istedi. Daha sonra, Yunanistan uyruklu **Athenagoras**, Bakanlar Kurulu Kararıyla Türk vatandaşlığına geçirildi ve Fener Patriği yapıldı. Başbakan **Adnan Menderes**, **Athenagoras**'ın ayağına dek gitti ve elini öptü. Milli Eğitim Bakanlığı, Heybeliada Ruhban Okulunu *"Teoloji Yüksek Okulu"* adını vererek ilahiyat fakültesi haline getirdi. **Turgut Özal** Hükümeti, Patrikhane tarihinde görülmeyen bir ayrıcalıkla Kültür Bakanlığı Bütçesi aracılığıyla Patrikhaneye maddi kaynak aktardı.⁴⁴ Bugün, artık Fener Rum Patrikhanesi, dokunulmazlığı olan bir dükalık gibidir. Uluslararası etki gücü yüksektir. Artık gündeme getirilen konular, *"Cihan Patrikliği"*, *"Ekümenlik hakları"*, *"Kızılhaç Televizyonu Kurma"*, *"Dinler Arası Diyalog"* ve *"Diyanet yanında temsil hakkı"* gibi noktalara varmıştır.

*

Taninan ayrıcalıklarla ülkenin ticaretine ve finansal yaşamına egemen olan yabancı sermaye, yarattığı işbirlikçiler ve bunların siyasal temsilcisi *Hürriyet ve İtilâf* aracılığıyla, Kurtuluş savaşı süresince, Ankara'ya karşı sürekli tertipler içindeydi. *Hürriyet ve İtilâf* çevreleri için gerçek düşman; “*bolşevik ve ittihatçı*” saydıkları, Kemalistlerdir. 15 Mayıs 1922’de 76 “*aydın*”, İngiltere’nin İstanbul Yüksek Komiserliği’ne bir dilekçeyle başvurarak; “*devletin silahlarını ele geçiren Ankara’daki cinayet şebekesinin yok edilmesini ve Anadolu’nun, insanlığa ve Allah’a düşman bu ihtilalcı şebekeden temizlenmesini*” istedi.⁴⁵ Üyeleri içinde İngiltere Büyükelçiliği Başçevirmeni **Ryan**, istihbaratçı General **Deedes**, Rahip **Frew**, Damat **Ferit**, **Ali Kemal**, **Hoca Vasfi** ve **Sait Molla** gibi isimlerin bulunduğu *İngiliz Muhipleri Cemiyeti*, ellibin imzalı bir dilekçeyle İngiltere Büyükelçiliği’ne başvurarak “*Adalet ve insanlığın koruyucusu İngiltere ile dost olduklarını ve onun himayesini istediklerini*” bildirdi. Büyük paralar karşılığı, Ankara’ya karşı çeşitli eylemler içine girildi. O günlerde Londra gazeteleri; “*İstanbul halkı, İstanbul’un İngiliz himaye ya da yönetimi altına girmesini istiyor. Bu amaçla bir dernek kurdular. Binlerce imzalı dilekçelerle her gün, elçiliğe başvuranlar görülmektedir*” biçimindeki haberlerle çıktı.⁴⁶

İstanbul basını çoğunlukla Anadolu’daki hareketin karşısında yer aldı. Bunların önemli bir bölümü, bugün olduğu gibi, gizli ya da açık işgalci devletlerden yana bir yayın politikası izledi. Bu tür gazetelerden biri olan *Alem-dar Gazetesi*’nin 9 Ocak ve 2 Şubat 1920 tarihli yayınında, **Refik Halit** (Karay) şunları yazıyordu: “*Bizim için tutulacak tek kurtuluş yolu Mütareke’den hemen sonra İngiltere ile beraber yürümek için siyasi girişimde bulunmaktı... Bereketi bol olsun başımıza bir ‘milli’! daha çıktı. Geceler bir ‘milli’! daha doğurdu. Ortaya bir ‘milli’! yavru daha attı: Misakı Milli... Aman Allahım telaffuzu ne güç, ne çirkin, ne gayri milli bir kelime!*”⁴⁷ Aynı Gazetenin sahibi ve Başyazarı **Refi Cevat**

(Ulunay) 22 Mart 1920 tarihinde şunları yazıyordu: “*Ken-dilerine Kuşvayı Milliye adını verenler, senelerden beri kanlı pençeleri altında inlettikleri zavallı milletin sakin adını, bu son cinayet isteklerinin tatminine alet etmekten çekinmiyorlar. Bunlara karşı, bütün milletin birleşik sinelerinden kopan lânet ve nefret sesine en yiğitçe tercüman olanların başında hiç şüphesiz tarih, Ahmet Anzavur ismini kaydedecektir.*”⁴⁸ İşgal altındaki İstanbul’da her şeyi, para ve ihanet belirliyordu.

Tarih, **Ahmet Anzavur**’u hakettiği yere oturttu ancak 80 yıl sonra İstanbul basınında yeni **Refi Cevat**’lar yeni **Refik Halit**’ler de ortaya çıktı. Bugün, ‘Mütareke İstanbulu’ndaki **Ali Kemal**’lerden **Refik Halit**’lerden, **Refi Cevat**’lardan daha gözükkara “köşe yazarları” var. Bunlar dışarıdan aldıkları güçle, Türk Ulusunun tarihine ve ulusal onuruna dil uzatan yazılar yazıyor. Medya’nın “popüler” ismi **Mehmet Ali Birand**, 13 Ocak 2000 tarihli *Posta Gazetesi*’nde “Türkiye sadece Türklere bırakılamayacak kadar önemli bir ülke” diye başlık attığı yazısında; Türkleri (yani Türk Ulusunu), vatanları olarak yaşadığı Anadolu’da, İstanbul topraklarına yerleşen gecekonduculara benzetti ve şunları yazdı: “Zamanında kimselerin geçemediği (tam bağımsız Atatürk dönemini kastediyor) sayılan yerler nasıl sonradan boğaz villaları arasında kalıp müthiş değer kazandı-larsa, Türkiye’nin üzerinde oturduğu topraklar da aynı şekilde değerlendiriliyor.”⁴⁹

14 Kasım 1999 tarihli *Sabah Gazetesi*’nde **Cengiz Çandar** şunları yazıyor: “Teraneye bakın: ‘Bizi bölmek istiyorlar’; ‘ikinci Cumhuriyetçiler ABD’nin bir oyunu. Bizi zayıflatma hedefi güdüyorlar’; ‘AB’ne girersek tam bağımsızlığımızı kaybederiz, Atatürk’ün yolundan sapmış oluruz. ‘İlmli İslam, Batı’nın dayatmasıdır!... Bu terane ‘Atatürkçülük’ tabusu ardına saklanarak yapılıyor. Bunlar paranoya ile mankafalık arasında savrulan ve dünyadan habersiz cahiller korosunun türküler...”⁵⁰

Türkiye’nin “en medyatik” patronu **Sakıp Sabancı**, *Helsinki Zirvesi*’nden bir hafta sonra gazetecilere yaptığı açıklamada, Türkiye’nin yönetiminin, “yabancı kaptanlara”

bırakılmasının çok yararlı olacağını belirterek şunları söyledi: *"Gaston Tom ve Emile Noel gibi iki nümune adam bulacağız, geminin kaptanı yapacağız. Bizi AB'ne taşımak için Başbakan'ın altında tam yetkili olarak çalışacaklar."*⁵¹

Emperyalist devletlerin bugün Türkiye'de, 1919 İstanbul'undan daha çok adamı var ve bunlar artık yalnızca gönüllü yerel unsurlar değil. Kapsamlı izlencelerle yetiştirilmiş ücretli görevliler, toplumsal yaşamın her alanında efendilerine hizmet ediyorlar. ABD Savunma Bakanı **Mc Namara** 1962 yılında Temsilciler Meclisi Tahsisat Komitesi'nde şunları söylüyordu: *"Birleşik Devletler ve yabancı ülkelerdeki eğitim merkezlerimizde seçme kadrolar ve önemli mevkilerde bulunacak uzmanları eğitmemiz, askeri yarım yatırımlarımızdan sağlanan yararların herhalde en önemlisidir. Bu öğrenciler, ülkelere döndüklerinde eğitimcilik görevlerini orada sürdürecektir ve hükümet yetkililerince seçilmiş görevlilerdir. Bunlar gerekli bilgilerle donatılmışlardır. Onlar burada edindikleri bilgileri, kendi ülkelerine taşıyacak olan geleceğin liderleridir. Amerikalıların ne yapmak istediklerini, nasıl düşündüklerini gayet iyi bilirler. Bunların liderlik mevkilerine gelmelerinin ne kadar önemli olduğunu ayrıca belirtmeye gerek görmüyorum. Böyle dostlara sahip olmanın değeri ölçülemeyecek kadar çoktur."*⁵²

Mc Namara'nın yabancıların eğitildiğini söylediği *"Eğitim Merkezleri"* içinde, Panama'da hukuken ABD'ne ait *Southern Command* adlı bir anti-gerilla okulu vardır. Bu okul aynı zamanda askeri üs, istihbarat merkezi ve çok yönlü *"askeri bir üniversitedir."* Burada yabancı ülkelere getirilen binlerce subay, astsubay *"yıkıcı faaliyetlere karşı savaş"* için yetiştirilir. *Southern Command*'ın çeşitli bilim dallarına dayalı disiplinli okullarında okutulan etkisizleştirme yöntemleri çok geniş ve çeşitlidir. Burada, başlangıçta azınlıkta olan uluscu-devrimci kadroların, geniş halk kitleleri üzerinde etkili olmamaları için, değişik yöntemler geliştirilmiştir. Bazıları şöyledir: *"Uluscu-devrimci kuruluşlara deneyimli kışkırtıcı ajanlar sokarak stratejik düzeyde yapay çatışmalar yaratmak yoluyla, taktik planda eylem birliğini engel-*

lemek; ulusçular ve ulusçu kuruluşlar hakkında karşı propaganda girilerek, yön verilmemiş bulunan ulusçu toplum potansiyelini saptırmak, parçalamak ve güçsüzleştirmek; halk topluluklarının ortaçağ tutkularını körükleyerek, tutucu mistik bir ortam yaratmak; gerektiğinde yönetici kadroları yıpratmak, kamu oyununda itibarlarını yitirmelerini sağlamak ve hemen sonra yeni bir ekibi yönetime geçirmek; gerektiğinde sol görünümlü bir takım ekonomik tedbirlerle toplumu oyalamak.”⁵³

Yabancı ülkelerden getirilen subay ve astsubaylar genellikle *Southern Command*’da eğitilirken, polis görevlileri Washington’daki Polis Koleji’nde eğitilir. Buralarda işkence yöntemleri ve terör biçimleri öğretilir. Ayrıca “teknik uzman” kisvesiyle birçok CIA ajanı milli örgütlere yerleştirilmiştir. CIA bu örgütlere doğrudan para yardımı yapmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı’nın Amerika’da burslu okuyacak öğrencileri yıllardır, “milliyetçi ve mukaddesatçı öğrenciler” içinden seçmesinin nedeni bugün daha iyi anlaşılıyor. Dışişleri Komisyonu Başkanı **Kamuran İnan**’a göre, Türkiye, eğitim dizgesi yüzünden, kendi içinden en çok hain çıkaran ülke durumundadır. İnan, Türkiye’den yetiştirilen hainlerin sayısının 200 bin olduğunu söylüyor.⁵⁴

Gelir dağılımında uçurumlar oluşan, bütçesinin üçte ikisi borç ödemelerine giden, yüzde 26’lık işsiz oranına sahip bir ülkenin gerilim ve çatışmalardan uzak kalması olası değildir. Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Dairesi Şube Müdürü **Mahmut Karaaslan** tarafından hazırlanan bir raporda; Türkiye’de bugün 15 silahlı bölücü, 33 silahlı sol, 6 silahlı dinci ve 23 ayrı radikal kümenin etkinlik gösterdiği açıklanıyor. **Mahmut Karaaslan** raporunda, terörizmin yalnızca silahlı savaşım ile yok edilemeyeceğini, bugünkü koşullarda terörsüz bir Türkiye beklemenin düş olduğunu belirterek şunları söylüyor: “Teröristin bir insan olduğu unutulmamalı. Onu hangi koşulların yarattığını anlayıp ona göre davranılması gerekir. Teröristi yalnızca düşman olarak görmek yanlıştır.”⁵⁵

Günlük gelişmeler **Mahmut Karaaslan**'ı doğruluyor. Çeteleşme önlenemiyor. Yolsuzlukların üzerine gidecek bir kurum yok. Her türden gerici-bölücü örgüt büyük bir özgürlük içinde Cumhuriyet'e karşı örgütleniyor. Bu tür örgütlerin kurulup geliştirilmesinde konunun uzmanı yabancılar görev alıyor. Bunlara her türlü destek sağlanıyor. **Sait Molla** ve **Ali Kemal**'ler bugün Türkiye'de daha çoklar ve köşebaşlarını tutmuş durumdalar. Dinin özellikle azgelişmiş ülkelere, politik araç olarak kullanılması, artık yalnızca egemenlik kurmanın basit bir aracı değil. Bugün, ulus-devlet yerine, yerel topluluklardan oluşan, küçük ve denetimsiz yönetim birimleri oluşturulmaya çalışılıyor. Din ve mezhep ayrılıkları, bu tür yapıların oluşturulması için uygun bir ortam yaratıyor. Bu nedenle dinsel ayrılıklar büyük devlet politikalarında, küresel ölçekli stratejik bir öneme sahip. ABD Temsilciler Meclisi, Mayıs 1998'de 41'e karşı 375 oyla kabul ettiği ve adına "*Uluslararası Dini Özgürlükler Yasası*" denilen bir yasayla; dinsel inançlara baskı uygulayan ülkelere yaptırım uygulanmasını kabul etti. Bu yasayla ABD; "*Dünyanın çeşitli yerlerinde dini inançları nedeniyle bedensel ve ruhsal baskı gören insanların bulunduğu ülkelere karşı sessiz kalmayacağını*" açıkladı.⁵⁶

Müslüman ülkeleri kapsayacağı anlaşılan bu yasanın ilk uygulamaları Türkiye üzerinde gerçekleştirildi. Her yıl yayınlanması öngörülen "*Dünyada Din Özgürlüğü Raporu*"nu hazırlamakla görevlendirilen ve "*Gezgin Büyükelçi*" olarak atanan **Robert Sieple**'in Türkiye'ye geleceği açıklandı. **Sieple**, Washington'un "*insan hakları*" ile görevlendirdiği Dışişleri Bakan Yardımcısı **Harold Koh** gibi ülkemizde "*temas*" ve "*incelemelerde*" bulunacak. "*Gezgin-ci Büyükelçi*" **Robert Sieple**, Amerika'nın resmi basın yayın kuruluşu olan USIA'ya, 30 Haziran 1999'da şu açıklamayı yaptı: "*Dünya'da evrensel vicdan özgürlüğünü ciddi biçimde ihlal eden ülkeler bulunmaktadır. Artık Amerika'da bu tür uygulamalara karşı bir yasamız var. Kimsenin insanların ibadetine ve kılık kıyafetine karışma hakkı yoktur.*"⁵⁷

Amerikan savcıları, “seçilmiş” başkanları **Clinton**’ın, “uçkur” davaları nedeniyle ifadesini alıp davalar açarlar-ken; ABD İstanbul Başkonsolosu **Huggins**, Türkiye Cumhuriyeti yasalarına göre mahkum olmuş İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı **Tayyip Erdoğan**’ı, diplomatik geleneklere uygun düşmeyen bir biçimde ziyaret ediyor ve “seçilmiş liderlerin, politik figürler olarak suçlara maruz kalmaları çok ciddi bir sorundur” diyor. Türkiye’de yapılan eleştiriler üzerine geri adım atması beklenen ABD Dışişleri Bakanlığı, beklenenin aksine iki gün sonra yaptığı açıklamayla, Konsolos’un görüşünü desteklediğini bildiriyor.

ABD Ankara Büyükelçisi **Mark Parris**, Fazilet Partisi hakkında kapatılma istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesinde sürerken; hukuk kurallarına, diplomatik nezakete ve ülkenin iç işlerine karışmama ilkesine uygun düşmeyen bir tavırla açıklamalar yaptı. Açıklamasında, konuk olduğu ülkenin yargısına karışıyor ve Milliyet gazetesinin “ABD Büyükelçisi Şaşırıldı” başlığıyla verdiği habere göre şunları söylüyordu: “Türkiye’deki demokrasiye ve demokratik kurumlara inancım tamdır. ABD, Türkiye’de herhangi bir partiyi ne destekliyor ne de karşı çıkıyor. Ancak, Amerikalılar, bir siyasi partinin söylediği şeyler yüzünden kapatılmasını anlamakta zorluk çekiyor.”⁵⁸

ABD’nin Türkiye’nin iç işlerine karışma alışkanlığı, eskiye giden bir gelenek gibidir ve kimi zaman çok ciddi sorunlara yol açmaktadır. Bu gerçeği, Türkiye’de Başbakanlık yapmış olan **Tansu Çiller**’in, basına yaptığı açıklamada görüyoruz. Türkiye’de büyük tepkiler uyandıran ve 28 Şubat süreciyle sonuçlanan, *Refah Partisi-Doğru Yol Partisi Hükümeti*’nin kurulduğu günlerde, **Tansu Çiller** şunları söylüyordu: “Bu hükümete, hiç olmazsa bir zaman verecek bir konjenktür sağlanmıştır. Bu konjenktür Amerika’dan gelmiştir.”⁵⁹

Tansu Çiller’in bu açıklaması, siyasi saflık ya da ABD’ne dayanmış olmanın doğurduğu aşırı güven olarak değerlendirilebilir. Ancak, açıklamadaki acı gerçek; Türk siya-

setinin ve kan dökerek kazanılmış ulusal bağımsızlığın ne hale getirildiğini göstermesidir. Bağımsız bir ülkede başbakanlık yapan bir kişinin, politik dış karışmayı bu denli açıklıkla basına açıklaması görülmüş şey değildi ancak ortaya konulan durum ne yazık ki yaşanan bir gerçeklikti. Bu gerçeği açıklayan bir başka yayın aynı günlerde, Suudi Arabistan desteğiyle Fransa'da yayınlanan haftalık *El Vatan El Arabi Dergisi*'nde yapılmıştı. Adı geçen dergide, RP-DYP Hükümeti'nin oluşumu konusunda şu yorum yer almıştı: *"Erbakan, radikal islama karşı ılımlı bir şeriatçı cephe kurarak bölge çapında yeni bir islamcılık akımı yaratıyor; bu amaçla ABD ile anlaşarak bölgede stratejik bir rol oynuyor."*⁶⁰

ABD'nin başka ülkelerin siyasi ve ekonomik yaşamına, demokrasinin adını kullanarak karışması, kuşkusuz Türkiye'yle sınırlı değildir. Amerikalılar bunu dünyanın her yerinde yapmaktadır. Ancak, Amerikalıların çok övündüğü *"demokrasileri"*, 150 yıldır *"politik ikiz"* durumundaki iki siyasi partinin yaşamasına izin vermektedir. Amerika'da, etkisini güçlü bir biçimde her zaman sürdürmüş olan *"yazılı olmayan yasalar"*; gizli ya da açık, siyasi ya da ekonomik ve şiddete dayanarak işletilmiş, başka partilerin, özellikle de sol partilerin yaşamasına izin verilmemiştir. Düzen dışı sayılan partiler, bir anlamda daha doğmadan ya da büyümeden, yasa dışı yöntemlerle *"işin başında"* ezilmiştir. İşçi grevlerine, sosyalist parti toplantılarına, ırkçılık karşıtı gösterilere, zencilere saldıran ve adına *Pinkertonizm* denen grev kırıcılar, ajan büroları ve yasadışı silahlı adam müfrezeleri, toplumsal savaşım tarihine Amerikalıların bir armağanıdır. ABD'nin kısa tarihi; vurulan başkanlar, öldürülen işçi önderleri, sosyalistler, zenci liderleri, yakılan zenciler, **Martin Luther**'ler, **Malcolm X**'ler, **Kara Panter**'lerle doludur. Bütün bunlar ortada dururken **Mark Parris**; Türkiye'de, herkesin gözüne baka baka; *"Amerikalıların bir siyasi partinin söylediği şeyler yüzünden kapatılmasını anlamakta zorluk çektiğini"* söylüyor.

"Müslümanların" hamiliğine soyunan ABD yönetimi, Pentagon'un istek ve önerileriyle Virginia'da bir *İslâm ve Sosyal Bilimler Yüksek Okulu* açtı. 2 Eylül 1999'da ilk mezunlarını veren "Yüksek Okul"un mezuniyet töreni, hükümet yetkililerinden diplomatlara dek uzanan "geniş yelpazeli" bir katılımla gerçekleştirildi.⁶¹ Bu katılım, ABD'nin "Müslümanlık İşleri" çalışmalarına verdiği önemi göstermektedir.

Dış kaynaklı "Kürtçü" ve "İslamcı" devinimler (hareketler), uluslararası geçerliliği olan genel bir politikanın ülkemizdeki siyasi sonuçlarıdır. Gerçek yıkım, ekonomik ve kültürel alanda yaşanıyor. İnsanlarımız; benlik duygularına, özdeğerlerine, yaşam biçimine ve gelişme isteklerine aykırı, küresel bir saldırıyla karşı karşıya bulunuyor. Ulus-devleti ayakta tutabilmenin araçları olan kamu malı KİT'ler elden çıkarılıyor. Ulusal pazar *Gümrük Birliği* ile açık pazar durumuna getiriliyor. Yeraltı ve yerüstü doğal zenginlikleri, limanlar, enerji santralleri, yerli-yabancı demeden satılıyor. Kimi devlet organları, devlete karşı kadrolara teslim ediliyor. Eğitim, sağlık, sosyal güvenlik kurumları ulusal niteliğinden uzaklaştırılıyor. Ulusal sanayi ve tarım yok ediliyor. Sosyal devlet ortadan kaldırılıyor. Ulus-devlet yetkileri, dış kaynaklı izlencelerle yerel gerici yapılanmalara ve uluslararası örgütlere devrediliyor. Gelir dağılımındaki eşitsizlikler artıyor, halk yoksullaşıyor. Ekonomik yaşam; üretim değil, banka ve borsa oyunlarına dayanıyor. Bütçenin yüzde 70'i borç ödemelerine ayrılıyor. Bölücülük ve gericilik, bunların bir sonucu. Türkiye Cumhuriyeti ve bu Cumhuriyetin temel ögesi olan Türk kimliği, yoğun bir saldırıyla karşı karşıya. 1919'un koşullarını yaşayan Türkiye, yeni bir *Kurtuluş Savaşı*'nın sancılarını yaşıyor. **Atatürk**'ten sonra Batı'nın ne olduğunu unutan Türk insanı, gerçekleri artık görmeye başlıyor ve Batı'yla çatışma, yeniden gündeme geliyor.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

IMF İLE SİYASET

IMF İle Siyaset

Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra dünyaya verilecek yeni biçimin ekonomik aygıtları olarak, 1945 ve 1946 yıllarında kuruldu. Bir yıl arayla kurulan bu iki örgütün açıklanan amaçları, başka tüm uluslararası anlaşmalarda olduğu gibi; *"Ülkeler arası bütünleşme"*, *"Dünya ticaretinin geliştirilmesi"*, *"Bölgeler arası dengesizliklerin giderilmesi"* gibi *"insani"* maddelelerle doluydu. Varsıl ülkeler yoksullara yardım edecek, bu yardım onların kalkınmasını sağlayacaktı. Kalkınan ülkelerin alım gücü artacak, bunun sonucu dünya ticareti büyüyecek ve *"bilgi çağıının"* yarattığı değerlerden tüm dünya yararlanacaktı. 2.Dünya Savaşı'ndan sonra geliştirilen yeni düzenin bu yöndeki yaymacasına (propagandasına), pek çok azgelişmiş ülke inandı ve toplumsal düzenlerinde kalıcı bozulmalar yaratacak karışıklıklarla yüklü bir yola girdiler.

Dış ticaret önündeki engellerin kaldırılması, eldeki büyük akçalı gücün egemenlik aracı olarak kullanılması, *"iyi işleyen"* uluslararası bir para sisteminin gerçekleştirilmesi ve özellikle *"sağlam"* bir uluslararası kambiyo işleyişinin sağlanması, IMF'nin amaçlarıydı. *Yeni Dünya Düzeni'*nin kurucusu ve öncüsü olarak ABD; doların işlerliğinin uluslararası boyuta taşınmasını, doların altına benzer bir rol üstlenerek rezerv para niteliğine kavuşturulmasını ve diğer ülkelerin ulusal paralarının serbestçe dövizle çevrilmesini (konvertibilite) istiyordu. Nitekim, IMF'nin kuruluş konferansı olan 1944 *Breton Woods* toplantısında bu yönde kararlar alındı. Anlaşmanın 6.maddesi şöyleydi: *"1 Temmuz 1944 tarihinden sonra, her üye ülke parasının itibari değeri, altın cinsinden ya da belirli bir altın kalitesinin ağırlığı esas alınarak ABD doları cinsinden ifade edilecektir."* Dünya'da altına çevrilebilir tek para haline gelen dolar, artık ticaret ve finans dünyasının yeni kralıydı.

Dünya Bankası'nın ilan edilen kuruluş amacı da, başka uluslararası kuruluşlarda olduğu gibi, “*yoksul ülkelere yardım*” söylemleriyle doluydu. Dünyanın geri kalmış yöre ve ülkelerine yardım edilecek, buralarda kalkınma sağlanacak ve böylece yoksul ülkeler dünya ticaretinin bir parçası olacaktı. Oysa gerçek böyle değildi. *Dünya Bankası*, sömürgeci dönemin geleneksel işleyişine tam uyum gösteren bir anlayışa sahipti ve geliştirip uyguladığı yöntemler kaynağını sömürgecilikten alıyordu.

Dünyanın tüm toprakları ve üzerindeki insanlar, bir merkezden yönetilen “*serbest pazar*” ilişkileriyle birbirine bağlanmalıydı. Dışa açılacak sermaye için; alım gücü yüksek olmayan, alt yapısı yetersiz azgelişmiş ülkeler, ekonomik değeri olan açık pazar haline getirilmeliydi. Bu ülkelerde ulaşım, iletişim ve enerji yatırımları yetersizdi. Uluslararası şirket ölçülerine göre, çoğu, *pazar* olma koşullarına sahip değildi. Bu ülkelerin, mal göndermeye ve yatırım yapmaya degecek kadar “*kalkınmaları*”; bunun için de, yerleşim birimlerini birbirine bağlayacak yollar, elektrik santralleri, iletişim ağı, su dağıtım şebekeleri vb. gerekiyordu. Bu yatırımlar, koşula bağlı kredilerle önce devlete yaptırıldı; daha sonra “*özelleştirme*” adıyla, bu ülkelerde yerli ortak bularak yatırım yapan uluslararası şirketlere devredildi. Devirler *Dünya Bankası'nın* bilgi ve onayı altında yapıldı.

Yatırım alanlarının denetim altına alınarak dışa bağımlı bir sermaye piyasası oluşturulması, azgelişmiş ülkeleri az ya da çok yatırım yapmaya elverişli pazar durumuna getirdi. Gelişmiş ülkelere denizaşırı ülkelere yönelen sermaye yatırımları buralarda; kolay elde edilebilir ucuz enerji, hammadde ve sosyal güvenceden yoksun kılınmış bol ve ucuz işgücü buldu.

Dünya Bankası, IMF'den ayrılmı olarak; kredi kaynakları yanında, “*teknik yardım*” olanaklarıyla da donatıldı ve yalnızca azgelişmiş ülkelere yönelik olarak çalıştı. Ülkelerin yapacağı alt yapı yatırımlarının biçimi, kapsa-

mı, boyutu ve hatta çoğu kez ihalesi ve personeli bile Bankaca belirlendi; belirlemelere uyulması koşuluyla kredi verildi. *Dünya Bankasına* borçlanan bir ülke, aldığı borcu Banka'nın belirlediği koşullarda kullanmak zorundaydı. Kredi sözleşmesini imzaladığı anda yatırımda kullanacağı yabancı personeli, ücretlerini, proje ve yüklenici firmaları, dışardan alınacak donanımın markasını kabul etmiş oluyordu. Sözleşmeye bağlanmış olan bu tür zorunlulukların pazarlık şansını ortadan kaldırması, dünya piyasalarının üzerinde bedeller istenmesine yol açıyor, borçlanan ülkelerin bunları ödemekten başka umarı (çaresi) kalmıyordu. Banka bu bedelleri nakit olarak ödemi-
yor, kaynakta keserek alıcılara kendisi ödeme yapıyordu.

Dünya Bankası kredileri; borçlanan ülkenin sorunlarına çözüm getirerek onları kalkınmaya yöneltecek yatırımlara değil, Banka'nın küresel stratejisine uyum gösteren alanlara verilir. Bunun doğal sonucu, borçlanan ülke sorunlarının çözüme kavuşması değil tam tersi yeni sorunların ortaya çıkarak bağımlılık ilişkilerinin yoğunlaşması olmaktadır. Örneğin ulaşım yatırımları için verilecek kredilerde; kredinin demiryolları ya da deniz yolları ulaşımına değil, en pahalı taşımacılık olan karayolları yatırımlarında kullanılması şart koşulur; toplu ulaşım çözümlerine karşı çıkılır; ülke uluslararası otomotiv endüstrisinin yedek parçaya ve petrole bağımlı pazarı durumuna getirilir.

Türkiye, 2.Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan tüm uluslararası örgütlerde olduğu gibi, bu iki kuruluşa da üyelik için ilk başvuran ülkeler içinde yer aldı. 11 Mart 1947'de IMF, 14 Şubat 1947'de de *Dünya Bankası'*na üye oldu. *Kemalist Devrim* ilkeleriyle temelden çelişen bu girişim gerçekleştirildiğinde **Atatürk** öleli 9 yıl olmuştu. O günlerde Türkiye'yi yönetenler, yetkilerini; her alanda bağımsız ve bağılantısız bir anlayışa dayanan *Atatürkçü* dış politikadan yana değil, Batı'ya bağlanmadan yana kullanmıştı. **İsmet İnönü**, Cumhurbaşkanlığının son gün-

lerinde bir Amerikalı gazeteciye şunları söyleyecektir: “Eğer Rusya gelip de aramızdaki anlaşmazlıkları olumlu bir biçimde çözme teklifinde bulursa bile ben Türk siyasetinin Amerikan siyasetiyle el ele gitmeye devam etmesine taraftardım.”¹

IMF ile Dünya Bankası'nın gerçek amacı, bugün geniş kesimler tarafından bilinmektedir ancak bu bilinme borç sarmalına yakalanmış azgelişmiş ülke hükümetlerinin, içine düştükleri durumdan kurtulmasını sağlayamamaktadır. Borçlanmanın doğurduğu bağımlılık öyle etkindir ki, ülke geleceğine yön veren politikacılar, içinden çıktığı toplumun gereksinimlerine yanıt veren politikaları üretmek ve uygulamak bir yana, siyasi varlığını sürdürmek için kendilerine iletilen istekleri yerine getirmektedir. IMF ve Dünya Bankası politikaları, hükümetleri ve temsil ettikleri ülkeleri artık kıpırdayamaz duruma getirmeyi başarmıştır.

Uluslararası Kamu Çalışanları Federasyonu (PSI), IMF ve Dünya Bankası uygulamaları ile ilgili olarak şu saptamayı yapıyor: “Dünya Bankası yönetimince hazırlanan ‘yapısal değişim programlarının’ uygulandığı ülkelerde yoksulluk arttı, işçilere kemer sıkma politikaları uygulandı, sosyal harcamaların kısılması sonucu temel hizmetler durdu, pekçok kamu çalışanı işini kaybetti... Dünya Bankası ve ikiz kardeşi IMF, dünyayı fethetme çabalarının müfrezeleri kolu durumundadır.”²

IMF ve Dünya Bankası'nın kuruluşundan günümüze dek geçen 55 yıl içinde, bu iki kuruluşla ilişki kurup kredi sözleşmeleri yapan azgelişmiş ülkeler içinde durumu kötüye gitmeyen ülke yok gibidir. Bu gerçeği ortaya koyan araştırma ve açıklamalar, ilginçtir ki azgelişmiş ülke hükümetleri tarafından değil kimi Batı kaynaklarınca yapılmaktadır. ABD'nde 1997 yılında yapılan ve 4 Ocak 1998 tarihli *Los Angeles Time*'de yayınlanan bir çalışmaya göre; 1995 yılına dek IMF'den “uyum kredileri” için borç alan azgelişmiş ya da gelişmekte olan 137 ülkeden 81'inin (yüzde 60) IMF'ye bağımlılığı ileri düzeyde artmıştır. Aynı çalışmada, IMF ile kredi ilişkisine giren 89 azgelişmiş ülkeden 48'inin (yüzde 54) durumunun kötüleştiği, 32'sinin ise

(yüzde 36) tam olarak bozulduğu açıklanmıştır.³ Çalışmayı yapan ve bu sonuçları açıklayan *Heritage Foundation* tutucu bir küreselleşmecî kuruluştur.

IMF reçeteleri az gelişmiş ülkelerin ekonomisi üzerine o denli yıkıcı bir etki yapmaktadır ki, bu yöndeki uygulamalara artık gelişmiş ülke yöneticilerinden bile tepkiler gelmektedir. ABD Başkanlık Ekonomik Konsey yöneticisi, Prof.Dr.**Joseph Stiglitz**, 3 Şubat 2000 tarihli *Le Nouvel Observateur* dergisinde şunları yazıyor: “IMF halkların ve ulusların çıkarlarını düşünmüyor, temsil de etmiyor. O yalnızca banka kesiminin çıkarlarını hesaplıyor. Başlıca saplantısı ise açılmış kredilerin ödeme güvenliği. Biz ABD’nde Merkez Bankası ve Beyaz Saray el ele verip, IMF ne diyorsa aksini yaptık; sonuç son dokuz yılda elde edilen ekonomik büyüme oldu.”⁴

IMF’ye karşı bir başka sert çıkış ABD Kongresi’nden geldi. ABD Kongresi için, *Carnegie Mellon Üniversitesi* ekonomi profesörü **Allan Meltzer** başkanlığındaki partilerüstü komisyon tarafından hazırlanan raporda; IMF, akçalı bunalımları daha kötü duruma getirmekle suçlanarak şunlar söylendi: “IMF kalkınmakta olan ülkelerin mali yapılarının iyileştirmesine pek az önem verdi. Pahalı kurtarma operasyonlarına çok fazla yöneldi. IMF’nin kısa dönem kriz idaresi sistemi çok masraflı, krizlere müdahale edişi çok yavaş, önerileri çoğunlukla hatalı, politika ve uygulamalara nüfuz etme çabaları fütursuz. Dünya Bankası’nın Afrika’daki her dört kalkınma programından yalnızca biri olumlu sayılabilecek sonuç verdi.”⁵

Dünya Bankası Başkan Yardımcılığı da yapmış olan **Joseph Stiglitz** bile, “IMF’ye güven olmaz” diyor ve IMF’yi, uyguladığı yanlış politikalarla, Güney Asya bunalımını derinleştirmek, Rusya’da “oligorklar” yaratmakla suçlayarak şunları söylüyor: “Teoride IMF, yardım ettiği ülkelerde demokratik kurumları desteklemektedir. Pratikte ise belirli politikalar empoze ederek demokrasinin altını oymaktadır.”⁶

Türkiye, IMF ve Dünya Bankası politikalarından en çok zarar gören ülkelerin başında geliyor. Kurtuluş Savaşı’ndan sonra kendi gücüne dayalı kalkınma yolunu tutan ve bağımlılık doğuracak borç ilişkilerine girmeyen Kema-

list Türkiye, bu tutumuyla hızlı bir gelişme sağladı ve yoksul ülkelere örnek oldu. Yaratılan özgün kalkınma yönteminin, toplumsal ilerleme ve gelişme yönünde yüksek düzeyde başarı elde etmesi ve bu başarının bağımsızlığa kavuşacak ülkelere örnek oluşturması; gelişmiş ülkeleri ileri düzeyde tedirgin etti. Kemalist uygulamaların Türkiye'de denetim altına alınarak süreç içinde ortadan kaldırılması, yarım yüzyılı aşkın bir süre, üzerinde kararlılıkla durulan bir konu oldu. Bu nedenle Türkiye, tüm uluslararası anlaşmalarda, özellikle IMF ve *Dünya Bankası* politikalarında, "özel ilgi gösterilen" ülke oldu.

IMF ve *Dünya Bankası*, bugün Türkiye'de, toplumsal yaşamın hemen tümünde, karar süreçlerini belirleyen mutlak egemenler durumuna gelmiştir. Bu egemenlik; *Duyunu Umumiye* işleyişinden ve 1920 *Sevr*'inin ekonomik-siyasal koşullarından daha derin ve etkilidir. Aynı onlar gibi, doğrudan Türkiye'deki kamu işleyişinin etkisizleştirilmesine yönelmiştir. Çökertilen ulusal ekonomi, ağır borç yükü ve dış karışmalara açık siyasi-hukuksal varlığıyla, Türkiye bu tür yönelmelere karşı artık direnemez durumdadır.

İngiliz ekonomist **Thomas Balogh**, IMF'nin küresel boyutlu etkinliklerini için şunları söylemektedir: "*ABD'nin bugünkü ekonomik ilişkileri, özünde, İngiltere'nin Afrika'daki sömürgeleri ile olan ilişkilerinden farklı olmamaktadır. IMF, oyunun kurallarının zorla kabul ettirilmesi işinde, sömürgeci yönetimlerin yerini almaktadır.*"⁷ **Balogh**'un sözleri, IMF ve *Dünya Bankası*'nı belki de en iyi anlatan bir saptamadır. Bu saptamanın doğruluğu; IMF politikalarının olumsuz sonuçlarını yaşayan her ülkede açık bir biçimde görülmektedir.

IMF ve *Dünya Bankası*'nın Türkiye ile ilgili politikaları, uzun yıllara dayanan birikimler sürecinden geçerek en etkin noktasına 24 Ocak 1980'de ulaştı. Tarihimize, 24 Ocak Kararları olarak geçen ve 12 Eylül darbesinin gerçek nedeni olarak gösterilen bu kararlar, günümüzdeki IMF egemenliğinin temellerini oluşturdu.

1980 yılına Başbakan olarak giren **Süleyman Demirel**, Başbakanlık müsteşarlığına getirdiği **Turgut Özal**'a yeni bir "*ekonomik istikrar*" izlencesi (programı) hazırlattı. Görünüşte **Özal**'a ait olan ancak gerçek hazırlayıcısı IMF olan bu izlenceye göre; Türkiye tek yanlı ve koşulsuz biçimde yabancı sermayeye açılıyor; tarım, ticaret ve sanayide ulusal ereklerden vazgeçiliyor, Türk lirasının değeri yitiğini hızlandıran günlük kur ayarlamalarıyla devalüasyon sürekli kılınıyordu. Ulusal kambiyo işleyişi bırakılıyor, "*ithalat liberasyonu*" adıyla dışalım serbest hale getiriliyor, kotalar kaldırılıyor ve kamu yatırımları kısılıyordu. KİT'lerin özelleştirileceği, temel ürünlere destek fiyatlarının kaldırılacağı, ücret artışlarının düşük tutulacağı ve tarım ürünlerindeki taban fiyatlarının sınırlanacağı açıklanıyordu.

1980 yılı başında 47 lira olan bir Amerikan doları, yıl sonunda 90 liraya çıkıyor, izlenceye karşı gösterilen toplumsal tepki, "*iç savaş*" haline gelen terör eylemleriyle karşı karşıya kalıyor ve Türkiye karanlık bir karmaşa ortamına sürükleniyordu. 24 Ocak Kararları, ancak 12 Eylül gibi bir "*demir yumrukla*" uygulanabilirdi. Nitekim öyle oldu. Bugün, "*insan haklarını*" dilinden düşürmeyen Batılı devletlerin sessiz ilgisiyle desteklenen 12 Eylül uygulamaları ile çoğunlukla emek örgütlerinden ve demokratik kitle örgütlerinden olmak üzere tam 650 bin kişi gözaltına alındı, 230 bin kişi yargılandı, 50 kişi idam edildi, tüm siyasi parti ve dernekler kapatıldı.⁸

24 Ocak Kararları, 1980'den 2000'e dek 20 yıl boyunca adım adım uygulandı ve Türkiye'de *mali sermaye* vurguncuları, kara para sahipleri ve uluslararası şirket ortağı büyük holdingler dışında, durumundan memnun olan kimse kalmadı. Yeni bin yılın başlangıcında Türkiye artık kendi ayakları üzerinde duramaz hale gelmişti. IMF, Türkiye'ye acı bir "*oyun oynamıştı*."

Birleşmiş Milletler'e bağlı bir kuruluş olan *Uluslararası Çalışma Örgütü*'nün (ILO) yaptığı bir çalışmaya göre

az gelişmiş ülkelerde kayıtdışı üretim GSMH'nın, yüzde 5'i ile yüzde 35'ini oluşturuyor.⁹ Ülkeden ülkeye değişen bu oranlar belki de en yüksek düzeye Türkiye'de çıkıyor. Sayıştay raporlarına göre; 1971 yılından 2000 yılına dek geçen dönemde kayıt dışı bütçe uygulamalarının toplam tutarı 116 milyar dolar.¹⁰ Marmara Üniversitesi öğretim üyesi Prof.Dr.**Osman Altuğ**, "*öldürücü virüs*" olarak tanımladığı kayıtdışı ekonominin, Türkiye ekonomisi içindeki payının yüzde 65 olduğunu söylüyor.¹¹ Adalet Bakanlığının verilerine göre yapılan bir araştırmada, Türkiye'deki eroin trafiğinin parasal tutarının; yalnızca 1996 yılında 55 milyar dolar olduğu açıklandı. Bu miktar, o yılki Türkiye bütçesine eşit.¹² 1980 yılında borç faizlerine bütçeden ayrılan pay yüzde 2,7 iken, bu pay 1999 yılında yüzde 46,1'e ulaştı.¹³ Türkiye, toplam dış borcun dışsatım oranı bakımından, dünya "*liderliğine*" oynamaktadır. Toplumsal yaşamın sürdürülebilmesi açısından çok önemli olan bu gösterge; Arjantin'de yüzde 449, Brezilya'da yüzde 409, Türkiye'de yüzde 379, Ekvator'da yüzde 338'dir.¹⁴ Özellikle Avrupa Gümrük Birliğine girildikten sonra dış ticaret açıkları çığ gibi büyüdü ve 1997 yılında Türkiye, dış ticaret açığı vermede, ABD'nin arkasından "*dünya ikinciliği*" ne yerleşti. Üçüncü İngiltere. ABD'nin 197, Türkiye'nin 21.2, İngiltere'nin 20.5 milyar dolar dış ticaret açığı var.¹⁵

Türkiye'de ulusal sanayi ortadan kalkmak üzere. Vitrinler halkın bakmakla yetindiği yabancı ürünlerle dolu. Parası olanlar, parayı işe değil faize yatırıyor. Buna tesis kurmak için devletten destek kredisi alanlar da dahil. Ekonomist Dr.**Ekrem Keskin**, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin yayın organı *Forum Dergisinde*; 1987-1998 yılları arasında, faiz peşindeki finansal varlıkların yüzde 318 artarak 113 milyar dolara ulaştığını belirtiyor ve şöyle söylüyor: "*Bu durum, çarpık düzende zenginin faizden nasıl para kazandığının ve faizden gelen parayı tekrar nasıl faize yatırdığının göstergesidir.*"¹⁶

Türkiye'deki olumsuzluklar bir iki konuyla sınırlı değil. Toplumun her alanında genel, kapsamlı ve çözümü her geçen gün daha da zorlaşan bir olumsuz gidiş var. Bütçe açıkları, üretimsizlik, enflasyon, işsizlik ve yolsuzluk dev boyutlu toplumsal sorunlar yaratıyor. 6 milyon genç insan işsiz. Bu rakam resmi verilere göre 23 milyon 48 bin olan (1998) işgücü sayısının yüzde 26'sını oluşturuyor¹⁷ ve sürekli olarak artıyor. *Devlet İstatistik Enstitüsü'nün* (DİE) verilerine göre, 1999 Haziran'ı ile 2000 Haziran'ı arasındaki 12 aylık süre içinde çalışan işçi sayısı yüzde 5,5 azaldı. İstanbul Sanayi Odası (ISO), son iki yıl içinde (1988-2000) özel sektörde 414 bin işçinin işini yitirdiğini, özelleştirilen 128 KİT'ten 10 746 işçinin işten çıkarıldığını açıkladı.¹⁸

Adalet Bakanlığı kayıtlarına dayanılarak yapılan bir araştırmaya göre, Türkiye'de yaşayan ailelerin yarısı icra takibine uğramış durumda. Uzmanlar, borcuna sadık Türk toplumunun yoksulluk nedeniyle, geleneksel değerlerini yitirme çekincesiyle karşı karşıya olduğunu belirtiyor.¹⁹ *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Öğretim Üyesi Yrd.Doç.Dr. Faruk Güçlü'nün* yaptığı bir çalışma ise bir başka acı gerçeği ortaya çıkarıyor. 1980 yılında, ekonomik nedenlerden kaynaklanan intihar oranı yüzde 10 iken, bu oran 2000 yılında yüzde 69,3'e çıkmış durumda.²⁰ Türkiye'nin gelir düzeyi en yüksek yüzde 5 nüfusun (3 milyon 175 bin kişi) kişi başına yıllık ortalama geliri 19 329 dolar (2000). Ancak en alt yüzde 20'lik dilimde (13 milyon 700 bin kişi) bu gelir yalnızca 789 dolar. *Devlet İstatistik Enstitüsü'nün* son olarak 1994 yılında yaptığı, "*Hane Halkı Gelir Dağılımı*" araştırmasına göre; Türkiye'de en yoksul yüzde 20'lik kesim ulusal gelirden yüzde 4.8 oranında pay alırken, en zengin yüzde 20, ulusal gelirin yüzde 54.8 ini alıyor.²¹ 650 bin kişinin geliri tam 30 milyon insanımızın gelirine eşit.²² 143 bin en varsıl ailenin geliri 6.5 milyon ailenin geliri kadar.²³

Gelir dağılımındaki bu oranlarıyla Türkiye, *Dünya Bankası'nın* 1998 yılında açıkladığı ve 133 ülkeyi kapsayan araştırmasına göre; gelir dağılımı en bozuk ilk 25 ülkenin

içinde yer alıyor. Kamuoyunda “*kabile devleti*” olarak adlandırılan Tanzanya, Uganda, Ruanda gibi Afrika ülkelerinde bile gelir dağılımı Türkiye’den daha adil durumda. Tanzanya’da en yoksul yüzde 20’lik kesim ulusal gelirden yüzde 6.9, en zengin yüzde 20’lik kesim ise yüzde 45.4 oranında pay alıyor.²⁴ *Devlet İstatistik Enstitüsü’nün yaptığı “1999 Çocuk İşgücü Anketine”* göre, Türkiye’de 6-17 yaş kümesine giren tam 1 milyon 635 çocuk, işgüvenliğinden yoksun koşullarda çalışıyor.²⁵

1923-1938 arasında, tüm yoksunluklara karşın her yıl ortalama yüzde 9 büyüme sağlayan Türk ekonomisi, 1999 yılında büyüme değil, Cumhuriyet tarihinin en büyük küçülmesini yaşadı. *Devlet İstatistik Enstitüsü’nün* verilerine göre; 1999 yılında spekülasyon *mali-sermaye* (banka-borsa) yüzde 5,3 büyürken, inşaat sektörü yüzde 12.7, ticaret yüzde 6.8, sanayi yüzde 5, tarım yüzde 4.6 oranında küçüldü. Küçülmenin ortalama oranı yüzde 6.4.²⁶ Ekonomik gerilemenin nedeni hükümet sözcülerinin açıkladığı gibi Marmara Depremi değil. Çünkü 1999 yılının ilk altı ayında da küçülme oranı yüzde 6’ydı. Ekonomik göstergelerin ortaya koyduğu karanlık tablonun nedenleri, kökleri derine giden sorunlarda yatmaktadır ve bu sorunlar ulusal ekonominin dışarıya bağlanarak baskı altına alınmasından kaynaklanıyor.

Türk insanının gönenç düzeyi 1999 yılında yedi yıl öncesindeki düzeyin altına geriledi. DİE verilerine göre, kişi başına düşen ulusal gelir, 1993 yılında 3004 dolarken 1999 yılında 2882 dolara indi.²⁷ Şubat 2001 bunalımından sonra kişi başına ulusal gelir 2106 dolara düştü.

Türkiye’de yoksulluk sınırı altında yaşayanlar, 1987 yılında nüfusun yüzde 14.2’sini oluştururken, bu oran 1994 yılında yüzde 21’e çıktı.²⁸ Türkiye hiçbir dönemde bu denli hızlı yoksullaşmadı.

IMF yetkilileri, Türkiye'nin içine düştüğü acıklı durumun nedeninin kendileri olmalarına karşın, garip ve alaycı açıklamalar yapıyor. Emperyalizmi alt ederek gelişme yoluna giren, kimseye eksikli (muhtaç) olmayan, özgüvene sahip *Atatürk Cumhuriyeti*'nin yerinde; şimdi, sorunlarla yüklü, sürekli yoksullaşan ve yabancıların yön verdiği bir ülke var. Türkiye'yi buraya getiren politikacılara yön veren IMF'nin 2.Başkanı **Stanley Fisher**, 2000'li yıllara girerken Türkiye'ye "*hasta adam*" diyor ve Batılıların Osmanlı İmparatorluğu için kullandığı bu tanımı, Türkiye Cumhuriyeti'ne yakıştıran ilk batılı oluyor. **Fisher**, şunları söylüyor: "*Türkiye, bu dış borç, bu bütçe açığı ve bu yüksek faizle daha fazla gidemez. Yolun sonuna geldiniz. Türkiye büyük bir krizin eşiğinde bulunuyor. Türkiye hasta adam.*"²⁹

Türkiye, IMF-Dünya Bankası programlarını uyguladıkça güçsüzleşiyor, güçsüzleştikçe de bu örgütlere bağımlılık oranı artıyor. Son birkaç yıldır yoğunlaşan bu süreç, kaynağını eskiden alıyor ancak yıkıcı sonuçlarını en açık ve kaba biçimde bugün veriyor. Türkiye, artık IMF'ye tam olarak teslim olmuş durumdadır. 50 yıldır "*ekilenler*" bugün "*biçiliyor.*" Politikacılar, hangi partiye bağlı olurlarsa olsunlar hepsi, IMF reçetelerini uyguluyor. Türk halkına sürekli olarak "*başka bir yolun*" olmadığını söylüyor.

*

Türkiye Cumhuriyeti'nin **Bülent Ecevit**'in Başbakanlığındaki 56.Hükümeti, yeni bir kredi anlaşması için; Başbakan Yardımcısı **Hikmet Uluğbay** başkanlığındaki bir kurulu, IMF ile görüşmelerde bulunmak üzere ABD'ne gönderdi. 10 Mart 1999 günü Washington'da yapılan görüşmelerde IMF Türkiye Masası Şefi **Carlo Cottarelli**, IMF'nin "*mali destekli yeni bir anlaşma*" yapabilmesi için (borç verebilmesi için) Türkiye'nin, bankalar yasası, sosyal güvenlik, tahkim ve özelleştirme "*reformlarını*" yapması gerektiğini bildirdi. Bu önerilere olumlu yanıt verdiğini belirten **Uluğbay**, gazetecilere şunları söyledi: "*Biz, IMF'ye*

56.hükümeti, mevcut işleri seçimlere kadar (18 Nisan) yürüten bir hükümet olarak görmediğimizi, seçimden sonraki hükümetin kurucusu olabileceğimizi ve IMF önerilerini gerçekleştirmeyi bir zorunluluk olarak gördüğümüzü belirttik. Onlar, Hazine'da işbaşına gelecek hükümeti ve programını bekleyeceklerini belirttiler. Gayet yapıcı bir havada IMF ile son derece iyi bir diyalogumuz var. Yapısal reformlar kapıya dayanmıştır. Türkiye'nin bu reformlara ihtiyacı var. Türkiye'nin dünya ekonomisine entegre olabilmesi için bunları yapmamız gerekiyor. Bu bir zorunluluk... Biz uluslararası kan dolaşımının bir parçasıyız. Bu kan dolaşım sisteminde kolaylıkla hareket edebilmemizi sağlayacak ulusal yasaları çıkarmakla yükümlüyüz"³⁰

18 Nisan seçimlerinden sonra **Bülent Ecevit** Başbakan oldu, MHP ve ANAP'la, 57. "Cumhuriyet Hükümeti"ni kurdu. Hükümet, Türk Parlamentosu için rekor sayılabilecek bir hızla *Bankalar Yasası*'nı çıkardı. Hükümet ortakları ayrı ayrı, özelleştirme uygulamalarının süreceğini açıkladı. Uluslararası Tahkimi kabul eden Anayasa değişikliği büyük bir hızla ve tüm partilerin katılımıyla gerçekleştirildi. Daha sonra, Türkiye Cumhuriyeti'nin temel yapılarında kalıcı bozulmalar yaratan yasal değişiklikler yapıldı. IMF istekleriyle "15 günde 15 yasa" çıkarıldı, AB istekleriyle Anayasa değişikliği yapıldı. Ülkeyi yasa boğan Kocaeli depremi bile, "Sosyal Güvenlik Yasası"nın çıkarılmasını erteletmedi. Türk halkı ve kitle örgütleri deprem yörelerine yardımla uğraşırken, yasa tasarısı büyük bir hızla Meclisten geçirildi. Sosyal Güvenlik Bakanı **Yaşar Okuyan**, emeklilik yaşıyla ilgili olarak büyük bir heyecanla yaptığı basın açıklamasında; "Bu mesele sadece sosyal tarafların ve hükümetin değil, Türkiye'nin meselesidir." dedi.³¹

IMF'nin "meselesi" bir anda Türkiye'nin "meselesi" olmuştu. Çünkü bu yasa değişikliğini isteyen oydu. IMF Türkiye Masası Şefi **Carlo Cottarelli** 27 Ağustos 1999'da, Washington'da şu açıklamayı yaptı: "Sosyal Güvenlik Reformu'nun onaylanması Türkiye ekonomisi için önemli bir adımdır. Bu reformun, büyük bir deprem felaketinin hemen ardın-

dan yapılması, *Türk Hükümeti'nin bize verdiği taahhütler doğrultusunda, reform sürecine devam ettiğini gösteriyor.*"³²

IMF yetkilisi, uygulamaları kendi kararlarıyla yaptığını ve bu kararların IMF istekleriyle bir ilgisinin olmadığını açıklayan hükümet yetkililerini yalanlamış oluyordu. Bildiklerimizi, **Carlo Cottarelli**'nin ağzından bir kez daha duymuş oluyorduk.

IMF yetkilisi **Carlo Cottarelli**'nin "*Türk Hükümeti bize verdiği taahhütler çerçevesinde reformlar yapıyor*" demesine ve 57.Hükümetin hemen tüm IMF ve AB istemlerini eksiksiz yerine getirmesine karşın, kimi Hükümet üyeleri, "*Bize dışardan hiç kimse direktif veremez*" biçiminde, kimse inenmadığı sözler söylemeyi sürdürdü.

Bu tür açıklamaların en ilginçini Başbakan Yardımcısı **Devlet Bahçeli** yaptı. 11 Kasım 2001 günü Isparta'ya gelen **Bahçeli**'ye gazeteciler, Ankara DGM Savcısı **Hakan Kızıllarslan**'ın "*Bir takım kararlar, emperyalist ülkelerce dikte ettiriliyor*" sözü hakkındaki düşüncelerini sorduklarında, **Devlet Bahçeli** bu soruya tepkili bir tavırla şu yanıtı verdi: "*Bunu Türkiye Cumhuriyeti'nin bir savcısı mı söylüyor? O savcıyı gözden geçirmek lazım. Türkiye Cumhuriyeti nasıl dışardan direktif ve emir alabilir? Böyle şey olur mu?*"³³

"İşin böyle olduğunu" ve Cumhuriyet Savcısı **Hakan Kızıllarslan**'ın sözlerinin gerçeği tam olarak yansıttığını en iyi **Devlet Bahçeli**'nin bilmesi gerekirdi. Kendisine yarım sayfalık bir metin imzalatıp, bu metne 16 sayfalık taahhütler ekleyerek IMF'ye yollayan **Kemal Derviş**'in yüzüne karşı; "*Siz Hükümet adına mı IMF adına mı konuşuyorsunuz*"³⁴ diyen kendisiydi. Telekom'un özelleştirilmesinde ulusal hakları savunmaya çalıştığı için IMF'nin istemediği **Enis Öksüz**'ün nasıl istifa ettirildiğini ya da Telekom Yönetim Kurulunun sıradışı bir biçimde nasıl değiştirildiğini en iyi, **Devlet Bahçeli**'nin bilmesi gerekirdi. Milliyetçiliği kimseye bırakmayan **Bahçeli**, herkesin açıkça gördüğü gerçeklere karşın ulusçu bir Cumhuriyet Savcısı'nın gerçeği yansıtan söylemlerine tepki göstererek, "*Türkiye*

Cumhuriyeti'ne dışardan direktif verilemez, bunu söyleyen Savcının gözden geçirilmesi gerekir" diyordu.

57. Hükümetin, **Bülent Ecevit**'in 1999 yılında, ABD'ne yapacağı "*tarihi*" borç erteleme gezisine çıkmadan önce IMF'ye verdiği "*taahhütleri*" yerine getirmek için "*gece-gündüz çalışması*" ve bu çalışmanın sonuçları, Türk kamuoyunu değil IMF çevrelerini tatmin etti. Bu çevreler, *Ecevit Hükümetine* tam not vererek, övgü dolu açıklamalarda bulundular. **Ecevit**'in ABD'ne hareketinden bir gün önce, IMF Avrupa Direktörü **Michael Deppler** basına yaptığı açıklamada şunları söyledi: "*Bülent Ecevit Hükümeti Türkiye'de son on yılın (Özal sonrasını kastediyor olacak) en bilinçli ve en ciddi hükümetidir. Bu hükümet, IMF'nin tam desteğine sahip olacaktır.*"³⁵

Michael Deppler, 57.Hükümetin IMF'nin tam desteğine sahip olduğunu söylüyordu ama bu söylem gerçeği tam yansıtmıyordu. Gerçek olan, 57.Hükümetin IMF'nin desteğini almasından çok IMF'nin 57.Hükümetin tam desteğini almış olmasıydı. *Ecevit Hükümeti*, önceki hükümetlerden devraldığı IMF siyasetini "*kararlı*" bir biçimde sürdürmekle kalmıyor, onlara "*fark atacak biçimde*" genişleterek uyguluyordu. Bu uygulamaların köşe taşlarından birisi, kamuoyuna "*enflasyonu düşürme operasyonu*" olarak açıklanan 9 Aralık 1999 Kararlarıydı.

*

9 Aralık Kararları'nın adı, görünüşte "*enflasyonu düşürme operasyonuydu*" ancak işin gerçek boyutu açıklanan amaçtan çok ayrılmıydı (farklıydı) ve Türk toplumunun hemen her kesimini olumsuz etkileyecek uygulamalar içeriyordu. Kararlardan zarar görecektik kesimler, yalnızca yoksulluk ve işsizlik kıskacındaki çalışanlar değil; ulusal sanayiciler, küçük ve orta ölçekli işletmeler, tarım üreticileri, tekstilciler ve dışsatımcılardı.

Tümüyle IMF'nin hazırlamış olduğu kararlar, 9 Aralık 1999 tarihinde, Merkez Bankası Başkanı **Gazi Erçel** ta-

rafından açıklandı. **Erçel**, yaptığı “gösterişli” basın toplantısında; “Çeyrek yüzyıldır en önemli problemimiz olan enflasyondan kurtulabilmemiz için bu, en büyük belki de son fırsatımızdır” derken³⁶, bu açıklamadan bir hafta sonra Başbakan **Bülent Ecevit**, partisinin Meclis kümesinde (grubunda); “Ekonomide yüzyılın son mucizesini yaratıyoruz” diyordu.³⁷

Üç yıllık süreyi kapsayacak biçimde belirlenen amaçlar, öz olarak şunlardı: dolar artış kuru yıllık yüzde 20 artışla sınırlanacak, faizler düşürülecek, çalışan ücretlerine yüzde 10 artış yapılacak, tarım destekleme oranları düşürülecek, özelleştirmelere hız verilecek ve enflasyon 2000 yılı içinde yüzde 25’e düşürülecek...

Kararlarda en ilginç yan, IMF’nin 1980 yılında 24 Ocak Kararlarıyla Türkiye’ye kabul ettirdiği ve dünyanın her yerinde uygulattığı, “serbest kur serbest faiz” politikasını bırakarak, “baskılı kur düşük faiz” politikasına geçmesiydi. IMF’nin amaçlarına ters bu tutumun kuşkusuz bir nedeni vardı ve bu neden açık anlamını, **Fisher**’in Türkiye için kullandığı “hasta adam” tanımlamasında buluyordu.

9 Aralık Kararları başta büyük holding şirketleri olmak üzere, partiler, işveren örgütleri, dışsatımcılar ve tarım birlikleri tarafından “coşkuyla” desteklendi. Gazete ve televizyonlar konuyu hep gündemde tuttu. Paralı parasız duyurularla Türk halkı, “enflasyonla mücadele” çağrıldı. Diyanet İşleri Başkanlığı, vaaz ve hutbelerde bu konuyu vatandaşlara anlatacaklarını açıkladı.³⁸

*

Ortada garip bir durum vardı. Kararlardan zarar görecektir diyen dışsatımcılar, tarım birliği yöneticileri bile kararları destekliyordu. Küreselleşen dünyada devletin ekonomi içinde olamayacağını savunan çevreler, devletin kur ve faizlere karışmasına karşı çıkacak yerde, bu karışmayı istekle alkışlıyorlardı. IMF, Türkiye’ye geleneksel tutu-

muna ters düşen kararlar aldırıyordu. Bunlar ne anlama geliyordu?

Türkiye, 2000 yılında iç borç dışında 12 milyar dolar dış borç faiz ve ana para taksiti ödeyecekti. Dışarıdan eskisi gibi borç bulamıyordu; *"hasta adamdı"* ve borç verenler için artık çekinceli (riskli) bir ülkeydi. Uluslararası şirketlerle ortaklıkları bulunan büyük holding şirketleri, varlıklarının ve büyümelerinin gerçek dayanağı olan dış kredilerin kesilmiş olmasından rahatsızlık duyuyordu. Hükümetin dış borç taksitlerini ödemesi için dövize, büyük holding şirketlerinin ise taze paraya gereksinimleri vardı. 9 Aralık 1999 Kararlarının gerçek amacı bu gereksinimlerin karşılanmasıydı.

Hükümet, elinde hemen hiç ekonomik yaptırım gücü olmamasına karşın, banka mevduat faizlerini yapay bir biçimde düşürdü, doları baskı altına aldı. İnsanların, uzun yıllardır bir tasarruf aracı haline getirilmiş olan dolardan uzaklaşmasını sağlayarak dolar toplamaya başladı. Dolar artışının yıllık yüzde 20 olacağının açıklanması etkisini hemen gösterdi ve açıklamanın yapıldığı gün 500 milyon dolarlık döviz mevduat hesabı Türk lirasına çevrildi.³⁹ Döviz gereksinimini karşılamanın bir başka yolu olarak kamu mallarının satışına hız verildi. Satılan onca ulusal değere karşılık elde edilen 2.7 milyar dolar gelirin hemen tümü satış *"masraflarına"* gitti.⁴⁰

Büyük holding şirketlerinin nakit kaynak gereksinimlerini karşılamak için önce Borsaya yönelindi. Banka mevduat faizlerinin aniden düşürülmesi ve doların baskı altına alınması nedeniyle birikimlerini Türk parasına çeviren insanlar Borsaya koşular. Hükümet açıklamaları onlara bu yolu öneriyordu. Devlet Bakanı **Recep Önal**, *"Borsaya para yatıranlar kazanacak"* diyordu. Nitekim 10 Aralık 1999'da IMKB-100 endeksi 11,467 iken, 18 Ocak 2000 günü sıradışı bir artışla 19,577 puana yükseliyor ve bu yüksek puan Haziran ayına dek sürüyordu.⁴¹ Elinde pa-

rası olanların birikimleri Borsa aracılığıyla, büyük holding şirketlerinin kasalarına gidiyordu.

Amaçlanan enflasyon oranlarının gerçekleşmeyeceği, daha ilk aylardan belli oldu. Hükümet, konu memur ve işçi aylıkları, tarımsal ürün fiyatları olunca, tüm toplumsal tepkilere karşın ödün vermiyor ancak devletin tüm olanaklarını, “banka kurtarma” ve “enflasyon düşürme” operasyonlarında kullanılıyordu. Hazine gelirlerini duyarlı bir biçimde savunması gereken Hazine Müsteşarı **Selçuk Demiralp**, 7 Şubat 2000 tarihinde tüm KİT genel müdürlerine bir yazı göndererek, KİT ürünlerine zam yapılmamasını istiyordu.⁴²

Zam yapması yasaklanan KİT’ler zarara tutsak edilirken, büyük holding şirketleri ürünlerine serbestçe zam yapmayı sürdürdü. Gösterişli açıklamalarla duyurulan enflasyon hedefi doğal olarak tutturulamadı ve açıklanan 2000 yılı enflasyonu yüzde 39 oldu.

Çalışanlar, çiftçiler ve dışsatımcılar üzerinde baskı sürerken, büyük üretim firmaları ve dışalımçıların (ithalatçıların) zam yapmaları; onlara, Borsadan gelen kaynaklara ilave olarak yüksek oranlı kazanç sağladı. *Devlet İstatistik Enstitüsü’nün* (DİE) verilerine göre, gerçekleşen enflasyonun yüzde 92’si özel sektör zamlarından, yüzde 8’i ise kamu kesiminden kaynaklandı.⁴³

Uygulanan izlencenin (programın) doğal sonucu olarak; başta çalışanlar olmak üzere geniş kitlelerin ve kamu kuruluşlarının gerçek gelirleri hızla düşerken; Borsa’ya açılmış olan büyük şirketlerin ve uluslararası şirketlerle ortaklığı olan firmaların kazancı olağanüstü artış gösterdi.

Hisseleri Borsada işlem gören şirketlerin, *İstanbul Menkul Kıymetler Borsasına* bildirdikleri, 2000 yılının 9 ayını kapsayan kazanç bildirimlerine göre; *Ford Otosan*’ın kârı bir yıl önceye göre yüzde 12 374 (yüzde onikibin üçyüz yetmiş dört), *Ceytaş*’ın yüzde 8 955 (yüzde sekizbin dokuzyüz ellibeş), *Global Menkul Kıymetler*’in yüzde 3 376

(yüzde üçbin üçyüz yetmiş altı), *Alfa Menkul Kıymetler*'in yüzde 2 631 (yüzde ikibin altıyüz otuzbir) artmıştı.⁴⁴

Koç Topluluğunun yılın ilk dokuz aylık dönemine ilişkin faaliyet sonuçlarını açıklayan Genel Müdür **Temel Atay**, Borsada işlem gören 16 Koç şirketinin ciroda yüzde 109, kârda yüzde 210 artış sağladığını açıklıyordu.⁴⁵ *Koç Holding* Yönetim Kurulu Başkanı **Rahmi Koç** ise, gazeteci **Nurten Erk**'le yaptığı söyleşide, Koç Gurubunun 2001 yılında 1 milyar dolarlık yatırım yapacağını söylüyordu.⁴⁶ *Sabancı Holding* ise aynı dönemde 63 trilyon 349 milyar kâr bildiriyor⁴⁷ ve Holding'in 2001 yılında 900 milyon dolarlık yatırım yapacağını açıklıyordu.⁴⁸

Bilanço açıklayan 95 şirketin bildirimleri incelendiğinde, bir yıl önceye göre ortalama olarak yüzde 158.38 oranında kâr artışı sağlandığı görülmüyordu.⁴⁹ Merkez Bankası Sektörel Değerlendirmeler Müdürlüğü'nün yaptığı bir araştırmayla, Türkiye'de firmaların "*çok yüksek kâr marjıyla çalıştıkları*" ortaya konuyor ve Türkiye'deki kazanç oranlarının Avrupa, ABD ve Japonya'daki oranlardan daha çok olduğu belirleniyordu.⁵⁰

Açıklamalardan çıkan açık sonuç şuydu: Türk halkı hızla yoksullaşırken, devlet kuruluşları zarar ettirilirken, halka yeni dolaylı vergiler çıkarılırken; uluslararası şirket ortağı büyük holdingler, mali sermaye şirketleri ve vurguncular (spekülatörler) olağanüstü kâr ediyordu. Bu, acımasız bir kaynak aktarımıydı. *Halktan alınan kaynaklar, büyük şirketlere veriliyordu* ve bu, 9 Aralık Kararları'nın "*enflasyonla mücadele*" kılıfıyla örtülmüş temel amacıydı. IMF, bir taşla birkaç kuş birden vuruyordu. Bir yandan işbirlikçi büyük sermaye güçlendirilirken diğer yandan ağırlaşan yaşam koşullarıyla bunalan kitleler, sorunlarına çözüm getiremeyen devletten uzaklaştırılıyor, toplumsal çatışmalara ve dengesizliğe (istikrarsızlığa) ortam hazırlanıyordu.

Uygulanan izlencenin, toplumsal bunalıma dönüşme eğilimini içinde barındırarak yeni ve daha derin ekonomik bunalımlar doğuracağı açıktı. Nitekim basının “Kara Çarşamba” adını verdiği mali kriz 29 Kasım 2000 günü ortaya çıktı. 27 Kasım’da başlamak üzere; Borsa 7 977 puana düşüyor, gecelik repo faizleri yüzde 1700’e fırlıyor, bankalar para peşine düşüyor ve Demirbank’a devlet el koyuyordu. Hükümet ve bürokratları, neyin ne olduğunu bile anlamıyor (ya da öyle görünüyorlar) ve izlenceden ödün vermeyeceklerini, bunalımın geçici olduğunu, dedi-koduya dayandığını söylüyordu. Oysa, ortaya çıkan akçalı (mali) bunalım önemliydi. Olayın önemi, yalnızca küçük bankaların zor duruma düşmesi ya da Borsa’da görülen sert düşüşler değildi. *Gerçek sorun ve tehlike, Türkiye’nin IMF tarafından her an ekonomik ve toplumsal bunalımlara sürüklenebilecek bir duruma getirilmiş olmasıydı.* Türkiye, ulusal varlığını ayakta tutan ekonomik dayanaklarının son kalıntılarını da yitirme noktasına getirilmişti.

Akçalı bunalımın hemen öncesinde, Batı başkentlerinde ortaya çıkan, *Ermeni Soykırım Kararları, Katılım Ortaklığı Belgesi, Kıbrıs, Ege, Azınlık Hakları* yönündeki istekler ile Türkiye’deki her çeşitten siyasal eğilimin ortaklaşa düzenlediği memur eylemleri, “dinler arası diyalog” ve misyoner eylemleri, cezaevi isyanları, esnaf eylemleri birlikte değerlendirildiğinde ortaya ürkütücü bir tablo çıkıyordu. İleride oluşturulacak daha kapsamlı toplumsal olaylara kaynaklık edecek toplumsal bunalım yatakları, adeta bir ön denemeden geçiriliyordu.

Dışarda tasarlanan ve iç dayanakları önceden hazırlanmış olan bu tür yapay kitle eylemlerine, Amerikalı Ekonomi Profesörü **Joseph Stiglitz**’in tanımıyla “*IMF Ayaklanmaları*” denmektedir. En son Arjantin ve Venezüela’da görülen ve IMF’ye bağımlı kılınan hemen her ülkede uygulamaya sokulabilen bu tür “*ayaklanmalar*” için Prof. **Stiglitz** şunları söylemektedir: “*IMF ve Dünya Bankası hangi ülkenin işine burnunu soksa, bu ülkelerin ekonomileri mahvoluyor ve sonuçta alevler içinde kalıyorlar. Bir ülkeyi sı-*

kıştırdığınızda ve o ülkenin ekonomisini mahvettiğinizde, sokaklarda ayaklanma olması doğaldır. Ayrıca, bu olmazsa bile buralarda ayaklanmalar planlanıyor. Eğer sokakta ayaklanma olursa, sonuçta o ülke kaybediyor ve IMF'ye yeni şartlar koşması için imkan yaratıyor.”⁵¹

*

Mali bunalım, bu denemenin ekonomik ayağını oluşturan önemli bir parçasıydı. Amerikan merkezli iki korsan spekülâtör firmasının (hacker fund), yabancı bir banka aracılığıyla aniden bir milyar dolar çekmesi ve buna bağlı olarak yapay bir bunalımın başlatılması⁵² bunun açık kanıtıydı. Türkiye'yi saran küresel güçler, ekonomiden başlayarak toplumsal alana yayılan bir dengesizleştirme gösterisi yapmıştı. Bu gösterinin gerçek anlamı, ulusal haklar konusunda direnmeye çalışan ulusal güçlere, Türkiye üzerinde ne denli etkili olunduğunun gösterilmesi idi. Bu bir “gözdağıydı”.

Hükümet, bunalımın sonuçlarından ve gelecek bunalımlardan kurtulmak için kendi gücüne dayanan, kalıcı ve kapsamlı bir ulusal izlençe yapmak yerine bunalımın yaratıcısı olan IMF ve *Dünya Bankasına* başvurdu. Bu davranış, hükümeti oluşturan politik kadroların niteliklerinden kaynaklanan doğal bir sonuçtu ve bu iki örgüt yöneticileri bu başvuruyu bekliyordu.

IMF, acil borçlanma istemiyle kendisine başvuran Türk Hükümeti'nin önüne, 53 yıllık IMF sürecinin en ağır koşullarını koydu. Hazırladığı ve adına “*Ek Niyet Mektubu*” adını verdiği yaptırımlar listesini Türk hükümetine imzalattı. “*Ek Niyet Mektubu*”, yalnızca hükümetin yönetim yetkilerini değil TBMM ve Cumhurbaşkanı yetkilerini de yok sayarak hangi yasaların, hangi tarihte çıkarılıp yürürlüğe gireceğini düzenliyor⁵³ ve içerdiği 62 madde ile Türkiye'nin ekonomik direnç noktalarını tam olarak yok olma sürecine sokuyordu.

DSP, MHP ve ANAP'ın oluşturduğu 57.Cumhuriyet Hükümeti, IMF isteklerine uygun olarak; *Türk Telekom, THY, Makine Kimya Endüstrisi, Eti Holding, Tekel, Şeker Fabrikalarını* özelleştirmeyi; *Telokom*'un satış oranının yüzde 33,5'e çıkarılarak yönetim hakkının satın alana bırakılmasını; *Elektrik Piyasası Kanunu, Şeker Kanunu, Alkollü İçkiler Kanunu* ve *TEAŞ Kanunu*'nun belirlenen günlerde çıkarılmasını; tarımda kredi sübvansiyonlarının tamamen kaldırılmasını; vergi oranlarının arttırılmasını ve yeni vergiler getirilmesini; *Türk Silahlı Kuvvetleri*'nin *Stratejik Hedef Planı* için gerekli ödeneklerden yaklaşık 460 trilyon liranın kısılmasını; hububat destekleme alım miktarlarının azaltılmasını, *Toprak Mahsulleri Ofisi*'nin (TMO) tahıl stoklarının düşürülmesini, buğday destek alım fiyatlarının 2001 yılında yüzde 12'den fazla arttırılmamasını ve en geç 2001 yılı Temmuz ayına dek çiftçi kayıtlarının tamamlanmasını; memur maaş artışlarının tüm yıl için yüzde 10'u aşmamasını kabul ediyordu.⁵⁴ Kabul edilen koşullar, 1920 *Sevr*'inin ekonomik yaptırımlarından daha ağırdı ve bu koşullar, Türkiye'yi yakın zamanda kalıcı bunalımların beklediğinin göstergeleriydi.

Türkiye, ulusal haklardan verdiği bunca ödüne ve üstlendiği bunca yükümlülüğe karşın; IMF, *Dünya Bankası* ve 11 yabancı bankadan yalnızca 10.4 milyar dolarlık yeni borç alacaktı. Oysa Türkiye, bu miktara yakın parayı, 9 Aralık Kararları'ndan sonra el koyduğu 5 banka için harcamıştı. Üstelik, IMF 10.4 milyar dolarlık yeni borcun hepsini hemen vermiyor, ödemeyi parçalar halinde bir yılla yayıyor ve 6-18 ay gibi çok kısa bir sürede geri ödenmesini istiyordu. Üstelik verilen kredinin koşulları, dünya mali-sermaye piyasalarındaki ortalama koşullardan çok daha ağırdı. Yıllık faizi, *LİBOR* + 1 puandı ve yüzde 05 komisyon ödenecekti.⁵⁵ Bunun anlamı, borcun değişken faizli olması ve *LİBOR* adı verilen Londra'daki bankalar arası işlemlerin belirlediği faizler arttıkça borç miktarının da artmasıydı. Borçlanmanın ağır koşullarına kar-

şın, Başbakan **Bülent Ecevit**, 27 Aralık 2000 günü gazetecilerle yaptığı görüşmede şunları söyledi: *"Son ekonomik krizden sonra şimdiye dek hiç alışık olmadığımız kadar cömertçe dış yardım geldi."*⁵⁶

IMF ve Dünya Bankası yetkilileri, *"Ek Niyet Mektubu-nun"* onaylanmasından sonra, memnuniyet bildiren açıklamalar yaptılar. Türkiye'yi hem övüp hem uyararak, mektupta yazılanların gecikmeden uygulanmasını bir kez daha istedi. Dünya Bankası Başkan Yardımcısı **Johannes Linn**; *"Hükümet programlarını desteklemekten gurur duyuyoruz. Ortam ne olursa olsun Türkiye'yi desteklemeye devam edeceğiz"*⁵⁷, IMF Başkanı **Horst Köhler**; *"IMF İcra Kurulu, mali destek paketini onaylamakla, Türk Hükümetinin ekonomik programını uygulama kararlılığına IMF'nin duyduğu güveni ortaya koymuştur. Üçüncü Ek Niyet Mektubu'nda verilen sözlerin tam olarak yerine getirilmesi, Türkiye ekonomisi için yaşamsal önem taşımaktadır."*⁵⁸

"Verilen sözlerin Türkiye için yaşamsal önem taşıması", doğrudu ancak bu önem kalkınma; ileriye gitme, gönenç ve mutluluğa ulaşma yönünden değil; bağımsızlığını, özgürlüğünü ve ulusal varlığını yitirme bakımından *"yaşamsaldı"*. Kasım akçalı bunalımı ve doğurduğu sonuçlar, Türkiye'nin içine çekildiği olumsuzluklar sürecinin en üst noktasıydı ve Türkiye'deki bunalımlar bundan böyle bu düzeyin gerekli kıldığı derinlik ve şiddette olacaktı.

Dış kaynaklı yeni bir bunalım dalgası, 29 Kasım'dan yaklaşık üç ay sonra geldi. 20 Şubat 2001 günü, dünyanın en ünlü yatırım fonlarından *Merrill Lynch* müşterilerine gönderdiği raporda, Türkiye'den çekilmelerini istedi. Bir Fransız ve iki Japon bankasının yanı sıra *Deutsche Bank* ve *Commerzbank* gibi büyük işlem hacmine sahip bankalar Türkiye piyasasından hızla çekildiler.⁵⁹

Türkiye'den iki gün içinde 5.5 milyar dolar çıktı, Merkez Bankası 7.6 milyar dolar sattı.⁶⁰ İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda IMKB 100 hisseleri, 19-21 Şubat arasında yüzde 29 değer yitirerek 7180 puana düştü.⁶¹ Ha-

zine, yüzde 145 faizle iç borçlanmaya gitti.⁶² Gecelik repo faizleri rekor kırarak yüzde 7500'e çıktı.⁶³

G 20'ler toplantısı için İstanbul'da olan IMF üst yönetimi geri dönüşünü erteledi, şaşkın bir bekleyiş içindeki hükümet yetkililerine yapılması gerekenleri söylediler. 9 Aralık 1999 Kararları'yla baskı altında tutulmaya çalışılan dolar, "*Dalgalı kur*" adı verilerek serbest bırakıldı ve yüzde 50'ye varan büyük oranlı bir devalüasyona gidildi. O güne dek, "*9 Aralık 1999, Enflasyonu düşürme programından*" hiçbir koşulda ödün verilmeyeceğini söyleyen ve programın "*çok başarılı bir biçimde sürdüğünü*" iddia eden hükümet yetkilileri, ortaya çıkan durum karşısında seslerini biraz kıstılar ancak IMF programını uygulamayı sürdüreceklerini söylediler.

Oysa kabul edilen devalüasyonla Türk halkı, bir anda yüzde 50 daha yoksullaşmış ve dış borç stoğu bir gecede kendiliğinden 31,3 katrilyon lira artmıştı. Başbakan **Bülent Ecevit**'in, 16 Aralık 1999 günü, 9 Aralık Kararları'nın "*yararlarını*" açıklarken söylediği, "*Ekonomide yüzyılın son mucizesini yaratıyoruz*" sözleri doğrudu. **Ecevit**, gerçekten "*ekonomik bir mucize*" yaratmıştı ancak bu "*mucize*"; ekonomiyi geliştirme ve toplumsal gönenci arttırma yönünde değil, ulusal ekonomiyi yok etme yönünde gerçekleştirilmişti.

*

Türkiye'de özelleştirme uygulamalarının hemen tüm kararlarını, hükümet yetkilileri değil, *Dünya Bankası* vermektedir. Dönemin *Özelleştirme İdaresi Başkanı* **Ufuk Söylemez**, 1995 yılında bu gerçeği açıklamaktan çekinmiyor. PTT'nin T'sinin özelleştirilmesi için *Dünya Bankası*'yla bir çalışma başlatıldığını, bu çerçevede bir danışman firma seçileceğini, danışman firmayı belirlemeden T'nin özelleştirilme yöntemleri ve fiyatı konusunda herhangi bir girişimde bulunulmayacağını belirten **Söylemez**; "*Telekomünikasyon hizmetleri, Dünya Bankası'nın istekleri ve koordinasyonu doğrultusunda, tüm dünyada kabul edilmiş uluslara-*

rası yöntemlerle özelleştirilecek. Biz burada, Dünya Bankası ve danışman firmanın öngördüğü yöntemler dışında hareket edemeyiz" demiştir.⁶⁴

"Dünya Bankası'nın öngördüğü yöntemlerin" dışına çıkmayacaklarını açıklayan "devlet yetkililerimiz" **Ufuk Söylemez**'den ibaret değildir. **Bülent Ecevit**'in başbakanlığındaki 57.Hükümet'in gümrüklerden sorumlu Devlet Bakanı **Mehmet Keçeciler** de aynı şeyleri söylüyor. **Keçeciler**, Türkiye'deki gümrüklerin modernizasyonu için "otomasyon ihalesi" açan Bakanlığın; ihale sonuçlarını, "son kararı" vermesi için Dünya Bankası'na göndereceğini açıklıyor ve şunları söylüyor: "Gümrük teşkilâtımız ihalede aracı rolü üstlenmiştir. Son kararı Dünya Bankası verecek. Biz burada yalnızca aracılık ettik. Onların göndereceği formata uygun işlem yaptık. Sonuçları gönderiyoruz. En geç 1.5 ay sonra kararı bildirecekler."⁶⁵

Dünya Bankası, Türkiye'nin geleceğini belirleyen kararları büyük bir serbesti içinde almaktadır ve bu kararları Türkiye'de ilişkide olduğu kadrolara uygulatmaktadır. Uzun yıllara dayanan ilişkilere bağlı olarak, değişik yöntemlerle etki altına aldığı çok sayıda yerel unsura sahiptir.

Bu duruma belki de en çarpıcı örnek, Banka'nın, Prof. Dr.**Oğuz Oyan**'a rüşvet teklif etmesidir. Ulusçu kimliğiyle tanınan ve uzmanlık alanında üst düzeyde niteliklere sahip bu bilim adamı, 1 Temmuz 2000 günü basına yaptığı açıklamada şunları söyledi: "Tarım Satış Kooperatif ve Birliklerini (TSKB) düzenlemenin genel çerçevesini çizmekle görevlendirilen Dünya Bankası temsilcisi Lorenz Pohimeier, beni ve 3 arkadaşımızı oluşturulmak istenen Yeniden Yapılanma Kurulunda görmek istediklerini söyleyerek Hükümetin gıyabında iş teklif etti. Üstelik iyi ücret ödeyeceklerini söylemeyi de ihmal etmedi. Bu öneriyi anında reddettik."⁶⁶

Bugünkü Özelleştirme İdaresi Başkanı **Uğur Bayar** ise, **Martin Hardy** başkanlığındaki IMF heyetinin, ÖİB çalışmalarından son derece memnun kaldığını belirterek; "Biz, IMF her geldiğinde söylediğimiz resmi tutturmuş durumdayız. Bu yılın birinci çeyreğinde şunlar olacak dedik oldu. İkinci çey-

reğinde şunlar olacak dedik oldu. Üçüncü çeyrek için öngörülen THY ve ERDEMİR'in sürecinin başladığını da görüyorlar. Hardy bana, 'ben her geldiğimde büyük bir iş oluyor' dedi. Ben de o zaman daha sık gelin karşılığını verdim..."⁶⁷ biçiminde açıklamalar yapmaktadır.

IMF ve Dünya Bankası'nın gerçek niteliğini ve Türkiye'ye yönelik hesaplarını, açık bir biçimde ortaya koyup Türk halkına anlatmak zorundayız. Akçeli sonuçları en az yirmi yıl sonra alınabilecek olmasına karşın, emekli yaşını yükseltmenin; yabancı sermaye yatırımlarının hemen hiç kısıtlanmamasına karşın tahkimin; IMF isteklerinde yer almasının ve hükümetin bu yöndeki istekleri gecikmeksizin yerine getirmesinin nedeni nedir? Bu gelişmeler ne anlama geliyor? Tarım destekleme alımlarından, özelleştirmeden, ormanların serbest kesim şartının gerçekleştirilmesinden, bankalar yasasından, petrol yasasının değiştirilmesinden tahıl stoklarının düşürülmesinden, kamu madenciliğinin yüz akı ETİ Holding'in satılmasından IMF'in gerçek çıkarı nedir? Kamu kuruluşlarının hazine garantili borçlanması, hisse senedi sahiplerinin haklarının yasal güvence altına alınması, Türk bankalarını satın alacak yabancılara devlet garantisi verilmesi ve asgari ücret, IMF'yi neden ilgilendiriyor? Uluslararası bir finans kuruluşu olan IMF, Türkiye Cumhuriyeti hükümetine; çıkaracağı yasaları, içeriğini ve çıkacağı günlerini de belirleyerek koşul olarak nasıl dayatabiliyor? Bunlar ne anlama geliyor?

Bu soruların yanıtları, ulus-devlet varlığına yönelen *Yeni Dünya Düzeni*'nin, küresel boyutlu ideolojik yapılanmasında yatmaktadır. Bu ve buna benzer uygulamalarla, az gelişmiş ülkelerin yalnızca bugünlerine değil geleceğine de biçim verilmektedir. Ülkeler, bugün ve gelecekte, hiçbir hükümet değişikliğinin değiştiremeyeceği bir biçimde, kökleri derine giden sınırlayıcı bağlarla, direnme gücü olmayan yerel topluluklar haline getirilmek istenmektedir. Uzun erimli uygulamaların gerçek nedeni budur.

IMF'nin amacı ve çalışma yöntemleri konusunda araştırma yapan *The Observer*'ın muhabiri ünlü gazeteci **Gregory Palast**, Ağustos 2002'de, ele geçirdiği birçok gizli IMF belgesini açıkladı Geniş yankı uyandıran açıklamalarda **Gregory Palast** şunları söylüyordu: *"İnsanlardan vergi alıyorlar. Hükümetler yaratıyorlar. Bu hükümetler topladıkları vergileri IMF ve Dünya Bankasına transfer ediyor. Bu el değiştirmeyi yapmak için, politikacıların İsviçre hesaplarına milyarlarca dolar gönderiyorlar. Bunu herkes biliyor ama bilmiyor gibi davranıyorlar."*⁶⁸

Gelişmiş ülkeler dışındaki dünyanın hemen tüm ülkeleri, uluslaşma ve sanayileşme süreci içindedirler. Pek çoğu yarı-bağımsız konumdadır ve her türlü dış sömürüye açıktır. Bu tür ülkelerde ulusal savaşımlı (mücadeleyi) yürütmek için ulusal sermaye yeterince güçlü değildir ve uluslararası tekellerin baskısı altındadır. Bu nedenle aydınlar ve tüm çalışan kesimler, Batı'dan farklı olarak, ulusal savaşımın yürütülmesinde etkin rol alırlar. Ulusçuluk ve demokrasi savaşımı, azgelişmiş ülkelerde iç içe girmiştir ve kopmaz bağlarla birbirlerine bağlıdır. Toplumsal yapının somut koşullarından kaynaklanan bu bağ, zorunlu olarak, ulusal savaşımı sınıfsal savaşımın önüne geçirir ve bu ülkelerde, değişik sınıflar ve onları temsil eden politik örgütler, yurtseverlik kavramıyla, birlikte davranır/davranması gerekir. Aydınlar ve her kesimden emekçiler, ulusal sermaye ile birlikte gerçek ulus güçlerini oluştururlar.

Ulus güçleri, varlıkları ulusal bağımsızlık devriminin (hareketinin) bastırılmasına bağlı olan emperyalist ülkelerin dolaysız hedefleridir. Bu nedenle, ulusal birliğin oluşturulmasında belirgin bir biçimde ağırlığı olan ulusal nitelikli endüstri alanlarına, emek örgütlerine ve ulus-devlet yapısına karşı tavır alınır. Emek örgütlerinin güçsüzleştirilmesi, ulusal varlığın güçsüzleştirilmesiyle eş anlamlıdır. KİT'lerden işçi haklarına, tarım destekleme alımlarından ulusal kambiyonun yok edilmesine dek bir dizi IMF isteğinin temelinde, ulus güçlerine yönelen karşıtlık vardır. Söz konusu karşıtlık, yalnızca günümüzün

bir olgusu da değildir. Bu karşılığın, yoksul ülkelerdeki ulusal uyanışın tarihi kadar eski bir geçmişi vardır.

*

Bugün Türkiye’de sendikal örgütlenme 1930 İtalyası’ndan daha “özgür” değildir. Türkiye’de 1980 darbesinden sonra, sendikalar ve işçilerin örgütleri, memur, öğretmen dernekleri, köylü birlikleri ve gençlik örgütleri, ayırım gözetmeden sıradışı bir şiddetle ezilmişlerdir. *Yeni Dünya Düzeni*’nin “Türkiye’nin kapılarını kırması” olarak nitelendirilen “24 Ocak 1980 Kararları” ve bu kararların uygulatıcısı 12 Eylül’ü, *Yeni Dünya Düzeni* uygulamaları önünde engel oluşturan emek örgütlerinin yok edilmesi operasyonu olarak da değerlendirilebilir.

1993 yılında aylık ücret, Avrupa Birliği üyesi ülkelerde ortalama olarak 2439 dolarken bu miktar Türkiye’de yalnızca 420 dolar, 1994 yılında asgari ücret Avrupa’da 968 dolarken Türkiye’de 96 dolardı. Şubat 2001 akçalı bunalımından sonra ortalama aylık ücret 175, asgari ücret ise 88 dolara düştü. Üstelik, Türkiye’de işçiler ortalama olarak haftada 10, yılda 825 saat fazla çalışıyordu.⁶⁹ İşverenler, Türkiye’de AB ülkelerine göre yüzde 72 daha az sosyal güvenlik primi ödüyor. İşçilerden yapılan kesintiler, Avrupa’da yapılan kesintilerden yüzde 640 daha çok.⁷⁰

İşçilerin sosyal güvenlik hakları, çalışma koşulları ve ücretleriyle, ulusal sanayileşme stratejilerinin başarısı arasında yakın bir ilişki vardır. İş yaşamında işçi haklarının aldığı yer yalnızca demokrasinin düzeyini değil, onunla birlikte endüstriyel gelişmenin ve emek üretkenliğinin de niteliğini belirler. İyi ücret niteliği, nitelik endüstriyel gücü artırır. İşçiler, ücret artışlarına uygun olarak örgütsel güçlerini arttırırlar ve ulusal yaşamın etkili bir parçası olarak kendilerini ve ailelerini eğitme olanaklarına kavuşarak kültürel düzeylerini yükseltirler. Almanya’da işçi hakları, üretimde kalite üstünlüğünü ana hedef seçen devlet korumacılığında çok önemli bir yere sahiptir. Teknik mü-

kemmelliğe önem verme anlayışı, Almanya'da kuşaktan kuşağa süren etik bir değerdir. Yüksek ücret, eğitime ayrılan paylar, cömert tatil programları, geniş sosyal haklar, üretilen malın niteliğiyle arttırılan işçi kazanımları; Alman iş yaşamının gelenekleridir. Almanya'da devlet destekleri, çalışanları da kapsamına almayı amaçlayan bir anlayışla uygulanmaktadır. Benzer uygulamalar, Batı Avrupa ülkeleri ve Japonya için de geçerlidir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın resmi verilerine dayanılarak yapılan bir çalışmaya göre, 1980'lerden sonra Türkiye'deki sendikal örgütlenme, büyük güç yitirdi ve birçok sendika varlığını kağıt üzerinde sürdürmeye başladı. 103 işçi sendikasıdan 20'si tamamen kapalı, 35'i yalnızca kayıtlarda var gözüküyor.⁷¹

Ocak 1993-Ocak 1996 yılları arasında yayınlanan iş-kolu istatistiklerine göre, DİSK'e bağlı 11 Sendika hiç yeni üye kazanamadı ve yüzde 10'luk işkolu barajının altında kaldı. 23 bağımsız sendikanın hiç üyesi yok. Bir zamanlar yüzbinlerce işçiye harekete geçiren DİSK'in bazı sendikalarının Ocak 1993 tarihi itibarıyla üye sayıları şöyle; *Dev Maden-Sen* 22, *Yeraltı Maden-İş* 25, *ASİS* 22, *Limter-İş* 19, *Devrimci Yapı-İş* 17, *Ges-İş* 35, *Baysen-İş* 640, *Sine-Sen* 31, *Yeni Haber-İş* 83, *Aster-İş* 22.⁷²

İşçi Sendikaları ve demokratik örgütlerdeki güç yitimi ve uygulanan dizgeli (sistemli) baskı; ulusal ve demokratik kitle gücünü büyük oranda ortadan kaldırdı. Bunun doğal sonucu, toplumsal yaşamın temel kuralı şaşmaz bir biçimde işledi ve boşluk dolduruldu. Yurtsever nitelikli kitle hareketlerinin yerini emperyalizmin güdümündeki ulus karşıtı eylemler aldı.

Türkiye'de, 28 Şubat 1997'den sonra ulusal bir uyanış ve demokratik bir direnme gücü oluşmaktadır. Toplumun her kesiminden geniş kitleler, *Cumhuriyete* ve *Atatürkçülüğe*, bağımsızlık istekleriyle sahip çıkıyor. Bu sahiplenmenin, günün koşullarına uygun, gerçek bir toplumsal kurtuluş hareketine dönüşme eğilimi vardır. IMF

türü uluslararası örgütler ve onları denetleyen büyük devletler bu gelişmelerden rahatsızdır. Azgelişmiş ülkelerde ulus-devletin sosyal temeli geniş emekçi kitleler, ekonomik temeli ulusal sanayi ve KİT'ler, hukuksal temeli ise yargı bağımsızlığıdır. Bu kurumlara karşıtlık, doğrudan ulus-devlete karşıtlıktır. Bu karşıtlığın, günlük finansal ilişkilerin çok ötesinde, ulusal direncin dayanak noktalarını zayıflatmaya ve giderek ortadan kaldırmaya yönelik uzun erimli stratejik bir amacı vardır. Bu nedenle, IMF istekleri ekonomiyle sınırlı değildir ve bu istekler, birbirine bağlı uluslararası anlaşmaların oluşturduğu, *Yeni Dünya Düzeni* ideolojisinin politik uzantılarıdır.

DOKUZUNCU BÖLÜM

ULUS-DEVLET VE TAHKİM

Ulus Devlet Ve Tahkim

Küreselleşme ideologlarından **John Naisbitt** şöyle söylüyor: *“Büyük şirketlerin özerk ve küçük ünitelere bölünecek daha iyi çalışabileceklerini görüyoruz. Aynı durum, ülkeler için de geçerli. Eğer dünyayı tek pazarlı bir dünya haline getireceksek, parçaları küçük olmalı... Bin ülkeli bir dünya, ulus-devletin ötesine geçmeyi belirten bir mecaz... Evrenselleştikçe daha kabilesel davranıyoruz. Etnik köken, dil, kültür, din ve yerel inançlar giderek gelişiyor... Yeni liderler artık devletler arasında değil, bireyler ve şirketler arasındaki stratejik ittifakları kolaylaştıracaklar ya da en azından karşı çıkmayacaklardır. Bugün dünyamızda tanık olduğumuz şey bir süreç; hükümete bir yönetim yayılmasına doğru ilerleme süreci... Politik partiler öldü. Liderler bunu farketmiyor mu?”¹ Amerika’da yayınlanan *New Perspectives Quarterly* (NPQ) Dergisi; *“Bundan sonraki dünya düzeninin en önemli yapı taşları, silahlı uluslar yerine, global ölçekli şirketlere ev sahipliği yapan, teknolojik olarak gelişmiş şehir devletleri olacak”* diyor.²*

Nitekim son on yıl içinde 25 yeni devlet ortaya çıktı. Ayrılcı devrimler, yapay bir biçimde dünyanın her yerine yayılıyor. Ulus-devletler, genel, çok yönlü ve yoğun bir saldırıyla karşı karşıyalar. Ortadoğu, bu tür saldırıların merkez üssü durumunda.

Gelişmiş ülkelerin, azgelişmiş ülke devletlerine olan karşıtlığı ve onların içişlerine yönelik *“ilgileri”*, sömürgecilik dönemine dek uzanan ve geleneksel hale gelen politikanın bir sonucudur. Devletlerarası ilişkilerde üstün konuma gelerek çıkar elde etmenin güce dayandığı ve bu gücün de örgütlü devlet gücü olduğu açıktır. Bu nedenle gelişmiş ülkeler kendi devlet aygıtlarını son derece yetkinleştirirken, geri kalmış ülke devletlerini güçsüz kılmak için her yolu denerler. Çıkar elde etmenin doğal sonucu olan bu eylem, tarihin her döneminde aynı anlayışla gerçekleştirilmiş ve devletlerarası ilişkilerin temel özelliğini oluşturmuştur.

Toplumsal ilişkiler, doğal yaşamı açıklayan biyolojinin temel yasalarına çok benzeyen bir gelişim süreci izler; *"Güçlü güçsüze egemen olur"*. Bu gerçek, toplumsal yaşamın gelişim ve değişim kurallarını belirleyerek tüm insanlığı ilgilendiren bir uygarlık sorunu olarak tarihteki yerini alır. Devletler arasındaki günümüz ilişkileri, tüm uygarlık hikayelerine karşın hala bu temel üzerine kuruludur.

Gelişmiş ülkeler ve onlara ait uluslararası şirketler, dünya pazarlarında etkin olmak, siyasi ve ekonomik etki alanları yaratmak için; yatırımdan pazarlamaya, kâr transferlerinden vergilendirmeye dek her alanda deneşimsiz bir ortam ister. Etkinliklerini kısıtlayacak en küçük bir ulusal önlem ve gelişmeye katlanmak istemezler. Ulus-devlet işleyişi, onlar için ortadan kaldırılması ya da etkisizleştirilmesi gereken *"olumsuz"* unsurlardır. *"Siyasi sınırların önemini yitirmesi"*, *"Kabile ekonomisi"*, *"Yeni-Osmanlılık"*, *"Eyaletçilik"*, *"Yerel yönetimcilik"* gibi tanımlarla; devletsiz ve örgütsüz *"Cemaat toplumları"* onlar için en uygun pazar tipidir.

Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel**, 1 Ekim 1999 günü TBMM'nin açılış töreninde uzun bir konuşma yaptı. **Demirel** bu konuşmada, bir süreden beri dile getirmeye başladığı devlet işleyişi ve yönetim değişikliği konusundaki bilinen görüşlerini daha açık söylemlerle yineledi. Yargıtay Başkanı **Sami Selçuk**'un dile getirdiği anlayışı, Amerikalı küreselleşmeci ideologların kullandığı söylemin hemen aynısıyla Meclis kürsüsünden savundu. **Demirel** şunları söyledi: *"Küreselleşme olgusu, ulus-devlete bakışı değiştirmeye başlamış, ekonomik manada sınırların önemi azalmıştır. Değişen koşullar siyaseti ve siyasi örgütlenmeyi değişime zorlamaktadır... Evrensel toplumun gelişmesiyle dünya vatandaşlığı bilinci güçlenecek, uluslararası ilişkilerin yeni dokusu bu çerçevede şekillenecektir. Demokrasi küresel düzeyde yayılmaya devam edecek, uluslararası hukuktan evrensel hukuka geçilecektir. Her geçen gün yeni boyutlar kazanan dinamik bir olgu olan küreselleşme, hayatın her alanını dönüştürecek, ekonomik manada sınırlar haritada bir çizgiden başka bir anlam*

taşımayacaktır. Ulus-devlete bakış değişecek, egemenlik kavramı yeni anlamlar kazanacaktır.”³

*

Tekelci şirket çıkarlarının yön verdiği uluslararası anlaşmalar, az gelişmiş ülkelerin yalnızca ekonomisinde değil, yönetim biçimleri, ulusal varlıkları ve kültürel değerlerinde de yapısal çöküntüler yaratmaktadır. Her anlaşma, kendisine bağlı yeni bir anlaşmaya kaynaklık ederek; ülkeleri, artan bir biçimde, kendi olanaklarıyla ayakta duramayan uydu topluluklar haline getirmektedir. Her alanda gerçekleştirilen küresel örgüt ağıyla insanlar işlerinden, geleneklerinden ve ulusal kimliklerinden koparılarak zora ve işsizliğe dayalı bir dünya düzeninin kişiliksiz öğeleri durumuna getiriliyor. Gelişmiş ülke çıkarlarıyla tek elci şirket çıkarları artık aynı anlama geliyor. Büyük şirketler, özellikle mali sermaye şirketleri, yalnızca ekonomiye değil, devlet örgütünün tümüne egemenler. **Rockefeller**’ın 1950’lerde **Eisenhower**’e gönderdiği ünlü mektupta yazdıkları, durumu açık olarak ortaya koyuyor: “*Standart Oil için iyi olan Birleşik Devletler için de iyidir.*”⁴ General Motors’un Başkanı **Charles E. Wilson** da aynı şeyi başka cümlelerle ifade ediyor: “*Şirketim için neyin iyi olduğunu biliyorum, dolayısıyla Birleşik Devletler için neyin iyi olduğunu biliyorum.*”⁵

Günümüz dünya siyaseti, bu sözlerde ifadesini bulan anlayış üzerine kuruludur. Bu nedenle, uluslararası anlaşmalar devletlerarası anlaşmalar olmaktan çıkmakta; eylemsel olarak, tek elci büyük şirketlerle az gelişmiş ülke hükümetleri arasındaki anlaşmalar durumuna gelmektedir. Gelişmiş ya da az gelişmiş ülkelerin hükümet yetkilileri artık, kariyerleri şirket çıkarlarını gözetmedeki “başarıya” bağlanmış olan, basit görevliler gibidir. Şirket egemenliği devletleri de içine alarak olağanüstü etkinlik ve yaygınlığa ulaşmıştır. Birinci Dünya Savaşı’ndan önce, dünyaya açılmış üretim amaçlı şirket sayısı 498 iken, bu sayı 1945’de 1984’e, 1970’de ise 10909’a çıktı.⁶ 1990 yılında her

alanda faaliyet gösteren uluslararası şirket şube sayısı 206 bine yükselmşti.⁷

Şirket şube sayılarının artması, liberal bir gelişme değil kuşkusuz. Satın alma ve birleşme yoluyla gerçekleştirilen şirket evlilikleriyle, sayıları azalıp güçleri artan tekeli şirketler, kendilerine bağlı olarak; hareket yetenekleri yüksek, az işçi çalıştıran ve denetimi kolay şirket şubeleri kuruyorlar. Küçük ölçekli örgütlenme biçimi, alt birim şirketlerinin sayısını arttırıyor ancak dünya piyasalarını denetim altında tutan “ana şirket” sayısını azaltıyor. Küreselleşmenin sorunlarıyla ilgili araştırmalar yapan *The Economist*, 27 Mart 1993 tarihli yayınında şunları yazıyor: “Dünya çapındaki ekonomik etkinlik sistemleri, daha şimdiden, hiçbir dünya imparatorluğu ya da ulus-devletin başaramadığı ölçüde, bir küresel bütünleşme gerçekleştirmiştir. Bunu gerçekleştirenler, herbirinin arkasındaki itici güç ABD, Japonya, Almanya, Fransa, İsviçre, Hollanda ve İngiltere olan bir avuç dev şirkettir.”⁸

Dünyaya yayılan uluslararası şirketlerin “ana şirket” sayıları azaldı ancak ciroları ve kazançları sürekli arttı. 1947-1967 arasındaki 20 yılda en büyük 200 ABD sanayi şirketinin, yapım sanayiinin toplam aktifleri içindeki payı yüzde 42,4’den yüzde 60,9’a yükselmşti.⁹

Ulus-devlet karşıtlığının ekonomik temelini, uluslararası şirket faaliyetleri oluşturur. 1970’lere dek büyük birimler halinde örgütlenen ve bir merkezden yönetilen uluslararası şirketler, bu tarihten sonra; değişime kolay uyum gösteren, pazar esnekliğine sahip, müşteri duyarlılıklarına daha iyi yanıt verebilen, bürokratik giderleri düşük, küçük ve özerk birimler halinde yapılanmaya başladılar. Bu birimler; üretim ve pazarlamada daha hızlı hareket ediyor, personel rejiminde kısıntı olanakları sağlıyor ve yönetici sayılarını arttırarak sorumluluk performansını yükseltiyorlardı. Ayrıca, işgücünün ucuz olduğu, az gelişmiş ülkelere yönelen şirket yatırımları, bu ülkelerde; az işçi çalıştıran ve yerel ölçülere daha kolay uyum gösteren birimler halinde örgütlenerek daha çok kâr sağlıyorlardı.

Dünyanın en büyük “Güç Üretim Grubu” olan ABB (Asea Brown Boveri) kendini “küçülme” uygulamalarının öncüsü sayıyor. Oluşturduğu 1200 “Alt Birim Şirketinde” çalışan sayısını her birimde ortalama 200 kişiye indirmiş ve ana şirketin yıllık gelirini 30 milyar dolara çıkarmış. Genel Müdür **Percy Barnevik**; “Sürekli büyüyor, aynı zamanda sürekli küçülüyoruz. Biz yalnızca küresel bir işletme değil, aynı zamanda, güçlü bir küresel koordinasyona sahip, yerel işletmeler topluluğuyuz” diyor.¹⁰

General Electric’i 1990’ların başında adeta yeniden yaratan **Jack Welch**’in şirket birimlerine, uygulama zorunluluğuyla verdiği kesin ve net mesaj şuydu: “Küçük düşünün. Büyük şirket kütleimize, küçük şirket ruhunu ve küçük şirket hızını kazandırmak için amansız bir mücadele veriyoruz.” **Welch**, dev boyutlu şirketini, daha etkili duruma getirmek için, küçük birimlerle yeniden örgütledi. Bu yöndeki uygulamalar, kısa süre içinde sonuçlarını verdi ve şirketin eleman sayısı 368 binden 268 bine düşerken, yıllık satışlar 1992 rakamlarıyla 27 milyar dolardan 62 milyar dolara, net kâr ise 1.5 milyar dolardan 4.7 milyar dolara çıktı.¹¹

Uluslararası şirketler, ana şirket-alt şirket-yavru şirket ilişkileriyle; yatırımdan pazarlamaya, kazanç aktarımından (kâr transferinden) vergilenmeye dek her alanda, denetimsiz bir ortamda çalışmak istiyor. Gümrük uygulamaları, korumacılık, ulusal yasalar onları rahatsız ediyor. Dünya üzerinde, ulusal dirence sahip ülke toprakları, onlar için, denetim altına alınması gereken “öncelikli kriz bölgeleridir.” Ulus devletlere karşı olmaları buradan geliyor. Bu karşıtlığa kaynaklık eden nedenler, siyasi değil ekonomik.

Küçük birimler halinde yapılanarak dünyaya yayılan küresel şirketler; içinde rahat hareket edebilecekleri, ulusal direnci olmayan küçük ve güçsüz ülkeler istiyorlar. Bu isteğin sloganlaşan ifadesi; “serbest piyasa ekonomisi”, “dünya ticaretinin serbestleştirilmesi”, “liberal ekonomi”, “kabile ekonomisi”, “yerel yöneticilik” ya da “yeni Osmanlıcılık”tır. Din, dil, yerel kültür, mezhep ve etnik köken gibi

eskiye dayanan toplumsal oluşumlar, bu nedenle ilgilerini çekiyor. Ulus-devletin yerine geçirmeye çalıştıkları yeni toplum biçiminin oluşturulmasında, bu ögelere etkin rol yüklüyorlar. Bu tür gelişmeleri bu nedenle destekleyip etkinleştiriyorlar. Ve bu politikayı yoğun olarak uyguladıkları ülkelerin başında Türkiye geliyor. Türk-Kürt, Alevi-Sünni, inanan-inanmayan, laik-antilaik, sağ-sol ayrırımları planlı bir biçimde gündemde tutuluyor. 78 yıllık Cumhuriyet yönetimi için “Başkanlık Sistemi”, “Eyaletçilik” gibi “yeni” öneriler getiriliyor.

Dünya ticaret ağı ve işleyişi, uluslararası şirketlerin isteklerine uygun biçime, büyük oranda sokulmuş durumdadır. Bu konuda alınan yol, sarsıcı sonuçlarını vermeye başladı. Azgelişmiş ülkeler sürekli olarak yoksullaşıyor, ekonomik ve akçalı bunalımlar yayılıyor. Türkiye kendini bu girdaptan kurtaracak siyasi yöneticilere sahip değil. Türk devriminin hiçbir ilkesi uygulanmıyor, herkes “Atatürkçü”. Üst düzey görevliler bile, üniter devlet yapısına kıskançlıkla sahip çıkmaları gerekirken, federasyunculuktan, eyaletçilikten, yerel yönetimcilikten söz ediyorlar. 8.Cumhurbaşkanı **Turgut Özal**, “federasyon ve yerel yönetimlere yetki devri”ni, 9.Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel** eyaletçiliği gündeme getirebiliyor.

*

56. ve 57.Cumhuriyet Hükümetleri'nin Başbakanı **Bülent Ecevit** önce, “Uluslararası Tahkimin” (uyuşmazlıkların çözümü için Türk mahkemelerine değil yabancı hakeme başvurma zorunluluğunu tarafların kabul etmesi) Türkiye için gerekli olduğunu söyledi. Bu söylem hemen, tüm partilerin ortak görüşü haline geldi ve Anayasa büyük bir hızla değiştirildi. 57. Hükümet, değişikliğin ardından, akıldışı bir uygulamayla, Tahkim'in geriye dönük olarak işletilmesini kabul eden 4501 sayılı yasayı çıkardı.

Bugün Türkiye'de birbirleriyle bağlantılı açıklamalar önceden kararlaştırılmış gibi değişik çevrelerde yapı-

lıyor ve ulus çıkarlarına karşı görüşler yoğun olarak işleniyor. Bu açıklama ve görüşler bir araya getirildiğinde karşımıza, kendi içinde bütünlüğü olan bir süreç çıkıyor. Dış kaynaklı tahkim isteklerinin Türkiye'ye getiriliş ve kamuoyuna sunuluş biçimi Hollywood senaryolarına benziyor.

ABD Ticaret Bakanı **William Daley**, 21 Ocak 1998 günü Türkiye'ye geldi. İki buçuk gün Ankara'da, bir buçuk gün de İstanbul'da kalıp, ilginç görüşme ve açıklamalar yaparak ülkesine geri döndü. Amerikalı Bakan, İstanbul'un gecekondu bol ilçelerinden Esenyurt'a gitti ve Esenyurt toplu konut alanında yapımı süren doğalgaz çevrim santralini gezdi. Esenyurt Belediye Başkanı **Gürbüz Çapan** kendisine, ilçenin, altından yapılan *"fahri hemşehrlik anah-tarını"* sundu. TÜSİAD, **Daley** onuruna Swissotel'de bir yemek, **Daley** de aynı otelde gazetecilere bir brifing verdi.

ABD Ticaret Bakanı brifingte neşe içinde şu açıklamayı yaptı: *"Ankara'da müthiş görüşmeler yaptık. Birleşik Devletler Türkiye'yle ticari ilişkileri iyice güçlendirmeyi amaçlıyor. Türkiye güvenilir bir ticaret ortağı ve müttefik... Ülkeniz patlama noktasına ulaşabilecek bir büyüme içinde. Bu büyümede enerji çok önemli bir unsur. Türkiye'ye daha sık gelmeyi amaçlıyorum. Ticari ilişkilerimizin daha çok sıkılaşmasını dört gözle bekliyorum. Ancak yasal engelleriniz nedeniyle, özelleştirmeyi geciktiriyorsunuz. Uluslararası tahkimi geciktiriyorsunuz. Oysa tahkimi bütün ülkeler uyguluyor. Türkiye'de tahkim sorununun çözümü için çalışmaların yoğunlaştırılması gerekir. Bu sorun çözülmezse finansman bulunmaz, finansman bulunmazsa projeler gerçekleştirilemez."*¹²

Bu istek, *"ilgili çevrelerde ivedilikle"* ele alındı. Konu *"basın"* ve *"iş çevrelerinde"* işlendi ve *"Türkiye'nin enerji dar boğazını aşabilmesi için yatırım projelerinin alt yapısı"* hazırlandı. TÜSİAD Başkanı **Muharrem Kayhan** tahkim sorununun çözülmesi gerektiğini belirterek, buna karşılık ABD'nin, gerek Gümrük Birliği'ne girişte ve gerekse AB ile ilgili diğer konularda Türkiye'ye verdiği desteği sürdüreceğine inandığını açıkladı.¹³ Enerji ve Tabii Kaynak-

lar Bakanı **Cumhur Ersümer**, **Daley**'in ülkesine dönmesinden henüz bir hafta geçmeden şu açıklamayı yaptı: *"Danıştay, enerji alanındaki özelleştirmelerde tahkimi imtiyaz sayıyor ve kabul etmiyor. Uluslararası hakem maddesini Türkiye Cumhuriyeti'nin hükümlerlik haklarının ihlali sayıyor. Ramazan Bayramı'ndan hemen sonra Bakanlık olarak konuyu TBMM'ne getireceğim. Bu konuyu Meclis'te gurubu bulunan bütün siyasi partilerin gurup başkan vekilleriyle tek tek görüşerek Anayasa değişikliği için destek isteyeceğim."*¹⁴

Cumhur Ersümer bu sözünü *"asla unutmadı"*. 1,5 yıl sonra **Bülent Ecevit**'in başbakanlığında kurulan 57.Cumhuriyet Hükümeti'nde, yeniden Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı oldu. Ve *"göreve"* başlar başlamaz şu açıklamayı yaptı: *"Enerji dağıtım ihaleleri Danıştayda, ancak biz Danıştay kararlarını beklemeyeceğiz. İhaleleri uygulayacağız. Öncelikli olarak enerji özelleştirmelerindeki tahkim engelini aşacağız."*¹⁵

Ulusal hukukumuzun temellerinden biri olan Danıştay'a karşı tavır almak, yerel yöneticilerin yalnızca kişisel istemleri değildir. **Cumhur Ersümer** ve benzer nitelikteki politikacılar, küresel işleyişin kurallarını belirleyen politikaları, kendi ülkelerinde uygulayan görevliler konumundadır. Bu durumu, en açık biçimde, 9.Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel**'in şu sözlerinde görüyoruz: *"Geçen günlerde ABD heyeti ziyaretime geldi. Onlara 30 milyar dolarlık alt yapı projemiz olduğunu; ilgilenmelerini söyledim. Ben, 'Bir sorunuz var mı?' diye sorunca, oturanlardan biri Türkçe olarak 'Danıştay' dedi. Bunun için Anayasa'yı değiştirmemiz lazım."*¹⁶

TEAŞ (Türkiye Elektrik Üretim ve Tüketim A.Ş.), en *"cesur"* devlet kuruluşu oldu ve Akkuyu'da yapımı planlanan nükleer santral ihalesinin sözleşmesine, Anayasa değişikliğini beklemeden, tahkim kabul eden madde koydu. TEAŞ'ın bu *"cesur"* girişimi kamuoyuna duyurulup eleştirilerin artması üzerine, bir önceki dönemin Enerji Bakanı **Ziya Ateş**; *"Söz konusu madde, benim Bakanlığım döneminden önce eklenmiştir"* dedi.¹⁷

18 Nisan seçimlerinden sonra kurulan 57.Cumhuriyet Hükümetini onaylayan Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel**; Cumhurbaşkanlığı döneminde, kuruluşunu onayladığı tüm hükümetlere vermiş olduğu ünlü, *“Türkiye’nin Makro Ekonomik Sorunları ve Çözüm Önerileri”* adlı dosyalarından birini **Bülent Ecevit**’e de verdi. Bu dosyada şunlar öneriliyordu: *“1998 yılı içinde özellikle enerji ve ulaştırma alanlarında çok önemli yatırım projelerinin alt yapısı hazırlanmıştır. Bu projeler hayata geçirilmelidir. Türkiye pek çok projesine dışarıdan kolaylıkla kaynak bulabilecek durumdadır. Ancak bu kaynağın gelebilmesi için tahkim meselesi aşılmalıdır... Devlet, sanayi ve ticaretin içinden tümüyle çıkarılmalıdır... Özelleştirmenin önündeki bütün yasal engeller kaldırılmalıdır.”*¹⁸

57.Cumhuriyet Hükümeti’nin kurulduğu günlerde ABD Ankara Büyükelçisi **Mark Parris**, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK), Türkiye-ABD İş Konseyi Genel Kurulu’nda bir konuşma yapıyor ve bu konuşmada şunları söylüyordu: *“Özellikle enerji ve ulaştırma alanlarında büyük miktarda yatırım yapmak için Türkiye’nin kapısında bekliyoruz. Türkiye’nin enerji açığını kapatmak için, gelecek 20 yılda, her yıl 4 milyar dolar yatırım yapması gerekiyor. Türk yasaları bu yatırımların yapılmasını imtiyaz olarak değerlendiriyor. Bizim yatırım yapmamız için tarafsız bir tahkim kurulunun güvencesine ihtiyacımız var. Bu güvence sağlanmadan Türkiye uluslararası piyasalardan finans kaynağı bulamayacaktır.”*¹⁹

*

28 Mayıs 1999 tarihinde onaylanan koalisyon hükümeti *“hızla”* çalışmalarına başladı ve **Demirel**’in; *“Bu koalisyon protokolü Türkiye’yi rahatlatıcı bir metindir. Türkiye’nin kısa, orta ve uzun vadeli meselelerine ışık tutan bir metindir”* diye övgüyle söz ettiği, hükümeti oluşturan Partilerin anlaşma tutanağı ortaya çıktı.²⁰ Dünya Gazetesi’nin 31 Mayıs 1999 günlü yayınında yer alan haber şöyleydi: *“Hükümetin ilk işi, Yap-İşlet-Devret (YİD) yöntemiyle yürütülen 30*

milyar dolarlık alt yapı projelerinde, Danıştay'ın imtiyaz sözleşmelerini inceleme yetkisini elinden alacak olan Anayasa değişikliğini kabul etmek oldu. Bu değişikliğe göre, enerji projelerinde hukuki bir sorun ortaya çıkması durumunda, yargı yeri Türkiye dışında olacak ve çözüm üçüncü ülke yargısında aranacak. Bu kararla, tahkim sorununun çözülmesinde, hükümetin yeni ortağı MHP diğer partilerle aynı yerde buluşmuş oldu.”²¹

*“Enerji yatırımları yapmak için Türkiye'nin kapısında beklenildiğinin” söylenmesinden bugüne dek onca zaman geçti. Bu arada **Mark Parris**, ülkesine geri döndü. Ancak, tahkim yasasının anında çıkarılmasına karşın, Türkiye'ye ne yabancı sermaye geldi, ne de “kapıda bekleyen” oldu.*

*Başbakan Yardımcısı **Mesut Yılmaz**, yanına **Cumhur Ersümer**'i alarak, Başbakan **Ecevit**'in 26 Eylül 1999 tarihindeki gösterişli ABD gezisinden birkaç gün önce, sessizce Amerika'ya gitti. **Yılmaz** ve **Ersümer**, gezileri resmi olmamasına karşın Amerikalı enerji lobileriyle “görüşmelerde” bulundular. Daha sonra **Ecevit**'le resmi geziye de katılan **Ersümer**, Türkiye'de enerji kesimine (sektörüne) yatırım yapacak şirket yöneticileri ve ABD Enerji Bakanlığı yetkilileriyle “gizli” bir toplantı yaptı. Bu toplantıda, uluslararası tahkime yönelik Anayasa değişikliğinin ardından “uyum yasalarının” ne zaman çıkarılacağını soran Amerikalı yatırımcılara **Ersümer**; “TBMM açılır açılmaz” diye yanıt verdi ve Ekim-Kasım aylarında bu yasaların çıkarılacağını belirterek şunları söyledi: “Siz yatırımlarınızla ilgili çalışmalarınızı hızla yürürlüğe koyun”²²*

*Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk kez, bir bakan, kendisini Meclis istencinin (iradesinin) üzerine çıkarıyor ve çıkmamış yasalar üzerinden yabancılara sözler veriyordu. Buna benzer bir olayı, 1921 yılında Hariciye Vekili **Bekir Sami** Bey yapmış ve Batılılarla Ankara'ya sormadan imtiyaz sözleşmeleri imzalamıştı. **Atatürk**, imzalanan bütün sözleşmeleri geçersiz saymış ve **Bekir Sami**'yi, yalnızca vekillikten almakla kalmamış, O'na yaşamı boyunca hiçbir görev vermemişti.*

Amerikalı yatırımcıların ne zaman çıkarılacağını sorduğu, **Ersümer**'in de süresini belirlediği "uyum yasaları" şunlardı;

*"Enerji alanındaki özelleştirmelerde yabancı sermayenin önünü açacak yasalar"

*"Yetkisi görüş bildirmeye indirgenerek tahkim konusunda devre dışı bırakılan Danıştay'ın kuruluş yasasında değişiklik yapacak yasa"

*"Özellikle, özelleştirme işlemlerine karşı, yargıya başvurma önüne geçecek olan dava açma ehliyetine ilişkin yasa değişiklikleri"

*"İdari Yargılama Usûl Kanunu'nun yenilenmesi"

Yasası olmadan "yabancı yatırımcılara" "hazırlık" yaptıran bakan olarak tarihe geçecek olan **Cumhur Ersümer**'in, enerji ve tahkim konusundaki "enerjik" çalışmalarından sonra politik kariyerinin ne olacağını hep birlikte göreceğiz.

Türkiye'de bu türden politik çıkarın tutsağı olmayan insanlar da var. Elektrik Mühendisleri Odası Başkanı **Ali Yiğit**, 29 Eylül 1999 günü basına yaptığı açıklamada; varsıl (zengin) enerji kaynaklarının bulunduğu Hazar ve Ortadoğu bölgeleri ile Batı arasında bir köprü durumunda olan Türkiye'nin ABD için önem taşıdığını belirterek şunları söyledi: "Kendi ülkesindeki petrol kuyularının birçoğunu gelecekteki stratejik önemi nedeniyle kapatan ABD, finansal kuruluşlarını kullanarak, kendisinin denetleyeceği ve rantını toplayacağı bir 'Türkiye Enerji Koridoru' kurmaya çalışıyor."²³

Bütün bu gelişmelerden sonra TBMM'ndeki tüm partiler, tahkim konusunda "birlik" ve "bütünlüğü" sağlamış oldu. "Övünç" duyulacak bu "milli birlik" karşısında "duygulanmamak" elde değil! "Son sosyalist devleti yıkıyoruz" diyen "hür teşebbüs" savunucusu "Haydi Türkiyem İleri" cilerden, "Üçüncü Dünya Solcusu" olmadığını açıklayan "Sosyal Demokrat"lardan ve "Milli Görüşçü" mukaddesatçılardan sonra; "Ak Günler solcularına" "Ilımlılaştan Milliyetçilere" ve "Dört Eğilimli Arıcılara" dek herkes "Uluslararası Tahkim'de birleşti."

*

Tahkim'i amaçlayan anayasa değişikliğinin kamuoyunda tartışıldığı günlerde, değişiklik karşıtlarına karşı en *'militanca'* açıklama; görüntü ve ses tonundan beklenmeyen bir sertlikle, DSP'li Adalet Bakanı **Hikmet Sami Türk**'ten geldi. Genel başkanından daha *köktenci (radikal)* söylemlerle, tahkime karşı çıkan Atatürkçüleri suçlayan Adalet Bakanı, TBMM Anayasa Komisyonu'nda şu garip konuşmayı yaptı: *"Kapitülasyonların geri getirildiği söyleniyor. Bilen de bilmeyen de konuşuyor. Herkes milli ufkuna göre değerlendirmeler yapıyor. Tahkimin kapitülasyonlarla bir ilgisi yok. Türkiye çok partili hayata geçtikten sonra devletçiliği bir anayasa kuralı olarak sürdüremezdi. Laiklik Atatürkçülüğün temel ilkesidir. Atatürkçülükte devletçilik dayatması yoktur. Türkiye'yi hala Enver Hoca anlayışındaki Arnavutluk haline düşürmeye kimsenin hakkı yoktur"*²⁴

Atatürkçülük değişik kesimlerden birçok saldırıya uğramıştı ancak bugüne dek *Enver Hocacılık*la hiç suçlanmamıştı. **Hikmet Sami Türk**'ün herkese garip gelen açıklamalarına karşın, tahkim anlaşmaları, güçlü yabancı devletlere hukuki ayrıcalıklar tanıyan ve bu alanda, az gelişmiş ülkelerin hükümlerlik haklarını zedeleyen, gerçek anlamda kapitülasyon anlaşmalarıydı. Az gelişmiş bir ülkenin tahkime başvurup uluslararası şirketlere karşı haklı çıktığı, dünyada tek bir örnek yoktu; çünkü tahkim uluslararası şirketlerin istemiydi. Ve Türkiye Cumhuriyeti, yabancılara tanınan bu tür ekonomik-hukuksal ayrıcalıkları ortadan kaldıran bir savaşla kurulmuştu. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Lozan'da gerçek savaşım bu alanda olmuş ve Batılıların bu yöndeki istekleri kesin bir kararlılıkla geri çevrilmişti.

Anadolu'daki anti-emperyalist savaşım, kendisini askeri başarıyla sınırlamamış ve her alanda tam bağımsızlığı içeren, ulusal egemenlik kavramını, Türk toplumunun ödün verilmez ögesi durumuna getirmişti. *"Egemen-*

lik, kayıtsız şartsız ulusundur” özdeyişi, yalnızca günün önceliğini dile getiren bir çarpıcı söz (slogan) değil, onun çok ötesinde Türkiye Cumhuriyeti’ni tanımlayan bir anlayıştı.

Bu gerçek, en yalın bir biçimde ortada dururken, Türkiye Cumhuriyeti’nin Adalet Bakanı **Hikmet Sami Türk**, Alman *Konrad Adenauer Vakfı* ile “*Türk Demokrasi Vakfı*”nın da katıldığı ve TBMM çatısı altında düzenlenen “*Türkiye’de Anayasa Reformu*” adı verilen toplantıda şunları söylüyordu: “*Egemenlik, kayıtsız şartsız milletindir, hükmünü düzenleyen Anayasa’nın 6.maddesi yeniden düzenlenmelidir. Bu düzenlemede, egemenlik kavramı, aday üyelik süreci dahil olmak üzere Avrupa Birliği’ni de içine alacak şekilde genişletilmelidir. Bu maddeye, Türkiye’nin diğer uluslararası kuruluşlara ve kurumlara üyelik halinde, diğer ülkelerle eşit koşullar altında olmak kaydıyla, o kurum ve kuruluşların organları ile egemenliğin birlikte kullanılacağı eklemesi yapılmalıdır.*”²⁵

Ulusal egemenlik kavramının “*yeniden tanımlanması*” konusunda bir başka açıklama 9 Mayıs 2001 tarihinde, devletin en üst noktasında bulunan Cumhurbaşkanı **Ahmet Necdet Sezer**’den geldi. Sezer, AB üyesi ve aday üyelerin büyükelçiliklerine Çankaya köşkünde verdiği yemekte, AB Ankara Temsilcisi **Karen Fogg**’un kendisine yönelttiği “*ulusal egemenlik paylaşımı*” ile ilgili soruya şu yanıtı verdi: “*Türkiye’nin evrensel değerleri yakalama yönündeki yürüyüşü bundan böyle de sürecektir. Türkiye değişen dünya koşullarında, başta hukuk olmak üzere her alanda gerekli atılımları yapmaya, pekiştirmeye ve daha da geliştirmeye kararlıdır... Sanırım zamanı geldiğinde ‘ulusal egemenliğin paylaşımı’ konusundaki 90.maddeyi yeniden gözden geçirmemiz gerekecektir.*”²⁶

ABD’nin Lozan görüşmelerindeki resmi temsilcisi **John Grew**’in anılarında yazdıklarını **Hikmet Sami Türk** ve **Ahmet Necdet Sezer** okumalı ve Bağımsızlık Savaşı veren insanların o günlerde ulusal egemenlik konusunda nasıl direndiklerini öğrenmelidirler. **Grew**, anılarında şunları söylüyor: “*Curzon’un odasına gittik. (Curzon: İngiltere Dışişleri Bakanı y.n.) Herkes dışarı çıkmıştı. Bir anda Curzon görüldü,*

kızgın bir boğa gibi odaya hücum etti, bizlere baktı, parmağını havada dolandırarak aşağı yukarı yürümeye başladı. Durmadan ter döküyor ve içeridekilerin yüzlerine bakıyordu. Birden bağırdı: 'Dört korkunç saatten beri burada oturduk ve İsmet her sözüümüze şu bayat ve adi kelimelerle cevap verdi; 'bağımsızlık ve ulusal egemenlik! Curzon'a İsmet Paşa'nın hangi sorunda anlaşmazlık çıkardığını sordum, hukuksal sorunda cevabını verdi. Sonradan İsmet'in ekonomik maddeleri de benimsemediğini öğrendik... Herşey bitmişti. Curzon ızdırap ve korku içinde idi. İsmet Paşa ile görüşmemizin yararlı olup olmayacağını sorduk. Yeniden harekete geçmek istediğimizi söyledik ve ana kördüğümün hukukla ilgili maddelerde mi olduğunu sorduk: evet cevabını verdi. İsmet Paşa ile bir saat kadar konuştuk. Korkunç derecede yorgun görünüyordu. Ekonomik maddelerin Türkiye'yi mali ve sınai tutsaklığa sürükleyeceğini söylüyordu... Türkçe birkaç söz söyleyerek ayağa kalktı. Sonradan aramızda bulunan ve Türkçe bilen Gillespie'den 'kalbim tıkanıyor' dediğini öğrendik"²⁷

John Grew'in anılarını yalnızca **Hikmet Sami Türk**, **Ahmet Necdet Sezer** değil, **Bülent Ecevit** başta olmak üzere **Mesut Yılmaz**, **Devlet Bahçeli** ve bugünkü uluslararası anlaşmalara gözünü kırpmadan imza atan tüm politikacılar okumalıdır.

*

Arapçadan gelen ve konuşma dilinde kuvvetlendirme, sağlamaştırma anlamına gelen tahkimin, uluslararası ilişkilerde her zaman güçlülerin haklarını sağlamaştırmanın bir işlevi olmuştur. Bunun en açık örneği 1998 yılında Meksika'da yaşandı. Meksika'da yatırımları olan ABD uluslararası şirketi *Ethyl Co.*, zehirli kimyasal atıklarını doğaya salıyor ve içme sularının kirlenmesine neden oluyordu. Durumdan şikayetçi olan halk, yerel yönetim birimlerine başvurmuş ve konunun mahkemeye götürülmesini sağlamıştı. Şirket, Meksika hükümetinin NAFTA çerçevesinde imzalamış olduğu tahkim anlaşmasına da-

yanarak konuyu uluslararası tahkime götürdü. Uluslararası Tahkim (ICSID), Meksikalıların şaşkın bakışları arasında, toprakları kirlenen köylüleri değil, çevre kirliliğine neden olan şirketi haklı buldu. ICSID, çevre kirliliği konusuna hiç bakmamış ve “*Yerel mahkemelerde dava açılarak tahkim anlaşmasına uygun davranılmadığı*” gerekçesiyle şirketten yana karar vermişti. Üstelik dava açmada usul hatası yapıldığı ileri sürülerek, Meksika Hükümeti büyük bir para cezasına çarptırılmıştı.²⁸

Aynı firma, Kanada’da, benzin katkı maddesi olarak kullanılan MMT maddesinin üretim ve dağıtımını yapıyordu. Kanada hükümeti, çıkardığı yeni bir çevre yasasıyla bu maddenin üretim ve taşınmasını yasakladı. Ancak firma, NAFTA anlaşmasının tahkimi kabul eden maddelerine dayanarak, Kanada hükümeti aleyhine 345 milyon dolarlık tazminat davası açtı. Gözü korkan Kanada Hükümeti, firmaya 13 milyon dolar ödeyip, bir özür mektubu göndererek; “*işi tatlıya bağlama*” yolunu seçti.²⁹

ABD’li bir kereste şirketi olan *Pope&Talbot’a*, koruma alanı ilan edilen bölgede ağaç kestiği için, Kanada hükümeti tarafından “*daha fazla vergi*” tahakkuk ettirildi. Firma, Kanada aleyhine 30 milyon dolarlık tahkim davası açtı ve kazandı. Uluslararası tahkim (ICSID, ICC ya da UNCITRAL), bu tür uygulamaları, “*şirketlerin kârlılığını önleyici dolaylı kamulaştırma*” saymakta ve sürekli şirketlerden yana karar vermektedir.³⁰

Yargının ulusal niteliği ve bağımsızlığının önemi konusunda **Mustafa Kemal Atatürk**’ün ulusal hukuk ve devletçilikle ilgili görüşleri son derece açıktır. *Medeni Bilgiler* kitabında şunları söylüyordu: “*Türkiye’de her yabancı konsoloslukta bir konsolosluk mahkemesi vardı. Bunlar hukuk ve hatta ceza davalarına bakarlardı. Bir yabancı ile bir Türk arasındaki sorunu çözmek için Türk mahkemelerinin, tanık ya da sanık yabancıları doğrudan mahkemeye celp ya da izhar yetkileri yoktu. İstanbul’daki bu tür davalar, yabancı bir hakim de bulunduğu ‘karişik mahkemelerde’ görülürdü. Tutuklanan yabancıları Türk cezaevlerine koyamazdık. İflas eden yabancıla-*

rın işlemleri konsolosluklarda görülmüdü. Yargı hakkı her devlette ulusun egemenlik hakları arasındadır. Bizim şimdiki Anayasamıza göre bu hak, ulus adına bağımsız Türk Mahkemeleri tarafından kullanılır. Bugünkü durumumuzla kapitülasyon devri karşılaştırıldığında vatan çocukları, gelinen noktadan hem mutluluk duymalı hem de uyanık olmalıdırlar.”³¹

Yine **Mustafa Kemal**, 5 Kasım 1925'te Ankara Hukuk Mektebi'nin açılışında şunları söylüyordu: “Devrimcilerin en büyük ve en sinsi düşmanı çürümüş hukuk ve dermansız izleyicilerdir. Ulusun ateşli devrim atılımları sırasında sinmek zorunda kalan eski yasa hükümleri, eski hukukçular, devrimci çaba sahiplerinin sözlerinin geçerliliği azalmaya, ateşleri azalmaya başlayınca hemen canlanıp devrim ilkelerini, bu ilkelerin candan izleyicilerini ve kutsal ülkülerini mahkum etmek için fırsat kollarlar... Biz baştan başa yeni yasalar yaparak eski hukuk ilkelerini temelinden söküp atma girişimindeyiz...”³²

Mustafa Kemal Atatürk, “eski hukuk ilkelerini söküp atmakla” yetinmedi kuşkusuz. Toplumsal yaşamın hemen her alanında eskimiş her şeyi söküp attı. Ve bunu yalnızca Türk ulusunun kendi gücüne dayanarak başardı. Ancak, ölümünden sonra Türkiye'yi yönetenler, Kemalizmin en temel özelliği olan “kendi gücüne dayanma” anlayışını bıraktılar. Özellikle ekonomide, **Atatürk**'ün en çok çekindiği, dış sermayeye bel bağlama yoluna girdiler. Bu yol onları giderek, dış finans kuruluşlarının kapısında bekleyen, yabancı sermaye yatırımı ya da borç almak için ulusal haklardan kolayca ödün veren ve yaptığı işin doğruluğuna kendisini inandıran, umarsız (çaresiz) yöneticiler haline getirdi.

*

Kurtuluş Savaşı önderleri, hukuki ve mali bağımsızlığa olağanüstü önem veriyorlardı, bugün ise tüm toplumsal yaşam alanlarımız, yabancıların görüş ve istemlerine göre yönetiliyor. **Atatürk**, Meclis'i açış konuşmalarının hemen tümünde ‘bağımsız maliye’, ‘milli kambiyo’, denk

bütçe, ‘*milli bankacılık*’tan söz ediyor ve Merkez Bankası’nın kurulmasına büyük önem veriyordu. Şimdi Merkez Bankası’nın başına “*danışman*” adı altında küreselleşmeci bir Amerikalı getirildi. “*Büyük*” basın, atamayı, “*Dani Rodrik artık Türk Lirası’na yön verecek*”³³ “*Merkez Bankası’na Harvardlı danışman*”³⁴ başlıklarıyla ve çok olumlu bir gelişme olarak duyurdu. Aynı günlerde gazetelerde, IMF’nin Ankara’da büro açacağını ve “*yapısal uyum programının*” uygulamalarını daha yakından izleyeceği haberleri de yer alıyordu.

Dani Rodrik’li Merkez Bankası, 25 Kasım 2000 ve 20 Şubat 2001 mali bunalımlarıyla karşılaştı, Türk lirasının değeri bir günde yüzde 40 düşürüldü, düşüş altı ay içinde yüzde yüzü geçti. Uygulanan akçalı politikalarla ulusal ekonomi tam anlamıyla çöktü ve Türk halkı görülmemiş bir hızla yoksullaşma sürecine girdi. **Dani Rodrik** yeterli gelmemişti. Yaşananlardan hemen hiç ders almayan hükümet çevreleri, bu kez yalnızca Merkez Bankası’nın değil onunla birlikte Hazine Müsteşarlığı, Bankacılık Denetleme Üst Kurulu, Büyük Devlet Bankaları ve Sermaye Piyasası Üst Kurulu’nun başına Dünya Bankasından **Kemal Derviş**’i getirdi. Türk ismi taşıyan bu kişi Türk ekonomisini kurtaracak ve Türkiye’yi güçlü bir ülke yapacaktı!

Dünya Bankası Başkanı **James Wolfensohn**’un “*biz gönderdik*” dediği **Kemal Derviş**’in, Türkiye’ye neden gönderildiğini, yetki sınırının ne olduğunu ve neler yapacağını, az sayıdaki yurtsever aydından başkası görmedi, görse de sesini duyuramadı. Politikacılar, yabancılarla bütünleşmiş iş çevreleri ve medya, fiili olarak başbakan yetkileriyle donatılan **Kemal Derviş**’i olaganüstü bir istekle desteklediler. Oysa onun tek bir amaç ve görevi vardı. **Kemal Derviş**, başta Merkez Bankası olmak üzere Türk akçalı düzeninin candamarı olan milli kurumları denetim altına alacak, Türkiye’nin tüm akçalı kaynaklarını bir araya getirecek ve bu kaynaklarla, başta IMF olmak üzere yabancılara alacaklarını ödeyecekti. Bu işlemin Tür-

kiye Cumhuriyeti ve Türk halkı için açık anlamı ulusal egemenlik haklarını yitirmesi, yoksullaşması ve sömürgeleşmesiydi. Batılılar, alacaklarını tahsil etmek için Türkiye'ye, pahalı ve hantal bürokratik yapısıyla *Düyunu Umumiye İdaresi*'ni değil; Türkiye Cumhuriyeti'nin kendi kurumlarını "ücretsiz" olarak kullanmak üzere **Kemal Deriş**'i göndermişti.

Türklerin Anadolu'daki varlığına son vermeyi hedefleyen *Sevr Anlaşması*, 10 Ağustos 1920 tarihinde imzalandı. *Sevr* görüşmelerine temel oluşturan *Paris Barış Görüşmelerine*, Ankara Hükümeti'nin çağrılmasına gerek görülmemiş ve İstanbul Hükümeti, **Ahmet Tevfik Paşa** başkanlığında bir heyetle görüşmelere katılmıştı. Ne var ki Padişah **Vahdettin** ve İstanbul Hükümeti, koşullarının ağırlığı nedeniyle bu anlaşmayı imzalamayacak ve Türk heyetini, 10 Mayıs 1920'de geri çağıracaktır. İtilaf Devletleri, Padişahı *Sevr*'i kabul etmeğe zorlamak için Yunan kuvvetlerine Balıkesir, Bursa ve Uşak'ı işgal ettirmiş ve saltanatın varlığının devam etmesini, *Sevr*'in imzalanmasına bağlamışlardı. Ankara Hükümeti'nin işin başından beri *Sevr*'in hiçbir koşulunun kabul edilmeyeceğini tüm Avrupa devletlerine bildirmesine karşın, **Vahdettin** ve **Damat Ferit**, saltanatın sürmesini sağlamak için anlaşmayı imzalamak zorunda kalmışlardı.

Vahdettin ve **Damat Ferit**, tam bağımsızlığı anlayabilecek ulusal bilince sahip insanlar değildi. Savaştan çıkmış Türk ulusunun Avrupalı devletlere karşı direnebileceğini düşünmeleri onlardan beklenemezdi. **Mustafa Kemal**, zaferini henüz kazanmamış, onlara ve tüm yoksul ülkelere örnek olacak eylemini tamamlamamıştı. Buna karşın, **Vahdettin** bile, "*tahtını*" ve "*mülkünü*" kurtarma kaygısı taşısa da *Sevr*'i hemen kabul etmemiş, anlaşma koşullarını yumuşatmaya çalışmıştı.

21.yüzyıla girdiğimiz şu günlerde, doksan yıl aradan sonra Türkiye'de, *Sevr*'e temel oluşturan anlayışın hemen aynıyla, uluslararası anlaşmalar ve bu anlaşmalara bağlı

olan uygulamalar yapılmaktadır. Küreselleşme ideolojisinin bir gereği olarak yapıldığı açıklanan anlaşmalar, 1920 *Sevr*'iyle insana acı veren bir benzerlik içindedir. Kemalizmin görkemli başarıları somut bir gerçeklik olarak ortada dururken, ülkeyi bir yarı sömürgeye dönüştüren anlaşmalara imza atanlar; Türk ulusuna karşı, tarih önünde, **Damat Ferit** ya da **Vahdettin**'in yüklendiğinden daha ağır bir sorumluluk altına girmektedirler. Çünkü Kemalizmin kanıtlanmış başarıları, önlerinde dururken bunu yapmaktadırlar. Hem de büyük bir istekle.

1920 *Sevr*'i, devlet bütçesi ile ilgili olarak şunları söylüyordu: *"Türkiye'nin devlet bütçesi İngiltere, Fransa ve İtalya'dan oluşan bir komisyon tarafından düzenlenecek, komisyona katılan Türk delegelerinin yalnızca danışma niteliği taşıyan kararlarda oy hakkı olacaktır. Türk Devleti, komisyonun onaylamayacağı herhangi bir mali düzenlemede bulunamayacak, Gümrükler Genel Müdürünü komisyon atayacak ve görevinden alabilecektir. Komisyon, Türk Devleti'nin para politikalarını belirleyecek ve bu belirlemede Osmanlı Bankası ve Düyunu Umumiye İdaresi ile birlikte çalışacaktır."*³⁵

IMF ve Dünya Bankası'nın devlet bütçesi üzerindeki bugünkü etkisi, **Kemal Derviş**'in bakan yapılması, Bankalar Yasası, milli kambiyo dan vazgeçme, Türk Lirasının değer yitiği, Tütün Yasası, Şeker Yasası, Tekel Yasası, ücretlerin düşürülmesi, sağlık ve sosyal güvenlik, tarım ve tarım sorunlarına yaklaşım, Gümrük Birliği koşulları, Avrupa Birliğinin aldığı kararlara uyma girişimleri, uluslararası tahkim, özelleştirme uygulamaları vb. göz önüne getirildiğinde; *Sevr* mantığının günümüz Türkiye'sinde ne denli yaygın olarak işletildiği görülecek ve bu işleyişin sorumluluğunu taşıyanların, **Vahdettin** ve **Damat Ferit**'in de gerisine düştükleri açık olarak ortaya çıkacaktır.

1920 *Sevr*'i, "demokratik haklar", "azınlıklar", "dinsel özgürlükler" konularında şunları söylüyordu: *"Herhangi bir Osmanlı yurttaşı hiçbir engelle karşılaşmadan dilediği Batılı devletin uyruğuna girme hakkına sahip olacaktır. Savaş nedeniyle oturdukları yerlerden ayrılan azınlıklar geri dönebilecek-*

ler ve bunların uğradıkları tüm zararlar Osmanlı Maliyesi tarafından ödenecektir. Azınlıklar; okul, kimsesizler yurdu, kilise gibi toplumsal ve dinsel kuruluşlar açmakta özgür olacaklar; okul ve parlamento dahil tüm yönetim birimlerinde görev alabileceklerdir. Bu işleyişi batılı devletler denetleyeceklerdir.”³⁶

Bugün, başbakanlardan, meclis üyelerinden TÜSİAD üyelerine dek çok yaygın olan çifte vatandaşlık uygulamaları, Kürtlere anadillerinde eğitim önerileri, Patrikhannenin okul açma girişimleri, İnsan Hakları Mahkemesi'nin Türkiye'ye kestiği tazminat cezaları, Milli Eğitim Bakanlığı'nda üçte ikisi Amerikalılardan oluşan “Çalışma Komisyonları”, tarikat ve aşiret örgütlenmesi, karşı konmayan AB kararları vb. *Sevr* mantığının Türkiye'deki yaygınlık düzeyini göstermiyor mu? Türkiye'nin bugün getirildiği noktayı herkesin görebilmesi için “*Düyunu Umumiye İdaresi*”nin 1920'lerde olduğu gibi, bugün İstanbul Erkek Lisesi olarak kullanılan eski binasına yerleşmesi mi gerekiyor?

Türkiye Cumhuriyeti hükümetleri, Kurtuluş Savaşı'nın saygınlığı ve savaş sonrasındaki barıştan ve bağımsızlıktan yana kişilikli politikalarıyla, dost-düşman tüm dünya ülkelerinde büyük saygı kazanmıştı. **Atatürk**, hiç “dış geziye” çıkmamış, ancak pek çok ülke lideri Türkiye'ye gelmişti. “*Tarihi düşman*” olarak tanımlanan Rusya ve Yunanistan ile hiçbir dönemde olmayan karşılıklı güvene dayalı dostluk ilişkileri kurulmuş, Balkanlarda barış ve dengenin temel unsuru durumuna gelinmişti. Doğu'da, Kafkasya, Irak, İran ve Afganistan'a dek çok geniş bir alan, gerilimsiz bir barış bölgesi yapılmıştı. Türkiye'nin o dönemdeki uluslararası saygınlığı o denli yüksektir ki, bu saygınlık Hatay sorununun çözümünü, diplomasi alanında benzeri olmayan davranışla noktalanmıştı. **Atatürk**'ün Hatay sorunundaki duyarlılığını bilen Fransızlar, Hatay'la ilgili anlaşmayı; sağlığı iyice bozulan **Atatürk**'ün, sonucu görmesini sağlamak için, dışişleri görevlilerini tatil günü çalışmaya çağırarak imzalamıştı.

Atatürk'ten sonra Türkiye'yi yönetenler, onun Türkiye Cumhuriyeti'nin dış siyasetine yerleştirdiği bağımsızlıktan yana kişilikli politikaları sürdürmediler ve tanzimat kafasıyla sürekli bir yerlere dayanma isteği içinde oldular. Doğal olarak da saygınlıklarını yitirdiler. **Adnan Menderes** Hükümeti, 9 Şubat 1957 tarihinde bağlantısız ülkelerin güçlkle Birleşmiş Milletler'in gündemine getirdikleri Cezayir sorununun çözümüne yönelik oylamada, ulusal bağımsızlık savaşı veren Cezayir'den değil, işgalcilerden yana oy kullandı. Oysa, o günlerde çatışmalarda ölen Cezayirli ulusçuların ceplerinden **Atatürk'**ün resimleri çıkıyordu. Yine *Menderes Hükümeti*, 1956 yılında Süveyş Kanalı için İngiltere ile askeri çatışmaya giren Mısır'ı değil, İngiltere'nin çıkarlarını savunan *Dulles Planı'nı* desteklemişti.³⁷

ABD Başkanı **Johnson**'ın 1964 Kıbrıs bunalımı sırasında Başbakan **İsmet İnönü**'ye üst perdeden yazdığı mektup, Türk kamuoyunda büyük tepki görmüştü. Artık bu tür davranışlara tepki bile gösterilmez duruma gelindi. 54.Cumhuriyet Hükümetinin Başbakanı **Necmettin Erbakan**, Libya ziyaretinde çöl çadırında **Kaddafi**'den neredeyse azar işitti. Mısır'da gönülsüz bir ağırlamayla karşılaştı. 57.Hükümetin Başbakanı **Bülent Ecevit**, ünlü ABD gezisinde, Dünya Bankası Başkanı **James Wolfensohn**'dan görüşme isteğinde bulundu. **Wolfensohn**, görüşme yeri olarak Bankanın Washington'daki merkez binasını gösterdi. Bu davranış, diplomatik bir skandaldı ve ülke saygınlığının getirildiği noktayı gösteren bir sonuçtu.³⁸ Aynı gezide, Türk kurulunun ABD Senatosu'nu ziyareti sırasında **Clinton**'un partidaşı Demokrat Senatör **Joseph Biden**, herkesin önünde **Ecevit**'e şunları söyledi: "*Siz ABD'ne muhtaçsınız, ancak ABD'nin Türkiye'ye ihtiyacı yok. Kredi ihtiyaçlarınızın olduğunu biliyorum. Kıbrıs sorununu çözün, istenenleri yerine getirin, size yardımcı olalım. Aksi takdirde hiçbir yere varamazsınız.*"³⁹

Dış gezi ve ilişkiler ne denli yoğunlaşırsa Türkiye'yi o denli küresel bir dünya devleti durumuna getireceğine

inanan hükümet yetkilileri, sürekli olarak dış gezilere çıkmakta ve bu tür davranışlarla sıkça karşılaşmaktadır. Tahkim ve enerjinin özelleştirilmesi konusunda, *"üstün bir çalışma azmiyle"* ülkesine *"büyük hizmetler"* veren, Başbakan Yardımcısı ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı **Cumhur Ersümer**'in Türkmenistan'da karşılaştığı davranış, herhalde çok az sayıda devlet temsilcisinin başına gelmiştir. Doğalgaz görüşmeleri yapmak için Türkmenistan'a giden **Ersümer**, Türkiye'nin 30 milyar metreküp doğalgaz alacağını ve bunun 14 milyar metreküpünü Avrupa'ya satacağını söylemesi üzerine; Türkmenistan Cumhurbaşkanı **Saparmurad Türkmenbaşı** sözünü keserek **Ersümer**'e şunları söyledi: *"Siz önce kendi ihtiyacınızı karşılayın. Türkmenistan gazı Türk aileleri için dünya fiyatlarının yarısı kadar daha ucuzdur, bin metrekübü 70 dolardır. Ancak siz 114 dolara Rusya'dan gaz alıyorsunuz. Türk Politikacılar, Türk halkının ihtiyaçlarını pek fazla düşünmüyor görünüyor."*⁴⁰

Atatürk dönemi Cumhuriyet hükümetlerinin, uluslararası düzeyde saygınlığı olması nedensiz değildi. Kendi gücüne dayanmanın özgüveniyle **Atatürk**, bağımlılık doğuracak dış ilişkiye girmemişti ve girilmesine de izin vermemişti. Kurtuluş Savaşı'nın son dönemlerinde bedelinin zaferden sonra ödenmesini içeren silah satışı önerilerini, bağımlılık doğuracağı gerekçesiyle ve gereksinime karşın kabul etmemişti. *Lozan*'da, Batıyla gerçek çatışma *"yardım"* ve *"imtiyazlar"* konusunda olmuş, ancak bu konuda, Batıya asla ödün verilmemişti. **Mustafa Kemal Atatürk**, günümüz yöneticilerinin *"can simidi"* gibi peşinden koştuğu dış yardım konusunda şunları söylüyordu: *"İnsaf ve yardım dilenmek gibi bir ilke yoktur. İnsaf ve yardım dilenciliğiyle, ulus ve devlet işleri görülemez. Millet ve devletin onuru ancak bağımsız olmakla sağlanır."*⁴¹

ONUNCU BÖLÜM

**SANAYİ VE SAĞLIKTA ATILIMLAR
(1923-1939)**

Sanayi ve Sağlıkta Atılımlar (1923-1939)

Mustafa Kemal Atatürk, ulusal bağımsızlıktan ödün vermeden kalkınmanın yalnızca, kendi gücüne dayanan sanayileşmeyle sağlanabileceğini biliyordu. En önem verdiği, en çok düşündüğü ve ivedilikle giriştiği konuların en başında endüstrileşme geliyordu. Ancak, elde ne sermaye, ne işgücü ve ne de üretim geleneği konularında herhangi bir birikim vardı. Toplumsal ilerleme ve kalkınmanın temel sorunu endüstrileşme; sermaye birikimi olmayan, teknoloji ve alt yapıdan yoksun, geri kalmış bir ülkede ancak, gerçekçi ve uygulanabilir ulusçu politikalarla aşılabilirdi.

Batının yüzlerce yılda ulaştığı sanayileşme düzeyi, yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda toplumsal birikimin bir sonucuydu. Oluşumunun insan iradesinden bağımsız bir yanı vardı. Gerçekçi belirlemeler ve bilimsel verilerle oluşturulan sanayileşme izlenceleri, örgütlü bir toplumsal sıklıdüzene (disipline) bağı kalınarak, yüksek tempolu ve sürekli bir çalışmayla uygulanmalıydı. Sanayileşme atılımının temel dayanağı, ulusun kendi gücü olmalı ve bu atılım dışarıya karşı titizlikle korunmalıydı. Bunu başarabilecek tek örgütlü güç, ulus-devlet gücü ve onun ekonomik dayanakları KİT'lerdi. Kemalizm'in konuya bakışı özetle böyleydi ve bu bakış, geri kalmış yoksul uluslar açısından dünyadaki ilk örneği oluşturuyordu.

Türk Devrimi'nde uygulanan sanayileşme ve ulusal kalkınma stratejisi son derece başarılı olmuştur. Başarının altında yatan temel etken, uygulanan kalkınma izlencelerinin ülke gerçeklerine, Türk toplumunun özelliklerine ve kendi gücüne dayanıyor olmasıdır. Uygulamalar özgündür ve herhangi bir örneğe bağı değildir. Kalkınma için seçilen yöntem, Batı'daki liberalizmden ve Sovyetler Birliği'ndeki kollektivistizmden çok ayrımlıdır. Sanayileşmede devletçilik temel alınır ancak özel girişimciliğin gelişimine verilen önem ve destek gözardı edilmez. Kişilerin ve

devletin tüm olanakları, ulusal gönenci arttıracak ekonomik etkinlikler için kullanılır. Ulusal ekonominin yaratılıp güçlendirilmesinin, uluslaşmanın temel koşullarından olduğu bilinir. Bu anlayışla, kişisel ve kamusal mülkiyet, toplumsal gelişmenin ve ulusal birliğin sağlanması amacıyla, yaşamın her alanında dengeli ve uyumlu birliktelikler durumuna getirilir. Temel amaç toplumsal üretimin artırılmasıdır. Bu amaca ulaşmak için önemli olan; üretim araçları mülkiyetinin kamu ya da özel kişilerde olması değil, ulusal nitelikte olmasıdır. **Atatürk** 1929 yılında şunları söyler: *“Memlekette her çeşit üretimin arttırılması için, özel teşebbüsün devletçe gerekli görüldüğünü önemle vurguladıktan sonra, diyebiliriz ki Devlet ve özel teşebbüs birbirine karşı değil, birbirinin tamamlayıcısıdır.”*¹

Mustafa Kemal Atatürk, devletçilikten ne anladığını pek çok yazı ve konuşmasında açıklamış ve açıklamalarını, Türk Devrimi'ne özgü bir izlençe olarak uygulamıştır. Ölümünden iki yıl önce 1936'da söylediği şu sözler Kemalist devletçiliğin en özlü açıklamasıdır: *“Türkiye'nin uyguladığı devletçilik sistemi 19.yüzyıldan beri sosyalist teorisyenlerin ileri sürdükleri düşüncelerden alınarak tercüme edilmiş bir sistem değildir. Bu, Türkiye'nin ihtiyaçlarından doğmuş, Türkiye'ye özgü bir sistemdir. Devletçiliğin bizce anlamı şudur: Kişilerin özel teşebbüslerini ve şahsi faaliyetlerini esas tutmak; fakat büyük bir milletin ve geniş bir memleketin bütün ihtiyaçlarını, birçok şeyin yapılmadığını göz önünde tutarak, memleket ekonomisini devletin eline almak. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Türk vatanında asırlardan beri kişisel ve özel teşebbüslerle yapılamamış olan şeyleri bir an önce yapmak istedi ve kısa bir zamanda yapmayı başardı. Bizim takip ettiğimiz yol, görüldüğü gibi liberalizmden başka bir yoldur.”*²

Atatürk, Türkiye'ye özgü kalkınma yolunu dizgeleştirip başarılı uygulamalar durumuna getirirken, akçalı güce dayalı ayrıcalıkların toplum içinde güç oluşturmalarına izin vermez. Bu nedenle, Kemalist devletçilik anlayışı toplumsaldır ve tekelciliğe karşıdır. Kapitalizmin, 20.yüzyılda yapısal değişikliğe uğrayarak tekel egemenliğine

dönüşmesi nedeniyle, kapitalizme ve sermaye egemenliğine yalnızca Türkiye’de değil, tüm dünyada karşıdır. 22 Ekim 1920’de şunları söylüyordu: “... Bir yandan Batı’nın işçi sınıfı, öte yandan Asya ve Afrika’nın köleleştirilmiş halkları, uluslararası sermayenin kendilerini yıkmak ve efendilerine büyük çıkarlar sağlamak için köle durumuna getirmek istediğini anladığı ve sömürge politikasının işlediği suç, dünya işçilerince kaçırıldığı gün burjuvazinin kuvveti sona erecektir. Ben buna inanıyorum.”³

Devletçilik, sanayileşme atılımlarında yoğun olarak uygulandı. Bu seçim, yalnızca “koşulların gerekli kıldığı bir zorunluluk” değil, bilinçli bir seçimdi. Bu seçim, Kemalizme biçim veren sosyal devlet anlayışının ve bu anlayışa bağlı olan ulus-devlet hedeflerinin zorunlu bir sonucuydu. **Atatürk**, ölümünden bir yıl önce, 1 Kasım 1937’de TBMM’ni açış konuşmasında şunları söylüyordu: “Sanayileşme en büyük ulusal davalarımızdan biridir. Sanayi işlerinde unsurları ülke içinde olan; yani hammaddesi, işçisi, mühendisi ve yöneticisi Türk olan fabrikalar kurulmalıdır. Büyük ve küçük her türlü sanayi tesisine ülkemizde ihtiyaç vardır. İleri ve müreffeh Türkiye idealine erişmek için sanayileşmek bir zorunluluktur. Bu yolda Devlet öncüdür. Birinci beş yıllık planın öngördüğü fabrikaları tamamlamak ve ikinci beş yıllık planı hazırlamak gereklidir.”⁴

1927 yılında yapılan sanayi sayımında, el sanayi işletmeleri ve tamirhaneler dahil, 33.085 işyeri vardı. Bu işyerlerinde çıraklar dahil, yalnızca 76.216 işçi çalışıyordu. Ortalama 2-3 kişinin çalıştığı bu yerlere işletme demek mümkün değildi. İşçilerin 35.316’sı, sayıları 20 bini bulan basit el tezgahlarından oluşan, halı ve diğer ev dokumacılığında, 17.964 işçi de, sayıları 5.347 olan tabakhane ve birkaç deri atölyesinde çalışıyordu.⁵

Sanayi üretimi yapan işletme hemen hiç yoktu. Çimento, petrol, demir, çelik, işlenmiş madenler, inşaat malzemeleri, motor, iş araçları başta olmak üzere tüm sanayi ürünleri ithal ediliyordu. Ülkede çoğu bankacılık, madencilik

ve demiryollarına yatırım yapmış 94 yabancı şirket vardı.⁶ (Bunların hemen tümü devletleştirilmiştir.)

*

Kurtuluş Savaşı'nın bitiminden hemen sonra, daha Cumhuriyet ilan edilmeden 17 Şubat 1923'te, çiftçi, tüccar, sanayici ve işçi temsilcilerinin oluşturduğu 1135 delege ile İzmir İktisat Kongresi toplandı. Kongrede bu dört kesim istek ve önerilerini dile getirdiler ve değişik konularda ekonomiyle ilgili kararlar alındı. **Mustafa Kemal** burada yaptığı konuşmada; "*Sanayinin gelişmesini ihmal etmemeliyiz. Ticaretimizi yabancıların eline bırakamayız. Bırakırsak, yurt kaynaklarını değerlendirme fırsatını yitiririz... Ancak bunların gerçekleştirilmesi söylendiği gibi kolay ve basit değildir. Başarmak için ülke ihtiyacına uygun temel bir program üzerinde bütün milletin birleşmesi ve uyumlu olarak çalışması gereklidir*" diyordu.⁷

Sanayileşmeyi hızlandırmak ve ülke düzeyine yaymak için bir dizi girişimde bulunuldu. 28 Şubat 1927'de *Sanayi Teşvik Kanunu*, 8 Haziran 1929'da *Milli Sanayi Teşvik Kanunu* çıkarıldı. Yerli sanayi ve ticareti koruyan yeni gümrük tarifeleri, 1 Ekim 1929'da uygulamaya sokuldu. 3 Haziran 1933'te *Sanayi ve Maadin Bankası* ile *Devlet Sanayi Ofisi*'nin yerine *Sümerbank* kuruldu. 1925 yılında kurulmuş olan *Sanayi ve Maadin Bankası* 7 yıl içinde; Hereke, Feshane, Bakırköy Mensucat, Beykoz Deri ve Kundura, Uşak Şeker ve Tosya Çeltik fabrikalarını kurmuş ya da kontrolü altına almıştı. Ayrıca Bünyan ve Isparta İplik, Maraş Çeltik, Malatya ve Aksaray Elektrik, Kütahya Çini fabrikalarına ortak olmuştu.

Bu fabrikalar 1933 yılında *Sümerbank*'a devredildi. *Sümerbank* 1939'a dek 17 yeni fabrika kurdu, birçok bankaya ortak oldu, bazı şirketlere sermaye yatırdı. 1935 yılında kurulan *Etibank* madencilik alanında yatırımlar yaptı, modern maden işletmeleri kurdu. *Emlak ve Etyam Bankası* 1926'da açıldı ve ciddi düzeyde konut kredisi dağıttı, konut yatırımlarına destek verdi.

İş Bankası 1924'te kuruldu ve çok kısa bir sürede, kredi piyasasında yabancı araçları ortadan kaldırabilen bir mali güce ulaştı. 1924 yılında *Ziraat Bankası*'na her türlü bankacılık işlemini yapabilme yetkisi verildi ve Banka hızlı bir büyüme sağlayarak 1931 yılında mevduatını 56 milyon liraya çıkardı. (1924 yılında Devlet Bütçesi 118,5 milyon liraydı.) 1933 yılında, 58 363 ortağı olan 637 Zirai Kredi Kooperatifi aracılığıyla, tarım kesimine kredi aktarıldı. Ziraat Bankası'nın denetimi altında çalışan Emniyet Sandığı'nın toplam mevduatı 1923'te 2 milyon 327 lira idi. Bu miktar büyük bir artışla 1929 yılında 16 milyon 508 bin lirayı buldu.⁸

1929 Dünya bunalımının olumsuz etkilerinden sakınmak için devletçilik politikaları yoğunlaştırıldı. Bütün dünyada büyük boyutlu bir kriz yaşanırken Türkiye'de ekonomik büyüme sağlanıyordu. 1923 yılında 3700 ton olan pamuklu dokuma 1927'de 9055 tona, 597 bin ton olan maden kömürü ise 1 milyon 593 bin tona çıkarıldı. 1923'te hiç üretilmeyen şeker 1927'de 5184 ton, 1932 yılında da 27 549 ton üretildi. 1927-1932 arasında çimento 24 bin tondan 129 bin tona, kösele 1924 tondan 4105 tona, yünlü mensucat 400 tondan 1695 tona çıkarıldı.

Elde edilen yerli üretimle, 1923'te ithal edilen kösele ve un, 1932'de hiç ithal edilmedi. Şeker ithalatı yüzde 37, deri ithalatı yüzde 90, çimento ithalatı yüzde 96.5, sabun ithalatı yüzde 96.5 oranında azaldı. Türkiye 1923 yılında 36 milyon dolar dış ticaret açığı verirken, (tüm ithalat 86,9 milyon dolar, tüm ihracat 50,8 milyon dolar) bu açık 1931 yılında 300 bin dolara düşürüldü. 1936 yılında, Türkiye 20,1 milyon dolar dış ticaret fazlası veriyordu.⁹ 1923 yılında, Devlet Hazinesinde altın ve döviz hiç yoktu. 1937 yılında, hazinede 26.107 ton altın, 1938 yılında 28,3 milyon dolar döviz stoğu vardı.¹⁰

Ekonomide elde edilen gelişmenin, başlangıç koşulları gözönüne alındığında büyük boyutlu bir gelişme olduğu açıkça görülüyor. Herşey, "*yoktan varedilmişti.*" 1938'de Türkiye henüz bir sanayi ülkesi değildi ancak bu hedef

için tutarlı ve geçerliliği olan bir kalkınma stratejisi oluşturulmuş, bu stratejiye uygun temel yatırımlar yapılarak hızlı bir gelişme sağlanmıştı. Gelişmedeki gerçek başarı; sayısal artışların ötesinde, ülke gerçeklerine uygun, bilimsel derinliği olan, geçerli ve özgün nitelikleriyle uzun erimli bir sanayileşme izlencesinin ortaya çıkarılmış olmasıydı. Türkiye yatırım haritası büyük bir ileri görüşlülükle hazırlanmış ve bugün Türkiye'nin en önemli sorunlarından olan bölgeler arası ekonomik gelişme ayrımı ve bu ayrımın ileride doğuracağı "iç göç" devinimleri (hareketleri) önlenmeye çalışılmıştı. Bu anlayışla, çok sınırlı olanaklara karşın *Iğdır, Nazilli, Malatya, Isparta, Konya Ereğlisi, Kayseri, Kırıkkale, Uşak, Tosya, Maraş, Aksaray, Susurluk, Bünyan* ve *Kütahya* gibi ülkenin değişik yörelerine sanayi tesisleri kuruldu.

Batılıların, "*sermayeden yoksunluğu nedeniyle*" bağımsızlığını koruyamayacağını söyledikleri Türkiye, onların hayret dolu bakışları altında, sivil havacılık alanında beklenmedik başarılar elde ediyor ve uçak yapıyordu. Üstelik bu uçaklardan 8 kişilik yolcu uçaklarını, Avrupa'nın göbeğindeki Danimarka'ya satıyordu. Ancak, ABD'nin Türkiye'de etkinliğini arttırmaya başlamasıyla; MKE'nin (Makina Kimya Endüstrisi) gerçekleştirdiği uçak üretimine, 4'ünün armağan olarak Ürdün'e verildiği 56 uçaklık son parti üretimden sonra son veriliyordu.¹¹

Özel girişimciliği teşvik eden, ancak kamu yatırımlarını esas alan devletçilik politikaları ve bu politikaların ekonomik dayanakları olan KİT'ler, Türkiye'de çok başarılı olmuştu. Elde edilen sonuçlar bunu açıkça gösteriyordu ve bu başarı, tam olarak yerel kaynaklara dayanılarak elde edilmişti. Üstelik bağımlılık doğuracak hiç dış borç alınmamış, karşılıksız para basılmamış ve 15 yıl boyunca denk bütçe gerçekleştirilmişti.

Enflasyon, 1922-1925 yılları arasında yıllık yüzde 3, 1925-1927 arasında ise yüzde 1'di. Türk parası yabancı paralar karşısında değer yitirmede, tersine bazılarına karşı

değer kazandı. 1924 yılında 9,5 kuruş olan bir Fransız Frangı, 1929 yılında 7,7 kuruşa, 187 kuruş olan bir Amerikan doları 127 kuruşa düştü.¹² Bunlar dünyanın en güçlü paralarıydı. Sınırlı miktarda alınan dış borç ağırlıklı olarak demiryollarının devletleştirilmesinde ve devlet kibrit tekelinin yaratılmasında kullanıldı ve bu borçlar, Osmanlı'dan devralınan *Düyunu Umumiye* borçlarıyla birlikte zamanında ödendi.

Bunca iş kolay başarılmamıştı kuşkusuz. Planlanan hedeflere ulaşmak için; sınırsız bir yurt sevgisi, inanç ve özveriden başka, bilinçli, kararlı ve devrimci bir tavır sergilenmişti. **Mustafa Kemal**, 18 Mart 1923 günü Tarsus'ta şunları söylemişti: *"Ulusal ticaretimizi yükseltmek zorundayız. Bu basit fakat yaşamsal gerçeği bilerek, bilmeyenlere yolu ile anlatmalıyız. Anlamayanlara zorla anlatarak amacımıza doğru yürüyeceğiz."*¹³

Atatürk öldükten sonra, her konuda olduğu gibi, dış ticaret politikalarında da Kemalist tutumdan sapıldı ve dış ticaret açığı; 1947'de 21,3 milyon, 1948'de 73,3 milyon, 1952'de 193 milyon, 1962'de 241 milyon, 1977'de ise 4 milyar 43 milyon dolara çıktı.¹⁴ Bu açık 1996 yılında 20 milyar doları aştı¹⁵ ve 2000 yılında tam 27,2 milyar dolar oldu.¹⁶

Bugün, yüksek enflasyon Türkiye'nin yazgısı durumuna geldi. Bütçenin yüzde 70'i borç ödemelerine ayrılıyor. Borç yükü 250 milyar dolar. Türkiye artık bir açık pazar durumunda. İşsizlik artıyor. KİT'ler satılıyor. Tahkim anayasaya girdi. Ekonomik çöküntü, siyasi dengesizliği beraberinde getiriyor. Türkiye'de yönetim biçimi değişiklikleri artık günlük tartışma durumuna geldi. Türkiye yeni bir **Atatürk** bekliyor.

*

Atatürk zamanında elde edilen başarılar ekonomiyi sınırlı değildi. Her alanda olduğu gibi toplum sağlığıyla ilgili atılımlarda da büyük başarılar elde edilmişti ve bu konudaki girişimler Kurtuluş Savaşı'nın başlangıcına

dek uzanıyordu. Kurtuluş Savaşı sırasında tifo, tifüs, kolera, trahom, verem, sıtma, çiçek ve sifilis Anadolu'da kol geziyordu. 12 milyon nüfusun yarıya yakını bu sayrılıklardan (hastalıklardan) birine yakalanmıştı. Kimi yörelerde sayrılıklı insan oranı yüzde 86'ya ulaşıyordu. 1923 yılında 3 milyon trahomlu sayrı vardı (nüfusun dörtte biri). Sıtmalı köylüler belli bölgelerde sayrılık nedeniyle hasat yapamayacak kadar bitkin düşmüştü. Tifüs, uzun yıllardır Türk toplumunun belası durumundaydı. 93 Türk-Rus savaşında, Türk Ordusu Ruslar'a değil tifüse yenilmişti.¹⁷ 1921 yılında Konya'da 12.Kolordu hastanesinde yatan askerlerin yüzde 80'i zatürree sayrısıydı. Gerekli ilaç yoktu. Genelkurmay Sağlık Dairesi raporlarına göre, hastanelere başvuran ve yatırılan sayrı sayısı 1921'de 151.783, 1922'de 247.988 idi. Yaralılar taşıtsız ve yolsuz bozkırlar üzerinden at, eşek, katır ve kağnıyla taşınıyordu.¹⁸

Cumhuriyete kadar, sağlıkla ilgili bir bakanlık yoktu. Sağlık İşleri ancak 1914'den sonra, İçişleri Bakanlığı'na bağlı bir genel müdürlüğe bağlanmıştı. Tıp eğitimi veren okul, yok denecek kadar azdı. Ülkenin tek hekim çıkaran okulu *Dar-ül Fünun* (sonradan İstanbul Üniversitesi), çağdaş tıp eğitimini tam anlamıyla vermekten uzaktı. 1921 yılında tüm ülkede, çoğu İstanbul'da bulunan ve önemli bölümü azınlıklardan oluşan 520 hekim vardı. 13 ilde sağlık müdürü, tüm ilçelerin üçte birini oluşturan 96 ilçede hiç hekim yoktu.¹⁹

Cumhuriyet Hükümeti, birçok alanda olduğu gibi sağlık alanında da yetişmiş kadro, teknoloji ve alt yapıdan yoksun, sorunlarla yüklü bir alt yapı devralmıştı. Örgütsüzlük ve parasızlık, her türlü umudu yok edecek düzeydeydi.

Koşulların ağırlığına ve olanaksızlıklara karşın, sorunların üzerine büyük bir istek ve kararlılıkla gidildi. Sorunu ele alış, yalnızca istek ve kararlılık düzeyinde bırakılmadı. Her konuda olduğu gibi önce bilime ve gerçeklere uygun bir ulusal sağlık izlencesi saptandı. Koruyucu

sağlık, halk sağlığı, toplum sağlığı kavramları üzerine oturan bu izlence kararlı bir biçimde uygulanarak, olağanüstü başarılar elde edildi.

Atatürk, sağlık sorununu yalnızca kişisel bir sorun ve sayrılık sağaltımı (tedavisi) olarak ele almadı. Bu sorun, toplum sağlığı olarak büyük önem verdi ve bunu devletin en temel görevi saydı. Şöyle diyordu: *“Ulusun tüm bireylerinin sağlıklı olmaları için sağlık koşullarını gerçekleştirmek devlet durumunda bulunan siyasal kuruluşun en birinci görevidir”*²⁰

Dikkat edilirse burada, devletin devlet olabilmesi için halk sağlığına eğilmesinin gerektiği söylenmektedir. **Atatürk** için, *“halk sağlığı ve sağlamlığı”* her zaman üzerinde durulacak olan ulusal bir sorundur. *“Sağlık yalnızca hastalık ya da sakatlığın olmayışı değil; bedensel, ruhsal ve sosyal yönlerden iyilik durumudur”* diyordu.²¹

Sağlık sorunlarına eğilme, Meclis’in kuruluşuyla birlikte başlar. 23 Nisan 1920’den on gün sonra çıkarılan bir yasayla, Türk tarihinin sağlıkla ilgili bakanlık düzeyinde ilk örgütü olan, *“Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekaleti”* kurulur. Bu yasa TBMM’nin çıkardığı ilk üç yasadandır. İlk Sağlık Vekili Dr.**Adnan Adıvar**’dı ve Vekaletin tüm kuruluş kadrosu, bir sekreter ve bir sağlık memuru olmak üzere kendisiyle birlikte üç kişiydi.

1920 yılında 260 olan hekim sayısı, 1921’de 312, 1922’de 337’ye çıkarıldı, 434 sağlık memuru işe alındı.²² Salgın sayrılıklarla savaşım (mücadele) için 1920 yılında, yabancıların düş olarak nitelendirdikleri yerli aşı üretimine geçildi. Sivas’ta üretilen üç milyon çiçek aşısının tümü halka uygulandı. Sıtmalılı yörelere yeterli kinin dağıtıldı. Frengi savaşımına, yetmezlik içindeki devlet bütçesinden ödenek ayrıldı.²³ Halka hizmet götürecekt hekim sayısını arttırmak için, askeri hekimlerin bir bölümü ordudan ayrılarak sivil alanda görevlendirildi.

1921’de, bir yıl önce üç milyon ünite üretilen çiçek aşısı miktarı 5 milyona çıkarıldı. Sivas’taki aşı üretim mer-

kezi genişletilerek bir yıl içinde 537 kilo kolera, 477 kilo tifo aşısı üretildi ve bu aşılardan tümü halka uygulandı.

İstanbul ve Sivas'tan sonra Diyarbakır'da da, içlerinde bakteriyoloji, kimya laboratuvarı, aşı merkezi ve kuduz sağaltım bölümlerinin olduğu sağlık merkezi kurularak; sağlık hizmetlerinin dağılımında denge sağlanmaya çalışıldı. Afyonkarahisar, Eskişehir ve Niğde gibi illerde tıbbi temizleme (sterilizasyon) merkezleri açıldı. Urla ve Sinop karantina merkezleri, aletleri tamir edilerek yeniden devreye sokuldu. 1000 kg devlet kinini Ziraat Bankası aracılığıyla sayrılara dağıtıldı. Devlet hastanelerine başvuran 30 bin sayrının 20 bini sağaltıldı.²⁴ Bütün bunlar, yoksunluk içinde sürdürülen Kurtuluş Savaşı devam ederken gerçekleştirildi.

*

Cumhuriyetin ilanından sonra sağlık atılımlarına, daha kapsamlı ve daha yaygın olarak sürdürüldü. Tıp eğitimini özendirici kararlar alındı. Gelir düzeyi düşük başarılı öğrencilerin tıp eğitimi yapmaları için ücretsiz öğrenci yurtları, burs olanakları sağlandı. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinin olanakları, ayrıcalıklı desteklerle arttırıldı. Öğrenci sayısı 1000 kişiye çıkarıldı. Hekimlere zorunlu hizmet yükümlülüğü getirildi. Anadolu'da hizmet yapan hekimlerin aylıkları yükseltildi. O yıllarda koruyucu sağlık hizmetlerinde çalışan bir hekim, zorunlu hizmet yaparken, başbakandan daha çok ücret alıyordu.²⁵

1925 yılında 1.Ulusal Tıp Kongresi toplandı. Hekimlik mesleğinin uygulama kurallarını düzenleyen ve bugün de yürürlükte olan 1219 sayılı yasa çıkarıldı. İlk Türk Kodeksi (ilaçların formüllerini gösteren resmi kitap) bu dönemde hazırlandı. 1930 yılında 1593 sayılı *Umumi Hıfzıssıhha Yasası* çıkarıldı. Bu yasanın, Bakanlığın görevlerini belirleyen 18 maddesinden 15'i, koruyucu sağlık hizmetleriyle ilgiliydi ve o dönemin, uluslararası düzeyde en ileri sağlık yasalarından biriydi.²⁶

Sağlık hizmetlerini köylere dek yaymak için “*seyyar tabiblik*” uygulaması getirildi. Türkiye’ye özgü bu uygulamayla, hekimler at, eşek ya da kağnıyla köyleri dolaşarak sayırlık taraması yaptılar. Sayrıharevlerine (hastanelere) uzak yörelere “*Muayene ve Tedavi Evi*” adıyla 5-10 yataklı sağlık hizmet birimleri kuruldu. Buralarda 5 yataklı olanlara bir “*hükümet hekimi*”, on yataklı olanlara ise ayrıca bir hekim görevlendirildi. Sayıları zaman içinde 300’e varan bu birimlerin açılmasına; 1950’den sonra, **Adnan Menderes** Hükümeti tarafından son verildi.²⁷

1936 yılında Ankara’da “*Halk Sağlığı Okulu*” açıldı. Bu okul uzun süre, her düzeyde sağlık elemanı yetiştirdi ve halk sağlığı alanında uzmanlık eğitimi verdi. Sağlık Bakanlığı’na kurmay bir danışmanlık birimi olarak hizmet veren bu okul da, 12 Eylül 1980 Darbesi’nden sonra kapatıldı.²⁸

Sayırlarevinden sağlık ocaklarına dek değişik kamu kurumlarıyla, toplumun her kesimine ücretsiz sağlık hizmeti götürülürken, memur ve işçilerin sosyal ve sağlık gereksinimlerini karşılayacak yeni yapılanmalara gidildi. 1937 yılında “*3008 sayılı İş Yasası*” çıkarıldı. İşçilerin sosyal güvenlik haklarını güvence altına alan bu yasayla, aynı zamanda memurların yararlanacağı “*Emekli Sandığı*” kuruldu.

Cumhuriyetin ilk 15 yılında sağlık konusunda yapılanlar, o günün koşulları gözönüne alındığında, gerçek bir sağlık devrimi niteliğindedir. Halk sağlığı açısından soruna yaklaşım biçimi ve buna uygun davranışlar, o dönemin dünya ölçülerine göre de ileri bir anlayışı içermektedir. Bugün, halk sağlığına yatırım yapmadığı gibi, yaratılan ve işleyen kurumları kapatan, sağlığı ve sosyal güvenliği “*özelleştiren*”, ilaçta tam olarak dışa bağımlı duruma gelen ve sosyal güvenlik kurumlarını çökerten hükümetlerle karşı karşıyayız. Sağlık ve sosyal güvenlik sorunlarımız IMF gibi uluslararası bir finans kuruluşunun öncelikli gündemidir. Türkiye’ye, “*borç alabilmen için sosyal güvenlik kurumlarını reforme* (deforme diye okuyabilir-

siniz) *etmelisin*” deniliyor ve bu isteğin ne anlama geldiği halk tarafından ne yazık ki bilinmiyor.

Türk halkı, bugün birçok konuda olduğu gibi sağlık sorunlarıyla da başbaşa bırakılmış durumdadır. **Atatürk** döneminde üstesinden gelinmiş olan birçok hastalık, bugün yeniden ve denetimsiz bir yayılma eğilimi içine girmiştir. Yoksullaşan halk, sağlık hizmetlerinin büyük oranda paralı duruma getirilmiş olması nedeniyle sağlığa ayıracak parayı bulamamakta ve hastalığı zorunlu olarak, vücudunun doğal direncine ya da üfürükçülerin kerametine bırakmaktadır.

Ulusal Verem Savaşı Dernekleri Federasyonu Yönetim Kurulu Başkanı Prof.Dr.**Ferit Koçoğlu**, 53.*Verem Eğitimi ve Propaganda Haftası* nedeniyle yaptığı açıklamada, Türkiye’de, veremin artışında kaygı verici gelişmelerin yaşandığını belirterek şunları söylüyor: *“Toplumsal verem mikropları ile karşılaşma riski artıyor. Hastalık kronikleşmektedir. Halen hastaların yarıya yakını kronik vakalardır. İlaçlara direnci olan kronik bir vakanın tedavisi de 2-3 milyar (1999) liraya mal olmaktadır. Veremle savaşın karargahları kabul edilmesi gereken dispanserlerin çalışmaları zayıflamıştır. Bakteri-yolojik muayenelere de gereken önem verilmemektedir.”*²⁹

Atatürk döneminde, yoksulluk ve sıradışı yoksulluklara karşın devletin tüm olanakları halka hizmet için kullanıldı. Türk halkı, Ankara’nın, tüm olanaklarıyla kendisi için çalıştığını yaşayarak gördü. Cumhuriyet yönetiminin, sözle değil eylemle kendisinden yana olduğunu, yüzyıllar süren bir ezilmişliği ortadan kaldırmayı amaçladığını kavradı ve içten bir destekle devrimlerden yana tavır aldı. Ankara’da *“sosyal bir devlet”* kuruluyordu ve bu yeni devlet gücünü; ulusal erekte (hedefte) birleşmiş, yeniliğe açık, özverili Anadolu halkından alıyordu.

Günümüzdeki sağlık ve sosyal güvenliğe yönelik IMF istemlerinin gerçek amacı, temeli **Atatürk** döneminde atılmış olan ve halk üzerinde saygınlığı bulunan ulus-devlet gücünün kırılmasını sağlamaktır. Halkına hizmet sunamayan bir devletin, güçlü olması olası değildir. Sayrılık-

lar ve umutsuz bir gelecekle başbaşa bırakılan bir toplumun; ulusal birlik, dayanışma, yardımlaşma duygularını ve devlete olan güvenini yitirmesi kaçınılmazdır.

Bu gerçeği iyi bilen **Mustafa Kemal**, hükümetler için başarı ölçütünün yalnızca halka ve ülkeye hizmet olduğunu belirtiyor, halkın gönencini sağlayamayan bir hükümetin hemen değiştirilmesi gerektiğini söylüyordu. İzmit halkıyla 1923’de yaptığı söyleşide şöyle diyordu: *“Hepimiz biliyoruz ki hükümet kurmaktan amaç, o hükümeti kuran milletin korunması, refah ve mutluluğunun sağlanmasıdır. Hangi hükümet yönettiği milletin varlığını korumuşsa, koruyorsa ve koruyabilecekse ve hangi hükümet yönettiği milletin refah ve mutluluğunu sağlamış ve sağlayabilme yeteneğini göstermişse o hükümet, millet için iyidir... Milletin refah ve mutluluğunu sağlayamayan hükümetler zarar vericidir, kötüdür ve değiştirilmesi gerekir.”*³⁰

ONBİRİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI ŞİRKETLER

Uluslararası Şirketler

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra uygulanan ve adına *Yeni Dünya Düzeni* denilen emperyalist işleyişin temel unsuru, uluslararası şirketlerdir. Günümüzde bu şirketlerin gücü o denli artmıştır ki, bunlar artık, yalnızca ekonominin kurallarını değil, dünya siyasetini de belirlemektedirler. Küreselleşmenin öncüleri ve taşıyıcıları bunlardır. *Ford*'un ekonomik gücü Suudi Arabistan ya da Norveç'ten büyüktür. *Philip Morris*'in yıllık satışı Yeni Zelanda'nın GSMH'ndan çoktur. 300 uluslararası şirketin toplu varlıkları, tüm dünyadaki üretim varlıklarının yüzde 25'ini oluşturuyor.¹ Dünya ticaretinin yüzde 67'sini 500 büyük şirket denetliyor.²

Şirketlerin büyümeyi sürekli kılmaları, kendi açılardan yapısal bir gerekliliktir. Bu nedenle tekelleşerek dışarıya açılmak, yani uluslararası duruma gelmek zorundadırlar. Dış pazara açılmayan ya da pazarını yitiren şirketler varlıklarını sürdüremezler. Pazar yitirmemenin tek yolu, her türlü ticari yarışa (rekabete) dayanmak, güçlü olmak ve gerektiğinde çatışmaktır. 20.yüzyıl bu çatışmaların örnekleriyle doludur.

Batı Avrupa kökenli şirketler 19.yüzyıl sonunda, ABD kökenli şirketler ise 20.yüzyıl başında dünyaya açılarak uluslararası şirket durumuna gelmeye başladılar. Bu nedenle mal, sermaye ve hizmet dolaşımının ulusal sınırları aşarak küreselleşmesi, sanıldığı (ya da gösterildiği) gibi yeni bir olgu değildir. Yüz yıllık bir geçmişi vardır. ABD'den *Singer*, *Standart Oil*, *General Electric*, *National Cash Register*, *ITT*, *Chrysler*, *Ford*, *International Harvester*, *Mc Cormik*, *General Motors*, *Kodak*; Batı Avrupa'dan *AEG*, *Siemens*, *Halske*, *Bergmann*, *Shell*, *Unilever*, *Krup*, *Philips*, *Imperial Chemicals*, *Bayer* v.b. şirketler 1890'larda dışarıya açılmaya başlamış ve küresel etkinlik gösteren uluslararası şirketler durumuna gelmişlerdi.

Bu şirketler, denizaşırı ülkelerde acentalar ve üretim birimleri açmışlar ve yerli işbirlikçiler edinerek mal satış

ve dağıtım ağıları kurmuşlardı. Birinci Dünya Savaşı'ndan önce, üretim amaçlı 193 Amerikan şirketi ve 305 Avrupa şirketi dışarıya açılmıştı.³ Bunlardan yalnızca AEG, 1912 yılında 189 şirketi denetim altına almış ve o yılların değeriyle 1,5 milyar marklık bir sermayeyi çekip çevirir duruma gelmişti. Dış ülkelerdeki şirket şube sayısı 34'e ulaşmıştı.⁴ ABD'nin 1919 yılındaki dış yatırımları 3,88 milyar dolara çıkmıştı. Ford'un 1920 yılında 19 ülkede araba ya da araba parçaları üreten yurtdışı fabrikaları vardı. O yıllarda Ford'un Amerikadaki fabrikalarında tam elli çeşit dil konuşuluyordu.⁵

20.yüzyıl başında 498 olan dışarıya açılmış şirket sayısı, 1945 yılında 1984'e, 1970 yılında ise 10909'a çıktı. 1990 yılında her alanda dış faaliyet gösteren şirket şube sayısı 206 bine yükselmışti.⁶ Amerikan şirketlerinin, dış ülkelerdeki doğrudan yatırımları 1950 yılında 11.8 milyar dolarken, bu miktar 1976 yılında 137 milyar dolara çıktı. Bu yüzde 1161 oranında bir artış demektir.⁷

Uluslararası şirket şubelerindeki sayısal artışlar, küreselleşme yanlılarının ileri sürdükleri gibi, yeni bir liberal dönemin göstergeleri değildir. Kapitalizmin liberal dönemi 19. yüzyılla birlikte tarihe karışmış ve 20.yüzyılda, uluslararası büyük şirketlerin ortaya çıktığı, sermaye dışsattımının (ihracının) yoğunlaştığı ve ekonomiye *mali sermaye*nin egemen olduğu, tekelci yeni bir dönem başlamıştır.

Dünya pazarlarının paylaşıldığı ve temelinde uluslararası şirket etkinliğinin bulunduğu bu döneme, *emperyalizm* deniyor. Günümüzde sıkça kullanılan küreselleşme tanımının, emperyalizmi anlatmaktan başka bir anlam taşımayacağı bilinmelidir. Günümüz dünyasında; teknoloji ileri düzeyde gelişmiş, sermaye dolaşımı olağanüstü hızlanmış ve *mali sermaye* egemenliği saltıklaşmıştır (mutlaklaşmıştır) ancak kapitalist emperyalizmin üretim ilişkileri açısından niteliği değişmemiştir. 20.yüzyılda liberalizm ortadan kalkmış ve küresel ekonomiye, kesin bir biçimde büyük tekeller egemen olmuştur.

Büyük şirketler, bugün kendilerine ait çok sayıda küçük şubeler ve alt birimler açmaktadırlar. Uluslararası faaliyet gösteren şirket sayılarındaki artışlar, küresel ekonomiye katılan yeni şirketlerin ortaya çıkmasını değil, büyük şirketlerin şube ve alt birim sayılarını arttırarak dünyaya yayılmasını göstermektedir. Günümüz dünyasında, yalnızca endüstriyel üretim ve ileri teknoloji alanlarında değil, dünya ticareti içinde yer alan tüm ekonomik etkinliklerde egemenlik, birkaç büyük tekele aittir. Birleşmiş Milletler kaynaklarına göre, örneğin dünya kimyasal madde üretiminin yüzde 87'si ABD, Japonya, Almanya ve İngiltere'ye ait az sayıdaki tekel tarafından yapılıyor. Dünyadaki demir cevheri, boksit, bakır, jüt, tütün, orman ürünleri, pamuk, kahve ve çay ticaretinin yüzde 80'i, her ürün için sayıları 3 ile 6 arasında değişen büyük uluslararası şirketçe denetleniyor.⁸

Uluslararası şirketlerin 1950'den sonra ulaştığı yapısal ve sayısal büyümenin, aynı yıllarda oluşturulmaya başlanan *Yeni Dünya Düzeni* ile çakışması; bu şirketlerin, *Yeni Dünya Düzeni*'nin bir ürünü olarak görülmesine neden olmuştur. Bu yanlış bir görüş değildir ancak daha doğrusu; uluslararası şirketlerin *Yeni Dünya Düzeni*'ni yaratmış olmasıdır.

Dış yatırımlar için gerekli olan "*istikrar*", "*siyasi ve askeri destek*" ve "*transfer garantileri*" gibi şirket gereksinimleri 1920-1940 arasında yeterince sağlanamamıştı. Rus ve Türk Devrimlerinin etkisiyle yayılan ulusçu devrimler, korumacı uygulamalarla dünyanın hemen her yerinde, şirket dış yatırımları açısından son derece "*olumsuz*" bir ortam oluşturmuştu. Çatışmayla dolu bir dünyada yatırım yapmak, şirket yöneticilerinin göze alabileceği bir çekince değildi. ABD Birinci Dünya Savaşı süresince verdiği kredileri geri alamamıştı. Birçok ülkede devlet korumacılığı, kamu kaynaklı kalkınma ve planlı ekonomiye dayanan uygulamalar yapılıyordu.

Gelişmiş ülke yöneticileri, dünyayı saran toplumsal ve ulusal dayanışma nedeniyle kendilerini olumsuz bir biçimde etkileyen 1920-1945 dönemini hiç unutmadılar. Savaş

sonrasında geliştirilen *Yeni Dünya Düzeni* politikalarının tümü, bu dönemin ekonomik ve politik “olumsuzluklarının” bir daha yaşanmaması üzerine kuruludur. Sıkça dile getirilen ve olumsuzluk içeren 30’lu yıllar söylemleri, dönemin yaygın ve etkili eğilimleri olan ulusçu ve toplumcu devinimlere karşı duyulan politik tepkinin bitmeyen sonuçlarıdır.

Dünya yeni yüzyıla, 20.yüzyıl başlarındaki koşulların hemen aynısıyla girdi. Bir yanda varıl (zengin) ve güçlü azınlık öbür yanda yoksul çoğunluk. Tarihin her döneminde olduğu gibi her toplumsal gelişme kendi karşıtını da içinde taşıyor. Büyük devlet etkinliğine karşı, tepkiler artıyor. 20 ve 30’lu yıllarda Türkiye’de uygulanan, bugün Çin’de uygulaması sürdürülen karma ekonomik düzen, gelişmiş ülkelerce kaygıyla izleniyor. Küreselleşme savunucusu Amerikalı ekonomist Prof.**J.K.Galbraith** bu kaygıyı şöyle dile getiriyor: “*Sosyalist ekonomik sistemin çökmesiyle dünya büyük ölçüde değişmiştir. Birtakım ülkeler sosyalist uygulamadan vazgeçti ama, son derece TEHLİKELİ olan ve bugünlerde büyük ekonomik politik başarı gibi görünen KARMA EKONOMİ yolunu tuttular.*”⁹

Az gelişmiş ülkelerin kalkınma çabalarında son derece başarılı olan *Karma Ekonomik Sistem* ve *sosyal piyasa ekonomisi*, emperyalist devletler için her zaman, karşı çıkılması gereken kaygı verici gelişmeler olmuştur. **Galbraith**’ın az gelişmiş ülkelerdeki, “*karma ekonomi yolunu*” “*tehlikeli*” sayması, kendi açısından olağandır. Olağan olmayan; kimi az gelişmiş ülke yöneticilerinin de bu düşünceye uygun bulmasıdır.

Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel**, 11 Ekim 1999 günü Ankara Sheraton Otel’inde düzenlenen “2.Dış Ticaret Haftası”nın açılışına katıldı ve burada şunları söyledi: “*Türkiye’nin önündeki en önemli sorun ekonomik rejim ile demokratik rejim arasındaki uyumsuzluktur. Türkiye, hızlı bir biçimde karma ekonomiden, serbest piyasa ekonomisine geçmelidir. Türkiye’de zihniyetler artık değişmelidir.*”¹⁰

Bu konuşmadan 1 gün sonra, 12 Ekim 1999’da Başbakan Yardımcısı **Mesut Yılmaz**, partisinin küme (grup)

toplantısında şunları söyledi: *"Bugünkü aşırı merkeziyetçi devlet yapısıyla yolumuza devam edemeyiz. Türkiye'yi Ankara'dan idare edemeyiz. Bu elbise dikiş tutmaz."*¹¹

Kendisine bu denli karşı yöneticilere sahip bir devlet, dünyada herhalde yoktur. Bu sözleri söyleyenler, bu ülkeyi uzun süreler yönetmiş ve gelinen noktanın dolaysız sorumluluğunu taşıyan kişilerdir. Türkiye'nin, yeni yönetim biçimlerine mi yoksa yeni yöneticilere mi gereksinimi olduğu, 1923-1939 arasında yapılanlar ve söylenenler gözönüne getirilirse, açıkça ortaya çıkacaktır.

*

Yeni Dünya Düzeni ideolojisi, 2.Dünya Savaşı öncesi dünya koşullarına karşı açılan bir savaş gibidir. Anlayış ve amacının temelinde devletçi ekonomik uygulamalara ve ulusal bağımsızlık eylemlerine karşıtlık vardır. Ekonomik, politik ve askeri yapılanmalar ve bu yapılanmaları düzenleyen uluslararası anlaşmaların tümü, bu karşıtlık üzerine oturtulmuştur. Yeni düzen politikalarının ekonomik amaçlarının gerçekleştirilmesi, bu amaçları gerçekleştirecek araçların geliştirilip güçlendirilmesiyle olanaklıdır. Bu araçlar uluslararası şirketlerdir. Uluslararası anlaşmaların, şirketlerin istem ve gereksinimlerini karşılamasının nedeni budur.

ABD'nin doğrudan dış yatırımları 1946 yılında 7,2 milyar dolarken; 1960'da 31,8, 1970'de 78,2, 1976 yılında 137,3 milyar dolara çıktı.¹² Avrupalı uluslararası şirketler, 1920-1945 arasındaki 25 yılda, üretim amaçlı 289 dış şirket birimi açarken, 1968-1970 arasındaki iki yılda 1759 dış şirket birimi açtı.¹³ Japon şirketlerinde de durum ayrımlı değildir. 1930-1945 arasında tüm şirket birimlerinin yüzde 8,3'ünü oluşturan yeni açılan birimler, 1968-1970 arasında, sayısını 209'a, oranını da yüzde 40,1'e çıkarmıştı.¹⁴

Kalkınma ve toplumsal gelişmeyi dış sermaye yatırımlarına bağlamak, pek çok azgelişmiş ülke *"yöneticisi"* için seçeneği olmayan tek yoldur. Buna inanan ya da

inandırılan bu tür “yöneticiler”, ülkelerine yabancı sermaye çekmek için her türlü ödünü vermeye hazırdılar. Bunlar yabancı yatırım almak için, ulusal haklardan kolayca vazgeçerler ve ülkelerinin geleceğini ipotek altına alacak anlaşmalara imza atmaktan çekinmezler. Sermaye dışsallaştırmaya (ihraç etmeye) gerçek anlamda gereksinimi olanların gelişmiş ülkeler olmasına karşın, kendilerini dış sermaye almaya zorunlu duruma getirirler. Ülke içindeki yabancı sermaye etkinliğini tam anlamıyla serbest bırakırlar ya da bırakmak zorunda kalırlar.

Dünya otomobil devi *Ford*, Türkiye’de “güçlü” bir yerli ortak bularak bir otomobil fabrikası kurmak istediğini açıkladı. Konu medyada yer aldı ve sevinçli bir haber olarak kamuoyuna duyuruldu. Kocaeli’nde (Gölcük-Kavaklı) devlete ait (SEKA) çok değerli bir arazi, üzerindeki doğal varlıklarla birlikte ücretsiz olarak şirket emrine verildi. Çok kısa bir sürede hazırlanan temel atma törenine Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel** katıldı ve törende yaptığı konuşmada, Cumhurbaşkanlığı konutunu kastederek; “*Ben böyle yatırımlar için Çankaya’nın bahçesini bile veririm*” dedi. Medya, fabrikanın açılış törenlerini neredeyse naklen yayınladı ve Türkiye’nin tüm dünyaya ihracat yapacak bir eser kazandığı yönünde yayınlar yaptı. Oysa olan şey, *Ford*’un Ortadoğu’ya mal sevkiyatı yapacak montaj üssünü İstanbul’dan Kocaeli’ne taşıyarak genişletmesiydi; öncelik *Ford*’un önceliği, yarar *Ford*’un yararıydı; Türk ulusal sanayisinin bu işleminden yararı değil, tersine zararı vardı.

Uluslararası şirketler için, “*az sermaye ile çok yatırım*” stratejik bir erektir. Bu nedenle sermayesi kıt, birikimi yetersiz az gelişmiş ülkeler; yabancı sermaye aldıkları oranda sanayileşmeden uzaklaşır ve yoksullaşırlar. Dış borca dayalı yerel kaynaklar “*teşvik kredileri*” adı altında bu tür yatırımlara ayrılarak; kalkınma için gerekli olan sermaye birikimi, yerli ortak bulan uluslararası şirketlerin kullanımına verilmiş olur. Gelişmiş ülkeler, hem borç faizlerin-

den, hem de bu borçların gerçek kullanıcıları olan, kendilerine ait uluslararası şirketlerin yüksek oranlı kazançlarından elde ettikleri gelirleri ülkelerine taşırlar.

Brezilya'da bir dönem Planlama Bakanlığı da yapan ünlü ekonomist Prof.**Furtada** uluslararası şirketleri bir benzetmeyle şöyle anlatıyor: *"Uluslararası şirketler bazı egzotik ağaçlar gibidir. Bu ağaçlar belli bölgelere dikilince, bütün suyu toprak ve araziye kurutur."*¹⁵

*

Az gelişmiş ülkelerde dışardan alınan kredilerle ülke içinde dağıtılan teşvikler arasında, birbirini tamamlayan dolaysız ilişkiler vardır. Kredilerin hemen tümü koşula bağlıdır ve koşulları açıklayan sözleşmeler kredinin gideceği adresi gösteren pusulalar gibidir.

Türkiye, 31 Mayıs 1968 tarihinde ABD ile bir kredi anlaşması imzaladı. *"Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında Kredi Anlaşması"* adını taşıyan bu anlaşma 31.5.1968 gün ve 12978 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi. Anlaşmanın 1. ve 2.maddeleri şöyleydi: *"AID (Türkiye'deki ABD Yardım Teşkilatı) Türkiye'nin değişik bölgelerindeki bakır madenleri ile eritme tesisleri kompleksinin birleştirilmesi ve geliştirilmesi, Murgul, Küre ve Espiye madenlerinin bakır üretiminin arttırılması için, 30 milyon 500 bin dolarlık bir krediyi, Dış Yardım Kanunu uyarınca Türk Hükümeti'ne verecektir. Hükümet borç tutarını, AID'den alacak ve özel teşebbüse ait bir Türk şirketi olan Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş.'ne verecektir..."* Etibank'ın Ergani hariç tüm bakır kuruluşlarını, ABD'nin denetimi altındaki Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş.'ne devretmeyi öngören bu anlaşmanın, 3.bölüm b, c ve d fıkraları ise şöyleydi: *"Şirketin Kuruluş Sözleşmesi, tescil belgesi, organizasyon şeması, Türk Hükümeti'nin krediyi şirkete borç vereceğine ilişkin, hükümetle şirket arasında yapılmış olan sözleşmenin tasdikli bir sureti ile şirket üst yönetiminde görev alacak personel listesi ve yönetim kurulu üyelerinin isimleri AID'ye*

bildirilecektir. AID'nin bütün bunları uygun görmesi halinde kredi ödemesi yapılacaktır.”¹⁶

Dış kredilerin hemen tümü, bu ve buna benzer koşullar içerir. Bu tür kredilere başvuran az gelişmiş bir ülke, sonu “ulusal tükeniş” olan bir yola girmiş demektir. Birbirleriyle ilintili olan borç anlaşmaları ard arda imzalanır ve ülke kısa sürede dış borç almadan ayakta duramaz duruma gelir. Dış borçların “teşviklere” dönüşerek kendilerine iletilmesini bekleyen yabancı ortaklı şirketler, bunu başaramayan (dış borç bulamayan) hükümetlerin, koltuklarını altlarından alırlar.

Kamu yönetim geleneklerinin bozulduğu, kredi doluşımını gözükkara politikacıların yönlendirdiği Türkiye gibi ülkelerde “teşvik” sorunu demek düzen sorunu demektir. Siyasi partiler ve onların yöneticileri herşeyden ödün verir ancak kamu bankalarının yönetimi, gümrükler ve teşviklerin dağıtılması konusunda hırslı ve uzlaşmaz bir tutum sergiler. Ülke borçları ve “ulusal çöküş” arttıkça bu tür yöneticilerin devinim alanları ve yüreklilikleri artar.

DYP-CHP Koalisyon Hükümeti 1995 yılının ilk 11 ayında, 700 trilyon liralık teşvik dağıtmıştı. Hükümet ortakları ani bir kararla erken seçime gitmek istediler ve seçim için 24 Aralık 1995 tarihini belirlediler. Seçim öncesi teşvik dağıtımında gerçek bir “patlama” oldu ve 11 ayda 700 trilyon lira teşvik veren hükümet, bir ayda tam 1,4 katrilyon liralık teşvik dağıttı.¹⁷

*

Teşviklerle yabancı sermaye yatırımları arasında, birbirini tamamlayan yakın bir ilişki vardır. Uluslararası şirketler herhangi bir ülkede yatırım yaparken ya yeni şirket kurar ya da var olan bir şirketi satın alır. Her iki biçimde, özellikle yeni şirket kurma biçiminde, kendilerine yerli ortak bulur. Ortaklıkta, hisse oranları ne olursa olsun, belirleyicilik her zaman yabancı şirketin elindedir. Bu konuda ödün verilmez. Yerli ortaklar, yatırım için arazi sağlama,

inşaat yaptırma, işçi bulma ve hükümet yetkilileriyle ilişkileri yürütme gibi ikinci sınıf işleri üstlenirler. “Yerli” ortakların üretimin niteliği, yurtdışı pazarlama, teknoloji belirleme, fiyat ve satış politikalarını saptama gibi stratejik konularda herhangi bir etkileri yoktur ya da çok azdır.

Türkiye’de yabancıların ortak olmadığı ya da daha doğru bir deyişle uluslararası şirketlerin ortaklığa almadığı büyük holding kalmamış gibidir. Bu şirketler özellikle kuruluş aşamasında, dış kaynaklı devlet borçlarının büyük bölümünü “teşvik” adı altında alırlar. Devlet dış borçları ödemeye çabalarlarken şirketler, yatırımlardan yüksek oranlı kazanç elde eder ve bu kazancın bir bölümünü yerli “ortaklarına” verir. Böylece borçlanan Türkiye, borcu kullanan ise yabancı şirketlerle yerli ortakları olur. Türkiye’de, uluslararası yabancı şirketlerin ortak olduğu yerli şirketlerin bir bölümü şunlardır:

KOÇ GRUBU: *Türk Traktör, Tofaş, Şark Sigorta, Otoyol, Mako* (İtalya); *Türk Siemens, Simko, Etmaş, Garanti İnşaat* (Almanya); *Otosan, Goodyear, General Elektrik, Koç Bank.* (ABD); *Bozkurt Mensucat* (Fransa); *Altinyunus* (Danimarka);

SABANCI TOPLULUĞU: *Brisa, Toyota* (Japonya); *Philsa, Marsa-KJS, Holsa Inc., Cigna-Sa, Ankara Hilton, Mersin Otelcilik* (ABD); *Hoechst, BİFA* (Almanya); *Türk Philips, Türk Philips Aydınlatma* (Hollanda); *Susa* (İngiltere); *Dusa* (Fransa);

ECZACIBAŞI: *Artema* (Almanya); *Dosan, Orta Anadolu Seramik* (İsviçre); *Türk Pirelli* (İtalya); *İpek Kağıt, Sanipak* (ABD);

İŞ BANKASI: *Türk Arap Bankası* (Libya); *Unilever-iş* (Hollanda); *Çelikkord A.Ş.* (İtalya); *İstanbul Segman* (Japonya); *İş-Genel Finansali Etitaş* (Fransa); *Türk Merchant Bank., General Elektrik* (ABD); *Otomarsan, Titaş Turizm End., Mus Meyan Kökii* (Almanya); *Dosan* (İsviçre); *İzmir Demir Çelik* (Suudi Arabistan);

YAŞAR HOLDİNG: *Akril Kimya, Tütünbank* (ABD); *Botaş, DYO Sadolin, Viking Kağıt* (Danimarka); *Pınar Su* (Almanya);

ÇUKUROVA HOLDİNG: *Uluslararası Bank* (İsviçre); *Robert Bosch, Türk Henkel, Turyağ* (Almanya); *OYAK-Renault* (Fransa)¹⁸

Sabancı Holding bünyesindeki şirketlere ortak olan uluslararası yabancı şirketler ve bu şirketlerin ortaklık hisseleri şöyledir: *AKÇANSA* (Çimento Sanayi), *CBR* (Beçlika), yüzde 50; *TOYOTASA* (otomotiv), Toyota ve Mitsui (Japonya), yüzde 50; *BNP-AK-DRESDNER BANK* (Finans) *BNP* (Fransa), *Drestner Bank* (Almanya); *BRISA* (Lastik Sanayi), *Bridgestone* (Japonya), yüzde 50; *YAZAKİSA* (Otomotiv) *Yazaki Corp.* (Japonya), yüzde 75; *KORDSA* (Lastik Sanayi) *Du Pont* (ABD), yüzde 50; *DUSA* (Lastik Sanayi), *Du Pont* (ABD), yüzde 50; *BEKSA* (Lastik sanayi), *Bekaert* (Belçika), yüzde 50; *SAKOSA* (Kimya sanayi), *Koch* (ABD), *Saba* (Meksika), yüzde 50; *BİMSA* (Bilgi İşlem), *IBM* (ABD), yüzde 50; *MARSAKJS* (Gıda Sanayi), *Philip Morris* (ABD), yüzde 50; *DANONESA* (içme Suyu, Hayat Suyu) *Danone* (Fransa), yüzde 50; *PHILSA* (Tütün), *Philip Morris* (ABD), yüzde 75; *PHILIP MORRISSA* (Sigara dağıtım) yüzde 75; *OLMUKSA* (Kağıt ve ambalaj sanayi) *International Paper Co.* (ABD), yüzde 50.

Sabancı Holding'in Uluslararası İşbirliği adıyla birlikte çalıştığı uluslararası şirketler ve bu şirketlerin üretim alanları ise şöyledir: *MITSUBISHI MOTOR CO.-TEMSA*, (Japonya) (Otobüs, minübüs, kamyonet üretimi) (lisans); *KOMATSU LTD-TEMSA*, (Japonya) (Büyük iş makinaları üretimi) (lisans); *SHARP CO.-TEMSA*, (Japonya) (Yazarkasa, hesap makinası üretimi) (lisans); *MITSUBISH HEAVY INDUSTRIES LTD-PİLSA*, (Japonya) (Klima cihazları üretimi) (lisans); *LIMAGRAIN HYBRID SEEDS-SAPEKSA*, (Fransa) (Tohum üretimi); *CROWN CORK & SEAL CO.-PİLSA*, (ABD) (Otomobil yan sanayi) (lisans) ve (distribütör); *HİLTON INTERNATIONAL-HILTONSA* (ABD) (Otelcilik); *KOMATSU FORKLİFT LTD-TEMSA*, (Japonya) (Forklift ve istif makinaları üretimi) (lisans).¹⁹

*

Uluslararası şirketler, dış yatırımlar için gerekli olan sermayenin yüzde 10-15 gibi küçük bir bölümünü kendi öz kaynaklarıyla karşılar. Geri kalan, yüzde 85-90 oranın-

daki büyük pay sermaye dışalımlayan (ithal eden) ülke kaynaklarından karşılanır. Bu nedenle uluslararası şirketlerin gerçekleştirdikleri hızlı büyümenin arkasındaki temel besleyici güç, merkezden yapılan sermaye aktarımları değil, bu şirketlerin dışarıda “yarattıkları” kaynaklardır. Burada, bir miktar borç desteğinden sonra kendi kendini besleyen bir süreç söz konusudur.²⁰

ABD uluslararası şirketleri, dış yatırım sermayesini başlıca dört kaynaktan sağlamaktadırlar: *Yeniden yatırılan yerel kâr (dağıtılmayan kâr), amortisman bedelleri, yerel krediler ve ABD kaynakları*. Bu şirketler, 1966-1972 döneminde ortalama olarak, imalat sanayisine ait dış yatırımlarının; yüzde 19’unu yeniden yatırılan yerel kârdan, yüzde 38’ini amortisman bedellerinden, yüzde 31’ini yerel kredilerden, yüzde 9’unu da ABD kaynaklı sermaye ile karşılamışlardır.²¹ Amerikan şirketlerinin yerel kaynaklardan sağladığı sermaye oranı görüldüğü gibi yüzde 91’dir. (Avrupa uluslararası şirketlerinde bu oran birkaç puan daha düşüktür.) Gelişmiş ülkeler yapım sanayisindeki her 100 dolarlık dış yatırımının yalnızca 9 dolarını kendi kaynaklarıyla karşılamaktadırlar. Türkiye’de etkinlik gösteren uluslararası şirketler 1973 yılında yatırım sermayelerinin yüzde 81’i kadar borçlanmışlar bu borçlanmanın yüzde 96’sını Türkiye içinden sağlamışlardır.²² Yerel kredi kullanma dünya ortalamasının yüzde 31 olduğu gözönüne alındığında, Türkiye’nin “cömertliği” ortaya çıkmaktadır.

Uluslararası şirketler yatırım yaptıkları ülkelere, üretilen malları dışsatımlama yetkisi vermez. Çünkü böyle bir eylem, çevre ülkelerde aynı iş kolunda etkinlik gösteren aynı şirkete ait şirket birimlerinin pazarını daraltacaktır. Uluslararası şirketler, alt birimlerini birbirleriyle yarıştırmayacağına göre, dışsatımı kısıtlayan ya da tam olarak yasaklayan bir politika uygular. Yatırım yapacakları ülkelerle yaptıkları lisans ve işbirliği anlaşmalarında, bu tür yasaklayıcı hükümleri kabul ettirirler. 1974 yılında yapılan bir araştırmaya göre, Bolivya, Kolombiya, Ekvator, Peru ve Şi-

li'de uluslararası şirketlerle imzalanan 409 lisans anlaşmasından 317'si (yüzde 78) dışsatımı tümüyle yasaklamakta, geri kalanların bir bölümü yalnızca belirli bölgelere dışsatım izni vermektedir.²³

Bu konuda UNCTAD'ın (BM Ticaret ve Kalkınma Konferansı) 1973 yılında yaptığı bir başka araştırmada; Kolombiya, Hindistan, İran, Jamaika, Kenya ve Malezya'da etkinlik gösteren 102'si yabancı ortaklı yerli, 45'i yüzde 100 yabancı 147 şirketten yüzde 53'ünün hiç ya da çok az dışsatım yaptığı saptanmıştır.²⁴ Hindistan'da 1964 yılında yürürlükte olan 1051 adet ortaklık ve lisans anlaşmasının yüzde 45'inde dışsatımı kısıtlayan açık hükümler bulunmaktadır.²⁵

Dünyanın tüm pazarlarında var olmak isteyen uluslararası şirketler, ülkeler ve bölgeler düzeyinde örgütlenmişlerdir. Her yatırım bölgesi çevre bağlantılarıyla birlikte şirket merkezlerindeki yönetim organlarına bağlıdırlar. Nerede, ne kadar üretim yapılacağı, üretimin nerelerde pazarlanacağı merkezin denetimi altıdadır. Bir ülke ya da bölgeden çevre ülkelere gönderilecek malların miktar ve gönderme biçimine, tüm dünya pazarlarını içine alan küresel ticaret ağına yönelik, stratejik izlenceleri sahip olan şirket merkezleri karar verir. Bu nedenle, az gelişmiş ülkelerde gösterişli haberlerle dışsatım gibi gösterilen dışarıya mal gönderme etkinliği gerçekte şirket merkezinin onay verdiği gönderimlerdir. Fiat'ın, örneğin Ukrayna'da otomobil fabrikası varsa, Türkiye'den (TOFAŞ) bu ülkeye merkezden bağımsız araba gönderemez.

*

Uluslararası şirketler vergi vermez ve mali açıdan denetlenemezler. Bugün, uluslararası şirketlerin küresel etkinliğini değil denetlemek, izlemek bile olası değildir. Son derece değişik yapılanmaları, ulusal yasalardan sıyrılma yetenekleri, siyasi ve akçalı güçleriyle uluslararası şirketler, çağımızın ekonomik bu kalemleridir. Bunlar, kimi zaman yerli şirket, kimi zaman yabancı şirket, kimi

zaman eşit katılımlı ortak, kimi zaman da yap-işlet-devret yatırımcısıdır. Patent satıcı, kredidatör, sermaye yatırımcısı, üretimi ve montajcı kılıklarıyla ortaya çıkarlar ve kolaylıkla kılık değiştirebilirler.

Uluslararası şirketler çalışma koşullarını kendilerinin belirlemesini, yarıyasal ya da yasal olmayan her türlü kazancın, meşru sayılmasını ister. Bu nedenle günümüzde, yasal ve yasal olmayan işler iç içedir. Dünyanın tüm bankalarında üretim ve ticaret kazançlarıyla kaçakçılık gelirleri aynı işlemi görür. “İş çevreleriyle” mafya örgütleri, “uyumlu birliktelikler” oluştururlar. Özellikle az gelişmiş ülkelerde “iş çevreleri” kayıt dışıcılığa kayarken, yasadışı oluşumlar “iş çevreleri” durumuna gelir. Kolombiya’daki uyuşturucu kartelleri üzerinde araştırmalar yapan ve yaptıkları araştırmayla uyuşturucu ticaretinin küresel boyutunu ortaya koyan **Dario Batancourt** ve **Marta Garcia**; vardıkları sonucu “*çıplak bir gerçeklik*” diye tanımlayarak şöyle özetliyorlar: “*Günümüzde kapitalizm yasal mafya, mafya ise yasadışı kapitalizmdir.*”²⁶

Araştırmacıların bu yargıları polis raporlarıyla da doğrulanıyor. Bern Federal Polis Teşkilatı’nın 1999 yılında yayınladığı bir raporda, Avrupa’nın göbeğinde bulunan ve “*Dünya’nın en uygar*” ülkesi olduğu söylenen İsviçre’de; İsviçre merkezli 90 şirketin Rus mafyasıyla bağlantılı olduğu, bunların 153 suça katıldığı, Zürih ve Cenevre’deki bankaların karapara aklama suçu işlediği, bu kentlerde beyaz kadın ticareti yapıldığı ve internet kanalıyla çocuk fahişe arayan İsviçreli varsıllar bulunduğu açıklandı.²⁷

Vergi toplamak her zaman zor bir iştir, ama uluslararası şirketlerden vergi almak, her şeyden daha zordur (artık olanaksız). 50 yıldır tüm dünyaya egemen kılınmış olan Yeni Dünya Düzeni onlara, vergi vermemeleri için sayısız olanak sunar. Dünya çapında iş yapan şirketler, ülkelerarası ticarete, fiyatları kendileri belirler. Ticari işlemleri kağıt üzerinde, akçalı aktarımdan (transferden) az vergi alınan ya da hiç alınmayan yerlere kaydırırlar. Dışalım ve dışsı-

tım işlemlerinin büyük bölümünü, şirket içi mal alışverişi olarak buralarda gösterirler.

Şirket şubeleri arasında ya da şubelerle ana şirket arasında gerçekleştirilen mal alışverişlerinde fiyatlar pazar güçlerinin etkisi altında değildir. Fatura miktar ve fiyatları isteğe bağlı olarak, “duruma” ve “konuma” göre “özgürce” belirlenir. Aktarım fiyatları vergi iadeleri gözetilerek oynanılır. Kâr ve zararlar şirketin küresel bilançolarına en yararlı olabileceği yerlerde ortaya çıkar. Değişik yöntemlerle elde edilen vergilendirilmemiş kazanç ve yasadışı başka kazançlar, devlet denetimi olmayan ülkelerde ya da onların çevresindeki adısınu duyulmamış küçük ve garip “devletçiklerde” aklanır. Buraları, dünyanın geleceği için öngörülen devletsiz, denetimsiz bir tür “yönetim birimleridir” Cayman Adaları, Bahamalar, Bermuda, Cape Verde, Bahreyn böyle yerlerdir. Bunların dünyanın heryeriyle kolay uçuş ve iletişim bağlantıları vardır. 548 banka ofisine hizmet veren Grand Cayman İş Merkezi, dünya yüzünde fax yoğunluğunun en yüksek olduğu yerdir. Yalnızca Cayman’daki 548 banka ofisinde 1992 yılında, 400 milyar dolar etkin (aktif) para bulunuyordu.²⁸

The Wall Street Journal’da yayınlanan bir araştırmaya göre, “kıyı bankacılığındaki” (vergi kaçırılan, kara para aklanan yerler için bu tanım kullanılıyor) paranın çok büyük çoğunluğu gelişmiş ülkelere ait. İngiltere, ABD, Japonya, Almanya ve Fransa’nın “kıyı bankacılığındaki” para toplamı 1998 yılında 4.523 trilyon dolardır. Gazetedeki araştırmada, zengin ülkelerin kıyı bankacılığıyla ünlü finans merkezlerinde “zararlı vergi rekabeti” ile milyonlarca doları kendilerine çektikleri belirtilerek; “vergi kaçakçılığı yapılan bu yerlerde, uyuşturucu paralarının aklanmasına karşı yürürlükteki uluslararası anlaşmaların uygulanması gerektiği” belirtilmektedir.²⁹

Dünya para trafiği konusunda uzman olan Amerikalı **Anthony Ginsberg**, endüstrileşmiş ülkelerin para stoklarının yaklaşık yarısının “vergi cennetlerinde” olduğunu ya da buralardan geçtiğini söylemektedir.³⁰ Bu çok büyük bir paradır. Günümüzde gümrükler, fabrikalardan; limanlar, dış tica-

ret müsteşarlığından daha önemli yerler haline gelmiştir. Türkiye’de, “iş çevrelerinin” Bankalar Yasasına verdiği önem, limanların özelleştirilmesindeki hız, bu açıdan değerlendirilmelidir.

Firma içi ticaretin, küresel ticaret içindeki yükselen oranları, uluslararası şirketlerin artmakta olan güçlerinin göstergesi gibidir. 1970 yılında, yapım sanayinde çalışan 233 ABD kökenli uluslararası şirketin; ABD’nden küresel pazara gönderdiği malların yüzde 42’si, getirdiklerinin ise yüzde 45’i “firma içi” (pazar dışı) mal gönderme biçiminde oluyor ve bu faaliyetlerin tümü, dışsattım ve dışalım olarak görülüyordu.³¹ İngiltere’de etkinlik gösteren ABD firmalarının dışsattımının yüzde 50’si, Kanada’dakilerin yüzde 75’i “firma içi ticaret” biçiminde gerçekleşiyor.³²

Uluslararası şirketlerin vergi giderlerinden kurtulmak için küresel ticareti, “şirket içi etkinlik” durumuna getirmesine en iyi “kanıtlı” örnek; IRS Toyota’nın ABD’deki etkinliğidir. Amerika Ulusal Vergi Dairesi, 1992 yılında Toyota’nın Amerika’daki şubesinden ABD’nde satılan otomobil ve kamyon yedek parçalarının aşırı fiyatla satıldığını ortaya çıkardı. Japonya’daki ana şirketten “yüksek fatura bedelleriyle” gelen ürünler resmi kayıtlara göre, çok küçük kâr oranlarıyla satılıyor görünüyordu. Vergi denetmenlerinin (müfettişlerinin) soruşturma başlatması üzerine, görünüşte yasal bir usulsüzlük olmamasına karşın Toyota bu sorunu “daha çok deşilmemesi” için, yüklüce bir para cezası ödeyerek “uzlaşma” yolu ile kapattı.³³

ABD hükümetleri, vergi toplamada çok iddialı olduklarını, tüm davranışlarıyla göstermeye çalışır. Ulusal Vergi Dairesi’nin hemen tüm çalışanları, kendilerini Amerikan düzeninin temel direkleri olarak görürler. Elleri- nin altında kullanılmayı bekleyen çok geniş yetkiler ve bu yetkilerin yarattığı yüksek bir yaptırım gücü vardır. Amerikan yasaları vergi suçlarına hiç hoşgörü göstermez. Buna karşın ABD hükümetleri bile, uluslararası şirketlerden vergi toplamayı başaramamaktadırlar.

Fiyatlandırma yoluyla aktarımı önlemek için California Vergi Dairesi, “*Vergi Birliği*” diye bir kavram geliştirdi. Yabancı bir şirketin yaptığı gerçek kazancı saptamak olanaksız olduğundan vergi uzmanları karmaşık bir yöntem geliştirdiler. Buna göre, şirketin dünya çapındaki kazancı; satış cirosuna, çalışanlarına ve aktiflerine dayanılarak hesaplanıyordu. Bu hesaplardan elde edilen küresel toplam; California sınırları içindeki satış, personel ve aktifler toplamına oranlanıyor ve bulunan rakama göre şirket vergilendiriliyordu. Bu formül çerçevesinde bir şirket California’da zarar da etse, hatırı sayılır bir kâr üzerinden vergilendirilebiliyordu. California’da etkinlik gösteren uluslararası şirketlerin bunu kabul etmeleri olanaksızdı. Nitekim Sony, yanına Unilever, Nestle ve ICI gibi Avrupa firmalarını da alarak “*Vergi Birliği*” yasasına karşı savaşım (mücadele) başlattı.

Sony, önce şirketleriyle işbirliği yapan Californialı seçilmiş temsilcilere verilmek üzere bir fon oluşturdu. Bu fonları “*cömertçe*” dağıttı. Daha sonra “*sıradan Amerikalılara*” ulaşmak için uzun erimli lobicilik yapmak üzere, Amerika’da yatırımı bulunan önde gelen Japon şirketlerinden bir komisyon oluşturdu. Kampanya planları içinde; “*eyaletlerde ve bölgelerde tartışma ve seminerler düzenlemek, eyalet üniversiteleri ve düşünce kümeleriyle ilişkiye geçmek; eyaletteki ekonomik kalkınma büroları, yerel ticaret odaları, senatör ofisleri ve yerel tüketici kümeleriyle karşılıklı ziyarette bulunmak*”³⁴ gibi birçok eylem vardı. Bu eylemler gerçekleştirilip kamuoyu etki altına alınırken, bir küme şirket yöneticisi eyalet yöneticilerine giderek; bu vergi sürdükçe fabrikalarını kapatacaklarını söylediler.

Kısa sürede gerçekleştirilen etkinlikler sonunda, California Eyaleti’nin uyguladığı “*Vergi Birliği*” yasasını kabul etmiş olan tam 27 eyalet, bu yasayı uygulamaktan vazgeçti. California’da yasa görünüşte yürürlükten kalkmadı ancak kabul edilen bir ek madde ile uygulama, şirketlerin kabul edecekleri bir biçime dönüştürüldü. Uluslararası şirketlere çeşitli bağışıklık (muafiyet) hakları tanındı.³⁵ Sony, etkili yasal yetkilere sahip, dünyanın en güçlü vergi örgütünü alt etmişti.

ONİKİNCİ BÖLÜM

ÖZELLEŞTİRME VE KİT SATIŞLARI

Özelleştirme Ve KİT Satışları

Günümüz dünyasında endüstriyel üretimi düşük, ekonomik ve akçalı gücü yetersiz, gelişmekte olan ülkelerin, özellikle yabancı sermaye yatırımlarından gerçek anlamda vergi toplaması olanaklı değildir. Bu nedenle özellikle azgelişmiş ülkelerde, devletin ekonomik gücünü, büyük oranda KİT'ler oluşturur. KİT yatırımlarının arttırılması ve bu yatırımların verimli bir işleyiş içinde geliştirilmesi, azgelişmiş ülkelerin kalkınabilmeleri için tek yoldur. Dünyada devletin belirleyiciliği ve desteği olmadan kalkınabilmiş bir ülke yoktur.

KİT'ler bir dönem, yerel politikacılar, üst düzey kamu görevlileri ve bunların arkasındaki sermaye kümeleri tarafından, gelirlerinden çıkar sağlanan kuruluşlar olarak kullanıldılar. Uzun yıllar gelirlerine el konulan bu kuruluşlar, daha sonra "gerçek kullanıcılarına", özelleştirme adı ile devredilmeye başlandı. Ülkenin stratejik üretim alanları teker teker, yerli ortaklı yabancı sermaye kümelerinin iyeliğine (mülkiyetine) geçirildi. Ulus birliğini korumayı neredeyse olanaksız kılan ve ulus-devletin çözülüş sürecini oluşturan bu gelişme, tüm hızıyla sürmektedir. Bugün, KİT satışlarına karşı çıkmak Cumhuriyet ilkelerine sahip çıkmanın ve yurtsever olmanın ön koşulu durumundadır.

Ancak, bugünün politikacıları büyük çoğunluğuyla böyle düşünmüyor. Kemalizmin temel ilkelerine "cepheden" saldıran "cesur" parti başkanları var. DYP-SHP koalisyon hükümetinin Başbakanı **Tansu Çiller** bunlardan biri. 1994 Kasım'ında şunları söylüyordu: "Türkiye'de KİT'ler her dört günde bir trilyon lira zarar etmektedir. Bu kurumları yıkmak zorundayız. Eğitimin önünü açmak için, daha iyi sağlık hizmeti sunmak için buna mecburuz. Türkiye'de herşey devletin egemenliği altında. Kendi bölgesinde son sosyalist devleti yıkacağız. Çocuklarınıza, biz onu yıktık diyeceksiniz."¹

Tansu Çiller'in "devlet yıkmak"la ilgili sözlerine savcılar ilgi göstermedi ancak verdiği rakamlara da karşı çı-

kan pek olmadı. Oysa **Çiller**'in söyledikleri doğru değildi. KİT'ler bütün olumsuzluklara karşın kâr ediyordu. Üstelik bunu, **Çiller**'in Başbakanı olduğu devletin organları belirleyip açıklıyordu.

KİT'lere 1985-1995 yılları arasında hemen hiç yatırım yapılmamıştı. KİT yatırımlarının toplam yatırımlar içindeki payı yüzde 38.4'den yüzde 5.3'e düşürülmüş, istihdam yüzde 13.8 azaltılmış ve serbest sermaye oluşumu gerçek (reel) olarak yüzde 66 oranında düşürülmüştü.² Kilit görevlere, yetkisiz ve yetersiz ve çoğu kez başarısızlığı amaçlamış kişiler getiriliyor, üst düzey nitelikli personel değişik yöntemlerle görevlerinden uzaklaştırılıyordu. KİT ürünlerinin yarışma olanaklarını ortadan kaldıracak olan her tür uygulama geniş bir biçimde yapılıyordu. Dönemin Başbakanı **Mesut Yılmaz** "*enflasyonu önlemek için*", enflasyonun yüzde yüzlere çıktığı bir ortamda KİT ürünlerine 6 ay zam yapmama kararı almıştı. KİT'ler, bilinçli olarak iç ve dış borç sarmalına sürükleniyor, geçmiş yıl kur ayrımları ve faizleri gider olarak kâr-zarar hesaplarına geçiriliyordu. Hükümet buyruğu altındaki devlet kuruluşlarını koruyacağına onlara zarar veriyordu.

Bu durumun rahatsızlık yaratan örneklerinden biri TRT'de yaşandı. Türk Telekom'un özelleştirileceği gerekçeyle yatırım yapılmayan TRT, vericilerinin yetersiz kalması nedeniyle Doğu ve Güneydoğu Bölgelerinde kimi il ve ilçeden izlenemiyordu. Türkiye'nin birçok yerinde olduğu gibi, sorunları bol bu bölgede de iletişim, karmaşa yayan tekelci medyaya ya da gerici yerel yayınlara bırakılmıştı. Halkın istemi üzerine, vericiler 1800 personeliyle birlikte yeniden TRT'ye devredilmiş, çıkarılan bir yasayla TRT'nin elektrik gelirlerinden aldığı payın arttırılması yetkisi hükümete verilmişti.

Ancak, **Bülent Ecevit**'in Başbakanlığındaki 57.Cumhuriyet Hükümeti bu yetkiyi, TRT'nin payını arttırmama biçiminde kullandı. Oysa arttırılması istenen pay oranı yalnızca yüzde 1.5'du, yüzde 3.5'luk pay yüzde 5'e çıkarı-

lacaktı. Devlet Bakanları **Yüksel Yalova**, **Tunca Toskay**, **Recep Önal** ve Maliye Bakanı **Sümer Oral**'dan oluşan alt komisyon TRT'nin elektrik gelirlerinden aldığı payı yüzde 1.5 oranında arttırılmasını uygun görmemiş, hükümet de komisyon kararına uymuştu. TRT Genel Müdürü **Yücel Yener** 19 Eylül 1999 günü basına yaptığı açıklamada şunları söylüyordu: *"Elektirik katsayısını arttırmayı uygun görmemişler. Yasada olmamasına karşın yasaya aykırı birşey yapılıyor. Bilemiyorum. Sanayicilerin karşı çıkışı... Enerji Bakanlığı da karşı çıkmış. Elektrik şirketleri herhalde lobi yaptılar. Demek ki lobiler TRT'den daha ağır bastı. Devlet devlete sahip çıkmıyor. Ben ne yapayım."*³

TRT'nin *"başına gelenlerin"* bir benzeri, yine **Bülent Ecevit**'in Başbakan olduğu ve bütün bakanların DSP'den olduğu 56.Hükümet döneminde Erdemir'in başına geldi. Ereğli Demir Çelik, özelleştirme kapsamına alınmış büyük bir devlet işletmesiydi. ABD kökenli CS First Boston şirketi, kendisi için danışman firma olarak seçilmiş ve *"özelleşeceği"* günü bekliyordu. Erdemir'de, **Yılmaz Argüden** adında bir Genel Müdür, *"ülke yararına"* işler yapıyor ve *"Toplam Kalite Yönetimi"* anlayışını işletmeye yerleştirerek büyük başarılar sağlıyordu. **Argüden**, amaçlarının üretim kapasitesini arttırarak, Avrupa'nın ilk 10'una girmek olduğunu ve buna da az kaldığını söylüyordu.

Yılmaz Argüden, 26 Mart 1999 günü görevinden istifa etti ve şu açıklamayı yaptı: *"Erdemir'in dünya çapında bir şirket olması için iki yıl çalıştık. Klasik kamu şirketi anlayışından, 'müşteri odaklı' şirket yönetimi anlayışına geçmek için çaba sarfettik. Son bir yılda bütün ihaleleri şeffaf bir biçimde yaptık. Ve Erdemir'i belli bir yere getirdik. Çok fazla yorum yapmak istemiyorum ama birilerinin benden rahatsız olduğu bir gerçek. Siyasilerin ne düşündüğü beni hiç ilgilendirmiyor. Ancak bir süredir siyasilere etkisiyle bize karşı bir muhalif gurup oluştu. Dünya çapındaki bir tesise muhalefet yakışmıyor."*⁴

"Devlet yönetme" noktasına gelen siyasi kadrolar, kamusal değerler üzerindeki karar ve uygulama yetkilerini; bugün, "özelleştirmeden" yana sınırsız bir 'özgürlük' içinde kullanılmaktadırlar. "Özgürlükleri" o denli geniştir ki, yaptıkları ancak, despotik yönetim biçimlerinde görülür. 57.Hükümet'in Devlet Bakanı **Yüksel Yalova**, 16 Kasım 1999 günü düzenlediği basın toplantısında, Devlet Personel Yasası kendisini bağlamıyormuş gibi; kamu kurumlarında genel müdür olabilmeyi "özelleştirme yanlısı olmak" koşuluna bağlayarak şunları söyledi: "*Bana gelip açık açık 'özelleştirmeye inanmıyorum' diyen genel müdürü görevde tutarsam ülkeye ihanet etmiş olurum. Özelleştirme felsefesine inanmış insanları görevde getirmeye devam edeceğim.*"⁵

'Ülkeye ihanet' kavramı ne kadar değişti. **Atatürk** döneminde, "*devlet malına zarar veren*" ya da "*kamu çıkarlarını korumayan*" felsefeler ülkeye ihanet sayılırken, bugün, "özelleştirme felsefesine" inanmamak ihanet sayılıyor.

Yüksel Yalova'nın özelleştirme konusunda yasalar ve yönetim sorumluluğuyla bağdaşmayan söz ve davranışları, ne yazık ki yalnızca ona ait kişisel bir davranış değildir. Parlamento içi ya da dışı siyasi parti yöneticileri, hükümet yetkilileri ve üst düzey bürokratların büyük bölümü, kararları ülke dışında alınan özelleştirme kararlarını sıra dışı bir gözükaralıkla uygulamaktadırlar. **Yüksel Yalova**, benzerlerinin son örneğidir ve halkın örgütsüzlüğünden aldığı güçle ağızına geleni söylemektedir.

Devlet Bakanı **Yalova**, 9 Şubat 2000'de; Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD), İstanbul Sanayi Odası (İSO), İstanbul Ticaret Odası (İTO) ve Deniz Ticaret Odası'nın (DTO) başkanları ile yaptığı toplantıda, kendisine yönelik olarak artan; "*kamu mallarını özel kişi ve kuruluşlara peşkeş çektiği*" suçlamalarına karşı şu açıklamayı yaptı: "*Doğrudur. O peşkeşi çekiyorum. Zaten özelliğine göre o tür bir peşkeş içinde olacağımı da söylemiştim.*"⁶

Bu tür söylemler, bu açıklıkla ancak; kamu mallarının tekeli sermaye kümelerine yoğun olarak aktarıldığı ve özel-

leştirmenin 20.yüzyıldaki ilk kapsamlı uygulamalarının yapıldığı, Faşist İtalya ve Nazist Almanya'da söylenebiliyordu.

Bugün, ülkemizde gerçekleştirilen özelleştirme uygulamalarının, Faşist İtalya ve Nazist Almanya'daki uygulamalara benzerliği açık olarak görülmektedir. Ancak, Türkiye'deki özelleştirmeler, ulusal ekonominin yaratılıp geliştirilmesi açısından çok önemli bir olumsuzluğu fazladan içinde taşımaktadır. Gerek İtalya'da ve gerekse Almanya'da özelleştirilen devlet işletmeleri milli şirketlere veriliyordu. Türkiye'de ise, stratejik yatırım alanlarındaki devlet işletmeleri başta olmak üzere, kamu işletmeleri doğrudan yabancı şirketlere ya da 'yerli' ortaklı yabancı şirketlere devredilmektedir. Bu çok önemli bir ayrımlılıktır. Almanya ve İtalya'da devlet destekleriyle güçlenen milli şirketler, başka gelişmiş ülke firmalarıyla yarışa girip ülkelerine döviz aktarırken, Türkiye'de, kamusal varlıklar yabancı firmalara devrediliyor ve ülkemiz yarı sömürge bir ülke yapıyor. Türkiye, özelleştirme konusunda, Faşizmden de kötü bir açmazla sürüklenmiş durumdadır.

Özelleştirme yanlılarının savlarına karşın, Türkiye'de KİT'ler şaşılacak bir biçimde kâr etmektedir. Hazineye yük olmaları bir yana, elde ettikleri kazanç, ödedikleri vergiler ve yüklendikleri "görev zararlarıyla" (zararı bilinerek yapılan kamusal harcamalar) devlet gelirlerine önemli katkı sağlamaktadırlar. Bu gerçeği hiçbir bilanço oyunu örtememektedir. Hazine Müsteşarlığı'nın verilerine göre, KİT'ler 1998 yılında 10 katrilyon 559 trilyon lira (39,8 milyar dolar) gelir elde ettiler. 376.4 trilyon liralık (1,4 milyar dolar) "görev zararları" ve tüm giderler düşürüldükten sonra 1 katrilyon 144 trilyon lira (4,3 milyar dolar) net kâr sağladılar. Hazine Müsteşarlığı, 1999 yılında KİT'lerden 1.6 katrilyon lira kâr bekliyor.⁷

KİT'lerin kâr etmesi ve Türkiye Cumhuriyeti hazine-sine kaynak yaratması, 1998 yılıyla sınırlı değildir. Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun 1996 yılında hazırladığı bir rapora göre KİT'ler Hazine'ye 1992'de 23 trilyon lira (3,3 milyar dolar), 1993'de 39 trilyon lira (2,1 milyar dolar),

1994'de 175 trilyon lira (5,6 milyar dolar), 1995'de 326 trilyon lira (7,4 milyar dolar), 1996'da 837 trilyon lira (10,3 milyar dolar) net katkı sağlamıştı.⁸ Tüm olumsuz koşullara karşın KİT'lerin 5 yılda Hazine'ye yaptığı katkı 28,7 milyar dolardı.

Rakamlar enflasyondan arındırılarak gerçek değerlerine getirildiğinde, yapılan katkının gerçek boyutu ortaya çıkacaktır. 1997 yılında TEDAŞ 148 trilyon, TMO 17,5 trilyon, TEAŞ 11,6 trilyon, TEKEL 15,2 trilyon kâr etti.⁹ 1998 yılında Türk Telekom 111,5, Petrol Ofisi 15,7, TKİ 12,8, DHMİ 8,4, Türkiye Şeker Fabrikaları 6,3 trilyon lira kurumlar vergisi ödeditiler. Aynı yıl Ankara'da en fazla kurumlar vergisi ödeyen ilk 10 firmanın 9'u devlet kuruluşlarıydı.¹⁰

Türkiye'deki özelleştirmelerin hemen tümü, Dünya Bankası'nın, bağlı olarak Amerikan danışmanlık şirketlerinin belirleyiciliği ve yönlendiriciliği altında yapılmaktadır. Bunlardan BOOZ-Allen ve Hamilton TCDD, CS Firs Boston Erdemir, Price Waterhouse Sümerbank, Samuel Montagu Petkim, Chase Manhattan Bank Tüpraş, Solomon Brothers Petrol Ofisi, Department of Employmeny Education and Training (DEET) Kardemir ile ilgilenmektedir. Bunların bir bölümünün satışı gerçekleşti. Danışmanlık firmaları bunlarla sınırlı değildir ve sayıları çok fazladır. Türkiye'de hemen her iş için bir yabancı 'danışman' firma vardır. Petkim'in mali 'danışman' firmaları Samuel Montagu ve Deloitte Trousseau, teknik danışmanı 'Trichem ve Chem Systems', ÖİB'nin 'kuramsal danışmanı' Mc Kinsey, 'Özelleştirme Uygulamaları Teknik Yardım ve Sosyal Güvenlik Ağı Projesi Danışmanı' Coopers & Lybrand'dır.

*

Mafya ile ilişkileri basında yer alması nedeniyle görevinden ayrılan Devlet Bakanı **Eyüp Aşık**'ın, Tekel'in özelleştirilmesi ile ilgili sözleri çok ilginçtir. **Eyüp Aşık**, Amerikan sigaralarının Türkiye pazarında yarışmadığı Sam-sun sigarasının, neredeyse iki yıllık kazancını karşılık satılmak istendiği günlerde şunları söylüyordu: "Halen atıl durumunda bulunan ve bir işe yaramayan Tekel binalarını sembolik

ücretlerle çeşitli kuruluşlara devrediyoruz... Tekel'in, çöpiüne kadar her şeyini satacağız. Bana göre tek çöp bırakılmamalıdır."¹¹

Yalnızca Tekel'de değil tüm Türkiye'de satılmadık "tek çöp" bırakılmayacak gibi gözüküyor. Böyle düşünen ve bu yönde çaba harcayan yalnızca **Eyüp Aşık** değil. Siyasal eğilimi ayrımlı görünen tüm siyasi parti yöneticileri, özelleştirme konusunda aynı tutum içindeler. Türkiye'nin geleceğine yön veren bu insanlar, ulusal haklardan savunmamayı, "küresel uygarlığın" bir gereği sayıyor ve stratejik yatırım alanları dahil tüm ülke kaynaklarını yerli-yabancı demeden sermaye kümelerine devrediyor. Ekonomik güç olan KİT'ler, her tür kamusal varsılık ve Bağımsızlık Savaşıyla elde edilen ulusal değerler, teker teker elden çıkarılıyor.

Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel**, TMMOB Makina Mühendisleri Odası'nın, 10 Aralık 1999 tarihinde düzenlediği "Sanayi Kongresi 99" adlı toplantıda şunları söyledi: "Türkiye şimdiye kadar özelleştirme falan yapmadı. 6 milyar dolarlık özelleştirme yapıldı, bu 6 milyar dolar da masraflara gitti. Türkiye'nin elinde 100 milyar dolarlık tesis var. Türkiye eğer bu tesisleri özelleştirmezse bütçesini denkleştiremez. Devlete dayanarak ekonomiyi artık hayır."¹² **Demirel**, 6 milyar dolarlık özelleştirme gelirinin tümünün "masraf"a gitmişken 100 milyar dolarlık "özelleştirme" gelirinin neden "masraf"a gitmeyeceğini açıklamadı.

Demirel'in bu açıklamayı yaptığı günlerde Başbakan **Bülent Ecevit**, gösterişli medya yayınlarıyla Dünya Ekonomik Forumu'na katılmak üzere Davos'a gitti. Basın, **Bülent Ecevit**'in yanında, yabancılara tanıtmak üzere 53 adet "süper proje" dosyası götürdüğünü yazdı. Bu dosyalarla, yabancı sermaye, kendi ülkelerinde bulamadığı ayrıcalıklarla Türkiye'ye çağırılıyordu. Bu çağırışı yapan Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı, Davos'ta, **Fethullah Gülen** okullarını kıvanç duyarak övüyor, trene binmeyi çok romantik bulduğunu açıklıyor ve **Turgut Özal** dönemindeki uygulamalar için; "ekonomide atılan adımlar muhteşemdi" diyordu.

Bülent Ecevit, İsviçre'nin kayak merkezinde yabancı sermaye temsilcilerine şunları söyledi: "Türkiye sizler için

bulunmaz bir fırsattır. Bu toplantı dış sermayeye katkı için Türkiye'nin olanaklarının sergilenmesi bakımından büyük fırsattır. Biz, dünyadaki yatırımcıları yalnızca Türkiye için değil, tüm bölgenin kalkınması için katkıda bulunmaya çağırıyoruz. Gerek Doğu'da gerek Batı'da bunun faydalarını göreceğiz ve böylece dünyayı kalkındırmış olacağız.”¹³ **Adnan Menderes** ve **Turgut Özal** dahil pekçok siyasetçi, yabancı sermayeyi destekleyen açıklamalar yapmıştı ancak hiçbirisi, “Türkiye'nin olanaklarının dış sermayeye katkı için sergileneceğini” bu denli açık bir biçimde dile getirememişti.

Bülent Ecevit'in Davos'a götürdüğü “süper projeler” içinde Türk ekonomisinin bel kemiğini oluşturan, Petrol Ofisi, TÜPRAŞ, PETKİM, Türkiye Demir Çelik İşletmeleri, Erdemir, Asil Çelik, THY ve Telekom'un yabancılara satılması en önemli yeri alıyordu. Özelleştirme İdaresi Başkanı **Uğur Bayar**, yabancılara, bu kuruluşları satın almanın yararlarını anlatıyor, onları Türkiye'ye çağırıyordu.

Özelleştirme uygulamalarının merkezi, yurt dışından gelen istek ve gelişmelere “son derece duyarlı”, “lisan bilen” “işbilir” yöneticilere sahip, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'dır (OİB). Bu örgüt aynı Kamu Ortaklığı İdaresi (KOİ) gibi “neoliberal” **Özal** döneminin, Türkiye Cumhuriyeti Kamu İdaresi'ne bir “armağanıdır”. Bu iki kurum Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE), Hazine, Merkez Bankası gibi köklü kurumlardan çok ayrımlıdır. OİB ve KOİ'nin üst yönetimi, partiler arasındaki koalisyon pazarlıklarının “en önem verilen” bölümünü oluşturur. Bu kurumların üst yönetimi ve başkanları kamu yönetimi deneyimi olmayan, iç ve dış finans ya da iş çevreleriyle yakın bağları olan kişilerden seçilir. Bu iki kurum, kuruldukları günden beri sürekli yolsuzluklarla suçlanmıştır.

*

Türkiye'de ilk özelleştirme uygulamaları, piyasa değerinin çok altında fiyatlandırılmış hisse senetlerinin “hal-ka”, bankalar aracılığıyla satılması biçiminde yapıldı. Pa-

rası olan insanlar, sabahın ilk ışıklarıyla birlikte bankalar önünde kuyruğa girdiler ancak tümü “özelleştirme atılımında” seferberliğinde ülkelerine “yararlı” olamadı. Senetlerin büyük bölümü bankalara inmeden tükenmişti. Politikacılar “özel girişimciliğin halka yayılması” sözleriyle olayı “candan” destekledi. Ancak, satış bitirildiğinde bir gariplik ortaya çıktı. Bankalardan satışa sunulan senet miktarlarıyla toplam satış miktarları arasında önemli ayrımlar olduğu görüldü. Aradaki ayrım kadar hisse senedi el altından, çıkar kümelerine, yasadışı yapılanmalara ve KOİ personeline satılmıştı. O günlerde **Turgut Özal**’a KOİ’de sık sık “brifingler” veriliyordu. O tarihlerde, **Semra Özal** servetinin kaynağını soran gazetecilere “borsada çok kazandım” diyordu. **Efe Özal**’ın METAŞ satışıyla ilgili KOİ ve hükümet kararlarından önceden haberdar olduğu, bu sayede METAŞ hisseleri üzerinde yaptığı alım-satım işlemleri ile büyük “kazanç” sağladığı yönünde haberler basında yer aldı.

Tansu Çiller’in, TOFAŞ hisselerinin satışında; KOİ’nin kasalarında kilitli olması gereken, gizli olan ve ihale saatinde önce açılması yasal suç olan teklif zarflarını bir gece önce bizzat kendisinin açtığı söyleniyordu. Bu konu meclise getirildi. Ancak, o günlerde RP ile DYP’nin koalisyon hükümeti oluşturmaları üzerine, RP, kendi önergesine karşı oy verdi ve soruşturmayı önledi.

KOİ’nin başkan ve üst düzey yöneticilerinin hemen tümü, görevlerinden ayrıldıktan sonra, OİB’den tartışmalı ihaleler alan şirketlere girdiler. KOİ 1984-1997 arasındaki 13 yıl içinde tam 13 başkan değiştirdi.¹⁴

Mustafa Kemal Atatürk 1929 yılında şunları söylüyordu: “Bir iş ki, büyük ve düzenli bir idareyi gerektirir ve özel teşebbüs elinde tekelleşme tehlikesini gösterir ya da genel bir ihtiyacı karşılar, o işi devlet üzerine alır. Madenlerin, ormanların, kanalların, demiryollarının, deniz taşımacılığı şirketlerinin, limanların, devlet tarafından idaresi ve para ihraç eden bankaların millileştirilmesi; keza su, gaz, elektrik vs.’ye ait işlerin mahalli yönetimler tarafından yapılması bu tür işlerdir. Bu mana ve anlayışla devletçilik, sosyal, ahlaki ve ulusaldır” diyordu.¹⁵

Mustafa Kemal Atatürk, 20 Ekim 1927 günü, 36 saat 31 dakikada okuduğu *NUTKU*, Gençliğe hitabesiyle bitirdi. Cumhuriyet Halk Fırkası'nın 2.Kurultayı'nda, duygu yüklü bir ortamda okunan hitabe bittiğinde, kendisi ve kurutlaya katılan 400'e yakın delege ağlıyordu.¹⁶ Bu hitabede şunlar söyleniyordu: *"... Cebren ve hileyle vatanın bütün kaleleri zaptedilmiş, bütün tersanelerine girilmiş ve bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde, iktidara sahip olanlar gaflet ve dalalet ve hatta hıyanet içinde bulunabilirler. Hatta bu iktidar sahipleri şahsi menfaatlerini, müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhid edebilirler. Millet, fakrî zaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir. Ey Türk istikbalinin evladı! İşte; bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen; Türk istiklal ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda, mevcuttur."*

*

1996 yılında Türkiye'nin 8 limanı için ihale açıldı ve 19-20 Aralık 1996'da ihaleler tamamlandı. İşlemlerde yasal sürecin tamamlanması için dosya, onaylanmak üzere Özelleştirme Yüksek Kurulu'na (ÖYK) gönderildi. ÖYK ihaleleri onaylamadan, Anayasa Mahkemesi, özelleştirme yasasının değer saptamayla ilgili iki maddesini iptal etti. Hükümet iptal edilen maddeler yerine yeni iki madde kabul etti. Ve bu iki yeni maddenin 8 Nisan 1997'de yürürlüğe gireceği açıklandı. ÖYK ihaleyi onaylamadığı için ihalenin yeni hükümler çerçevesinde yenilenmesi gerekiyordu. Hükümet bu gerekliliğe karşın ihaleyi 9 Mayıs 1997'de onayladı ve Resmi Gazete'de yayınladı. Oysa ÖYK, 20 Mart 1997'den beri hiç toplanmamıştı. RP-DYP koalisyonunun oluşturduğu 54.Cumhuriyet Hükümeti, Cumhuriyet tarihinde görülmemiş bir olayı gerçekleştiriyor ve ÖYK'nun toplanmamasına karşın, toplanmış ve onama kararı almış gibi gösterip bunu Resmi gazetede yayınlıyordu.¹⁷

Özelleştirme ihalelerinin tümü, satılan kamu mallarının değerinin çok altında yapıliyordu. 4046 sayılı yasanın 18/B maddesi “*değer tesbitlerinin*” satıştan önce açıklanmasını öngörüyordu. OİB, yasanın bağlayıcı hükmüne karşın bedel saptamalarını açıklamıyordu. Bazı kişi ya da kuruluşların bu değerleri önceden bildiklerine yönelik söylentiler yaygındı. Anayasa Mahkemesine bu maddenin iptaliyle ilgili olarak dava açıldığında, hükümet ivedilikle yeni bir yasa çıkardı. Bu yasaya göre, değer saptamaları ihale sonuçlandıktan sonra açıklanacaktı. Hükümet çıkardığı bu yasayla, saydamsızlık nedeniyle açılan iptal davasına, saydamlığı daha da azaltan bir karşı yasayla yanıt veriyordu.¹⁸ Yürütmenin en üstünde yer alan hükümet, hukukçuların deyimiyle “*yasaya karşı hile*” yapıyordu.

Fruko-Tamek şirketinin yüzde 36 hissesi devletindi. Bu hisseler, 1995 yılında DYP-CHP Hükümeti zamanında satıldı. Ancak, bu satışın iç karartıcı bir öyküsü vardı. *Fruko-Tamek*’in yüzde 36 devlet hissesine 1991 yılında 70 milyar (16 milyon dolar) lira değer biçilmişti. Bu hisseler 1995 yılında, 4 yıl önceki değeriyle yani yine 70 milyar liraya (1,7 milyon dolar) satıldı. Dört yıllık enflasyon gözönüne alındığında *Fruko-Tamek*’teki devlet hisselerinin 1995’deki gerçek değeri bir trilyona yaklaşıyordu. Nitekim yüzde 36’lık devlet hisselerini satın alan şirket, 1997 yılında aynı hisseler için 100 milyon dolara (o günkü kurla 10 trilyon liraya) yabancı ortak arıyordu.¹⁹

KÜMAŞ’ın satışı, “*iç karartıcı*” değil “*iç parçalayıcıydı*”. KÜMAŞ, madencilik alanında etkinlik gösteren başarılı bir devlet kuruluşuydu. 1994-1995 yıllarında 45,6 milyon dolar kâr etmişti. Bu KİT, yarısı peşin olmak üzere 108 milyon dolara satıldı. Satış öncesinde değer saptamasında bulunan firma, KÜMAŞ için 99,5, maden rezervleri için 82,1 milyon dolar değer biçmişti. KÜMAŞ’ın satış tarihinde devlet bankalarında 40 milyon doları bulunuyordu. Satış işlemlerinin gerçekleştirilmesinden bir gün önce bu paranın büyük bölümü alıcı holdingin bankasına devre-

dilmiş, peşin ödemenin yarısından çoğu bu parayla gerçekleştirilmişti. KÜMAŞ kendi parasıyla satın alınmıştı.²⁰

Mustafa Kemal Atatürk, 1 Kasım 1937 TBMM'ni açış konuşmasında şunları söylemişti: *"Türkiye'de devlet maddenciliği, milli kalkınma hareketleriyle yakından ilgili, önemli konulardan biridir... Maden Tetkik ve Arama Dairesinin çalışmalarının büyük ölçüde geliştirilmesini ve bulunacak madenlerin, rantabilite hesapları yapıldıktan sonra, planlı biçimde hemen işletmeye konulmasını sağlamamız gerekir..."*²¹

Orman ürünleriyle ilgili önemli bir KİT olan ORÜS, 1996 Ocagında 1.2 trilyon liraya (19,2 milyon dolar) satıldı. Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın (ÖİB) *"danışman firmaları"*, 1992 yılında ORÜS'ün yalnızca arsalarına 602 milyar lira (87,5 milyon dolar) değer biçmişti. ORÜS, üzerindeki onca modern tesise karşın, arsa değerinin dörtte birinden daha az bir fiyata satılmıştı.²²

Oysa, **Mustafa Kemal Atatürk** ormanların, *"Devlet tarafından işletilmesini ve kamusal mülkiyet altına alınmasını"* istemiş,²³ bu yönde davranarak ormanları devletleştirmişti. Ölümünden bir yıl önce, 1 Kasım 1937'de TBMM'ni açış konuşmasında şunları söylemişti: *"Orman varlıklarımızın korunması gereğine ayrıca işaret etmek isterim. Ancak bundan da önemli olanı, ülkenin çeşitli ağaç gereksinimlerini sürekli olarak karşılaması gereken ormanlarımızı, dengeli ve teknik olarak iyi işletilerek uyumlu kullanmak zorunda olmamızdır. Yüce Meclisin buna gereken önemi vereceği kuşkusuzdur"*.²⁴ Bu sözler, TBMM'ne söylenmiş vasiyet niteliğinde sözlerdi.

12 termik santralin işletme hakları, yap-işlet-devret *"modeliyle"* 1997 Kasımında 20 yıllığına ve 1.6 milyar dolar karşılığında *"özelleştirildi"*. Dünyada bir örneği herhalde olmayan bu *"satışta"* durum şuydu: Santrallerin yıllık kazancı 750 milyon dolardı. Yani santraller iki yıllık kazancına karşılık 20 yıllığına elden çıkarılmıştı. Devlet 20 yıl içinde santrallara 2 milyar dolarlık daha yatırım yapmayı kabul etmişti. Yani elden çıkarılma bedelinden daha fazla miktarda masraf yapılacaktı. Bunun anlamı santrallerin *"üzerine para vererek satılması demektir."* Bunlardan ayrı ola-

rak, santrallerin işletme hakkını devralan firmalar, elektrik tarife bedellerini diledikleri gibi belirleyerek, yeni ve büyük tekel kazancı elde edeceklerdi.²⁵

Ülke güvenliği için stratejik bir kurum olan Petrol Ofisi Anonim Şirketi (POAŞ) 3 Mart 2000 günü 1 milyar 260 milyon dolara satıldı. Yeniden kurulmasının 8 milyar dolarlık bir yatırımla gerçekleşebileceği hesaplanan POAŞ'ın, borsa değerinin bile 4 milyar 521 milyon dolar olduğu açıklandı. Bu büyük devlet yatırımı, 1999 yılında kârını yüzde 104 artırmış, vergilerini ödemiş ve kasasında 379 milyon dolar nakit para biriktirmişti. POAŞ bu parayla birlikte satıldı ve alıcılar nakit olarak ödemek zorunda oldukları peşinatın dörtte üçünü POAŞ'ın kendi parasıyla karşıladılar. Tıpkı KÜMAŞ gibi POAŞ da kendi parasıyla satılmıştı.²⁶ Ayrıca, POAŞ son on yıl içinde ortalama yüzde 102 kazanç artışı sağlamış ve tüm masraflar ve görev zararları düşüldükten sonra, yılda 180 trilyon lira, yani 315 milyon dolar kâr etmişti. Bunun açık anlamı şudur; POAŞ, kendi parası olan 379 milyon dolar düşüldükten sonra kalan 881 milyon dolara satılmıştır ve bu bedel, POAŞ'ın üç yıllık kârından daha az bir paradır.²⁷

*

Temeli 24 Ocak 1980 kararlarıyla atılan ve **Turgut Özal** hükümetleriyle uygulamaya geçilen “özelleştirme” girişimlerinin devlet bütçesine katkısı nedir? Çok düşük bedellerle de olsa satışlardan elde edilen gelirler nereye gitmiştir? Bu soruların yanıtlarını bir avuç yurtsever sendikacı, aydın ve bilim adamından başka bilen yoktur. Bunlar Türk halkının bilgisinden uzak tutulmaya çalışılan konulardır. KİT satışlarından Hazinesinin bugüne dek elde ettiği gelir, yok denecek kadar düşüktür.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın (OİB), Özelleştirme Yüksek Kurulu'na (ÖYK) sunduğu rapora göre; 1986'dan beri gerçekleştirilen tüm özelleştirmelerden “masraflar” çıktıktan sonra devletin elde ettiği gelir yalnızca 200 milyon dolardır.²⁸ 13 yıl boyunca satılan onca KİT'den sonra,

elde edilen 200 milyon dolarlık gelir, “özellemci” Hazineye hemen hiçbir katkı koymadığı anlamına gelmektedir. Yeniden kurulması 35 milyar dolara mal olacağı hesaplanan KİT’ler 4.8 milyar dolara satılmış ve bu satışlar için 4.6 milyar dolar “masraf” yapıldığı bildirilmiştir.²⁹ 4.6 milyar dolarlık “masraf” ödemelerinin önemli bir bölümü, çoğu ABD’ne ait uluslararası “danışmanlık” şirketlerine yapılmıştır. Satılan bir maldan elde edilen gelirin o malın satışı için yapılan “masraf”a eşit olmasının, dünya ticaret tarihinde herhalde bir örneği daha yoktur. Türkiye’deki KİT satışları gerçek anlamda bir “kırk haramiler” öyküsüdür.

Bu gerçek Türkiye’yle sınırlı değildir. Dünyanın her yerinde az gelişmiş ülkelere dayatılan Dünya Bankası-IMF reçetelerinin temelinde ulus-devleti çökertecek özelleştirme istekleri vardır. Konumu ve görevi gereği bu gerçeği en iyi gören, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri **Butros Gali** şunları söylüyor: “Yeterli alt yapıya sahip olmayan az gelişmiş ülkelerin özelleştirmeden herhangi bir yarar sağlamaları mümkün değildir. Bu unsurların yeterince gelişmemiş olduğu toplumlarda ‘piyasa ekonomisi’ kısa sürede bir ‘soygun düzenine’ dönüşmektedir.”³⁰ **Butros Gali**’nin bu sözleri içeren konuşması, UNESCO tarafından sansür edilerek yayınlanmıştır. BM öyle demokratik bir kuruluştur ki, bir alt birim örgütü kendi Genel Sekreteri’ne sansür uyguluyordu.

Özelleştirme uygulamalarına artık gelişmiş ülkelerde de karşı çıkılmaktadır. 1950’den beri parlamento üyesi olan İngiltere’nin en saygın siyasetçilerinden **Tony Benn**, piyasa ekonomisi ve İngiltere’deki özelleştirme uygulamaları için şunları söylüyor: “Piyasa ekonomisinin sorunları çözmediği tam bir yalandır. Rover’i devletleştirdiğimizde batmak üzereydi. İşçiler sokakta kalacaktı. Devletleştirmeden sonra işçilerin ücretleri, yaşam koşulları ve sosyal hakları düzeldi. Thatcher, Rover’i özelleştirdi. Bu işletme bugün yine batmak üzere.”³¹

İngiltere’de demiryolu kazalarının, olağandışı artması nedeniyle yapılan bir araştırmada, kazaların nedeninin, demiryollarının parçalara ayrılarak özelleştirilmiş olmasına dayandığı görülmüştür. ABD’nin California Eya-

letinde, elektrik dağıtım şebekesinin özelleştirilmesinden sonra, artan elektrik kesintileri nedeniyle, 2000 yılında eyalette olağanüstü durum ilan edildi. 2.Dünya Savaşı'ndan beri ilk kez elektriklerin kesildiği California'da, şu anda bir gün için gerekli olan enerjinin yalnızca yüzde 45'i sağlanabiliyor.³²

Türkiye'de; hükümet sözcüleri, parti başkanları, uluslararası örgütler ve bunların çevresinde toplanan her çeşitten çıkar kümeleri, uzun süre geniş medya olanaklarıyla özelleştirmenin yararlarından söz etti. Bunlara göre, KİT satışları; mal ve hizmet üretiminde "*miktar*" ve "*kali-teyi*" arttıracak, teknolojik yenilik getirecek, bütçe açıkları kapanacak, "*yapısal reformlar*" için kaynak sağlanacak ve ekonomide gerçek büyüme yaratılacaktı. Ancak, özelleştirmenin "*cam küresi*" çabuk kırıldı. Ekonomide "*büyüme*" sağlandı ancak bu büyüme eksili rakamlarla "*aşağı*" doğruydu.

İktisat Dergisi, Eylül 1993 sayısında, KİT'lerdeki verimliliğin özel kesim işletmelerinden daha yüksek olduğunu gösteren bir çalışmayı yayınladı. "*Verim Artışında KİT'ler Önde*" başlıklı yazıda şunlar söyleniyor: "*Son yıllarda devlet eliyle sürekli işlenen 'kamu kesiminin verimsiz' olduğuna ilişkin iddia, bir devlet kuruluştan tarafından çürütüldü. Güvenirliğine hiç kimsenin itirazı olmayan Milli Prodüktivite Merkezi'nin (MPM), Devlet İstatistik Enstitüsü'nün (DİE) İmalat Sanayi Yıllık Anket Sonuçları üzerinde yaptığı araştırmaya göre, kamu işletmelerinin verim artış hızı özel sektörden daha fazla.*"³³

*

Et ve Balık Kurumu'nun (EBK) özelleştirilen onbir kombinasından dokuzunda, bir yıl içinde üretime son vermiştir. Çalışan sayısı yüzde 88, üretim yüzde 94 düşmüştür. Özelleştirilen *Süt Endüstrisi Kurumunda* (SEK) durum ayrımlı değildir. Çalışan yüzde 57, üretim ise yüzde 33 düşmüştür. *Orman Ürünleri Sanayi Kurumunda* (ORÜS), özelleştirme uygulaması yapılan sekiz işletmeden yedisinde üretim son bulmuş, çalışan sayısı yüzde 78 azalmıştır.³⁴ ORÜS'ün arsaları bugün TIR parkına dönüşmüştür. Özelleştirilen SÜ-

MERBANK'ın altı fabrikası kapatılmıştır. Sümerbank, bankası akçalı açıdan çökertildiği için, bütün borçlarıyla birlikte devlet tarafından geri alınmıştır.

Elektrik dağıtım şebekelerinin özelleştirildiği bölgelerde, tüketiciye çıkarılan faturalar denetlenemiyor. Özelleştirme uygulamaları Danıştay tarafından iptal edilen Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, mahkemeye gönderdiği savunma yazısında; “Dağıtım sözleşmelerinde usulsüzlükler ve kamu yararına aykırı maddeler bulunduğunu” itiraf etmiştir.³⁵

Cep telefonlarının işletme hakkı, 1998’de 25 yıllık bir süre için Turkcell ve Telsim’e 500’er milyon dolara satıldı. Satış bedelini, devlete ait teşvik kredileriyle karşıladığı açıklanan bu iki firma, iki yıl içinde abonelerden yalnızca “sabit ücret” adı altında tam 627 milyon dolar topladı. Mahkeme kararlarına da yansıyan bu durum birçok telefon kullanıcısının tepkisini çeken bir gerçeği ortaya çıkardı. Turkcell ve Telsim, 25 yıllık lisans anlaşması bedelinin tamamına yakınına iki yıllık kısa bir süre içinde ve yalnızca “sabit ücret” adı altında topladığı paralarla karşılamıştı.

Yüksek ücret alınmasına karşı artan şikayetler üzerine, mahkemeler yürütmeyi durdurma kararları aldılar. Ulaştırma Bakanı **Enis Öksüz**; “Mahkeme kararları kesinleşirse, sabit ücretleri iade ettiririz” biçiminde açıklamalar yaptı.³⁶ Televizyonlar, cep telefonlarını yere vurup parçalayan vatandaşların görüntülerini yayınladı. Devlet, kaynaklarının sınırlı olmasına karşın özel firmalara kredi vermiş, verdiği krediyle kendi malını satmış ve iletişim alanında denetlenmesi güç bir tekel yaratmıştı. Cep telefonuna “çok meraklı” Türk insanı, kısa bir süre içinde “özelleştirmenin” gerçek yüzüyle karşılaşmıştı.

Özelleştirmelerle, binlerce işçi-mühendis-teknisyen işsiz kaldı. Faiz kısılcacında üretimsizliğin ağır sorunlarını yaşayan Türkiye; Özelleştirme uygulamalarıyla, sonu ulusal tükeniş olan bir yola sokularak, uluslararası ekonomik savaşımın girdabı bol bulanık sularında korumasız ve rotasız bir gidişe sürüklendi. Türkiye’deki üretimsizlik

öyle bir düzeye ulaştı ki, bir zamanlar yaptıkları üretimle övünen sanayiciler hızlı bir biçimde ticaret, pazarlama ve mali spekülasyona kaydılar. Bunlar kurdukları mega marketlerde yabancı malları pazarlıyorlar. KOÇ Holding'in Yönetim Kurulu Başkanı **Rahmi Koç**, 24 Ocak 2000 tarihinde şunları söylüyor: *"Şimdi iş aleminde yapımcılık değil de satıcılık ve pazarlama mühim oluyor. Bildiğiniz o mal üretme devri yavaş yavaş kapanıyor. Bizim de ağır sanayiden yavaş yavaş hizmet sanayisine kaymamız lazım. Migros her hafta iki tane mağaza açıyor."*³⁷

Oysa, **Atatürk**'e göre *"endüstrileşme en büyük ulusal davalardan biri"* idi. Sanayi işlerinde *"unsurları ülke içinde olan"*, yani hammaddesi, işçisi, mühendisi, sermayesi ve yöneticisi Türk olan fabrikalar kurulmalıydı. *"Büyük ve küçük"* her türlü sanayi tesisine ülkenin ihtiyacı vardı. *"İleri ve müreffeh Türkiye idealine erişmek için sanayileşmek bir zorunluluktur."* *"Bu yolda devlet öncüydü."*³⁸

Başbakan olduğu 1965 yılından beri Türkiye'nin ekonomik-politik yaşamına yön veren, 34 yıllık bu dönemin yönetim sorumluluğunu taşıyan ve yönetim dönemlerinde çok miktarda devlet yatırımı yaptıran Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel**; 1999'daki Meclis açılışında yaptığı konuşmasında *"devlet yönetimi"* ile ilgili olarak şunları söyledi: *"Devlet yönetimi menfaat ve nema dağıtan bir yer olmaktan çıkarılmalıdır. Bunu sağlamanın yolu, devletin ekonomik ve ticari faaliyetin içinden tümüyle çıkmasından geçmektedir. Kamu idaresinde verimliliğin birinci şartı budur. Bu amaçla, özelleştirme programı kararlılıkla uygulanmalıdır."*³⁹

Demirel, devletin en üst noktasında görev yapan bir kişi olarak; *"devlet yönetiminin menfaat ve nema dağıtan bir yer olduğunu"* kabul ediyor ve bunu tüm dünyaya açıklıyordu. Uzun yıllar süren siyasi yaşamı boyunca, bu tür *"dağıtımlarla"* çokça karşılaştığı anlaşılan **Demirel**, 20-30 yıl önce kendisinin kurduğu KİT'lerin bugün satılması gerektiğini (hem de ısrarla) söylüyordu. Ancak, **Demirel**'in sözünü ettiği, *"devlet yönetiminin menfaat ve nema dağıtan yer olmak"* çıkarılmasının; KİT'leri *"ver kurtul"* anlayışıyla satarak sağlanamayacağı açıktı. Sorun, KİT'lerde değil, onları

kullanma yetkisine sahip “devlet yönetimine” gelen siyasal kadrolardaydı. Çünkü benzer sorunlar, yalnızca kurulmuş olan işletmelerde değil, ihaleye çıkarılan hemen tüm yeni yatırımlarda da yaşanıyordu. Gazeteler bu tür haberlerle doluydu. Hürriyet Gazetesi, 30.01.2001 günü, dünyaca ünlü araştırma kuruluşu Price Waterhouse Coopers'ın (PWC) bir araştırmasını yayınladı. Bu çalışmada, Türkiye, dünya yolsuzluk sıralamasında 4.sırada yer alıyordu.⁴⁰

Botaş eski Genel Müdürü **Hayrettin Uzun**, ihale sonucunun açıklanması birkaç kez ertelenen nükleer santral ihalesi konusunda şunları söylüyordu: “Nükleer santral ihalesi 3 milyar dolarlık çok büyük bir ihale... Pek çok bürokrat ve siyasetçi, size kazandıracağız diyerek ihaleye katılan uluslararası üç konsorsiyumu yıllarca fena halde söğüşledi. Eğer ihale sonuçları açıklanırsa kaybedenler belli olacak. Peki o zaman ne olacak? Adamlar tabii ki yıllardır kendilerini söğüşleyenlerin bütün ipliklerini pazara çıkaracak. Türkiye belki de tarihinin en müthiş rüşvet olayıyla çalkalanacak. İşte bu korku nedeniyledir ki sonucu bir türlü açıklanamıyor, sürekli erteleniyor. Aralık 1999'da açıklanacağını kesin bir dille söylüyorlardı, açıklamadılar. 2000 Ocak ayına bıraktılar. Ocak ayı geldi geçti yine açıklamadılar. Enerji Bakanı Cümhur Ersümer önceki gün yeni bir ertelemeyi açıkladı; sonucun açıklanması 1 Mart'a ertelendi. Aldığım duyumlara göre şu aralar ihaleye teklif veren konsorsiyumlarla, ihaleyi kimin kazanacağına karar verme konumunda olanlar arasında kapalı kapılar arkasında müthiş pazarlıklar yapıyor. Örneğin ihaleyi parçalara bölelim her birinize bir bölümünü verelim... Ya da siz üzülmeyin yeni bir ihale açarız, onu da siz kazanırsınız vb. gibi teklifler...”⁴¹

Atatürk, 1927 yılında “Milletvekillerinin Taşınma Zorunda Oldukları Özel Koşullar” adlı bir bildiri yayımlanmıştı. Bu bildiride şunlar yazılıdır: “CHP milletvekilleri, milletvekili unvanlarını özel ekonomik yaşantıları için küçük düşürmeyeceklerdir. Sermayenin çoğu devlete ait olan kuruluşlar ve şirketler ile özel sözleşmeye dayanan imtiyazlı şirketlerde ve tekellerde, hükümetçe, yönetim kurullarına atananlar milletvekili olamayacaklardır.”⁴²

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM

**AVRUPA BİRLİĞİ VE
GÜMRÜK BİRLİĞİ'NİN
KISA ÖYKÜSÜ**

Avrupa Birliği ve Gümrük Birliği'nin Kısa Öyküsü

Avrupa Parlamentosu 13 Aralık 1995 tarihinde Türkiye'nin *Avrupa Gümrük Birliği*'ne katılmasına karar verdi. Bu karar Türk kamuoyuna bir zafer gibi duyuruldu. Devlet ve hükümet yetkilileri, iş çevreleri, köşe yazarları bu kararla, *"çağdaş uygarlık düzeyine ulaşıldığını, bunun için çok çaba harcandığını"* söylediler. Gazeteler, *"Artık Avrupa-lıyız"*, *"Kutlu Olsun"* başlıklarıyla çıktı. Ankara Valisi **Erdoğan Şahinoğlu**, İçişleri Bakanlığı'nın onayı, Başbakanlık Müsteşarlığı'nın buyruğıyla okullara bir genelge göndererek, Türkiye'nin *Avrupa Gümrük Birliği*'ne katılmasının, okullarda bayrak çekme törenleriyle kutlanmasını istedi. Tüm okullarda saat 14.00'de aynı anda başlayan törenler yapıldı, Türkiye'nin 79 ilinde Valilikler, hafta içi olmasına karşın göndere bayrak çekti. Aynı gece Ankara, İstanbul ve İzmir'de havai fişek gösterileri yapıldı.

Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel**: *"Bu sonuç Atatürk'ün çağdaşlaşma reformlarıyla başlayan gelişmenin tabii bir sonucudur. 30 yıllık bir davadır. Bu neticenin alınmasında emeği geçen herkese teşekkür ediyorum"* dedi.¹ Başbakan **Tansu Çiller**, Partisinin Bostancı Kültür Merkezi'nde düzenlediği *"Gençlik Şöleni"*nde konuşmasını keserek kitle önünde cep telefonuyla konuşup, olayı orada öğrenmişçesine, *"coşku-lu"* ve *"ciddi"* tavırlarla şunları söyledi: *"Bu bir başlangıç-tır. Türklüğü çağa taşıyoruz. Kollarınızı herkese, doğuluyla batılıyla, kuzeyliye güneyliye; hangi düşünceye, inanca olursa olsun açın. Bu bir milli mücadeledir... Haydi Türkiyem ileri!"*² Başbakan Yardımcısı ve CHP Genel Başkanı **Deniz Baykal** aynı gün gazetecilere şu açıklamayı yaptı: *"Türkiye'nin işçisi, çiftçisi, esnafı, sanatkârı ve sanayicisi bundan böyle yalnızca 60 milyonluk Türkiye için değil, 400 milyonluk Avrupa için üretim yapacaktır. GB'nin siyasal istismar konusu yapılmasına üzülererek şahit oluyorum. Bu zafer şu ya da bu partinin değil milletin zaferidir. Bu zaferin sahipleri önce Gazi Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü, Adnan Menderes ve Turgut Özal'dır."*³

Büyük gazeteler, "çok bilen" medyatik konuşucular, GB'nin Türkiye'ye kazandıracaklarını şöyle sıralıyordu; "Yerli üretici artık gümrük duvarlarının arkasına sığınıp kötü ve pahalı mal satamayacak, mal kalitesini yükseltmek zorunda kalacak, insan hakları konusunda Türkiye'ye Avrupa ölçüleri gelecek, demokrasi pekişecek, askeri müdahale ve darbe gibi kavramlar tarihe gömülecek, enflasyon en geç beş yıl içinde tek haneli rakamlara inecek, hak aramasını bilen örgütlü bir toplum doğacak, Avrupa otomobillerin fiyatları çok ucuzlayacak, tüketici daha uygun fiyatla daha kaliteli mal alma imkanına kavuşacak, beyaz eşya ve elektronik başta olmak üzere Avrupa markaları ucuzlayacak, yatırımlar artacak bu sayede yeni iş alanları açılacak, işsizlik azalacak."⁴

Gümrük Birliğinin "yüksek kazançları"nı söz konusu ederek, "coşkulu" açıklamalarda bulunanlar yalnızca siyasiler değildi. "İş çevrelerinin" etkin isimleri benzer açıklamalar yaptı. Ortada bir gariplik vardı. Azgelişmiş bir ülkede, uluslararası şirketlerin yerli ortakları "Türk" holdingleri dışındaki; küçük ve orta ölçekli işletmelerin, yerli imalatçıların ve tarım kesimi temsilcilerinin, Gümrük Birliği gibi, korumacılığa son vererek kendilerini güç duruma düşürecek bir anlaşmayı olumlu karşılaması görülmüş şey değildi.

Olayın Avrupa'dan görünüşü hiç de Türklerin "bayram" yapmasını gerektirecek gibi değildi. Büyük bir pazarı çok kolay elde etmenin sevincini yaşayan Avrupalılar, bir yandan kazançlarının değerlendirmesini yaparken, bir başka yandan anlaşmanın kendilerine verdiği "haklara" dayanarak Türkiye'den isteyecekleri siyasi ödünleri belirliyordu. Uğruna savaşlar çıkarılan uluslararası pazar edinme gereksinimi Türkiye'de çok kolay giderilmiş, üstelik Türkler bunu "bayram" yaparak kabullenmişti.

Gümrük Birliği, Avrupa Birliğine üye olmak için verilen bir ödündü ve hiçbir AB üyesi ülke, tam üye olmadan Gümrük Birliği'ne girmemişti. Türkiye "nimet"i almadan "kulfet"i kabul etmişti. Bu nedenle olacak, mutlu bir şaşkınlığa uğrayan AB, daha önce hiçbir üye ülkeye uygula-

madığı bir yöntemle, Türkiye'nin Gümrük Birliğine katılımını Avrupa Parlamentosu'na da onaylattı. Avrupa Parlamentosu'ndaki görüşmeler sırasında söz alan bir parlamenter, şunları söylemişti: *"Türkiye'yi fazla ucuza satın alıyoruz. Bu bizim yararımıza olmayacaktır."*⁵

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Başkanı Alman **Leni Fisher**'in, Türkiye'nin GB'ni kabul etmesi konusunda 24 Ocak 1996 günü söylediği sözler gerçek durumu açıklayan belki de en açık sözlerdi: *"Avrupa'nın, Ortadoğu'da çok önemli rol oynayan bir Türkiye'ye ihtiyacı vardır."*⁶ Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne değil, Gümrük Birliği'nin Türkiye'ye *"ihtiyacı"* olduğunu kabul etmek, gerçeği anlatan somut bir saptamadır.

Avrupalılar o günlerde, arka arkaya açık sözlü açıklamalarda bulundular. AP sosyalist grup sözcüsü **Anne Van Lencker**; *"GB, Türkiye'de orta ve küçük işletmeler düzeyinde iş kaybına neden olacak ve Türkiye kısa vadede sıkıntı yaşayacaktır"*,⁷ Avrupa Parlamentosu'nun Yunanlı üyesi **Yannos Krranidiotis**; *"GB, ekonomi ve ticarete Türkiye'nin değil, Avrupa'nın yararına işleyecektir."*⁸ 1968 gençlik hareketi liderlerinden AP üyesi **Daniel Cohn Bendit**; *"GB Türkiye için kötü bir hediye. Ekonomik alanda güçlük çekecek olan Türkiye, politik birliğin nimetlerinden de yararlanamayacak."*⁹ Türk Hükümeti, ülkesini açık pazar durumuna getiriyor ve bunu *"bayram"* gibi kutluyor; bu pazardan yarar sağlayacak olan Avrupalı Parlamenterler ise Türkiye açısından ortaya çıkacak zararları irdeliyordu. Bu işte, gerçekten bir gariplik vardı.

Garipliğin ayırdına varanlar yalnızca Avrupalılar ve az sayıdaki yerli araştırmacılar değildi. Japonya'da iktidardaki Liberal Demokrat Parti Genel Sekreteri **Kanezo Muraoka**, Japon Hükümetinin, Türk-Japon ilişkilerine büyük önem verdiğini belirterek, Türkiye'nin GB macerasıyla ilgili olarak şunları söylüyordu: *"Bayan Başbakanınıza coğrafya dersi vermek isterdim. Çünkü ona göre Ankara'nın doğusunda hiçbir ülke yok. Hep Batı hep Batı. Türkiye Batı'ya yaklaşmak için hep Batı'dan gitmek istiyor. Oysa Batı'ya Doğu'dan da*

gidilebilir. Örneğin Japonya, Çin gibi ülkelerle işbirliği yapıp, kendi ekonomik durumunu düzelttikten sonra 'Avrupalı' olmak için çaba göstermek daha iyi değil mi?"¹⁰

Türkiye'nin tek yanlı bağımlılık doğuran AB politikası konusunda bir başka açıklamayı Türkmenistan Devlet Başkanı **Saparmurat Türkmenbaşı** yaptı. **Türkmenbaşı**, 57.Hükümetin Dışişleri Bakanı **İsmail Cem'e**, 22 Ekim 2001 günü Türkmenistan'a yaptığı resmi gezide şunları söyledi: "Sürekli olarak Avrupa'ya yaranmaya çalışıyorsunuz. Orada itibarınızı sarsmayın. Siz gitmeyin onlar size gelsin. Sizin onlara değil, asıl onların size ihtiyacı var. Tamamen Avrupa'ya yöneldiniz. Sürekli Avrupa'ya gidiyorsunuz. Bir de Ortaasya'ya gelin."¹¹

Türk tarihiyle ilgili araştırmalarıyla tanınan Japon bilim adamı Prof.**Yuzo Nagata** ise, Türkiye'deki bugünkü Batı hayranlığının tersine, Batıların geçmişte Türk kültüründen yararlandıklarını belirtiyor ve Kemalizmin Japon aydınları üzerindeki etkisini şöyle açıklıyor: "Atatürk'le tanışan Japon diplomatların ona duydukları hayranlık, Japonya'nın o dönemdeki politikalarını derinden etkiledi. O zamanlar şöyle sözler çok söyleniyordu; Asya'nın doğusunda Japonlar, batısında Türkler en güçlü olacak. Ortada yani Orta Asya'da el sıkışacağız gibi."¹²

Türkiye'nin, dış ilişkilerini Batı'yla sınırlama ısrarına bir başka değişik eleştiriyi, Tokyo Yabancı Araştırmalar Üniversitesi Türkoloji Bölümü yardımcı profesörlerinden **Hayashi Kayako** yapıyor. **Kayako** şunları söylüyor: "Küreselleşme aslında 19.yüzyılda başladı. Dünya savaşları ve Soğuk Savaş Döneminde kısmen kesintiye uğradı, kısmen hızlandı. Türkiye'nin çağdaşlaşmayla ilgili sorunlarına yanıt vermek için Batı etkisine girmeden önce Asya'daki kültürün en son duraklarına kadar gidilmelidir. Türkiye'de Çin'le ilgili hiçbir araştırma yok, bu çok tuhaf. Çinliler tamamen dünyaya açılınca bugün nasıl ABD ile iyi geçinmek zorundaysak Çin'le de iyi geçinmek zorunda kalacağız."¹³

GB protokolüyle Türkiye'nin uğradığı kayıplar, çok çabuk ortaya çıktı. Siyasi istemler, GB oylamasıyla birlikte gelmişti. Avrupa Parlamentosunda aynı gün yapılan bir oylamada, Türkiye ile ilgili 9 maddelik bir karar oybirliğiyle kabul edilmişti. Bu kararda şunlar isteniyordu; *"Türk Hükümeti Kürt sorununu şiddete başvurmadan siyasi yolla çözmeli, Kürt asıllı Türk yurttaşlarına kültürel kimliklerini ifade etme yollarını aramalıdır. Türk Hükümeti ve TBMM, DEP milletvekillerinin durumunu yeniden gözden geçirmelidir. Türk Hükümeti ve TBMM, insan haklarına eksiksiz saygı göstermeli, demokrasiyi güçlendirmelidir. Türk Hükümeti ve TBMM, Kıbrıs'ın bölünmüşlüğüne son vermek için somut adımlar atmalı ve işgali altında tuttuğu Kıbrıs topraklarından çekilmelidir."*¹⁴

Ekonomik göstergeler, kısa süre içinde siyasi istemlerden, çok daha kötü bir gidişi haber vermeye başladı. Ucuzlayacak denilen hiçbir ürün ucuzlamadığı gibi, gerçek bir *"ithalat patlaması"* yaşandı. Türkiye beyaz eşya, elektrikli ev araçları, otomobil, TV, müzik seti başta olmak üzere her türlü tüketim malları akınına uğradı. Türkiye'nin en iddialı üretim dalı tekstilde dışsattım azaldı. Üçüncü ülkelerden ucuz hammadde elde etme olanağını yitiren ilaç üretimi, hızlı ve yüksek fiyat artışlarına uğradı. Ağaç işleri, deri sanayii, tarım, mobilyacılık güç duruma düştü. Tekstilde dışalım bir yıl önceye göre yüzde 56 artarken, dışsattım yüzde 4.6 geriledi. Müzik seti dışsattımında yüzde 219'luk bir düşüş yaşandı.¹⁵ Dışalım-dışsattım dengeleri alt üst oldu. Altı ay içinde, Almanya'dan yapılan dışalım yüzde 77.5 arttı, dışsattım yüzde 1 düştü; Fransa'dan dışalım yüzde 88.3 arttı, dışsattım yüzde 6.1 düştü; İtalya'dan dışalım yüzde 86.8 arttı, dışsattım yüzde 11.1 düştü; İsveç'ten dışalım yüzde 92.9 arttı, dışsattım yüzde 1 arttı.¹⁶

Türkiye, Avrupa kökenli mallarla dolarken Avrupa Birliğine üye ülkeler, GB anlaşmasının koşullarına da uymadılar. Türkiye'nin tarımsal ürün ve tekstil ağırlıklı az sayıdaki dışsattım ürününe tarife dışı engeller ve kotalar

koydular, anti-damping soruşturmaları açtılar. Avrupa Birliği'nin karar organlarında yer almayan dolayısıyla karar süreçlerine katılamayan Türkiye, alınan kararlara itiraz da edemedi.

Avrupa Birliği'nin 1998 yılında, tek taraflı olarak aldığı kararlar gereğince; 1 Temmuz 1998 tarihinde Türkiye'ye açılmış olan, 15 bin tonluk sıfır gümrüklü domates salçası kotası, hiçbir gerekçe gösterilmeden durduruldu. Aynı günlerde, daha önce açılacağı bildirilen 9 bin 60 tonluk ilave fındık kotası açılmadı. 16 Haziran'dan beri yürürlükte olan 14 bin tonluk gümrüksüz karpuz kontenjanı kaldırıldı. Bu ürünlerin, AB ülkelerine, ancak gümrük ödeyerek dışsatımlanabileceği bildirildi.¹⁷ Aynı yıl midye, istiridye, kum midyesi gibi kabuklu deniz ürünleri ile taze balık ihracı tamamen yasaklandı. Çift çenekli yumuşakçalar olarak adlandırılan her tür deniz ürününün AB ülkelerine girmesi engellendi.¹⁸

Avrupa Birliği 1999 yılında Türk demir-çeliğine anti-damping soruşturması başlattı. Oysa, soruşturma başlatacak herhangi bir ticari sorun yoktu. AB Komisyonu, Birliğin kurulmasında önemli yeri olan Avrupa Demir-Çelik Birliği'nin yaptığı şikayetin haklı olduğu sonucuna vararak soruşturmayı başlattı. Gösterilen gerekçe, Avrupa'ya dışsatımlanan *filmaşinin* (kangal demir) bağlantı parçalarının düşük fiyatla satılıyor olmasıydı. Gerekçe haklı değildi ve gerçek neden, Türkiye'nin Avrupa ülkelerine yaptığı *filmaşin* ihracatını 1996-1999 tarihleri arasında yüzde 529 arttırarak 24741 tona çıkarmayı başarmış olmasıydı.¹⁹

Türk demir-çelik ürünlerine bir başka engelleme, Türkiye'nin Avrupa Birliğine girmesini "çok" isteyen, "dost ve müttfikimiz" ABD'den geldi. Küresel ticaretin serbestleşmesinin ve gümrük duvarlarının kaldırılmasının "erdemlerini" ağızdan düşürmeyen ABD yönetimi, çelik, tel çubuk ve çelik boru ithalatına kısıtlayıcı ek vergiler getirdi. Türkiye'nin Amerikan piyasasında "damping" (ucuz mal satma) yaptığını söyleyen Amerikalılar, Türk ürünlerine

karşı “*anti-damping*” soruşturması açtılar ve koydukları kota miktarını aşan dışalımın yüzde 10 ek vergi getirdiler. ABD; IMF ve Dünya Bankası aracılığıyla Türkiye’yi açık pazar haline getirirken, kendi ülkesini katı bir koruma altına alıyordu. Az gelişmiş ülkelerin zararına işleyen çifte standartlı bu uygulama gerçekte, “*küreselleşme*” ideolojisinin temel ve değişmez özelliğiydi ve bu özellik, uluslararası ticaretin her alanına yayılmış olan “*güçlü olan haklıdır*” ilkeliliğine dayanmaktaydı.

AB ülkeleri benzer kararları, daha yoğun olarak dokumacılık (tekstil) ürünlerine karşı da uyguladılar. Getirilen tarife dışı engellerle, hazır giyim dışsattımında ciddi düşüşler meydana geldi. TGSD Başkanı **İsmet Özcan** 14 Temmuz 1998 günü yaptığı açıklamada çaresizlik içinde şunları söylüyordu: “*Arkadan çelme takıyorlar. GB anlaşması gereği kararları uygulamak zorundayız. Kendimizi kabul ettirmek için çaba harcamalıyız.*”²⁰

Ülke çıkarlarını dolaysız ilgilendiren bu tür sorunların çözümü için çaba göstermesi gereken politikacılar, gerçekten çok çaba gösteriyor. Ancak onların çabaları, ekonomiye güç verecek ulusal çıkarların korunması yönünde değil, politik gösteriye dönüştürülen törenlerle Avrupa’ya daha fazla ödün verme biçiminde oluyor.

Medyanın kamuoyuna “*Parlayan Yıldız*” olarak sunduğu 57.Hükümet’in Dışişleri Bakanı **İsmail Cem**, GB’nin beşinci yıldönümü nedeniyle İKV’nin 6 Mart 2000 günü düzenlediğı panelde şunları söyledi: “*Dünyada küreselleşme adı verilen bir ihtilal yaşanmaktadır. Bu olguyla birlikte artık sınır ötesinde düşman arama dönemi sona ermiştir. GB, Türkiye’ye AB yolunda avans sağlamıştır ve Türkiye’de yeni bir değişimi başlatmıştır.*”²¹

“*Sınır ötesinde düşman arama döneminin sona erdiğine*” inanan bir kişinin, eğer söylediklerinde samimi ise, vatan savunması döneminin de sona erdiğine inanması ve Gümrük Birliği’ni “*verilen avans*” görerek olumlaması olağan bir sonuçtur.

Avrupa Birliği'nin giderek artan korumacı uygulamaları ve bu uygulamalar karşısında Türkiye'nin durumu konusunda **Fatma Koşar**, 15 Temmuz 1998 tarihli *Cumhuriyet Gazetesi*'nde şunları yazıyor: *"Avrupa Birliği'nin, Türkiye'yi 'pazarından dışlama' çabası sürüyor. AB'nin aldığı kararları 'elleri kolları bağlı izlemeyi' sürdüren Türkiye, gümrüklerini sıfırladığı bu pazara ihracat yapmakta bundan sonra daha da zorlanacak."*²²

*

AB'nin, Türkiye'yi *"dışlama"* çabaları, 1963 yılındaki *Ankara Anlaşması*'ndan beri sürmekteydi ve bu tutum neredeyse Birliğin yazılı olmayan resmi politikası haline gelmişti. Türkiye 1963'te üye olma istemiyle Avrupa Birliğine (o zamanki adı Avrupa Ekonomik Topluluğu AET) başvurmuş ve *"ortaklık rejiminin"* uygulanması için değişik adlarla organlar kurulmuştu. *"Ortaklık Konseyi"*, *"Ortaklık Komitesi"*, *"Türkiye AET Karma Parlamento Komisyonu"* ve *"Gümrük İşbirliği Komitesi"* bunlardan bir bölümüydü.

1964'den sonra yürürlüğe giren *Ankara Anlaşması*'ndan sonra, Türkiye AET ilişkileri, *"tam üyeliğe"* ulaşana dek üç döneme ayrıldı. *Hazırlık, geçiş ve son dönem...* Türkiye, bu dönemlerde *"Avrupalılarla birlikte olmak"* ya da başka bir deyişle *"Avrupalı Olmak"* hevesiyle üzerine düşen bütün yükümlülükleri yerine getirdi. Oysa AET, Türkiye'yi tam üyeliğe almamaya baştan karar vermişti. Avrupalıların amacı, üyeliğe almadan Türkiye pazarına denetimsiz bir biçimde girmekti.

AET, başlangıçta Türkiye'nin kalkınıp topluluğa girebilecek düzeyde gelişmesini istiyor göründü. Hazırlık döneminde herhangi bir yükümlülük getirmedi. Türkiye'nin önemli ihraç ürünlerinden tütün, kuru üzüm, kuru incir ve fındığa belirli koşullar altında gümrük indirimi uyguladı. Avrupa Yatırım Bankası aracılığıyla 175 milyon dolarlık bir fonu, anlaşma amaçları çerçevesinde kullanılmak üzere Türkiye için ayırdı.

Hazırlık döneminin bu iki küçük ödünü bir “yemdi” ve bu yem Türkiye'nin o günlerdeki yöneticilerinin çok hoşuna gitmişti. Hazırlık dönemi bitmeden ve herhangi bir hazırlık yapılmadan Türkiye, AET'den “geçiş dönemi-ne” geçilmesini istedi. 23 Kasım 1970'de *Katma Protokol* imzalandı. AET, ticari olarak 1 Ocak 1971, hukuki olarak da 1 Ocak 1973 tarihinde yürürlüğe giren *Katma Protokol* ile gerçek amacını “gün ışığına” çıkardı ve *Protokole*, gittikçe gelişen bir biçimde, sanayi ürünleri ticaretinde gümrük birliğine gidilmesi şartını koydu. AET, pamuk ipliği, pamuklu dokuma ve rafine petrol ürünleri hariç olmak üzere (geriye ne kalıyorsa!?) Türk sanayi ürünlerindeki gümrük vergilerini ve kısıtlamaları kaldırıyor, buna karşılık kendi sanayi ürünlerinin kademeli olarak Türkiye'ye gümrüksüz girmesinin yolunu açıyordu. Bu iş için Türkiye'de zaten olmayan hassas sanayi ürünleri için 22, diğerleri için 12 yıllık süre koyuyor, Türkiye'nin “dört gözle” beklediği işgücü dolaşımının 1976-1986 arasında tamamen serbest hale getirilmesini kabul ediyordu.

Katma Protokol Türkiye'ye, kullanamayacağı daha doğrusu ekonomisinin gelişme düzeyi nedeniyle kullanması olası olmayan hakları vermiş görünüyordu. Ayrıca, AET mali protokoller çerçevesinde Türkiye'ye, on yılda yaklaşık 3,5 milyar dolar yardımda bulunacaktı. Türk işçiler Avrupa'nın her yerinde serbestçe çalışabileceklerdi. Türk tekstil ürünlerine tarife dışı engeller ve kotalar konulmayacaktı. Anti-damping uygulamaları yapılmayacaktı.

Bunların hiçbirisi gerçekleşmedi. Buna karşın Türkiye büyük bir “istek” ve “disiplinle” kendi üzerine düşen yükümlülükleri yerine getirdi. 12 yıllık mal listesindeki yükümlenmenin yüzde 90'ını, 22 yıllık listenin yüzde 80'ini yerine getirdi. AET'nin 3.ülkelere uyguladığı koşullara uydu. 1984-1994 arasında uyguladığı ekonomik politikalarla kapılarını Avrupa'ya hızlı bir biçimde açtı. 1995'e gelindiğinde Avrupa Birliğine üye ülkelerin malları, Türkiye pa-

zarında başka ülke mallarına karşı belirgin bir biçimde ayrıcalığa sahip duruma gelmişti.

Türkiye *Katma Protokol*'un öngördüğü süre olan 1987'de yükümlülüklerini yerine getirmiş olmanın heyecanıyla, tam üyelik için başvurdu. Avrupa Birliği, üyelik başvurusunu reddetmekle kalmadı, tam üyelik konusunu kesin bir biçimde Birlik gündeminden çıkardı. 1994 yılında İsveç, Finlandiya ve Avusturya'yı üyeliğe aldı. Türkiye'ye beklemesi gerektiğini söyledi.

Türkiye'nin, GB nedeniyle üçüncü ülkelerle olan dış ticaret dengeleri de kısa süre içinde bozuldu. Türkiye, yalnızca AB ile kendi arasındaki gümrükleri sıfırlamakla kalmamış, buna ek olarak; AB dışındaki ülkelere uyguladığı gümrük tarifelerini de, AB'nin kendi dışındaki ülkelere uyguladığı ortak gümrük tarifesi ile eşitlemeyi (yani düşürmeyi) kabul etmişti. Bu üstlenme, bir yandan dış dünyaya açılabilen sınırlı sayıdaki dışsattım ürünümüzü korumasız kılıyor, bir başka yandan AB üyesi olmadıkları için gümrük tarifelerini değiştirmeyen üçüncü ülkelere, Türkiye ile yaptıkları ticarete "*açıktan bir kazanç*" sağlıyordu. Bu kazanç Türkiye'nin yitiği idi.

Gümrük Birliğinin yol açtığı bu yitiği azaltmak için "*yöneticilerimiz*" bir "*cingözlük*" düşündüler ve ABD'yi kendilerine örnek alarak, üçüncü ülkelere yapılan tekstil ve konfeksiyon ürünleri dışalımına kota koydular. Ancak, "*cingözlük*" sökmedi. Hindistan, ülkemizin de imzalamış olduğu GATT anlaşması ve bu anlaşma gereği oluşan *Dünya Ticaret Örgütü*'nün (DTÖ) geçerli kurallarına dayanarak Türkiye'yi DTÖ'ye şikayet etti. DTÖ, Hindistan'ı haklı buldu ve Türkiye aleyhinde karar aldı. Şimdi, ya kotalar kaldırılacak ya da tazminat ödeme göze alınacak.²³ Dünya Ticaret Örgütü yetkilileri, dünyanın hemen tüm ülkelerine tekstilde kota uygulayan ABD'ye karşı herhangi bir karar alamazken, Türkiye'yi birkaç ay içinde mahkum etmişti.

Gümrüklerin sıfırlanması ve dış ticaret açıklarının olağanüstü artışı, doğal olarak, Türkiye'nin karşısına büyük boyutlu gümrük vergisi yitikleri çıkardı. 1 Ocak 1996'da yürürlüğe giren GB döneminin ilk on bir ayında hazinenin vergi ve fon yitiği 125 trilyon lirayı aşmıştı. Bu iki milyar dolara yakın bir miktardı.²⁴ AB, GB anlaşmasıyla Türkiye'ye vermeyi kabul ettiği parasal yardımı bloke etmiş vermiyordu. Gerçi vereceği miktar da 1 Ocak 1996'dan itibaren 5 yıl içinde 2 milyar dolardı. Bu da devletin bir yıllık vergi yitiği kadardı.²⁵ Türkiye'nin parasal yitiği yalnızca vergilerden oluşmuyordu. Dış ticaret açığı bir yıl içinde 20 milyar dolara çıkmıştı. Bu açık, o güne dek Cumhuriyet tarihinin bir yıl içinde gördüğü en büyük dış ticaret açığıydı ve bu açık o günden sonra süreğen (kronik) duruma gelerek, hemen her yıl 20 milyar doların üstünde kaldı.²⁶

Türkiye'nin dış ticaret açığı sorunu, son 20 yılda uygulanan politikalar nedeniyle bu denli büyümüştür. 12 Eylül darbesinin yapıldığı 1980 yılına dek, tüm bozulmalara karşın, kamu işleyişinin ve KİT'lerin varlığını sürdürabiliyor olması, dış ticaret açıklarının büyümesi önünde bir engel oluşturmuyordu. 12 Eylül'ün, 24 Ocak 1980 kararlarında anlamını bulan ve Cumhuriyet'in temel ilkelerini işlemez duruma getiren uygulamaları aynı zamanda; dış ticaret açıklarını büyük boyutlara götüreceğ sürecin de başlangıcı oldu.

Turgut Özal'ın adıyla anılan ve *Gümrük Birliği* ile sonuçlanan 15 yıllık dönemde (1980-1995) açıklar hızla büyüdü ve 1995 GB uygulamalarından sonra "*denetlenemez*" duruma geldi. *Devlet İstatistik Enstitüsü* verilerine göre, Türkiye, 1950'de 22.3, 1960'da 146.8, 1970'de 359.1 milyon dolar dış ticaret açığı verirken bu açık; 1983-1996 yılları arasındaki 13 yıllık dönem içinde yıllık ortalama 6403.4 milyon dolara çıktı. Dış ticaret açığı, GB uygulamalarından sonra gerçek bir patlama yaşadı ve 1996 yılında 19.6, 1997'de 21.2, 1998'de 21, 2000 yılında ise tam 27.2 milyar dolar oldu.²⁷

Dış ticaret dengelerinin hızlı bir biçimde dışalımdan yana bozulması ve dışsatımın dışalım karşılama oranının sürekli düşmesi, doğal ve kaçınılmaz olarak yerli üretimin güç durumunda kalmasına ve giderek ortadan kalkmasına yol açtı. DİE verilerine göre dışsatımın dışalım karşılama oranı, 1950 yılında yüzde 92.2 iken, bu oran; 1960'da yüzde 68.6, 1970'de yüzde 62.1, 1980'de yüzde 62, 1990'da yüzde 58.1, 1996'da yüzde 54.1, 2000 yılında yüzde 50.6'ya düştü.²⁸

Türkiye, 1990-1995 yıllarını kapsayan dönemde, ortalama olarak yılda 25.8 milyar dolarlık dışalım yapıyordu. Dışalım, GB uygulamasından sonraki 5 yıl içinde yıllık ortalama 46.8 milyar dolara çıktı.²⁹

Dışsatım dışalım dengesinin bu denli bozulması, yaşanan toplumsal gerilimler ve yoksullaşma yanında insana acı veren bir başka gerçeği ortaya çıkarmaktadır. Türkiye *Gümrük Birliği'*ne girdikten sonraki 5 yıllık dönemde (1996-2001) toplam 117 milyar dolar dış ticaret açığı vermişti. Bu açığın yüzde 53'ünü yani 62 milyar doları, sayıları yalnızca 15 olan AB üyesi ülkelere yönelikti.³⁰ AB, ortak bütçeden Yunanistan'a her yıl 5.2 milyar dolar karşılıksız para yardımı yapıyordu. Bu 5 yıl için 26 milyar dolar gibi büyük bir paraydı.³¹ Bunun açık anlamı şuydu; Türkiye, AB'ye verdiği dış ticaret açığıyla Avrupa'ya kaynak aktarıyor, Avrupa ülkeleri de bu kaynağın önemli bir bölümünü Yunanistan'a devrediyordu. Türkiye, yoksul Anadolu insanının yarattığı kıt kaynaklarla, dolaylı da olsa Yunanistan'ı kalkındırıyor, onu kendisine karşı silahlandırıyor. Türk toplumu tarihinin hiçbir döneminde bu denli karmaşık bir açmaz içine düşürülemedi.

Kimi kamu görevlileri *Gümrük Birliği'*nin olumsuz sonuçlarını saptayıp görüşlerini açıkladılar. Ancak bu açıklamalar ne politikacılar ve ne de iş çevreleri tarafından dikkate alındı. Dönemin Hazine Müsteşarı **Mehmet Kaytaz**, 8 Ocak 1997 günü yapılan, "*Türkiye'de Yabancı Semraye, Beklentiler, Sorunlar, Çözüm Önerileri*" konulu panelde şunları söyledi: "*Avrupa Birliği ve Gümrük Birliği'nde ilk iki*

yılda beklentiler karşılıksız kalmıştır. İthalat hesapladığımızın da üstünde çıkmış, yabancı sermaye yatırımları istenen düzeyde gerçekleşmemiştir.”³²

Benzer bir açıklamayı, 8 Mart 1999 tarihinde, Sosyal Araştırmalar Vakfı'nın düzenlediği, “21.Yüzyıla Girerken Gümrük Stratejisi” adlı konferansta, Gümrük Müsteşarı **Ramazan Uludağ** yaptı: “Gümrük Birliği'nin yeniden masaya yatırılması gerekmektedir. Türkiye, Gümrük Birliği nedeniyle Avrupa Birliği'ne önemli ölçüde kaynak transfer eder duruma düşmüştür.”³³

Türkiye, Gümrük Birliği Protokolü'yle; organlarında yer almadığı, bu nedenle kararlarında söz sahibi olmadığı bir dış örgütün aldığı tüm kararlara uymayı, önceden kabul etmiştir. Türkiye'nin, karşı oy verme, kabul etmeme ya da erteleme gibi hakları yoktur. Türkiye, GB ile; dış ilişkilerini belirleme yetkisini, Avrupa Birliği'ne devretmiştir. Türkiye, Avrupa Birliğinin üye olmayan üçüncü ülkelerle (tüm dünya ülkeleri) YAPTIĞI VE YAPACAĞI bütün anlaşmaları önceden kabul etmiştir (16. ve 55. maddeler). Türkiye, GB ile; herhangi bir dünya ülkesiyle *Avrupa Birliği*'nin bilgi ve onayı dışında ticari anlaşma yapmamayı kabul etmiş, yapması durumunda Avrupa Birliği'ne bu anlaşmayı engelleme yetkisi vermiştir (56.madde). Türkiye, *GB Protokolü*'yle; AB'nin GB ile ilgili olarak alacağı bütün kararlara uyumlu kanunlar çıkarmayı önceden kabul etmiştir (8.madde). Türkiye, GB ile; AB Adalet Divanı'nın bütün hukuki kararlarına tam olarak uymayı önceden kabul etmiştir (64.madde). Türkiye, GB ile; ulusal pazarını, gelişmişlik ayrımı nedeniyle yarışması olanaksız Avrupa mallarına açıyor, gümrük vergilerini sıfırlıyor ve tüm fonları kaldırıyordu.³⁴

Türkiye'nin AB ile yaptığı ve yürürlükte olan *Gümrük Birliği Protokolü*, Kemalizm'in üzerinde yükseldiğı ulusal tam bağımsızlık kavramının yadsınmasıdır. Bu nedenle *Atatürkçü Düşünce Sisteminin* kabul edebileceğı bir anlaşma değildir. GB Protokolü, 19. yüzyılda Avrupalıların sömürgelerle yaptıkları anlaşmaların hemen aynısıdır. Türkiye bu anlaşma ile ekonomik, siyasal ve hukuksal

hükümranlık haklarını devretmeyi kabul etmiştir. Genel niteliğiyle yeni bir kapitülasyon anlaşmasıdır, *Lozan*'ın yadsınmasıdır.

Gümrük Birliği uygulamaları konusunda Prof.Dr.Erol **Manisalı** şunları söylüyor: "*Bir ülkenin, dünyanın herhangi bir yerinde bir gümrük birliğine bağlı olması için 'eşit statüde bir üye' olması gerekir. Türkiye'nin AB ile ilişkisi ise bir sömürge ile onu yöneten ülke arasındaki ilişkidir. Eskiden Avrupa ülkelerinin Afrika ve Asya'da uyguladıkları örneklerde olduğu gibi*"³⁵ GB'nin ne anlama geldiğini daha iyi anlamak isteyenler **Mustafa Kemal Atatürk**'ün 1 Mart 1922 Meclis'i açış konuşmasını okumalıdır.

*

GB'nin olumsuz sonuçları her geçen gün artarak, gelişip genişleyen ekonomik çöküntüler halinde Türk toplumunun karşısına dikilmektedir. Gelinek noktanın sorumluluğunu taşıyan politikacılar, çıkarlarını uluslararası sermaye ile bütünleştiren işbirlikçi "*iş çevreleri*" ve bunların "*ücretli*" destekçileri, Türkiye'yi sonu uçurum olan bu yolda yürütmeyi sürdürüyor. Gidişe karşı çıkan bilim adamlarına, ulusçu aydınlara ya da yurtsever öğrencilere, bağışlanmaz suçlular gibi bakılıyor. Örgütsüzlüğe itilerek dostunu, düşmanını ve ulusal çıkarlarını seçemez duruma getirilen kitleler, olayları uzaktan izliyor ya da daha doğrusu, olayların sıkıntılı ortamında yalnızca "*yaşamını sürdürmeye çalışıyor.*" İşçisinden sanayicisine, köylüsünden memuruna dek her kesimden insanımız, yaşam koşullarından memnun değil ve mutsuzluk içinde; ya eskiye özleme ya da "*öbür dünyada*" elde edeceği "*iyiliklere*" yöneliyor. **Atatürk**, halkın sorunlarını çözemeyen yönetimler için şunları söylüyordu: "*Bir ülkede yüzü gülmeyen insanlar çoğunlukta ise, o ülkenin yöneticilerini değiştirmek kaçınılmaz olmuş demektir.*"³⁶

Bugün ülkeyi yönetenler, *Gümrük Birliği*'ne ve yarattığı olumsuzluklara karşı, herhangi bir girişimde bulun-

ma eğilimi içinde değildir. Tersine bunlar, Türkiye'nin *Avrupa Birliği*'ne tam üye olması için çabalamakta, bu amaç için GB yükümlölüklerini büyük bir "disiplin" ile ve tam olarak yerine getirmektedirler. Oysa, *Avrupa Birliği* Türkiye'yi hiçbir zaman tam üyeliğe almayacaktır. Çünkü; *Gümrük Birliği* üyeliği AB'ye üye olmak için verilen bir ödündür. Ekonomik gücüne ve yönetim gücüne güvenen Avrupa ölkeleri, ortaklıktan elde edecekleri yararları düşünerek gümrüklerini başka ölkelere açmıştır. Türkiye ortaklık haklarını elde etmeden pazarını Avrupa'ya açmıştır. AB, Gümrük Birliği ile Türkiye'den alacağını, herhangi bir bedel ödmeden almıştır. Bu nedenle tam üyeliğe alınmasının gereği ortadan kalkmıştır.

Avrupa büyük boyutlu sorunlarla karşı karşıyadır. Daralan dünya pazarları, yeğinleşen (şiddetlenen) uluslararası yarış, işsizlik, üretimsizlik ve sosyal güvenlik sorunları giderek büyüyen dalgalar halinde Avrupa'yı sarmaktadır. Avrupa kendisini, ABD ve Japonya'ya karşı korumaya çalışmaktadır. Amacı siyasi birliktir. '*Avrupa Birleşik Devletleri*' olarak ifade edilen oluşumda Türkiye'nin yeri yoktur. Olması da olası değildir.

Türkiye, AB'ye göre sorunları çok daha fazla ve geri durumda bir ölkedir. Böyle bir öлке onlar için, "ortak" değil ancak "pazar" olabilir. yüzde 10'u aşan süregelen işsizlik oranıyla Avrupa'nın, 70 milyon nüfuslu ve yüzde 26 işsizi olan Türkiye'yi tam üyeliğe alarak vatandaşlarına serbest dolaşım hakkı tanınması demek, çözmekte yetersiz kaldığı Avrupa işsizliğinin katlanması demektir. Böyle bir gelişme Avrupalıların gözünde "Viyana kuşatması"ndan daha çekinceli bir kuşatma olayıdır.

Türkiye tam üyeliğe kabul edilmesi durumunda; yönetimde yer almanın öлке nüfusuna göre belirlendiği AB içinde, Birliğin; Almanya, Fransa ve İngiltere ile birlikte en çok üyesi olan üyesi durumuna gelecektir. Yüzyıllarca (1923-1938 arası hariç) Avrupa'nın yarı-sömürgesi durumunda olan Türkiye, Avrupa'yı yöneten bir öлке durumuna gele-

cektir. Kendi ülkesini “yönetemeyenler” Avrupa’yı “yöneteceklerdir.” Böyle bir durum, Avrupalılar için, kabul edilmesi bir yana, gerçek anlamda bir “kâbus”tur.

Tam üye olması durumunda AB Türkiye’ye, yürürlükteki işleyişi gereğince, Birliğin “azgelişmiş yörelere yardım fonundan” her yıl yaklaşık 18 milyar dolar yardım yapması gerekecektir. Böyle bir durum, “pazar” ve “para” için 20.yüzyıl içinde milyonlarca insanın öldüğü iki dünya savaşı çıkaran Avrupalıların, “akıllarından bile geçirmeyecekleri” bir gelişmedir.

Avrupalılar Türklere yüzyıllardır ırkçı ve dinci gözlüklerle bakmıştır. Avrupalılar için Türklerin yaşam biçimi, kültürel gelenekleri ve dini inançları, aynı siyasal oluşum içinde birlikte olunamayacak kadar kendilerinden uzaktır. Bu durum Türkler için de geçerlidir. Avrupa her geçen gün daha çok kendi içine kapanmakta ve kendini ABD ve Japonya ile savaşıma hazırlamaktadır. Yarattığı ekonomik-siyasi oluşum içinde Türkiye’nin yeri yoktur.

*

Bunları Türkiye’yi yönetenler bilmiyorlar mı? Bir bölümü bilmiyor, bir bölümü biliyor. Bilenler yüklendikleri küresel özgörev (misyon), bilmeyenler de bilinçsizlikten kaynaklanan kendine güvensizlik nedeniyle, tanzimat kafasıyla “ülke yönetmeyi” sürdürüyor. Avrupa Birliği Dış İlişkiler Komitesi Başkanı **Tom Spencer** Amerikan Dow Jones haber ajansına şunları söylüyor: “Türklere, ileride birgün Avrupa Birliğinin parçası olacakları yolunda, 30 yıldır söz vererek hiç dürüst bir davranışta bulunmadığımızı düşünüyorum. Çünkü gerçek, Avrupa Birliğinin Türkiye’yi üye olarak kabul etme yolunda hiçbir niyeti olmadığıdır. Türkiye, bir yandan yeni köktendincilerin diğer yandan da bizim tutmayacağımız sözlerimizin arasında sıkışmış durumda. Türkiye’ye gerçek niyetlerimizi anlatmamız çok daha dürüst bir davranış olurdu.”³⁷

Almanya eski Başbakan’ı **Helmut Schmidt**, 8 Nisan 2000 günü Berlin’de düzenlenen “Avrupa’nın Geleceği” ad-

lı konferansta şunları söyledi: *"Avrupa'nın geleceğinde ne olursa olsun, Türkiye'nin yeri yoktur. 70 milyon Türk vatandaşını Avrupa içinde dolaştıramayız. Avrupa'nın, İran, Irak, Suriye gibi ülkelerle sınır komşusu olmasını kabullenemeyiz. Türkiye ile ekonomik ilişkilerimizi sürdürmeliyiz. Genç ve hızla büyüyen nüfusun satın alma gücünden faydalanmalıyız. Bu ülkeye ihracatımızı sürdürmeliyiz. Ticaretimizi geliştirmeliyiz. Ancak, bu ülkenin globalleşmenin temel prensiplerine sahip olmadığını ve uluslararası kardeşliği içine sindiremediğini de görmeliyiz."*³⁸

AB'nin, Türkiye'yi tam üyeliğe almaya *"hiçbir niyetinin olmadığını"* açıklayan yalnızca AB Dış İlişkiler Komitesi Başkanı **Tom Spencer** ve **Helmut Schmidt** değildir. Bu yöndeki haber ve yorumlar her gün Batı basınında yer almaktadır. Türkiye'nin Helsinki Zirvesi'nde, aday üye adıyla ödünlerle dolu bir bekleme sürecine alınmasının, yapay medya gösterileriyle kutlandığı günlerde; AB Komisyon Üyesi **Gunter Verheugen**, sonucu önceden biliyor olmanın erinciyle (rahatlığıyla); *"Türkiye'nin AB üyeliğine alınacağını sanmıyorum"* diyordu.³⁹ Tam üyelik bir yana, ne idüğü belirsiz aday üyeliğe bile karşı çıkan Avrupa Partileri de vardı. Alman Hristiyan Demokrat Birliği (CDU) Genel Başkanı **G.Scheuble**; *"Hristiyan bir birlikte, Müslüman bir ülkenin yer alamayacağını"* söylüyor ve gelecek seçimlerde Türkiye'nin adaylığına karşı çıkacak olan politikaları seçim stratejisi haline getireceklerini açıklıyordu.⁴⁰

AB'nin genişlemesinden sorumlu komiseri **Gunter Verheugen**, Türkiye'nin aday üyeliğinin açıklanmasından iki gün sonra *Die Zeit* gazetesine verdiği demeçte şunları söyledi: *"Türkiye'nin adaylık sorunu, adaylık için görüştüğümüz diğer ülkelerin durumundan farklı. Türkiye'nin diğer adaylar gibi Birliğe çabuk alınması mümkün değil. Ayrıca, Türkiye'nin kesin üyeliği gelecekteki gelişmelerle belli olacak. Türkiye'nin adaylık önündeki çok ciddi olan engelleri kaldırması gerekiyor... Türkiye'nin Avrupa Standartlarına ulaşması gerekiyor."*⁴¹

Türkiye'nin; "*Avrupa Standartlarına Ulaşması*" biçimindeki somut olmayan ve öznel yargılara açık, oyalamaya yönelik açıklamaların, "*olmayacak duaya amin demek*" anlamına geldiğini Türk Hükümet yetkilileri dışında, tüm Batılılar çok iyi biliyor. Ve bu tür açıklamaları sürekli yapıyorlar. Bir uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu olan *Standart and Poors*, uzmanlık alanıyla hiç ilgisi bulunmamasına karşın, aylık Finans Bülteni'nde şunları yazıyor: "*Türkiye ve AB arasındaki yüksek tansiyona iki temel konu neden olmaktadır. Bunlardan birincisi 1974'ten bu yana Kuzeyi Türkiye'nin işgali altında bulunan Kıbrıs'ın geleceği ve Türkiye'deki Kürt azınlığa karşı yürütülen savaşta yapılan insan hakları ihlalleridir. Bunlar nedeniyle Türkiye'nin 2015 yılından önce AB'ye girmesi mümkün görünmemektedir.*"⁴²

Batılılar, Türkiye'nin AB'ye alınmadan denetim altında tutulmasının, kendileri açısından önemini kavramış durumdadır. *Gümrük Birliği* ile Türkiye'den alabileceklerini almıştır. "*Sonsuz bir bekleyiş*"e soktukları Türkiye'nin, tümüyle tükenmesini beklemektedirler. Tükenmeyi önleyecek tek ideolojik güç olan Kemalizm'in, Türk toplumu üzerindeki etkisinin tam anlamıyla yok edilmesine çalışacaklardır. Dışa bağımlı çok hukukluluk, ulusal pazarı kulanma serbestliği, insan hakları, Milli Güvenlik Kurulu'ndan rahatsızlık, azınlık söylemleri, Kıbrıs, Kıta Sahaneliği gibi konular bu çabanın, tasarlı (planlı) ve izlenceli (programlı) bir biçimde ortaya sürülen uygulamalarıdır.

Batılıların, az gelişmiş ülkelerdeki ulusçu eğilim ve devinimlere karşı olmaları, ekonomik yapılarından kaynaklanan bir gerekliliktir. Dünyada kendilerinden başka, kendi kendine yeten bağımsız ulusların varlığını istemektedirler. Bu nedenle her koşulda ve tüm olanaklarıyla, ulusçu eğilim ve kurumların etkisizleştirilmesi için çalışıyorlar. Örneğin, Batılı hükümetler, silah sermayesine ve ordularının donanımına bütçelerinden büyük paylar ayırıp komutanlarının istek ve önerilerini büyük bir "*disiplinle*" yerine getirirlerken, az gelişmiş ülkelerde bağımsızlık eğilimi içindeki ulusal ordulardan büyük rahat-

sızlık duyarlar. Bu tür orduları ya denetim altına almaya ya da toplumda etkisizleştirmeye çalışırlar. Bunun en çarpıcı örneği yoğun olarak, Türkiye'de yaşanmaktadır. Ulusal bütünlüğe ve Atatürkçü geleneğe duyarlı Türk Silahlı Kuvvetleri'ne yönelik yıpratma kampanyaları; içten ya da dıştan, gizli ya da açık her biçimde sürekli olarak yapılmaktadır. Kocaeli depreminden Milli Güvenlik Kurulu'na dek hemen her konu, bu tür kampanyaların ögesi durumuna getirilir.

İngiliz gazetesi, *The Economist*, Helsinki Zirvesi'nden hemen sonra 17 Aralık 1999 tarihli yayınında şunları yazıyor: *"Nefesleri kesmeye dönük esas madde, generallerin sivil politikacılara karşı sorumlu olacakları yönündeki talebi içermektedir. Dolayısıyla tümüyle kaldırılması ya da en azından etkisi büyük ölçüde azaltılması gerekecek olan Milli Güvenlik Kurulu'nda sahip oldukları sandalyeler aracılığıyla generaller, dış politikanın yanı sıra iç politikanın da belirlenmesindeki mevcut davranışlardan vazgeçmek zorunda kalabileceklerdir. Generaller, Kemal Atatürk'ün mirasının yok olmasına izin vermek istemeyeceklerdir. İki yıl önce, oldukça zararsız biçimde bir yıl iktidarda kalan modern Türkiye'nin ilk İslamcı hükümetini (54. hükümeti kastediyor) düşürmek istemelerinin nedeni olarak bunu göstermişlerdir."*⁴³

Fransa'daki 1968 gençlik hareketlerinde anarşist öğrencilerin lideri olarak adını duyuran ve bugün Avrupa Parlamentosu Yeşiller Partisi Üyesi olan **Daniel Cohn-Bendit** aynı gazeteye şunları söylüyordu: *"Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılması bu ülkede Kemalizmin sonu olacaktır."*⁴⁴

*

Batı, Kemalizmi kendisi için her zaman çekince olarak görmüş ve onun Türk toplumu üzerindeki etkisini ortadan kaldırmak için yoğun çaba göstermiş ve göstermektedir. Bu yönde, henüz tam olarak başarıya ulaşamamışlardır ancak oldukça yol aldıkları da bir gerçektir.

Batı’nın Kemalizm ile olan yapısal karşıtlığını en iyi bilen, **Mustafa Kemal Atatürk**’ün kendisidir. 1921 yılında şunları söylüyordu: *“Bana göre, Türkiye Doğu ve Batı Dünyası’nın sınırındaki coğrafi konumuyla ilginç bir rol oynuyor. Bu durum bir yanıyla faydalı iken, diğer yanıyla tehlikelidir. Batı emperyalizminin Doğu’ya yayılmasını durdurabildiğimiz için, Türkiye’yi öncü olarak gören bütün Doğu halklarının sempatisini kazanmış bulunuyoruz. Diğer yandan bu durum bizim için tehlikelidir. Çünkü Doğu’ya yönelen saldırının bütün ağırlığı öncelikle bizim üzerimizdedir ve Batı’nın bütün nefreti bizim üzerimizde yoğunlaşmış bulunuyor...”*⁴⁵

Atatürk’ün o günden görüp elindeki sınırlı olanaklara karşın devrimci bir kararlılıkla önlemini aldığı Batı baskısı, bugün olanca yeğinliğiyle sürmektedir. Ancak, bugün Türkiye’de bağımsızlığı ve ulusal çıkarı kararlı bir biçimde savunacak siyasi bir istenç (irade) bulunmamaktadır. Bu konuda duyarlılık gösteren tek etkili güç, bugün için, yalnızca ordudur.

28 Şubat sürecinin Türkiye’de yarattığı *Atatürkçü* yükseliş, Batıyı son derece kaygılandırmıştır. **Clinton**’un Türkiye’ye gelmesinin, 1997 yılında *Lüksemburg Zirvesi*’nde Türkiye için ağzına geleni söyleyen AB yetkililerinin 1999 da Helsinki’ye gitmesi için **Ecevit**’e özel uçak göndermelerinin altında bu çekingenlik vardır. Batılılar kendilerine yakın gördükleri *“siviller”* aracılığıyla ordunun etkisini sınırlamanın peşindedirler. Kocaeli depreminde halkın perişanlığının giderilebilmesi için gerekli olan acil ve etkili bir istenci gerçekleştirmek amacıyla yapılan olağanüstü hal önerisinin hükümetçe kabul edilmemesi; depremin insanlık dışı bir tutumla orduya karşı yaymaca (propaganda) aracı yapılması, 29 Ekim törenlerinin iptal edilmesi, *Milli Güvenlik Kurulu* üzerindeki tartışmaların yoğunluğu bu türden girişimlerdir.

Fransız *Le Figaro* gazetesi, bu yöndeki duygularını Türkiye’nin yönetim biçimi içinde önemli yeri olan *Milli Güvenlik Kurulu* ile ilgili gerçekleri çarpıtarak, 23 Aralık 1999 tarihli yayınında şunları yazıyor: *“Generallerden olu-*

şan Milli Güvenlik Kurulu, oy verenlerden daha önemli olduğu için Türkiye henüz bir demokrasi ülkesi değildir. Bu nedenle, ne coğrafyası ne de tarihi Türkiye'yi Avrupa Birliğine dahil etmeye olanak tanımıyor.”⁴⁶

Bu yayınlara karşın, **Bülent Ecevit** şunları söyleyebiliyor: “AB'ne tam üyelik Türk ulusunun tarihten ve coğrafyadan, uluslararası anlaşmalardan gelen hakkıdır. Bu hakkı istemede, hiçbir kuruluş ve devlet bizi engelleyemez. Bazı Avrupalı kesimler bizi Avrupalı saymasalar da biz Avrupalıyız.”⁴⁷

Kendisini, “Avrupalılara rağmen Avrupalı” kabul ederek Avrupa Birliğine tam üye olmayı, “tarih-coğrafyadan gelen hak olarak” gören **Bülent Ecevit**, 1995 yılında Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne girmesine şiddetle karşı çıkıyor ve bu konuda sert açıklamalar yapıyordu. 24 Aralık 1995 günü Kadıköy Meydanı'nda yaptığı seçim mitinginde; Gümrük Birliği Anlaşması'nın ulusumuz için yeni bir Sevr anlaşması olduğunu söylüyor, yönetime geldiklerinde bu anlaşmayı aynı Sevr gibi yırtıp atacaklarını açıklıyordu.

“Ne olursa olsun Avrupa Birliğine girmek” için çaba gösteren, yalnızca **Bülent Ecevit** değildir. Bugün; politikacılar, iş çevreleri, büyük medya, üst düzey bürokratlar ve akademisyenler büyük çoğunlukla, “Avrupalı olma”nın isteği içindedir. Tutulmamış sözler, uygulanmamış kararlar ve ulusal yitikler ortada dururken, insana üzüntü veren ısrar ve istek ne yazık ki toplumun bir bölümünü de olsa etkileyebiliyor.

Genel Kurmay 2.Başkanlığı yapmış olan emekli Orgeneral **Çevik Bir**, *Hürriyet Gazetesi*'nde yayınlanan, “Çevik Bir ile Türkiye'nin Geleceği” yazı dizisinde şunları söylüyor: “AB, tam üyelik konusunda Türkiye'ye gün vermiyor, somut davranmıyor. Avrupa Birliğine üyelik için coğrafya ve nüfus çok önemli. Serbest dolaşım hakkından etkileniyorlar değil mi? Benim ülke olarak AB karar mekanizmalarında puanım yüksek olacak. Gel arkadaşım, ben Yunanistan kadar oya, onun kadar katkıya sahip olayım. Bu tavizi kastediyorum ben. Çıtanın altında bazı şeyler de istenebilir. Yeter ki ben Avrupa Birliğine gireyim. Türkiye'nin geleceğini orada görüyorum. Demok-

*ratikleşme ve insan hakları konusunda kriter çizsinler. Şimdi çok muğlaklar. Ben diyorum ki gelin arkadaş, siz hazırlayın insan hakları konusundaki planı biz de gözümüzü kırpmadan imzalayalım.”*⁴⁸

Deniz Kuvvetleri eski Komutanı emekli Oramiral **Salim Dervişoğlu** ise şunları söylüyor: *“Ben Avrupa Birliğine üye olmamızın kesinkes şart olduğuna inanıyorum. Biz bir devin yanında yaşayan vasat boyda bir insan olarak kalamayız. Oradaki ekonomik güç bizi etkileyecektir. Halbuki onlarla eşit şartlar altında beraber bulunmanın bir defa güvenliğimiz, bekamız (varlığın sürdürülebilmesi, kalıcılık, ölmezlik y.n.), ekonomik refahımız, kültürel gelişmemiz açısından gerekli olduğunu düşünüyorum. Batı kültürünün bir parçası olmak istiyorsak Avrupa Birliğine girmeliyiz. Bunu, Atatürk'ün Türkiye'ye gösterdiği çağdaşlık doğrultusunun kaçınılmaz bir uzantısı olarak görüyorsak, mutlaka Avrupa Birliğine üye olmalıyız. Dışarıda kalamayız.”*⁴⁹

*

Mustafa Kemal Atatürk, 6 Mart 1922 günü TBMM'nde şunları söylüyordu: *“... Durumu düzeltmek için mutlaka Avrupa'dan öğüt almak, bütün işleri Avrupa'nın emellerine göre yürütmek, bütün dersleri Avrupa'dan almak gibi bir takım düşünceler belirdi. Oysa, hangi bağımsızlık vardır ki, yabancıların öğütleriyle, yabancıların planlarıyla yükselebilirsin? Tarih böyle bir olay kaydetmemiştir.”*⁵⁰

AB'nin Türkiye'yi tam üyeliğe almayacağını görmek için, Birliğe üye ülkelerin Türk vatandaşlarına uyguladığı vize işlemlerine bakmak yeter. Yurt dışına çıkan her Türkün, konsolosluklardan gümrük girişlerine dek her aşamada karşılaştığı insan onuruna aykırı davranışlar, Avrupalıların Türklere nasıl baktığını ortaya koyan en somut göstergedir. Bırakınız *“serbest dolaşım hakkını”*; Avrupalılar, az sayıdaki Türkün kısa süreli ve gezimsel (turistik) amaçlı bile olsa, ülkelerine gelmelerini istememektedir.

Türkiye'deki başkonsolosluklar, Avrupa'ya gitmek isteyen serbest meslek sahibi bir Türkten; içlerinde banka hesap cüzdanları (çok sıfırlı olmalı), sahip olduğu taşınmazların tapuları, vergi levhası, ticaret odası belgesi, imza sirküleri de bulunan tam 12 evrak ve kişisel başvuru istemektedir. Türkiye'nin Londra Başkonsolosu **Erdoğan İşcan**, vize uygulamalarına karşı artan sızlanmaları yerinde bularak şunları söylüyor: *"İstanbul'daki İngiliz Başkonsololuğu'nun vize verirken zorluk çıkarması, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı ve Avrupa Konseyi uluslararası kurumların koyduğu standart normlara aykırıdır. Türkiye'den vize alınsa bile İngiltere'ye giriş yapılırken de sıkıntılar yaşanmaktadır."*⁵¹

AB'nin Türkiye'yi, *"bekleme odasına"* alarak *"aday üye"* yaptığı 10 Aralık 1999 tarihinden iki gün sonra, *Hürriyet Gazetesi*, *"İşadamlarının vize isyanı"* başlığıyla bir araştırma yayınladı. **Faruk Eskioğlu**'nun yaptığı bu çalışmada, birtakım işadamı vize konusunda şu açıklamada bulundu:

İktisadi Kalkınma Başkanı **Emre Gönen**; *"AB ülkeleri ulusal vize yerine şimdi shengen vizesi veriyorlar. Bu sefer 5 yıllık vize vermekten çekindikleri için işler zorlaştı. Türkiye'nin ekonomisine paralel olarak ticari vize istemi de arttı. Yabancı işadamı benim pazarıma kolayca gelip dolaşırken, ben gidemiyorsam ortaklık bunun neresinde?"*

Türkiye Tekstil İşverenleri Sendikası Genel Sekreteri **Ercüment Rona**; *"Vize alınsa bile giriş kapılarında zorluk çıkarmalarını içimize sindiremiyoruz. Globalleşen dünyada bütün işverenler elini kolunu sallayarak yolculuk ederken Türk işverenin vize sıkıntısı çekmesini uygun görmüyoruz. Bu büyük bir haksızlıktır."*

Tüm Gıda İthalatçıları Derneği Genel Sekreteri **Hal-dun Birbil**; *"Fransa'daki Sial Gıda Fuarına katılıyoruz. Üyelerimizden istenen Schengen vizesi kolay alınmıyor. Tapudan tutun da vergi levhasına kadar pek çok şey istiyorlar. İstanbul dışında vize almak daha da zor. Büyük sanayicinin çoğu çift vatandaş olduğu için sorunları yok ama, özellikle KOBİ yöneticileri vize sıkıntısı yaşıyor."*⁵²

İşadamlarımızın bile güçlkle gidebildiği bir Avrupa ve uğruna akıldışı ödünlerin verildiği bir “ortaklık” düşü. Koskoca Türkiye’nin getirildiği duruma bakıp üzölmemek elde değıl.

*

Batılı siyasetçiler, Avrupa Birliğine üye yapmadan Türkiye’yi istedikleri biçime sokma olanaklarına artık elde etmişlerdir. Çünkü Türkiye’de ulusal haklardan vazgeçmeyi çağdaşlık sayan tanzimat kafalı yöneticiler ve onlarla çıkar birliği içinde, Türk insanına yabancılaşmış, tekelci bir medya gücü var. Bunlar, Türkiye’deki sorunların ancak “dış dünya ile bütünleşerek” çözüleceğini söylerler ve kendilerine dışarıdan “empoze” edilen “kriterlere” büyük bir sıkıdüzenle (disiplinle) uyarlar. Sonuçta ulusal çıkarları gözeten politikalar ortadan kalkar ve ülkenin geleceğine yön veren politikacıların ellerinde, yabancıların hazırladığı “yapısal uyum programlarından” başka bir şey kalmaz. Bundan sonra yaşananlar artık ulusal çözülmüdur.

Türkiye’nin Gümrük Birliği’nden sonra, Kıbrıs ve kıta sahanlığı konularında da ödün vererek kabul ettiğı (üstelik bayram yaparak) “aday üyeliğın”, Helsinki’de kabul edilmesinden bir gün sonra Amerika Birleşik Devletlerinde yayınlanan *Time Dergisi* şunları yazdı: “Helsinki’de alınan sonuç, Bill Clinton kadar Yunanistan ve Abdullah Öcalan’ı da memnun etmiştir.”⁵³ İngiliz *The Economist* dergisi ise bir başka gerçeğı açıkladı; “Türkiye’nin AB siyasi standartlarına uymak zorunda kalmasıyla haklarının daha fazla destekleneceğine inanan İslamcıların çoğı şimdi, Türkiye’nin ‘Hristiyan Kulübüne’ katılmasına memnun olacaklarını açıklıyorlar” diyor.⁵⁴ İtalya Başbakanı **Massimo D’Alema** 11 Aralık 1999 günü gazetecilere; “Şimdi Abdullah Öcalan’ın hayatı kurtuldu” diye açıklamalarda bulundu.⁵⁵

Batıda, bunlar yazılıp söylenirken *Sabah Gazetesi* yazarlarından **Fusun Mutlu**, **Bölent Ecevit**’in Helsinki Zirvesi’nde yaptığı konuşma için şunları yazdı: “Bölent Ecevit,

*Finlandiya'nın başkentinde yeniden doğan bir yıldız gibi parlayarak herkesi kendine hayran bıraktı. İnanılmaz bir aksanla anadili gibi konuştuğu İngilizcesiyle Ecevit daha ilk andan itibaren salonu büyüledi. Ecevit müthişti..."*⁵⁶ Aynı gün yayınlanan *Hürriyet Gazetesi*, "Aday Üyelikten" duyduğu mutluluğu, haber yazısının üzerine bir at nalı ve bir nazar boncuğu resmi basarak gösteriyor ve şunları yazıyordu: "Son bir yıl içinde Helsinki'de ard arda yaşanan olaylar, bu kentin Türkiye'ye uğurlu geldiğini gösterdi. Geçen yıl Türk Milli Takımı, Finlandiya ile yaptığı maçı Helsinki'de 2-1 kazandı. Aynı hafta, Bayanlar Voleybol Milli Takımı yine Helsinki'de Finlandiyalı rakiplerini yenerek tur atladi. Türk profesör Turan Tayan, Helsinki'de en iyi jeofizikçi ödülünü aldı. Finlandiya'da yaşayan Profesör Nevah Çiftçioğlu böbrek taşına neden olan mikrobu bularak Helsinki'de ödüle layık görüldü. Helsinki Türkiye'ye çok uğurlu geliyor."⁵⁷

Gariplikler bunlarla bitmedi. Avrupa'da her fırsatta Türkiye karşıtı eylemler yapan PKK yandaşları bu kez, ellerinde **Abdullah Öcalan** posterleri taşıyarak, Helsinki'deki toplantı salonunun önünde, Türkiye'nin adaylığını destekleyen eylem yaptı.⁵⁸ CNN, 14 Aralık 1999 günü yaptığı yayında, Türkiye haritasını, Kürdistan adını taktığı Güney Doğu Anadolu Bölgesi'ni çıkararak gösterdi.⁵⁹ "Türban" savunucuları, "aday üyeliğin" kabulünden bir gün sonra; Türkiye'nin değişik kentlerinde aynı anda, insan haklarını savunduklarını söyleyerek "türban eylemi" yaptılar.⁶⁰ Aynı gün İstanbul'da yapılan HADEP Kongresi'nde "Apo'ya özgürlük" sloganı atıldı.⁶¹ Türkiye Barolar Birliği ve Dışişleri Bakanı **İsmail Cem** "Kürtçe eğitim hakkının" tanınması ve kürtlerin kendi dillerinde yayın yapabilmeleri gerektiğini açıkladılar.⁶²

Bu gelişmelerle birlikte Türkiye'nin iki önemli sorunu, sonu olumsuzluklarla dolu bir geleceğe bırakıldı. Kıbrıs, yüzyıl önceki Girit gibi, Türkler için acılı sonuçlar doğuracak bir yola sokuldu. Ege sorununun çözümü *Lahey Adalet Divanı*'na bırakıldı. Kıbrıs ve Ege hakkındaki Helsinki kararları, Yunanistan'da gösterilerle kutlandı.

Almanya'nın Türkiye'de beş yıl görev yapan Büyükelçisi **Hans Joachim Vergou**, İzmir'de yaptığı açıklamada; "*Abdullah Öcalan'ı idam ederseniz Avrupa Birliği'ni unutturursunuz*" dedi.⁶³ Aynı Büyükelçi Türkiye'de görevinin bitmesi nedeniyle, *Cumhuriyet Gazetesi* ile yaptığı söyleşide, Kürtleri her alanda eşit haklara sahip Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları olarak değil de azınlık olarak gören anlayışını yineliyerek şunları söyledi: "*Türkiye'de 25'ten fazla azınlık grubu var. Artık AB'ye aday bir ülkesiniz. Azınlıklarla ilgili Avrupa terminolojisini reddederek işleri kendiniz için gereksiz yere zora sokarsınız. Kopenhag kriteri azınlıklardan sözeder.*"⁶⁴

İngiltere Dışişleri Bakanı **Robin Cook**, Helsinki Zirvesi'nin ertesi günü, İngiliz *Express* gazetesine verdiği demeçte; İngiltere'nin 80 yıllık Kürt politikasını, diplomatik geleneklere aykırı bir söylemle yineledi. Türkiye'nin Güney Doğu'da yaptıracığı *Ilısu Barajı* konusunda şunları söyledi: "*Bu baraj Kürt uygarlığını yok edecektir. Türkiye, Ortadoğu ülkelerini su vermemekle tehdit edecek ve Ortadoğu'da su savaşları başlayacaktır. Baraj inşaatı, Kürt otonomisinin (otonomi: özerklik, muhtariyet y.n.) önünde bir engel oluşturacaktır.*"⁶⁵ **Cook**'un bu açıklamasından hemen sonra İngiltere Ticaret Bakanı **Stephen Byers** ve Başbakan yardımcısı **John Prescott** da baraj inşaatının engellenmesi gerektiğini açıkladı.

Batılı "*dost ve müttefiklerimiz*" Türkiye ve Türkler konusunda, Osmanlı'nın son dönemlerinde kullandıkları sözlerle açıklamalar yaparken; Türk toplumunun tüm kesimlerine ulaşarak, "*Artık Avrupa'lı olmanın*" coşkusuyla(!) boyuneğici (teslimiyetçi) yaymaca yapıldı. 10 Aralık 1999'da Helsinki'de Türkiye'nin bağımsızlığı ve ulusal gönenci Avrupalılara biraz daha teslim edilirken, Türkiye'de, halkın uzaktan izlediği bir "*bayram havası*" estirildi. "*Uluslararası hukuk*" adına şehit ailelerini acılarıyla başbaşa bırakan politikacılar, gerçekte Türkiye'nin bağımsızlığını ve ulusal direncini bir kenara bırakmış oldu. AB ile yapılan protokolde idam cezalarının kaldırılmasının kabul edilmemiş olmasına karşın, 57.Hükümet **Öcalan** da-

vasıyla ilgili olarak iç hukuk sürecini, dış kaynaklı sözlü istemleri kabul ederek kesintiye uğrattı. Yetkisi olmamasına karşın dosyayı Ba bakanlıkta bekletme kararı aldı. Büyük medyanın yoğun yaymacasıyla şaşkınlığa uğratılan Türk halkı, dostu d  şmanı göremez bir duruma getirildi.

Türk halkı, yeterli bilgiye sahip olmamasına, yoğun ve tek yanlı bir yaymaca altında tutulmasına ve örgütsüz olmasına karşın; sıradışı bir sağduyu ile AB konusunda yürütülen politikaları uygun görmüyordu. Konuyla ilgili anketler bu gerçeği açıkça ortaya koyuyordu. AB'ne "e-vet" diyenler, Türkiye Cumhuriyeti ile çelişkileri gelenek-selle mi  kesimlerden çıkıyordu. Basında yer alan bir habere göre, Milli Güvenlik Kurulu'na sunulan bir raporda, tarikat  yeleri içinde AB'ne evet diyenlerin oranı yüzde 99'u buluyor. Tarikatların hemen ardından ortalama yüzde 93.5'la Musevi, Rum, Süryani ve Ermeni azınlıklar geliyor.   in ilginç yanı, sendika yöneticilerinin, yüzde 71.1 ile üçüncü küme içinde olmalarıdır.⁶⁶

Türk politikacılar, AB'nin kendilerine ilettikleri hemen her isteği, olağanüstü bir "uysallık" ve "söz dinlerlik" içinde yerine getirmekte ve Batı'ya karşı, " aresiz bir bağlılık" görüntüsü sergilemektedir. Bunu bilen Avrupalılar, Türkiye ile kurdukları ilişkilerde zaman zaman ulusal onurumuzu zedeleyen, saygısız ve alaycı davranışlar içine girmektedirler. Örneğin; *Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu*'nun Avrupa kanadı, 23  ubat 2000'de Ankara'da yapılacak toplantıyı erteleme kararı aldı. Kararın gerekçesi, Ankara Cezaevi'nde tutuklu bulunan eski DEP milletvekili **Leyla Zana**'yı ziyaret etmelerine izin verilmemesiydi. Türk yasalarına göre, cezaevindeki hükümlüleri, değil yabancı uyrukluların, akrabası olmayan Türklerin bile ziyaret etmesi olası değildir. Karma Parlamento Başkanı "*Kızıl Dany*"  nvanlı **Daniel Cohn Bendit**, gazetecilere yaptığı açıklamada şunları söyledi: "Ertelme kararı sonuç verecek ve Türkiye bu karardan sonra ziyarete izin vermek zorunda kalacaktır. Bu konuda İngiliz parlamenter Richard Balfe ile 'ye-

*meğine' iddiaya girdik. Merak etmeyin en geç dört ay içinde Zana'yı ziyaret edeceğiz."*⁶⁷

Türkiye'deki politikacıların ulusal konulardaki duyarsızlığını ve tutarsızlığını çok iyi kavramış olan **Bendit, R.Balfe** ile girdiği iddiayı kazanmak için dört ay bile beklemedi. Türkiye, *Karma Parlamento Komisyonu'nun Leyla Zana'yı cezaevinde ziyaret etmesini kabul ettiğini* 28 Mart 2000'de, yani bir ay sonra açıkladı.⁶⁸

Başbakan **Bülent Ecevit** ile Dışişleri Bakanı **İsmail Cem**'in davetlisi olarak 17 Şubat 2000 tarihinde Türkiye'ye gelen İsveç Dışişleri Bakanı **Anna Lindh**, Ankara'daki "ilk resmi" temasını **Cem** ya da **Ecevit**'le değil, HADEP Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı **Ferudun Çelik**'le bir kebabçıda yaptı. **Anna Lindh** daha sonra İnsan Hakları Derneği ve İnsan Hakları Vakfı'na gitti. **Akın Birdal**'ın vurulduğu yeri gezdi ve gazetecilere şunları söyledi: "Türkiye'de işkence yasalarda yasak ama pratikte yaygın bir biçimde sürmekte."⁶⁹

İsveçli Bakan'ın ertesi gün *Hürriyet Gazetesi*'ne yaptığı açıklamada kullandığı dil, konuktan çok, sömürGESİNİ denetleyen bir genel valiye uygun düşer nitelikteydi. **Bayan Anna Lindh** şunları söylüyordu: "Kürtçe eğitime ve her tür Kürtçe yayına izin verilmeli. Asker yalnızca askeri konularla ilgilenir, siyasetle uğraşmaz... Milli Güvenlik Kurulu Türkiye'nin tam üyelik sürecini bloke ediyor... Yakın bir gelecekte irticanın Türkiye için bir tehdit oluşturacağını düşünmüyorum. Türkiye'de Fazilet Partisi ya da benzeri bir parti iktidara gelse, Avusturya'ya gösterdiğimiz tepkiyi göstermeyiz."⁷⁰

*

Mustafa Kemal Atatürk, *NUTUK*'da şunları söylüyordu: "Temel ilke Türk Ullusu'nun onurlu ve şerefli bir ulus olarak yaşamasıdır. Bu ancak tam bağımsız olmakla sağlanabilir. Ne denli zengin ve müreffeh olursa olsun, bağımsızlıktan yoksun bir ulus, uygar insanlık önünde uşaklıktan öte bir gözle görülmeye layık olamaz... Oysa, Türk Ullusu'nun onuru ve yetenekleri çok yüksek ve büyüktür. Böyle bir ulus tutsak yaşa-

maktansa yok olsun daha iyidir. Öyleyse ya bağımsızlık ya ölüm.  şte gerçek kurtuluğu isteyenlerin parolası bu olacaktır."71

Atatürk' n 28 Aralık 1920'de söyledikleri ise; varlığını yabancıların istekleriyle bütünleştirerek; toplumsal gönenç, ulusal onur gibi kavramları bir kenara bırakanlara, 80 yıl önce verilen bir ders gibidir. "*Bir ulus varlığını korumak yolunda bütün gücü ile, bütün görünür görünmez g  le-riyle ayaklanmış ve karara varmış olmazsa, bir ulus yalnız kendi gücüne dayanarak varlığını ve bağımsızlığını sağlayamazsa, şunun bunun oynacağı olmaktan kurtulamaz.*"72

Bugün sürdürülmekte olan AB politikalarının, **Atat rk l kle** uyuşması olanaksızdır. "*Avrupa Birliğine girersek Avrupalı oluruz*", "* ağdaşlaşırız*", "*demokrasi gelir*", bunun için "*yapısal uyum reformlarını derhal gerçekleştirmeliyiz*", "*Atatürk'ün hedefi de buydu*" biçimindeki sözler, gerçekte Atat rk l ge yapılabilecek en büyük haksızlık ve hakarettir. Türk Ulusu'nun, ulusal kimliğini yok etmeye yönelik bu tür anlayışlara karşı en açık yanıtı, yarattığı düşünce ve eylemle, yine **Atatürk** vermişti. 1923 yılında şunları söylüyordu: "*Hiçbir ulus, diğer bir ulusun taklitçisi olmamalıdır.   n k , böyle bir ulus, ne taklit ettiği ulus gibi olabilir ne de kendi ulusu içinde kalabilir. Bunun sonucu kuşkusuz ki hüsrandır.*"73

ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BATI'DA KORUNAN DEVLET

Bati'da Korunan Devlet

Türkiye'yi yönetme anlayışı artık “*değişti*” Çankaya'nın bahçesini bile *Ford'*a verebileceğini söyleyen Cumhurbaşkanları ortaya çıkıyor. Kamu malı KİT'lerin iyeliği (mülkiyeti) yalnızca çok düşük bedellerle el değiştirmiyor, aynı zamanda ulusal bağımsızlığımızın temel dayanakları olan ekonomik varlıklarımız yok ediliyor. Türkiye'deki, kalkınma öncelikleri, dünyaya bakış ve ulusal bağımsızlığı temel alan yönetim anlayışı artık **Atatürk** dönemine hiç uymuyor. Dışsatıma dayalı kalkınma yöntemi, serbest piyasa ekonomisi, özelleştirmeler, korumacılığın kaldırılması ve devleti küçültme izlenceleri (programları) elli yıldır aralıksız uygulanıyor. Yapılan tüm uluslararası anlaşmalar, bu tür uygulamalara yönelik bağlayıcı maddelerle dolu. Dış ticaret açıkları, *Gümrük Birliği Protokolü* ve KİT satışlarıyla, devletin ekonomik dayanakları ortadan kaldırılıyor. Cumhuriyet'e karşı gerçek çekince buralarda yatıyor. Yaşam çevresini, işini ve gelecek umutlarını yitiren insanlar, ekonomik temelinden koparılmış laiklik sözlerini yeterli bulmuyor ve kitleler halinde para ve güç sahibi siyasal oluşumlara ve yasadışı örgütlere kayıyor.

Türk halkı 50 yıldır hemen tüm partileri denedi ve onları değişik oran ve sürelerde yönetime getirdi ancak hiçbir dönemde sorunlarına çözüm bulamadı. Yönetime gelen her parti söylediğinin tersini yaptı ve uyguladığı politikalarıyla halkın sorunlarına yeni sorunlar ekledi. Değişen ve gelişen altmış yıllık olumsuz bir süreç sonunda Türkiye, çok kısa bir süre içinde büyük başarılar elde etmiş olan Kemalizm'den hızla uzaklaştırıldı.

Türkiye siyasi partileri bugün, adları ve izlenceleri ne olursa olsun, birbirlerinden ayrımı olmayan ortak bir politik-ekonomik çizgi izlemektedir. Onları birleştiren ortak payda, artık her alanda belirleyici duruma gelen ve karar süreçlerini yabancıların belirlediği, küresel politika-

lardır. Bu anlamıyla Türkiye’de bir tür tek parti düzeni yaşanmaktadır.

Partiler kendilerini, demokratik işleyişe sahip örgütler olarak görürler ancak demokrasinin hemen hiçbir kuralını işletmezler. Parti başkanı tek belirleyicidir. Parlamento-yu oluşturacak milletvekillerini onlar belirler; ‘*parti*’nin saltık (mutlak) egemenleridir; en ufak tartışma ve eleştiriye bile katlanmazlar. Çok yönlü sorunlarla yüklü, ilkel bir siyasal yapı içinde, kendilerine yaşam şansı yaratmış olan bugünün siyasi partileri, partiden çok feodal kurumlara, parti liderleri de feodal beylere benzemektedir. Böyle bir ortamda oluşan parlamentolar, doğal olarak; ülke ve halkın sorunlarının çözümü yönünde değil, bu sorunların yaratıcısı durumundaki ‘*parti*’ ve ‘*liderlerin*’ istekleri yönünde çalışır. Milletvekillerini, gerçek anlamda halk değil “*liderler*” seçmektedir. Bugüne dek hemen tüm partilere oy vermiş olan Türk halkı, artık hiçbir partiye oy vermek istememektedir.

1987 genel seçimlerinde, merkez partiler adı verilen (ANAP+DYP+SHP+DSP) yüzde 89,3, radikal olarak tanımlanan partiler (RP+MHP) yüzde 10.1 oy alırken; 1995 seçimlerinde ‘*merkez*’ partilerin oyları 64,4’e düşmüş, diğer iki partinin oyu ise yüzde 29,2’ye yükselmmişti. Tüm seçmenlerin yüzde 19,1’i, yani altı milyona yakın insan ‘*radikal*’ denilen partilere kaymıştı (ANAP içinde seçime katılan BBP bunun dışındadır). 18 Nisan 1999 seçimlerinde, ‘*merkez partilerin*’ oyu yüzde 56,1’e düştü; ‘*radikal*’ sağ partilerin oyu ise yüzde 35,1’e çıktı. Son 12 yıl içinde ‘*radikal*’ sağa ‘*merkezden*’ kayan oy miktarı tüm seçmenlerin yüzde 25’ine ulaşmıştı. Bu 8 milyon seçmen demekti. Türk halkı, on yıl içinde hemen tüm partilere yönetim şansı vermiş ancak hiçbirinden umduğu karşılığı almamıştı. Halk, kime oy vereceğini şaşırmış durumdadır.

Küresel egemenlik peşindeki büyük devletler, siyasal yaşamı dolaylı-dolaysız denetim altına aldıkları az gelişmiş ülkelere; dışsatıma dayalı kalkınma yöntemi, serbest piyasa ekonomisi, özelleştirmeler, korumacı yasaların kaldırılması ve devletin küçültülmesini öneriyor (artık dayatıyor). Yapılan tüm uluslararası ticari bu tür bağlayıcı maddelerle dolu.

Gelişmiş ülkeler, azgelişmiş ülkelerin bu maddelere tam olarak uymasını istiyor ancak kendilerini bunun dışında tutuyor. Anlaşmalara uymadıkları gibi kendi ulusal pazarlarını, tarife dışı engeller ve kotalarla koruma içine alıyorlar. ABD, Latin Amerika ülkelerinin dışsatımladığı 1051 tür üründen 400'üne, AB ise 479 tür üründen 100'üne tarife dışı engeller koymaktadır.¹ 1980-1983 arasında ABD'nin korumacılık uygulamaları yüzde 100, AB'nin uygulamaları ise yüzde 387 oranında artmıştır.² ABD Temsilciler Meclisi'ne yalnızca 1985 yılında, 400 adet korumacı yasa önerisi verilmiştir.³ OECD ülkelerinde devletin ortalama üretici desteği 1979-1981 döneminde yüzde 32 iken, 1986-1987 yıllarında yüzde 50'ye çıkmıştı. Aynı ülkelerde tarıma aktarılan bütçe giderleri, 1979-1981 döneminde 61 milyar dolarken, bu miktar 1988 yılında 270 milyar dolara yükselmişti.⁴

AB Komisyonu Başkanı **Jacques Santer**, 9 Şubat 1999 günü Strasbourg'ta yaptığı basın toplantısında, tarım destekleme uygulamalarının daha da artırılması gerektiğini açıklayarak şunları söylüyordu: *"Tarım ürünlerimizin küresel Pazarda rekabet edebilmesi için fiyatların düşürülmesi, buna karşılık çiftçilerimizin kazançlarının arttırılması için telafi edici yardımlar yapılması gerekiyor."*⁵

Fiat'ın Başkanı **Umberto Agnelli**; *"Beş kıtada iş yapsa da, hiçbir şey büyük bir Japon firması kadar, salt Japon ve az 'global' olamaz. Ulusal endüstriyel ve ticari stratejilerinin altında fetih zihniyetiyle karar verenler Japon, hissedarlar Japon, organizasyonlar, araştırma ve geliştirme birimleri hep Japon... Bu süreç içinde Avrupa'nın kapılarını serbest rekabete açık tutmak, Amerikalıların yaptığı ve hala sıkıntılarını çektiği hataya*

düşmek demektir..."⁶ Japonlar ise Avrupa için aynı şeyleri söylüyorlar. Japon ekonomist **Taşıro Tamaka**; "*Avrupalılar şiddetli rekabet ortamında ulusal pazarlarını korumakta kararlılar. Avrupa'nın gerçek amacı bu...*" diyor.⁷

Ulusal pazarını koruyan yalnızca Avrupalılar değil kuşkusuz. Gelişmiş ülkelerin tümü, korumacı uygulamalar içindedir. Gelişmişliklerini bu uygulamalara borçlu olduklarını biliyorlar. Hemen her gelişmiş ülkede *ulaşım, iletişim, enerji, madencilik, çelik, bankacılık ve kamu hizmet sektörleri* gibi geniş bir yelpazede yer alan işletmeler ya devlete aittir ya da dolaylı-dolaysız devlet denetim ve desteği altındadır. Bunun yanı sıra, 1930'larda temeli atılan *sosyal devletin* öngördüğü toplumsal erek (hedef), son onbeş yılda daralmış olsa da korunmaya çalışılmaktadır. *Sağlık, eğitim, konut, çıraklık ücreti, emeklilik, işsizlik sigortası, hastalık ve kaza sigortaları* büyük oranda kamu kurumlarınca gerçekleştirilmektedir. Bu tür uygulamalar, özellikle savaştan yenik çıkan *Japonya* ve *Almanya*'nın kalkınmasına önemli katkıda bulundu. ABD Başkanı **Clinton** Ocak 1999'da Amerikan halkı için öngördüğü yasal önlemleri sıralarken; "*Sosyal güvenlik sisteminin kurtarılacağını, yaşlılar ve özürlüler için Federal Sağlık Sigortası'nın getirileceğini ve işsizlere iş olanağı yaratmak için kamu yatırımları yapılacağını, yoksul çocuklar için eğitim olanakları sağlanacağını*" söylüyordu.⁸

*

Japonya'da, devlet ile iş çevreleri ayrılmaz bir bütünlük içindedirler. Uluslararası Ticaret ve Sanayi Bakanlığı ile Maliye Bakanlığı, ekonomiye yön veren ve iş çevreleriyle oluşturulan hemen tüm ekonomik birimlerde etkin olarak vardır. Bu bakanlıklardan emekli olanlar, devlet tarafından denetlenen firmalarda önemli görevlere getirilir. Japonya'nın en büyük firmaları için bir tür Ticaret Odası olan '*Ekonomik Örgütler Federasyonu*' (Keidanren) ile tüm Japon işadamlarının örgütü '*İş Adamları Örgütü*' (Nikkeiren), devlet siyasetinin belirlenmesinde Japon en-

düstrisine her alanda yön veren, 'Kabine Danışma Konseyleri', 'Endüstriyel Rasyonalizasyon Konseyleri', 'Müzakere Konseyleri', 'Endüstriyel Yapı Konseyleri' gibi örgütlerin tümünde devletin vazgeçilmez bir yeri vardır. Ayrıca çelik, gemi inşaa, elektronik gibi önemli sektörlerde temel kararlar, devlet yetkilileri, iş çevreleri, işçi temsilcileri ve bilimadamlarının oluşturduğu kurullarca alınır. Tümünün amacı Japonya'nın dış yarışta (rekabette) güçlü kılınması, ulusal çıkarların savunulmasıdır.⁹

Japonya'da değil devlet kuruluşları, birçok özel şirketin bile hisseleri, serbestçe alınıp satılamaz. Herhangi bir satış sözkonusu olduğunda, şirketin yüzde 60 ile yüzde 70'i öteki Japon şirketlerine satılır ya da Japon Merkez Bankası tarafından alınır. Yabancı şirketlerin herhangi bir üretim dalında etkinlik kurmasına yol açacak bir şirket satışı olanaklı değildir. Japonya'da bir iş kolunda dünyaya açılmış büyük bir uluslararası Japon şirketi yoksa, o iş kolunda yabancı sermaye yatırımına izin verilmez. Bir şirket devri söz konusu olduğunda; çalışanların hakları, alıcının konumu, satışın ulusal çıkarlara etkisi gibi birçok olasılık, en ince noktasına kadar gözönüne alınır.

Fransa'da yabancılara yüzde 20'den fazla hisse satışı yasaktır. İngiltere'de yüzde 10'dan fazla hisse yabancılara satılamıyor.¹⁰ Almanya'da yabancı bir şirketin herhangi bir Alman şirketini zor durumda bırakarak satın alması yasaktır. 1991 yılında İtalyan *Pirelli*, Almanya'nın en büyük araba lastiği firması olan *Continental A.G.*'yi almaya giriştiğinde hiç düşünmediği engellerle karşılaştı. Almanya'nın üst düzey sanayicileri bir araya gelerek, bu satışa karşı çıktı. *Deutsche Bank* karşı çıkışı örgütledi. Birçok büyük Alman şirketi bir araya gelerek *Continental A.G.*'i aldı.

Almanya'da devlet, sanayi alanında önemli hisselerle sahiptir. Yalnızca batıdaki kamu kuruluşları bütün Alman hisse senetlerinin yüzde 7'sini elinde tutar. *Alman Hava Yolları Lufthansa*'nın yüzde 52'si devlete aittir. *Aşağı Saksonya*'da *Volkswagen*'in yüzde 20'si devletindir.¹¹ Dev-

let mülkiyetinin yoğunluğu Almanya'nın doğusunda daha çoktur. Alman firmalarının dış rekabet gücünü arttırmak için, şirketlere yardımcı, pek çok ticaret birliği vardır. Almanlar tıpkı Japonlar gibi kamu kurumlarına büyük saygı duyarlar. *Alman Merkez Bankası* mali piyasalara tam olarak egemendir. *Demiryolları (Bundesbahn)* ile iletişimin (telekom) önemli bölümü devletindir.¹²

Az gelişmiş ülkelere devletin küçültülmesini, IMF ve *Dünya Bankası* aracılığıyla olmazsa olmaz biçimde dayatan ABD, 1991 yılında 200 milyar doların üzerinde devletleştirme gerçekleştirdi. Emeklilik fonları büyük oranda devlet şirketlerinin elindedir. Bir kamu kuruluşu olan *Resolution Trust Corporation* ABD'nin en geniş mal varlığı olan kuruluştur. Emekli aylıklarının ödenmesini güvence altına alan *Pension Benefit Guaranty Corporation* hükümete ait bir fondur. Emeklilik fonları hükümete ait 'esrarengiz' fonların yalnızca yüzde 30'udur. Eyalet yönetimleri sigortacılık sektörünün garantörü durumundadır. 1991 yılında eyalet hükümetleri, batma noktasına gelen bütün özel sigorta şirketlerini devletleştirdi. *Massachusetts Eyaleti*, kendi sigorta şirketini kurdu.¹³ Amerika'daki mevduat bankalarının büyük bölümü devlet güvencesi altındadır.¹⁴

Fransa'da bünyelerinde 1,5 milyon işçi çalıştıran 2498 devlet şirketi vardır (1995). Bu şirketlerin 17'si tarım, 341'i endüstri ve 2140'ı ticaret, ulaşım, finansman, sigorta ve hizmet sektöründe faaliyet göstermektedirler. Tarımda *ONF*, otomotiv'de *Renault*, havacılıkta *Air France*, *Aeroport*, demiryollarında *SNCF*, bankacılıkta *GAN*, *AGF* ve *Banque de France*, iletişimde *La Poste*, *France Telecom*, *Radio France*, *France 2* ve *3* devlet şirketleridir.¹⁵

Gelişmiş ülkelerde toplumsal yaşamı dolaysız ilgilendiren ve kamu çıkarını temsil eden, stratejik önemi olan KİT'ler, özelleştirilmediği gibi korunup geliştirilir. Özellikle *mikroelektronik*, *biyoteknoloji*, *yeni ağır sanayi*, *sivil havacılık*, *telekomünikasyon*, *robotlar ve imalat aletleri*, *bilgisai-*

yar ve bilgisayar programları gibi ileri teknoloji alanlarıyla stratejik üretim dalları devletin koruma ve desteği altındadır. Bu alanlara çok büyük fonlar ayrılmaktadır.

Dünyadaki bütün ülkelere özelleştirme politikaları öneren ABD, kendi ülkesinde ekonomik sorunları gerekçe göstererek değişik alanlarda geniş kapsamlı karışmacı (müdahaleci) izlenceler uygulamaktadır. 1993-1998 yılları arasındaki beş yılda ABD hiç özelleştirme yapmazken, aynı dönemde, ulusal geliri ABD'nin ulusal gelirinin yüzde 2,4'ü olan Türkiye'de 2,23 milyar dolarlık özelleştirme yapıldı.¹⁶ En gelişmiş 11 OECD ülkesinde, 1960 yılında yüzde 28 olan kamu giderlerinin ulusal gelir içindeki payı, 1973'de yüzde 32,9, 1988'de yüzde 40,2'ye çıktı.¹⁷ IMF ve OECD verilerine göre, devletin ekonomideki payı 1937-1997 yılları arasında; ABD'nde yüzde 8.6'dan yüzde 32.3'e, İngiltere'de yüzde 30'dan yüzde 41'e, Almanya'da yüzde 42.4'den yüzde 49'a, Fransa'da yüzde 29'dan yüzde 54.3'e, Japonya'da ise yüzde 25.4'den yüzde 35'e çıkmıştır. Oysa Türkiye'de devletin ekonomideki payı, 1937 yılında yüzde 80'ler düzeyinde iken 1997 yılında yüzde 26.6'ya düşmüştür.¹⁸

Bugün, kendi ülkelerinde devleti sürekli büyüyenler, Türkiye gibi az gelişmiş ülkelerden, zaten küçülmüş olan devletin daha da küçültülmesini istiyor. Türkiye'ye ve tüm az gelişmiş ülkelere kredi açmak için tarım desteklerinin kaldırılmasını koşul koyanlar, kendi tarımlarına büyük fonlar ayırıyor. ABD'nde tarıma verilen devlet desteği 1980 yılında 2,7 milyar dolarken, bu tutar 1986 yılında 25.8 milyar dolara çıkmıştı. AB üyesi ülkeler bu desteği aynı süre içinde 6.2 milyar dolardan 21.5 milyar dolara çıkarmıştı.¹⁹ Az gelişmiş ülkelerde ulusal sanayi ve tarım yok olurken, gelişmiş ülkeler, yalnızca tarım ürünü dışsattırmayan bu ülkelere tarımsal ürün satıyorlar.

Son on yıllık süre içinde ve başta Türkiye olmak üzere, denetim altına alınmış tüm az gelişmiş ülkelere; kamu kuruluşlarında çalışan insan sayısının çok olduğu, bu durumun ekonomik kalkınma önündeki en büyük engeli

oluşturduğu, bu nedenle kamudaki çalışan sayısının azaltılması gerektiği söylendi. IMF, Dünya Bankası ya da AB kararları hep bundan söz ediyordu. '*Devletin küçültülmesi*' olarak açıklanan anlayışa bağlı olarak, kamu düzenini işlemez duruma getirecek olan çalışan indirimi, kredi alabilmenin neredeyse önkoşulu olmuştu. Oysa, söylenenler doğru değildi ve az gelişmiş ülkelerin ulus-devlet yapılarını güçsüzleştirmeyi amaçlıyordu. Bu çok açık ve somut bir gerçektir. Büyük devletlerde, kamu personeli sayısının hem nüfusa hem de toplam çalışan sayısına göre oranları az gelişmiş ülkelere göre çok daha fazlaydı. Bu gerçeği batılıların kendi kaynakları ortaya koyuyordu.

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü'nün (OECD), 2000 yılı verilerine göre, ABD'nde devlet örgütlerinde 20 milyon 572 bin memur çalışmaktadır ve bu memurların nüfusa oranı yüzde 7.46'dır. Devlet memurlarının toplam nüfusa göre oranları; *Fransa'da* yüzde 8.18, *Almanya'da* yüzde 5.27, *İtalya'da* yüzde 3.95, *Hollanda'da* yüzde 5.2 ve *Kanada'da* yüzde 8.15'dir. Bu oran, *Türkiye'de* ise yalnızca yüzde 3.34'dür. Kamu çalışanlarının toplam çalışan içindeki payı; ABD'nde yüzde 14, *Fransa'da* yüzde 24.8, *Almanya'da* yüzde 15.6, *İtalya'da* yüzde 16.1, *Kanada'da* yüzde 19.6 iken, bu oran *Türkiye'de* yüzde 14.2'dir.²⁰

Japonya ve Almanya'da *telekomünikasyon, bankacılık, sigortacılık, sivil havacılık, elektronik ve kimya endüstrisi* eylemsel olarak devlet koruması altındadır. *Hiroşima'nın su dağıtım şebekesi* için yapılan açikeksiltmeyi (ihaleyi) Japon *Fujitsi* firması, Amerikan *IBM'i* safdışı bırakmak için, yalnızca 1 (bir) yenlik öneri (teklif) vererek aldı.²¹ ABD'ndeki telekomünikasyon şebekesinde yabancı sermaye ve yerli ortaklarının hisse satın almaları üzerine, *Amerikan Federal Soruşturma Bürosu* (FBI) Direktörü **Louis Freeh**, yönetim birimlerini uyararak, ABD iletişim ağındaki yabancı sermaye paylarının kabul edilmez boyuta geldiğini bildirdi. **Freeh**, ABD Kongresi Temsilciler Meclisi Ticaret Komitesine yazdığı uyarı mektubunda şunları yazıyordu: "*Birle-*

şik Devletlerdeki iletişim şebekelerinde yabancıların denetimini giderek artması, haberleşme ile ulusal güvenlik için riskler ve tehditler oluşturmaktadır.”²²

Amerikalılar, telekomünikasyon şebekesinde yabancı sermaye paylarına bu kadar duyarlı iken Türkiye’de bunun tam karşısı uygulamalar yapılıyor. *Turkcell, Telsim, Telekom*’dan sonra, ‘cep telefonu’ pazarında iki yeni GSM ihalesi açan ve içlerinde kendilerine ‘milliyetçi’ diyenlerin de bulunduğu 57’inci Cumhuriyet Hükümeti, açikeksiltmeye girebilmek için firmalara, en az yüzde 20 oranında yabancı ortağa sahip olmayı şart koşuyor. Yabancı ortağa sahip olmayan Türk firmaları eksiltmeye katılamıyor.²³

İletişim alanında küçük bir hissenin bile yabancılara geçmesi, ABD’nde ‘Ulusal güvenliği tehdit eden bir unsur’ olarak görülürken; Türkiye’de bu alan yabancıların denetimine terk ediliyor. 57.Hükümetin Meclis’ten geçirdiği yasa ile *Türk Telekom*’un yüzde 99 hissesi satılacak. Yasa’ya göre yabancılar, hisselerin yüzde 45’ini doğrudan satınalabilecekler. Ancak, aynı yasada yer alan “*Stratejik ortaklık*” uygulamasıyla yabancıların *Türk Telekom*’da yüzde 51’den çok hisseye sahip olabilmelerine olanak veriliyor. Örneğin, yüzde 51 hissenin, *Stratejik Ortaklık* oluşturmuş bir konsorsiyuma satılması durumunda, *Stratejik Ortaklık* içindeki payı yüzde 51 olan bir yabancı şirket *Türk Telekom*’un yönetimini, yüzde 45’den de küçük bir hisseyle (yüzde 26) ele geçirebilecek.

Türkiye’de etkinlik gösteren ve Türk adını taşıyan büyük şirketlerin hemen tümünün yabancı ortaklı şirketler olması nedeniyle, *Türk Telekom*’un mülkiyet ve denetiminin saltık bir biçimde yabancılara geçeceği açıktır. Aynı yasada, *Telekom Yönetim Kurulu*’na atama yapma yetkisi Ulaştırma Bakanlığından alınarak *Hazine Müsteşarlığına* devredildi. Bilindiği gibi *Hazine Müsteşarlığı*, **Kemal Derviş**’in yetki alanı içinde bulunuyor ve bundan böyle de **Kemal Derviş** gibi kişilerin yetkisinde olacaktır. Ulaştırma Bakanlığı’ndan alınan yalnızca atama yetkisi olmadı.

Ulusal haklar için direnmeye çalışan **Enis Öksüz** de, istifa ettirmek suretiyle Bakanlık'tan alındı.

Ulusal çıkarın korunması amacıyla getirildiği söylenen *Altın Hissenin* bu anlamda hiçbir işe yaramayacağı dünyadaki birçok uygulamada açıkça görülmüştür. Örneğin İtalya'da, *Telekom Italia*'nın hisse satışında sözleşmeye konan *Altın Hisse* uygulaması, "sermayenin serbest dolaşımını engellediği" gerekçesiyle Avrupa Adalet Divanına götürülmüş ve uygulama iptal edilmiştir.

Telekom Yasası, Meclis'ten geçerken TBMM Dış ilişkiler Komisyon Başkanı **Kamuran İnan**'ın şu sözleri durumu en iyi açıklayan sözlerdir: "Bir tek bu Telekom Yasası bile bu meclisin toptan Yüce Divan'da yargılanması için bir nedendir."²⁴

Sevr Anlaşması'nda, İngiltere, Fransa ve İtalya'dan oluşan Komisyon yalnızca, gümrükler genel müdürünü atama yetkisini almıştı, şimdi ise hemen tüm stratejik alanlar yabancıların dolaysız yönetimine veriliyor. Türkiye'de yapılacak işlere, çıkarılacak yasalara yabancılar karar veriyor. Örneğin, IMF Avrupa Direktörü **Michael Deppler**'in; "Türk Telekomun özelleştirilmesinde, dünya piyasalarında yaşanan koşullar nedeniyle bir zorluk yaşanıyor. Bu nedenle Türk Telekomun özelleştirme koşullarının daha cazip hale getirilmesi gerekiyor"²⁵ demesinden sonra, hükümet yaptığı acele değişikliklerle Telekomun satışını derhal daha cazip duruma getirdi ve bu konudaki yasayı 15 günde Meclis'ten çıkardı.

Kurtuluş Savaşı'na "Telgraf Savaşı" da denir. **Mustafa Kemal**, yabancıların iyeliğinde (mülkiyetinde) olmayan Anadolu telgraf ağını derhal denetim altına almış ve savaşın kazanılmasında büyük önemi olan iletişimi böyle sağlamıştı. Ancak, ulaşım konusunda büyük sıkıntı çekilmişti. Çünkü Anadolu'daki tüm demiryolları yabancıların iyeliğindeydi. Bilinçli aksatmalar ve sabotajlar yanında kimi yörelerde asker gönderimi, ya ücretle yapılmış ya yapılamamış ya da özel çabalarla gerçekleştirilmişti.

20.Kolordu Komutanı **Ali Fuat Cebesoy** anılarında bu konu ile ilgili olarak şunları aktarıyor: "... Milletimiz

hakkında güvenimiz günler geçtikçe çoğalmıştı. Bütün ümitlerimiz onun göstereceği fedakarlık, cesaret ve feragatte toplanıyordu. Bu hususta hiçbir şüphe ve tereddütümüz kalmamıştı. Var kuvvetimizle Anadolu'da çalışmaya devam etmekte Mustafa Kemal Paşa ile bir defa daha anlaşıştık. Kumandanı bulduğum 20.Kolordu Karargahının Ankara'ya nakli ile burasının bir mukavemet merkezi yapılmasını kararlaştırmıştık. Kolordu'nun hazırlıklarını haber alan İngilizler harekete geçmiş ve bizi geciktirmek için tedbir almaya başlamışlardı. Bir ay süren pürüzleri birer birer çözdük ve harekete hazır hale geldik. Ancak bu defa ortaya yeni bir mani çıkmıştı. İngilizler vagon başına 60 altın lira talep ediyorlardı. Bu parayı nereden bulup verecektik? Kolorduya doğrudan merbut kıtalarla, Kaymakam Mahmut Bey kumandasındaki 24.Fırkamız, Ereğli-Aksaray-Kırşehir üzerinden Ankara'ya yürüyerek geldiler.”²⁶

ONBEŞİNCİ BÖLÜM

NE YAPMALI

Ne Yapmalı

Türkiye, emperyalizmin küresel sömürü ağına yakalanmış durumdadır. Ekonomik, politik ve kültürel yapısı; sürüklendiği karmaşa içinde, bozulma ve çözülme sürecini yaşıyor. Ulusal güçler örgütsüz ve dağınık. Buna karşın işbirlikçiler, mali ve teknolojik olanaklarla örgütlü durumdalar. Eğitimsizlik ve yoksulluğun yarattığı bilinçsiz ortam; bağımsızlıkçı tepkileri körelten gizli işgal, değiştirilen tüketim alışkanlıkları ve kültürel yozlaşmayla Türkiye, Osmanlı'nın son günlerinden belki de daha ağır toplumsal sorunlarla karşı karşıya... Kemalizm'in varlık nedeni tam bağımsızlık, günlük yaşamda ortak yer almıyor. **Atatürk** ve Atatürkçülük yoğun saldırı altında.

Lozan'ın imzalanmasından bir gün sonra yayımlanan İngiliz *"New Conventional"* Gazetesinde şunlar yazıyordu; *"Türkiye, teorik bakımdan bağımsız bir ülke oldu. Ancak, ticaret ve ekonomide yeteneksiz ve sermayeden yoksun olan bu halkı tanıyanlar bilirler ki; bu bağımsızlığın ömrü pek kısa olacak ve eski durumu bir başkası üzerine alacaktır."*¹

Gazetenin öngörüsü, 1938 yılına dek tutmadı. Ancak, 1939'da başlayan 60 yıllık ödün verme süreci Türkiye'yi bugünkü durumuna getirdi. Oysa siyasi bağımsızlığın, ekonomik bağımsızlık olmadan yaşatılamayacağını bilen **Mustafa Kemal**, yaşamı boyunca bu yönde davranmış, Türk ulusuna bıkmadan bunu hatırlatmıştır. *"Bir ulusun doğrudan doğruya yaşamı, yükselmesi ve gerilemesiyle ilgili olan her şey o ulusun ekonomisidir... Türk tarihi incelendiğinde, tüm yükselme ve çöküş nedenlerinin, bir ekonomi konusu olmanın ötesine geçmediği görülür..."*²

İzmir İktisat Kongresi'nde böyle diyordu. 1 Mart 1922'de Meclis'i açış konuşmasında söyledikleri ise, Kemalizmin 15 yıllık yönetim döneminin temel devlet politikası olacaktır. **Mustafa Kemal** şöyle diyordu: *"Ülkemizin ekonomik durumu ve ekonomik kuruluşlarımız, dış ülkeler tarafından sarılmış bir halde bulunuyordu. Tanzimatın açtığı serbest*

ticaret devri, Avrupa rekabetine karşı kendisini koruyamayan ekonomik yaşantımızı yine ekonomik yönden, kapitülasyon zincirleriyle bağladı. Ekonomik alandaki özel değerler ve kuruluşlar yönünden bizden çok kuvvetli olanlar memleketimizde, bir de fazla olarak imtiyazlı durumda bulunuyorlardı. Kazanç ver-gisi vermiyorlardı. Gümrüklerimizi ellerinde tutuyorlardı. İstedikleri zaman istedikleri malı, istedikleri koşullar altında memleketimize sokuyorlardı. Bu nedenlerle ekonomik hayatımızın bütün bölümlerinin mutlak hakimi olmuşlardı. Efendiler, bize karşı yapılan bu rekabet gerçekten çok gayri meşru, gerçekten çok ezici idi. Rakiplerimiz bu şekilde endüstrimizin gelişme olanaklarını yok ettiler. Aynı zamanda tarımımızı da zarara uğrattılar. Ekonomik ve mali gelişmemizi engellediler..."³

Atatürk, Tanzimat dönemini ve doğurduğu sonuçları bu denli açık ve somut olarak ortaya koyuyordu. Konuyu, yüksek bir bilinç ve derinliği olan bir araştırmayla incelemişti. Gerçekleri ortaya koymakla kalmıyor, çok daha güç bir işi başararak; Osmanlı İmparatorluğu'nu çö-kerten Tanzimat işleyişinden tam olarak kurtulmuş, bağımsızlığından hiçbir koşulda ödün vermeyen, büyük ve güçlü yeni bir devlet, yeni bir ulus yaratıyordu.

1838 *Serbest Ticaret Anlaşmasıyla* Osmanlı Devleti; bağımsız dış ticaret politikasından vazgeçmiş, ekonomik yaşantısını yabancı ülkelerin denetimine bırakmış, gümrük düzenini değiştirmiş, gümrük vergilerini, Avrupa devletleriyle birlikte belirlemeyi kabul etmişti. Kendini açık pazar durumuna getirmişti. Avrupa rekabetine direnebilecek durumda olmayan cılız sanayi ve ticareti, yok olup gitmişti. Sayıları ve sermaye güçleri zaten yetersiz olan Türk tüccarlar kendi ülkelerinde engelleniyordu. Dışsattımdan alınan vergi yüzde 12'ye çıkarılırken dışalımdan alınan vergi yüzde 5'e düşürülmüştü.⁴

Mustafa Kemal, 1 Mart 1922 Meclis'i açış konuşmasında yapılacakları, açıklar ve açıkladıklarının tümünü hiç ödün vermeden ölene dek uygular: Millet çiftçidir, çiftçinin emeği çağdaş ekonomik önlemlerle en yüksek düzeye çıkarılacaktır. Köylülüğün kalkındırılması ekonomi poli-

tikanın temel hedefidir. Tarım endüstrisi canlandırılacak ve tarım ürünlerimiz benzer yabancı ürünlere karşı korunacaktır. Ulusal sanayi girişimleri desteklenecek ve yerli sanayi Avrupa'yla yarışabilir duruma getirilecektir. Kapitülasyonlar artık yoktur ve hiçbir zaman olmayacaktır (Kapitülasyonlar o tarihte henüz uluslararası bir anlaşmayla kaldırılmamıştı).

Ormanlara, yeraltı ve yerüstü doğal zenginliklerine sahip çıkılacaktır. Toplumun genel yararını doğrudan ilgilendiren alanlardaki kuruluşlar ile ekonomik alandaki yabancı yatırımlar devletleştirilecektir. İşçilerin yaşam düzeyinin yükselmesini sağlayacak olan sosyal güvenlik kanunları çıkarılacaktır. Gümrük kanunu, yerli malların korunmasını sağlayacak biçimde düzenlenecek ve dışalım vergileri arttırılacaktır. Gereksinim duyulan alanlarda yabancı sermaye yatırımlarına, ülke yasalarına uymaları koşuluyla izin verilecek ancak bu tür yatırımların, yerli üreticilere ve işçilerin genel yararlarına aykırı sonuçlar doğurmasına izin verilmeyecektir...

Ekonomik yaşamda canlılığı sağlamanın temel araçları olan Taşıt araçları, Karayolları, Demiryolları ve Limanlar, *"kamu kuruluşlarınca"* işletilecektir. Kolay tahsil edilen gelir kaynakları *"devlet tekeline"* alınacaktır. **Mustafa Kemal** 1 Mart 1922 Meclis açış konuşmasını şöyle bitirir: *"Efendiler; herşeyden önce ulusal amacımız olan bağımsızlığımızı sağlamaya ulaşmaktan başka birşey düşünemeyiz... Bugünkü uğraşımızın amacı, tam bağımsızlıktır. Tam bağımsızlık ise ancak mali bağımsızlık ile gerçekleşebilir. Bir devletin malıyesi bağımsızlıktan yoksun olursa, o devletin yaşantısını sağlayan bütün bölümleri de, felce uğramış demektir. Mali konulardaki uygulamamız; halkı baskı altında tutmaktan, onu zarara sokmaktan kaçınarak ve mümkün olduğu kadar dış ülkelere muhtaç olmadan, yeteri kadar gelir sağlama esasına dayanmaktadır. Efendiler; son derece tutumlu davranmak ulusal amacımız olmalıdır."*⁵

Mustafa Kemal Atatürk’ün ekonomik ve siyasal görüşleri bugün yalnızca Türkiye’de değil, dünyanın birçok ülkesinde, özellikle de az gelişmiş ülkelerde, güncelleşip tartışılıyor. Küreselleşmenin yıkıcı etkisinden kurtulmak için yol ve yöntem arayan insanlar, adını ve ülkesini bil-mese de **Atatürk**’ün yüzyıl başında uyguladığı politikaya yöneliyor. Kemalizmin temel kavramları bugün yeniden konuşuluyor. Bu konulara “*kafa yoranlar*” ister istemez Kema-lizme ulaşıyor. Bağımsız ulusal kalkınma, sosyal pazar e-konomisi, korumacılık, milli kambiyo, yerli üretim, denk bütçe, sosyal devlet, ulusal tarım ve madencilik, karma e-konomi, gibi konular, 21.yüzyıla girerken daha çok dile geti-riliyor. Herkes Çin’deki ekonomik mucizeden söz ediyor.

Dünyaca ünlü Kanadalı ekonomist ve *Le Monde Diplo-matique* dergisinin yazarı Prof.Dr.**Michel Chossudovsky**, dünyanın büyük bir ekonomik bunalımla karşı karşıya ol-duğunu belirterek, 21.yüzyıla girerken tüm ülkelerin eko-nomilerini ulusal temelde yeniden yapılandırmaları ge-rektiğini söylüyor. Prof.**Chossudovsky**’nin konuyla ilgili görüşleri şöyle: “*Modern tarihin en ciddi krizi ile karşı karşı-yayız. Karar direktiflerini Washington’dan alan IMF ve Dünya Bankası’nın sorumlu olduğu bu kriz öyle bir kriz ki, ulusal eko-nomiler büyük bir hızla çöküyor. Bu çöküşten kurtulmak iste-yen ülkeler, öncelikle sanayilerini koruma altına almalı, ithalat vergilerini yükseltmeli, ulusal ekonomiyi koruma altına alarak yerli üretimi arttırmalı ve IMF’nin dayattığı ‘serbest piyasa e-konomisinden’ kendilerini kurtarmalıdır.*”⁶

Kemalizmin az gelişmiş ülkelerin günümüzdeki so-runlarına çözüm yeteneğini koruyarak günümüzde yaşı-yor olması, isteğe bağlı bir olgu değil, dünyanın içinde bu-lunduğu koşulların zorunlu bir sonucudur. Kendini yaratan koşullar ortadan kalkmadıkça, başarıları denenerak kanıt-lanmış olan Kemalizmin de ortadan kalkmayacağı açıktır. Emperyalizm var oldukça Kemalizm de var olacaktır.

Mustafa Kemal’in 1 Mart 1922 Meclis konuşmasını bu-gün herkes önüne koyup düşünmelidir. Ülkeyi; *Osman-*

lı'nın son günlerine götüren işbirlikçi siyasetçiler, maaşa bağlanmış görevliler, uluslararası şirketlerle bütünleşmiş 'yerli' holdingler, bol paralı gerici örgütler, kaçakçılar, milliyetçilikle ilgisi olmayan milliyetçiler, eğitilmiş bölücüler, devleti yıkmak isteyen devlet görevlileri, medreseleşen üniversiteler, yüzde 70'i borca giden bütçeler, artan yoksulluk, toplumsal çılgınlığa dönüşen yozlaşma, tarikatlaşan partiler, Gümrük Birliğini savunan Atatürkçüler, liberal solcular, halktan ve gerçeklerden uzak dar kafalı aydınlar, devlet kadrolarından uzak tutulan örgütsüz Kemalistler, öldürülen önderler; **Mumcular, Üçoklar, Aksoylar, Kışlalılar...** İşte ülkemizin karşı karşıya bulunduğu tehdit ve tehlikeler...

Sanki Türkiye'de **Mustafa Kemal** yaşamadı, sanki *Türk Devrimi* olmadı. Ancak biliyoruz ki **Mustafa Kemal** yaşadı ve *Türk Devrimi* bir gerçek. 1939'dan beri verilen tüm ödünlere ve tüm karşı koyuş çabalarına karşın henüz yok edilememiş olan bir gerçek. Türk halkı, 60 yıldır bütün iç ve dış saldırılara karşı bugüne dek direndi, direnmeyi sürdürüyor. Ancak özellikle son 30 yılda uygulanan dış kaynaklı politikalarla, bağımsızlıktan yana olan ulus güçleri, siyasi ve ekonomik yönden ezildi. Beslenip büyütülen irtica, çeteleşen siyaset ve hepsinden önemlisi sınırsız haksızlık ve talan ile artık Cumhuriyetin varlığı tartışılıyor. Halk yoksul ve yoksulluğu giderek artıyor.

Ulusla adadığı yaşamı boyunca, ihanetin her türüyle karşılaşan **Mustafa Kemal**, içindeki hainlerin ülkeye verebileceği zararı çok iyi biliyordu. Yasal önlem almakla birlikte, Türk insanını, sürekli uyardı ve gelecek kuşakların bu konuda duyarlı olmalarını istedi. Türk ulusunun uluslararası saygınlığının içindeki hainlerin etkisizleştirilmesiyle yükseleceğini söylüyordu. 1923'de Tarsuslu çiftçilere yaptığı konuşmada şöyle diyordu: "*Paramızı, hayatımızı dış düşmanların tecavüzünden kurtarmak, bu ülkeyi dış düşmanlara tutsak olmaktan sakınmak ne kadar gerekiyorsa, aynı zamanda ve ondan daha fazla bir dikkatle; iç düşmanlara, içindeki hainlere dikkat etmek ve onların hareketini gözden uzak tutmak zorundayız. Biz ancak bu çaba ve uyanıklıkla çalışırsak ba-*

*şarıya ulaşabiliriz. Böyle yaparsak tüm dünya Türkiye'yi sayacak ve ulusumuza layık olduğu, hak ettiği değeri verecektir..."*⁷

Türk halkının gericiliğe ve emperyalizme karşı direnci, eğer örgütlenmezse sonsuza dek gitmez. Ülkemizin bütünlüğüne yönelik tehdit, yaşanan gerçek durumunda. Dış kaynaklı yapay ayrılık ve düşmanlık yaratma girişimleri, halkımızın tarihten gelen birlik ve dayanışma geleneklerine kalıcı zararlar veriyor. Buna karşın, halka öncülük edecek ulus güçleri, örgütsüz ve güçsüz durumdalar. Aydınlar, işçiler, ulusçu işadamları, köylüler, esnaf ve sanatkârlar, gençler, öğretmenler ve memurlar ağır ekonomik sıkıntılarla, umutsuz bir dağınıklık içindeler.

Türkiye'nin bugün getirildiği yer *"iyi değildir"*. Bu doğrudur. Ancak, tüm olumsuzluklara karşın insana umut veren gelişmeler de yaşanıyor elbette. Öncelikle, emperyalizme karşı ilk ulusal kurtuluş savaşını kazanan Kemalizme sahip olmak, başlı başına bir umut kaynağıdır. Kemalist eylem, ülkenin ve halkın en zayıf anında, dünyanın en güçlü devletlerine karşı başarılı olmuş bir halk direnişini temsil eder. Bugün önemli olan, onun ilkelerini günün koşullarına uygun olarak yaşama geçirmektir. *Kötüyü ijinin, olumsuzlu olumlunun* izlemesi, doğal ve toplumsal gelişimin temel yasasıdır. Günümüzdeki *iç karartan* siyasi olumsuzluklar, süreç içinde yerini yurtsever bir toplumsal yükselişe bırakacak ve ortadan kalkacaktır. Çünkü bugünün siyaseti, ülke gerçeklerine ve ulusal gereksinimlere değil yalan ve yanılsa dayanmaktadır. Sona erdirilmesi kolaydır. Yeter ki aydınlar üzerlerine düşen görevi yapsınlar ve halkı örgütlesinler.

Türk toplumu tarihinin hiçbir döneminde tutsak olmamıştır. Türkiye gerek coğrafi konumu ve gerekse sahip olduğu gelişme potansiyeliyle önemli bir güçtür. Bunu en iyi bilen, varlıkları dış sömürüye dayalı olan büyük devletlerdir. Görünen görünmeyen bütün güçleriyle Türkiye'nin üzerine gelmelerinin ve Türkiye'yi denetim altında tutmaya çalışmalarının nedeni budur. Türk halkı bugün

örgütsüz ve yoksuldur, yaratılan karmaşa ortamında gerçekleri tam olarak görememektedir ancak benzersiz bir sağduyuya ve ileri bir ulusal dayanışma ruhuna sahiptir. Çok zor duruma düşürüldüğü anlarda bile herkesi şaşırtan bir savaşımla direnci göstermiştir. Tarih bunun örnekleriyle doludur. Bu, Türk toplumunun bir geleneğidir.

Türklerin sahip olduğu toplumsal dayanışma ruhu ve kültürel gelenekleri, günümüzde bile o denli canlı ve diridir ki; kimi Batılı araştırmacı kürselleşmenin yıkıcı etkisinden kurtulmak için gereksinim duyulan gücün bu geleneklerde saklı olduğunu söylüyor. 1995 yılında yayınladığı *"When Corporations Rule The World"* (Şirketler Dünyayı Yönettiği Zaman) adlı kitabıyla geniş yankı uyandıran ve Nobel Barış Ödülü sahibi **Desmond Tutu** başta olmak üzere pek çok yazardan çok olumlu eleştiriler alan Amerikalı araştırmacı **David C.Korten**, adı geçen kitabın son bölümünde, küreselleşmenin yarattığı karanlık tablo karşısında, az gelişmiş ülke insanlarını bekleyen üç olasılıktan söz eder ve şunları söyler: "1:Kaçınılmaz olana teslim olmak ve sonuçta yardım kuruluşlarının topladıkları eskiler üzerinde yaşamak; yavaş yavaş açlıktan kurumak ya da intihar etmek; 2:Şiddetin arkadaşlığını seçip, suçun getirisi olan berbatlık içinde yaşamak; 3:Küresel ekonomiden soyutlanmış, insanı esas alan toplumları yeniden kurmak... Ne mutlu ki bu üçüncü yol var. İkinci olasılığın örneği olan Batı Afrika'daki ürkütücü anarşik ortamın tam tersi bu örnek, Türkiye'nin Başkenti Ankara'nın fakir bir gecekondu mahallesinde görülen sosyal birlikteliğin gücünde mevcuttur. Bu insanlar fakir ve olanaksızlıklar içinde olmalarına karşın kuvvetli kültürel kimliklerini, değerlerini ve toplumsal bağlarını devam ettirmektedirler. Bireylere karşı işlenen suçlar ve alkolizm çok azdır. Gecekondularının içi tertemiz olup çocukları okula gitmektedir."⁸

*

28 Şubat sürecinin gerekirse bin yıl süreceğini söyleyen Genel Kurmay Başkanı (E) **Hüseyin Kıvrıkoğlu**'nun,

30 Ağustos Zafer Bayramı'nda söylediği şu sözler, Türk Ulusu için gerçek bir umut kaynağı olmalıdır. *"Başkomutan Gazi Mustafa Kemal önderliğindeki kahraman Türk Ordusunun eşsiz bir mücadele örneği vererek kazandığı zaferle, Türk milleti olarak gurur duymaktayız. Bu zafer, Türklüğün Anadolu'daki bin yıllık varlığına son vermeyi hedef alan bir kalkışmayı ezen son yumruktur. Bu sadece işgalci devletlere karşı kazanılan bir zafer değil, aynı zamanda dünyadaki diğer esir milletlerin bağımsızlık hareketlerine örnek teşkil eden bir mücadele olmuştur. Bu mücadele, Ulu Önder Atatürk'ün 'Ya istiklal ya ölüm' direktifinde kendisini bulan, bir milletin özgürlük yolundaki sarsılmaz azim ve iradesinin gücü ve büyük fedakârlıklarının bir ödülüdür. Bu zafer, sadece savaşa son veren bir olay değil, yüzyıllık bir uykudan uyanış, modern çağın gerektirdiği siyasi, hukuki, ekonomik ve sosyal reformları başlatmak için ilk kıvılcımdır."*⁹

Türklerin, özdeğerlerini koruma ve kendilerini yenileme yeteneğini gösteren en parlak örnek, tüm dünyaya da örnek olan ve 1919-1938 yılları arasında gerçekleştirilen *Türk Devrimi*'dir. 60 yıldır baskı altına alınmış olan bu devrim direnmekte ve tüm yok etme girişimlerine karşın toplum içindeki etkisini sürdürmektedir. Türk halkı, sürekli devrimlerle sağlanan Anadolu aydınlanmasını benimsemiş ve bugüne dek yaşatmıştır. Sahip olunan devrimci kalıt (miras) ve Türk halkının bu kalıtı yaşatma istemi, başlı başına bir umut kaynağıdır. Türk ulusu içine yerleşmiş olan **Atatürk** sevgisi, 1998 Cumhuriyet Bayramı törenlerine katılan 2 milyon insan, Türk halkının Anıktabir *"tutkusu"*, **Uğur Mumcu-Ahmet Taner Kışlalı** cina yetlerine gösterilen ulusal tepki, örgütlenmeyi bekleyen umut kaynaklarıdır.

Orgeneral (E) **Kemal Yavuz**, *Müdafaai Hukuk Dergisi*'nde **Ahmet Taner Kışlalı**'nın öldürülmesiyle ilgili olarak şunları yazıyor: *"Yine bir Cumhuriyet Şehidinin kanı, aziz vatan topraklarına karıştı. Bu kanı dökenler kimlerdir? Şehidimizin kendi ifadesi ile, Tanrı'yı şahsi çıkarları için kullananlar, ülkeyi bölmeye çalışanlar ve Cumhuriyet düşmanları ve*

onların dış destekçileri. Son olay ve bu olaya halkımızın gösterdiği tepki şu hususu bir kere daha ortaya koymuştur ki, ülkemizde bu konuda çatışma Din ve Ordu arasında değildir. Bu çatışma, irticayı şahsi çıkarları için kullananlarla Atatürkçüler arasındadır. Ve bir kere daha görülmüş ve anlaşılmıştır ki, arkalarına çok güçlü dış destekleri almış olsalar da bu çıkar çevrelerinin karşısında, bu ülkede, çok inançlı, çok kararlı ve çok güçlü bir Atatürkçü cephe mevcuttur ve bu mevcudiyet Atatürk Cumhuriyeti'nin yolundan saptırılmasına asla müsaade etmeyecektir.”¹⁰

Helsinki Zirvesi'nde verilen ulusal ödönlere karşın herkesin “bayram” yaptığı günlerde Prof.Dr.**Mümtaz Soy-sal**, Hürriyet gazetesindeki köşesinde şunları yazıyordu: “Hiçbir yenilgi böylesine ustalıkla zafer görüntüsüne dönüştürülmemiştir. Hiçbir mütareke ezikliğinden böyle bir kutlama coşkusu yaratılmadı. Hiçbir teslimiyetçilik böyle bir şenlik havasıyla sunulmuş olamaz. Evet, bugünün Türkiye'sinde akıl almaz bir iyimserlik havası estiriliyor. O Türkiye ki, aslında tarihinin en düşündürücü dönemlerinden birine girmektedir.”¹¹

Yargıtay Başsavcısı **Vural Savaş**, 10 Kasım 1999 günü şunları söylüyor: “Tarafsız değilim diye eleştiriliyorum. Türkiye Cumhuriyeti'nin varlığına yönelik eylemler devam ederken ‘tarafsız’ davranacak bir savcı isteniyor. Bu önerileri şiddetle reddediyorum. Ben ‘tarafım’. Laik ve demokratik cumhuriyetimizi savunan güçlerin safındayım ve hep öyle kalacağım.”¹²

Prof.Dr.**Erol Manisalı**, Cumhuriyet Gazetesi'ndeki köşesinde şunları yazıyor: “Küreselleşme, örtülü faşizmdir. Faşizmin adı ve biçimi değişmiş, küreselleşme olmuş. Dünya pazarlarında büyük şirketler küçükleri yutuyor, yok ediyor. Küçüklerin koruyanı olmayacak. Küçük ve zayıf devletler egemen ve güçlü devletler karşısında ‘devşirilmek’ isteniyor. Zayıfların işçisi, çiftçisi, küçük işletmeleri ezilecek.”¹³

Ankara DGM Cumhuriyet Başsavcısı **Hakan Kızılarslan**, 10 Kasım 2001 günü Ankara DGM'ndeki anma töreninde şu konuşmayı yaptı: “Yüce önder Atatürk'ün Türk gençliğine bıraktığı seslenişinde öngördüğü konular, birer birer gerçek oluyor ve karşımıza çıkıyor. Ülkemiz yoğun bir ekono-

mik bunalım içine sokulmuş ve devletle ilgili pek çok karar bir takım emperyalist ülkelerce dikte ettirilir hale getirilmiştir. Ülkeyi yönetenler aldıkları kararlarda, milli düşüncelerden ve ülkemizin gereksinimlerinden öte, kendilerini bağlı gördükleri iç ve dış oluşumların değerlerini esas alır olmuşlardır. Bu nedenle pek çok milli değeri ve Türk insanının emeğini ve geleceğini ipotek altına almaktan kaçınmaz hale gelmişlerdir. Bu konuda kastı olmayanlar ise gaflet ve delalet içine düşmüşlerdir.”¹⁴

Sayıları az da olsa ülke çıkarlarını savunan bilinçli ve kararlı aydınlara sahip olması, Türkiye'nin şansı ve umududur. Atatürkçü birikim ülkemizde her şeye karşın güçlüdür, ancak örgütlü değildir. Her türlü iç ve dış baskıya, akçalı olanaksızlıklara ve bugünkü hükümet politikalarına karşın örgütlenmeyi başaracaktır. Her meslekten ve her sınıftan insanımız kişisel çıkarlarını ve görev alanlarını aşarak, ulusal birliği amaçlayan bir anlayışla ülke ve halkın sorunlarına eğilecektir. Ülkemizde halktan yana, bilinçli ve yurtsever bir toplumsal yöneliş yayılmaya başlamıştır. Her kesimden insan, ülke sorunlarını artık daha çok düşünüyor, tartışıyor ve araştırıyor. Son beş yılda, Türkiye'de okunan kitapların büyük çoğunluğu, **Atatürk** ve *Türk Devrimi*'yle ilgili.

Ana görevi ülke savunması olan Ordu, bu görevinin yanında özellikle Doğu ve Güneydoğu Bölgelerinde halkın sorunlarına eğilme konusunda, herkese örnek olacak uygulamalar yapıyor. 31 Aralık 1999 tarihli *Cumhuriyet Gazetesi*'nde yer alan habere göre; Doğu ve Güneydoğu'da, hükümetin yapması gereken halka yönelik hizmetlerin bir çoğunu TSK gerçekleştiriyor. “Köy destek uygulamaları” adı verilen yardımlar şunlar: “4 binden fazla köyün elektrik, su şebekesi onarıldı. 130 binden fazla vatandaş ücretsiz muayene edildi ve ilaç verildi. 200 kadar hasta, askeri helikopterlerle hastahanelere götürüldü. 300 binden fazla kişiye aşı yapıldı. 110 bin kadar hayvanın kontrolü yapıldı. 300 kadar okulun onarımı yapıldı, eğitim ve öğretim malzemeleri temin edildi. 40 köy yolu yapıldı ya da onarıldı. İhtiyaç sahibi vatandaşlara 90 milyar tutarında maddi yardım yapıldı. Bütün bunların

yanında 1999 yılı içinde TSK personel ve aileleri tarafından düzenlenen ilaç, giyim ve gıda kampanyalarında da milyarlarca liralık yardım toplandı ve halka dağıtıldı. OHAL Bölgesindeki öğrencilerin, üniversite sınavlarına daha iyi koşullarda hazırlanabilmeleri için 10 bin üniversite hazırlık kitabı dağıtıldı. 2000 öğrenciye askeri personel tarafından kurs düzenlendi.”¹⁵

Dış kaynaklı ayrılıkçı terörle savaşırken, yöre halkının sorunlarıyla bu düzeyde ilgilenen bir ordunun dünyada herhalde bir örneği daha yoktur. Bu da bir başka bir umuttur.

Mustafa Kemal Atatürk, sıradışı yoksunluklar içinde *Kurtuluş Savaşı*’nı kazanan *Türk Ordusuna* ve onun subaylarına yüksek değer ve önem vermiştir. 31 Temmuz 1920’de Afyonkarahisar Kolordu Dairesinde subaylara yaptığı konuşmada şunları söylüyordu: “Türk Ullusu, bağımsızlığın korunmasından ibaret olan yaşamsal amacının sağlanmasını, Ordunun ruhunu oluşturan subaylardan bekler. İşte subayın yüce olan vazifesi budur. Ulusun bağımsızlığı zarar görürse bunun sorumluluğu subaylara ait olacaktır. Kişisel ve özel yaşamları itibariyle subaylar, fedakârlar sınıflamasının en önünde olmak zorundadırlar. Çünkü düşman, herkesten önce onları öldürür, onları aşağılar ve onları hor görür. Yaşamında bir an olsun bile subaylık yapmış, subaylık onurunu ve özsaygısını duymuş, ölümü küçümsemiş bir insan yaşadığı sürece, düşmanın tasarladığı ve uygun gördüğü davranışlara katlanamaz. Onun yaşamak için bir tek çaresi vardır: Şerefini korumak!”¹⁶

*

Bugün, aydınların temel ve acil görevi, tüm ulus güçlerinin birliğini sağlamaktır. Bu görev günümüz koşullarında aydın olmanın da koşuludur. Ulusal birlik temelindeki tam bağımsızlık savaşımında, emperyalizme ve yerli uzantılarına karşı tavır almayanlar, kendilerine ne ad verirlerse versinler aydın ya da demokrat olamazlar. Türkiye’nin bugün yeni bir *Kurtuluş Savaşı*’na gereksinimi var. Bunun

için bize gerekli olan ideolojik birikim ve savaşım gele-
neğine sahibiz.

Atatürkçülüğün; ülkeyi ve halkı tanıma, ona güven-
me, dünya siyasetini ve bölgesel sorunları kavrama, ba-
ğımsız ideoloji, erişilen tarih bilinci, kararlı antiemperya-
list tavır, özgüven ve tam bağımsızlıkta kararlılık, ulusal
birliği sağlama becerisi, askeri ve siyasi örgütlenme yete-
neği ile oluşan *Kemalist savaşım*, güncelliğini belki de da-
ha etkin olarak koruyor.

Mustafa Kemal'in Sivas'tan Ankara'ya gelirken 24
Ekim 1919'da Kırşehir'li gençlere söyledikleri, günümüz-
de bize düşen görevin hemen aynısıdır; *"En önemli kutru-
luş ilkesi; Halkın örgütlenmesidir. Örgütlenmeyen bir halk sa-
ray karşısında, sömürgeciler karşısında yenilir, ezilir. Öyle ise
genç aydınlar! Halkın önüne düşeceksiniz. Ulusal bilincin ate-
şini yakacak ve Türk halkını Bağımsızlık Savaşımızın halkasın-
da örgütleyip, birleştireceksiniz. Bu örgütlenmeden nereye çıka-
cağız? Bu örgütlenmeden halkın yüzyıllardan beri özlediği Halk
Devleti yoluna çıkacağız. Bu halk hareketini bir ulusal devlet
haline getireceğiz. Kırşehir gülü gibi toprağa, halka bağlı yeni
bir Türk Devleti."*¹⁷

Bu örgütlenme, bugün hangi anlayışla savaşıma dö-
nüştürülecektir. Devrimci atılğanlığımızın ölçüsü ne ola-
cak? **Mustafa Kemal** 1918 yılında *Karlsbad*'da tedavi gör-
düğü günlerde günlüğüne şunları yazmıştı: *"Tutuculuk
mu? Asla! Sürekli değişim zorunluluğunda olan evrende bir
şeyi korumak nasıl mümkün olur? 'Konservatörler' (tutucular)
o adamlar ki, nehrin suyunu ellerinde tutmak isterler. Onların par-
maklarında bir parça çamurdan başka şey kalmaz. Tutucu deği-
lim, çünkü eskimiş ve kırılmış bir alemleri muhafaza edemem."*¹⁸

1934 yılında kendi devrimcilik anlayışını anlatırken
söyledikleri bugün için de geçerlidir. *"Uysal bir halk kitlesi,
Doğu geleneklerine bağlı kalmışsa, yanlış ve köstekleyici alış-
kanlıklar sonunda bir takım kuvvetlerin tekeldi vesayeti altına
sürüklenebiliyorsa... Bu kitle adına, milli iradeyi temsil eden ay-
dınlar harekete geçerler; kitleyi çağdaş bir düzene kavuşturmak
için, geri düzenle, batıl itikatlarla, hurafelerle savaşırılar. Dev-*

rim yaparlar. Geri düzeni değiştirirler. Bunun için plebisite (oylamaya y.n.) başvurulmaz... Bugün iki kere sekiz onaltıdır. Bunu on kişi böyle dese ve yüz kişi de on diye ısrar etse, yüz kişinin dediğini mi kabul edeceğiz...?"¹⁹

Mustafa Kemal bu sözlerle açıkladığı devrim anlayışını ölene dek sürdürdü. O'nun için ana amaç, Türk Ulusı'nın bağımsızlığı ve halkın mutluluğudur. Bu amaca uyum göstermeyen her tür gelişme, yokedilmesi gereken karışıklıklardır. Savaşım içinde, hiçbir olgu ve olay mutlak değildir. Sürekli değişim ve gelişim esastır ve bu gelişme kesin olarak; Türk Ulusunun gönençine, birliğine ve bağımsızlığına yönelik olmalıdır. Yargısı, kendi yarattığı kurumlar için de geçerlidir. Kurulup güçlenmesine ve etkin olmasına büyük önem ve emek verdiği Meclis için şunları söyler: *"Milletler, egemenliklerini geçici bile olsa bırakacağı meclislere dahi gereğinden fazla inanmamalı ve güvenmemelidir. Çünkü meclisler bile despotluk yapabilir ve bu despotluk bireysel despotluktan daha tehlikeli olabilir. Meclislerin öyle kararları olabilir ki, bu kararlar milletin hayatına giderilmesi mümkün olmayan zararlar verebilir."*²⁰

Örgütlü savaşımın ana doğrultusu ve temel amacı ne olacaktır? Savaşımın öncelikleri nelerdir? Hangi duygu ve anlayışla çalışılmalıdır? Bugün, yapılması gereken, toplumun değişik kesimlerini ulusal çıkar doğrultusunda bir araya getirmek ve halkı esas alan bir örgütlenme içine girmektir. Bu, sınıfsal değil ulusal savaşımı temel almak demektir. Halk sevgisiyle yoğrulmuş devrimci bir anlayışa sahip olmadan başarılı olunamayacağı bilinmelidir. Ulusal varlığın korunup geliştirilmesinin tek yolu, halk kitlelerinin gönenç ve mutluluğunu sağlamaktır. **Mustafa Kemal**, bunu yapmış ve kurduğu yeni devleti, Türk halkının hizmetine sunmuştu. *"Bizim hükümetimizin biçimi tam bir demokrasi hükümetidir. Ve dilimizde bu hükümet, halk hükümeti olarak adlandırılır."*²¹ derken ortaya koyduğu gerçek buydu.

Mustafa Kemal Atatürk'ün halk sevgisi son derece içtendir ve kapsamlı bir derinliğe sahiptir. Halkın sıkıntı-

sını kendi sıkıntısı olarak içinde duyar ve sahip olduğu tüm olanaklarla bu sıkıntıları ortadan kaldırmaya çalışır. Sürekli yurt gezilerine çıkar ve halkın isteklerini yerinde saptar. Halka verdiği sözleri kesinlikle yerine getirir. Has-talığına karşın 12 Kasım 1937'de çıktığı Doğu ve Güney-doğu Anadolu gezisinde gördüğü yoksulluk ve bölgesel ayırım onu son derece üzmüş ve geri dönerken trende **Sa-biha Gökçen'e**, bugün herkesin örnek alması gereken şu sözleri söylemiştir: *"İnsan ömrü, yapılacak işlerin büyüklüğü ve zorluğu karşısında çok cüce kalıyor, Gökçen. Geçtiğimiz yer-lerde fabrikalar görmek istiyorum, ekilmiş tarlalar, düzgün yol-lar, tertemiz sağlıklı insanların yaşadığı evler... Büyük yemye-şil ormanlar görmek istiyorum, gülbüz çocukların, iyi giyimli çocukların, yüzleri sararmamış, dalakları şiş olmayan çocukla-rın okuduğu okullar görmek istiyorum... İstanbul'da ne mede-niyet varsa, Ankara'ya ne medeniyet getirmeye çalışıyorsak, İz-mir'i nasıl mamur kılıyorsak yurdumuzun her tarafını, Anado-lu'nun her yerini aynı medeniyete kavuşturalım istiyorum. Ve bunu çok ama çok çabuk yapmak istiyorum. Dedim ya, insan ömrü çok büyük işleri başarabilecek kadar uzun değil. Mamur olmalı Türkiye'nin her tarafı, müreffeh olmalı... Ben yapabildi-ğim kadarını yapayım, sonra ne olursa olsun demek yok benim kitabımda. Geleceği, geleceğin Türkiye'si'ni, geleceğin halkını düşünmek benim görevim... Bir iş aldık üzerimize, bir savaşın üstesinden geldik, şimdi ekonomik alanda savaş veriyoruz, daha da vereceğiz... Bu heyecanı yaşatmak, bu heyecanın ürünlerini görmek gerek."*²²

BASINDAN

“... OLTADAKİ BALIĞA YEM YOK!...!”

Attila İlhan

Cumhuriyet , 15.10.1999

Bayar ve **Menderes**, acılı ve karanlık Yassıada gecelerinde, acaba hiç düşünmüş müdür? DP, CHP’yi yeterince ‘Amerikancı’ bulmuyor; NATO’ya girmenin, Türkiye’nin ‘kalkınmasını’ hızlandıracağını iddia ediyor; ‘Görülmemiş Kalkınma’nın ardındaki hesap buydu. Oysa, ABD yönetiminde, ekonomiden istihbarata kadar, pek çok alanda etkili milyarlar **Nelson Rockefeller**; hemen hemen aynı yıllarda, Başkan **Eisenhower**’e yazdığı bir mektupta, Türkiye hakkında şunları söylüyordu:

“...Türkiye gibi, anti/komünist hükümetlerin iktidarda bulunduğu ülkelere yapılacak yardımlar ve açılacak krediler, öncelikle ‘askeri’ nitelikte olmalıdır; oltaya takılmış balığın yeme ihtiyacı yoktur. (Buraya dikkat)... Geliştirilmiş ekonomik yardım, Türkiye’de bazı durumlarda, düşünülenin tam tersi sonuç verebilir; yani bağımsızlık eğilimlerini artırıp, mevcut askeri planlarımızı zayıflatırabiliriz. Bu tür ülkelere yapılacak yardım, bize bağlı hükümetleri iktidarda tutacak ve ABD’ne düşman unsurları zararsız hale getirecek biçim ve miktarda olmalıdır!..” (**Doğan Avcıoğlu**, “*Milli Kurtuluş Tarihi*”, s. 1673)

Buradan bakıldı mı, yalnız **Bayar/Menderes** yönetimindeki DP iktidarının değil; ‘*Büyük Türkiye*’ hayali kuran, **Demirel**’in AP iktidarının da, uluslararası bir ‘yanlışlıklar komedyası’nın talihsiz figüranı olduğu görülebilir. Yalnız, ‘**Soğuk Savaş**’tan Almanya ile Japonya’nın galip çıkması, bugün artık, Senato’yu ziyaretinde **Ecevit**’e o ağır lafları söyleyen Demokrat Senatör **Joseph Biden**’in ‘*tafrasını*’ havada bırakıyor; ABD, Türkiye’ye hükmedecek gücü kaybetmektedir.

Örnek mi, örnek kolay.

İnsan Bilmeden Okusa!.

Massachusetts Teknoloji Enstitüsü dekanlarından, ‘*Küreselleşmeci*’ Prof.**Jeffry E.Garten** demiş ki meselâ;

“...ABD bugün, ‘ikinci sınıf’ bir ülke olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Yaşam standartı sürekli düşmektedir, toplumsal karışıklıklar ve başka uluslara sermaye ve teknoloji bağımlılığı artmaktadır. Nüfusun yüzde onu açlık sınırındadır; her üç çocuktan birinin, on yedi yaşından önce, bir kamu yardımına gereksinimi vardır. Otuz beş milyon Amerikalı, Sağlık Sigortası’ndan yoksundur. Her yirmi beş dakikada

bir cinayet işlenmektedir. Federal bütçe açıkları hızla artmaktadır. Eğitim düzeyi düşmüştür, toplumun fiziksel altyapısı çökmekte, teknoloji temellerimiz hızla aşınmaktadır. Bankalarımız karışıklık içindedir; siyasal kutuplaşma ve değer boşluğu (Cynisme) yayılmakta, ulusal yönetim zayıflamaktadır..." ('Soğuk Barış', **Jeffrey E.Garten**, Sarmal Yayınevi s. 36)

İnsan bilmeden okusa, adamın, ülkemizin günümüzdeki 'perişanlığını' anlattığını sanabilir; bu da, hem bizim telâşımızı haklı çıkaracaktır, hem de ABD'ne güvensizliğimizi! Öte yandan, 'ılımlı İslam' lehine lâiklikten, bilhassa *Kemalizm*'den vazgeçilmesini -neredeyse on yıldır- tavsiye edip duran, eski CIA ajanı, **Rand Corporation** 'orta vâde tahmin uzmanı' **Graham E.Fuller** de;-Türkiye'de gerçekleşmesini herhalde umutla beklediği- 'etnik çatışmanın', kendi ülkesini tehdit ettiğini düşünmektedir, demiş ki mesela;

"...ABD eğer, ekonomik ve toplumsal sorunlarını çözmeye başaramazsa, Birleşik Devletler'deki etnik yapı, Amerikan demokrasisini, tehlikeye düşürecek ölçülerde çatlatacaktır..." ('The Democracy Trapp', New-York 1991).

Yalnız bu kadarı bile, Kıbrıs için 'hava basan' Amerika'lı senatör **Joseph Biden**'i 'madara' etmeye yeter ya; ya 'Sistem'in iç diyalektiğinin gittikçe kızışan çelişkilerine ne demeli?

Senatör'ün yaptığı aslında blöf!

Şimdi ister misiniz, 'Bitmeyen Oyun ve Türkiye'yi Bekleyen Tehlikeler' adlı, o küçük fakat son derece yararlı kitaptan, bir paragraf okuyup, bir de alıntı yapalım:

"...ABD, Japonya ve Almanya arasındaki rekabet şiddetleniyor. Bu ülkeler, yoksul uluslara karşı birlikte hareket ediyorlar ama, kendi aralarındaki gerilimler de giderek şiddetleniyor. Amerikalılar gelişmelerden rahatsız. Dünya liderliğini kaybetmekte olduklarını görüyorlar ve çaresizlikten, onu, bir oranda paylaşmaya razılar..."

"...Jeffrey E.Garten, bu üç ülkenin küresel sorunları 'işbirliği' içinde ele alıp, dünyayı 'kollektif bir önderlikle yönetmesi olasılığı var mıdır; ve 21.yy'da, dünyanın lideri kim olacaktır? Sorusunu soruyor ve cevabını kendisi veriyor: "...üç büyükler ekonomi alanında amansız rakiplerdir. Kendi iç pazarları dahil, aynı pazarlar için rekabet edecekler. Sermaye dolaşımı için rekabet edecekler. Aynı ileri teknoloji endüstri dallarına hâkim olmaya çalışacaklar. Ekonomik rekabetin ötesinde, farklı asker" yeteneklere sahip olma, birlikler ve füzeler gibi sı-

kıcı konular, önümüzdeki yılların gündeminden düşmeyecek. Amerika ekonomik rekabet sorunlarını kaçınılmaz olarak, siyasal ve askeri güçlerle dengelemeye çalışacaktır. Bu tür girişimlerin, Japonya ve Almanya'da büyük huzursuzluklar yaratması ve direnişe geçmelerine yol açması, kaçınılmazdır..."

"...ulusumuz, 1941'den bu yana (ABD/Japonya Savaşı) görülen en şiddetli meydan okumayla yüz yüzedir ve o döneme kıyasla, bugün, böyle bir meydan okumaya tepki göstermek için daha az hazırlıklı bir durumdayız. Gelecekteki dünya düzeninde büyük önem kazanan alanlarda, şimdiki trendlerin temelinde 'ikinci sınıf' bir ülke olma tehlikesiyle karşı karşıyayız. Sermaye ve teknoloji açısından, giderek artan bir biçimde, başka uluslara bağımlı hale geliyoruz..." (**Mettin Aydoğan**, 'Bitmeyen Oyun ve Türkiye'yi Bekleyen Tehlikeler', s.26/27, İzmir, 1999)

Bu kadarcık bilgi, Amerikalı Demokrat Senatör'ün **Ecevit'e** ve **Cem'e** 'blöf yaptığını' göstermeye yetmez mi? Fakat asıl, Birleşik Amerikalı aydınların, ülkeleri için gördükleri tehlikeler arasında öyleleri var ki, bunlar öteki ülkelere Washington tarafından 'kalkınma için' ısrarla ve hararetle önerilen, 'küreselleşme'nin kapsamına giriyor.

Ne gibi mi?

Herkesi budala sanıyorlar

Jeffrey E.Garten ne demiş 'ABD, Japonya ve Almanya-kendi iç pazarları dahil-ekonomi alanında amansız rakiplermiş; aynı pazarlarda sermaye dolaşımı için rekabet edip, aynı yüksek teknoloji dallarına hakim olmaya çalışacaklar'mış! Bundan son derece kötü ve tehlikeli bir şeymiş gibi bahsediliyor. Allah Allah, üçüncü ülkelere-bu arada bize de-önerip durdukları çözüm, 'piyasasını bu türden bir rekabete açmak' değil mi? Yâni onların ekonomisi için kötü ve tehlikeli olan, bizim ekonomimiz için, nasıl iyi ve yararlı olabiliyor? Buna 'çifte standart' denilmez mi?

Jeffrey E.Garten'in şu saptaması da hayli ilginç ve kafa karıştırıcı; 'sermaye ve teknoloji açısından, gittikçe artan bir biçimde, başka uluslara bağımlı hale geliyorlar'mış! Bundan ürüyor. Hop-pala! Bu ürktüğü, yıllardır üçüncü ülkeleri 'katmaya' çabaladığı 'karşılıklı bağımlılık' prensibi değil midir? Adama sormazlar mı: hani olağanüstü iyi ve yararlıydı?

Herkesi budala sanıyorlar.

“ÇIKMADIK CANDA ÜMİT VAR (MI?)”

Attila İlhan

Cumhuriyet, 20 Ekim 1999

O eski İzmir evleri!.. Sonraları, *Pire, Napoli, Cenova, Marsilya* ve öteki *Akdeniz* liman şehirlerini gördükçe, onların ne kadar *Batı*'lı (yoksa *Roma*'lı mı) olduklarını anlamışımıdır: yüksek tavanlı, geniş, ferah ve bol odalıydılar; balkonları, verandaları, terasları, çıplak güneş aydınlığıyla yıkanır; bahçelerinde karabiber, manolya, amber ağaçları; açık tarhlarında aslanağzıları, hercai menekşeler, zambaklar, küpe çiçekleri...

'40 *Karanlığı*' henüz başlıyor, *Yıldırım Kemal Sokağı*'ndaki evdeyiz: *Karşıyaka*'da, eski '*Pazar Yeri*'ni sahile bağlayan, o güdük sokakta, mütevazı bir ev! Düşünebiliyor musunuz, iki salonu, yedi odası, verandası ve terası vardı; hatta, arka bahçesinde, '*müştemilatı*'. Terasa bitişik o en üst kattaki iki küçük odanın, hizmetçiler için tasarlanmış olduğunu; on yıl sonra mı ne, *Paris*'te görünce anlayacaktım: *Chambre de Bonnes*.

Artık itiraf edebilirim: o iki odadan birinin taban tahtaları eskimişti, üstündeki kilimi kaldırır, '*tehlikeli*' sayılan dergi ve kitaplarımı orada saklardım: bir nev'i kitap '*zulası*' yani, '*evrak-ı muzır*' orada gizleniyor. Dergiler sayılmazsa, üç önemli kitap: **Nazım**'ın '*Alman Faşizmi ve Irkçılığı*', '*Tıbbiyeli*' **Hikmet** (Kıvılcımlı) Bey'in '*Marksizm Kalpazanları II'si*'; **Kerim Sadi Bey**'in, '*Osmanlı İmparatorluğu'nun Dağılma Devri ve Tarihi Maddecilik*' adlı çalışması!

'Ciddiyet' ve 'Kalite'

Benim neslim, *Gazi Cumhuriyeti*'nin çocuğudur, o Cumhuriyette '*fikir serbestisi*' çoğunun sandığı gibi kısıtlı değildi; **Rasih Nuri İleri**, eğer bu yıllarda yeteri kadar *Marksist* fikir eseri çevrilmemiş ve yazılmamışsa, bunun yasağın sıkılığından ziyade, '*Marksist aydınların tembelliğinden*' olduğunu yazmıştır (Bkz. '*Atatürk ve Komünizm*'), ki doğrudur; doğrudur da, neyi bulursak alır saklar, anlasak da, anlamasak da tekrar okur, sık sık da aramızda tartışırdık.

'40 *Karanlığı*' bile, gerçekte '*totaliter*' ve '*seçkin*' tavrına rağmen-kağıt kıtlığı cabası; Milli Eğitim Bakanlığı'nın ünlü '*Klasikleri*' hesaba katılmasa da, hayli ciddi ve kaliteli bir yayın sevi-

yesi gösterir. İşin ilginç yanı, Media'nın-o tarihte günlük gazetelerin, dergilerin ve sonradan radyonun-*'ciddiyet'* ve *'kalite'* bahsinde, hem mutabakat hem de ahenk içinde bulunmasıydı. *Ullus* gazetesi, **Choderlos de Laclos**'nun *'Tehlikeli Alakalar'*ını **Nurullah Ataç** çevirisi olarak tefrika ederdi; **Sedat Simavi**'nin *Yedigün* dergisi, **Halide Edip** Hanım'ın, ünlü *'Sinekli Bakkal'* romanını! İstanbul Şehir Tiyatrosu ise, her mevsime bir **Shakespeare** klasiği ile başlıyor. Yani neresinden bakılsa, *'yurttaşını'* iyi eğitmek isteyen bir toplum.

Zehirli Sarmaşıklar Gibi

İç karartan bu düşünceler, **Media**'nın kültür ve sanata ayırdığı bölümlere ne zaman baksam, zehirli sarmaşıklar gibi zihnimi sarıyor: *'ciddiyet'*in yerini inanılmaz bir *'laubalilik'*, *'kalite'*nin yerini, yürekler acısı bir *'esnafılık'* almıştır; *'bayağılık'*, bütün sanat dallarında *'geçer akça'*, *'basitlik'*, neredeyse *'başarı'*nın garantisi! Gerçekte niye şaşıyoruz: *'Küreselleşme'*, bunu da içermiyor mu? Yarım yüzyıl önce, *'ciddi'* ve *'kaliteli'* sinema kriterine göre, *'sıradan'* ve *'eğlencelik'* diye ciddiye almadığımız *Hollywood Sineması*, günümüzün *'dijital'* gösterileri yanında handiyse muhtevası beşeri-yer yer sosyal-bir sinema olarak görünüyor. *'Sistem'* onu, onun nedenlerini ve sonuçlarını sorgulamaya yönelik her estetik çabayı yok edebilmek için, bütün sanatları, ya ısrarla biçime (*formalisme*)-yani estetikte *'aracı'* *'amac'a dönüş-türmeye'*; ya da *'efsane'*ye (*irrasionalisme*) itiyor. Bilim/kurgu, **Jules Verne**'den bu yana sürdürdüğü bilimde öncülük çabasını; insanı, toplumdan ve toplumsaldan *'koparmak'* amacına aktardı; büyü, mistiklik türleri ve türevleri, kısacası her türlü *'gerçekten kaçış'*, tercihe şâyân ve açıkça yüreklendiriliyor: yeter ki insanlara, içlerinde yaşatıldıkları *'istismar dolabı'*nın *'şifresi'* açıklanmasın!

Media, hele gazete ve dergiler, fikir yayıcı olmak (*naşir-i efkar*) niteliklerini yitirdikçe; sinema ve tiyatrolar gibi yayınevleri de, televizyonları rezil eden reyting kaygılarına ve hilelerine teslim oldu; aynı anda üç basımı birden yayımlanan, sade suya tirit roman da görüyoruz; kitabını, *'in'* de tutabilmek için, akla sığmaz skandallara konu olan yazar da! Göremediğimiz nedir dersiniz, o belli: eskiden olduğu gibi, fikir ve sanat hayatımızda, gündemi mesela bir ay bir *Macbeth* temsiline, dolayısıyla **Shakespeare** ve eserlerinin işgal ettiğini; ya da, **Reşit Enis**'in,

yayınlandığı hafta Bakanlar Kurulu kararıyla toplatılan *'Toprak Kokusu'* adlı romanı dolayısıyla, yazar çizer takımının, aralarında haftalarca, *Çukurova* toprak üretim düzenini tartıştığını! Hazindir ama gerçektir, *'ciddiyet'* ve *'kalite'*, artık ne yazık ki şurda burda itilip kakılan, bazı sonradan görmelerin açıkça hor gördüğü; hiç kuşkusuz olumlu ve gerekli, elbette namuslu, fakat *'örselenmiş'* bir *'sığıntı'*.

Yine de vazifesini ifa ediyor.

Her Şeye Rağmen...

Bazı kitaplar, her şeye rağmen, çıkabiliyorlar; göz attınız mı, hem ele aldıkları sorunun önemini, hem tartışma düzeylerinin yüksekliğini, hem de kamuoyuna açıkladıkları belgelerin *'hayati'* önemini fark edebiliyorsunuz. Eski alışkanlık; hiç değilse, akli başında izlenimi veren gazete ve dergilerin yayın sayfalarında, eleştiri sütunlarında, bu kitapların değerlendirilmesi; en azından, *'meraklısına duyurulmasını'* umuyor ve bekliyoruz. Beyhude! İpe sapa gelmez, ya da ülkenin aleyhinde olduğu su götürmez kitapların medh-ü senâsı yapılıyor; avuç falının meziyetleri, ya da yıldız falının yanılmazlığı üzerine sütunlar dolduruluyor da; sözün gelişi *'ılımlı İslam'* çerçevesinde döndürülen dolaplara, Türkiye aleyhine yürütülen yeni *'Soğuk Savaş'*ın unsurlarını tartışmaya gelince, tıs; tek satır yok!

Önceki söyleşimde, dikkatinizi *'ılımlı İslam'* dolaplarını teşhir eden *'İrtica 1945/1999'* üzerine çekmeye çalışmıştım. Bundan sonraki söyleşimde ise **Metin Aydoğan**'ın *'Bitmeyen Oyun ve Türkiye'yi Bekleyen Tehlikeler'* isimli, kısa fakat özlü çalışmasından söz edeceğim; hem de, bazı önemli ve çarpıcı *'belgelerin'* altını çizerek! Ne yapalım, iş başa düşüyor.

— • —

HANİ 'MÜDAFAA VE MUHAFAZA EDECEK'TİK?

Attila İlhan

Cumhuriyet, 22.01.1999

Gazi'nin *'Cumhuriyeti'*, o yılları yaşamış olanları, siyasi tercihleri ne olursa olsun-basbayağı heyecana sürükler. Neden? Bu *'neden'*in cevabı, şiir olarak destan, nesir olarak dizi/roman; müzik olarak opera ya da senfoni şeklinde verilebilir. Ne var ki,

hiç ummadığınız bir anda, hiç beklemediğiniz bir kitapta, karşınıza çıkıveren bir tek sayfa; öteki saydıklarımın hepsinden kısa fakat özlü olarak, o 'neden'in 'tarihi' gerekçesini açıklar.

Doğrusunu isterseniz, **Metin Aydoğan**'ın 'Bitmeyen Oyun'unu okuduğum sırada, tadına doyamadığım şu 'özet', hem beni tekrar o ürpertici heyecana sürükledi, hem de Türkiye'yi, yıllardır yönettiklerini zanneden politikacı kısmının zavallılığını, bir kere daha düşündürdü; Dikkatle okuyup, devlet nasıl yönetilmiş, bir daha düşünsünler!

Yoktan var etmek, ne demektir?

"...1929 Dünya Bunalımının olumsuz etkilerinden sakınmak için, 'devletçilik' politikaları yoğunlaştırıldı. Bütün dünyada büyük boyutlu bir bunalım yaşanırken, Türkiye'de ekonomik büyüme sağlanıyordu. 1923 yılında 3.700 ton olan pamuklu dokuma, 1927'de 9.055 tona; 597 bin ton olan maden kömürü ise 1 milyon 593 bin tona çıkarıldı. 1923'te hiç üretilmeyen şeker, 1927'de 5.184 ton; 1932'de 27.549 ton üretildi..."

"... 1927-1932 arasında, çimento 24 bin tondan 129 bin tona, kösele 1.974 tondan 4.105 tona, yünlü mensucat 400 tondan 1.695 tona çıkarıldı. Elde edilen yerli üretimle, 1923'te ithal edilen kösele ve un, 1932'de hiç ithal edilmedi. Şeker ithalatı yüzde 37, deri ithalatı yüzde 90, çimento ithalatı yüzde 96.5, sabun ithalatı yüzde 96.5 oranında azaldı..."

"... Türkiye 1923 yılında 36 milyon dolar dış ticaret açığı verirken, bu açık 1931 yılında 300 bin dolara düşürüldü. 1936 yılında Türkiye 20.1 milyon dolar dış ticaret fazlası veriyordu. 1937 yılında Devlet Hazinesi'nde 26.107 ton altın, 1938 yılında 28.3 milyon dolar döviz stoku vardı..."

"... Kamu yatırımlarını esas alan 'devletçilik' politikaları ve bu politikaların ekonomik dayanakları olan KİT'ler, Türkiye'de çok başarılı olmuştur. Elde edilen sonuçlar bunu açıkça gösteriyordu ve bu başarı tamamen yerel kaynaklara dayanılarak elde edilmişti; üstelik, bağımlılık yaratacak dış borç alınmamış, karşılıksız para basılmamış ve 15 yıl boyunca denk bütçe gerçekleştirilmiştir..."

"... Enflasyon 1922-1925 yılları arasında yıllık 3.2; 1925-1927 arasında yüzde 1'di. Türk parası yabancı paralar karşısında değer kaybetmedi. 1927 yılında 9.5 kuruş olan Fransız Frangı, 1929'da 7.7 kuruşa; 187 kuruş olan Amerikan Doları, 127 kuruşa düştü. Bunlar dünyanın en güçlü paralarıydı. Sınırlı miktarda alınan dış borç, ağır-

*lıklı olarak demiryollarının devletleştirilmesinde ve devlet kibrit tekeli-
nin yaratılmasında kullanıldı ve bu borçlar, Osmanlı'dan devralınan
Düyun-u Umumiye borçlarıyla birlikte ödendi..." (Bitmeyen Oyun,
Metin Aydoğan, s.83/84, İzmir)*

Sizi bilemem ama, ben hayatım boyunca şu okuduğunuz-
dan daha güzel bir şiir okumadım; heyecanlanırsam, haksız mıyım?

O günden bugüne, bir 'atf-ı nazar'..

Yüreğim yırtılsa da, madalyonun öteki yüzünü çevireyim mi? Gazi'nin '*muhafaza ve müdafaa etmek*' vazifesini, hepimize verdiği o cumhuriyet, yüzyılın son yılını tüketirken ne durumda; '*demokrasi*', '*insan hakları*', '*özelleştirme*' ve '*küreselleşme*' serüveni, onu nerelere getirmiş, görmek ister miydiniz?

"... her yönden sarılmış günümüz Türkiye'sinde durum herhalde 1919'dan daha iyi değildir. Sınırsız milli kaynaklar, yasal ya da yasal olmayan yollardan dışarıya bağlantılı din motifli örgütlere akıtılıyor. Kayıtdışı ekonomi, kara para ve uyuşturucu trafiği, neredeyse açık biçimde ve bütün hızıyla devam ediyor(...) Marmara Üniversitesi öğretim üyesi, Prof.Dr.Osman Altuğ, '*öldürücü virüs*' olarak tanımladığı kayıtdışı ekonominin, Türkiye ekonomisi içindeki payının, yüzde 65 olduğunu söylüyor..."

"... Adalet Bakanlığı'nın verilerine göre Türkiye'deki eroin trafiğinin parasal tutarının yalnızca 1996 yılında 55 milyar dolar olduğu açıklandı. Bu miktar o yılki Türkiye bütçesine eşit. Bütçe açığı ulusal gelirin yüzde 15'ine ulaşmış durumda. Devletin 1999 yılındaki vergi gelirleri, borç faizlerine bile yetmiyor. Türkiye'nin 102.7 milyar dış, 51.3 milyar iç borç olmak üzere 164 milyar dolar borcu var. Özellikle Avrupa Gümrük Birliği'ne girdikten sonra, dış ticaret açığı çığ gibi büyüdü ve 1997 yılında Türkiye dış ticaret açığı vermede, ABD'nin arkasından dünya ikinciliğine yerleşti..."

"... 6 milyon genç işsiz, bu rakam resmi verilere göre 23 milyon 48 bin olan (1998) işgücü sayısının, yüzde 26'sını oluşturuyor. Türkiye'nin gelir düzeyi en yüksek yüzde 5 nüfusunun (3 milyon 175 kişi) adam başına ortalama geliri 19.329 dolar, ancak en alt dilimde (19 milyon 700 bin kişi) bu gelir, sadece 789 dolar. En zengin yüzde 3, ulusal gelirin yüzde 30'unu alırken, en yoksul yüzde 20, bu gelirin yalnızca 4.9'unu alıyor. Türkiye'de yoksulluk sınırı altında yaşayanlar, 1987 yılında nüfusun yüzde 14.3'ünü oluştururken, bu oran 1994 yılında yüzde 21'e çıktı..."

"... Emniyet Genel Müdürü İstihbarat Dairesi Şube Müdürü Mahmut Karaaslan tarafından hazırlanan raporda, Türkiye'de bugün

15 silahlı bölücü, 33 silahlı solcu, 6 silahlı dinci ve 23 ayrı radikal grubun faaliyet gösterdiği belirtiliyor..." (Aynı eser, s. 61/62).

Elinizi kalbinize koyup da öyle söyleyiniz; siz hayatınız boyunca, bundan daha kötü, bundan daha acıklı bir Yeşilçam filmi gördünüz mü?

Ben, hayır!

— • —

BİTMEYEN OYUN'U BİTİRMEK İÇİN

Aydoğan Yavaşlı

Cumhuriyet Kitap , 04.Mayıs.2000

Söze **Cemal Süreya**'nın dizeleriyle girmek daha doğru olacak:

*"Selam size büyük durumlar doruk anlar
Dağ görgüsü kazanır Ağrı'yı bir kez de görse kişi
Marmara'da yirmi yılda çıkaramayacağı gerçeği
Okyanus'u beş dakika seyretmekle kavrar"*

Attila İlhan'ın 21 Ekim 1999 günlü Cumhuriyet'te, "Sizi bilmem ama, ben hayatım boyunca şu okuduğunuzdan daha güzel şiir okumadım; heyecanlanırsam, haksız mıyım?" diye övgüyle sözünü ettiği **Metin Aydoğan**'a ait *Bitmeyen Oyun* adlı kitaba getirmek istiyorum sözü.

Cemal Süreya'nın yukarıdaki dizeleri ile **Karl Marks**'ın "İnsan sarayda başka düşünür, kulübede başka" sözü arasındaki koşutluğa dikkat çekmek isterim. Çünkü gerçekten de, maddi yaşamdaki olgulara nereden baktığınız çok önemli. Dünya'ya Everest'ten bakmakla sözgelimi Yamanlar Dağı'ndan bakmak farklı olmalı.

Osmanlı'ya göre saz, şeytandır; katledilmeli, yok edilmelidir. Halk ise, "Behey sersem kafa, şeytan bunun neresinde?" diye sorar ve maddi gerçeklikleri sıralayarak Osmanlı'nın bakışını yadsır.

Halkın Sesi

Metin Aydoğan'ın *Bitmeyen Oyun ve Türkiye'yi Bekleyen Tehlikeler* 1919-1999 kitabı küreselleşme martavalıyla ulusal bağimsızlık düşüncesine sahip çıkanlara halkın sesiyle yanıt veri-

yor: "... Küçük birimler halinde yapılanarak dünyaya yayılan küresel şirketler; içinde rahat hareket edebilecekleri, ulusal direnci olmayan küçük ve güçsüz ülkeler istiyorlar. Bu isteğin sloganlaşan ifadesi; 'serbest piyasa ekonomisi', 'dünya ticaretinin serbestleşmesi', 'liberal ekonomi', 'kabile ekonomisi', 'yerel yöneticilik' ya da 'yeni-Osmanlılık'tır. Din, dil, yerel kültür, mezhep ve etnik köken gibi eskiye dayanan sosyal oluşumlar, bu nedenle ilgilerini çekiyor. Ulus-devletin yerine geçirmeye çalıştıkları yeni toplum biçiminin oluşturulmasında, bu öğelere aktif bir misyon yüklüyorlar.(...) Türk-Kürt, Alevi-Sünni, inanan-inanmayan, laik-antilaik, sağ-sol ayrımları planlı bir biçimde gündemde tutuluyor."

Metin Aydoğın, Marmara'da yirmi yıl oyalanacağı yerde, gerçeklere okyanus büyüklüğünde bakıyor.

Aydoğın, 1969'da KTÜ Mimarlık Fakültesi'ni bitirmiş, o yıllarda öğrenci hareketlerinin içinde bulunmuş gerçek bir aydın. 1997-1999 yılları arasında ADD İzmir Merkez Şube Başkanlığı'nı yaptı; şimdi aynı derneğin onur üyesi. *Bitmeyen Oyun*'dan başka "*Nasıl bir Parti ? Nasıl Bir Mücadele*" ve "*Yeni Dünya Düzeni-Kemalizm ve Türkiye-20.Yüzyılın Sorgulanması*" adlı kitapları var.

Metin Aydoğın'a göre **Prometheus**, tanrı **Zeus'un** iktidarına karşı başlattığı devrimle tanrıların egemenliğini ortadan kaldırır. "*Türk devrimi de, 'yeryüzünün tanrıları'na bir karşı çıkış, aklın ve bilimin yaşama egemen kılınması*"dır. Ve der, yeryüzünün tanrıları onu hiç affetmediler.

Gerçekten de Batı, Lozan'ı hiçbir zaman affetmedi. Bakın, IMF 2.Başkanı **Stanley Fisher**, CNN-Türk'te **M.Ali Birand'a** neler söylüyor: "*Türkiye bu dış borç, bu bütçe açığı ve bu yüksek faizle daha fazla gidemez. Yolun sonuna geldiniz. Türkiye büyük bir krizin eşiğinde bulunuyor. Türkiye hasta adam!*"

Türkiye üstünde oynanan oyunları daha net görebilmek için gerçekten de Everest'e çıkmanız gerekiyor. Emperyalist Batı, Türkiye'yi sürekli hasta olarak görmek istiyor. Türkiye'yi bu hasta durumdan kurtarmak için düşünen, karşı çıkan aydınları, gazetecileri, sanatçıları, politik arenadaki temsilcilerine gammazlıyor, ileri giderlerse hapislerde çürütüyor, yapay kavga ortamlarında katlediyor. Çünkü onların hiç mi hiç hazmedemedikleri, ulus-devletten yana olan, etnik farklılıkları bir tür zenginlik olarak gören anti-emperyalist kafalardır. Birazcık yumuşayıp Yeni Dünya Düzeni, Küreselleşme filan deyin, şu kadarcık zarar gelmez. Hatta o zaman yüksek bilmişler kurulundan

ödülleri bile alır; 'üst düzey' toplantıların, panellerin, konferansların ve daha bir sürü zimbirtının baş aktörü olursunuz.

Oyunu bozmak

Metin Aydoğan, bir kurultay tebliği olarak düşündüğü yazılarını kitaplaştırmış, kitabın rahat okunmasını sağlamak için düşüncelerini on altı başlıkta sunmuş okurlara. Bunlar; Yeni Yüzyıla Girerken, ABD ile Anlaşmak, ABD'ye Borçlanmanın Gerçek Yüzü, Ulus-Devlet ve Tahkim, Uluslararası Şirketlerin Gerçek Yüzü Özelleştirme ve KİT Satışları, Gümrük Birliğinin Kısa Öyküsü, Batı'da Korunan Devlet... **Metin Aydoğan**, kitabının son bölümünde "Ne Yapmalı?" sorusunun yanıtını arıyor. **Mustafa Kemal**'in 24 Ekim 1919'da Kırşehirli gençlere seslenişini alıyor: "En önemli kurtuluş ilkesi, halkın örgütlenmesidir. Örgütlenmeyen bir halk saray karşısında, sömürgeciler karşısında yenilir, ezilir. Öyleyse genç aydınlar, halkın önüne düşeceksiniz. Ulusal bilincin ateşini yakacak ve Türk halkını bağımsızlık savaşımızın halkasında örgütleyip birleştireceksiniz. Bu örgütlenmeden nereye çıkacağız. Bu örgütlenmeden halkın yüzyıllardan beri özlediği halk devleti yoluna çıkacağız. Bu halk hareketini bir ulusal devlet haline getireceğiz. Kırşehir gülü gibi toprağa, halka bağlı yeni bir Türk Devleti."

Metin Aydoğan, bu toprakların aydın bir insanı olarak olgulara halkın penceresinden bakmış, bakmakla kalmamış; demokrat, ilerici, çağdaş bir Türkiye için yaşamı boyunca mücadele etmiş. Türkiye üzerinde oynanan oyunları farketmiş, bu oyunları bozmanın yollarını göstermiş.

Derim ki, yumurta kapıya dayanmadan... Okuyun, bir daha konuşalım.

— • —

"DÜŞÜNCELERİN DÜŞÜNCESİ"

Kemal Köksal

Kırşehir-Kervansaray Gazetesi, 16 Ocak 2003

Sevgili okurlar! Bugünkü yazımda araştırmacı yazar, Sayın **Metin Aydoğan**'ın "Bitmeyen Oyun" kitabını tanıtmak istiyorum. Şu an elimdeki 12. baskısıyla, ülkemizde trajik hızla yükselen, binlerce okuyucu ile kucaklaşan "Bitmeyen Oyun"un yazarını yürekten kutluyorum.

Bu değerle yapıtı, Dikili'ye gittiğimde bir üniversite öğrencisinin salık vermesi üzerine okudum ve kitapla tanışmış oldum. Ben bu yapıtta, Batı'nın ve Avrupa Birliği'nin Türkiye hakkında çevirdiklerini bin bir oyunun gerçek yüzünü öğrendim. Dileğim o ki, ülkemde her yurtseverin, işçinin, köylünün, siyasetçinin ve özellikle de devleti yönetenlerin bu kitabı okumalarıdır! Okusunlar da Batı'nın çirkin ve gerçek yüzünü görebilsinler.

Eskiden savaş ve çatışmalarla elde edilen bu ayrıcalıkları şimdi, ne gariptir ki *"altın tepsi de"* kendi ellerimizle Avrupa'ya sunuyoruz. Biz, **Milli Mücadele'**yi niçin yaptık? Kapitülasyonları neden kaldırdık? Bunları gerçekleştirmek için ödediğimiz bedeller nasıl unutulabilir? Ulu önder **Gazi Mustafa Paşa**, 1 Mart 1922 günü Meclis'i açış konuşmasında; *"Efendiler! Her şeyden önce ulusal amacımız olan bağımsızlığımızı sağlamaya ulaşmaktan başka birşey düşünemeyiz.... Bugünkü uğraşımızın amacı, tam bağımsızlıktır. Tam bağımsızlık ise ancak mali bağımsızlık ile gerçekleşebilir"* (a.g.e.sf. 354) dememiş miydi?

Değerli okurlar! Gelecek sayılarımızda yazarın diğer yapıtlarını, bu yapıtlardan değerlendirmeye, inceleme ve belgeleri ele alıp sizlere sunmaya ve tanıtmaya devam edeceğim.

BU KİTAP OKUNMALI

Yeni Adana Gazetesi - 11.07.2002

Attila İlhan, Metin Aydoğan'ın kitabını okuduğu sıradaki duygularını şöyle anlatıyor: *"Bitmeyen Oyun'u okuduğum zaman tadına doyamadığım satırlar, beni hem o ürpertici heyecana sürükledi, hem de Türkiye'yi yıllardır yönettiğini zanneden politikacı kısmının zavallılığını, bir kere daha düşündürdü; dikkatle okuyup devlet nasıl yönetilirmiş bir daha düşünsünler... Sizi bilmem ama, ben hayatım boyunca şu okuduğunuzdan daha güzel bir şiir okumadım; heyecanlanırsam haksız mıyım?"*

Binlerce Batı kaynaklı belgenin büyüteç altına alındığı *"Bitmeyen Oyun"* da, yüzlerce ayrıntı arasında ilişkilerini yitirdiğimiz olguları ve gerçekleri görmek kişiyi hem sevindiriyor, hem de şaşırtıyor.

BİTMEYEN OYUN
VE
TÜRKİYE'Yİ BEKLEYEN TEHLİKELER
 Jandarma Dergisi - Eylül 2002

Mimar Yazar **Metin Aydoğın**, 1919'dan günümüze Türkiye üzerine oynanan oyunları araştırdı; gelecekteki tehlikeleri saptayıp, ders verir gibi ortaya koyduğu görüşlerini "*Bitmeyen Oyun*" adı altında kitaplaştırdı.

Aydoğın, 16 başlık altında topladığı konularda, IMF ile olan ilişkilerden uluslararası şirketlerin içyüzüne; Gümrük Birliği'nden özelleştirmeye kadar pek çok görüşünü anlatmış. Kitap, bir kurultay tebliğinden yola çıkılarak oluşturulmuş.

Yayınlandığı günden bu yana olumlu eleştiriler alan kitabın sonuna eklenen 30 sayfalık kaynakça, ne kadar ciddi bir araştırma ürünü olduğunun da bir kanıtı.

"BİTMEYEN OYUN" SÜRÜYOR
Öner Yağcı

TÜRK SOLU Dergisi-21.04.2003 Sayı 28

"Amerikan kapitalizminin temel hedefi, bütün zayıf ülkelerin hammaddeleri ve ulusal pazarlarını kendisi için birer açık kapı olarak tutmaktır. Bunun için diplomasi ve gerekirse zor kullanılmalıdır." (ABD Başkanı **Wilson**, 1902, Aktaran **Metin Aydoğın**, "*Türkiye'yi Bekleyen Tehlikeler: Bitmeyen Oyun*", s.89)

Geçtiğimiz yıllarda emperyalizmi ve onun dünyada ve ülkemizde uyguladığı ve gelecekte uygulamak istediği politikaları irdeleyen **Doğan Avcıoğlu**'nun "*Türkiye'nin Düzeni*", **Haydar Tunçkanat**'ın "*İkili Anlaşmaların İçyüzü*", **M.Emin Değer**'in "*Oltadaki Balık Türkiye*" gibi ufukumuzu açan çalışmalar yayımlanmıştı.

"Yeni Dünya Düzeni-Kemalizm ve Türkiye-20. Yüzyılın Sorgulanması," "Avrupa Birliği'nin Neresindeyiz?, "Ekonomik Bunalımdan Ulusal Bunalıma" gibi yapıtlara imza atan **Metin Aydoğın**, çağımızı ve ülkemizi aydınlatma araştırmalarına devam ediyor.

Metin Aydoğın'ın 1999'da yayımlandığında büyük ilgi gören ve yeni basımlar yapan "*Türkiye'yi Bekleyen Tehlikeler Bitmeyen Oyun*" adlı kitap, okurken tüyleri ürperten, yaşadığımız

gerçekleri gizlilikten açığa ve bilince çıkaran değerli bir çalışma ve bugünü de aydınlatıyor.

Metin Aydoğan'ın *"Türk Devrimi'nin yeryüzü tanrılarına bir karşı çıkış, bir başkaldırış ve akılla bilimin yaşama egemen kılınması"* olduğu, bu yüzden *"yeryüzü tanrılarının onu hiç affetmediği"* düşüncesi üzerine oturttuğu *"Bitmeyen Oyun"* adlı kitabının, daha uzun süre eskimeyecek bir kitap olduğu, yaşadığımız dünya gündeminde apaçık görülüyor.

— • —

"BİTMEYEN OYUN"

Erdin Günce

20.01.2004 Dünya-Australia's Turkish Newspaper

Geçtiğimiz hafta *"Çocuk Yüzlü Şiddet"* başlıklı yazımda *"Global Kirlenme'nin"* merkezinde çekilmiş bir belgeseli konu etmiştim. İlgi duyanlar oldu, bu nedenle bu yapının farklı yönlerine, özellikle de Türkiye-Amerika ilişkileri sürecine değinmeyi uygun gördüm.

Bu kez çıkış noktamız **Metin Aydoğan**'ın *Bitmeyen Oyun-Türkiye'yi Bekleyen Tehlikeler* adlı kitabı. Kitabı bana **Atatürk** Kültür Merkezi Başkanı **Adnan Fırat** verdi. Kurum olarak Türkiye'den belli sayıda getirmişler, kitap hemen tükenmiş. Benim elimdeki 22.baskısı. Bir solukta okudum.

Kitapta yer alan siyasi, ekonomik, kültürel saptamalar yıllardır *"Uğruna ölümlere gidip gelinen"* gerçekler. Son derece akıcı ve mükemmel bir sıralama ile bu gerçekler okuyucuya sunulmuş.

Emperyalizmin bağrında ateşler yanıyor, fırlatılan Bumeranglar her yönden geri geliyor! Tam bir *"etme! bulma!"* dünyası yaşıyorlar. **Metin Aydoğan**, belgelerle bunu ortaya koyuyor.

Bitmeyen Oyun'un sonunda çözüm önerileri de var... *"Global Kirlenme'nin"* önünde durmak isteyenlere bu kitabı ısrarla öneriyorum.

OKURLARDAN

Sn. Metin Aydoğan,

Bir arkadaş önerisiyle "*Bitmeyen Oyun*" kitabınızı okuma fırsatı buldum. Kitabınızı bana öneren arkadaşıma sonsuza dek minnettar kalacağım.

Size TEŞEKKÜR ETMEK GEREK. Öncelikle ülke sorunlarına duyarlı olduğunuz için ve bu duyarlılığınızı kitaplarınızla bizimle paylaştığınız, gözlerimizi açtığınız için.

Kitabınızı okumadan önce de elbette bildiğim bir şeyler vardı ancak kitabınızı okuyup bitirdikten sonra herşeye bakış açım bambaşka oldu. Ve bazı şeyler çok sahte, insanlar çok bilgisiz, duyarsız gelmeğe başladı; çok fazla insanın hala koyu karanlıklar içinde "*uyuduğunu*" farkettim.

Ben UYANDIM... Gerçekten uyandım.

Kıbrıs'lıyım ve Kıbrıs'la ilgili görüşlerinizi merak ediyorum. Bir de birkaç gündür yaşanan mali krizi nasıl yorumlayacağınızı.

Size saygılar ve sevgiler sunarım. Teşekkürlerim sonsuzdur.

Ayşe Niyazi, -Kıbrıs

*

Sayın Metin Aydoğan,

Ben, Kocaeli Üniversitesi Kamu Yönetimi 3.Sınıf öğrencisiyim. "*Bitmeyen Oyun*" ve "*Yeni Dünya Düzeni Kemalizm ve Türkiye*" adlı kitaplarınızı okudum. Çok beğendiğimi belirtmek istiyorum. Ufkumu genişlettiniz, gözlerimi açtınız, bilmediğim gerçekleri öğrettiniz bana. İlk önce, "*Bitmeyen Oyun*"u okudum sonra arkadaşlarıma önerdim. Hiç ummadığım bir biçimde 3-4 gün içinde okumuşlar. Kitabı okuyan sayısı burada oldukça fazla.

Yeni çalışmalarınızı sabırsızlıkla bekliyoruz. Saygılarımla.

Fatma Yeşilkaya, Kocaeli Üniv. Öğr.

*

Sn. Metin Aydoğan,

Gazeteciyim ve Başbakanlık Muhabirliği yapıyorum. "*Bitmeyen Oyun*" adlı kitabınızı bir arkadaşımdan alarak okudum.

Kitabınız, **Uğur Mumcu** ve **Mehmet Emin Değer**'in yazdığı kitapların ardından gelen ve güncelliği nedeniyle büyük önem taşıyan bir eserdir. Oynanan oyunu, yalın olarak anlatmanız beni etkiledi. Son günlerde o denli azaldık ki kitap beni çok sevindirdi. Çünkü, bunları yazacak ve okuyacak insanların olması bana göre bir umut kaynağıdır.

Yazdığınız kitap, benzer söylemleri dile getirenlerin öldürülmekle tükenmeyeceğini, yenilerinin yerini alacağını bir kanıt olması bakımından da önemlidir.

Kitabı başka arkadaşlarıma da önerdim. Şimdi onlar da okuyor. Sizi kutluyor ve saygılar sunuyorum.

Mustafa Kemal Bilen, Gazeteci-Ankara

*

Sayın **Metin Aydoğan**,

"Bitmeyen Oyun ve Türkiye'yi Bekleyen Tehlikeler" adlı kitabınız elime ulaştı. Kitabınızı bir çırpıda okudum. Hiç vakit kaybetmeden idrak etmeye muhtaç olduğumuz gerçekleri, bu kadar yalın ve belgesel olarak ortaya koyarken verdiğiniz emekler ulusumuzun unutamayacağı bir eseri meydana getirmiştir. Her şeyden önce, yükselen ulusal bilincimizin bir ifadesi olan kitabınız, hepimizi yeniden heyecanlandırmış ve Atatürk gençliğine olan güvenimizi bir kat daha pekiştirmiştir.

Kitabınızı çevremizdeki herkese okutabilmek için elimizden geleni yapıyoruz. Başarılarınızın sürmesini diler, saygılar sunarım.

Ahmet Burdurlu, Deniz Teğmeni-İstanbul

*

Sayın **Metin Aydoğan**,

Ben 21 yaşında bir Harp Okulu öğrencisiyim. *"Bitmeyen Oyun"* la ne yazık ki yeni tanıştım. Yazdığınız konulara ilgisi olan bir Türk genci dim. Ancak kitabınızla bilgim ve dünyaya bakışım daha da gelişti, zenginleşti.

Öncelikle şunu belirtmeliyim ki; ülkemizde her vatandaşın bilinçli olması gerektiğine inanıyorum. Dahası kitabınızda değindiğiniz konular herkesçe bilinmeli artık, bilinmek zorunda. Bunun için ben çevremdeki insanlara dilimin döndüğü kadar anlatıyorum, onları da bu konularda duyarlı hale getirmeye çalışıyorum.

Zira görüyorum ki;

İnsanlarımız gidişattan hoşnut değil ve görüyorum ki, pek çok insan ortada ciddi bir sorun olduğunun farkında. Ancak aynı benim kitaplarınızı okumadan önceki durumum gibi, soruna isim koymakta ve bilince çıkarmakta zorlanıyorlar. Bu nedenle kendimce çalışmalara başladım. Yakınımdaki insanlara okuduğum kitapları tavsiye ediyor, dahası onlara bu kitapları

okumaları gerektiğini şiddetle vurguluyor ve elimdeki kitapları onlara veriyor, okumalarını sağlıyorum.

Ben artık çevremde ve dünyada olan biteni değerlendirirken gerçekleri daha rahat görebiliyorum. Olan biteni, olacakları, bunları yapanları ve amaçlarını yerli yerine oturtabiliyorum; tuzakları, kötü niyetleri anlıyorum. Kısaca artık kimin ne yapmaya çalıştığını, hesaplarını, uydurma kuruluşlarını, programlarını, devlet adamlarını ve devletleri.

Metin Bey,

İşin özü, birileri artık okuyor, öğreniyor ve bilinçleniyor. Artık “bazıları”, “bazılarınca” farkediliyor.

Şu an elimdeki kitaplarınızı okumak için sıra bekleyen arkadaşlarım var. Keşke elimden gelseydi de bütün Türk gençlerine bu kitapları ulaştırabilseydim. Bunları onların da bilmeye hakları var. Biz birbirimizle kenetlenirsek, bilinçli bir millet olursak, “aşağılık duygumuzdan” kurtulursak, Türk adını heceleme değil haykırmaktan çekinmezsek, daha çok çalışırsak, mutlaka başarılı oluruz.

Bazen umutsuzluğa düştüğüm oluyor. Ancak karamsarlığın beni boğmasına izin vermiyorum; hemen toparlanıyor, kitaplara sarılıyorum. Edindiğim her yeni bilgi içimde bir umut tomurcuğu oluyor, minicik bir bebeğin gözlerindeki gibi bir ışık oluyor. Tarihimize bakıp karamsar halimden utaniyorum. Kurtuluş Savaşımıza, Çanakkale’ye bakmam yeterli oluyor kendimi toparlamama. Bu millet ne zorluklara göğüs germiş, her zorluğun üstesinden nasıl gelmiş diyorum, bu da geçer elbet biliyorum.

Ülkem için “elimden gelenden de çok” şey yapmaya kararlıyım. Ülkemizin içinde bulunduğu koşulları görüp bilinçlenen hiçbir Türk genci boş duramaz, ben de boş duramam. İçim içimi yerken yüreğim kanarken, güzel Türkiyem bu haldeyken, insanlarımız kan ağlarken nasıl olur da ben bir şeyler yapamam.

Metin Bey,

Kitabınızda yazdığınız anlaşmalar ve beni çok üzdü. Bu anlaşmaların şu anki durumu nedir? Yani, bizi içten içe kemirerek güçsüz kılan bu anlaşmalar hala yürürlükte mi? Bu konu bence çok önemli. Rahat uyku uyuyamaz oldum, adeta kendi kendimi yiyorum. Çalışmalarınızda başarılar diliyorum. Saygılarımla.

Suat Mertöz, Deniz Harp Okulu-İstanbul

Sayın **Metin Aydoğın**,

"*Bitmeyen Oyun*" ve "*Yeni Dünya Düzeni* *Kemalizm ve Türkiye*" adlı eserlerinizi büyük bir heyecanla okudum. Zaman zaman büyük bir haz, zaman zaman üzüntü duydum ve bazen de ürperdim.

Haz duydum zira, **ATATÜRK** devrini yaşamış bir insan olarak (o zamanlar çocuk da olsam) o devirde yaşananlardan gurur duydum. Üzüntü duydum; bu ülke bu kadar emek ve fedakarlıktan sonra bu duruma mı düşecekti? Zaman zaman ürperdim, zira, bütün dünya insanların ve bilhassa ülkemizin kurtulması hemen hemen imkansız bir büyük tehlikenin eşiğinde olduğunu anladım. Sanki bir KARADELİK etrafında dolaşıyoruz.

Kitaplarınızı okumayan bir kimsenin, tehlikenin bu kadar büyük olabileceğini idrak etmesine imkan olmadığını düşünüyorum.

Kitabınızın en alttan en üste kadar bütün tabakalar (bilhassa politikacılar ve bizleri yönetenler) tarafından okunması gerektiğine inanıyorum.

Bu büyük başarınızdan dolayı sizi yürekten kutlar, sevgilerimi iletirim. Saygılarımla.

Haluk Erbatur, Kimya Yük.Müh.-İstanbul

*

Değerli **Metin Aydoğın**,

Uludağ Üniversitesi Matematik 4.sınıf öğrencisi ve Bursa Atatürkçü Düşünce Derneği Gençlik Komisyonu üyesiyim. Dernek Kitaplığındaki "*Bitmeyen Oyun*" adlı kitabınızı okudum. Kitabınızı okuyup bu ülkede büyük mücadelelerle kazanılmış olan ulusal haklarımız üzerinde oynanan oyunları öğrendikçe kahroldum.

Biz, Kemalist gençlerin üzerinde ağır bir yükün olduğunu ve bu yükün altından her ne pahasına olursa olsun kalkmamız gerektiğini artık biliyoruz. Bağımsızlık için mücadele ederken gücümüzü; büyük önder **Atatürk**'ün "*Bursa Nutku*"ndan alıp, "*Gençliğe Hitabesi*"ndeki gibi, *Kurtuluş Savaşı*'nda nasıl halka dayanılmışsa bizim de halka dayanmamız; ona "*Bitmeyen Oyun*" ları anlatıp bilinç götürerek ulusal bütünlük içinde yeniden bir "*Kurtuluş Savaşı*" başlatmamız gerekiyor.

Ben İskenderun'luyum. Mezun olduktan sonra ülkem her hangi bir yerinde, hiçbir hizmetten kaçınmayarak çalışa-

ğım. Halka, okuduklarımı anlatmak, onlara kitap okuma alışkanlığı kazandırmak istiyorum.

Çalışmalarınızda başarılar ve sağlıklar dilerim. Saygılarımla.

Engin Çakıcı, Uludağ Üniv.-Bursa

*

Sayın **Metin Aydoğan**,

Bir askeri öğrenci olarak, "*Bitmeyen Oyun*" adlı kitabınızı okumak için can atıyorum. Arkadaşlarımla okuduğu ve bana da anlattıkları bu kitap tüm Türkiye tarafından okunmalı ve ayrıca diğer dillere de çevrilerek, bugün Türkiye'nin durumuna düşürülmüş tüm ülke vatandaşları tarafından da okunmalıdır. İnsanımız hala bazı şeylerin farkında değil, ama ben hem bir vatandaş hem de Türk Silahlı Kuvvetler mensubu olarak tüm tanıdıklarına ve tanıyacağım insanlara bu kitabı tavsiye edeceğim.

Tabii şimdiye kadar kitabınızı okumamış olmam ve okumadan bu mesajı yazmam biraz yanlış oluyor ama arkadaşlarımda olan kitapların hepsinde sıra var ve sıra bana geldiği zaman hemen okuyacağım ve ilk fırsatta kitaptan kendime ait olmak üzere edineceğim. Ve bu tutumum tek bir kitapla da sınırlı kalmayacaktır.

Okulumuzda birçok subay da kitabınızı okumaktadır. Eminim ki ileride -meşhur bir yazar olarak değil- eminim ki amacınız da bu değil- Türkiye'nin içinde bulunduğu durumdan kurtulmasında en etkili insan olarak anılacaksınız. *Ben kendimi, ülkemi kurtaracak bir yola koyulmuş olarak hissediyorum.* Türk ulusuna yaptığınız hizmet, gerçekten her türlü övgüyü hak ediyor.

Size hayatınız boyunca sağlık ve başarılar diliyorum. Eminim ki **Atatürk** gibi bir insan bir daha gelmeyecek. Ama sizin gibi onun eylemini anlayan ve anlatan bir insan ve bizim gibi onun yolunda elinden gelenden de daha çoğunu yapacak insanlar oldukça, bizim sırtımızı kimse yere getiremeyecektir. Saygılarımla.

Erkut Kanar, Askeri Öğr.

*

Sayın **Metin Aydoğan**,

"*Bitmeyen Oyun*" adlı kitabınızı geçen hafta okudum. Meydana getirdiğiniz bu "*Şaheser*"i, bu kadar geç okuyabildiğim için üzülüyorum. Ancak beni asıl üzen bu değil, Türkiye'nin içinde bulunduğu durumdur.

Kitabınızı çevremdeki herkese samimiyetle öneriyor ve okumalarını istiyorum. **Gazi**'nin söyledi gibi, ülkeyi yönetenlerin "gaflet ve delalet ve hatta ihanet" içinde olmaları ve Türk Ulusunun milli değerlerini ayaklar altına alacak şekildeki haince davranışları, bende gelecek için umutsuz düşünceler oluşturunca Bugüne kadar **Atatürk**'ün yapmış olduğu devrimleri yalnızca yüzeysel denilebilecek kadar az biliyordum. Ancak kitabınızı okuduktan sonra, dünyaya ve bizi yönettiklerini sanan kesime karşı bakışım tamamen değişti. Gerçek anlamda **Atatürk**'ün bizlere ne demek istediğini kavradım. Bundan çok büyük bir sevinç duymaktayım.

Hergün arkadaşlarımla tartışıyor ve ulusumuzun düştüğü üzüntü verici duruma, çaresizlik ve umutsuzlukla bakıyoruz. Kitabınızda yazdığınız gibi, Türkiye'nin yeni bir "Kurtuluş Savaşı"na ihtiyacı var. Fakat şu anda bir gerçektir ki, tarihin Türk ulusuna yeni bir "ATATÜRK" vermesini bekleyecek kadar her şeyi bir kişiye bırakmamalı, ulusal bilinci tüm Türkiye'ye yaymalıyız. Bunu anlamak için kitabınızla birlikte **Atatürk**'ün *Gençliğe Hitabesi*'ni de okumak yeterlidir. Daha 18 yaşında bir gencim ve ülkemin iyiliği için yapılacak her türlü faaliyetin içinde olmaya hazırım. Bana bu bilinci verdiğiniz için size çok teşekkür ediyorum. Bilmenizi isterim ki, kitabınız beklemediğim bir biçimde tüm arkadaşlarım tarafından okunmaktadır.

Yurtsever çalışmalarınızın ve başarılarınızın devamını diler size saygılar sunarım.

İsmet Kalyoncu-İzmir

*

Değerli ve Vatansever Kardeşim **Metin Aydoğan**,

"*Bitmeyen Oyun ve Türkiye'yi Bekleyen Tehlikeler 1919-1999*" isimli son derece değerli ve aydınlatıcı kitabınızı çok büyük bir zevkle okudum. Ama ne yazık ki, aynı zamanda hüznün de duyduğumu itiraf etmeliyim.

Ülkemizin uluslararası ticaret oligarşisi tarafından parçalanma noktasına getirildiğinin elbette farkındaydım, bu olayı biliyordum ama açık ve dürüst konuşmak gerekirse belgelere dayalı olarak bilmediğim birçok konuyu da sizin kitabınızdan öğrendim.

Kitabınızı okudukça mutlu oldum, bilmediğim birçok konuyu öğreniyorum diye, ama aynı zamanda bir Kemalist olarak üzüntü duydum, kahroldum. Örneğin, toz konduramadığım **İsmet Paşa**'nın *Milli Şeflik* döneminde 23 Şubat 1945 tarihinde 4780

sayılı yasa ile ABD'ye imtiyaz verdiğini sizin kitabınız sayesinde öğrendim. Aynı şekilde 27 Şubat 1946 tarihinde yine ABD ile ilk borçlanma anlaşmasını, 12 Temmuz 1947 günü radyoda yaptığı konuşmanın içeriğini de.

Çarpıcı örnekler o kadar çok ki, hangisini sayalım, hangisini yazalım? Özelleştirme ve KİT satışlarında, belgelere dayalı olarak yazmış olduğunuz peşkeş çekmelerin hazin öyküsünü mü?

Yoksa bize '*devleti küçültün*' dayatmasında bulunanların, iş kendi devletleri söz konusu olunca kendi devletlerini nasıl büyüttüklerini mi?

Konuların içine ve sonuna **Mustafa Kemal Atatürk'**ün sözlerini tam yerinde ve büyük bir isabetle yerleştirmiş olduğunuz mu?

Yoksa artık unutturulmaya çalışılan Kemalist Cumhuriyet'in sosyal, halkçı devlet anlayışının birçok örneklerinden biri olan sağlık konusu gibi çok çarpıcı örneklerini tekrar hatırlatmanızı mı?

Ya da, **Atatürk** Cumhuriyeti'nde koruyucu sağlık hizmetlerine ne denli önem verildiğini göstermesi açısından, zorunlu hizmet yapan bir hekimin başbakandan daha fazla ücret aldığını vurgulamanızı mı?

Kitabınızda belirttiğiniz gibi Türkiye'mizin nasıl adım adım emperyalist güçlere teslim edildiğinin ihanet örneklerini mi sayalım?

Hangi birini sayalım sayın **AYDOĞAN**, hangi birini?

Sayın **Aydoğan**, kitabınız o kadar mükemmel ki kitabınızda bir kere laf kalabalığı yok, o çok bilmiş '*akademisyen terminolojisi*' yok, işin özünü insanımızın anlayacağı bir biçimde ortaya koymuşsunuz. Bu da sizin konuya çok emek verdiğinizi, konuyu çok iyi özümsemiş olduğunuzu ortaya koyar. Kolay bir iş değildir yaptığınız, birikim ister, özveri ister.

Sayın **AYDOĞAN** Bu kitabınıza ulaşabilmem bir mucize oldu. Kitabınıza 30 Haziran 2001 tarihinde ulaşabildim ve bir çırpıda okudum. Kitabınızın bana göre en önemli cümlelerinden biri, belki de en önemlisi; "*Emperyalizm var oldukça Kemalizm de var olacaktır*" cümlesidir. (4.Baskı, 291.sayfa) İşte bu cümle, bana göre kitabınızın '*özü*'dür, '*ana fikri*'dir.

İşte bu cümle; '*artık ulus devletler dönemi bitti*' diyen, '*Kemalizm*'in artık modasının geçtiğini' söyleyen, YDD'cilere, küreselleşmecilere karşı verilecek en güzel yanıtıdır.

YDD, yani emperyalizm var oldukça onun panzehiri de var olacaktır, o görüşte “Kemalizm” dir... Mazlum milletler bunu bir kere daha görecektir ve yaşayacaklardır...

Sayın **AYDOĞAN**, ayrıca kitabınızın son yıllarda okuduğum en yararlı ve en etkili kitap olduğunu da bilmenizi isterim.

Sizi yürekten kutlarım...

Sağ olun, var olun.

Ülkemiz vatanseverlerinin sizin gibi değerli aydınlarla ihtiyacı gerçekten o kadar fazla ki..

Sizin gibi değerli bir vatansever aydınla, aynı zamanda ve aynı ülkede yaşamış olmaktan dolayı mutluluk ve onur duyuyorum.

Geleceğin vatansever araştırmacıları, tarihçileri Türkiye Cumhuriyeti'nin bu günlerde yaşadığı son derece kritik, ‘*sırat köprüsünden geçiş*’ dönemini yazdıklarında sizi takdirle ve şükranla anacaklardır..

Bundan hiç kuşkunuz olmasın...

Sevgi ve saygılarımı sunarım.

Op.Dr. Hayri Özşen-İskenderun

*

Sayın **Metin Aydoğan**,

“*Bitmeyen Oyun*” adlı kitabınız için sizi kutluyor ve teşekkür ediyorum. Kitabınızı okuyunca, **Atatürk**’ün yaptıklarının değerini daha iyi anladım ve ülkemizin son yıllarda ne kadar kötü yönetildiğini ve yağmalandığını daha iyi kavradım. Zaten benim yurt dışına gitme nedenlerimden biri de bu idi. Türkiye’de, makine mühendisi olarak 3-5 yıl bir KİT kuruluşunda çalışmış, hükümet değişikliklerine şahit olmuş ve her hükümet değişiminde partizanca yapılan proje ve teknik adam katliamlarını görünce, umutsuzluğa kapılmış ve kendimi (geçici olarak) yurt dışına atmıştım. Ancak ne yazık ki 22 yıldır hala buradayım.

Kitabınızın sonundaki “*Ne Yapmalı*” bölümüne izninizle bir kaç öneri yapmak istiyorum. 1) İnsanları, **Atatürk**’ün yaptıkları konusunda gerçekten bilgilendirmek. 2) Her yolsuzluğu tek başına ele alıp yermek yerine, iç-dış büyük bir oyunun parçası olarak insanlara gösterebilmek. Böyle bir internet sitesine öncülük yapar ya da kitabınızda bu konularda halen aktif olan sitelerin listesini yayınlarsanız yararlı olur kanısındayım. Saygılarımla.

Fuat Çelik, Makine Müh.-Norveç

*

Sayın **Metin Bey**,

Yaşamım boyunca titizlikle saklayacağım ve çocuklarıma gururla aktaracağım değerli kitabınız için sonsuz teşekkürler.

Aydınlık bir Türkiye’de sağlık ve mutluluk içinde daha nice eserler üretmenizi diliyorum. Saygılarımla.

Nesrin Şerbetçi-İstanbul

*

Sayın **Metin Bey** Merhaba,

Ben, Antalya Otel’inde konakladığınız sırada kitabınızı hediye ettiğiniz Güvenlik Görevlisi **Kadir Önder**. Şu anda orada çalışmıyorum, ama sanırım hatırlamışsınızdır.

Kitabınız mükemmel bir biçimde günümüz Türkiyesini anlatmaktadır. Tüm saptamalarınız doğrudur. Kitabı okurken bazen ümitsizliklere kapıldım; bazen hayretler içinde kaldım ve bazen de öfkelendim. Tabii öfkelenmem size değil, açıkça ortaya koyduğunuz olumsuzluklara neden olanlara karşıydı.

Şu an mevcut siyasi otoritenin ne denli kör, çıkarıcı ve Türkiye’nin geleceği bakımından korkutucu olduğunu daha iyi anladım. Kitabınızı bir solukta okuyamadım. Çünkü yavaş yavaş okudum ve arada sırada sinirlerim yatışsın diye ara verdim. Birçok kez düşündüğüm, geleceğe dönük bazı planlarım, sizin kitabınız sayesinde daha belirgin hale geldi ve daha somut bir tavır almam gerektiğini ortaya koydu.

Metin Bey,

Atatürkçü Düşünce Derneklerine ulaşabileceğinizi düşünerek sizden onlara bir görüşümü iletmenizi rica edeceğim.

Bunu yaparsanız çok sevinirim. Bu dernek yöneticileri bazı özel geceler düzenliyor ve yemekler veriyorlar. Ben bunları görüyorum. Gelen davetliler hep yüksek tabakaya ait kişilerden oluşuyor. Bu tür gecelerde gelir düzeyi düşük halk kesimlerinden hiç kimse olmuyor. Oysa Atatürkçülüğün bir halk hareketi olduğunu biliyorum. Bu gerçeği siz kitabınızda çok güzel anlatmışsınız. Bu derneğin Atatürkçülüğü yaşatmak için kurulduğunu biliyorum. Ancak Atatürkçülük lüks yemekler düzenleyerek yaşatılabilir mi? Halka gitmek, onlarla beraber olmak gerekmez mi? Unutulmamalıdır ki bu ülkeyi lükscüler değil, dürüstçüler kurtarmıştır. Saygılarımla

Kadir Önder, Güvenlik Görevlisi-Antalya

*

Sayın **Metin Aydoğın**,

"*Bitmeyen Oyun ve Türkiye'yi Bekleyen Tehlikeler*" adlı kitabınızı okudum. Bu önemli eseriniz nedeniyle sizi kutluyorum.

Ben, otuz yılı aşkın bir süredir Almanya'da "*El Kapıları*"na düşmüş bir vatandaşım.

"Benim burada ne işim var?" sorusuna yanıt ararken, sorularımın yanıtını sizin kitabınızda yazdığınız gerçeklerde buldum. Tabii, siz bir metot içinde, delillere dayandırarak ve genel olarak gerçekleri ortaya koyuyorsunuz.

Ben, kendi hayatım ve bilgimi kullanarak, sizin vurguladığınız şekilde, **Atatürk**'ten sonraki çapsız yöneticiler yüzünden "*El kapıları*"na düştüğümü bulmuştum.

Sn. **Metin Aydoğın**,

Ben, hiçbir parti, cemiyet, tarikat, holding ve mezheple ilgisi olmayan sıradan bir Türk vatandaşım. Beni **Atatürk**'ün gençliğe hitabesinde bulabilirsiniz. Gerçi yaşımla ilerledi ama kalbim, ruhum, sevgi gücüm ve ihtirasım birçok gençten daha ileri, daha kuvvetli, daha yücedir. Saygılar sunarım.

Aydın Tanyol-Almanya

*

Değerli **Metin Aydoğın**,

"*Bitmeyen Oyun*"u okurken çok tad aldım. Farkında olduğum, üzülmediğim pek çok şey, sizin şiirsel anlatımınızla tekrar oldu.

Diliyorum ki çok sayıda okuyucuya ulaşsın ve artık bazı şeylerin farkına varılsın. Biz, kitabın yayılması için Ayvalık'ta emek harcıyoruz.

Size, yazdığınız bu kitap için teşekkür ediyorum. Saygılarımla

Firdevs Sökmen-Ayvalık

*

Merhaba **Metin Bey**,

Ben Atatürkçü Düşünce Derneği Gençlik Komisyonu üyesiyim. Kitaplarınızı severek okudum, okuttum. Sayın **Vural Savaş**'ın kitabında da görünce gururlandım. Yeniden Müdafaa-i Hukuk Gazetesi'nin temsilcisi olmak ve gazeteyi dağıtmak istiyorum. "*Bitmeyen Oyun*" kitabınızı da arkadaşlarıma ulaştırmak ve onların da bilinçlenmelerini sağlamak düşüncesindeyim.

Metin Bey,

Ben, henüz yolun başındayım (17 yaşındayım). Çok ateşliyim ve bu ateşimi ülkemın esenliğe çıkarılması yolunda söndürmek istiyorum. Halkın Milli Mücadele yıllarında olduğu gibi, küresel saldırıya karşı bilinçlenmesinin gerekli olduğuna inanıyorum. Bu direnişini nasıl gerçekleştireceğiz? Bu konuda, bana düşüncelerinizi iletir ve fikir alışverişinde bulunursanız çok sevinirim. 12 Eylül'ün şu karanlık yıldönümünde ellerimin, kollarımın bağı olduğunu hissetmek beni rahatsız ediyor.

ATATÜRK'ÜN YOLUNDA TAM BAĞIMSIZ TÜRKİYE dileğiyle hoşçakalın.

Umut Çakan, 60.Yıl And.Lisesi Öğr.-İzmir

*

Sayın Metin Aydoğın

"*Bitmeyen Oyun*" kitabınızı büyük bir beğeni ile okudum. Ülkemizdeki "*oyun*" lar hiç bitmiyor. Biteceğide benzemiyor. Ancak, bu ülkede sizin gibi gerçekçi, yürekli ve özgün kalemlerin bitmeyeceğine de yürekten inanıyorum.

1919-1999 Bir solukta seksen yıl. "*Bitmeyen Oyun*"u hangi ruh, hangi coşku içinde kaleme aldığınızı, yapıtı bitirdikten sonra çok daha iyi anladım. Daha ne kadar konuları bilmediğimi, "*dönen dolapların*" ne kadar çok olduğunu, güçlü ve özgün kaleminizden öğrendim. Diğer yapıtlarınızı edinemediğim ve okuyamadığım için kendimi "*ilgisiz*", "*beceriksiz*" olarak tanımlıyorum. Ama, Sivas'ta birkaç dostla, tüm yapıtlarınızı okumaya söz verdik. Değişim yoluyla da olsa, onları sağlayıp okuyacağız.

Ülkemizde, evrende ve tüm insanlıkta olup biten "*Bitmeyen Oyun*" ların bitmesi ve aydınlık düşüncelerin egemen olması dileklerle size sağlıklılar, sevgiler ve başarılar dilerim.

Ömer Cahit Yıldız-Sivas

*

Sayın Metin Aydoğın

"*Bitmeyen Oyun*" adlı kitabınızı okumakla, kendi adıma ne kadar şanslı olduğumu düşünsem de; kendilerini hala "*Alice'in Harikalar Diyarında*" yaşadığını sananlar için de o kadar üzüntülüymüm. Bize, "damarlarımızda mevcut olan asil kandaki kuvvet"i hatırlattınız. Özverili çalışmanız için size sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Teğmen olarak görev yaptığım jet üssünün, ikamet ettiğiniz kentte olması nedeniyle, sizi ziyaret etmek ve sizinle tanışmak istiyorum; tabii kız arkadaşımınla birlikte. Değerli zamanınızın bir kısmını bize ayırabilerseniz çok mutlu oluruz.

Size, çalışmalarınızda başarılar dilerim. Tüm Türk Ulusu adına sonsuz teşekkürler.

Aydemir Kulaç, Hava Teğmen

*

Sayın **Metin Aydoğan**

Öncelikle, "*Bitmeyen Oyun*" adlı, hazine değerinde bir kitap yazıp bizi aydınlattığınız için size teşekkürü bir borç bilirim. Ben Deniz Harp Okulu'nda okuyorum. Kitaplarınız okulumuzda elden ele dolaşıyor ve herkesin dilinde.

Kitaplarınızı okuyan herkes okuduklarına, ben de dahil, inanmak istemiyor, ancak ne yazık ki kanıtlarıyla ortaya koyduğunuz gelişmelerin acı gerçekler olduğunu üzüntüyle görüyoruz. Önce moralimiz bozuluyor, ancak hemen toparlanıp daha çok çalışmak ve öğrenmek zorunda olduğumuzun bilincine varıyoruz; karamsarlık, yerini kararlı bir inanca bırakıyor. Bize verdiğiniz düşünce berraklığını ve gücü, anlatmakta zorluk çekiyorum.

Kitabınız çok daha fazla tanıtılmalı, ulusumuzun bütün bireyleri bu kitabı bilmeli ve okumalı. Biz bunun için elimizden geleni yapıyoruz. Sizden izin almadım ama internet siteme bir yazı ekledim ve bu yazıyı tümüyle "*Bitmeyen Oyun*"a ayırdım. Umarım bu sizin açınızdan bir sorun yaratmaz.

Kitabınız hakkında yapmak istediğim bir başka girişimden söz etmek istiyorum. Eğer izin verirsiniz, sitemde kitabınızdan belli bölümleri belirli aralıklarla yayınlamak, böylece daha geniş bir kitleye ulaştırmak istiyorum ve bunu yapmanın bir görev olduğuna inanıyorum. Üniversitelilerin e-mail gruplarına da mesaj attım.

Yazdığınız kitaplar ve bize kazandırdığınız bilgiler için size çok teşekkür ederim. Saygılarımla.

Kemal Efeoğlu, Deniz Harp Okulu-İstanbul

*

Sn. **Metin Aydoğan,**

"*Bitmeyen Oyun*" kitabınızı büyük bir ilgiyle okudum. Ben Ankara'da bir televizyon kuruluşunda çalışıyorum ve hazırladığım programlarda Türkiye'nin gerçeklerini aramaya dikkat ediyorum.

Özellikle şunu belirtmek isterim ki, kitabınızdan bu anlamda çok yararlandım. Altını çizdiğim ve işaretlediğim o denli çok bölüm var ki, sık sık yeniden okuduğum kitabınız benim için bir başvuru kaynağı oldu. Bilgiye ulaşmanın zorluğunu bilen bir insan olarak, hem bilgilerimi tazeliyorum, hem de geliştiriyorum.

Türkiye üzerinde oynanan oyunları tam olarak tanımlayamıyorken, kitabınız pek çok konuda düşüncelerimin netleşmesini sağladı. Okumaya başladığımda ilk hissettiğim şey bana heyecan vermesi oldu. Türkiye’de yazılmayan ya da yazılmaktan çekinilen konular, kitapta son derece açık ve net olarak, belgeleriyle birlikte ortaya koyulmuştu. Kitabınızı okuyunca yanıtlarını aradığım birçok tanım ve kavram yerli yerine oturdu ve düşüncelerimdeki sis ortadan kalktı. Bana heyecan veren buydu.

Ben kitap okumaya üşenen biri değilim. Ama bilinçli okumaya geç başladığımdan olacak, hep bir geç kalmışlık duygusu içindeyim. Bir gecede aklımın içine birçok kitap sokma isteğimi karşılayacak bir kitap yazmışsınız. Size teşekkür ediyorum.

Ankara'da bizler, popülist gündemin peşinde koşturmanın dışına çıkmakta zorlanıyoruz. Bu nedenle televizyon programcıları olarak görevimizi yaparken, kendimizi sorgulamak zorunda kalıyoruz. Siz yazdığınız kitapla, halkı aydınlatma yolunda bizlerin yapmadığı şeyi başarmışsınız. Sorunları ele almadaki bakış genişliğinize ve bilgiyi okuyucuya aktarma yeteneğinize hayran kaldığımı ayrıca belirtmeliyim.

Sizi yayınlarımızda ağırlamayı ve programımda sizle sohbet etmeyi çok isterdim. Gerçi programımda kitabınızdan alıntılar yapacağım. Ancak sizin bizzat katılarak televizyon iletişimi ile daha çok kişiye ulaşmanız gerektiği kanısındayım.

Kitabınızdan dolayı sizi kutlarken en kısa zamanda görüşme dileğiyle.

Semra Topçu, Gazeteci-Ankara

*

Sn. Metin Aydoğan,

Ben, ekonomik bunalımın ağır yükü altında ayakta durmaya çalışın bir esnafım. İzmir'de bakkallık yapıyorum ve kurbanlık koyun gibi, işyerimi daha ne kadar ayakta tutabileceğimin hesabıyla kendimi kaçınılmaz gibi görünen işsizlik günlerine hazırlıyorum. Moralsiz bir ortamda elime geçen kitabınız birçok şeyi görmeme ve öğrenmeme neden oldu. "*Bitmeyen O-*

yun ve Türkiye'yi Bekleyen Tehlikeler" kitabınız üzerine **Orhan Veli**'nin dediği gibi ne söylene yetersiz kalır.

Kitabınızda bana göre, iki temel gerçek üzerinde değerlendirme yapmışsınız. Dünya'nın yaşanan gerçeği ve Türkiye'nin gerçeği... Dünya'nın gerçeği üzerinde söyleyecek sözüm yok. (Var da şu anda yok sayıyorum). Aslında şu anda iki dünya var; zengin (sömüren) ve yoksul (sömürülen). Sömürücü işini, kendi açısından çok güzel yapıyor. Buna şimdi globalizm diyorlar.

Bizi yönetenler, konulara bizim açımızdan bakıp işi sahiplenmiyorlar. Başbakan'dan en alttaki memura kadar, herkesin mutlaka yabancı patentli bir kolejden mezun olması gerekiyor. O kolejden mezun insanlar çok bilgili, çok görgülü pozlarla ortalıkta dolaşıyorlar ama, bunların bilgi ve görgüsünün ne işe yaradığını, Türkiye'nin bugünkü hali açıkça ortaya koyuyor. Cumhuriyeti kuran **Atatürk**'ün, birinci ve ikinci meclisinde bu tür adamlardan kaç kişi vardı? Ne söylemek istediğimi herhalde anlamışsınızdır.

Aslında kitabınız hakkında değerlendirme, böyle bir sayfa yazıyla anlatılabilir gibi değildir. Siz kitapta çok güzel işlemişsiniz. Türkiye'nin acı gerçekleri, bence milli eğitimimizin bozulmuş olmasında yatmaktadır. Yaşadığımız sorunlar, örf, adet, an'ane ve milli benliğin dışlanarak yabancı patentli ve papağan gibi başka ülke ve düzenlerin fikir ve düşüncelerini konuşan, uygulayan insan yapımızdan kaynaklanıyor. "*Sağol*" yerine "*mersi*", "*hoşça kal*" yerine "*bay bay*" diyenler o kadar çoğaldı ki... Verdiğim örnekler birer simge elbette, önemli olan, bu örneklerle anlatmaya çalıştığım anlayışın toplumda yayılması ve yönetime kadar uzanmış olması.

Dünyayı elbette tanıyacaksın, bileceksin. Ama öz olan benliğini unutmayacaksın. Kısacası kendimize gelmeliyiz. Bize bir takım fikirler ve yardım veriyor görünenlerin, bunu kendi çıkarları için yaptıklarını unutmayalım.

"*Bitmeyen Oyun*", gerçekleri inceleyip halkımızın bilgisine sunmaktadır. Türkiye'de yaşayan herkesin gerçekleri bilmesi ve anlaması gerekir. Gerçekleri Türk halkına anlatmakta gayret gösteren ve bunu mükemmel bir biçimde başaran **Metin Aydoğan**'a herkes saygı duymalıdır. Ben duyuyorum ve ona teşekkür ediyorum. Burada yazdıklarım duygularımın onda biri, yüzde biri bile değildir.

Mahmut Terzioğlu, Esnaf-İzmir

*

Sayın **Metin Aydoğan**,

Kitabınızla 2001 yılının son aylarında tanıştım. Dilinizin akıcılığı ve işlediğiniz konuların yaşamsallığı nedeniyle, bir gecede bitirdiğim ender kitaplardan biri oldu.

Kitabın her sayfasında içim Atatürkçü coşkuyla doldu, yüreğimde bir şeyler kıpırdadı. Çünkü kitapta, 15 yılda tek bir insan tarafından yapılanların, 60 yılda binlerce insan tarafından yıkılmadığını, yıkılamayacağını gördüm; Kemalizmin yurt gerçeklerine, karşıtlarının ise gerçek dışı düzmecelere dayandığını anladım. Türkiye üzerinde oynanan oyun, gerçeklerin gizlenmesi üzerine kurulmuştu ve kitabınız bunu açıkça ortaya koyuyordu.

Kitabınızı okumadan önce, oynanan oyunun nedenlerinin, Türk topraklarının zenginliğinin, madenlerimizin, su kaynaklarımızın, stratejik boğazlarımızın elimizden alınmak istenmesi olduğunu düşünürdüm. Ancak şimdi elimizden alınmak istenen şeyin, esas olarak, Kemalizm ve ulusal bağımsızlık düşüncesi olduğunu anladım. Çünkü emperyalizmin oyununu ilk biz bozduk. Afrika ve Asya'daki sömürgeler ellerinden gitti. Bir kez daha bozarsak bütün pazarları ellerinden gidecek ve yoksul uluslar, Batı'nın dilediği zaman hükümetlerini devirdiği, ticari istatistiklerin değişkeni haline getirdiği durumdan kurtulacaklar.

Kitabınızın sunumunda Türk Devrimi'ni **Prometheus**'a benzetmeniz aslında herşeyi özetliyor. Topraklarımızın ve insanlarımızın gerçek zenginliği herhalde bundandır. Mitolojik çağların **Prometheus**'u, 1915'lerin **Mustafa Kemal**'i olmuş, 1920'lerde çoğalmış Kuvayı Milliye olmuş, şimdi de Atatürkçü Türk gençliği olmuştur.

Bizlere düşen, oynanan oyunun gerçeğe bağıni koparmaktır. İçinde bulunulan durum, **Atatürk**'ün Gençliğe Hitabe'sinin hangi satırına gelindiğinin belirtisidir. Atatürkçü gençliği bugün ilgilendiren şey, muhtaç olduğu kudretin nerede olduğunu bilince çıkarmasıdır. Yazdığınız kitap, **Atatürk**'ün yaptıklarını hatırlatarak bu kanun debisini arttırmaktadır.

Sizin kitaplarınızın kitaplıklarda **Atatürk**'ün Nutku'nun en fazla iki-üç kitap sağında ya da solunda muhafaza edilmesi gerektiğine inanıyorum. Kitabınız, komutanlığımızın subay ve

astsubaylarınca okunmaktadır. Kurmay Albay (Komodor) kendi emrindeki gemilerde kitabınızı tüm subaylara aldırılmış. Kitabınız bence bir yıl içinde tüm deniz kuvvetleri personeli tarafından okunacaktır.

Saygılarımı sunuyor ve yeni çalışmalarınızın ürünlerini sabırsızlıkla bekliyoruz.

Orhan Kartay, Deniz Yüzbaşı

*

Sayın **Metin Aydoğan**,

"*Bitmeyen Oyun*" kitabınızı okudum. Böyle bir kitabı Türk Ulusuna kazandırdığınız için size binlerce teşekkür ederek başlamak istiyorum.

Küçüklüğümden beri birçok kez isyan etmişimdir. Neden Amerika'da, İngiltere'de, neden refah düzeyi yüksek bir ülkede doğmadım; neden insana önem veren bir yerde yaşamadım diye, yıllarca düşünmüşümdür. Yıllarca bunun ezikliğini yaşamışımıdır. Eminim bu tür sıkıntılardan bunalıp benim gibi düşünen birçok insan vardır. İnanın şu anda, nasıl böyle saçma düşüncelere vardığıma inanamıyorum. Nasıl olur da onlar gibi, sömürgeciliği hayat felsefesi haline getirmiş, çıkarları için milyonlarca insanı silip atabilen, insanların dini ve etnik düşüncelerini kullanarak onların özgür yaşamasına olanak vermeyen böyle ülkelerde yaşamayı düşünebilmişim, hayret doğrusu.

Hayret duygusu yaratacak düzeyde beni bilinçlendiren kitabınız için size tekrar tekrar teşekkür etmeliyim. Kendimi yaşamım boyunca size borçlu hissedeceğim.

Gençliğin, Türkiye'nin olumsuz gidişine daha fazla dayanabileceğini sanmıyorum. Baştakiler bizleri uyuttuklarını sanıyorlar ama emin olsunlar ki gençlik beklemededir. Fünyesi çekilmiş bir bombadan farkımız yoktur. Bizler **Kemal**'in evlatlarıyız. Onun düşüncelerinin savunucularıyız. Artık bu ülkeyi peşkeş çekenlerin karşısına birilerinin çıkıp dur demesi gerekiyor. Bu böyle gitmez, kanımızı emdikleri yeter. Türk genci uyanmaktadır. Bunu tüm dünya görecektir... Korkmaya başlasınlar...

Bizleri uyandırdığınız için sizlere binlerce teşekkürler. Sizin gibi aydınlarımız olduktan sonra bu ülke için canını seve seve vermiş şehitlerimizin kemikleri artık sızlamayacaktır. Saygılarımla.

İsmail Tırnakçı-Ankara

*

Sayın **Metin Aydoğın**,

"*Bitmeyen Oyun*" adlı kitabınızı okudum. Böyle bir kitap yazdığınız için size çok teşekkür ediyorum. Kitabınızla bu yaz başında Kuleli Askeri Lisesi'nde okuyan bir arkadaşım sayesinde tanıştım. Ben bu yıl Orta Doğu Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünü kazandım. Ve kitabınız sayesinde, bölümümde ileride işime yarayacak, belki de hiçbir yerden kolay kolay öğrenemeyeceğim bilgilere ulaştım.

Meğer bizi şimdiye kadar ne güzel uyutmuşlar. Bize iyi güzel diye öğretilenlerin, bizi nasıl bir batağa sürüklediğini, sizin sayenizde öğrendim. Ayrıca kitabınız hakkında yazılanlardan da yalnız olmadığımı anladım. Bu benim için değeri ölçülemeyecek bir umut ışığı oldu. Okula başlayıp arkadaşlar edindiğimde, inanın onlara ilk olarak, sizin kitaplarınızı önereceğim.

Size, aynı liseden kitabınızı okuyan dört arkadaşım ve kendi adıma, gözümüzü açtığınız, bize doğruları gösterdiğimiz için çok teşekkür ederim. Umarım okulumu başarıyla bitirir ve **Atatürk**'e layık bir diplomat olurum, en büyük hayalim budur. Saygılarımla.

Çağrı Dinçay, Simav-Kütahya

*

Sayın **Metin Aydoğın**,

"*Bitmeyen Oyun*" kitabınızı ilgiyle ama üzülerek okudum. Kitapta ele aldığınız bazı konuları bilmeme rağmen, kitabınızdan bilmediğim çok şey öğrendim. Örneğin özelleştirme konusunda düşüncelerim değişti. Önceleri, özelleştirmenin yararlı bir şey olduğunu düşünüyordum. Kitabınız, bu düşüncenin yanlış olduğunu bana kanıtlarıyla birlikte gösterdi.

Ülkenin durumu yüzünden uzun zamandır pek çok vatandaşımız gibi benim de moralim bozuk. Artık siyasi bir çözümden ümidimi kesmiş durumdayım. Halkın kafası karışık, kimin düşman kimin dost olduğunu bilemiyor, ayrıca **Mustafa Kemal** diye bir insan sanki hiç yaşamadı. 12 Mart, 12 Eylül yapılmış ortada adeta yurtsever aydın bırakılmamış. Hükümetler, hiçbir şeyden çekinmeden gayri milli politikalar yürütüyor

Kitaplarınızı arkadaşlarıma öneriyorum. Ancak üniversite mezunları bile çok okumaya meraklı değil. Hatta bir kısmı dün-

yadan habersiz kalmalarının kendilerini daha mutlu edeceğine inanıyor.

Benim sizden öğrenmek istediğim, aydınların ve halkın örgütlenmesi için katılabileceğim bir dernek, bir kuruluş var mıdır? Kötü gidişe dur demek için, örgütlenilmesi gerektiğine inanıyorum. Ancak böyle bir örgütün var olup olmadığını bilmiyorum. Olsa herhalde siz de katılırdınız. Tıpkı ilk Meclis gibi. Sizce böyle bir örgütlenme başarılabilir mi? En derin saygılarımla.

Murat İncekara, Ziraat Bank. Dış İşl.Uzm.-Ankara

*

Metin Bey,

Özellikle **Atatürk'**ün Türk gençliğine emanet ettiği Türkiye Cumhuriyeti'ni, bu "*kutsal emaneti*", koruma yönünde yaptığınız çalışmalar nedeniyle sizi kutluyor ve takdirle karşılıyorum. Genç bir Harbiyeli olarak çalışmalarınızdan, ayrı bir haz duyuyorum. Ben Deniz Harp Okulu 3.sınıf öğrencisiyim.

"*Bitmeyen Oyun*" isimli kitabınızın Onbirinci baskısını, birbuçuk günde bugün bitirdim ve içimde oluşan duyguları sizinle paylaşmak istedim.

Öncelikle, bir harbiyeli olarak farkında olduğum olayları belgelere dayalı olarak ortaya koyduğunuz için, daha iyi anlama olanağım oldu ve bundan büyük bir mutluluk duydum. Ancak olayların tehlikeli boyutu da beni bir o kadar ürküttü. Bizler, yani Türk gençliği, olumsuzlukları daha fazla hissetmekte ve "*kutsal emanete*" yapılan saldırılar karşısında hareketsiz kalmanın üzüntüsünü yaşamaktayız. Bu "*emanet*" için yalnızca Çanakkale'de 250 bin Türk gencinin şehit olduğunu düşünürsek, bugün yapılanlardan üzüntü duymamak mümkün müdür? Şehitlerimizin ve ulu önderin kemiklerini sızlatan acı gerçeklerle karşı karşıyayız.

Sizin kitabınız sayesinde, damarlarımızda dolaşan "*asil kanın*" her zamankinden daha hızlı aktığını hissettim. Ayrıca mali imkanlarım elverdiğinde, diğer kitaplarınızı da okuyacağım. Malum, sizin de yazdığınız gibi Türkiye fakirleşti. Kitaba bile para ayırmak artık sorun oluyor.

Size çalışmalarınızda başarı ve sağlıklar dilerim. Saygılarımla.

Koray Dilek, Deniz Harp Okulu-İstanbul

*

Sayın **Metin Aydoğın**,

Arkadaşlarımın önerisiyle kitaplarınızı okudum ve düşüncelerimin şimdi, hiçbir yanlış düşünceden etkilenmeyecek kadar sağlam bir temel üzerine oturduğuna inanıyorum.

Kitaplarınız bana bunu kazandırdı. Onları okumadan önce hiçbir şey bilmediğimi ve yolun başında olduğumu fark ettim. Ailemin ve hatta öğretmenlerimin bile anlatamadığı belki de anlatmaktan çekindiği konuları o kadar güzel açıklamışsınız ki. Size ne kadar teşekkür etsem azdır.

Ben askeri bir okulda okuyorum. Arkadaşlarımla geceleri yatakhaneimizde yaptığımız sohbetler, kitaplarınız sayesinde arkadaşlarımın ne kadar bilinçlendiğini açıkça gösteriyor. Bu sohbetler bazen o kadar uzuyor ki ülkemizi masaya yatırdığımızda sabah olduğunu bile fark edemiyoruz. Ancak eksik olduğumuz çok konu var. Bazen bir yerde, bir şekilde tikanıp kalıyoruz. Bu tür sorunları da sizin ve sizin gibi in-sanların kitaplarını izleyerek öğreneceğimiz kanısındayız.

Yarattığınız çizgiyi hep sürdürmeniz dileğiyle sağlık ve mutluluklar diliyorum. Yeni çıkacak kitaplarınızı heyecanla beklemekteyiz.

Oktay Karasu, Askeri Okul Öğr.

*

Sayın **Metin Aydoğın**,

Herşeyden önce Türk Milleti ve âli Türkiye Cumhuriyeti adına şahsınıza minnettarlığımı ve teşekkürlerimi sunarım. E-serlerinizle, bağımsız bir devlet olarak kurulan (1923-1938) Türkiye Cumhuriyetine mensup bir birey olarak, bu devlete olan borcunuzu fazlasıyla ödemiş bulunduğunuzu düşünüyorum. Türk halk diliyle ifade etmek istersem eğer, ölmüşleriniz nur içinde yatsın. Size daha uzun ömürler, "*Yüce Türk Devletine yeniden bağımsızlık*" diliyorum.

Ancak, yeniden bağımsız Türkiye Cumhuriyeti'ne sahip olmak için, asla yeri doldurulmayacak söz konusu kitapları yazarak tarihe belge olarak sunmanız, biz duyarlı Türk vatandaşlarının da bunları okumasının, maalesef yeterli olmadığını düşünüyorum.

Siz ve sizin gibi düşünen biz Türklerin nerede olursak olalım, yurdun hangi köşesinde bulunursak bulunalım birlik olmamız, birlikte düşünmemiz, beraber hareket etmemiz, Türk

milletin gönlünde, kafasında bir Kuvva-i Milliye ruhu yaratarak, Türk Yurduna 11 Kasım 1938'de kaybettiği bağımsızlığı yeniden kazandırmanın gerekmektedir. Konu acildir ve de çok önemlidir. Bu nedenle bizim de planlar ve programlar hazırlayarak, Türk halkının bu konudaki duyarlılığını en üst seviyeye çıkararak, bu kutsal mücadeleyi bir an önce başlatmamız ve hemen ardından da icraata geçirmemiz, acil bir vaka olarak önümüzde durmaktadır.

Ne yazık ki Türk vatani işgal altındadır. Bu işgal her ne kadar silahlı olmasa da ondan daha beter bir durumdadır. Tanrı'nın Türk Milletine bir mucize olarak hediye ettiği o büyük insan **Mustafa Kemal Atatürk**'den ve kurduğu bağımsız Türkiye Cumhuriyeti Devletinden intikam alan, yerli işbirlikçi ve yabancı işgalcilere hadlerini bildirmenin zamanı geldi de geçiyor diye düşünüyorum.

Sayın **Aydoğan**, isterseniz bir dernekte veya bir birlikte veya siz değerli büyüklerimizin uygun göreceği bir birliktelik ile beraber olma zorunluluğumuz doğmuş bulunmaktadır. Bunun için belki şimdilik bir siyasi oluşuma ihtiyaç duyulmayabilir, çünkü mevcut siyasi partilerin hepsinin işgalcilerle birlikte hareket ettikleri malumunuzdur. Ancak ilerleyen zamanda siyasi bir kimliğe bürünülebilir, bu konuyla ilgili ne tür bir yol takip edileceğine karar verilebilir.

Sizler bu işi en kısa zamanda başlatmazsanız, çok geç kalmış olacağız. Her şeyimizle maddi, manevi-canımızla, kanımızla, bilgimiz ve becerimizle-yanınızda olacağımız konusunda asla şüpheniz olmasın. Bunun için Samsun'a çıkmasak da, herhangi bir büyüğümüzün evi veya bir lokantanın 5-10 sandalyesi bu işi başlatmanız için yeterli olur sanıyorum. Hepimizin cebinde, yol parası yapacak 5-10 kuruşu vardır diye düşünüyorum.

Tanrı hepimizi ve Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci bağımsızlık hareketinde başarılı eylesin. Tanrı dualarımızı duysun ve bize yardım etsin. Saygılarımla

Neriman Aydın, Ziraat Bank.Kur.Ban.Şub.-Ankara

*

Sn. Metin Aydoğan

Kitabınızı bugün bitirdim. İçeriği çok geniş ve çarpıcı olan bu kitap, Türkiye Cumhuriyeti'nin içinde bulunduğu can alıcı noktalara değinmektedir.

Kitabı okurken her yere taşındım. Her yerde farklı düşüncedeki insanlarla tartıştım. Herkes kitabın haklılığını savunuyor. Bu da gösteriyor ki; kitap, Türk halkının kaderinin bir aynasıdır ve doğrudur.

Kitaptan çok yararlandım. Kimya öğretmenim, kitabı okuduğumu görünce “*aferin*” dedi. Ben anlamazlıktan gelmiş gibi davranarak “*efendim*” deyince o bana “*aferin helâl olsun*” diye tekrarladı. Bunu gerçekten kitabın konusu yüzünden mi söyledi, yoksa bu tür bir kitabı, o tür bir okula götürmeyi nasıl göze aldığımdan mı söyledi bilemiyorum.

Kitabınız için sizi kutluyorum. Kitabınız bana çok şey öğretti. Size çok şey borçlu olduğumu hissediyorum. Saygılarımla.

Volkan Şeyşane, Fatih And.Lis.Öğr.-Manisa

*

Sayın **Metin Aydoğan,**

Ben Bilkent Üniversitesi Elektrik ve Elektronik Mühendisliği Bölümünde doktora öğrencisiyim. “*Bitmeyen Oyun*” adlı kitabınızı okudum. Sorumlusu Türkiye’deki eğitim sistemi olsa da, yazdığınız gerçeklerden senelerce uzak yaşadığım için kendime kızdım ve bunları şimdiye dek neden öğrenmedim diye hayıflandım. Okuldaki ödevlere ve derslere o derecede gömülüydük ki, bırakınız etrafımızdaki dünyayı, Türkiye’den bile habersiz yaşıyorduk. Her türlü ihtiyacımız karşılanıyor ve bireysel yaşıyorduk. Belirlenen sınırlar içinde yönlendirildiğimizin farkında bile değildim. Oysa, yalan ve yanılsa dayanan sahate bir cennette yaşıyordum. Ulusal değerlerin önüne çıkarılan ve bize çağın zorunlu gereği olarak sunulan küreselleşme, meğer halkımı yoksulluğa iten bir sömürü ağıymış.

Atatürk’ün Nutkunu lise çağlarında okumuştum. Gerçek boyutunu, o zaman demek ki kavrayamamışım. Ulu önder ve gerçekleştirdiği devrimler, benim için her zaman değerliydi. Ancak verdiği mücadeleyi, kurduğu devlet ve çektiği zorlukları şimdi daha iyi anlıyorum. Artık, ondan sonra gelen yöneticilere büyük bir öfke duyuyorum. Çünkü biz yakın geçmişimizi, tarih derslerimizden öğrenemedik. Oysa, yaşananlar henüz tarih bile olmamıştı. Bize iki kuşak öncemizi bile öğretmediler.

Babam biraz anlatırdı, ama o da yeterli birikime sahip değildi, kalıplaşmış şeyler söylüyordu. Yapılanların üniversitelerde, bilimsel eserlerde anlatılmasını ve anlatıların halkın yaşa-

mında yer almasını isterdim. Ama bunların yapılmadığını, hem de hiç yapılmadığını kitabınızı okuduktan sonra açık olarak görüyorum ve gerçekten çok öfkeleniyorum. Kendilerini yönetici zannedenler nasıl bu kadar hain, korkak ve onursuz olabilirler, hayret ediyorum. Türk olmamdan övündüğüm kadar, bu insanların Türk olmalarını kabullenemiyorum. Böylesine yüce bir mücadeleden böylesine başarılı sonuçlardan sonra nasıl ders almıyorlar, nasıl örnek almıyorlar da gidip ülkeyi satabiliyorlar.

Kitabınızı okudukça, tüylerim diken diken oldu. Manzara çok ürkütücü. Keşke milletime yararlı olabilsem diyorum. Keşke bu mücadelede ben de yer alabilsem. Ama ben de, birçok yetenekli Türk genci gibi yakında eğitim amaçlı olarak yurt dışına çıkacağım. Oralarda rahata alışmaktan, ulusal değerlerini sürdürmede zorluklarla karşılaşmaktan korkuyorum. Ama çok içtenlikle ve yüreklilikle istiyorum ki, ben de ülkeme döneyim, orada edindiğim bilgi ve birikimi ülkemin yararı için kullanayım; ülkemin içine düştüğü bu durumdan çıkması için mücadele vereyim. Bunu oradaki rahat yaşantıya bin kez tercih ederim.

İstiyorum ki, insanlarımız arasında kopukluklar kalksın; benzer düşünceye sahip olanlar bir araya gelsin; birlikte hareket edilsin ve halk bilinçlendirilsin, halkın kandırılması önlensin. Atatürkçü düşünceye sahip olanların bir araya geldiği bir siyasal yapılanma olmalı. Bu insanlar halkın içinden çıkıp ülke yönetiminde söz sahibi olmalıdırlar.

Bunlar çok zor bunu biliyorum. Ancak **Atatürk** de zor olanı başarmadı mı? Ama, **Atatürk** gibi önderler ne yazık ki sık gelmiyor, işi bizim başarmamız gerekiyor.

Bugünün karamsarlıklarını aşmalıyız, aşmamız gerek. Başka bir seçeneğimiz yok. İnanın içim sızlıyor. Olanları kabullenemiyorum; gururuma yediremiyorum. Çözümün eğitimden ve biraraya gelmekten geçtiğinin bilincindeyim. Keşke herkes yürekli olsa, cesur olsa, fedakar olsa ve en önemlisi onurlu olsa.

Yazdığınız kitap için size teşekkür ederim. Bize farklı bakış açıları kazandırdınız; gerçekleri görmemizi sağladınız, milli duygularımızı yeniden canlandırdınız. Bu nedenle size sonsuz teşekkür borçluyuz. Çalışmalarınızın devamını dilerim. Birgün insanlarımızla birlikte, tek bir yumruk olmak umuduyla.

Zeynel Akyürek, Bilkent Üniv.-Ankara

Sayın **Metin Aydoğan**,

"*Bitmeyen Oyun*" adlı büyük emek verilmiş eserinizi okudum. Size müteşekkirim. Efendim, daha sonra sizinle telefonla konuşurken heyecandan kelimelerim birbirine karıştı. O kadar çok şey var ki söylemek istediğim, tarihi bir kişilikle telefonda konuşmanın nasıl bir şey olduğunu ilk kez tattım.

Lütfen inanın, telefonu kapatıp eşimin yanına giderken ağlıyordum. Büyük zahmetler ve kan pahasına kazanılmış bu ülke, bu kadar ucuz olamaz, bir şeyler yapmalı derken kitabınız çıktı karşıma. İçimdeki cevherin uyandığını hissediyorum. Nutuk'un sonundaki gençliğe hitap daha bir manalı geliyor. Sanki **Mustafa Kemal** odamın içinde benimle konuşuyor. Benim hissettiklerimi herkesin hissetmesini, silkinmesini istiyorum. Her şeyi sırasıyla, cahilinden işbirlikçisine kadar herkese anlatmak istiyorum. İşte bu yüzden yakın çevremden başlayarak her yere uzanmaya çalışıyorum. Kitabınızı geniş bir alana ulaştırabileceğime inanıyorum.

Metin Bey,

Size çok şey borçluyuz. Eserlerinizle Türk Ulusuna çok değerli bir hizmet sundunuz. Bu ulus, sizi hiçbir zaman unutmayacaktır.

Recai Selman Şavluk, Avukat-İstanbul

*

Sn. **Metin Aydoğan**,

Adım **Fatih Göz**. 21 yaşındayım ve İşletme Fakültesi öğrencisiyim. Minnettarlığımın bir ifadesi olarak size bu mektubu gönderiyorum. **Oktay Sinanoğlu**, ile başlayan uyanışımız, yeni edindiğim eseriniz "*Bitmeyen Oyun*" ile devam ediyor.

Çevremiz sorunlar ve sorumlularla dolu. Ben kendi çapımda sorunların üzerine gidiyor ve çevremi aydınlatmaya çalışıyorum. Ancak ne yazık ki bunu, yüz kişiden belki de bir tanesi yapıyor. Pek çok insan televizyonlardan, gazetelerden öğrendiklerini gerçek bilgiler sanıyor. İnsanlar düşünmeyi, kitap okumayı unuttu. Geçmişte bilgelğe verilen değer, şimdi yozlaşmaya veriliyor. Yeni nesil resmen ayakta uyuyor. Bu gerçekten acı bir şey.

Kitabınızı okuduktan sonra sorumluluklarımın arttığına inanıyorum. Açıkladığınız gerçekleri daha çok insana ulaştırmalı ve daha çok insanın bilinçlenmesini sağlamalıyım. İnanı-

yorum ki, kitabınız, toplumumuzun özü olan halk tarafından, elden ele dolaştırılacaktır. Bu halk, bitmeyen oyunu bitirmek için elinden geleni yapacak, onuruyla mücadele etmeyi geçmişte olduğu gibi bilecektir. Umudum sonsuzdur. Yazımı her yerde kullandığım bir tümceyle bitiriyorum: Türk demek Türkçe demektir, ne mutlu Türküm diyene... Saygılarımla

Fatih Göz, Çorlu-Tekirdağ

*

Merhaba Sayın **Aydoğan**

Adım **Soner Varlık** ve Ankara'da üniversite öğrencisiyim. Çıkarılmış olduğunuz muhteşem kitaplardan dolayı sizi kutluyorum. Sizlerin sayesinde ülkemizin ve dünyanın içinde bulunduğu koşulları anlıyor, "*gafler, delalet ve hatta ihanet*" içinde olanların kimler olduğunu öğrenebiliyoruz. Kitaplarınızı okurken bana müthiş bir hırs geliyor ve kendimi çok güçlü hissediyorum. Şimdi yazacaklarımda gerçekten çok ciddiğim ve beni anlayacağınızı umuyorum.

Ben emperyalistleri ve onların yerli köpeklerini ülkemizden kovalamanın tek yolunun, yeniden bir "*Kurtuluş Savaşı*" vermemiz olduğunu düşünüyorum. Bütün hainler belli, ama kimse bir şey yapmıyor. Türk gençliğinin, tüm Kemalistler ve halkla birleşerek ABD, AB ve onların işbirlikçilerinin ülkemizdeki egemenliğine son vermesini istiyorum.

Lütfen **Atatürk**'ün "*Gençliğe Hitabım*" hatırlayınız: "*İçinde bulunduğun vaziyetin imkan ve şeraitini düşünmeyeceksin*" demişti. Şu anda tümüyle dışarıya bağlıyız, biliyorum ama koşulların olumsuzluğunu düşünmeden neden ulusça bağımsızlığımız için savaşıyoruz. Bunu yapmazsak **Atatürk**'ün vasiyetinin ne anlamı kalır? Onu dinlemiyor muyuz, dinlemeyecek miyiz?

Türkiye'de nüfusun çoğunluğu, bağımsızlık devrimini henüz anlayamıyor olabilir. Onu yıllarca cahil bırakıp yoksul kılsanız elbette böyle olur. Zaten halkın tümünün devrime katılması nerede görülmüş? **Atatürk**'ün çektiği bunca sıkıntıdan sonra nasıl oluyor da bizler, şu anda hiçbir şey yapmadan durabiliyoruz. İşsizlik, açlık, yoksulluk, parasızlık; pasifliğin ve bağımlılığın gerekçeleri yapılmamalı. Ülkemizin kaynakları, yardım almadan bizi yaşatacak kadar zengindir, yeter ki ona sahip çıkalım.

Bu arada size şunu iletmek istiyorum. Bizim okuldaki hocaların istisnasız hepsi, Gümrük Birliği uygulamalarının bizi za-

rara uğratmadığını, tam tersine çok yararlı olduğunu anlatıyorlar. Üstelik bir de bizi bir şey bilmez cahiller sanıp, “İsterseniz Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine bakabilirsiniz” diyorlar. Ben, onların söylediklerine artık kanmıyorum ama bir sürü genç bunlara inanıyor. Bu gençlere, sizin “Avrupa Birliğinin Neresindeyiz?” kitabınızdan bilgiler aktarınca şaşırıp kalıyorlar. Bu kitabı yazmakla ne büyük bir iyilik yaptığınızı bir bilseniz. Saygılarımla.

Soner Varlık, Atılım Üniv.-Ankara

*

Sayın **Metin Aydoğan**

‘*Bitmeyen Oyun*’ kitabınızı soluk soluğa okudum. Sizi gönülden kutluyorum. Kitabınızda yer verdiğiniz okuyucu mektuplarına göz atınca, fazla övücü söze gerek kalmadığı hemen görülüyor. Ancak şunları da yazmadan edemeyeceğim.

Uğur Mumcu konuşurken “*tamam işte benim düşündüğüm fakat dile getiremediklerimi söyledim, benim sormak istediklerimi sordu*” diye düşünürdüm. Sizin satırlarınızı okurken; hem aynı düşünceye kapıldım hem de **Mumcu**’nun ifade yansımalarını, rengini ve kararlılığını hissettim. Yüreğinize sağlık.

Sayın **Aydoğan**,

Kitabınız için yazdığım cümleler, duygularımın ancak yüzde birini ifade etmektedir. Kendimi aldatılmış, kırılmış ve kandırılmış hissediyorum. Arkadaşlarıma sürekli sizin kitabınızdan bahsediyorum. Kitabı şimdi ikinci defa, bu kez küçük notlar alarak okuyorum. Emeklerinizin boşa gitmeyeceğine inanmanızı istiyorum. Kitabınızda yazdığınız gibi tek sorunuz, birlikte hareket edemememiz. İnanıyorum ki bu sorunu da aşacağız.

Edindiğimiz 30 kitabı burada elden ele dolaştırıyoruz. Tamamı birinci okuyuculardan ikinci okuyuculara, bazıları ise üçüncü okuyucuların eline ulaştı. Artık akşam sohbetlerinde kitabınızı anlatmaktan gurur duyuyorum. Konya’da bayanlar ev toplantılarında kitabınızı okuyup tartışıyorlar. İnanın gözümüzün önündeki kalın bir perdeyi kaldırdınız. “*Avrupa Birliğinin Neresindeyiz?*”, “*Ekonomik Bunalımdan Ulusal Bunalıma*” da zevkle ve hüznle okudum. Şu anda “*Yeni Dünya Düzeni, Kemalizm ve Türkiye*”yi okuyorum.

Sayın **Aydoğan**,

Kitaplarınızı okuduktan sonra bazı televizyonları izlemiyor, gazeteleri okuyamıyorum. Size, ailem adına tekrar teşekkür ediyorum. Elinize ve birikiminize sağlık. Konya'dan sevgi ve saygılar. Buraya gelme fırsatınız olursa sizi ağırlamaktan mutlu olacağız.

Prof.Dr.Onur Ural Selçuk Üniv. Tıp Fak.-Konya

*

Metin Bey Merhaba,

"Bitmeyen Oyun" adlı eserinizi okudum... Ben İstanbul Kuleli Askeri Lisesi'nde okuyan bir gencim ve henüz 17 yaşındayım. Ancak bir asker olarak, kitabınızda işlediğiniz konuları öğrenmem gerektiğini düşündüm. Bu nedenle okumalarımı genişleterek sürdüreceğim.

Size, şunu da söyleyeyim. Eserleriniz okulumuzda çok iyi ilgi görüyor. Sizi, bu eserlerinizden dolayı kutluyor, yeni eserlerinizi bekliyoruz. Hayatınızda başarılar diliyorum. Sevgiler, saygılar.

Tarık Karabucak, Kuleli Ask. Lisesi Öğr.-İstanbul

*

Sayın **Metin Aydoğan**

Size ne kadar teşekkür etsem azdır. Türkiye'de ters giden olayları, gerçek ve haklı kanıtlara dayanarak, bu kadar açık yüreklilikle dile getiren, gerçek aydın, gerçek Atatürkçü ve gerçek Türkiye sevdalısı bir yazarımızın olduğunu bilmekten şeref duymaktayım.

Sayın **Aydoğan**

"Bitmeyen Oyun" adlı kitabınızda yazdığınız her kelimenin altına imzama atarım. Kurtuluş Savaşı yıllarındaki gibi *"dahili ve harici bedhahların"* bu kadar arttığı bir dönemde, bir Türk genci olarak, Atatürkçü ruhumu ve vatan aşkımı geri kazandırırsam, hiç abartısız, bu sizin ve eşsiz kitabınızın sayesinde olmuştur. Kitabınız beni, hem kendime hem de ülkeme kazandırdı.

Çalışmalarınızda başarılar ve sağlıklılar dilerim. Herşey gönlünüzce olsun. Saygılarımla.

Eray Akyüz, Bilkent Üniv.-Ankara

*

Sayın **Metin Aydoğan**

Ben Kara Harp Okulu'nda okuyan bir öğrenciyim. İki yıl sonra mezun olacağım. Beni mutlu eden en önemli olaylardan birisi, mezun olduktan sonra asker ocağında Türk gençlerine iyi bir eğitim verecek olmamdır.

3-4 ay önce yakın bir arkadaşım bana '*Bitmeyen Oyun*'u önerdiğinde ufkumun ne olduğunun farkında değildim. Kitabınızı okuyunca yazdığınız herşeyin, daha önce duyup da yeterince sorgulayamadığım olaylar olduğunu gördüm ve önümde sağlam bir ufuk oluştu.

Sanırım **Atatürk**'ün Bursa'da Türk gençliğine söylediklerini biliyorsunuz. O anlar yaklaşıyor. Politikacılar kim olursa olsun, sorun ne kadar büyük olursa olsun, damarlarımızda Türk kanı ve yolumuzu aydınlatan bir *Atatürkümüz* var. Kimse korkmasın. Marka da giysek, asi de olsak biz Türk gençliğiyiz.

'*Bitmeyen Oyun*'u üç günde okudum. Kitap şu anda evde, ailem okusun diye bıraktım. Ancak kitaplarınız burada yaygın olarak okunuyor.

Bugün, '*Avrupa Birliğinin Neresindeyiz?*' kitabınızı aldım. Bir solukta okuyorum ve şu anda 83. sayfadayım. '*Yeni Dünya Düzeni Kemalizm ve Türkiye*' kitabınızı da alacağım. Ancak sizden bir ricam var. Kitabınızı imzalayarak gönderirseniz beni mutlu edersiniz. Kitabınız gelirse imzasız olanını, arkadaşlarıma veririm. Sizin bende bir hatıranız olsun istiyorum. Saygılarımla.

Turgut Morgül, Kara Harp Okulu-Ankara

*

Sayın **Metin Aydoğan**,

Ben İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Orman Bölümü 2.sınıf öğrencisiyim. İlk ve orta öğrenimim sırasında kitap okumayı sevmez, doğru dürüst bir şey okumazdım. Yaşım biraz büyüdükçe özellikle de son zamanlarda güzel ülkemiz üzerine kurulan komplolar, oynanan oyunlar arttıkça, sizin yazdığınız gibi kitapları okumaya başladım. Özellikle **Atatürk** dönemine yani Cumhuriyet tarihine merak sardım. Bu büyük adam ne yaptı da ülke bu kadar gönenç kazandı. Öyle ya, elinde sihirli bir değnek yoktu.

Sonra sizin '*Bitmeyen Oyun*' kitabınızı okudum. Kitap okumaya yeni alışkanlık kazanmış biri olarak, kitabınızı 4 gün gibi rekor bir zamanda bitirdim. Öyle ki bazı gece, üçlere dört-

lere kadar okudum. Bir gece kendimi kaptırmış bir biçimde, odamın ortasında bir o yana bir bu yana yürüyüp kitabı okurken 'Aman Yarabbi, Aman Yarabbi!...' nidalarımı annem uyanmış, 'Oğlum ne oldu?' diye yanıma geldi.

Ülke gerçekleriyle beni ve kitabınızı okuyanları aydınlatmışınız için size minnettarım. Başarılarınızın ve ülke konularındaki kitaplarınızın devamı dileğimle.

Kerim Sertoğlu, Orman Fak.-İstanbul

*

Sn. Metin Aydoğan,

Şu an 30 yaşında olmama rağmen okul yıllarını saymazsak, kitap okuma alışkanlığım hiç olmamıştı. Ancak kitap okumama alışkanlığım sizin sayenizde sanırım artık bitecek. Çünkü "Bitmeyen Oyun" kitabınızı bir çırpıda okudum ve diğerlerini de edinip okuyacağım.

Dile getirdiğiniz ve yıllardır oynanan oyunları bazı kesimlerin bilmesine rağmen, bunların peşinden bir koyun gibi gitmiş olan insanların, sizin bu eserinizden etkilenip artık bir-şeylere dur demesi gerektiğine inanıyorum. Bizlere kazandırmış olduğunuz bu kitap için size teşekkür ediyor ve böyle kitaplar yazmaya devam etmenizi diliyorum.

Sizden ayrıca bir istirhamım var. "Bitmeyen Oyun"dan bana birkaç tane yollarsanız, bütçesi kitaba para ayırmaya müsait olmayan bazı arkadaşlara verip, onların da okuyup bilgilenmelerini sağlamak isterim. İlginize şimdiden teşekkürler. Saygılarımla.

Altan Çetin, Darıcı Oto Kurt.Araç.Erdemli-Mersin

*

Sayın Aydoğan,

"Kanla ıslandı bu topraklar, ne ocaklar söndü vatan müdafaası uğruna; yine de analar bağrına taş bastı da evladını feda etti vatana."

Şimdi bu topraklara akbabaların gölgesi düşüyor ancak kimse gerçekleri görmüyor. Kurtlar sofrasında aziz vatanı parçalamak için hain planlar yapılıyor. Bu ülkenin ekmeğini yemiş, suyunu içmiş işbirlikçiler, yabancıların emellerine alet oluyor. Gözümüzün önünde olup bittiği halde göremediklerimizi, cesaret ve yetenekle bizlere gösterdiğiniz için size sonsuz teşekkürler.

"Bitmeyen Oyun" adlı eserinizi okuyan şanslı yeni nesil gençlerden biriyim. Pırıl pırıl düşünceler ve ideallerle bu kutsal

kuruma dahil olmuş, anasının gün gelince vatan uğruna çekinmeden feda edeceği bir subay adayıyım.

Kitabınızın ışık tuttuğu gerçekler tüylerimi ürpertti ama karamsarlığa kapıldığımı sanmayın sakın. Bu ülkeyi kan emicilerinin elinden kurtarmak için daha çok çalışmaya and içtim.

Zeynep Erenkol, Deniz Harp Okulu Öğr.

*

Merhaba **Metin Bey**

Ben, Kayseri Polis Meslek Yüksek Okulu ikinci sınıf öğrencilerinden **Murat Kulaç**. '*BİTMEYEN OYUN*' adlı kitabınızı bir arkadaşımın tavsiyesiyle aldım ve okudum. Gerçekten çok beğendim. Bu vatana gönülden hizmet etmek isteyenlerin okuması gereken bir kitap olduğunu düşünüyorum.

Sizden 2/D sınıfı öğrencileri olarak bir isteğimiz olacak. Kitabınızda yazmışsınız, kitap almaya para ayıramayanlara mümkün olursa kitap yollarım diye. Sınıfımızın bir kütüphanesi var ve kitaplarınızla kütüphanemizi zenginleştirmek istiyoruz. Çoğu arkadaşımızın maddi olanakları sınırlı olduğundan genellikle 4-5 arkadaş bir araya gelip kitap alıyoruz ya da kor-san kitaplar alarak kendimizi avutuyoruz. Bize bu konuda yardımcı olursanız seviniriz. Çalışmalarınızda başarılar diler saygılar sunarız.

Murat Kulaç, Kayseri Polis Mes.Yük.Oku.

*

Sevgili **Metin Aydoğan**,

Binbir emek ve özenle hazırlanmış "*Bitmeyen Oyun*" ile başlayan ve diğer altı kitap ile süren eserlerin Avustralya'daki Türk toplumu için can suyu gibi geldi. Okuyan herkesin içinde yeniden güzel duygular filizlenmeye başladı.

Başta **Sadullah Vurgun** olmak üzere, yakın arkadaşlarımla birçoğu, kendi kendini görevlendirerek yurdunu seven, sorunlarına duyarlı insanlara kitapları ulaştırmak için yoğun bir çaba sarf ediyorlar.

Kişisel çabalarımızla, başta *Melbourne* olmak üzere, 3500 km uzaktaki *Perth*, *Adelaide*, *Gold Coast* ve *Sydney*'deki 18 ayrı kişi ve kuruluşa ilk etapta 75 kitabı ücretsiz dağıttık. Ondan sonrasını da isteyenlere bize maloluş fiyatına veriyoruz. İlk hedefimiz 500 kitabın dağıtımı. Birçok insan sabırsızlıkla gelecek kitapları bekliyor. Sanırım 1-2 ay içerisinde bu gerçekleşmiş ola-

cak. Önümüzdeki dönemde kişisel işlerimizi biraz hafifletebilirsek, bu dağıtımı en az 1000 kitaba çıkartmayı planlıyoruz.

Yılların birikimini, karşılıksız sevgiyi, paranın dışında başka kavramların da ön planda olabileceğini, herkesin anlayabileceği bir dil ile yazıp bizlerle paylaştığınız için önce size ve bu kitabın hazırlanmasından dağıtımına değin emeği geçen herkese sonsuz teşekkürler, iyi ki varsınız. Toplum sizden çok şey bekliyor. Lütfen yazmaya devam edin. En sıcak sevgilerimizle.

Nebi-Fadime Yılmaz-Avustralya

*

Sayın **Metin Aydoğan**,

Kitaplarınızı okumaya başladıktan sonra ölü uykusuna yatmış olduğumu, gözlerimin kör, kulaklarımın sağır olduğunu anladım. Aslında ben kendimi çok kitap, gazete okuyan, haber dinleyen biri olarak bilirdim ancak yazık ki dünyayı sizin gözü-nüzle görmemizin imkanı yoktu. Çünkü bizlerin yani Türk yurttaşlarının bu şekilde uyumasını, ulusal bilinçten yoksun Avrupa taklitçisi olmamızı isteyen güçler var. Bu güçlerin neler olduğunu sizden öğrendik

Su anda tüm kitaplarınızı okumuş bulunmaktayım. Bu saatten sonra artık çevremde bulunan herkese kitaplarınızı okumayı tavsiye edip, elimden geldiği, dilimin döndüğü kadar çevreme bazı gerçekleri aktarmaya çalışıyorum. Aktarmak zorundayım, çünkü; Ben **M. Kemal Atatürk**'ü kitaplarınızı okuyunca gerçek anlamda tanıdım, IMF'nin ne olduğunu, AB'nin ne olduğunu, Dünya Bankasının ne olduğunu, özelleştirmenin ne olduğunu, ulusal bilincin, emperyalizmin ne olduğunu, kapitalizmin ne olduğunu hep sizin kitaplarınızdan öğrendim, hocam. Size bu konularda ne kadar teşekkür etsek az gelir, **Metin** bey.

Zaman zaman umutsuzluğa düştüğüm karamsarlığa kapıldığım, hatta çok kızdığım anlar oldu. Ancak, artık geleceğe aydınlanmış bir Türk genci olarak daha bilinçli ve umutla bakıyorum. Fazla detaylara girmek istemiyorum, size tekrar çok teşekkür ediyorum, SİZİ ÇOK SEVİYORUZ. Saygılarımla.

Salih Kolbaş, Jandarma Uzman Çavuş-Van

*

Merhaba Saygıdeğer Hocam,

Ben Hava Harp Okulu'nda okuyan bir harbiyeliyim. Yazdığınız yapıtlardan dolayı size minnettarım. Eserlerinizden ilk

önce *Bitmeyen Oyun*'u okudum. Değindiğiniz olaylar olsun kitabın acıcılığı olsun beni gerçekten büyüledi ve eserlerinizi takip etme gerekliliğini hissettim.

Ülkemizin sizin gibi gerçekleri çekinmeden söyleyebilen cesaretlî, millî duyguları körelmemiş aydınlara çok ihtiyacı var.

Avrupa Birliği'nin Neresindeyiz? adlı kitabınızı okumam yalnızca 1 haftamı aldı. Buna ben de inanmadım. Kitaplarınızı okurken geceleri gözümde uyku girmiyordu. Gerçekten bilgiye aç bir insandım. Değindiğiniz konular insanın tüylerini diken diken yapıyordu. Bir yandan bilgilendiğimi hissettiğim için sevinirken bir yandan ülkemde bunlar mı oluyormuş, demekten kendimi alamıyor ve sinirleniyordum.

Kitaplarınızın girişinde okurlardan bölümünü gördüğümde çok mutlu oldum. Çünkü insanlarımızın okuduğunu, bilgilendiğini görüyordum.

Kitaplarınızı tüm okula, tüm çevremize okutmaya çalışıyoruz. Kütüphanemizde kitaplarınız hiç durmuyor, devamlı birileri sizi okuyor okulumuzda. Umarım bir gün okulumuza gelir değerli, bilgilerinizi bizle paylaşırsınız. Verdiğiniz ve ilerde vereceğiniz tüm değerli bilgiler için size teşekkür ediyorum.

Cahit Tokar, Hava Harp Okulu

*

Bir kitap okudum hayatım değişti:

Kitapçının tozlu rafları arasında gezinirken, gözüm bir kütüphaneye çarptı, kitabın üzerinde **Metin Aydoğlan-*Bitmeyen Oyun*** yazıyordu, hemen kitabı elime alıp sayfalarını karıştırmaya başladım, ama bir kaç dakika içinde, okuduklarım beni dehşete düşürmeye yetmişti. Yalnızca özelleştirmelerle ilgili olan bölümüne bakmam bile beni derin bir karamsarlığa itti. Sayfaları çevirdikçe her satırda şaşkınlığım bir kat daha artıyordu, nasıl bir kısır döngünün içinde yaşıyorduk?

Yapılan onca sahtekarlığa karşın, halâ bilinçli aydınların olması beni biraz da olsa rahatlatmıştı, ama bu ülkenin bir kaç aydından çok, bilinçli bir çoğunluğa ihtiyacı var, ulusal uyanış ne zaman başlayacak? Daha ne kadar sömürülmemiz gerekiyor?

Size gerçekten çok teşekkür ediyorum. Bana içinde yaşadığım, ama farkında olmadığım bir dünyayı bütün ayrıntılarıyla gösterdiniz. Sizden bu çalışmalarınıza ek olarak daha çok ö-

neriler içeren, kurtuluşu kendi iç dinamiklerimizde aramamızı isteyen, 'Ne yapmalı?' ya yanıt veren yeni çalışmalar bekliyoruz.

Bana gösterdiğiniz tüm doğrular için size teşekkür ederim.

Cihan Kardeşler, İst.Üniv.-İstanbul

*

Sayın **Metin AYDOĞAN**,

Meslek hayatıma başladığımda okuma alışkanlığı edinmemiştim, bunda derslerin ağırlığının büyük payı vardı ya da ben isteksizliğime bu gerekçeyi uygun bulmuştum. Okulda öğrendiklerim ile yetinebileceğimi sanıyordum. Kitap okumayı hep gözümde büyüttüm, başlasam da bitiremeyeceğim, sıkılacağım hissine kapıldım. 13 Nisan doğum günüm için eşim hediye arayışına girdiğinde, o günlerde tavsiye edilen, yazarı olduğunuz "*Bitmeyen Oyun*" adlı kitabı aldı. İyiymiş.

Bitirip bitiremeyeceğim konusunda tereddüt ettiğim 13'ncü baskı "*Bitmeyen Oyun*" kitabını okumaya başladığımda, okuyucu mektupları ve basında çıkan yazılardan çok değerli bir kitap olduğu kanaati oluştu ancak tereddüdüm tamamen geçmemişti. Çünkü, övgülerin gerçek mi ya da iltifat mı olduğunu henüz anlamamıştım. Okumaya başladığımda olaylar kafamda yavaş yavaş şekillenmeye başladı, henüz kitabı bitirmeden bende de bir teşekkür (takdir haddimiz değil) yazısı yazma isteği uyandı.

Bir taraftan bu muhteşem eserin yazarı olarak size saygım arttıkça arttı, bir taraftan da içimdeki öfke kabardıkça kabardı. Bu muhteşem ülkeyi yönetmesi için yetki verilenlerin yanlış uygulamaları sonucu içine düştüğümüz/düşürüldüğümüz durum beni oldukça etkiledi. Tüm ülkelerin niyet ve maksadı belli iken, yönetim için yetkilendirilen kişilerin verdikleri kararların, yetki verenlerin kararı olmaması nasıl açıklanabilir, ben anlamıyorum. Becerdikleri tek şey ihanetin ZAFER olarak yutturulması.

Bir taraftan okullarda İnkılap tarihi öğretilirken, diğer taraftan ulus yavaş yavaş uçurumun kenarına itilmiştir. Yönetici bunu niçin yapmıştır? Bilmeden yaptı ise beceriksizlik, bilerek yaptı ise İHANET ile suçlanmalıdır. "*Bizden önce...*" mazereti, hiç kimse için geçerli değildir. Devlet hizmetinde, sonra gelen öncekinin üzerine koymak zorundadır. Cennet ülkemde bir bardak su içmenin dahi, bir başka ülkenin olurlarına bağlı oldu-

ğunu, her yönetim değişikliğinde durumun daha kötüye gittiğini bilmek ne kadar acı veriyor?

“*Bitmeyen Oyun*” kitabını bitirdiğimde teşekkürüme lütfedip cevap vermenizden, şeref duydum.

Gönderdiğiniz kitaplar, arkadaşlarım tarafından kitaplığa konmadan okunmaya devam edilmektedir. “*Bitmeyen Oyun*” dan bir adet Konya-Ereğli İlçe Jandarma Komutanlığına gönderdim, bütün kitaplarınızı Ankara Jandarma Okullar Komutanlığına önerdim, bir takımını Mayıs ayı sonunda kullandığım 10 günlük izinde, eşimin Antalya ilinde üniversite öğrencisi kardeşine götürdüm, okuduktan sonra İstanbul’daki kardeşine götürecektir. İlçede görevli diğer memurların Ankara’dan “*Bitmeyen Oyun*” kitabını getirttiğini öğrendim. Edinilen kitaplar kitaplıkta durdurulmadan, elden ele dolaştırılmaktadır. Sohbetlerin konusu artık Türkiye’nin sorunları, geleceği ve çözüm önerileridir.

Sayın **AYDOĞAN**; “*Bitmeyen Oyun*”dan sonra “*Avrupa Birliğinin Neresindeyiz*” isimli kitabınızı okudum. Önceki kitabı da destekleyici olan bu müthiş eserde, ihanetin katmerlisini öğrendim. Bize balık tutmasını öğreten, gerekirse oltamızı da veren bir devlet yerine, karnımızı doyurmak için bize başkasının yakaladığı balığı veren bir devletle bu ülke nereye kadar gidebilir? Üretici bir ulus olmak istiyoruz, tüketici değil.

Ülkeyi karanlıklardan aydınlığa çıkaran **Mustafa Kemal** ve yüreğinde bağımsızlık ateşi eksik olmayan yüce Türk ulusudur. Bu ulusun bağımsızlık mücadelesinin hangi şartlarda verdiğini bilmeyen, konaklarda, varlık içinde büyüyen insanlar, doğal olarak tarihi tekrarlayacaklardır.

Gümrük Birliğine girmek için kendini parçalayanlar ile onları dilleriyle ya da kalemli ile destekleyenlerin beklentileri, menfaatleri nelerdir? Onlar seçildiklerinde kişisel menfaatlerini bir kenara bırakmış olmaları gerekmez miydi? Bu şanlı ulus bekleme odasında tecavüze uğrarken seçilmişler kıs kıs gülererek bunu seyrediyor. Söylemlerinde **Atatürk**’ü dilinden düşürmeyen insanların, uygulamada ihanetleri bağışlanabilir mi? Diplomatik dil ile ikiyüzlülük ayrıdır. Niçin içi dışı bir insanlar seçilmez. Bizim insanımızı değil, düşmanlarımızı kandırmalıdır. Suç seçende mi, seçilende mi? Sanırım asıl sorun sistemin yanlışlığıdır.

Müthiş eserlerinizi okuduğum için şanslıyım, aynı şans yakalamaları için görüştüğüm herkese tavsiye ettim, ediyorum.

Eserleriniz, şu anda tüm eserler, bir sıra dahilinde elden ele dolmakta ve okunmaktadır.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde köylerde, mezralarda yaşayan insanlarımıza hizmetlerde, bugüne kadar ağırlıklı olarak Silahlı Kuvvetler öncülük etmiştir. Bakanların temsilcisi kamu kurum ve kuruluşları güvenlik olmadığı gerekçesiyle köylere hiç hizmet götürmemişler, vatandaşı merkezlere çağırmışlardı. İl Milli Eğitim Müdürlerini ilçelerde, İlçe Milli Eğitim Müdürlerini köylerde, öğretmenlerin yanında görmeyi unuttuk. Tarım ve hayvancılık ile ilgili görevliler, sağlık, elektrik, su, yol görevlileri, aynı şekilde.

Kısa bir süre önce *"Yeni Dünya Düzeni Kemalizm ve Türkiye"* kitabınızı bitirdim. Yoğun bilgi bombardımanı nedeniyle nefesim daha da kesildi. Artık, okuduğum tüm kitaplar ülke gerçekleriyle ilgili kitaplar ve yapıtlarınızın her biri ayrı ayrı müthiş eserler. Dün *"Ekonomik Bunalımdan Ulusal Bunalıma"* kitabınızı bitirdim ve derinden sarsıldım, öfkelen dim. Bundan sonraki eserlerinizi sabırsızlıkla bekleyeceğimi, okuyacağımı, okutacağımı, çevreme hep önereceğimi bilmenizi istiyorum. Okuduğum kitapların kaynakça bölümlerinden ve tavsiyelerden derlediğim kırk kadar yazar ve kitap listesi hazırladım. Okuma alışkanlığımı kaybetmedikçe ve kısa süre içerisinde, bir kitaplık kuracak kadar kitap biriktireceğimi ve çevreme de okutacağımı sanıyorum. Kendimi şanslı görüyorum ki, sizin gibi çok değerli bir AYDIN'ı tanıyarak okumaya başladım; bu ülke, bize yol göstermek için nice aydın yetiştirecek verimliliktedir. Bize düşen görev, siz aydınlarımızın yolunda gitmek, *FİKİRLERİNİZE, BİLGİLERİNİZE* sahip çıkmaktır. Size en içten saygılarımı sunuyorum.

Kemal Seyisoğlu, Jandarma Binbaşı

*

Sayın Metin Aydoğan,

Bitmeyen Oyun adlı kitabınızı okuduktan sonra, size bu yazıyı yazma gereği duydum.

İşsizlik, ekonomik sıkıntılar, eğitimin bozulması gibi nedenlerle; Ülkemizde bilinçli insan sayısı hızla azalıyor. Ülkemiz, iç ve dış düşmanlar tarafından neredeyse ele geçirilmiş durumda. Gençlerimiz, yoksulluk ve eğitimsizlik nedeniyle, ümitsizlik içinde kimliklerinden kopuyor, bir bölümü düşmanların safına geçiyor. Çevremde gördüğüm kadarıyla; gençler; askeri-

mize, polisimize düşman gözüyle bakanlara sempati duyar hale geliyor. **Atatürk** bilinmiyor. Rejim karşıtları, devletin başına dek gelmeyi başarmış. Bu koşullar altında, Türkiye Cumhuriyeti'nin gerçek temsilcileri, bunlara neden bir şey yapmıyor, örgütlü ve güçlü bir biçimde neden karşı çıkmıyor? Hayret doğrusu... Yoksa ben mi yanılıyorum?

Yazılı ve görsel basın, günün acil sorunlarını saptırıyor. *Paparaziler, televoleler* TV kanallarını zaptetmiş durumda. Öğretici bilimsel programlar, nitelikli tartışma programları artacağına, var olanlar da yayından kaldırılıyor. Halkımız, bilinçsizliğin doğurduğu karamsarlık içinde, ülke sorunlarından habersiz kendi derdine düşmüş durumda yaşıyor. **Atatürk**'ün Türkiye'si böyle mi olacaktı? Bu ülke bunlara layık mı? Ancak biliyor ve inanıyorum ki, bu ülkede **Atatürk**'ün ilerici, çağdaş, gerçek milliyetçi insanları yani bizim gibi insanlar da var. Bizler oldukça **Atatürk**'ün Türkiye'si yeniden kurulacaktır. İçimizdeki ve dışardaki düşmanlar bunu birgün çok iyi anlayacaklardır.

Sayın **Aydoğan**, eğer mümkünse bana imzalı bir kitabınızı gönderir misiniz? Bir hatıranız olması, beni gerçekten çok sevindirecektir. Okuduğum kitabı, başkasına veririm. Yeni yılda sağlıklı, mutlu günler ve başarılarınızın sürmesini dilerim. Saygılarımla.

Umut Bakırdan-Bursa

*

Sevgili **Metin Bey**,

Ben 16 yaşında Lise birinci sınıfta okuyan bir öğrenciyim. Yeni yeni kitap okuma alışkanlığı kazanma aşamasındayım. Türk siyasi tarihine duyduğum ilgi nedeniyle, babamın önerdiği değişik kitaplar okudum. Bir biçimde *Bitmeyen Oyun* kitabınızla tanıştım.

Kitabınızı iki gecede bitirdim. Arkasından biriktirdiğim harçlıklarım ile *Ekonomik Bunalımdan Ulusal Bunalıma* ve *Avrupa Birliğinin Neresindeyiz* adlı kitaplarınızı aldım. Sizin kitaplarınızı okumadan önce bilinçsizliğim ve yönsüzlüğümünden dolayı, **Hitler** ve Nazizim dahil çok farklı kitaplar okumuştum.

Kitaplarınızla tanıştıktan sonra **Atatürk**'ün ne olduğunu, onun ne kadar yüce bir önder olduğunu anladım. Kemalizm ile yoğrulmuş Cumhuriyet'in Türkiye için önemini ve değerini kavradım. Beni bilinçlendirdiğiniz için çok teşekkür ederim; si-

ze çok şey borçluyum. Çok sevdiğim Türkiyemin üzerinde oynanan oyunları üzüntü ve hayretle sizin sayenizde gördüm. Bu genç yaşımda, üzücü de olsa, gerçekleri bana siz öğrettiniz. Gelecekteki yaşantımda, içine düşebileceğim tehlikelere karşı, kendimi bilinçlenmiş, güçlenmiş hissediyorum, çünkü olayların ne olup ne olmadığını artık anlıyorum.

Yeni Dünya Düzeni *Kemalizm ve Türkiye* kitabınızı da okumak istiyorum. Şimdiye kadar başladığım birçok kitabı ya zor bitirdim ya da bitiremeden bıraktım. Ancak sizin kitaplarınızı hem çok rahat okuyor hem de daha önce anlamakta güçlük çektiğim zor konuları kolayca öğreniyorum. Bu nasıl oluyor bilmiyorum. Kitaplarınızı okumak bana zevk veriyor. Çıkmış ve çıkacak tüm kitaplarınızı okuyacağım. Ancak, harçlık birikimim tükendiği için şu an alamıyorum. Eğer mümkünse ve “elinizde kalmışsa”, bana *Yeni Dünya Düzeni* *Kemalizm ve Türkiye*'yi gönderir misiniz? Gönderirseniz beni çok mutlu edersiniz.

Önümüzdeki kurban bayramınızı kutlar, sağlık ve başarılı yıllar diler, ellerinizden saygıyla öperim. Yeni kitaplarınızı merakla bekliyoruz.

Orhan İliş, M.Çil And. Lisesi-Eskişehir

*

Sayın **Metin Aydoğan,**

Biz Ankara Atatürk Anadolu Lisesi ikinci sınıf öğrencileri **Gülçin Sert ve Semra Doğan.**

Ülkemizi parçalamaya çalışan hain ellere karşı savaşabilecek biçimde yetişmek isteyen genç bireyleriz. *Bitmeyen Oyun* ve *Avrupa Birliğinin Neresindeyiz* adlı kitaplarınızı okumayı yürekten istiyoruz.

Doğrusunu söylemek gerekirse kitaplarınızdan haberimiz yoktu. Sınıftaki bir sohbet sırasında öğretmenimiz kitaplarınızı okumamızı önerdi. Ancak öğrenci olduğumuz için alma konusunda zorlandık ve size başvurmaya karar verdik.

Kitaplarınızın başındaki notun gerçek olduğuna inanarak, sizin gibi duyarlı bir yazarın isteğimize olumlu yanıt vereceğini sanıyoruz. Armağan olarak kitap istiyoruz. BİZE BİRER TANE KİTAP GÖNDERİR MİSİNİZ; LÜTFEN?

Tüm yaşantınızda size başarılar dileriz.

Gülçin Sert-Semra Doğan, Atatürk And.Lis.-Ankara

*

Saygıdeğer **Metin Bey**,

Kitaplarınızı, *Melbourne*'deki arkadaşımız **Nebi Yılmaz** sayesinde edindik ve *Sidney*'deki arkadaşlarımıza ulaştırıyoruz. Okudukça, ele aldığınız konularda ne kadar yetersiz bilgilere sahip olduğumuzu ve bu kadar uzak bir ülkede neden ekmek ve huzur peşine düştüğümüzü gördük. Size binlerce teşekkürler. Ufkumuzu açtınız, ne yapmamız gerektiği konusunda bize yol gösterdiniz.

Umarız; iktidar, muhalefet ve tüm siyasi partilere bağlı kişiler de eserlerinizi okuyup, ülkemizin geleceği adına daha ciddi, daha Atatürkçü, daha çağdaş işler yaparlar.

Bu vesileyle yeni yılınızı kutlar, herşeyin gönlünüzce olmasını dileriz. Saygılarımızla.

Bekir Sagin, Atatürk Kül.Merk.-Avustralya

*

Sayın **Metin Aydoğan**

Bitmeyen Oyun adlı kitabınızın 13.Baskısını az önce gözlerim dolarak tamamladım ve kitabınıza bu kadar geç ulaşmanın üzüntüsü yanında, bizlerle paylaşmış olduğunuz Türkiyemizin acı gerçeklerini tüm çıplaklığıyla gözler önüne sermeniz; hislerimize ve düşüncelerimize tercüman olmanız nedeniyle size tüm kalbimle teşekkür etmek isterim.

Kaptanı bulunduğum SV Sargasso gemimizle şu an Pasifik Okyanusunda Meksika'ya doğru ilerlemekteyiz. Kitabınızı yaklaşık bir ay önce gemiye katılmadan önce almış olmama rağmen, mürettebatın yoğun ilgisi nedeniyle ancak tamamlayabildim. Türk insanının **Mustafa Kemal** ve onun ilkelerine tüm yıpratmalara rağmen hala sahip çıktığını görmek, Türkiyemizin geleceği açısından daha umutlu olmamı sağlıyor.

Sayın **Aydoğan**, yurdumuzu en kısa zamanda sürüklenmekte olduğu korkunç karanlıktan kurtarmak için, sizin ve sizler gibi düşünen gerçek aydınlarımızın önderliğinde yapılacak olan örgütlü çalışmalar içinde ben ve benim gibi düşünen birçok vatandaşımızın, gönüllü birer nefer olacaklarına inanıyorum.

İçinde bulunduğumuz koşullar, bende **Atatürk** ilkelerine bağlı bir yurttaş olarak, bireysel de olsa, gerek kitabınızın daha

geniş kitlelere ulaşması adına gerekse insanlarımızın yaşadığı-
mız, kalbimizi gerçekten acıtan akıl almaz olaylar karşısında
daha duyarlı olmaları adına elimden gelen gayreti göstereceğim.

Sözlerime son verirken, ülkemizin hak ettiği düzeye biran
önce ulaşması için, değerli düşüncelerinizin tüm gerçek Ata-
türkçü yurttaşlarımıza ulaşması, gönül birliğiyle kaynaşıp hare-
kete dönüşmesi umuduyla, saygılarımı sunarım.

Ünal Karsu, Kaptan-Pasifik Okyanusu

*

Çok Saygıdeğer Hocam **Metin Bey**,

Sizinle tanışmam *Bitmeyen Oyun* kitabıyla oldu. İnsanların
dost olabilmesi için aynı zaman ve mekan içerisinde bulunma-
larının gerekmediği kanısındayım. Kitabınızı okuduktan sonra
sizi yürekli bir dost, katıksız bir Atatürkçü ve ödünsüz bir yurt-
sever olarak kazıdım belleğime.

Tarih öğretmeni olmam nedeniyle, özellikle Türkiye'nin
yakın tarihi ve Avrupa Birliği politikalarıyla yakından ilgileni-
yorum. AB'nin Türkiye üzerinde *demoklesin kılıcı* türünden yap-
tırmaları söz konusu olduğunda, kitabınızı açıyor ve ilgili kısım-
lardan *oynanan oyunu* betimlemeye çalışıyorum.

Sizi tarihçi ya da tarih öğretimi ile uğraşan birisi sanırken
mimar olduğunuzu öğrenmem, prestijinizi ve konumunuzu gö-
zümde daha da büyüttü. Tarihçi olmayan birisi (meslek deyi-
miyle; meslekten olmayan) olarak siz, tarihçilerin yapamadığı,
üzerinde büyük bir boşluk bulunan alanı doldurdunuz.

Sevgi ve saygılarımı sunarken, en içten duygularıyla, ba-
şarılı çalışmalarınızın sürmesini dilerim. Birgün sizle şahsen ta-
nışmış olmayı da büyük bir heyecan ve sabırsızlıkla bekliyo-
rum. En güzel günlerin sizin olması dileğiyle, sonsuz selamlar.

Gazenfer Işık, Tarih Öğretmeni-Ankara

*

Sayın **Metin Aydoğan**,

Bitmeyen Oyun adlı kitabınızı okudum. Kitaba başladığım
günden beri pek çok konuda aydınlandım. Okuduğum her bö-
lüm, benim için dağınık olan bilgi parçalarını yerine oturttu ve
yargılarımın bütünlüklü bir bilince dönüşmesini sağladı. Yur-
dumuzun içine sürüklendiği acı tabloyu gittikçe netleşen bir şe-
kilde gördüğümü hissediyorum.

Şu anda, bilinçlenen her insan gibi, birşeyler yapmanın gerekli olduğuna inanıyorum. Ancak, ne yapılması ve nereden başlanması gerektiğini bilmiyorum; bunun sıkıntısını yaşıyorum. Size bu nedenle ulaşmak istedim. Bu ülkenin aydınları olarak neyi, nasıl yapmalıyız? Ne yaparsak, ülkemiz için daha yararlı olabiliriz? Bu konudaki düşüncelerinizi öğrenmek istiyorum. Benim gibi düşünüp sizi arayan pek çok kişi vardır biliyorum, ama bana lütfen bu konudaki düşüncelerinizi iletiniz.

Ben de (on yıllık) mimarım. Altı yıldır serbest çalışıyorum. *Bitmeyen Oyun* gibi başarılı bir çalışmayı, bir meslektaşımın hazırlamış olması beni çok sevindirdi. Sizi içtenlikle kutluyorum. Çalışmalarınızın yoğunluğuna karşın, bana yanıt vereceğinizi umarak, saygılarımı sunuyorum.

Benal Aydınoglu, Mimar-Ankara

*

Sayın **Aydoğan**,

Bitmeyen Oyun'la ilgili olarak sizi övmek istiyor ancak duygularımı yansıtacak sözcük gerçekten bulamıyorum. Belki de **Prometheus** sizsiniz. Kitabınız tümüyle muhteşem.

Genelde siyasi kitaplar okuduğum için, *Bitmeyen Oyun*'u, olayların üzüntüsü içinde acı bir tebessümle okudum. *Yeni Dünya Düzeni* *Kemalizm ve Türkiye* kitabınızı da okuyacağım. Şu an alamıyorum ama kısa bir süre içinde edineceğim.

Ne yapılmalı konusunda bir düşüncem var. Bence, Türkiye'de yeniden İstiklal Mahkemeleri kurulmalı ve günümüzün kimi "popüler" isimleri hemen yargılanmalıdır. İdamın kaldırılmasını uygarlık simgesi sayanlar, kendi sorunlarını kontrgerillalarla çözüyor, idamı sürekli yaptıkları bir iş haline getiriyorlar. Önlem alma konusunda TSK'ya büyük görevler düştüğü kanısındayım.

Çevremdeki birçok insan, **Atatürk** düşmanı olarak yetiştiriliyor. Bu ülkenin çıkarlarını "güzellikle anlamayanlara", gerektiğinde "zorla anlatmalıyız". Her sorun, kendine uygun yöntemlerle çözülür. Düşmana düşman gibi davranılır, anladığı dilden konuşulur. **Mustafa Kemal**, eğer yenilseydi son kurşununu acaba kimin için ayırırdı?

Eğer değerli zamanınızı ayırıp cevap yazarsanız, bu benim için en büyük mükafat olacaktır. Sizi seviyorum, öğretmenim. Mimar da olsanız siz benim öğretmenimsiniz ve sizden

öğreneceğim daha çok şey var. Diğer kitaplarınızı okumak için elimden geleni yapacağım. Ellerinizden öper, gelecek çalışmalarınız için başarılar dilerim. Benim sevgili öğretmenim.

Orhan Çivici, Üniv.Öğr.-Kayseri

*

Sayın **Aydoğan**,

Bizler, 1980 öncesini birebir yaşayan, Cumhuriyet'in "üçüncü kuşağı" olarak ulusumuz üzerinden kurulan pazarlıkların az çok farkındaydık. 68 kuşağı ile toplumda yeniden filizlenmeye başlayan hürriyet ve bağımsızlık akımları, içten ve dıştan destekli oyunlarla ezilmişti. 1975-1980 yılları Türkiye'yi bir kan gölüne çevirmekle kalmadı, aynı zamanda hürriyet akımlarının önünü kesti. Bağımsızlık ve özgürlükten söz edecek birkaç "yazar" dan başka ortada kimse kalmamış, bu tür söylem ve eylemler suç unsuru olmaya başlamıştı.

Verilen mücadeleler, bu uğurda yitirilen büyük değerler ile gelinen 21.yüzyıl eşiğinde yazdığınız kitaplar, özlemini çektiğimiz devrimci havayı bize yeniden soluttu. Halkın anlayacağı bir üslupla, kütüphane dolusu kitap, belge ve dökümana dayanarak kaleme alınan *Bitmeyen Oyun*, yıllardır içimizde yaşayıp, uygun sözcükleri bir araya getirerek bir türlü ifade edemediğimiz duyguların tercümanı oldu.

Böyle bir eseri kaleme alarak benliğimizde, *Kurtuluş Savaşı*'nı yeniden başlatmış olduğunuzu hissediyorum. İnanın böyle bir esere çok ihtiyacımız vardı. Size sonsuz teşekkürlerimi Trabzon'dan tüm dostlar adına sunuyoruz. Sağolun.

Aliye-Hüeyin Bilge, Semra- Aydemir Kayın, Sevgi- Osman Ertürk, Güler-Fuat Uygun, Aliye- Hasan Gözcü, Emine- Barış Girgin, Yağmur Ömürden-Trabzon

*

Sayın **Metin Aydoğan**,

Bitmeyen Oyun adlı şaheserinizi bir çırpıda okudum. Şaheser diyorum çünkü böyle bir kitapla daha önce hiç karşılaşmamıştım. Böyle bir kitap yazdığınız için size teşekkür eder, bu tür eserlerinizin devamını dilerim.

Sayın **Aydoğan**, ben devletin güzide bir kurumu olan Deniz Harp Okulu'nda, **Atatürk**'ün bize gösterdiği yolda yürüyen, kendini milletini ve Atatürk ilke ve inkılâplarına adanmış bir harbiyeliyim. Bir an önce mesleğe atılıp, kitabınızda anlattı-

ğınız yanlışlıkları düzeltmek için son damlasına kadar savaşmayı dört gözle bekliyorum.

Bitmeyen Oyun adlı eserinizi okurken, ilk defa bir kitabı okurken sinirden ara vererek düşünmek zorunda kaldığımı gördüm. Ayrıca, **Gazi Mustafa Kemal Atatürk**'ün, Türk subayları hakkında söylediği sözleri yazdığınız bölümü okurken, bu sözleri daha önce okumuş olmama karşın, gözyaşlarıma hakim olmadığımı gördüm.

Atatürk'ün onca çabasına karşın, Türk milletini bu hale düşmüş görmek insana gerçekten çok acı veriyor. Bir de, milletin içinde hala **Atatürk** düşmanı, rejim karşıtı insanların bulunduğu düşündüğünüz zaman çıldırmak içten bile değil. Ama bu devleti o insanların eline bırakmayacağız. Sizin gibi aydınların yol göstericiliğinde bizim gibi bilinçli gençlerin çalışmaları sayesinde, bu devleti sonsuza kadar Kemalist çizgide tutacağız. Saygılarımla.

Mete Sertoluk, Deniz Harp Okulu-İstanbul

*

Sayın **Metin Aydoğan**,

Adım **Sinan Yiğit**, Işık Üniversitesi Elektronik Mühendisliği 2.sınıf öğrencisiyim. *Bitmeyen Oyun*'u Levent'te bir kitapçıya girdiğimde şans eseri gördüm ve aldım. İlgi duyduğum konuları içeren kitabınızı okumadan önce, hayata bakışımı bu denli değiştireceğini tahmin etmemiştim doğrusu.

Kitabınızı büyük bir zevkle mi yoksa üzüntüyle mi okudum desem bilemiyorum. Çünkü içinde bulunduğumuz gerçekleri öğrenmek, aydınlanmak ve bu kitabı bu kadar çok insanın okuduğunu bilmek beni umutlandırdı. Kaygı verici anlaşmalar ve ABD'nin (yani IMF ve Dünya Bankası) politikaları ise bende de şok etkisi yarattı. İki hafta önce bitirdim kitabınızı. Yaşım 19 herhalde bu kitapla tanışmak için doğru zaman. Kitabınızı bitirdikten, yani, "*ne yapmalı*" bölümünü okuduktan iki gün sonra, Beşiktaş Atatürkçü Düşünce Derneği'ne üyelik için başvuruda bulundum. Kendimce yapmam gereken doğru şey buydu. Örgütlü olmak ve onun gücüyle sorunlara karşı savaşmak.

Size bu e-postayı yazmamın iki nedeni var birincisi okumakta olduğunuz duygu ve düşüncelerimi sizle paylaşmak ve yazdığınız bu eser için teşekkür etmektir. İkinci neden ise şudur: Babam **İsmet Yiğit**, Petrol İş Sendikası Genel Örgütlenme

ve Eğitim Sekreteridir. Sizin de bildiğiniz gibi bu aralar; *Petkim*, *Tüpraş* ve *Tügsaş* gibi büyük devlet kurumlarının özelleştirilmesi için büyük çaba harcıyorlar. Onlar da, daha önce yapılan özelleştirmelerin kötü sonuçlarının farkındalar ve bunun tekrar yaşanmaması için halkı bilgilendirmeye çalışıyorlar.

Babama sizin kitabınızdan söz ettiğimde ve mutlaka sizinle tanışması gerektiğini söylediğimde, o da bunun çok iyi olduğunu düşündü. Eğer yakın zamanda veya herhangi bir zamanda İstanbul’a geldiğinizde, Altunizade’deki Petrol İş Genel Merkezi’ne uğrayabilirseniz hem ben hem babam çok memnun oluruz. Orada babamın sizi en iyi şekilde ağırlayacağına eminim. Sizin düşüncelerinizin ve bilgilerinizin, Petrol İş’in özelleştirmeye karşı başlattığı savaşa büyük katkı sağlayacağına eminim.

Bu e-postayı okuyacağınıza eminim, bu yüzden size tekrar teşekkürler. Okuduktan sonra okuduğunuzu bilmem için boş bir mesaj atsanız bile çok memnun olurum. Bu arada şu anda *Atatürkçü Düşünce Derneği* kütüphanesinden aldığım “*Yeni Dünya Düzeni* *Kemalizm ve Türkiye*” adlı kitabınızı okuyorum. O da sanırım büyük bir hızla bitecek. Toplumda, bu denli yararlı eserlerin hem yaratıcılarının hem de okuyucularının artması dileğiyle. Saygılarımla

Sinan Yiğit, Işık Üniv.-İstanbul

*

Sayın **Metin Aydoğan**,

Şu anda *Bitmeyen Oyun* adlı kitabınızı okumaktayım. Elimden düşürmeden, soluk soluğa sayfaları adeta yutarcasına okuyorum. Sizi, bu kitaptan ve bundan önceki çalışmalarınızdan dolayı yürekten kutluyorum. **Nebi Bey**, Avustralya’ya getirttiği kitaplardan birini de radyomuza verdi, çok da iyi etti.

Sizinle kitabınız hakkında bir radyo söyleşisi yapmak istiyorum. Ben **Tanju Yenisey**, Avustralya’nın 68 dilde yayın yapan devlet radyo-televizyon kurumu SBS’de (Special Broadcasting Service), Türkçe bölümü yayımlarında radyo program yapımcısı ve sunucusu olarak görev yapıyorum; ayrıca gazetecilik mesleğini sürdürüyorum.

Sizin için uygun olan bir zamanda, bana telefonla yaklaşık 30-45 dakikanızı ayırabilirseniz çok sevineceğim. Yalnız, Avustralya Türkiye’den yedi saat ilerde. 27 Ekim’den sonra bu fark

dokuz saate çıkacak. Bu nedenle sizin sabah saatleriniz bizim için uygun olabilir. Sevgi ve saygılarımla.

Tanju Yenisey, Melbourne-Avustralya

*

Merhaba Sayın **Metin Aydoğın**,

Kitabınızı büyük bir açlıkla yorulmak bilmeden okuyorum. Size çok çok teşekkür ediyorum. Sağ olun var olun. Kitaplarınızla beni tanıştıran **Nebi Yılmaz**'a ve sayın eşi **Fadime Yılmaz**'a da teşekkür ediyorum. Sağ olsunlar var olsunlar.

Kitaplarınızı okurken kimi zaman üzüldüm, ağladım. Kendimize, kendi insanımıza ve de tüm dünyanın ezilen fakir fukara insanlarına çektirilen çilelere ağladım. Ancak aynı zamanda sevindim. İnsan gibi insanların hala var olduğunu gördüm. Sizleri gördüm. Acaba ne yapabilirim, yetmiş üç yaşındayım. Okul yüzü görmedim. Oysa okumaya sevdalıyım. Okumayı yazmayı kendi kendime öğrendim. Size yazdığım şu çalı çizgisi yazım için kusuruma bakmayın.

Siz benim kusuruma bakmayın ama ben okumayı yazmayı bilip de okuyup yazmayanların kusuruna bakıyorum. Kitaba ilışmeyen, kitap tanımayan, kendisine tokat atanın kim olduğunu bilmeyenlerin kusuruna bakıyorum. Onlara, '*tembeller okuyun, öğrenin haksızlıklara karşı ayağa kalkın*' diyorum. "*Ben bu yaşımla ayaktayım, korkmuyorum, yorulmuyorum. Bakın bu dünyada Metin Aydoğın var, Metin Aydoğın'lar var, onları okuyun*" diyorum.

Yürekten dileğim; yayılıp çoğalmanız, namussuzların hakkından gelecek kadar güçlenmenizdir. Büyüyün, gelişin, geçmişinize ve geleceğinize sahip çıkın. Yabancılar içinden kaybolup gitmeyin. Sağ olun, sağlıklı olun. Adım **Şenel Yüksel**, Türk ulusunun bir üyesiyim.

Şenel Yüksel, Melbourne-Avustralya

*

Sayın **Metin Aydoğın**,

Ben 16 yaşında, bir yıldan beri Almanya'da yaşayan bir gencim. *Bitmeyen Oyun* adlı kitabınızı büyük bir heyecan ve hayretler içinde okudum. Şimdi bazı şeyleri daha iyi kavırıyor, ülkemiz üzerine çökertilen kara bulutların nereden geldiğın artık daha iyi görüyorum.

Hiçbir zaman karamsarlığa düşmeden, durmadan okuyup öğrenerek ve çalışarak, en başta da bu ülkeyi, bu toprağı çok

severek, birlik ve beraberlik içinde, kötü gidişi atlatacağımıza inanıyorum. Bu ülke ne zorlukları atlattı, bunu da atlatacaktır.

Sizin kitabınızla birlikte **Osman Pamukoğlu** Paşa'nın *Unutulanlar Dışında Yeni Birşey Yok* adlı kitabını da alıp okudum. O kitabı okurken gözyaşlarımı tutamadım. Yeri geldi sirden, yeri geldi mehmetçiğin insanüstü gayretinden, vatan ve toprak sevgisinden hüngür hüngür ağladım. Oysa, ağlama nedir bilmeyen bir karaktere sahiptim. Kendimi, kahraman mehmetçikle omuz omuza çarpışırken rüyamda gördüm. Ve bir kez daha anladım ki, böyle bir askerimiz olduğu sürece, bu vatan bölünmeyecek, bölündürtülmeyecek.

Sayın **Metin Aydoğan**, size söz veriyorum. Hiçbir zaman ve hiçbir koşulda **Atatürk**'ün çizdiği yoldan ayrılmayacağım. Daima bu yolun yolcusu olacağım. Ülkem için kanımı, son damlasına kadar akıtacağım.

Mektubu Hakkari dağlarında çarpışan Jandarma Komando Onbaşı **Zekeriya Gülyaman**'ın, şehit olduktan sonra cebinde bulunan şiiriyle bitirmek istiyorum. Destan yazmanın, kahramanlığın, vatan sevgisinin ve en başta da Türklüğün ne olduğunu bu şiir kadar güzel hiçbir şey anlatamaz. Cevabınızı bekler, ellerinizden ederim. Saygılarımla.

Kemal Er, Cuxhaus-Almanya

KOMANDO OLMAK ONURUMDUR: Olur ya bir çatışmada ölürsem/ Arkamdan yas tutmayın/ Bırakın toprağımda rahat içinde yatayım/ Bedenimden komandomu çıkarmayın/ Onlar benim gururumdur/ Botlarımı çıkarmayın/ Onlar nice yollar aşacak/ Şehit olursam sırat köprüsünden geçecek/ Elimden tüfeğimi almayın/ O benim namusumdur/ Ölüncem mezarıma sembol olacak/ Yaramın kanını silmeyin/ Ahirette hesabı sorulacak/ Göğsümden kör kurşunu çıkarmayın/ O benim madalyam olacak.

*

Sayın **Metin Aydoğan**

Çukurova Üniversitesi İktisat Bölümü öğrencisiyim. Şu anda gerçekten çok heyecanlıyım, saat gecenin 03:40'ı ve "*Bitmeyen Oyun*" adlı kitabınızı yeni bitirdim. O kadar doluyum ki uyumak istemiyorum ve hala okumak istiyorum. O kadar çok şey yazmak istiyorum ki inanın, nereden başlayacağım bilemi-

yorum. Bildiğim tek şey var o da “içtenliğim”, lütfen mektubumu okurken büyük bir samimiyet ve içtenlikle yazdığımдан şüpheniz olmasın.

25 yaşındayım, aslında uyanışım biraz geç başladı. Yaklaşık bir yıl önce bir televizyon programına katılan **Atilla İlhan**’ı dinledikten sonra, içimdeki o yeter artık diyen ruh uyandı. **Mustafa Kemal Atatürk**’ün mirasına sahip çıkmam gerektiğini düşünerek, imkanlarım dahilinde ülkesini seven her insanın yapması gerektiği gibi elimi artık taşın altına koymaya karar verdim. Bunun için yapılacak birinci şey, “doğru bilgiye” ulaşmaktı. İsminizle **Erol Manisalı**’nın bir yazısında tanıştım. Büyük bir merak ile kitapçıya gittim ve “*Bitmeyen Oyun*”u aldım. Gördüğüm şey karşısında inanılmaz heyecanlandım, aldığım kitabınızın 35.baskısıydı. Gerek baskı sayısındaki fazlalığı ve gerekse okur mektuplarının çokluğu bana, **Atilla İlhan**’ın hep sözünü ettiği “*dipten gelen dalga*” bu olmalıdır dedirtti.

İnsanların artık gözüünü açtığını görmek, beni çok sevindiriyor ve heyecanlandırıyor. Bilemiyorum bu uyanış süreci ne kadar sürecek ama Türk halkının artık daha fazla sömürülmeye tahammülü olmadığını düşünüyorum. Kişisel düşüncem, sizin gibi değerli aydınlarımızın da dahil olduğu büyük bir örgütlenmenin gerçekleştirilmesidir. Değerli aydınlarımızın önderliğini yapacağı büyük bir hareketin, toplumumuzun her kesiminden büyük destek göreceğini düşünüyorum. İnsanlar böyle bir oluşuma adeta açlar çünkü. *Kemalist* aydınların bıkmadan, usanmadan yılmadan Türk toplumunu sömürgecilere karşı uyarması, bilinçlendirmesi ve örgütlenmesi gerektiğini düşünüyorum.

O kadar doluyum ki, heyecanımdan en başta yapmam gerekeni unutarak en son yapıyorum. Size çok teşekkür ediyorum böyle bir bilgi hazinesini bizlerle paylaştığınız için. “*Bitmeyen Oyun*” adlı, acı gerçeklerle dolu kitabınızı okuyanların bir kısmı eminim ki umutsuzluğa kapılmışlardır. Ama inanın bende tam tersi etki yarattı. Bende oluşan bu etkinin zaten Türk toplumunun belirgin özelliği olduğunu düşünüyorum. Türk milleti, düşmanlarına her zaman tokat indirmiştir ve indirecektir. Sevgi ve saygılarımı sunarım.

Cem Akdemir-Adana

*

Sayın **Metin Aydoğan**

"*Bitmeyen Oyun*" adlı eserinizi okumuş bulunmaktayım. Tüylerimi diken diken eden bu belgeler yumağı, içimdeki milli mücadele ruhunu yeniden alevlendirdi. Kan dökülerek dedelerimin aldığı bu vatanın evlatları olarak, bu ülkenin nerelere getirildiğini bilmek ve üzerinde oynanan oyunları anlamak bizim görevi olmalıdır. Tek bir yüreğin dünyayı dize getirdiğini açıklayan kitabınız, bana neler yapılabileceğini gösteren bir ışık olmuştur. Bu ışığın doğrultusunda vatanım için her türlü fedakarlığın, kazanmak arzusu ile çıkılan yolların nerelere vardığını görerek, bilinçli bir toplum ferdi olmayı, bu ülkenin temel taşı olan biz ordu mensuplarının görevi olduğunu düşünmekteyim.

Kanser gibi hastalıklar bulundukları bölgeyi harab eder. Kanserli düşünceler üretenler, elbette kendi düşüncelerinin cezasını çekecektirler. Politikalarını, diğer devletlerin sömürüsü ve yıkımı için belirleyen zihniyetler, kendi içerisinde beslediği kanser hücrelerine yenik düşeceklerdir. Onların, kendilerinden daha büyük düşmanları yoktur.

Politikasını insanlığın yararı ve çıkarı için kullanarak bunu ayrımsız herkesle paylaşan ülkeler, daima ayakta kalacak ve en onurlu, en şerefli tarihe onlar sahip olacaklardır. Bu ülkelerin gelecekteki nesli; sömürü, kargaşa ve yıkım için değil, huzurlu ve müreffeh bir yaşam için çalışacaklardır. Onlara yakışan da budur.

Ulu önder **Atatürk** de bizler gibidir. Bizler O'nun gibiyiz. O'nun yokluğunu fırsat bilip hareket edenler bilsinler ki; gözlerimize bakarlarsa O'nu göreceklerdir. O'nun azmini, O'nun diyeti, O'nun kararlılığını, O'nun cesaretini, O'nun zekasını, O'nun üretkenliğini ve O'nun sevgisini göreceklerdir. **Atatürk** bu ülkeyi yoktan var ederken, bütün temel sorunları ele almış, geçmiş ve dış politikaları gözden geçirmiş, hatta geleceği de görerek bizleri birçok konuda bilinçlendirmiştir.

Şanlı tarihimizi anlatan, bu göz kamaştırıcı sayfaları okurken hıçkırığa hıçkırığa ağlamamak mümkün müdür? Tüm dünyanın düşmanca baktığı milletim; aşağılanıp, köleleştirilmeye çalışılırken vereceğimiz mücadele ve onun onur timsali **Mustafa Kemal Atatürk** elbette temel gücümüz olacaktır.

Sömürgesi olmayan komşuları ile toprak kavgası yapmayan tarihimizden ne kadar gurur duysak azdır. Kim benim gibi canını vermeye hazırsa gelsin bu ülkeyi almaya. Her birimiz bu vatan için kan verimiz, can verimiz, her birimiz ölürüz de bu va-

tan da tutsak kalmayız; önleyerek ya da ölerек, vatanın tutsaklığını görmeyiz.

Benim dedelerim, üzerine gelen mermilere göğsünü siper etti ve vatani bana emanet etti. Bu emanete sadık kalacağız. Onların vücutlarında, şarapnel parçaları eridi gitti. Bizimkinde de eriyecektir. Ulusal egemenlik ve tam bağımsızlık benim canımda, kanımda var. Benim canım alınmadan bu duygu yok olmayacaktır.

Size, yazmış olduğunuz gerçekler ve yeniden hatırlattığınız ulusal benliğimiz için teşekkürü görev bilirim. Böyle yazan kalemle aynı yolda yürüdüğümü görmek beni çok mutlu etti. Siz kaleminizi, ben aklımı, yüreğimi ve göğsümü bu vatana siper ettim. Var olun, sağ olun, eksik olmayın, elleriniz ve yüreğiniz dert görmesin. Gözlerimden akan yaşlar daima sizler ve sizin gibi düşünen vatanseverler içindir.

Tarık Saygılı, Astsubay Aday Öğrenci

*

Sayın **Metin Bey**,

Bugüne kadar birçok kitap okudum, Türkiye'nin dünü, bugünü ve geleceği üzerine yazılmış. Hepsisi de beni çok duygulandırmış, üzmüş ve hırslandırmıştı. Ama hiçbirisi sizin yazdıklarınız gibi yüreğime bir hançer olup saplanmadı ve canımı yakmadı.

Sn.Osman Pamukoğlu'nun "Ey Vatan" adlı kitabının ilk sayfasında şu sözleri okuduğum zaman etkilenmiştim. Franz Kafka'ya ait olan sözler sanki "Bitmeyen Oyun" için yazılmıştı.

"Üzerinize bir felaket gibi çöken kitaplar gerek. Bir kitap içinizdeki donmuş değerleri parçalayacak bir balta olmalıdır. İnsanı ısırın ve sokan kitaplar okumalıyız. Okuduğumuz kitap bir yumruk indirek bizi uyandırmıyorsa, ne işe yarar."

İlk kez bir kitap, bu cümlelerdeki felaket gibi içime çöküp, bir balyoz gibi beynime vurdu ve beni gönül ve kafa olarak bir daha hiç uyumamak üzere uyandırdı. Hiçbir övgünün, hiçbir iltifatın ve hiçbir duygunun sizin emeğinizin eseri olan bu kitabın değerini anlatmaya yetmeyeceğini bilsem de yüreğimden akan, şu birkaç cümleyi yazmaktan kendimi alamadım. *Siz benim içimde ki beni ateşlediniz.*

Ben bir asker kızıyım. Şükürler olsun ki, babam beni ve kardeşlerimi **Atatürk** sevgisiyle yetiştirdi. Bu benim için daima bir övünç kaynağı olmuştur. Ama siz gerçek *bir uyandırıcısınız* ve kitabınız onu eline alan herkesi tam yüreğinden vuruyor; yeni bir Kurtuluş Savaşı için ölümü göze alan hazır askere dönüşüyor.

Okurlarınızdan gelen mektuplar, Türkiye'nin dört bir köşesinde yürekleri yurt sevgisiyle dolu, sayısız *hazır askerlerin* sadece bir komut beklediğini gösteriyor. Keşke her yurtsever sizin gibi onurlu davranıp, okurlarından gelen mektuplara kitaplarında yer verse. İşte o zaman, *ulus devletini* koruyup kollamak için, hiçbir mücadeleden kaçmayacak olan insanların yalnızlıkları yok olacaktır. *Siz bize tek başımıza olmadığımızı gösteriyor ve isim isim, şehir şehir birbirimizi tanıma fırsatını da veriyorsunuz.* Bu şimdiye dek hiçbir aydın yazar (en azından benim görmediğim) tarafından düşünülmemiş ve uygulanmamış büyük bir incelik. Size bu erdemli davranışınız için de ayrıca saygı duyuyorum.

Ve bu vesile ile affınıza sığınarak, tüm okurlarınıza en gür sesimle haykırmak istiyorum. *"Gelin birbirimizi bulalım. Ne yapmalıyız? Sorusuna cevap aramaya, birbirimize ulaşmakla başlayalım. Kim olursak olalım, siyasi tercihlerimiz ne olursa olsun, nerede yaşarsak yaşayalım bu bizim buluşmamız ve tanışmamız için engel değil. İçimizdeki heyecanlar, kafamızdaki projeler ve bedenimizdeki yetenekler sözde, kağıtta, köşede kalsın. Bu enerjiyi, bireysel hazır askerden, dinamik bir orduya dönüştürelim."*

Bu kitabın yazılmasındaki bir amaç da bu olsa gerek. Önce *uyarmak*. Sonra *uyandırmak*. Nihayet *birleştirmek* ve tüm *Türkiye* genelinde *çoğalmak* ve *yayılmak*.

Sayın **Metin Bey**,

Siz bir yurtsever olarak *"Kendiliğinden devreye giren elektrik şebekesi"*nin başlangıç noktası oldunuz, şimdi bu şebekeyi Türkiye geneline yaymak biz okurlarınıza düşüyor. Sizin kitaplarınızın ışığı ile *güzel Türkiye'*mizi aydınlatarak, *Türkiye'*nin sahipsiz olmadığını ve dünya durdukça *Türkiye Cumhuriyeti'*nin var olacağını herkese anlatmalıyız. Artık bunun için düşünme zamanı geçmiştir. Zaman artık karar verme ve uygulama zamanıdır. Ve memleketimizin bize her zamankinden çok ihtiyacı vardır.

Büyük **Atatürk** ve şehitlerimiz bu vatan için üzerlerine düşen görevleri fazlasıyla yerine getirdiler. Görev sırası şimdi bizdedir. Bu görev yaşamaktan bile önemlidir. Atalarımız nasıl

bizi hür yaşattı ise biz de geleceğin gençlerini hür yaşatmak zorundayız. Çünkü hür yaşamak Türk milletinin karakteridir.

Güzel vatanımızın selameti uğruna verdiğiniz emek için size sonsuz teşekkürlerimi sunuyor, tanrıdan sizi eşinize, yavrularınıza ve Türk Milletine bağışlamasını diliyorum. Birlikte daha yapacağımız çok işler var. Saygılarımla.

Engin Demirkollu-İzmir

*

Yazarın Notu

Aşağıdaki mektubu, **Mehmet Yalçın**'ın kızı ve damadı, emekli öğretmenler **Fadime** ve **Nebi Yılmaz**, evime dek gelerek bana iletiler. Babaları **Mehmet Yalçın**'ı, 10 Nisan 2005'te köyündeki evinde yitirmişler. Ölümünden, kısa bir süre önce yazdığı anlaşılan mektubu, eşyalarını toplarken kitapları içinde bulmuşlar ve bana getirdiler.

Fadime öğretmenin okuduğu mektup, ben ve evdeki herkesi son derece duygulandırdı. Türk insanının, eğitime verdiği önemi, öğrene ve öğretilene duyduğu saygıyı, **Atatürk**'e olan sevgi ve özlemini yansıtan sevgili **Mehmet Yalçın**'ı ve mektubunu hiç unutmayacağım. Bu mektup, bana göre, gerek ulaşma biçimi gerekse içerik olarak, ölçülmez değerdedir. Nur içinde yatsın.

Sayın **Metin Aydoğan** Bey,

Gönderdiğiniz "*Bitmeyen Oyun*" adlı kitabınızı aldım büyük bir beğeni ve duyarlılıkla okudum. Damarlarım, en şifalı serumu almış oldu. Çok teşekkür ederim. Duyduğum yakınlık nedeniyle size hayatımı yazmak istedim.

Ben **Mehmet Yalçın**. 1925 yılında Uşak'ın merkez köyü Ulucak'ta dünyaya geldim. Şu anda 80 yaşındayım. 1932'de **Atatürk**'ün köy çocuklarının okuma yazma öğrenmeleri için bulup uygulattığı, 3 yıllık köy okuluna başladım. Köyümüze yeni yapılan bu okulda, bir öğretmen ve 78 öğrenci vardı.

Üç yıl çabuk geçti, okulu bitirdim. Ancak, olanaksızlıklar nedeniyle, şimdi Manisa'nın bir ilçesi olan Selendi'deki 5 yıllık okula gidemedim. Köyün çobanı olarak iki yıl daha geçti. Selen-

di'de okuyan bizim köyden 3 arkadaşım vardı. 29 Ekim Cumhuriyet bayramında köye gelmişlerdi. Dönerlerken, evden kaçıp 4. ve 5.sınıfı bitirmek için onlara katıldım. Cebimde 7,5 kuruşum vardı. Çoban arkadaşlarım, kaçtığım gün bizim koyunlara da baktılar, akşam babama teslim ettiler.

Okula vardığımızda yanlarında geldiğim çocuklar durumumu okul yönetimine anlattılar. Azar işiteceğimi sanarken, Başöğretmenim odasında beni kucakladı, sevdi, yanaklarımdan öptü. *"Ben okutacağım bu yavrumuzu"* dedi. O sıkıntılı günlerimde bana yardımcı olan çoban arkadaşlarım ve baş öğretmenim artık aramızda değil. Hepsi nur içinde yatsınlar.

İki yıl sonra okulu başarıyla bitirdim. Okula, eğitimime devam etmek istediğimi belirten bir dilekçe bırakarak köye döndüm. Yaz sonunda, çeşme başında bulgur kaynatırken köyün korucusuyla birlikte iki jandarma geldi. *"Dilekçe vermişsin, kabul edilmiş. İzmir Kızılçullu Köy Enstitüsü'nden çağrı geldi, okuman için oradan isteniyorsun; hazırlan"* bildiriminde bulundular.

Ancak, ne yazık ki, bu güzel fırsatı babam değerlendirmede ve beni okumaya göndermedi. O günlerde çektiğim acı ve üzüntüyü hayatım boyunca unutmadım. Ağlayarak ömürler geçti. O gün kendi kendime söz verdim. *"Bir gün çocuk sahibi olursam, onları mutlaka okutacağım"* dedim. Bu, sözvermekten çok bir ant, neredeyse hayatımı adadığım tutkulu bir amaçtı.

1943 yılında evlendim. Sekiz yıl çocuğumuz olmadı. Daha sonra 2 kız, 2 oğlan 4 çocuğumuz oldu. Ne mutlu ki sözümü yerine getirdim. Dört çocuğumu da; ulu önder **Atatürk'**ün ilke ve inkılaplarına bağlı, ona layık, namuslu ve memleketsever pırıl pırıl öğretmenler olarak yetiştirdim. Onlar, yüce önder **Atatürk'**ün düşünceleriyle donattıkları binlerce öğrenci yetiştirdiler. Bugün, yaşlı halimle, mutluluk ve iç huzuru içindeyim. Büyük kızım ve damadım *İzmir Atatürk Lisesi'*nde uzun yıllar öğretmenlik yaptılar; öbür damadım ve kızım *Uşak Anadolu Lisesi'*nden emekli oldu. Oğlumun biri eşile birlikte Salıhlı'de, diğeri Afyon'da yine eşile birlikte öğretmenlik yapıyor. Torunlarımdan biri, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'*ni bitirdi, birisi *İstanbul'da Marmara Üniversitesi'nde* okuyor. Küçük torunum, bu yıl üniversite sınavlarında Afyon birincisi, Türkiye 33.sü oldu. Onlarla gurur duyuyorum. Cümlemizin yavrularına başarılar diliyorum.

Sayın **Metin Aydoğan,**

Üç yıllık köy okulunda okurken, değerli öğretmenimiz **Murat Pekşen**, bizlere yüce önder **Atatürk**'ü, Kurtuluş Savaşı'nı, devrimleri büyük bir duygululukla anlatır, kendisi dahil hepimizi ağlatırdı. Kitabınızı okurken sanki o günleri yeniden yaşadım, aynı heyecanla duygulandım. Nur içinde yatsın, sevgili öğretmenim **Murat Pekşen**'in bizlere aşıladığı düşüncelerle, **Atatürk**'e olan sevgi ve heyecanım hiç eksilmeden bugünlere geldim. Ancak, Türkiye bugün, o büyük insanın bizden istediği yerde değil. Bilinçsiz yöneticiler, bu güzel ülkeyi, borcunu değil borç faizini bile ödeyemez duruma getirdiler. Merhum **Aşık Veysel**'in söylediği gibi, *"aslan yatağı boş kalmaz"*. Damarlarındaki asil kanda mevcut güçle, sizin gibi değerli yazarlar ortaya çıkar, gerçekleri korkmadan ve yılmadan ortaya koyar. Siz ve sizin gibi, yüreği vatan aşkı ve **Atatürk** sevgisiyle dolu, daha nice vatan evlatları ortaya çıkacak, bu güzel ülkeyi sonsuza dek koruyacaklardır. Buna, inancım ve güvenim sonsuzdur.

Sayın **Metin Bey**,

"Bitmeyen Oyun" adlı emek ürünü uyarıcı eseriniz beni çok duygulandırdı ve bunları yazmama neden oldu. Eserinizi, yarınları görebilen, görmek isteyen herkese okutuyorum. Okutmayı da sürdüreceğim. Duygularımı açarak gereksiz sözcüklerle vaktinizi aldığım için özür dilerim. Mektubumdaki bütün hatalarım için affınızı rica ediyorum. Ülke ve halk için gerçekleri yazan siz vatanseverleri, Allah düşmanların şerrinden korusun; sizi güçlü ve sağlıklı kılsın. Bilginiz çok, kaleminiz işlek olsun, hiç susmasın. Kalbinizdeki güzellikleri, yazıya döktüren gözleminizden bütün hasretimle öpüyorum.

Mehmet Yalçın Ulucak-Uşak

*

Sayın **Metin Aydoğan**

Öncelikle şunu açık bir dille belirteyim ki *"Bitmeyen Oyun"* gibi mükemmel bir eserin sahibi olduğunuz için gurur duymalısınız.

Özür dileyerek devam etmek istiyorum. Böyle bir kitabı daha önce okumadığım için gerçekten üzgünüm. *"Bitmeyen Oyun"* Tarih öğretmenimin bana hediyesiydi. Gerçekten çok güzel bir kitap. Ayrıca sizlerin huzurunda Tarih öğretmenim **Selma Hanım**'a teşekkür ediyorum. Şu anda elimde 46.baskı var. Bildiğimi sandığım Türkiye tarihini oysa ne az biliyormuşum. Bana

bir Türk genci olduğumu ve yapmam gerekenin damarlarımdaki kanda mevcut olduğunu hatırlattınız. Size minnettarım.

Gerçekten **Atatürk'e**, *Atatürk Devrimlerine* ve **Atatürk'ün** kurduğu *Cumhuriyete* bu kadar sahip insanları görmek büyük onur.

Sizinle tanışmak isterdim ama bu mümkün mü bilemiyorum. Şunu bilin **Metin Bey** biz genciz, yürüdükçe dağlar eğilir önümüzde. Karanlıklar aydınlanır. Biz genciz **Metin Bey**, bir avuç da olsak, bir ordu kadar çok da olsak biz genciz. Çabalarınız, kitaplarınızdaki haykırıışlarınız karşılıksız kalmayacak. İnanıyorum ki bu gençlik gerekeni yapacak.

Bu mükemmel kitabı yazan elinizden öper. Aklınızın ve kaleminizin o aydın ışığında saygıyla eğilirim.

Hüseyin Salkaya, Orta Öğretim Son Sınıf Öğrencisi, Menemen

*

Değerli Hocam **Metin Bey**,

İlk defa birisine mektup yazıyorum ve inanılmaz derecede heyecanla doluyum... "*Bitmeyen Oyun*" adlı kitabınızı Milli Güvenlik hocamız olan **Erdal Albay**'ım tavsiye etti. Bize bir telefon numarası vererek bu numarayı aradığınızda **Metin Aydoğan**'a ait kitaplara, istersek ücretsiz olarak sahip olabileceğimizi söyledi. Ben bunu duyunca çok şaşırılmışım. Çünkü hangi yazar kitaplarını okuyucuya ücretsiz olarak verirdi ki? Herneyse bu numarayı aradım "*Bitmeyen Oyun Türkiye'yi Bekleyen Tehlikeler*" adlı kitabınıza bu yolla sahip oldum.

Gerçekten ben şunu söylemeliyim ki bu kitabı altınlara bile değişmem. Bu kitapla birlikte bazı şeylerin farkına vardım. Ben kitap okumayı çok seviyorum ve okuduğum kitapların hiçbirisi bu kitap kadar muhteşem değil. Bu sözlerime gerçekten inanın.

Bazen okulda hocalarımızla birlikte tartışıyoruz. Onlar da her şeyin farkındalar ve benle aynı fikirdeler, birlik beraberlik içinde örgütlenerek aynen kurtuluş savaşında olduğu gibi vatanımızı savunmalıyız ve olanlara karşı sessiz kalmamalıyız...

Ülkemizde hiç hoş olmayan olaylarla karşılaşılıyor. Mesela türban olayı, Türkiye yıllardır bununla uğraşıyor. Eşi türbanlı olan Cumhurbaşkanı olamazmış, eğer olursa laiklik elden gidermiş. Bence laikliği, ulus devleti, bağımsızlığımızı ortadan kaldıracak olan IMF ve ABD'dir. Çünkü her fırsat buldukların-

da ülkemizi parçalamaya çalışıyorlar. Önemli olan eşinin türbanlı olup olmaması değil, ulusal bağımsızlıktan yana olup olmamasıdır. Buna göre karar vermeliyiz. Bence türbanlı birisi IMF'ye, AB ve ABD'ye karşı çıkıyorsa türbanının önemi yoktur, o gerçek bir yurtseverdir.

Birde şunu söylemek istiyorum ülkemizde özelleştirme fazla yaygın ve bu hiç de iyi değil. Tamam, özelleştirme yapıl-sın ama o kadar aşırıya gitmeden yapılsın. İngiltere, Japonya özelleştirmeye kısıtlama getiriyor ve bu çok iyi. Keşke diyorum bizim ülkemizde de özelleştirmeyi kısıtlasalar. Geçen günlerde *Oyakbank* yabancılara, satıldı, ben bunu duyunca çok üzüldüm keşke böyle olmasa...

Etrafıma baktığımda neredeyse herkes Avrupa Birliği'ne girmek istiyor ama ben istemiyorum. Çünkü, Avrupa Birliği'ne girersek *Atatürkçülük* ve *Atatürk inkılaplarından* uzaklaşacakmı-sız gibime geliyor. Zaten onlar da, bizleri istemiyor. Coğrafya öğretmenimizin bir sözü var bunu sizle paylaşmak istiyorum "*Küçüklüğümde Avrupa Birliği'ne girecektik büyüdüm hala Avrupa Birliğine gireceğiz*" yani kaç sene geçti aradan, onlar bizi oya-layıp duruyorlar...

Vatanımızı parçalamak, bölmek isteyenler şunu unutma-sınlar, böyle bir şey yapamayacaklar, yapmaya kalkışarlarsa karşılarında koskocaman Türk gençlerini göreceklerdir.

"*Yeni Dünya Düzeni Kemalizm ve Türkiye*" kitabınızı bana yollarsanız çok sevinirim ve şunu söylemek istiyorum "*Bitmeyen O-yun ve Türkiye'yi Bekleyen Tehlikeler*" kitabınızı bana yolladığınız için size gerçekten ne kadar teşekkür etsem azdır, sağolun...

Ebru Altun, Gaz.Ticaret Meslek Lisesi-İzmir

*

Sayın **Metin Aydoğan**,

Üniversiteden mezun olduktan sonra makine imalatı ya-pan aile şirketimizde çalışmaya başladım. Son bir yıl içerisinde "*Bitmeyen Oyun ve Türkiye'yi Bekleyen Tehlikeler*" ve "*Ekonomik Bunalımdan Ulusal Bunalıma*" adlı kitaplarınızı okudum ve sizi tanıma fırsatım oldu.

Yaklaşık iki seneden beri şirketimizde çalışmaktayım ve imalat sanayinin ne kadar zor, ne kadar yıldırılmak istenen, ne kadar köstek olunan bir sektör olduğunu anlamış olsam da; üretim yapan, istihdam yaratan, katma değer yaratan bir fir-mada çalışmaktan büyük onur duyuyorum. Eğer şartlar izin ve-

rirse, ömrümün sonuna kadar da bu sektörde mücadele etmeye kararlıyım.

Yazdıklarınızdan çok etkilendim ve sizi (beklide haddim olmayarak) müsait olduğunuz bir günde fabrikalarımızda misafir etmek isterim. Bu davette ki en büyük amacım firmalarımızı, bu ülkede imalat yapmak için, istihdam yaratmak için ne denli çırpındığımızı görmenizdir. Ayrıca sizin içinde farklı bir gün olacağını tahmin ediyorum. Bu vesileyle hayatınızda başarılar diliyor ve toplumumuzu örgütleme çalışmalarınızdan dolayı da kendi adıma çok çok teşekkür ediyorum

Atacan Derin-İzmir

*

Sayın **Metin Aydoğan**;

"*Bitmeyen Oyun*" adlı eserinizin 65.baskısını az önce bitirdim. Sinir ve heyecandan yerimde duramıyorum. 16 bölümden oluşan ve büyük emeklerle hazırlandığı daha ilk satırlarında ortaya çıkan çok önemli bu eserin her bölümünü ayrı bir arayış ve içime sindirerek okumaya çalıştım.

Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde batılı devletlerin yurdumuz üzerinde oynadığı oyunların bugün hemen aynıyla yeniden oynayabilmeleri insana acı veriyor. Bu oyunlara alet olanlar Türk milletine karşı suç işlemektedirler. Haini bu kadar bol bir başka ülke var mıdır bilemiyorum.

Bir kamu kuruluşunda memur olarak görev yaptığımdan dolayı elimden çok fazla bir şey gelmemesi beni ayrıca kahrediyor. Ve bir şeylerin yapılması gerektiğini düşünüyorum. Peygamberimiz **Hızır Muhammed**'den sonra, dünyaya, özellikle Türkiye'mize bahşedilmiş bir dahi olan **Mustafa Kemal Atatürk**'ün düşüncelerinin ve uygulamalarının o'nun yaşadığı dönemde ileriye yönelik olarak ne derecede doğru tesbitler olduğu, günümüzde daha da anlaşılmış bulunmaktadır.

Bu düşünceler ışığında eserinizin "*Ne Yapılmalı*" adlı bölümü üzerinde daha çok düşünmeye başladım. Ve bu konuda bir hareketin geciktirildiğini düşünmekteyim. Bir şeyler yapalım. **Atatürk**'ü beklemenin faydası yok. Ülke yönetimi için **Atatürk** gibi düşünen insanlarımız vardır mutlaka. Bu ülke yoktan var edildi, ilelebet payidar kalması için ne gerekiyorsa yapmaya çalışalım.

Saygılarımla.

Mustafa Şavul-Ankara

*

Sayın **Metin Aydoğan**,

"Bitmeyen Oyun" isimli kitabınızı bitirmek üzereyim. Kitabınızı okumuyor, adeta güzel sesli birinin konuşmasını dinliyor gibiyim.

Bu güzel eserinizin bana öğrettiği ve asla zihnimden silinmeyecek gerçekler şunlar; *"Atatürk'ün mükemmel Devlet adamlığı, zekası, bilgisi, liderliği, icraatı ve vatanseverliği (inandıklarımın teyidi), Atatürk'ten sonraki tüm politikacı ve devlet adamlarının dar görüşlü, bilgisiz, korkak ve emperyalist oyunlara boyun eğmiş olmaları, Atatürk'ün bizleri defalarca uyardığı tüm tehlikelerin bugün birer birer yaşandığı."*

Bu ve buna benzer eserlerinizin gerçekleşmesinde gösterdiğiniz yorucu çalışmalarınızdan sizi bütün içtenliğimle kutluyor, size sağlık, başarı ve mutluluklar diliyorum.

Kemal Özalp-İstanbul

*

Sayın **Metin Aydoğan**,

"Bitmeyen Oyun" adlı kitabınızı büyük bir beğeni ve hayretler içerisinde okudum ve kitabınızı çok beğendim. İsminizi sayın **Oktay Sinanoğlu**'nun *"Hedef Türkiye"* adlı kitabında okumuştum ve kitabınızı ne yapıp yapıp buldum.

Güzel vatanımızın üzerinde oynana çirkin olayları görmemize kaleminizle yardımcı olduğunuz için çok teşekkür ederim. Ben Aydın'ın küçük bir köyünde ikamet etmekteyim. Sözel bölümü 2.sınıf öğrencisiyim. Polis olmak istiyorum. Bu dönemde siyasete ve tarihe ilğim arttığı için kitaplarınız benim için daha bir önem kazandı. Umarım Türkiye'deki geri düşünceli insanlardan kurtulmamız ve güzel vatanımızın kötü oyunlara gelmesi için sizin gibi bilgi ustalarına çok ihtiyacımız var. Size ne kadar teşekkür etsek azdır.

Bu kitabınızı çok zor buldum. Diğer kitaplarınızı da okumak ve daha çok bilgi sahibi olmak istiyorum. Siz değerli yazarımızdan diğer kitaplarınızı da göndermenizi rica ediyorum. Eğer gönderebilirseniz çok mutlu olacağım. Bundan sonraki eserleriniz için şimdiden başarılar dilerim.

Yeşim Serbes, Germencik-Aydın

DİPNOTLAR

BİRİNCİ BÖLÜM DİPNOTLAR
YENİ BİR YÜZYILA GİRERKEN

- 1 **"Dünya 1900"** James Joll 20.Yüzyıl Tarihi, Arkın Kit, Sayı:1 sf.3
- 2 **"Mahan'a Göre Deniz Gücü"**, William E. Livezey, Harp Akademileri Komutanlığı, Deniz Harp Akademisi Yay., 1979, sf.63
- 3 **"Emperyalizme Tepki: Milliyetçilik"** G.Barraclough, a.g.e. S:13, sf.243
- 4 a.g.e. sf.45
- 5 **"The History of Germany Since 1789"** Golo Mann (New York: Praeger 1968, sf.65 aktaran Jeffrey E.Garten **"Soğuk Barış"** Sarmal Yay. sf.66
- 6 **"Yeni Ekonomi"** Malcolm Falkus 20.Yüzyıl. Tarihi, Arkın Kit., sf.116
- 7 **"Bitmeyen Oyun"** Peter Hopkirk, Sabah Kitapları sf.9-5
- 8 a.g.e. sf.67
- 9 **"Kendine Rağmen Dünya Devleti Olmak"** Sedat Ergin, Hürriyet 05.10.1999
- 10 **"Clinton'u Nasıl Okumalı?"** Ali Sirmen, 11.11.1999 Cumhuriyet
- 11 **"ABD Batı'nın Geleceği Türkiye'nin Elinde"** Hürriyet, 07.03.2001
- 12 **"Europa İstdie Letzte Utopie"**, Daniel Cohn Bendit, Tageszeitung, 03.11.2000, ak. Aydınlık, 26.11.2000
- 13 **"Un régime lépvise"** Luc de Barochez Le Figaro, 16.05.2001
- 14 **"Stratejik Ortaklık Neden Öneriliyor?"** Attila İlhan, Cumhuriyet 22.11.2000
- 15 **"Bir Hürriyet Havarisinin Sabıka Dosyası"** Y.Adsız, Boyut Kit., sf.161
- 16 Süddeutsche Zeitung 19 Ocak 1998 ak. **"Türkiye Kritik Yaşta"** Aydınlık 25 Ocak 1998 Sayı 549 sf.7
- 17 Mine G.Kırıkkanat Milliyet 29.05.1999
- 18 **"Aegste von den Kurden"** Adrian Zielcke Stuttgarter Zeitung 03.01.1998
- 19 **"Haksız Suçlama"** Cumhuriyet 12.02.1999
- 20 **"Savunmanın En Anlamlı Yönü"** Mümtaz Soysal Hürriyet 02.06.1999

İKİNCİ BÖLÜM DİPNOTLAR
ABD İLE ANLAŞMAK

- 1 **"Hearing on the Foreign Assistance Act of 1967"** Washington D.C. 1967, sf.114, ak. Harry Magdoff **"Emperyalizm Çağı"** Odak Yay. 1974, sf.153
- 2 **"Dünyanın Efendisi Avrupa"** James Joll 20.Yüzyıl Tar. Arkın Kit, sf.2
- 3 **"The Strenuous Life"** Hamilton Clup, Shicago İL, 10.04.1899 ak. Jeffrey E. Garten **"Soğuk Barış"** Sarmal Yay., sf.261
- 4 **"Alman İşgalinde Avrupa 1939-1945"** M.R.D. Foot, 20.Yüzyıl Tarihi, Arkın Kitapevi, sf.334

- 5 **"Bulletin"** 10.05.1965 sf.695 ak.**Harry Magdoff "Emperyalizm Çağı"** Odak Yayınları 1974, sf.55
- 6 **"Emperyalizm Çağı"** Harry Magdoff, Odak Yay., sf.253
- 7 New York Times, 08.03.1992 ak. **"Bugünün ve geleceğin Güç Merkezleri ve Genelgeleri ile Türkiye'ye Etkileri"** Harp Akd. Yay., 1994, sf.10
- 8 **"Oltadaki Balık Türkiye"** Emin Değer, Çınar Araştırma, sf.161
- 9 **"History of the American People"** Thomas Woodrow Wilson 5.Cilt sf.296, ak. Yağmur Adsız, **"Bir Hürriyet Havarisinin Sabıka Dosyası"** Boyut Yayınları, sf.281
- 10 **"Asi Liderleri Vurmak İçin Suikast Yasası"** Hürriyet, 11.02.2001
- 11 **"Milli Kurtuluş Tarihi"** Doğan Avcıoğlu İst.-1974, 3.Cilt, sf.1685
- 12 **Yalçın Doğan Cumhuriyet**, 17-19 Ağustos 1975, ak. **Emin Değer "Düşünce Özgürlüğü Çıkmazı"** Tekin Yay., 1995, sf.175
- 13 **"Milli Kurtuluş Tarihi"** Doğan Avcıoğlu İst.-1974, 3.Cilt, sf.1624
- 14 Ulus, 10.05.1939; ak; Hikmet Bila, **"CHP 1919-1999"** Doğan Kit., 2.Bas., sf.89
- 15 **"Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ekonomisi"** Prof.Dr.Memduh Yaşa, Akbank Kültür Yay., 1980, sf.608
- 16 **"İkili Anlaşmaların İçyüzü"** Haydar Tunçkanat Ekim Yay., 1. Bas., sf.24
- 17 a.g.e. sf.26 ve 31
- 18 Siyasal Bilgiler Fakültesi Dış İlişkiler Enstitüsü, Op. Cilt, sf.188, ak, **Haydar Tunçkanat, "İkili Anlaşmaların İçyüzü"** Ekim Yay., sf.27
- 19 **"İkili Anlaşmaların İç Yüzü"** Haydar Tunçkanat, Ekim Yay., sf.44-45-48
- 20 a.g.e. sf.45
- 21 **"Ecevit Olayı 1"** K.Sağlam, ak. E.Bilbilik Aydınlik 16.01.2000, Sayı 652
- 22 a.g.d.
- 23 a.g.d.
- 24 New York Times 13.10.1965, ak. **Doğan Avcıoğlu, "Milli Kurtuluş Tarihi"** İstanbul Matbaası 1974, 3 Cilt, sf.1624
- 25 **"Köy Enstitüleri ve Ötesi"** Mahmut Makal, sf.191
- 26 **"Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri"** 3. Cilt, ak. Hüseyin Cevizoğlu **"Atatürkçülük"** Ufuk Ajansı Yay., sf.69
- 27 **Mustafa Balbay Cumhuriyet**, Haziran 1994 ak. **Emin Değer "Düşünce Özgürlüğü Çıkmazı"** Tekin Yay., 1995, sf.175
- 28 **"Haftaya Bakış"** Ahmet Taner Kışlalı, Cumhuriyet 03.03.1986
- 29 a.g.y.
- 30 **"Sağdaki Partilerin Eseri"** Aydınlik Dergisi, 30.01.2000 Sayı 654 sf. 7
- 31 a.g.d.
- 32 **"Baba'dan Din Atağı"** Hürriyet, 1 Kasım 1999
- 33 **"Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri"** VI. Cilt, sf.167, ak. **Seyfettin Türran "Atatürk'te Konular Ansiklopedisi"** Yapı Kredi Yay., sf.302
- 34 **Ahmet Taner Kışlalı Cumhuriyet**, 08.03.1998
- 35 **"Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri"** 2.Cilt, sf. 210 ak. Hüseyin Cevizoğlu, **"Atatürkçülük"** Ufuk Ajansı Yay., sf.69

- 36 Nutuk sf.710 ak. **D.Avcıoğlu "Milli Kurtuluş Tarihi"** 3.Cilt., sf.1615
 37 Nutuk, sf.211, ak. a.g.e. 3.Cilt, sf.1481
 38 **"Milli Kurtuluş Tarihi" Doğan Avcıoğlu** İst-1974, 3.Cilt, sf.1673
 39 **"Aid And Diplomacy in the Middle East"** Halford L.Hoskins, Current History, 1966, sf.15 ak. **Harry Magdoff "Emperyalizm Çağı"** Odak Yay., 1974, sf.150
 40 **"İkili Anlaşmaların İç Yüzü"** Haydar Tunçkanat, Ekim Yay., sf.196
 41 **"Akrebin Kısacasında Güneydoğu-Rapor 1"** Birlik Araş.Gurubu, 1955
 42 **"Milli Kurtuluş Tarihi" Doğan Avcıoğlu**, İst-1974, 3 Cilt, sf.1680
 43 **"Yok Denildi Petrol Fışkırdı"** Cumhuriyet 30.03.1999
 44 **"Milli Kurtuluş Tarihi" D.Avcıoğlu**, 2.Cilt, İst.-1974, sf.731

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM DİPNOTLAR BATI ZOR DURUMDA

- 1 **"Soğuk Barış"** Jaffry E. Garten Sarmal Yay., sf.36
 2 **"The Democracy Trap: Theperils of the Postcold World War"** Graham E. Fuller Newyork 1991
 3 **"Multinationales et Systemes de Communication"** Armand Mattc-lard Anthopos, Paris 1976, ak. **Serge Latovche**, **"Dünyanın Batı-lılaşması"** Ayrıntı Yayınları, 1995, sf.134
 4 **"Growth, Income Distribution and Household Welfare in the In-dustrialised Countries Since the First Oil Shock"** A.Boltho, Inno-centi Occasional Papers, (Floransa; UNICEF) ak. **Rence Prendergast ve Frances Stewart**, **"Piyasa Güçleri ve Küresel Kalkınma"** Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1995, sf.57-58
 5 **"Ulusal Ekonomiler Yıkıma Sürükleniyor"** Cumhuriyet 03.02.1999
 6 OECD Economic Outlook, Aralık 1992
 7 **"Manufacturing Mattes"** Stephen S. Cohen-J.Zysman, New York Basic Books 1987, sf.4, ak. **R.J. Barnet-J.Cavamagh "Küresel Düşler"** sf.180
 8 **"US Department of Labor"** Employment and Earning 12.01.1991 sf.10, ak. **Lester Thurow**, **"Kıran Kırana"** Ata Yayınları, sf.184
 9 Le Monde Diplomatique, Ekim 1994
 10 **"Piyasa Güçleri ve Küresel Kalkınma"** R. Prendergast-F. Stewart, sf.53
 11 **"The Maney Magician at Philip Morris"** L.J.Nathans Business Week, 10.04.1989, sf.78, ak. **R J Barnet-J.Cavanagh "Küresel Düşler"** sf.180
 12 **"U.S. Expands Its Lead in the Rate of Imprisonment"** Fox Butter-field, The New York Times, 11.02.1992, ak. **J.E.Garten "Soğuk Barış"** sf.219
 13 **"Dipsiz Kuyu"** Umur Talu, Milliyet 31.12.1999
 14 **"Many Police Forces Rearm to Counter Criminals Guns"**, The New York Times, 04.09.1990, ak.**J.E. Garten "Soğuk Barış"** Sarmal Yay., sf.219

- 15 **"Soğuk Barış"** Jeffry E.Garten, Sarmal Yay., sf.219
- 16 **"A Nation in Crisis: The Dropout Dilemma"** Byron N. Kunisawa, National Education Association Today, Ocak 1988, sf.61; The Congress of the United States, The 1990 Joint Economic Committee Report (Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office, 1990 sf.6; **"Losing the War of Letters"** Ezra Bowen Time, 05.05.1986, ak. J.E. Garten, a.g.e. sf.219
- 17 **"Report to Clinton Sees Vast Extent of Homelessness"** John De Parle, New York Times 17.02.1994 sf.20 ak. Lester C. Thurow, **"Kapitalizmin Geleceği"** Sabah Kitapları, sf.25
- 18 **"Homeless in France"** I.Herald Tribune, 20.12.1994 sf.1, ak. a.g.e. sf.25
- 19 **"Macroeconomic Performance and the Disadvantaged"** D.Culter-L. Katz (1991) Brooking Papers On Economic Activity (Washington D.C. Brooking Institution, ak. Dharam Ghai, **"Yapısal Uyum, Küresel Bütünleşme ve Sosyal Demokrasi"** **"Piyasa Güçleri ve Küresel Kalkınma"** Rence Prendergast-Frances Stewart Y.K.Yayınları, sf.57
- 20 **"Küresel Düşler"** Richard Barnet-John Cavanagh Sabah Kit., sf.233
- 21 **"Growth, Income Distribution and Household Welfare In the Industrialised Countries Since the First Oil Shock"** A. Boltho, Innocenti Occasional Papers, (Floransa; UNİCEF), ak.Renee Prendergast-Frances Stewart, **"Piyasa Güçleri ve Küresel Kalkınma"** YKY., İst.-1995, sf.57-58
- 22 **"Sefiller Avrupa Sahnesinde"** Cumhuriyet, 17.10.1997
- 23 **"UNCTAD 1990"** ak. Renee Prenderqast-Frances Stewart **"Piyasa Güçleri ve Küresel Kalkınma"** Yapı Kredi Yay., sf.54
- 24 **"Oyunun Kuralı Değişiyor"** Cumhuriyet 05.11.1999
- 25 **"Küresel Düşler"** Richard J. Barnet-Cohn Cavanagh Sabah Kit., sf.232
- 26 **"Deindustrialization and Unemployment in America"** Barry Bluestone sf. 31, ak.R.J.Barnet-J.Cavangh, **"Küresel Düşler"** Sabah Yay., sf.232
- 27 **"Küresel Düşler"** Richard J.Barnet-Cohn Cavanagh Sabah Kit., sf.233
- 28 **"Küresel Düşler"** Richard J. Barnet-Cohn Cavangth, Sabah Kit., sf.232
- 29 **"Senato Çalışma Alt Komitesi Önünde Tanıklık"** Jeff Faut ABD Senatosu, 07.04.1992, sf.2 ak. a.g.e. sf.233
- 30 **"Küresel Düşler"** Richard J. Barnet-John Cavanagh, Sabah Kit., sf.233
- 31 **"Carpenter Technology"** Nicholas Fiore, at Conference on Leveraging Taiwanese Resources MIT-EPOCH Foundation, 12-14.10.1995, ak Lester E. Thurow **"Kapitalizmin Geleceği"**, Sabah Kit., sf.138
- 32 **"Generating Inequality"** Thorow, ak. Lester E. Thurow, a.g.e. sf.148
- 33 **"Yapısal Uyum, Küresel Bütünleşme ve Sosyal Demokrasi"** Dharam Ghai ak. Renee prendergast-Frances Stewart **"Piyasa Güçleri ve Küresel Kalkınma"** Yapı Kredi Yayınları
- 34 Eurostat 1997

- 35 **"AB'de Yeni Sınıf: İşsizler"** Cumhuriyet 21.01.1998
- 36 **"AB'nde Yeni Sınıf: İşsizler"** Cumhuriyet 21.01.1998 ve 17.10.1997
- 37 a.g.g. Cumhuriyet, 21.01.1998
- 38 **"Sefiller AB Sahnesinde"** Cumhuriyet, 17.10.1999
- 39 a.g.g. 17.10.1999
- 40 **"AB'nde Yeni Sınıf, İşsizler"** Cumhuriyet 21.01.1998
- 41 **"Küreselleşmenin İflası"** Cumhuriyet 28.09.1998
- 42 **"Küreselleşme Avrupa'daki İşçiye de Ezdi"** Cumhuriyet 27.12.1997
- 43 **"Küreselleşme Baskısı Hız Kazanıyor"** Cumhuriyet, 17.02.1998
- 44 The Observer 16.11.1997 ak. Cumhuriyet 24.11.1997
- 45 New York Times, 20.05.1987, ak. **"Küresel Düşler"** Richard J. Barnet - John Cavanagh, Sabah kitapları, sf.319
- 46 **"The Second Slump"** sf.30 Ernest Mandel ak. Neşecan Balkan, Bağlam Yay., sf.49 ve **"Soğuk Barış"** Jaffry E. Garten Sarmal Yay., sf.215
- 47 **"ABD, ABD'ne Karşı"** Power Ocak 1999, Aybim Bilgisayar Tic. Ltd. Şti. garildi Yore Com.tr.
- 48 **"Binbaşı Ersever'in İtirafı"** Soner Yalçın Kaynak Yay., 8.Bas., sf.108-109
- 49 **"Düşünce Özgürlüğü Çıkmazı"** Emin Değer Tekin Yay., sf.256
- 50 **"Oltadaki Balık Türkiye"** Emin Değer Çınar Araş., 5.Baskı, sf.204
- 51 Aydınlik, 7 Kasım 1999, sf.16

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM DİPNOTLAR ULUSLARARASI GERİLİMLER VE BORÇLANMANIN İÇ YÜZÜ

- 1 **"Soğuk Barış"** Jaffry Garten, Sarmal Yay., sf.19 ve 231
- 2 a.g.e. sf. 6
- 3 **"Kohl to Reassure Soviets on Unification"** The Boston Globe, 09.02.1990 sf.2 ak, Lester Thurow **"Kıran Kıran"** AFA Yay., sf.27
- 4 **"The Fighter of France"**, Steven Greenhouse, The New York Times, 16.05.1991 sf.3 ve **"Japan's l'affaire Cresson"** Colin Nickerson, The Boston Globe, 01.05.1991, sf.2, ak. a.g.e. sf.86-87
- 5 US New an World Repord ak. Cumhuriyet 12.01.1998
- 6 **"The Japon That Can Say No"** Şintaro Işihara Why Japan Will Be First Among Equals (New York:Simon&Schuster, 1991) sf.50 ak. Lester Thurow **"Kıran Kırana"** AFA Yay., sf.27
- 7 **"Japon Can Say No"** Nomura Research Ins. sf.1, ak. a.g.e. sf.27
- 8 **"Küresel Düşler"** R.J. Barnet-J. Cavanght Sabah Kitapları, sf.35
- 9 **"Los Angeles Times"** 14.11.1998 ak. Ergin Yıldızoğlu **"Dikkatler Reel Ekonomiye Dönerken"** Cumhuriyet 16.11.1998
- 10 **"The New Superpowers: Germany, Japon, The V.S. and The New World Order"** New York 1991, ak H.Ulman **"Dünya Nereye Gidiyor"** **"Yeni Dünya Düzeni ve Türkiye"** Bağ. Yay., sf.45-46
- 11 **"O'Conor, 1970:1970:115-121"** Mandel 1975: 343-6 ak.Neşecan Balkan **"Kapitalizm ve Borç Krizi"** Bağlam Yayınları, 1994, sf.82

- 12 **"Sömürgecilik Emperyalizm Küreselleşme"** F.Başkaya Öteki Yay., sf.27
- 13 Hürriyet 17.03.2000
- 14 Prof.Dr. A.İşıkılı **"Küreselleşme ve Sonuçları"** Paneli 12.05.2000 İzmir
- 15 **"Küresel Düşler"** R. J.Barnet-C.Cavanagh Sabah Kit. ,sf.259
- 16 **"Dünya Bankası" "World dept Tables"** (Washington D.C.:The World Bank değişik yıllar) ak.Neşecan Balkan **"Kapitalizm ve Borç Krizi"** Bağlam Yay., 1994, sf.142-143
- 17 a.g.e. sf.142-143
- 18 **"Yükselmeye Başlayan Dalga"**, Ergin Yıldızoğlu, Cumhuriyet 09.10.2000
- 19 **"Kapitalizm ve Borç Krizi"** N. Balkan, Bağlam Yay., 1994 sf.107
- 20 **"Ekonomide Dışa Açık Büyüme"** Gülten Kazgan, sf.192, Tab.II ak. N.Balkan, **"Kapitalizm ve Borç Krizi"** Bağlam Yay., sf.107
- 21 **"OECD, 1991; Rojas-Suarez"** ak.Renee Prendergast-Frances Stewart **"Piyasa Güçleri ve Küresel Kalkınma"**, Y.K.Y., sf.44
- 22 **"Dünya Bankası" World Deep Tables** (Washington D.C.:The World Bank) değişik yıllar, ak.Neşecan Balkan **"Kapitalizm ve Borç Krizi"**, Bağlam Yay., 1994, sf.142-143
- 23 a.g.e. sf.142-143
- 24 **"Sömürgecilik, Emperyalizm, Küreselleşme"** F.Başkaya, Öteki Yay., sf.25
- 25 **"Some Omportand Issues Ais"** Washington D.C. 1966, ak. Harry Magdoff, **"Emperyalizm Çağı"** Odak Yay., sf.148
- 26 **"ABD 1921-1929"** J.K.Galbraith, **"20.Yüzyıl Tarihi"** Gelişim Yay., sf.57
- 27 **"Küresel Düşler"** Richard J.Barnet-John Cavanagh Sabah Kit., sf.290
- 28 **"Emperyalizm Çağı"** Harry Magdoff, Odak Yay., sf.190
- 29 **"On Edge"** Ellen S. Goldberg ve Dan Haendel (New York: Praeger 1987) sf.10, ak. N.Balkan, **"Kapitalizm ve Borç Krizi"** Bağlam Yay., sf.33
- 30 **"Dünyanın Batılılaşması"** Serge Latouche, Ayrıntı Yayınları
- 31 **"Milli Kurtuluş Tarihi"** Doğan Avcıoğlu, İst.Mat. 1974, 3.Cilt, sf.1687
- 32 **"Piyasa Güçleri ve Küresel Kalkınma"** R.Prendergast-F.Stewart, sf.63
- 33 **"Mustafa Kemal Atatürk'ün, TBMM Birinci Dönem Üçüncü Toplanma Yılıni Açış Konuşması"** ak.Prof.Dr.Afet İnan. **"Devletçilik İlkesi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Birinci Sanayi Planı, 1933"** T. T.K. Yay., XVI. Seri Sayı 14, sf.33
- 34 a.g.e. sf.34
- 35 **"İnsana Değil Faize Para"** Cumhuriyet 27.11.2000
- 36 **"Ekonomi Faize Teslim"** Cumhuriyet 01.11.1999
- 37 **"Ülke Borç Çıkamazında"** Cumhuriyet 09.06.1999 ve **"IMF ile Anlaşmasak Borç Bulamazdık"** Ercan Mumcu Hürriyet, 21.04.2000
- 38 Hazine Müsteşarlığı, Tablo 3.12 **"Dış Borçlar"**

- 39 **"Türkiye İçin Son Şans"** Martin Wolf Financial Times 24.05.2001
- 40 **"Borçlanmada Üstümüze Yok"** Yeni Mesaj 13.01.2001
- 41 **"Larousse"** Düyün-u Umumiye, sf.3469
- 42 **"Devlet Borçlarını Bilmiyor"** Cumhuriyet 25.09.1999
- 43 **"Sayıştay: Devlet Borcunu Saklıyor"** Hürriyet 27.11.2000
- 44 **"Mustafa Kemal Atatürk'ün İzmir İktisat Kongresi'ni Açış Nutku"** ak. Prof.Dr.Afet İnan, **"Devletçilik İlkesi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Birinci Sanayi Planı"** T.T.K.Yay. XVII. Seri, sayı 14, sf.44-38
- 45 **"Mustafa Kemal Atatürk'ün TBMM Beşinci Dönem Dördüncü Yılı'nı Açış Konuşması"** ak. a.g.e. sf.164

BEŞİNCİ BÖLÜM DİPNOTLAR TARIMDA BARBARLIK

- 1 **"Küresel Düşler"** Richard J.Barnet-John Cavanagh Sabah Kit., sf.199
- 2 FAO, Yearbook of Food and Agriculture Statistics Trade Volume (Rome: 1983-1985) ak. T.Ç.S.V., **"Ortak Geleceğimiz"** Dün. Çev.Kal. Kom. sf.155
- 3 **"Küresel Düşler"** Richard J.Barnet-John Cavanagh Sabah Kit., sf.198-199
- 4 **"Küresel Düşler"** Richard J.Barnet-John Cavanagh Sabah Kit., sf.187
- 5 World Bank, World Development Report 1991 (Washington D.C.: World Bank, 1991 sf.232-233, ak. R.J.Barnet-J.Cavanagh Sabah Kit., sf.199
- 6 **"Asya'yı Serbest Piyasa Yaraladı"** Cumhuriyet 01.02.1999
- 7 **"Emperyalizm Çağı"** Harry Magdoff Odak Yayınları, 1974, sf.28
- 8 **"Küresel Düşler"** R.J.Barnet-J.Cavanogh Sabah Kit., 1995, sf. 200-281
- 9 a.g.e. sf.200
- 10 **"Mexico: A Country Guide"** Tom Barry (Albuquerque, N.Mex: InterHemispheric Education Resource Center 1992) sf.163 ak.**Richard J. Barnet-John Cavanagh**, **"Küresel Düşler"** Sabah Kitapları, sf.200
- 11 **"Mexico Business Mounthly"** Temmuz 1991, sf.4, ak. a.g.e. sf.200
- 12 **"Biyoloji ve Uluslararası Tekeller"** Engin Yıldızoğlu Cumhuriyet, 24.05.1999
- 13 **"MAI'den Sonra TEO"** Cumhuriyet 28.05.1999
- 14 Resmi Gazete No: 10 228 ak. **Haydar Tunçkanat**, **"Amerika, Emperyalizm ve CIA"** Tekin Yayınevi, 1987, sf.35
- 15 Resmi Gazete, 24 Eylül 1963 gün ve 11 513 Sayı ak. a.g.e. sf.39
- 16 **"Tarım ve Hayvancılığa Darbe"** Cumhuriyet 30 Ocak 1998
- 17 **"Soygun ve Sömürü Sistemleşiyor"** Sadullah Usumi, Cumhuriyet, 18.03.2000
- 18 **"Ülkemizin Bağımsızlığı Mali Bağımsızlıktan Geçer"**, Alaattin Hacımüezzinoğlu, Ziraat Müh.Odası İzmir Şub.Yay., Sayı 100. 09.05.2002, sf.2

- 19 **"Tarımdaki Nüfus Nereye ?"** Faruk Yücel, Dünya 29.01.2001
- 20 **"Tarım ve Hayvancılık Yok Oluyor"** Dünya, 18.01.2001
- 21 **"Ülkemizin Bağımsızlığı Mali Bağımsızlıktan Geçer"** Alaattin Hacımüzzim, Ziraat Müh.Odası İzmir Şubesi Yay., Sayı 180, 09.09.2001, sf.4
- 22 a.g.e. sf.4
- 23 **"Ülkemizin Bağımsızlığı Mali Bağımsızlıktan Geçer"** Alaattin Hacımüzzim, Ziraat Müh.Odası İzmir Şubesi Yay., Sayı 180, 09.09.2001, sf.4
- 24 a.g.e. sf.4
- 25 **"Dairy, Prairie"** The Economist, 15.11.1986, ak. T.Ç.S.Vak., **"Ortak Geleceğimiz"** sf.160
- 26 **"Ülkemizin Bağımsızlığı Mali Bağımsızlıktan Geçer"**, Alaattin Hacımüzzim, Ziraat Müh. Odası İzmir Şubesi Yay., Sayı 180, sf.4, 09.09.2001
- 27 **"Dairy Prairie"** The Economist, 15.11.1986 ak.Türkiye Çevre Sorunları Vakfı, **"Ortak Geleceğimiz"** sf.160
- 28 **"Ülkemizin Bağımsızlığı Mali Bağımsızlıktan Geçer"** Alaattin Hacımüzzim, Ziraat Müh.Odası İzmir Şubesi Yay., Sayı 180, 09.09.2001, sf.4
- 29 **"The Economist"** 29.06.2001 ak. Ege Cansen, Hürriyet 07.07.2001
- 30 **"Atatürk'ün Tarım Politikası"** Prof.Dr.Reşit Sönmez, Cumhuriyet, 11.01.2001
- 31 **"Milli Kurtuluş Tarihi"** Doğan Avcıoğlu, İst. Mat. 1974, 3. Cilt, sf.1661
- 32 **"Gazi Mustafa Kemal Paşa, 1 Mart 1922 TBMM Zabıt Ceridesi"** ak. Prof.Dr.Ferudun Ergin, **"Atatürk Zamanında Türk Ekonomisi"** Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları, 1977 sf.22

ALTINCI BÖLÜM DİPNOTLAR BATI'NIN IRKÇILIĞI

- 1 **Haluk Tarcan** H.tacan@wanadoo.fr
- 2 Universteliler@topica.com, ak, **Yalçın Bayer** Hürriyet, 23.06.2002
- 3 **"Kilise, Türkiye'nin AB Adaylığına Karşı"** Nilgün Cerrahoğlu Mil-liyet 10.01.2000
- 4 **"Amerika, NATO ve Türkiye"** Prof.Dr.Türkaya Ataöv sf.172 ak. **Emin Değer "Oltadaki Balık"** Çınar Araştırma 5. Bas., sf.182
- 5 **"Amerika, NATO ve Türkiye"** Prof.Dr.Türkaya Ataöv sf.172; ak. **Emin Değer "Oltadaki Balık"** Çınar Araştırma 5. Bas., sf.182
- 6 a.g.e. sf.183
- 7 **"Türkiye'de Alman Vakıflarının Marifetleri"** Tamer Bacioğlu, Cumhuriyet 06.07.1999
- 8 **"Naziler Soykırımı Türklerden Öğrendi"** Aydınlık 11.02.2001
- 9 **"Devrim Hareketleri İçinde Atatürk ve Atatürkçülük"** Tarık Zafer Tunaya Arba Yay., 3.Baskı, sf.141

- 10 a.g.e. sf.141 ve "Çanakkale Olayı" David Walder, İst. 1971, sf.287 ak.
D.Avcıoğlu "Milli Kurtuluş Tarihi" İst. Mat., 1. Cilt, sf.35
- 11 "Milli Kurtuluş Tarihi" Doğan Avcıoğlu İst. Mat., 1. Cilt, sf.34
- 12 "Çankaya" F. R. Atay sf.135 ak. D. Avcıoğlu "Milli Kurtuluş Tarihi" 1. Cilt, sf.36
- 13 "Wer Wusste etwas vom Exodus der kurdischen boat people" Volfgang Günter Lerch Frankfurter Allgemeine Zeitung 06.01.1998
- 14 Cumhuriyet, 26.02.1990
- 15 "Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri" 2. Cilt sf.35-36 ak. Arı İnan "Düşünceleriyle Atatürk" T. T. K. Basımevi 1991, sf.16
- 16 "Atatürk'ün Resmi Yayınlara Girmemiş Söylev, Demeç, Yazışma ve Söyleyişleri" Sadı Borak Kaynak Yay., sf.144
- 17 "Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri" 3.Cilt, sf.48 ak.Prof.Dr.U.Kocatürk "Kaynakçalı Atatürk Günlüğü" T.İş B.Kül.Yay., No:294, sf.217
- 18 "Atatürk Biyografisinin Esasları ve Belgeleri" Nasif Hakkı Uluğ, 1975 ak. a.g.e. sf.217
- 19 "Kaynakçalı Atatürk Günlüğü" Prof.Dr. U.Kocatürk T.İ.B.Kül.Yay., sf.206
- 20 "Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri" sf.45 ak. Prof.Dr.Utkan Kocatürk T. İş B. Kültür Yay., sf.210
- 21 "Milli Kurtuluş Tarihi" D. Avcıoğlu, İst. Mat., 1974, 3.Cilt, sf.1732
- 22 a.g.e. sf.1732
- 23 a.g.e. 2. Cilt, sf.846
- 24 "Atatürk ve Türkiye'nin Dış Siyaseti" Dr.M. Gönübol-Dr. Cem Sar, ak.Ş.S.Aydemir, "Tek Adam" Remzi Kit, 3.Cilt, sf.418
- 25 "Milli Kurtuluş Tarihi" D. Avcıoğlu İst. Mat., 1974 3.Cilt, sf.1696
- 26 a.g.e. 3.Cilt, sf.1696
- 27 "İstiklal Harbimiz" Kazım Karabekir Emre Yay.; 24 sf.95
- 28 "Atatürk'le Bir Ömür" Sabiha Gökçen Altın Kitaplar, sf.179
- 29 "Atatürk'le Bir Ömür" Sabiha Gökçen Altın Kitapları, sf.179
- 30 "Yakınlarından Hatıralar" Mahmut Esat Bozkurt 1955, sf.95
- 31 "Tek Adam" Ş. S. Aydemir Remzi Kit., 8.Baskı, 3 Cilt, sf.418
- 32 Siyasal Bilgiler Fakültesi Dış İlişkiler Enstitüsü Op. Cilt, sf.192
- 33 "CHP 1919-1999" Hikmet Bila, Doğan Kitapçılık, sf.118
- 34 a.g.e. sf.118
- 35 a.g.e. sf.118
- 36 "Milli Kurtuluş Tarihi" D.Avcıoğlu İst. Mat., 1974, 3.Cilt, sf.1677
- 37 a.g.e. 3.Cilt, sf.1680
- 38 a.g.e. 3. Cilt, sf.1606
- 39 a.g.e. 3. Cilt, sf.1605
- 40 "12 Eylül Saat: 00:4" Mehmet Ali Birand, sf.34-35
- 41 "Teksas-Malatya" Ufuk Güldemir sf.87 ak. Emin Değer "Oltadaki Balık Türkiye" Çınar Araştırma, 5.Baskı
- 42 Cumhuriyet, 03.10.1999
- 43 "AB ile İlişkilerimiz Gelişecek" Hürriyet, 25.03.2001
- 44 "Masaldan, Bunalımın Yalın Gerçeğine-7" E. Org.Kemal Yavuz, Cumhuriyet 29.12.1998
- 45 "ABD'ye Direnilmez Diye Bir Şey Yok", Hürriyet 22.10.1998

- 46 **"İrkçı Avrupa"** Akşam 07.10.1999
- 47 **"Avrupa Bizi Aldattı"** Hürriyet 23.11.2000
- 48 Hürriyet 17.12.1999
- 49 **"IMF Çağın Gerisinde"** Hürriyet 08.03.2001
- 50 Posta 7.10.1999
- 51 **"70'lerdeki Ecevit Gibisiniz"** Hürriyet 10.02.2001
- 52 Cumhuriyet, 11 Ocak 1999
- 53 **"M.K.Atatürk'ün 1931 Yılında Anadolu'ya Yaptığı Seyahat Sonunda Hazırladığı Notlar"** (Orjinal Bel. Gen.Kur. Ateşe Baş.)
- 54 Ulus 07.05.1935
- 55 **"Atatürk'ün İzmit Basın Toplantısı"** İsmail Arar, 1969, sf.32
- 56 **"Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri"** C.III.1954 T.İnk.T.Ens.,Yay., sf.9
- 57 **"M.K.Atatürk'ün Karlsbat Hatıraları"** A.A.İnan, 1983, T. T. K. Yay., sf.35
- 58 **"Eskişehir-İzmit Konuşmaları"** Kaynak Yay., sf.233
- 69 a.g.e. sf.225
- 60 **"Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri"** Cilt-I, 1945 T.T.Ens.Yay., sf.213
- 61 **"Atatürk'ün Söylev ve İnkılap Demeçleri"** Cilt-II, 1951 Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları, sf.227

YEDİNCİ BÖLÜM DİPNOTLAR

ESKİ OYUNLAR VE BATI'NIN DEMOKRATLI

- 1 **"Kurtuluş Savaşı ile İlgili İngiliz Belgeleri"** Ulubelen, sf.193 Özgün Belge No:678/541 ak.Uğur Mumcu **"Kürt-İslam Ayaklanmaları"** Tekin Yayıncılık 19.Basım 1995, sf.18-19
- 2 **"Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri"** 4.Cilt, sf.43 ak. Seyfettin Turan **"Atatürk'te Konular Ansiklopedisi"** Y K Yay., sf.368
- 3 a.g.e. 4. Cilt, sf.34-35
- 4 **"Sivas Kongresi Tutanakları"** U.İldemir, T.T.K. Bas.Ank., sf.78 ak. U. Mumcu **"Kürt-İslam Ayaklanmaları"** Tekin Yay., 19.Bas., sf.21
- 5 **"Fransız Dışişleri Bakanlığı Gizli Belgeleri"** E.Levant (1918-1929 Kürdistan Eause Servisi V01.101 sf. 21 vd.) ak. a.g.e. sf.97
- 6 **"Wemster'e Biographical Dictionary"** sf.194, ak.a.g.e. sf.34
- 7 **"Kürt Sorunu"** Kaynak Yayınları, sf.23
- 8 **"Komintern Belgelerinde Türkiye 3"** Kaynak Yay., 2.Bas., sf.54
- 9 a.g.e. sf.54
- 10 **"Fazilet Partisi-Esas Hakkındaki Görüşler"** V.Savaş, sf.18-21-39
- 11 **"Hukuka Aykırı Deliller Sempozyumu"** Prof.Dr.F.Yenisoy 3-24/02 1965, ak. V.Savaş.**"Fazilet Partisi-Esas Hakkındaki Görüş"** sf.21
- 12 **"Fazilet Partisi-Esas Hakkında Görüşler"** Vural Savaş, sf.23
- 13 a.g.e. sf.61-62
- 14 **"Civil Liberties: Coses and Materials"** London 1991, sf.261, ak.Vural Savaş **"Fazilet Partisi-Esas Hakkında Görüşler"** sf.27
- 15 **"Fazilet Partisi-Esas Hakkında Görüşler"**, Vural Savaş, sf.57, 58
- 16 a.g.e. sf.64-65
- 17 Radikal 31.10.2001

- 18 "Fazilet Partisi Esas Hakkındaki Görüşler" V.Savaş, sf.19-65-66-67
- 19 "Amerikan İmparatorluğu" Claude Julien Hitit Yay., 1969, sf.8-9 ak.
Attila İlhan "Kimin İmparatorluğu" Cumhuriyet 14.02.2001
- 20 "ABD'nin Apo'suna 99 Yıl Hapis" Hürriyet 6.11.1997
- 21 "Amerikalı Komünist Kanada'ya Sığındı" Cumhuriyet 21.03.1998
- 22 "ABD'nde Lahey'in Çağrısına Karşın İdam" Hürriyet 16.04.1998
- 23 "18 Dakika Can Çekişti" Hürriyet 05.03.1999
- 24 "ABD, Pakistan ve Siyasi Gericilik" Ergin Yıldızoğlu Cumhuriyet
20.10.1999
- 25 "Kıran Kırana" Lester Thurow Afa Yay., sf.289
- 26 "The Atlantik Monthly" 24.01.1997
- 27 "Devrimler ve Karşı Devrimler Ansiklopedisi" Gel.Yay., S:8, sf.173
- 28 "İtalyanlar Kuzey Afrika'da" F.Belen "20. Y.T." Arkın Kit., sf.302
- 29 "Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi" İletişim
Yay. 4. Cilt, sf.1306
- 30 "Büyük Larousse" Gelişim Yayınları, sf.12207
- 31 "Le Monde" 02.11.1973 ak.D.Avcıoğlu "Milli Kurtuluş Tarihi"
sf.1693
- 32 "Hormon Cinayetinde CIA Parmağı" Cumhuriyet 10.10.1999
- 33 "Kürt-İslam Ayaklanmaları" U.Mumcu, Tekin Yay., 19.Bas., 1995,
sf.24
- 34 "Bitmeyen Oyun" Peter Hopkirk Sabah Kitapları, 1995 sf.3
- 35 "Milli Kurtuluş Tarihi" D. Avcıoğlu İst. M. 1973, 1. Cilt, sf.151
- 36 "Ankara'nın İlk Günleri" Yunus Nadi, sf.117 ak. Ş.Süreyya Ayde-
mir "Tek Adam" 2. Cilt, sf.268, Remzi Kit. 8.Bas., 1981
- 37 "Tek Adam" Ş. S. Aydemir, Remzi Kit., 8. Bas., 1981, sf.234
- 38 a.g.e. sf.288
- 39 "The Chicago Daily Chronicle" 04.05.1920 ak, A.İlhan, Cumhuriyet
28.06.2002
- 40 "Tek Adam", Şevket Süreyya Aydemir Remzi Kit., 8.Bas., sf.290
- 41 "Papa Eftim'in Muhtıraları ve Bağımsız Türk Ortodoks Patrikha-
nesi", Turan Yay., 2.Baskı, 1995, sf.438
- 42 a.g.e. sf.7
- 43 "Atatürk'le Konuşmalar Ansiklopedisi" S. Turan, Y.K.Yay., 2.Bas,
1995. sf.438.
- 44 "Papa Eftim'in Muhtıraları ve Bağımsız Türk Ortodoks Patrikha-
nesi", Turan Yay. 2. Baskı, 1995, sf.439
- 45 "İngiliz Belgeleriyle Sakarya'dan İzmir'e" Bilal N. Şimşir sf.349-
353 ve 396-398
- 46 "Nutuk 1" Atatürk sf. 292-299, ak. a.g.e. sf.222
- 47 "Mütareke Basını" Öncü Gençlik Aralık 1999, Sayı 45, sf.14
- 48 a.g.d.
- 49 Posta Gazetesi 13.01.2000
- 50 Sabah 14.10.1999
- 51 USİAD Basın Bülteni 24.12.1999
- 52 Hearing, Washington, D.C. 1962 Vol. 1 sf.359 ak. Harry Magdoff
"Emperyalizm Çağı" Odak Yay., 1974, sf.155
- 53 "Milli Kurtuluş Tarihi", D. Avcıoğlu, İst. Mat., 1974, 3.Cilt, sf.1624

- 54 "Sözde Aydınlar" İ. Solak, "Ankara Kulisi" Hürriyet, 12.04.2000
 55 "Terörsüz Bir Türkiye Hayal" Cumhuriyet 31.05.1999
 56 "Dinsel Hareketlere Washington'dan Destek" Cum., 16.05.1998
 57 "Amerika Bu Kez 'Din Özgürlüğü'ne El Attı" S.İdiz Star 12.09.1999
 58 "ABD Büyükelçisi Parris Şaşırıldı" Milliyet 03.02.2000
 59 "Hükümetin Konjektürü ABD den Geldi" Cum., 09.07.1996
 60 "Erbakan'ı İktidara ABD Getirdi" Cumhuriyet Temmuz 1996
 61 "Amerika Bu Kez Din Özgürlüğü'ne El Attı" Semih İdiz. Star Gazetesi 12.09.1999

SEKİZİNCİ BÖLÜM DİPNOTLAR IMF İLE SİYASET

- 1 "Çok partili Hayata Geçiş" Prof.Taner Timur,İ iletişim Yay.
 2 "Dünya Bankası'na Çizgili Taşlama" Cumhuriyet, 24.05.1996
 3 "Heritage Foundation Los Angelos Times" 04.01.1998
 4 "Davos'Meşru' Sayılmaz" Attila İlhan Cumhuriyet 25.02.2000
 5 "IMF Reçetelerine ABD'den Tepki" Cumhuriyet 03.03.2000
 6 "IMF'ye Güven Olmaz" Cumhuriyet 17.04.2000
 7 "The Economics of Poverty" Thomas Balogh London, 1966 sf.28-29
 8 "Darbenin Bilançosu" Cumhuriyet 12.09.2000
 9 "Küresel Düşler" R. J.Barnet-J. Cavanagh Sabah Kit., sf.259
 10 "Kayıt Dışı Bütçe" Kemal Kılıçdaroğlu, Cumhuriyet 06.12.2000
 11 Hürriyet 03.08.1998
 12 "Uyuşturucudan Büyük Gelir" Cumhuriyet 29.12.1997
 13 "İnsana Değil Faize Para" Cumhuriyet 27.11.2000
 14 "IMF ile Anlaşmasaydık Borç Bulamazdık" E.Kumcu, Hürriyet 21.04.2000
 15 "Türkiye Dış Açıkla Birinciliğe Oynuyor" Cumhuriyet 22.02.1999
 16 "Faizle Zengin Olmanın Anatomisi" Cumhuriyet 24.05.1999
 17 "Rakamlar Hükümete Alarm Veriyor" Cumhuriyet 31.05.1999
 18 "İşsiz Sayısı Artıyor" Güngör Uras, Milliyet 21.07.2000
 19 "Türkiye'nin Yarısı İcralık Oldu", Hürriyet, 22.08.2000
 20 "İntaharların Nedeni Ekonomik", Mutlu Sereli, Cum. 05.01.2001
 21 "İsimler Farklı, Fakirlik Kalıcı" Milliyet 24.03.2000
 22 "Kaymak Tabaka 650 Bin Kişi" Hürriyet 05.10.2000
 23 Hürriyet 05.10.2000
 24 (UBA 12.02.1998) ak. Enis Berberoğlu, Hürriyet 03.04.2000
 25 "DİE Anketi" Cumhuriyet 23.12.2000
 26 "Türkiye Yoksullaşılıyor" Cumhuriyet 01.04.2000
 27 "Türkiye 7 Yıl Geriye Gitti" Cumhuriyet 01.04.2000
 28 "Gelir Uçurumunda Ürkütücü Tablo" Banu Salman Cumhuriyet 24.01.1999
 29 Milliyet 20.10.1999
 30 "IMF'ye Geç Emeklilik Sözü" Yasemin Çongar, Mil. 12.03.1999
 31 "Emeklilik Yaşı 62" Cumhuriyet 29.06.1999
 32 Mustafa Balbay Cumhuriyet 28.08.1999

- 33 **“O Savcı Gözden Geçirilmeli”**, Hürriyet, 12.11.2001
- 34 **“Yeniden Müdafaa-i Hukuk”** Dergisi, 01.06.2001, Sayı 34, sf.97
- 35 Hürriyet-Ekonomi 26.09.1999
- 36 Sabah Ekonomi 10.12.1999
- 37 Hürriyet 17.12.1999
- 38 Hürriyet 13.04.2000
- 39 **“500 Milyon Dolar Liraya Döndü”** Milliyet 11.12.1999
- 40 Milliyet 06.09.2000
- 41 **“2000; Borsanın Deprem Yılı”** Cumhuriyet 29.12.2000
- 42 Hürriyet 23.02.2000
- 43 **“Enflasyonu Devlet İndiriyor”** Hürriyet 04.05.2000
- 44 **“Ford Otosan’dan Rekor Kâr Artışı”** Hürriyet 28.10.2000
- 45 **“Koç Topluluğu’ndan Katrilyonluk Kâr”** Cumhuriyet 08.11.2000
- 46 **“Koç: Krize Rağmen 1 Milyar Dolarlık Yatırım Yapacağız.”** Nurten Erk, Hürriyet, 03.01.2001
- 47 **“Zarardan Kâra Dönüştü”** Cumhuriyet 27.10.2000
- 48 **“Sabancı’dan Zor Yılda 900 Milyon Dolarlık Yatırım”** Nurten Erk, Hürriyet, 04.01.2001
- 49 **“Ford Otosan’dan Rekor Kâr Artışı”** Hürriyet 28.10.2000
- 50 **“En Kazançlı Türk Patron”** Cumhuriyet 09.11.2000
- 51 **“Ekonomiyi Yerle Bir Ediyorlar”** Attila İlhan Cum., 10.05.2002
- 52 **“Krizi İki Hacker Fon Başlattı”** Ertuğrul Özkök 07.12.2000
- 53 **“IMF’ye Teslimiyet Mektubu”** Cumhuriyet 23.12.2000
- 54 **“Ek Niyet Mektubu”** Hürriyet 23.12.2000
- 55 Hürriyet, 16.12.2000
- 56 **“Cömert Yardımlar Geldi”** Cumhuriyet, 28.12.2000
- 57 Hürriyet 30.12.2000
- 58 Hürriyet 23.12.2000
- 59 **“Dünyanın Gözü Türkiye’de”** Cumhuriyet 22.02.2001
- 60 **“Kavga Faizi : Yüzde 3000”** Hürriyet 21.02.2001
- 61 **“Faiz Tarihi Rekorua Uçtu”** Hürriyet, 22.02.2001
- 62 **“Fatura Ağır Oldu”** Cumhuriyet 21.02.2001
- 63 Hürriyet, 22.02.2001
- 64 Cumhuriyet 03.06.1995
- 65 **“Gümrük İhalesinde Son Söz Dünya Bankasının”** Hür. 12.11.1999
- 66 **“Dünya Bankası Prof. Oyan’a Rüşvet Teklif Etti”** Aydınlik 02.07.2000
- 67 Hürriyet 29.06.1998
- 68 **“Kan Emme Operasyonu”** Akşam 08.08.2002
- 69 Cumhuriyet 14.06.1996
- 70 Cumhuriyet 14.06.1996
- 71 **“Sendikal Örgütlenme Hız Kesiyor”** Güneş Gürsoy Cumhuriyet, 18.02.1996
- 72 Cumhuriyet 08.02.1999

DOKUZUNCU BÖLÜM DİPNOTLAR
ULUS DEVLET VE TAHKİM

- 1 "Global Paradoks" John Naisbitt Sabah Yay., 1994, sf.14 ve 24
- 2 "New Perspectives Quarterly (NPQ)" Cilt 2, S.5 ak. Hıdır Göktaş,
- 3 Metin Gölbay "Soğuk Savaşın Sıcak Barışa" Alan Yay., 1994, sf.40
- 4 "Demirel'den İkinci Cumhuriyet Çağrısı" Aydınlık 10.10.1999 Sayı
- 5 638
- 6 "Petrol İmparatorluğu" H.O. Connor, Almanca Baskı, sf.275-280 ak.
- 7 Emin Değer, "Oltadaki Balık Türkiye" Çınar Araş.5.Bas., sf.87
- 8 "Küresel Düşler" R. J. Barnet-J. Cavanaght, Sabah Kit. sf.317
- 9 "The World's Multinational Enterprises A Sourcebook" J.P. Cur-
- 10 hanJ.W.Vapel (1973) Harvard University Press, ak. Nuri Yıldırım
- 11 "Uluslararası Şirketler" Cem Yay., 1979, sf.83
- 12 "Centre on Transnational Corporations" Araştırması BM ak. Ergin
- 13 Yıldızoğlu "Globalleşme ve Kriz" Alan Yay., 1996, sf.15
- 14 "A survey of Multinationals" Economist, 27.03.1993 sf.5-6 ak. R. J.
- 15 Barnet-J. Cavanagh "Küresel Düşler" Sabah Kit., sf.2
- 16 "Superconcentration/Supercorporation" R.L. Andreano (ed. 1973)
- 17 Warner Modular Publ. Ak.Nuri Yıldırım "Uluslararası Şirketler"
- 18 Cem Yay., sf.70
- 19 "Global Paradoks" John Naisbitt Sabah Kit. 1994, sf.5
- 20 "Şirket Yönetimi'nde G.E. Yaklaşımı; Jack Welch Yeni General
- 21 Electric'i Nasıl Yarattı?" Robert Slater, Sabah Kit.1994 ve "Global
- 22 Paradoks" John Naisbith Sabah Kitapları 1994, sf.5
- 23 "Anayasayı Değiştirin" Leyla Tavşanoğlu Cum., 22 Ocak 1998
- 24 Cumhuriyet 22.01.1998
- 25 "Uluslararası Tahkim İçin Anayasa Değişikliği" Çiğdem Toker
- 26 Hürriyet 30 01 1998
- 27 "Enerjiye Apar Topar Devir" Hacer Gemici Cumhuriyet 05.06.1999
- 28 "Uluslararası Hakemlik İçin Kulis" 17.02.1998, Cumhuriyet
- 29 "Akkuyu da Tahkim Dayatması" Özlem Yüzak Cum., 29.05.1999
- 30 "Hükümete 22 rapor" Sedat Ergin Hürriyet 31.05.1999 ve "Demirel
- 31 Ekonomide 'Acil Önlemler' İstedi" Serpil Çevikcan 31.05.1999, Mil.
- 32 "ABD'nden Tahkim Baskısı" Cumhuriyet 29.05.1999
- 33 "Meclis Tatile Girmesin Çalışsın" Hürriyet 31.05.1999
- 34 "YİD Projelerinde Radikal Çözüm" Dünya 31.05.1999
- 35 "ABD Gezisi'nin Gizli Yüzü" Cumhuriyet 30.09.1999
- 36 a.g.g. 30.09.1999
- 37 "Arnavutluk Haline Düşürülemeyiz" Cumhuriyet 24.07.1999
- 38 Prof.Dr.Çetin Yetkin Gazete Müdafaa-i Hukuk 07.07.2000 Sayı 8
- 39 "Fogg'dan Sezer'e Egemenlik Sorusu" Hürriyet 10.05.2001
- 40 "İlk ABD Büyükelçisinin Türkiye Hatırası" John Grew Cumhuri-
- 41 yet Gazetesi Kitapları sf.50-51
- 42 "Meksika'da Şirket Kırletti Devlet Ceza Ödedi" Aydınlık
- 43 05.09.1999
- 44 "Yatırımcı Her Zaman Galip Geliyor" Gaye Yılmaz Cumhuriyet,
- 45 24.07.1999

- 30 a.g.g. 24.07.1999
- 31 **"Medeni Bilgiler ve Mustafa Kemal Atatürk'ün El Yazmaları"** Prof. Dr. Afet İnan T.T.K.Basımevi Ankara 1988, 2.Baskı, sf.293
- 32 **"Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri"** 2. Cilt, sf.240-243 ak. Seyfettin Turan **"Atatürk'te Konular Ansiklopedisi"** Y.K. Y. sf.166
- 33 Sabah 19.02.2000
- 34 Akşam 19.02.2000
- 35 **"Yeni Dünya Düzeni, Kemalizm ve Türkiye"** M.Aydoğan Otopsi Yayınları 1.Cilt sf.91
- 36 Büyük Larousse Gelişim Yayınları sf.10403
- 37 **"Milli Kurtuluş Tarihi"** D.Avcıoğlu, İst. Mat., 1974, 3.Cilt, sf.1638
- 38 Hürriyet 22.09.1999
- 39 Hürriyet 01.10.1999
- 40 Cumhuriyet 07.10.1999
- 41 **"Milli Kurtuluş Tarihi"** Doğan Avcıoğlu, İst.-1974. 3.Cilt, sf.1613

ONUNCU BÖLÜM DİPNOTLAR SANAYİ VE SAĞLIKTA ATILIMLAR (1923-1939)

- 1 **"Medeni Bilgiler ve M.K.Atatürk'ün El yazmaları"** Ayşe Afet İnan, 1959 , Türk Tarih Kurumu Yay., sf.444
- 2 Sümerbank Dergisi Cilt 3, Sayı 29, 1963 Uluğ İğdemir sf.138
- 3 **"Türk-Rus İlişkileri Tarihi"** Ali Kemal Meram sf.263 ak. D.Avcıoğlu **"Milli Kurtuluş Tarihi"** İst. Mat., 1974, 2. Cilt, sf.797
- 4 **"Atatürk'ün 1 Kasım 1937 Meclisi Açış Konuşması"** ak. Prof.Dr.F. Ergin **"Atatürk Zamanında Türk Ekonomisi"** Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları, 1977, sf.17-18
- 5 **"Tek Adam"** Ş. S. Aydemir, Remzi Kit., 1983, 8.Bas. 3.Cilt, sf.351
- 6 a.g.e. 3.Cilt, sf.343
- 7 **"Devletçilik İlkesi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Birinci Sanayi Planı 1933"** Prof. Dr.Afet İnan T.T.K. Bas., Ankara 1972, sf.46
- 8 **"Atatürk Zamanında Türk Ekonomisi"** Prof.Dr.Feridun Ergin, Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları, 1977, sf.50-51
- 9 a.g.e. sf.58-62
- 10 **"Atatürk'ün 1 Kasım 1937 TBMM Açış Konuşması"** **"Devletçilik İlkesi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Birinci Sanayi Planı 1933"** Prof. Dr.A.Afet İnan, T.T.K. Basımevi, 1972, sf.129
- 11 **"Prof. Bilsay Kuruç ile Söyleşi"** ak. Ahmet Taner Kışlalı **"Atatürk'e Saldırmanın Dayanılmaz Hafifliği"** İmge Kit., sf.148
- 12 **"Atatürk Zamanında Türk Ekonomisi"** Prof.Dr.Feridun Ergin Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı 1977, sf.53
- 13 **"Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri"** A. İnan T.T.K. Bas, sf.225-226
- 14 **"Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) Aylık İstatistik Bülteni"** 1978 VI sf.326 ve **"Maliye Bakanlığı 1979 yılı Raporu"** sf.43-TÜSİAD, **"The Turkish Economy 1978"** ak. **"Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ekonomisi"** 1923-1978 Akbank Kültür Yay., 1980 sf.341-381

- 15 **"Devlet Bakanı Ayfer Yılmaz'ın Basın Açıklaması"** 11 01 1997 Hürriyet
- 16 DPT, DİE Tablo 3.2 Dış Ticaret ve Cumhuriyet 31.01.2001
- 17 **"Cumhuriyet Dönemi Sağlık Hizmetlerinin Tarihçesi"** Prof.Dr. Ahmet Saltuk, Bilim ve Ütopya Der., Şubat 1998, S.44, sf.17-19
- 18 **"Anadolu İhtilali"** 2. Cilt, ak. Ş.S.Aydemir **"Tek Adam"** Remzi Yay., 8. Baskı 1981, 2. Cilt, sf.498
- 19 **"Cumhuriyet Dönemi Sağlık Hizmetlerinin Tarihi"** Prof.Dr.Ahmet Saltuk, Bilim ve Ütopya Der., Şubat 1998, Sayı 44, sf.18
- 20 a.g.d. sf.19
- 21 a.g.d. sf.19
- 22 **"Atatürk'ün 1 Mart 1922 Meclisi Açış Konuşması"** **"Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri"** 1.Cilt, sf.216-217, ak Seyfettin Turan **"Atatürk'te Konular Ansiklopedisi"** Y.K.Y., 2.Bas. 1995, sf.446, ve **"Atatürk'ün 1 Mart 1923 Meclis Açış Konuşması"** **"Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri"** 1. Cilt, sf.279-281 ak. a.g.e. sf.447
- 23 **"Cumhuriyet Dönemi Sağlık Hizmetleri Tarihi"** Prof.Dr.Ahmet Saltuk, Bilim ve Ütopya Der., Şubat 1998, S.44, sf.18
- 24 **"Atatürk'ün 1 Mart 1923 Meclisi Açış Konuşması"** **"Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri"** 1. Cilt, sf.279-281 ak. S.Turan **"Atatürk'te Konular Ansiklopedisi"** Y.K.Y., 2.Bas.1995, sf.447
- 25 **"Cumhuriyet Dönemi Sağlık Hizmetleri Tarihi"** Prof.Dr.Ahmet Saltuk, Bilim ve Ütopya Dergisi sf.18
- 26 a.g.d. sf.17
- 27 a.g.d. sf.17-19
- 28 a.g.d. sf.19
- 29 **"Veremin Seyri Kaygı Veriyor"** Cumhuriyet 04.01.2000
- 30 **"Atatürk'ün Eskişehir-İzmit Konuşmaları"**, Kaynak Yay., İst 1995, sf.178

ONBİRİNCİ BÖLÜM DİPNOTLAR

ULUSLARARASI ŞİRKETLER

- 1 **"A Survey of Multinationals"** Economist 27.03.1993 sf.5-6 ak. Richard J. Barnet-John Cavanagh **"Küresel Düşler"** Sabah Kit., sf.2
- 2 **"Bugünün Geleceğin Dünya Güç Merkezleri ve Dengeleri ile Türkiye'ye Etkileri"** Harp Akademileri Kom. Yay., sf.37
- 3 **"The World's multinational Enterprises A Sourcebook"** J.P. CurhanJ.G. Vaupel ak. N.Yıldırım, **"Uluslararası Şirketler"** Cem Yay., sf.60-61
- 4 **"Emperyalizm"** V.İ.Lenin, Sol Yayınları, 1969 sf.85
- 5 **"Machine That Changed the World"** Womack sf.35, ak. R.J.Barnet-C. Cavanaght **"Küresel Düşler"** Sabah Kitapları, sf.206
- 6 **"Curhan-Vaupel"** (1973), sf.74-103 ak. Nuri Yıldırım **"Uluslararası Şirketler"** Cem Yay., 1979 sf.83 ve **"Centre On Transnational Corporations"** Araş., ak. Ergin Yıldızoğlu **"Globalleşme ve Kriz"** Alan Yay., 1996, sf.15

- 7 **"Uluslararası Şirketler"** Nuri Yıldırım Cem Yay., 1979, sf.12
- 8 **"Çokuluslu Şirket Faaliyetlerinin Çevre Yönü"** UN Çokuluslu Şir. Mer. (New York, UN 1985) ak. Dünya Çevre ve Kalkınma Kom., **"Ortak Geleceğimiz"**, Tür. Çevre Sor. Vak. Yay., sf.118
- 9 Guardian 27.03.1991 ak. Hıdır Göktaş-Metin Gölbaş, **"Soğuk Savaştan Sıcak Barışa"** Alan Yayıncılık 1994, sf.42
- 10 **"Mevzuat Gözden Geçirilmeli"** Türkiye 12.10.1999 ve **"Baba'dan Hedef; Fabrika İhraç Edin"** Star 12.10.1999
- 11 **"Yılmaz: Elbise Dikiş Tutmaz"** Cumhuriyet 13.10.1999
- 12 SCM; Ekim 1975, sf.50, Ağustos 1977 sf.42-45 ve **"The Maturing of Multinational Enterprise: American Business Abroad from 1914 to 1970"** Harvard Uni. Press (1974) sf.31, 55, 182, 283 ve 330, ak. N.Yıldırım **"Uluslararası Şirketler"** Cem Yay., 1979 sf.84 Tab. 3
- 13 **"The Making of Multinational Enterprises A Sourcebook"** J.P. Curhan-J.W. Vaupel (1973) Harvard Uni. Press ak. a.g.e. sf.83
- 14 a.g.e. sf.83
- 15 **"Milli Kurtuluş Tarihi"** D. Avcıoğlu, İst. Bas., 1974, 3 Cilt, sf.1714
- 16 **"İkili Anlaşmaların İç Yüzü"** Haydar Tunçkanat, Ekim Yay., sf.89-102
- 17 **"Seçimden Önce Teşvik Yağdırdılar"** Cumhuriyet 14.05.1996
- 18 **"Türkiye'de Holdingler"** Mustafa Sönmez, Arkadaş Yay., 4. Bas., sf.84-87
- 19 **"Hacı Ömer Sabancı Holding A.Ş. Faaliyet Raporu 1998"** sf.45-46
- 20 **"Uluslararası Şirketler"** Nuri Yıldırım Cem Yay., 1979, sf.98
- 21 SCB Temmuz 1975 sf.32 ak. N.Yıldırım **"Uluslararası Şirketler"** Cem Yay., sf.107
- 22 **"Çok Uluslu Şirketler ve Ekonomik Kalkınma"** C.Alpar (1977) Ankara sf.152 ak. a.g.e. sf.102
- 23 **"Intercompany Income Distribution and Transnational Inter-prises"** C.V. Vaitsos (1974) Clarendon Press Oxford sf.54-55 ak. a.g.e. sf.115
- 24 UNCTAD (1973) ak. a.g.e. sf.115
- 25 **"Managing the Multinational Enterprise"** Stop Ford WELLS Jr. L. T. (1972) Longman ak. a.g.e. sf.115
- 26 **"Herkes için Mafya"** Arnd Schneider-Oscar Zarate Mill.Gaz.eki sf.125
- 27 **"İsviçre Küçük Chicago"** Hürriyet 05.03.2000
- 28 New York Times 29.09.1992. ak. R.J. Barnet-J.Cavanght **"Küresel Düşler"** Sabah Kit., 307
- 29 Hürriyet 22.05.1998
- 30 New York Times 11.08.1992 ak. R.J. Barnet-J.Cavanagh **"Küresel Düşler"** Sabah Kit. 1995, sf.307
- 31 **"Multinational Firms and the Asian Exports"** B.J. Cohen Yale Uni. Press, ak. N.Yıldırım **"Çok Uluslu Şirketler"** Cem Yay., sf.114
- 32 **"Multinational Comparations in the World Development"** U.N. United National N.Y. 1973, ak. a.g.e. sf.114
- 33 **"The Corporate Shell Game"** Lary Martz, Newsweek 15.04.1991 sf. 48, ak. R. J. Barnet-J. Cavanght, **"Küresel Düşler"** Sabah Kit., sf.273

- 34 a.g.e. sf.273
 35 **"Agents of Influence"** Pat Choate, New York: Knopf 1990 sf.137, ak. a.g.e. sf.273

ONİKİNCİ BÖLÜM DİPNOTLAR ÖZELLEŞTİRME VE KİT SATIŞLARI

- 1 **"KİT Sistemlerinin İktisadi Değerlendirilmesi, Nicel İrdeleme, Özelleştirme Sorunları ve Politika Seçenekleri Özet Rapor"** KİGEM Yay. 1997, sf.30
 2 a.g.e. sf.36
 3 **"Devlet TRT'ye Sahip Çıkmadı"** Cumhuriyet 20.09.1999
 4 **"Yaptıklarımızdan Birilerini Rahatsız Ettik"** Hacer Gemici Cumhuriyet 03.04.1999 ve Hürriyet 03.04.1999
 5 **"Özelleştirme Karşıtı Görevde Kalamaz"** Cumhuriyet, 17.11.1999
 6 **"Duruma Göre Peşkeş Çekebilirim"** Cumhuriyet 10.02.2000
 7 Cumhuriyet 10.04.1999
 8 **"Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Raporu"** ak. Ali Nejat Ölçen, **"Türkiye Sorunları"** Yıl 6, Sayı 33
 9 Milliyet 20.11.1997
 10 Dünya 13.05.1999
 11 Hürriyet 12 Ağustos 1998
 12 Sabah 11.12.1999
 13 **"Ecevit 53 Projeyle Gitti"** Cumhuriyet 28.01.2000
 14 **"KİT Sisteminin İktisadi Değerlendirmesi Nicel İrdeleme, Özelleştirme Sorunları ve Politika Seçenekleri-Özet Rapor"** KİGEM 1997, sf.32
 15 **"Medeni Bilgiler ve M.K. Atatürk'ün El Yazıları"** Ayşe Afet İnan 1959, Türk Tarih Kurumu Yayını, sf.437-444
 16 **"Devrim Hareketleri İçinde Atatürk ve Atatürkçülük"** Prof. Tarık Zafer Tunaya, Arba Yay., 3. Baskı 1994, sf.117
 17 **"KİT Sisteminin İktisadi Değerlendirmesi Nicel İrdeleme, Özelleştirme Sorunları ve Politika Seçenekleri-Özet Rapor"** KİGEM 1997, sf.32
 18 a.g.e. sf.33
 19 a.g.e. sf.33
 20 a.g.e. sf.34
 21 **"Atatürk'ün 1 Kasım 1937 TBMM Açış Konuşması"** **"Devletçilik İlkesi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Birinci Sanayi Planı 1933"** Prof. Dr. Ayşe Afet İnan, T.T.K. Bas., 1972, sf.129
 22 **"KİT Sisteminin İktisadi Değerlendirmesi, Nicel İrdeleme, Özelleştirme Sorunları ve Politika Seçenekleri Özet-Rapor"** KİGEM 1997, sf.32
 23 **"Medeni Bilgiler ve M.K. Atatürk'ün El Yazıları"** Ayşe Afet İnan 1959, Türk Tarih Kurumu Yay., sf.437-444
 24 **"Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri"** 1.Cilt, sf.380. ak. S. Turhan, **"Atatürk'te Konular Ansiklopedisi"**, Y. K. Yayınları, sf.428

- 25 **"KİGEM Özet-Rapor"** 1997, sf.34
 26 Cumhuriyet 04.03.2000
 27 a.g.g. 04.03.2000
 28 **"Özelleştirme Sorgulanacak"** Cumhuriyet 15.06.1999
 29 a.g.g. 15.06.1999
 30 **"Kemal Yavuz'un Bildirisinde Butros Gali'nin Değerlendirilmesi"**
 Aydınlik 10.05.1998, sayı 564
 31 **"Demokrasiyi Konuşmak İsteyen Yok"** Tony Benn ak. Ergin Yıldızoglu Cumhuriyet 01.04.1999
 32 **"ABD Türkiye'ye Benzedi"** Dünya, 19.01.2001
 33 **"Verim Artışında KİT'ler Önde"** İktisat Der., ak. A. Başer Kafaoğlu,
"KİT Gerçeği ve Özelleştirme" Alan Yay. 2. Bas., sf.115
 34 **"KİGEM Özet-Rapor"** 1997 sf.34
 35 Cumhuriyet, 10.10.1999
 36 Hürriyet Ekonomi 17.02.2000
 37 Sabah 25.01.2000
 38 **"Atatürk Zamanında Türk Ekonomisi"** Prof.Dr.Feridun Ergin Yaşar
 Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları, sf.17-18
 39 **"Demirel'den İkinci Cumhuriyet Çağrısı"** Aydınlik 10.10.1999 Sayı
 638
 40 **"Türkiye Dünya Yolsuzluk Liginde Dünya Dördüncüsü Oldu"**
 Hürriyet, 30.01.2001
 41 **"Zor Dostum Zor"** Milliyet 03.02.2000
 42 **"Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri"** IV.Cilt, sf.533 ak. Doğan Avcıoğlu,
"Milli Kurtuluş Tarihi" İst. Mat., 1974, 3 Cilt, sf.1366

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM DİPNOTLAR AVRUPA BİRLİĞİ VE GÜMRÜK BİRLİĞİ'NİN KISA ÖYKÜSÜ

- 1 Hürriyet 14.12.1995
 2 Sabah 14.12.1995
 3 a.g.g. 14.12.1995
 4 a.g.g. 14.12.1995
 5 **Zafer Çağlayan "Lake'e Ankara'da Düş Kırıklığı"** Cumh. 16.01.1996
 6 **"Avrupa Ülkeleri Türkiye'ye Muhtaç"** Sabah 25.01.1996
 7 **"Ekonomik Kriz Yaşanacak"** Cumhuriyet 02.01.1996
 8 a.g.g. 02.01.1996
 9 a.g.g. 02.01.1996
 10 **"Ankara Doğu'ya Dönsün"** Aze Marşan Cumhuriyet, 23.03.1999
 11 **"Türkmenistan'dan Tokat"**, Cumhuriyet 23.10.2001
 12 **"Türkiye'ye Doğudan Bakıyorlar"** Nazire Kalkan Milliyet
 24.03.2000
 13 **"Çin'i İhmal Etmek Stratejik Hata"** Milliyet 24.03.2000
 14 **"Gümrük Birliği'ne Ağır Bedel"** Cumhuriyet 14.12.1995
 15 **"Gümrük Birliği'nde ilk raund Avrupa'nın"** Gözcü 30.11.1996
 16 **"Gümrük Birliği'nde Rüzgar Tersten Esti"** N.Yalçın Cumhuriyet,
 22.08.1996

- 17 **"Tarife Dışı Engelleniyoruz" Fatma Koşar** Cumhuriyet 15.07.1998
- 18 **"AB'den Balık Yasağı" Hürriyet** 26.05.1998
- 19 Dünya 18.05.1999
- 20 **"Tekstil, Pazarı Kaybediyor" Cumhuriyet** 15.07.1998
- 21 **"Gümrük Birliği'ne Uyalım 7 Milyar Doları Alalım" Hürriyet,**
07.03.2000
- 22 **"Tarife Dışı Engelleniyoruz" Fatma Koşar** Cumhuriyet 15.07.1998
- 23 **"Hindistan Türkiye'ye Karşı" Korkut Boratav, Cumhuriyet**
03.11.1999
- 24 **"Gümrük Birliği Vergiyi de Vurdu" Türkan Al Gözcü** 18.12.1996
- 25 **"AB Yükümlülüklerinden Kaçtı" 14.12.1995 Cumhuriyet**
- 26 **"GB İthalatı Patlattı İhracatı Vurdu" 11.01.1997 Hürriyet**
- 27 **"Devlet Bakanı Ayfer Yılmaz'ın Basın Açıklaması" Hürriyet,**
11.01.1997; DPT, DİE, Tablo 3.2 ve Cumhuriyet 31.01.2001
- 28 DPT, DİE, Tablo 3.6 **"İhracatın İthalatı Karşılama Oranı" ve**
Hürriyet 31.01.2001
- 29 a.g.t. ve a.g.g.
- 30 **"GB'nde Kazıklandık" Yeni Mesaj** 14.01.2001
- 31 **"Türkiye'nin Tam Üyeliğinin AB Bütçesine Yapacağı Etkiler"**
Cumhuriyet 09.01.2001
- 32 **"Gümrük Birliği Beklentileri Boşa Çıktı" Cumhuriyet** 09.01.1997
- 33 **"GB Masaya Yatırılmalı" Cumhuriyet** 09.03.1999
- 34 **"Gümrük Birliği'nin Siyasal ve Ekonomik Birliği" Prof. Dr.Erol**
Manisalı, Bağlam Yay., 1995, sf.65, 66
- 35 **"Gümrük Birliği'nin Siyasal ve Ekonomik Bedeli" Prof. Dr.Erol**
Manisalı Bağlam Yay., sf.57
- 36 **"Atatürk'le Bir Ömür" Sabiha Gökçen Altın Kit., 1.Bas., 1994, sf.166**
- 37 **"Tarihi İtiraf, AB: Türkiye'yi Oyalyoruz" Cumhuriyet** 12.07.1999
- 38 **"Helmut Schmidt: 70 Milyon Türk Avrupa'da Dolaşmamalı"**
Hürriyet 24.04.2000
- 39 Die Zeit, Aralık 1999, ak. Aydınlık 19.12.1999 Sayı 648
- 40 Aydınlık 19.12.1999 Sayı 648
- 41 a.g.g.
- 42 **"Küstah Rapor" Milliyet** 22.01.2000
- 43 The Economist 17.12.1999 ak. Aydınlık 26.12.1999 Sayı 649
- 44 a.g.g.
- 45 **"Sovyetler Birliği Devlet Arşivi-Gizli Belgeler" ak. Aydınlık**
07.11.1999
- 46 Le Figaro 23.12.1999 ak. Aydınlık 26.12.1999 Sayı 649
- 47 Cumhuriyet, 07.10.1999
- 48 **"Çevik Bir ile Türkiye'nin Geleceği" Hürriyet** 03.11.1999
- 49 **"AB'ne Tam Üye Olmayalım Diyen Askere Rastlamadım" Salim**
Dervişoğlu, Hürriyet 05.11.1999
- 50 **"Uyanın Artık" Prof.Dr.Çetin Yetkin, Gaz.Müdafaa-i Huk., Sayı 31**
15.12.2000
- 51 **"İşadamlarımızın Vize İsyanı" Faruk Eskioğlu, Hürriyet** 13.12.1999
- 52 a.g.g.
- 53 **"Apo Bile Memnun" Hürriyet** 13.12.1999

- 54 The Economist 17.12.1999 ak. Aydınlik 26.12.1999 Sayı 649
 55 "D'Alema Apo'nun Hayatı Kurtuldu" Hürriyet 13.12.1999
 56 "Bir Yıldız Gibi parladı" Füsün Mutlu Sabah 13.12.1999
 57 "Helsinki Uğurlu Geliyor" Hürriyet 11.12.1999
 58 "PKK Bile Destekledi" Hürriyet 11.12.1999
 59 "CNN KÜRT" Star 15.12.1999
 60 "Türban Kovalamacası" Radikal 13.12.1999
 61 "Kongrede Apo'ya Özgürlük Sloganı" Hürriyet 13.12.1999
 62 "Kürtçe Eğitim Hakkı" Hürriyet 13.12.1999
 63 "Azınlıklardan Korkmayın" Cumhuriyet 10.01.2000
 64 a.g.g.
 65 "İlusu Barajı Kürt Özerkliğinin Önünde Engel" Aydınlik
 19.12.1999 Sayı:648
 66 "MGK Araştırması: Tarikatlar Yüzde 99 AB'ye Evet Diyor"
 Aydınlik 04.02.2001
 67 "Zana Köstekledi" Hürriyet 17.02.2000
 68 Cumhuriyet 29.03.2000
 69 "İlk Temas Kebapçıda" Hürriyet 18.02.2000
 70 Hürriyet 19.02.2000
 71 NUTUK
 72 "Milli Kurtuluş Tarihi" Doğan Avcıoğlu İst.Bas., 1974, 3.C., sf.1618
 73 "Atatürk'ün Söylev Ve Demeçleri" 2.Cilt, sf.216, ak.Hüseyin Ceviz-
 oğlu "Atatürkçülük" Ufuk Ajans Yayınları, sf.61

ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜM DİPNOTLAR BATI'DA KORUNAN DEVLET

- 1 "Migration of Financial Resources" Dilip K.Das sf.61, ak. Neşecan
 Balkan "Kapitalizm ve Borç Krizi" Bağlam Yay.,1994, sf.111
 2 "Dünya Bankası Raporu" sf.40 ak. a.g.e. sf.111
 3 "Dünya Bankası Raporu" sf.40 ak. a.g.e. sf.111
 4 World Bank 1992 ak. Renee Prendergast-Frances Stewart "Piyasa
 Güçleri ve Küresel Kalkınma" Y.K.Y., 1995, sf.48-49
 5 Cumhuriyet, 11.02.1999
 6 "Thinking Big as Frontiers Tumble" Umberto Agnelli The Times
 Higler Education Supplement sf.25 ak.Lester Thurow "Kıran Kıra-
 na" Afa Yayınları 1994, sf.83
 7 "European Community and Japan: Countdown to 1992" Toşiro Ta-
 naka, Japon Review of International Affairs, Sonbahar/Kış 1989: 219
 ak. a.g.e. sf.87
 8 "Clinton'ın İki Yüzü" Şükran Soner, Cumhuriyet 16.01.1999
 9 "Soğuk Barış" Jeffry E. Garten, Sarmal Yay., sf.127
 10 "KİT Gerçeği ve Özelleştirme" A.B.Kafaoğlu Alan Y., 2.Bas., sf.155
 11 "Soğuk Barış" Jeffry E. Garten Sarmal Yay., sf.128
 12 "Bonn Is Urged to Sell Assets to Finance Union" The Internasional
 Herald Tribune 03.10.1990 sf.11 ak. Jeffry E. Garten "Soğuk Barış"
 Sarmal Yay., 1994, sf.128

- 13 **"Kıran Kırana" Laster Thurow** Afa Yay., sf.15
- 14 **"Kıran Kırana" Laster Thurow** Afa Yay., 280, 1994 sf.15
- 15 I.N.S.E.E. (1995) sf.137 Tablo 14.5
- 16 **"Financial Market Trends" (OECD)** ak. Cumhuriyet 29. Mart 1999
- 17 **"Piyasa Güçleri ve Küresel Kalkınma" Renee Prendergast-Frances Stewart** Yapı Kredi Yayınları, 1995, sf.48
- 18 IMF, Ekonomik Outlook, June 1998; OECD, Analytical Databank, OECD, ak. Bildiren Dergisi, Nisan 2001 Sayı 9, sf.33
- 19 **"Dairy, Praire" The Economist**, 15.11.1986 ak. Tür. Çevre Sorunları V.; **"Ortak Geleceğimiz" D.Çevre ve Kalkınma Kom.**, sf.160
- 20 **"OECD'ye Göre Memur Sayımız Fazla Değil"**, Hürriyet 12.11.2001
- 21 **"The Economist" 24.08.1991 sf.21 ak. L.Thurow "Kıran Kırana" Afa Yay.** 1994, sf.145
- 22 **"FBI Yabancı Hisse İçin Yönetimi Uyardı" Cumhuriyet** 03 06 1995
- 23 Cumhuriyet 03.03.2000
- 24 **"Meclis'ten Satışa Onay" Cumhuriyet** 13.05.2001
- 25 **"IMF: Piyasa Kötü Telekom'u Birlikte Güzelleştirelim" Hür.**, 14.02.2001
- 26 **"Milli Mücadele Hatıraları" Ali Fuat Cebesoy** Temel Yay.

ONBEŞİNCİ BÖLÜM DİPNOTLAR NE YAPMALI

- 1 **"Tarihten Sesler" No:8-9 Ağustos 1943, sf.8 ak. T.Z.Tunaya, "Devrim Hareketleri İçinde Atatürk ve Atatürkçülük" Arba Yay., 3.Bas., sf.103-104**
- 2 **"Atatürk Konular Ansiklopedisi" S.Turhan Y.K.Yay., 2 Bas., 1995, sf.327**
- 3 **"Devletçilik İlkesi" Prof. Dr. Afet İnan T.T.K. Bas., 1972, sf.31**
- 4 **"1838 Osmanlı-İngiliz Ticaret Antlaşması: Çöküş" Prof.Dr.Cihan Dura, Gazete Müdafaa-i Hukuk Sayı 37, 02.02.2001**
- 5 **"Devletçilik İlkesi" Prof. Afet İnan, T.T.K. Bas. 1972, sf.29-34**
- 6 **"Ulusal Ekonomiye Dönüş" Prof.Dr.Michel Chossudovsky Cumhuriyet** 13.12.1998
- 7 **"Atatürk Konular Ansiklopedisi" Seyfettin Turhan Yapı Kredi Yayınları, 2 Baskı, İstanbul 1995, sf.209-210**
- 8 **"When Corporations Rule The World" Davit C.Korten, Kumarian Press, Inc, Berrett-Koehler Publishers, Inc.ISBN 1-887208-01-1, sf.257**
- 9 **"Esir Milletlerin Bağımsızlık Hareketlerine Örnek Olduk" Aydınlik,** 03.09.2001
- 10 **"Yine Bir Cumhuriyet Şehidi" Orgeneral (E) Kemal Yavuz Müdafaa-i Hukuk Dergisi** 30.10.1999, Sayı 15
- 11 **"Teslim Şenliği" Prof.Dr. Mümtaz Soysal, Hürriyet** 07.01.2000
- 12 **"Militer Demokrasi" Vural Savaş, Bilgi Yay., 13.Baskı, 2001, sf.14**
- 13 **"Küreselleşme; Güçlünün Diktatörlüğü" Prof.Dr.Erol Manisalı, Cumhuriyet** 13.12.1999

-
- 14 **"Savcı'an Ata'ya Şikayet"** Cumhuriyet, 12.11.2001
- 15 **"TSK'dan G.Doğu Atağı"** Cumhuriyet 31.12.1999
- 16 **"Ordumuz, Düşmanın Birinci Hedefi"** Aydınlık, 04.08.2002 sf.5
- 17 **"Atatürkçü Olmak"** C.Atuf Kansu Bütün Eserleri No: 5 Bilgi Yay., sf.28
- 18 **"Devletçilik İlkesi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Birinci Beş Yıllık Planı"** Prof.Dr.A.A.İnan ak. Prof.Dr.Feridun Ergin **"Atatürk Zamanında Türk Ekonomisi"** Yaşar Eği.Kül.Vak. Yay., sf.9
- 19 **"Devrim Hareketleri İçinde Atatürk ve Atatürkçülük"** Prof.Dr.Tarık Zafer Tunaya Arba Yayınları 61, Üçüncü Baskı, 1994, sf.107
- 20 **"Eskişehir İzmit Konuşmaları"** Kaynak Yay., sf.67
- 21 **"Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri"** 3:Cilt, 1954, İnk.Tar.Ens. Yay. sf.5
- 22 **"Atatürkle Bir Ömür"** Sabiha Gökçen, Altın Kitapları, sf.159

DİZİN

A

A.Baeder.....	129
Abdullah Öcalan .34, 136, 285,	
Abdülhamit	29
Adnan Adıvar.....	215
Adnan Menderes .140, 203, 217,	
247	
Adrian Zielcke	34
Ahmet Anzavur.....	142
Ahmet Necdet Sezer..115, 195,	
196	
Ahmet Taner Kışlalı.....	314
Ahmet Tevfik Paşa	200
Akın Birdal	288
Alain Lebaube	66
Alan Maki	132
Albert B.Hart	105
Alfred Thayer Mahan	25
Ali Batı	124, 123
Ali Fuat Cebesoy.....	302
Ali Galip	124
Ali Kemal..... 138, 141, 142, 145	
Ali Yiğit.....	193
Allan Meltzer	155
Allende	135
Andrew H.Malcolm	62
Angel Fransisco Bread	132
Anna Lindh.....	288, 286
Anne Van Lencker.....	263
Anthony Ginsberg.....	236
Anthony Hage	55
Apo.....	35
Argüden	243
Atatürk 29, 44, 51, 53, 54, 55,	
56, 58, 70, 86, 99, 106, 109,	
110, 111, 112, 113, 114, 118,	
124, 122, 148, 153, 192, 198,	
202, 203, 204, 208, 209. 213,	
215, 218, 244, 256, 258, 274,	
280, 289, 293, 307, 308, 310,	
314	
Athenagoras.....	140
Augusto Pinochet	135
Aydın Karaöz	84

B

Bahçeli	163, 160
Balogh	156
Barzani	35, 116, 136
Bekir Sami	138, 192
Bendit.....	288
Berzenci	127, 136
Bill Clinton	29, 40, 53
Bob Barr	41
Brad Sherman	34
Bristol.....	125
Bush.....	64
Butros Gali	253, 254
Bülent Ecevit.....29, 48, 49, 51,	
115, 117, 118, 161, 162, 164,	
165, 172, 173, 174, 190, 191,	
196, 193, 203, 242, 243, 247,	
244, 281, 284, 288	

C

Carlo Cottarelli.....161, 162, 163	
Carlos Salinas	92
Carre de Malberg	81
Carter.....	115
Celal Bayar	86, 114, 115
Celalettin Arif.....	138
Cem Ersever	69
Cem	285
Cengiz Çandar	142
Cevdet Sunay	51
Charlene Barshefski	74
Charles E. Wilson.....	185
Charles Horman	136
Chossudovsky	310
Claude Julien	132
Clinton ...29, 30, 31, 41, 64, 146,	
203, 280, 296	
Cohn Cavanagh.....	80
Cook	286
Costells	131
Cumhur Ersümer190, 192, 193,	
190, 204	

Çevik Bir	281
Çiller	241

D

Daley	189, 190
Damat Ferit	141, 200, 201
Dani Rodrik	199
Daniel Cohn Bendit	31, 263, 279, 287
Dario Batancourt	234
David C.Korten	313
De Long	60
Dean Rusk	40
Deedes	141
Demirel	49, 50, 54, 184, 191, 188, 247, 257
Deniz Baykal	261
Desmond Tutu	313
Devlet Bahçeli	163, 160, 196
Dickson	43
Doğan Vardarlı	95
Draham Ghai	65
Dürrüzade Abdullah	137, 138

E

E.Stern	61
Ecevit	48, 49, 115, 116, 117, 118, 160, 161, 170, 189, 203, 280,
Edith Cresson	74
Efe Özal	248
Eftim	139, 140
Eisenhower	40, 48, 50, 54, 185
Ekrem Keskin	158
Emre Gönen	283
Enis Öksüz	163, 256, 302
Enver Paşa	28, 114
Ercüment Rona	283
Erçel	165
Erdoğan Şahinoğlu	261
Ernest Mandel	76
Erol Manisalı	274, 315
Ersümer	192, 193, 204
Evren	52
Eyüp Aşık	242, 243, 246

F

Fahrettin Altay	138
Fahri Korutürk	51
Falkenhayn	114
Faruk Eskioğlu	283
Faruk Güçlü	159
Faruk Yücel	97
Fatih Sultan Mehmet	103
Fatin Rüştü Zorlu	114
Fatma Koşar	268
Ferit Koçoğlu	218
Ferudun Çelik	288
Fethullah Gülen	116, 247
Fevzi Çakmak	138
Fisher	161, 165
Frances Steward	82
Freeh	297
Frew	141
Fritz Neumark	104
Fuller	107
Furtada	228
Fusun Mutlu	284

G

G. Scheuble	277
G.Ensslin	129
Galbraith	226
Gandi	134
Garten	59, 73
Gazi Erçel	164
George Soros	133
Gerald Ford	132
Gerhard Schröder	61
Gladstone	106
Graham E.Fuller	59, 107
Gregory Palast	176
Grew	195
Gunter Verheugen	277
Gülbüz Çapan	189

H

Hacı Wilhelm Muhammet	136
Hakan Kızılarıslan	163, 160, 315
Haldun Birbil	283
Halford L.Hoskins	54
Halit Narin	118
Hamdullah Suphi Tanrıöver	114
Hans Dietrich Genscher	33
Hans Joachim Vergou	286
Harington	110
Harold Koh	145
Harry Magdoff	80, 91
Hayashi Kayako	264
Haydar Tunçkanat	43, 46
Hayrettin Uzun	257
Helmut Kohl	66, 74
Helmut Schmidt	276, 277
Henry Adams	26
Henry Cabot Lodge	25
Henry Kissinger	89
Herta Daeubler Gmelin	132
Hickok	32
Hikmet Sami Türk	194, 195, 196
Hikmet Ulugbay	161
Hitler	40, 66, 106, 134
Hoca Vasfi	141
Holer	136
Horst Köhler	172
Howard Reed	50
Huggins	146
Hüseyin Kıvrıkoğlu	313

I-İ

İnönü	43, 44, 49, 54, 113
İsmail Cem	264, 267, 285, 288
İsmet İnönü	42, 46, 50, 56, 111, 112, 113, 138, 140, 153, 203
İsmet Özcan	267

J

J.Bradford De Long	59
J.K.Galbraith	226
J.Raspe	129
Jack Lang	34
Jack Welch	187
Jacques Chirac	66
Jacques Santer	295
James Wolfensohn	199, 203
Jean François Richard	64
Jeffrey T.Bergner	75
Jeffrey E.Garten	59, 73
Johannes Linn	172
John Cloyton	110
John F.Kennedy	79
John Grew	195, 196
John Maynard Keynes	60
John Naisbitt	183
John Prescott	286
Johnson	54, 55, 203
Joseph Biden	203
Joseph Stiglitz	155, 169
Juan Lequia	80
Julien	132

K

Kaddafi	203
Kamuran İnan	144, 302
Kanezo Muraoka	263
Kara Panter	147
Karen Fogg	104, 195
Karl Marx	130
Katip Yasin	134
Kayako	264
Kayhan Türkmenoğlu	97
Kazım Karabekir	112, 123, 124
Keçeciler	171
Kemal Derviş	163, 199, 200, 201, 301
Kemal Yavuz	314
Kenan Evren	52
King	105
Kissinger	89
Kosiek	130

L

L.Cook	50
Le Pen	131
Leni Fisher	263
Lester E.Thurow.....	65, 133
Leyla Zana.....	287, 288
Lloyd George.....	106, 107, 109
Lord Curzon	123
Lord Salisbury.....	39, 40
Louis Freeh	300
Lüttwitz	25

M

Madeleine Albright.....	74, 116
Mahan	25
Mahattir Muhammet.....	90
Mahmut Berzenci	127, 136
Mahmut Karaaslan.....	144, 145
MalcolmX.....	147
Mark Parris ..	146, 147, 191, 192
Mark Pearson	64
Markos.....	134
Marta Garcia.....	234
Martin Hardy.....	174
Martin Luter	147
Masahiko Kamura	68
Massimo D'Alema	284
Max Ball	56
Mc Namara	39, 143
Mehmet Ali Birand	118, 142
Mehmet Kaytaz.....	272
Mehmet Keçeciler.....	174
Mehmet Kutlular	52
Meletios.....	139
Mesut Yılmaz	196, 193, 226, 242
Michael Deppler.....	164, 302
Michael Jordan.....	76
Michael Robert Hickok	32
Michel Chossudovsky	310
Miguel Castells.....	131
Mikie Kiyoi	74
Morita	74, 75

Muharrem Kayhan.....	189
Muhittin Baha Pars	114
Muhlis Ete	95
Muskie	115
Mustafa Kemal Atatürk ...	195, 202
Mustafa Kemal Atatürk	50, 53, 56, 70, 82, 98, 112, 197, 204, 207, 208, 249, 251, 252, 280, 282, 288, 310, 317, 319
Mustafa Kemal	83, 85, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 116, 119, 123, 124, 139, 140, 198, 200, 210, 213, 219, 302, 307, 309, 310, 311, 318, 319
Mümtaz Soysal.....	50, 315

N

Necmettin Erbakan	203
Nelson Aldrich Rockefeller	48, 54
Nikola	139
Noam Chomsky.....	69
Noel	124, 120, 141
Nomura Securities	74
Nurten Erk.....	168

O-Ö

Oğuz Oyan	174
Osman Altuğ.....	158
Öcalan	136, 286
Özal	43, 54, 157, 160, 248

P

Patrick Hschert	67
Paul Herriot.....	140
Paul Williams	138
Percy Barnevik.....	187
Peter Hopkirk	27
Pinochet	136

R

R.Balfe	288
Rahmi Koç	168, 256
Ramazan Uludağ	273
Reagan	64
Recep Önal	166, 242
Refi Cevat	141, 142
Refik Halit	141, 142
Rene Prendergast	82
Reşit Kurşun	96
Rıfat Efendi	137, 138
Richard J.Barnet	80
Richard Mc Loren	132
Richard Podol	43
Robert Sieple	145
Robin Cook	286
Rockefeller	55, 185
Roosvelt	40
Rostow	69
Ryan	137, 141

S-Ş

Sabiha Gökçen	320
Saddam	126, 134
Saidi Nursi	52
Sait Molla	141, 145
Sakıp Sabancı	142
Salim Dervişoğlu	282
Salinas	92
Salisbury	39
Sami Selçuk	184
Saparmurad Türkmenbaşı	204, 264
Selçuk Demiralp	84, 167
Semra Özal	248
Sezer	116
Sieple	145
Sir A.Calthorpe	123
Sir Walter Bullivant	28
Soros	133
Söylemez	173, 171
Stanley Fisher	161
Stephen Byers	286
Stiglitz	169

Süleyman Demirel ..	49, 51, 52, 118, 157, 184, 190, 191, 228, 247, 261
Sümer Oral	242
Şemsettin Günaltay	140
Şeyh Sait	121, 123, 136
Şintaro İşihara	74
Şükrü Saraçoğlu	113

T

Talabani	35, 116, 136
Tansu Çiller ..	146, 241, 249, 261
Tarık Ali	130
Taşıro Tamaka	296
Tayyip Erdoğan	146
Temel Atay	168
Theodor Roosevelt	39
Thomas Balogh	156
Thurrow	133
Tito	29
Tom Spencer	276, 277
Tony Benn	254
Truman	140
Tunca Toskay	242
Turgut Özal ..	52, 116, 118, 140, 157, 188, 247, 245, 248, 253, 271
Tutsi	134
Türkmenoğlu	97, 264

U-Ü

Udo Steinbach	105, 106
Ufuk Güldemir	115
Ufuk Söylemez	173, 174
Uğur Bayar	174, 248
Uğur Mumcu	314
Uluğbay	161
Umberto Agnelli	295
Upshow	105

V

Vahdettin	200, 201, 199
Videla	134
Vural Savaş	315

Y

Yahya Kemal	111
Yalova	244
Yannos Krranidiotis	263
Yaşar Okuyan	162
Yılmaz Argüden	243
Yılmaz	192
Yusuf Kemal	138
Yuzo Nagata	264
Yücel Yener	242
Yüksel Yalova	238, 242, 243, 244

Z

Ziya Ateş	191
Ziya-ül Hak	134

W

Walther Vori Lüttwitz	25
Welch	187
Wilhelm	136
William Daley	189
Wilson	41, 107
Wolfensohn	203
Wolfgang Günter Lerch	107
Wolfgang Koydl	33